

ΠΑΝΩΡΘΙΟ
ΤΕΛΟΣ
Τοκ, Γραφείο
στ. παραστάτης
Αριθμός Αποστολ.
64
ΚΩΔΙΚΟΣ
2664

αντιτετράδια

ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Τριμηνιαίο περιοδικό για την εκπαίδευση

Τεύχος 95 • Τιμή 4 €

Φθινόπωρο 2010

Ο πόλεμος ξεκίνησε και θα διαρκέσει πολύ!

ΑΣ ΕΤΟΙΜΑΣΤΟΥΜΕ...

αντιτετράδια

ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Τεύχος 95

τριμηνιαίο περιοδικό για την εκπαίδευση

Διευθύνεται από Επιτροπή

ΚΩΔΙΚΟΣ 2664

Αριστοτέλους και Αβέρωφ 23, 104 33 Αθήνα

Τηλ.: 210 8227992, 210 5125714

www.antitetradia.gr, afantitetradia@yahoo.gr

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ – ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ – ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2010

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: **ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ**

«αντιτετράδια της εκπαίδευσης»

ΕΚΔΟΤΗΣ-ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: **Γιώργος Σόφης**, ☎ 210 9705865

ΥΠΕΥΘ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ: **ΣΥΝΘΕΣΗ, Β. Γραμλής-Λ. Πεδιώτη**
☎ 210 3839711

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΥΛΗΣ: **Θανάσης Τσιριγώτης** ☎ 6944253743
Αγγελική Φατούρου ☎ 6974438720

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΕΣ

Αιτωλοακαρνανία: **Σωκράτης Ζαραβίνας (Αγρίνιο, 6977663177)**

Αρκαδία: **Λίλη Κουτσούκου (2710228012)**

Αχαΐα: **Χρήστος Τσουκαλάς**
(Πάτρα, 2610342244)

Δράμα: **Λάμπρος Μπαλάσκας, 6944426160**

Έβρος: **Γιώργος Δεμερδεολής**
(Ορεστιάδα, 6937271637, 25520-22898)

Ευρυτανία: **Φωτεινή Πανοπούλου**
(Γρανίτσα, 6972476298)

Ημαθία: **Νίκος Μπέκης (Βέροια 23310-63890,**
6979404675)

Θεσσαλονίκη: **Γιώργος Γρόλλιος (2310-677102, 6981391739)**
Κώστας Καρβαγιώτης (6997140501)
Δημήτρης Τσούμας (2310-216861, 6974834783)

Θεσπρωτία: **Πάυλος Αλεξίου (Ηγουμενίτσα 2665023531,**
6972272601), Βαγγέλης Καλαμπάκος
(Παραμυθιά 6946287913)

Ικαρία: **Βασίλης Πετράκης (Εύδηλος 6944479587)**

Ιωάννινα: **Χρυσάνθη Αθανασίου**
(26510-41058),
Γιάννης Μακρίδης (6974966131)

Κάλυμνος: **Νίνα Γεωργιάδου (6993036388)**

Κέρκυρα: **Μαρίνα Μπογδάνου (26610-24811)**
Μιχάλης Τσιριγώτης
(2661021800, 6936077204)

Κορινθία: **Μήτσος Καλαράς (27910-98467)**

Κρήτη: **Αρετή Σπαχή (Ηράκλειο 6974493769)**

Λακωνία: **Γιώργος Κουγιουμτζόγλου (6936745613)**

Λέσβος: **Έφη Γκίκα (Μυτιλήνη, 6974284623)**

Πάρος: **Τιτίκα Κουφοβασίλη (6973620035)**

Σέρρες: **Λίτσα Δουλοπούλου (23210-63451)**

Φθιώτιδα: **Νίκος Ζάρδας (Καμένα Βούρλα 2235042117)**

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ-ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ-ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ:

Καθβαδίας Γιώργος, Κάτσικας Χρήστος,

Τσιριγώτης Θανάσης, Φατούρου Αγγελική

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ:

Γεωργιάδου Νίνα, Σουλιώτης Κώστας, Σπαχή Αρετή

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ-ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ-ΙΣΤΟΡΙΑ:

Αθανασίου Χρυσάνθη, Δανιήλ Μαρία, Δεμερδεολής Ασπασία,

Ζούζουλα Ελένη, Καραγιάννης Απόστολος,

Νικολαΐδου Ελένη, Πανοπούλου Φωτεινή, Σόρογκα Μαίρη,

Τσουκαλάς Χρήστος, Φράγκου Μαρία

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ-ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ:

Αλεξίου Βασίλης, Θεριανός Κώστας,

Κουφοβασίλη Δημήτρης

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ-ΒΙΒΛΙΟΠΡΟΤΑΣΕΙΣ:

Κουνενής Νίκος

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ:

Κουφοβασίλη Τιτίκα, Χατζή Ζωή

ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ:

Αλεξίου Πάυλος, Καραμπάτσας Βασίλης, Μακρίδης Γιάννης,

Μαρίνης Στέλιος, Μπαλάσκας Λάμπρος,

Πανταζόπουλος Γρηγόρης, Πετράκης Βασίλης, Πέττας Αντώνης,

Σόφης Χρήστος, Σουλιώτης Κώστας, Σταυρινάδης Στέλιος

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ-ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ:

Δεμερδεολής Γιώργος, Ζάρδας Νίκος,

Καλαμπάκος Βαγγέλης, Παπαδόπουλος Γιάννης, Σόφης Γιώργος

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΕ ΟΛΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ:

Μυλωνάκη Γεωργία

Γ/ΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ:

Παναγιώτης Αργυράκης, Φανή Μανδελιανάκη

ΑΔΙΟΡΙΣΤΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ:

Τιτίκα Κουφοβασίλη, Μόσχος Βασίλης, Σοφία Σουλιώτη

ΤΕΧΝΙΚΟ-ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ:

Βαρελά Μαλάμω

ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ:

Βοργιάς Νίκος

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ:

Βαμβακάς Κώστας

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ:

Θεριανός Κώστας, Μυλωνάκη Γεωργία, Σταυρίδη Ειρήνη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΑΡΧΕΙΟΥ:

Κουφοβασίλη Δημήτρης

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ **Αγγελική Φατούρου**

(μόνο σε **Δυρραχίου 55, 104 43 Αθήνα**

ηλεκτρονική ☎ **6974438720**

μορφή): **agelikifatourou@gmail.com**

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ: **Στέλιος Σταυρινάδης**
☎ 210-9918453, 6944-478564

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ: **Αγγελική Φατούρου**

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ☎ 210-9713651, 210-9705865

Αριθμός Λογαριασμού

Εμπορικής Τράπεζας: **25550862**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

3 Αντι προλόγου

4 Πολιτική και εκπαι-
δευτική συγκυρία

7 Η παγκόσμια
καπιταλιστική κρίση
οδηγεί σε διεθνή
νομισματικό πόλεμο

Γ. Μακρίδης - Σ. Σταυρίδης

8 Μέρκελ – Σαρκοζι προστάζουν τυφλή
υποταγή των λαών και χωρών της Ε.Ε. στα
συμφέροντα και στους σχεδιασμούς τους

Σ. Σταυρίδης

10 Ο καινούργιος γύψος είναι από τσιμέντο

Ν. Γεωργιάδου

Αφιέρωμα

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

16 Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: μεθοδεύουν
σαρωτικές αλλαγές

Δ. Κουφοβασίλης

18 Όχι στη μετάλλαξη
του δημόσιου πανεπιστημίου

Δίκτυο πληροφόρησης και συντονισμού για
το παν/κό κίνημα

21 Οι νέες εξαγγελίες για τα Παν/μια

Χ. Κάτσιακας, Κ. Θεριανός

22 Φιλανδοί φοιτητές διαμαρτύρονται
δυναμικά για τις μειώσεις κονδυλίων...

25 Το ΔΝΤ και το ΕΣΠΑ «ράβουν» ...
και το υπουργείο «υφαίνει»
το νέο τοπίο στη δημόσια εκπαίδευση

Χ. Κάτσιακας – Χ. Σόφης

27 Στους δρόμους του Λονδίνου
οι φοιτητές

28 Το πανεπιστήμιο
στα χρόνια του μνημονίου

Συσπείρωση Παν/κών Πάτρας

28 • Τα δέκα πανεπιστήμια με
το μεγαλύτερο φοιτητικό χρέος
• Μεταρρύθμιση ή απορρύθμιση
των ΑΕΙ;

30 Ενάντια στον «Νόμο-Πλαίσιο Νο 2»
Φοιτητική παράταξη Πορεία

31 Αποκέντρωση – Περιφερειακότητα

Μ. Δανιήλ

34 Δούρειος ίππος η απογραφή

Γ. Καββαδίας – Χ. Κάτσιακας

38 «Εθνικοί διάλογοι» και ηγεμονία
του νεοσυντηρητισμού στην παιδεία

Χ. Ρέππας

49 Πρώτοι και με διαφθορά!

Γ. Καββαδίας

52 Για την ανάγκη οργανωμένης
συνδικαλιστικής δράσης, για την
προάσπιση της Αρχαιολογίας και του
Πολιτισμού

Συνέντευξη με το Δ. Κουφοβασίλη

54 Για μια πολιτική οικονομία
του κοινωνικού αποκλεισμού

Θ. Αλεξίου

59 Μεγάλη άνοδος των Παρεμβάσεων
στις εκλογές για τα υπηρεσιακά
συμβούλια

Τα «αντιτετράδια» διατίθενται δωρεάν σε όλες τις σχολικές βιβλιοθήκες.
Επικοινωνήστε μαζί μας στο τηλ.: 6974438720

- 60** Επικουρικά ταμεία: εις το πυρ το εξώτερον!
- 61** «Επανεξέταση των προσλήψεων των εκπαιδευτικών ζητά η Τραπ. Ελλάδος ή όταν ο «Πλούτος» κηρύσσει τη λιτότητα...
- 62** Πόσοι είναι τελικά οι εκπαιδευτικοί στη Φινλανδία;
- 62** Χιλιάδες εκπαιδευτικοί χωρίς σύμβαση και με ημερομίσθια αποζημίωση!
Ν. Παντελίδης
- 65** Δελτίο τύπου για τη Σύσκεψη συντονισμού των Συλλόγων Π.Ε. Αττικής για τα 800 ολοήμερα σχολεία
- 67** Πολιτικός κανιβαλισμός
- 68** «Νέο μισθολόγιο»
- 69** Και στο σχολείο του ΔΝΤ πρώτα οι κολλητοί!
- 70** Δελτίο τύπου μετά τη συνάντηση με το Υπουργείο Παιδείας στις 12/11/10
Πανελλήνια Ένωση Αδιόριστων Εκπαιδευτικών
- 71** Εργασιακή ανασφάλεια και δια βίου περιπλάνηση

- 72** Οι μέρες «της ησυχίας» σας θα είναι μετρημένες...
- 73** Για το μη σύννομο και αυθαίρετο χαρακτήρα μαζικών διαθέσεων εκπαιδευτικών της β΄θμιας στην α΄θμια εκπαίδευση
Χ. Φουσέκης
- 75** Περί «Ποσοτικής χαλάρωσης»
Χ. Τσουκαλάς
- 76** Αφιερωμένο εξαιρετικά στην κ. Άννα Διαμαντοπούλου ...
- 77** Η ομιλία του Γ.Γ. της Εθνικής Ομοσπονδίας Εκπαιδευτικών στη μετασυνεδριακή γενική συνέλευση προέδρων των ΕΛΜΕ
- 80** Σχετικά με την Π.Δ.Σ.
Π. Ντούλας
- 82** ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ Ποιός θυμάται τον Αλφόνς
Π. Χατζημωυσιάδης

ΣΧΟΛΙΑΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

Γράφει ο Θ. Τσιριγώτης

- 83** Σπιναλόγκα, το νησί... δεν είναι τόσο μακρινό
- 84** • Πέθανε ο Έκτωρ Κακναβάτος (1920-2010)
• Χοντροκομμένη αντικομμουνιστική προπαγάνδα από την ΕΤ1
- 85** Με αφορμή την 37η επέτειο από την εξέγερση του Πολυτεχνείου
- 86** Τότε (1843) και τώρα (2010)

ΣΕΛΙΔΕΣ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

- 87** Διαχείριση της πολυπολιτισμικότητας στο σχολείο, μέσα από το παράδειγμα της εκπαίδευσης των παιδιών Ρομά
Α. Χατζηνικολάου
- 94** Κριτική προσέγγιση μια απατηλής κοινωνικής κατασκευής
Χ. Τουρτούρας
- 96** Η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας (ΑΕΦ) στη β΄ βάρθμια εκπαίδευση
Γ. Δ. Σπυράλατος
- 99** «Ποιότητα στην εκπαίδευση»: πανάκεια ή παγίδα;
Δ. Μπογδάνου

ΑΝΤΙΤΕΤΡΑΔΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Γραφτείτε συνδρομητές:

Εσωτερικού ετήσια 25 €
Εσωτερικού διετής 45 €
Έκπτωση για φοιτητές 50%

ΥΠΕΥΘ. ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ:

Μαλάμω Βαρελά
Μαραθώνος 13, 15343, Αγία Παρασκευή
τηλ.: 210 6005265-6973778153

Καλύτερα έτσι!

Αντί να κρυβόμαστε πίσω από πλαστά όνειρα, πλαστικό χρήμα και εφήμερες μυθολογίες καλύτερα ν' αντικρύσουμε το τοπίο γυμνό, δωρικό, λιτό και επιθετικό. Ρεαλιστικά.

Μια ιστορική σχολή υποστηρίζει πως η αρχαία ελληνική θρησκεία (το δημοκρατικό δωδεκάθεο, σ' αντίθεση με την πατριαρχική αγία τριάδα) είναι λουσμένη στο αιγαιοπελαγίτικο φως, στο εξάμηνο καλοκαίρι, στους βράχους και στη θάλασσα της πατρίδας μας. Κι αυτό σ' αντίθεση με το ομιχλώδες τοπίο των βόρειων ευρωπαϊκών χωρών και το... υγρό Λονδίνο.

Καλύτερα, λοιπόν, έτσι!

Με τον ανεργάτιστο πρωθυπουργό (μα είναι τόσο βλάκας;) να δανείζεται από το ΔΝΤ όσο όλες οι άλλες χώρες μαζί την τελευταία εικοσαετία και ταυτόχρονα να θεωρεί πως επικοινωνεί με το «υπερέραν» για να σώσει το λαό και τη χώρα (εδώ θυμίζει τον Μπους), με τον Προδόπουλο να λέει ανοικτά πως μισεί τους πτωχούς μαθητές και τα ... περήφανα γηρατειά γι' αυτό τους κόβει τις εκδρομές από τα ΚΑΠΗ.

Με την Τρόικα να έρχεται στην Αθήνα και οι πυγμαίοι, που δείχνουν την πυγμή τους σε φοιτητές και εργάτες, να βαράνε προσοχές και τους εφοπλιστές-τραπεζίτες σαν άλλοι επίσκοποι του μεσαίωνα με σκοπό να μας πείσουν για την αποτελεσματικότητα της νηστείας.

Καλύτερα έτσι!

Χωρίς παραμορφωτικούς καθρέφτες, χωρίς παραμυθιάσματα που γλυκαίνουν την ψυχή και τη συνείδηση των ανθρώπων και καλλιεργούν –συνειδητά ή ασυνείδητα– την υποταγή, την προσμονή και την ακρισία.

Καλύτερα έτσι!

Με την αριστερά της θολούρας, της μουρμούρας και της βαβούρας, να πρέπει να πάρει θέση, να τροχίσει τα σπαθιά της και να πάψει να μηκτηρίζει σαν σφαγμένο βόδι ή να αναζητάει μια καθαρή λούμπα να πνιγεί!

Καλύτερα έτσι!

Με τους δημόσιους υπαλλήλους χωρίς αυταπάτες για το κράτος, τις ΔΕΚΟ ν' ανακαλύπτουν την αξία των αγώνων. Κάθε κλαδικό μπαλκόνι από δω και πέρα θα 'χει θέα στην κοινωνία.

Σωθήκανε τα ψέματα: τα παιδιά μας θα παίρνουν 600 ευρώ, χωρίς σύνταξη, χωρίς ασφάλιση, χωρίς προοπτικές.

Αγαπητοί αναγνώστες! Ήρθε ο πόλεμος! Τα ξόρκια και οι ρητορείες δεν αρκούν: το κακό έφτασε στην πόρτα μας, πες το ΔΝΤ, πες το Ευρωπαϊκή Ένωση, πες το ΠΑΣΟΚ, ΝΔ, ΛΑΟΣ. Είναι εδώ ολόρθο και προβάλλει απειλητικό, διαρκές το δίλημμά του.

Ή θα γονατίσουμε ή θα πολεμήσουμε!

Δεν υπάρχει πέτρα για να κρύψουμε τις αδυναμίες, δεν υπάρχει καταφύγιο για να σώσει τους ανήμπορους, τους γέροντες και τα παιδιά, δεν υπάρχει όνειρο για ν' αγκαλιάσει νοσταλγίες και αναχωρητές.

Ή θα γονατίσουμε ή θα πολεμήσουμε!

Απέναντι στα παρακάλια των δειλών, στις οίμωγές των απελπισμένων, στα σιρόπια των προθύμων προβάλλει η Ανάγκη, άγρια, αιθέρια, κρατώντας το μέλλον μας αγκαλιά.

Ο πόλεμος ήρθε. Ετοιμαστείτε...

ΑΝΤΙΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πολιτική & εκπαιδευτική συγκυρία

Οι εκλογές στέλνουν μήνυμα αλλά δε φέρνουν αλλαγή

- Βασικό χαρακτηριστικό των εκλογών η μαζική αποχή, το λευκό και άκυρο
- Μαζική αντίσταση στον επερχόμενο ορυμαχδό νέων αντιλαϊκών μέτρων

Παρά τον προκλητικό εκβιασμό που επιχείρησε η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ απέναντι στο λαό, δυο εβδομάδες πριν τις εκλογές, ότι αν δεν υπερψηφιστούν οι εκπρόσωποί του και δεν εγκριθεί η κυβερνητική πολιτική η χώρα θα οδηγηθεί σε βουλευτικές εκλογές και στη χρεωκοπία, και παρά την κάλπικη αντιμνημονιακή δημαγωγία της ΝΔ, στις περιφερειακές εκλογές της 7ης Νοέμβρη **καταγράφηκε στην πιο πλατιά κλίμακα η συσσωρευμένη δυσαρέσκεια και αγανάκτηση των λαϊκών στρωμάτων ενάντια στην κυβερνητική πολιτική και στην παραλλαγή της, αυτήν της ΝΔ, με την αποδέσμευση από την εκλογική τους επιρροή ενός εκατομμυρίου επτακοσίων χιλιάδων ψηφοφόρων**, από το συνολικό αποτέλεσμά τους στις βουλευτικές εκλογές πριν ένα χρόνο.

Το μεν ΠΑΣΟΚ έχασε το 40% της εκλογικής του δύναμης σχετικά με τις εκλογές του Οκτώβρη 2009, αφού από τα τρία εκατομμύρια ψηφοφόρους τότε, τώρα πήρε ένα εκατομμύριο οκτακόσιες πενήντα χιλιάδες ψήφους, η δε ΝΔ, παρότι στις περσινές εκλογές είχε γνωρίσει συντριπτική ήττα, συγκεντρώνοντας το μικρότερο της ποσοστό, 33,5%, που αντιστοιχούσε σε δύο εκατομμύρια τριακόσιες χιλιάδες ψήφους, τώρα στις περιφερειακές εκλογές, αν και στηρίχθηκε σε 4 από τις 13 περιφέρειες από το ΛΑΟΣ, πέφτει κι άλλο, χάνοντας το 25% της εκλογικής της δύναμης, δηλαδή χάνει άλλους 550.000 ψηφοφόρους.

Πρόκειται για μια σαφή αποδοκιμασία και καταδίκη της πολιτικής και των δύο αστικών κομμάτων, ανεξάρτητα αν η ηγεσία της ΝΔ, επικαλούμενη την ισχυρότερη καταθύπιση του ΠΑΣΟΚ, εμφανίστηκε να πανηγυρίζει, κάνοντας λόγο για «αναγεννημένη» ΝΔ και «ολική επαναφορά».

Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός πως το ακροδεξιό ΛΑΟΣ, που εμφανίζεται σε θέση μπαλαντέρ και αναζητά ρόλο σε «οικουμενικές λύσεις», αποτελώντας πότε στήριγμα του ΠΑΣΟΚ με την υπερψήφιση του Μνημονίου και πότε της ΝΔ με

τη στήριξη υποψηφίων της, υπέστη και αυτό εκλογική καθίζηση.

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ γνώρισε μια βαριά εκλογική ήττα ένα χρόνο μετά τον εκλογικό της θρίαμβο, γεγονός που θέτει σε δοκιμασία την πολιτική κυριαρχία της πάνω στο λαό και την πολιτική ηγεμονία της στο αστικό πολιτικό σύστημα διακυβέρνησης, ανεξάρτητα αν εξακολουθεί να παραμένει για τον ιμπεριαλισμό, την τρόικα και την ντόπια άρχουσα τάξη η πιο «αξιόπιστη» πολιτική λύση, η μόνη ικανή στις σημερινές συνθήκες να εφαρμόσει τη βάρβαρη πολιτική του Μνημονίου. Όσο κι αν προσπαθεί τώρα η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ να χρυσώσει το χάπι, επικαλούμενη το γεγονός πως παραμένει πρώτο κόμμα, σήμερα βρίσκεται μπροστά σε μια διαφορετική κατάσταση από αυτή που βρέθηκε πριν ένα χρόνο. Η θριαμβευτική και άφθαρτη εικόνα της τώρα τσαλακώθηκε, ο κόσμος τη γνώρισε στο πετσί του, η κυβερνητική φθορά μεγάλωσε, τα χέρια της δεν είναι λυμένα για την εφαρμογή του αντιλαϊκού Μνημονίου.

Ενώ η κυβέρνηση Παπανδρέου γνώρισε την πλατιά εκλογική αποδοκιμασία και καταδίκη της αντιλαϊκής της πολιτικής, όχι μόνο δεν τόλμησε να κάνει πράξη τους προεκλογικούς της εκβιασμούς, προκηρύσσοντας βουλευτικές εκλογές, όπως απειλούσε το λαό, αλλά «ερμήνευσε» όπως ήθελε το εκλογικό αποτέλεσμα, προκαλώντας βάνουσα τη νοημοσύνη του λαού.

Αν το ρήγμα που άνοιξε ο μνημονιακός σεισμός είναι

βαθύ θα φανεί. Παραμένει ζητούμενο να πλατύνει η τάφρος που χωρίζει το λαό και τη νεολαία από τα αστικά επιτελεία. Είναι στο χέρι της αριστεράς να ανατινάξει όλα τα γεφύρια, που δίνουν τη δυνατότητα στο λαό να πισωπατεί και να πιασγυρίζει.

Η ΝΔ γνώρισε πριν ένα χρόνο μια βαριά πολιτική ήττα σαν αποτέλεσμα της αντιδραστικής της πολιτικής και αντιμετώπισε αμέσως μετά μια παρατεταμένη κρίση που τη δίχασε, θέτοντας σε δοκιμασία τη δυνατότητά της να διεκδικήσει την επάνοδό της στην κυβερνητική εξουσία, ενώ η Μπακογιάννη προετοιμάζεται τώρα να εξαγγείλει τη δημιουργία νέου πολιτικού φορέα.

Η ηγεσία της ΝΔ με το Σαμαρά, ενώ στηρίζει την αντιλαϊκή πολιτική της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ και σε πολλές περιπτώσεις την πιέζει και την παροτρύνει για επιτάχυνση του ρυθμού εφαρμογής των αντιλαϊκών «διαρθρωτικών» μέτρων, την ίδια στιγμή με μια ασύστολη «αντιμνημονιακή» δημαγωγία και εκμεταλλευόμενη τις αντικυβερνητικές διαθέσεις των μαζών κατάφερε να ξεπεράσει την κρίση της και να προβάλλει ξανά σαν μια βασική εναλλακτική λύση του συστήματος.

Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των εκλογών της 7ης Νοέμβρη ήταν η μαζική αποχή, η μεγάλη αύξηση των λευκών και άκυρων ψηφοδελτίων, που από κοινού έφθασαν το 50%. Θα πρέπει σωστά να αξιολογηθεί το βάθος της, καθώς επαναλαμβάνεται για δεύτερη φορά σε ενάμιση χρόνο, ύστερα από τις ευρωεκλογές του Ιούνη 2009 και γνωρίζουμε τι επακολούθησε λίγο αργότερα στις βουλευτικές εκλογές τον Οκτώβρη 2009.

Είναι βέβαιο ότι μέσα στην αποχή συνυπάρχουν αντιφατικές τάσεις και επιμέρους ρεύματα, από προοδευτικές, αριστερές, συνειδητές δυνάμεις, μέχρι και συντηρητικές που κάνουν σημαία και ιδεολογία τους το «φτύσιμο» της πολιτικής και των κομμάτων συνολικά με τον ισοπεδωτικό αφορισμό «όλοι ίδιοι είναι». Σε κάθε περίπτωση οι δυνάμεις αυτές αποτελούν μια μειοψηφία. Η μεγάλη πλειοψηφία του κόσμου που απείχε αποτελούνταν από ψηφοφόρους του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ. **Στην πλειοψηφία του το ρεύμα της αποχής εκφραζει μια στάση αποδοκιμασίας της πολιτικής των αστικών κομμάτων, της ΕΕ και του Μνημονίου και αναζητά μια προοδευτική έκφραση και διέξοδο.**

Η άρνηση εκατοντάδων χιλιάδων ψηφοφόρων του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ, κοντά δύο εκατομμυρίων, να ρυμουλκηθούν από αυτά τα κόμματα αποτελεί αναμφισβήτητο θετικό γεγονός, είναι ένα πρώτο βήμα αποστασιοποίησης, ανεξάρτητα αν ο κόσμος αυτός επέλεξε στη συντριπτική του πλειοψηφία την αποχή και δε στράφηκε μαζικά προς τ' αριστερά. Η ευθύνη όμως γι' αυτό πρωταρχικά δε βαρύνει τον κόσμο αλλά εκείνες τις πολιτικές δυνάμεις που κυριαρχούν στο χώρο της Αριστεράς και αδυνατούν με την πολιτική τους να επιδράσουν θετικά, να προσανατολίσουν έστω ένα αξιόλογο τμήμα αυτών των λαϊκών μαζών σε μια αριστερή κατεύθυνση. Σ' αυτές βέβαια τις συνθήκες, όπου δεν υπάρχει μια αριστερή και κομμουνιστική δύναμη ικανή σε μαζική κλίμακα να εμπνεύσει και

να προσανατολίσει σωστά τις λαϊκές μάζες που τείνουν να διαφοροποιηθούν, το βήμα της αποχής είναι ασταθές, εύλωτο και προσωρινό, εύκολα αφομοιώσιμο από τα αστικά κόμματα.

Η ηγεσία του ΚΚΕ εμφανίστηκε να πανηγυρίζει για το εκλογικό του αποτέλεσμα, επικαλούμενη την αύξηση των ποσοστών του κατά 3 μονάδες, όπως έσπευσε να ανακοινώσει η Κ.Ε. του την επομένη των εκλογών, σημειώνοντας μάλιστα πως η αύξηση αυτή «είναι μεγαλύτερη στα αστικά κέντρα». Όντως τα ποσοστά του ΚΚΕ σημείωσαν άνοδο, αλλά αυτό πρώτα και κύρια οφείλεται στην εκτίναξη της αποχής, των λευκών και άκυρων ψηφοδελτίων συγκριτικά με τις βουλευτικές εκλογές του 2009. Σε απόλυτους αριθμούς το ΚΚΕ στις περιφερειακές εκλογές πήρε 75.000 ψήφους περισσότερες απ' όσες στις βουλευτικές εκλογές του 2009 και τις ίδιες ακριβώς ψήφους με αυτές που είχε πάρει στις βουλευτικές εκλογές του 2007. Σε ό,τι αφορά μάλιστα τα αστικά κέντρα, τόσο στην περιφέρεια Αττικής, όσο και στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, το ΚΚΕ παίρνει τις ίδιες ψήφους με αυτές των βουλευτικών εκλογών του 2009. Η επιτυχία του ΚΚΕ κατά συνέπεια που επικαλείται η ηγεσία του, δεν έχει να κάνει με μια ουσιαστική αύξηση της εκλογικής του επιρροής, αλλά με το γεγονός ότι όταν τα αστικά κόμματα υφίστανται εκλογική καθίζηση αυτό διατηρεί τις δυνάμεις του και δεν επηρεάζεται από την αποχή. Μπορούν να δικαιολογήσουν αυτοί οι αριθμοί τους πανηγυρισμούς και την ευφορία της ηγεσίας του ΚΚΕ; Όχι βέβαια. Σε μια περίοδο που πλατιές λαϊκές μάζες υφίστανται την πιο άγρια επίθεση και παρατηρείται μια πρωτοφανής σε έκταση αποδέσμευση δυνάμεων από την εκλογική επιρροή του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ (1,7 εκατομμύρια ψηφοφόροι) το ΚΚΕ αποσπά ένα συγκριτικά ελάχιστο ποσοστό, επιβεβαιώνοντας για άλλη μια φορά πως αδυνατεί με την πολιτική του να ασκήσει μια θετική επίδραση στη βάση των αστικών κομμάτων, να διαφοροποιήσει και να συσπειρώσει ευρύτερες λαϊκές μάζες.

Σ' ό,τι αφορά στο ΣΥΝ/ΣΥΡΙΖΑ το πρώτο στοιχείο είναι ότι τριχοτομήθηκε (Κουβέλης - Αλαβάνος - Μητρόπουλος), με καταποντισμό του Α. Αλαβάνου, το δεύτερο είναι ότι εκπέμπει το κύκνειο άσμα του, απογοητεύοντας χιλιάδες αριστερούς και δημοκράτες που πίστεψαν, έτρεξαν, συσπειρώθηκαν. Αλλά η αριστερά δεν είναι «κουρελού». Χρειάζονται ρίζες στον κόσμο και αλάθητη πυξίδα.

Τα δικαιώματα «φεύγουν» η τρόικα έρχεται...

Λίγο πριν την 37η επέτειο του Πολυτεχνείου έφτασαν οι τρούικανοί στην Αθήνα και ήδη «ψήνεται» το νέο κύμα καταδάφησης των λαϊκών δικαιωμάτων και κατακτήσεων.

Συμφωνα με την EYROSTAT το έλλειμμα του 2009 ξεπερνά το 15,5% του ΑΕΠ. Αρχισαν ήδη τα όργανα για το «που θα

βρεθούν τα λεφτά». Μετά το γιουρούσι στο 13ο-14ο μισθό ανακάλυψαν το εφάπαξ των ΔΥ που αγγίζει τα 670 εκατ. για το 2009 και το 1 δις για το 2010. Ετοιμάζουν τις τορπίλες ενάντια στις συλλογικές συμβάσεις εργασίας, που δεν τις ακούμπησε ούτε η χούντα. Ετοιμάζουν τη σφαγή των μισθωτών στο δημόσιο μέσα από το «νέο μισθολόγιο». Ετοιμάζουν τη θυσία των ΔΕΚΟ, προχωρούν σε συγχωνεύσεις και καταργήσεις φορέων του δημοσίου. Παράλληλα οι «απευλευθερωτές των Αθηνών» ετοιμάζονται να ιδιωτικοποιήσουν τη ΔΕΗ και «να ανοίξουν τα υπόλοιπα κλειστά επαγγέλματα».

Για τους σχολαστικούς αναγνώστες σημειώνουμε ότι 30.000 ελληνικές αστικές οικογένειες έχουν καταθέσεις 40 δις ευρώ σε ελληνικές και 30 δις σε ξένες τράπεζες. Ότι οι φρεγάτες και τα τανκς από γερμανία και Γαλλία κόστισαν 2 δις, όσα δηλαδή άρπαξε το ΠΑΣΟΚ από μισθωτούς και συνταξιούχους.

Υπάρχει «εκπαιδευτικό μνημόνιο»;

Βεβαίωτα! Οι 350.000 φοιτητές είναι μεγάλος αριθμός για να θεωρηθούν πολίτες με δικαιώματα και όχι πελάτες με υποχρεώσεις. Ο νέος νόμος πλαίσιο της Α. Διαμαντοπούλου και της συμμορίας των προθύμων (που στεγάζονται πλέον και στην ΠΟΣΔΕΠ) είναι ένα σύμφυρμα που διαθέτει ό,τι αντιδραστικότερο γέννησαν τα διεθνή πανεπιστήμια.

Πιστωτικές μονάδες για τους φοιτητές αντί για μόρφωση, εκμηδενισμός της αξίας του πτυχίου, διδάκτρα, μείωση έως εξαφάνιση των κοινωνικών παροχών (σπίτηση, στέγαση, συγγράμματα, έξωση φοιτητών από τις εστίες, κ.λπ.) λειτουργία των πανεπιστημίων σαν επιχειρήσεις, με αναζήτηση κορηγών, υπαγωγή της έρευνας στις εταιρείες, κατάργηση πανεπιστημιακών βαθμίδων, διορισμένα όργανα, κ.λπ. Αυτά είναι περιληπτικά όσα έχουν συλλάβει οι φασιστικοί εγκέφαλοι του ΥΠΕΠΘ.

Ταυτόχρονα, και μέσω του Καλλικράτη, οι εκπαιδευτικοί της α' και β' βαθμίδας θα μετακινούνται εντός περιφέρειας, ενώ μόνο το συνταγματικό κώλυμα εμποδίζει προς το παρόν τις απολύσεις. Οι περικοπές στις σχολικές επιτροπές που αφήνουν τα σχολεία χωρίς στοιχειώδη δυνατότητες λειτουργίας, τα «καυδιανά δίκρανα» της επιμόρφωσης - συμμόρφωσης και το νέο «ηλεκτρονικό σχολείο» που θα είναι φθηνό και πειθαρχημένο σαν στρατώνας προοιωνίζονται ζοφερό μέλλον.

Εδώ και περίπου 20 χρόνια η άρχουσα συμμορία θέλει να ξεφορτωθεί τη δημόσια δωρεάν εκπαίδευση. Τη θεωρεί ιστορικό κατάλοιπο, χώρο κατοικίας των αριστερών ιδεών, πηγή κακού, τόπο δαιμονίων.

Νομίζουν ότι έφτασε η ώρα τους, ας τους διαψεύσουμε!

Η διέξοδος

Υπάρχουν δύο δρόμοι. Ή θα συνταχθούμε στις ράγες του μνημονίου, αγιογραφώντας τη φτώχεια μας, χαρούμενοι γιατί «οι Μπουτάρης-Καμίνης πέτυχαν τη μεγάλη ανατροπή» (τι διαστροφή των λέξεων αλήθεια...) ή θα ξοδέψουμε και την τελευταία ικμάδα μας για να ανατρέψουμε την κόλαση.

Πρώτιστα, όμως, και για να μην κατασκευάζουμε «πολιτικά εγκεφαλογραφήματα» που αφορούν μονάχα μια κούφτα διανοούμενους, χρειάζεται να υποβάλουμε ότι το σχέδιο επιβίωσης του λαού μας έχει μέσα του τη σύγκρουση, τον αγώνα, τη ρήξη, τον πόλεμο. Δεν υπάρχει ούτε μία περίπτωση να έρθουν κοινωνικές αλκυονίδες μέρες χωρίς οι στρατοί να κοιταχθούν στα μάτια, ίσα, εκθρικά, αμείλικτα. Ως εκ τούτου όλες οι ενδιάμεσες δυνάμεις και προτάσεις πρέπει να αναβάλουν για αύριο την κλάψα, τη μουρμούρα και τη θολούρα.

Η άρχουσα τάξη θέλει το σώμα και το μέλλον των παιδιών μας. Με ή χωρίς επιμήκυνση της αποπληρωμής και της θηλιάς του ΔΝΤ.

Οφείλουμε να βαθύνουμε το «ρήγμα που άφησε ο σεισμός», να προετοιμαστούμε για παρατεταμένο πόλεμο και να κάνουμε το όπλο της κριτικής μας πραγματικό εργαλείο ανατροπής. Η διέξοδος είναι στον αγώνα.

Ανασυγκρότηση τώρα!

Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ-αντιτετράδια της εκπαίδευσης, οργανική και λειτουργική συνιστώσα των Αγωνιστικών Παρεμβάσεων στην εκπαίδευση (συγγραφική ομάδα, σκεπτόμενος και μαχόμενος κύκλος εκπαιδευτικών) ποτέ δεν έκρυψε τις θέσεις και τις προθέσεις του. Ιδιαίτερα τώρα που ο αντίπαλος έριξε το γάντι, επανερχόμαστε με όλο το οπλοστάσιό μας. Μακριά από εμάς η έπαρση (που ακούμε εκ του Περισσού) πως «εμείς τα είπαμε, σας προειδοποιήσαμε, τα διαβλέψαμε».

- Χρειάζεται τώρα να επανασυγκροτηθεί το Πανεκπαιδευτικό Μέτωπο, με κοινωνική αναφορά, με «θέαση» στον κόσμο της εργασίας.

- Να γίνουν προσπάθειες «Αγωνιστικής Συνερότητας των Παρεμβάσεων με τη Δικέφαλη ρεφορμιστική αριστερά (Συνεργασία-ΠΑΜΕ), ώστε να υπάρξει ένα διακριτό αγωνιστικό τρίγωνο δράσης.

- Να δυναμώσει οργανωτικοπολιτικά η μαχόμενη πτέρυγα των συνδικάτων και να ανατραπούν οι παρόντες συσχετισμοί που μας περιγελούν.

- Να στήσουμε γοργά ένα δίκτυο ενημέρωσης, ώστε να μετατρέψουμε το επόμενο δίμηνο «το αντάρτικο» σε τακτικό πόλεμο.

Όλοι στον αγώνα, όλοι στους δρόμους!

Η παγκόσμια καπιταλιστική κρίση οδηγεί σε διεθνή νομισματικό πόλεμο

γράφουν οι
Γ. Μακρίδης - Σ. Σταυρίδης

Η κινέζικη ανάπτυξη δημιουργεί σοβαρούς πονοκεφάλους στα ιμπεριαλιστικά κράτη της Δύσης. Η κατά 10,5% του ΑΕΠ, ανάπτυξη της κινέζικης οικονομίας, έναντι 2,6% των ΗΠΑ, 3,3% της Γερμανίας και 2,8% της Ιαπωνίας, πέρα από τη συμπίεση των εξαγωγών που επιφέρει στις δύο τελευταίες, οδηγεί το έλλειμμα του αμερικανικού Εμπορικού Ισοζυγίου στις συναλλαγές του με την Κίνα στο πρωτοφανές ύψος-ρεκόρ των 26,2 δις δολαρίων! Στο ζήτημα της συναλλαγματικής ισοτιμίας του κινεζικού νομίσματος, υπάρχει μία «ισορροπία τρόμου». Η Κίνα κατέχει αμερικανικά χρέο-γραφα αξίας γύρω στα 1,5 τρις δολ. ή περίπου το 20% του αμερικανικού δημόσιου χρέους. Αν απέσυρε, λ.χ. αύριο, τα τρισεκατομμύρια δολάρια με τα οποία αγοράζει το αμερικανικό χρέος, θα συνέθλιβε το αμερικανικό νόμισμα, και αυτό φυσικά θα σήμαινε το τέλος του ως παγκόσμιου συναλλακτικού και αποθεματικού νομίσματος. Κάτι τέτοιο, όμως, θα είχε συντριπτικές επιπτώσεις στις εξαγωγές της, που αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της κινεζικής οικονομίας. Από την άλλη πλευρά μία εκτεταμένη σοβαρή υποτίμηση του αμερικανικού νομίσματος θα σήμανε αυτόματη μείωση της αξίας των κινεζικών συναλλαγματικών αποθεμάτων και χρεογράφων.

Εξ άλλου, η Πολυμερής Πράξη Εμπορίου και Ανταγωνιστικότητας, την οποία έθεσαν σε ισχύ οι ΗΠΑ το 1988 έχοντας τότε ως αντίπαλο δέος την Ιαπωνία, δεν ενισχύει τις αμερικανικές αξιώσεις για υποτίμηση του κινεζικού νομίσματος, αφού δεν μπορεί να αποδειχθεί ότι η Κίνα χειραγωγεί το νόμισμά της με πρόθεση να κερδίσει «αθέμιτο εμπορικό πλεονέκτημα». Το μόνο όργανο που μπορεί να διαπιστώσει παραβίαση των διεθνών δεσμεύσεων της Κίνας είναι το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, το οποίο

προς το παρόν δεν έχει προχωρήσει σε κάποια τέτοια ενέργεια, προφανώς λόγω των αντικρουόμενων εσωτερικών του συμφερόντων. Να προσθέσουμε ότι η αγορά χρεωγράφων (ομολόγων, μετοχών, κλπ.), ιδίως σε εποχή κρίσης, αποτελεί πάγια τακτική των χωρών με ισχυρές οικονομίες.

Ωστόσο, τόσο η σημερινή χαμηλή συναλλαγματική ισοτιμία του κινεζικού γουάν, που καθιστά τα κινέζικα προϊόντα ανταγωνιστικότερα των άλλων, όσο και η επαμφοτερίζουσα σχέση ευρώ/δολαρίου, **οδηγεί σε ανοικτό νομισματικό πόλεμο** τις τρεις ισχυρότερες οικονομίες του Πλανήτη.

Κατά την πρόσφατη ετήσια Σύνοδο του ΔΝΤ στη Ν. Υόρκη, ο επικεφαλής του ΔΝΤ, Στρος-Καν δήλωσε ότι: «Πολλοί μιλούν για πόλεμο των νομισμάτων. Χρησιμοποίησα και εγώ αυτή την έκφραση, που είναι κάπως υπερβολική. Γεγονός πάντως είναι ότι αρκετές χώρες βλέπουν το νόμισμά τους ως όπλο και αυτό έχει αρνητικές επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία». Προφανώς η αιχμή είχε σαν αποδέκτη την Κίνα, της οποίας ο πρωθυπουργός Γ.Τζιαμπάο ξεκαθάρισε κατά την τελευταία Σύνοδο κορυφής ΕΕ-Ασίας ότι ανατίμηση του γουάν προς το παρόν αποκλείεται.

Την τελευταία 20ετία και μετά την αποκάλυπτη στροφή της προς την «οικονομία της αγοράς», η αστική τάξη της Κίνας έχει πετύχει ένα τεράστιο

βαθμό συγκέντρωσης της παραγωγής και των κεφαλαίων της. Κατά συνέπεια είναι επόμενο να επιζητά μαζικές εξαγωγές των φτηνών προϊόντων και των κεφαλαίων της στις παγκόσμιες αγορές. Παράλληλα, έχει επιδοθεί σε μία ξέφρενη μείωση του κόστους παραγωγής, είτε αυξάνοντας την εντατικοποίηση και ψαλιδίζοντας συνεχώς το μισθό εργασίας των Κινέζων προλεταρίων, είτε αναζητώντας φτηνές πρώτες ύλες και κυρίως ενέργεια.

Η αστική τάξη της Κίνας με λίγα λόγια, ζητά επιτακτικά πετρέλαια, λιμάνια, αεροδρόμια, βάσεις ανεφοδιασμού και χώρες-αποθήκες, ζητά αγορές, διαγκωνιζόμενη με τους παγκόσμιους ανταγωνιστές της. Για το λόγο αυτό επιδιώκει προς το παρόν μεταβατικές μορφές κρατικής εξάρτησης από χώρες τυπικά ανεξάρτητες, [της Ευρώπης, της Αφρικής, της Λατινικής Αμερικής], ζητά μισοαποικίες.

Αυτή η διείσδυση της Κίνας, αργά και σταθερά, θέτει επί τάπητος το ζήτημα του ξαναμοιράσματος των παγκόσμιων αγορών, το οποίο οι «παραδοσιακές» ιμπεριαλιστικές δυνάμεις δεν είναι καθόλου διατεθειμένες να δεχθούν.

Όλα τα παραπάνω περικλείουν τον κίνδυνο αναφλέξεων και εκτεταμένων συγκρούσεων, όταν οι «ειρηνικές» διευθετήσεις πάψουν να είναι επαρκείς για τη διασφάλιση των συμφερόντων του ιμπεριαλισμού. ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Γ. ΜΑΚΡΙΔΗΣ

ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΗΣ ΕΕ

Μέρκελ - Σαρκοζι προστάζουν τυφλή υποταγή των λαών και χωρών της ΕΕ στα συμφέροντα και στους σχεδιασμούς τους

Γράφει ο Σήφης Σταυρίδης

Στη νέα Σύνοδο Κορυφής της ΕΕ, στις 28 και 29 Οκτώβρη στις Βρυξέλλες, επικυρώθηκε από το Γαλλογερμανικό άξονα και το «σκληρό πυρήνα» της ΕΕ, το πόρισμα της «ομάδας δράσης» με επικεφαλής τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, Χέρμαν Βαν Ρομπάι, στην οποία συμμετείχαν ο Όλι Ρεν, ο Ζαν-Κλοντ Τρισέ, ο Ζαν-Κλοντ Γιουνκέρ, καθώς και υπουργοί Οικονομικών των 27 κρατών-μελών της ΕΕ.

Το πόρισμα, χωρίς καμία αμφιβολία, αποτέλεσε προϊόν αφορητών πιέσεων, φανερών και κρυφών εκβιασμών της γερμανικής κυβέρνησης σε κάθε κατεύθυνση, προκειμένου να συρθεί όλος ο σκληρός πυρήνας (και ιδίως η Γαλλία και η Ιταλία) στο άρμα της Γερμανίας. Ήδη αντιδράσεις υπάρχουν τόσο από τον Όλι Ρεν, όσο και από τον Ζ.Κ.Γιουνκέρ.

Εξ άλλου, ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ζ.Μπαρόζο δήλωσε ότι: «Είμαι έτοιμος, να ξεετάσω το ενδεχόμενο μιας περιορισμένης αλλαγής της Συνθήκης της ΕΕ, ώστε να αποκτήσει η ευρωζώνη ένα «δίκτυ» χρηματοπιστωτικής ασφάλειας, αλλά αποκλείω τη γερμανική ιδέα για την επιβολή πολιτικών κυρώσεων στα κράτη με υψηλά ελλείμματα. Το βρίσκω απαράδεκτο η αλλαγή της Συνθήκης να εξυπηρετεί στη μείωση των δικαιωμάτων ψήφου. Ειλικρινά, αυτό δεν θα ήταν ρεαλιστικό, δεν θα ήταν συμβατό με την ιδέα μιας περιορισμένης αλλαγής της Συνθήκης και δεν θα γίνει ποτέ αποδεκτό ομόφωνα από τα κράτη-μέλη της ΕΕ».

Η συμφωνία αυτή του Γαλλογερμανικού άξονα, που αφορά τροποποίηση της Συνθήκης της Λισαβόνας, σε βάρος, προφανώς, των ευρωπαίων εργαζομένων, ανακοινώθηκε την προπερασμένη εβδομάδα στην Ντοβίλ της Γαλλίας από την Μέρκελ και τον Γάλλο πρόεδρο Σαρκοζί. Ενδεικτικό της πίεσης την οποία ασκεί το ευρωπαϊκό μονοπωλιακό κεφάλαιο στο πολιτικό προσωπικό του, είναι και οι υπερφίαλες δηλώσεις της Γερμανίδας καγκελαρίου Μέρκελ την παραμονή της ευρωπαϊκής Συνόδου Κορυφής, ότι: «Είναι αλήθεια: μια γαλλο-γερμανική συμφωνία δεν είναι το παν στην Ευρώπη. Όμως είναι επίσης αλήθεια ότι χωρίς συμφωνία ανάμεσα στη Γαλλία και τη Γερμανία, δεν είναι δυνατόν να γίνουν πολλά πράγματα».

Τέσσερα είναι τα σημεία του πορίσματος, που επικυρώθηκαν με τη Γαλλογερμανική Συμφωνία:

Α) Η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, διαμέσου της αυστηρότερης δημοσιο-

μικής πειθαρχίας. Αυτό σημαίνει ότι όλο το αντιλαϊκό φορτίο που κουβαλούν οι παραπάνω οικονομικές δράσεις, δηλ. «η σταθερότητα και η ανάπτυξη», θα εκτείνεται με νέα αυστηρότερα μέτρα που θα παραβιάζουν συνεχώς προς το χειρότερο τις εργασιακές σχέσεις, το μισθό εργασίας, τις κοινωνικές παροχές, την ασφάλιση. Με δύο λόγια προδιαγράφεται ένα μέλλον σκληρής λιτότητας και διαρκώς αυξανόμενης ανεργίας και εξαθλίωσης.

Για παράδειγμα αναφέρουμε, ότι αν ένα κράτος-μέλος εμφανίζει υπερβολικό δημόσιο έλλειμμα (πάνω από 3% του ΑΕΠ), ή δημόσιο χρέος (πάνω από 60% του ΑΕΠ), θα λαμβάνει προειδοποιητική επιστολή με την οποία θα ζητείται η λήψη μέτρων μέσα σε έξι μήνες. Αν η αντίστοιχη κυβέρνηση δεν λάβει μέτρα ή τα μέτρα που πάρει δεν κριθούν επαρκή, τότε θα καλείται να καταθέσει εντόκως ποσό ίσο με το 0,2% του εθνικού ΑΕΠ. Σε περίπτωση που η παράβαση συνεχίζεται, η κατάθεση θα γίνεται άτοκη και τέλος αν δεν υπάρξει συμμόρφωση το ποσό θα παρακρατείται! Προφανώς, στο όλο σκηνικό, ενδέχεται οι ντόπιες ολιγαρχίες να παραβιάζουν τις κοινοτικές ντιρεκτίβες και οι λαοί να πληρώνουν το λογαριασμό.

Β) Η μείωση των αποκλίσεων στην ανταγωνιστικότητα μεταξύ των κρατών-μελών, προκειμένου να επιτευχθεί πιο «ισότιμη» οικονομική ανάπτυξη στην ΕΕ και ιδίως στην Ευρωζώνη. Η Συμφωνία προβλέπει επίσης ενεργοποίηση διαδικασίας κυρώσεων και εναντίον κρατών-μελών που εμφανίζουν έλλειψη ανταγωνιστικότητας. Ο έλεγχος αυτός θα γίνεται μέσω του Εμπορικού Ισοζυγίου, το κόστος εργασίας, τις τιμές των ακινήτων και την πορεία των τιμών καταναλωτικών προϊόντων. Σε περίπτωση αποκλίσεων, η Κομισιόν θα στέλνει ειδικό κλιμάκιο για επιτόπια εξέταση. Τα αποτελέσματα θα δημοσιοποιούνται και θα ζητείται από το παραβατικό κράτος-

μέλος να πάρει μέτρα. Αν τα μέτρα αυτά δεν ληφθούν μέσα σε συγκεκριμένη προθεσμία, το κράτος-μέλος θα καλείται να καταθέσει στην κοινότητα ποσό ίσο με το 0,1% του ΑΕΠ. Το ποσό αυτό θα παρακρατείται σε περίπτωση μη συμμόρφωσης.

Γ) Η απόκτηση ενός πιο αποτελεσματικού «μηχανισμού αντιμετώπισης κρίσεων», ώστε να αντιμετωπίζονται τα προβλήματα των ελλειμμάτων και δημοσίων χρεών. Μετά την ελληνική κρίση δημιουργήθηκε ένας μηχανισμός που προοικονομήθηκε με κεφάλαια ύψους 750 δις ευρώ (60 δις ευρώ της Κοινότητας, 440 δις ευρώ των χωρών της Ευρωζώνης και 250 δις ευρώ του ΔΝΤ). Ο μηχανισμός αυτός ισχύει μέχρι το τέλος του 2013. Ωστόσο η Γερμανία επιμένει να συσταθεί μόνιμος «μηχανισμός κρίσεων», ο οποίος να χρηματοδοτείται όχι μόνο από τα κράτη-μέλη, αλλά και από ιδιώτες επενδυτές. Αυτό το τελευταίο δείχνει και το βαθμό επιρροής του γερμανικού μονοπωλιακού κεφαλαίου -και όχι μόνο- στα πολιτικά ζητήματα της ΕΕ. Γιατί ο νέος «μηχανισμός» θα συμπεριλαμβάνει και πολιτικές κυρώσεις για τις χώρες της Ευρωζώνης, που θα ξεκινούν από την αναστολή του δικαιώματος ψήφου και θα φθάνει μέχρι την αποπομπή του κράτους-μέλους από την ΟΝΕ! Θυμίζουμε τις δηλώσεις του πρώην υπουργού Οικονομικών της Γερμανίας, Β.Σόιμπλε, ότι: «*Θα πρέπει να υπάρχει συνεπής και έγκαιρη πρόληψη των δημοσιονομικών εκτροχιασμών, με σκληρές κυρώσεις στους παραβάτες. Ανεξάρτητος έλεγχος των Προγραμμάτων Σταθερότητας από την ΕΚΤ ή έγκυρα ινστιτούτα. Ενσωμάτωση των προληπτικών κανόνων του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης στις εθνικές νομοθεσίες. Κυρώσεις προς τις χώρες που παραβιάζουν τους κανόνες, όπως ο μερικός αποκλεισμός για ένα χρόνο από τα διαρθρωτικά ταμεία, απώλεια για τουλάχιστον ένα χρόνο του δικαιώματος ψήφου στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και τέλος την «ελεγχόμενη πτώχευση» για χώρες με υπερβολικά ελλείμματα.*

Ο «μηχανισμός αντιμετώπισης κρίσεων», δε θα συνδέεται άμεσα με την αφαίρεση ψήφου, αλλά η Γερμανία θέλει τα δύο ζητήματα να συναποφασιστούν σαν «πακέτο» είτε σε αυτή τη Σύνοδο Κορυφής, είτε σε κάποια επόμενη.

Δ) Η ενίσχυση της οικονομικής διακυβέρνησης, με θεσμικούς όρους, προκειμένου να επιτυγχάνεται ταχύτητα και συντονισμός στη λύση των οικονομικών προβλημάτων.

Η παλιά δήλωση Μέρκελ «*Προκειμένου να αποκτήσουμε ένα αληθινά αποτελεσματικό Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, θα πρέπει να διαβουλευτούμε εντατικά και να προβούμε σε μεταρρυθμίσεις κάποιων Συνθηκών*», φέρνει στο προσκήνιο τις βλέψεις του ευρωπαϊκού ιμπεριαλισμού για πλήρη κατοχύρωση και θεσμοθέτηση όχι μόνο των εξοντωτικών μέτρων λιτότητας που έχει ήδη επιβάλλει το ευρωπαϊκό μονοπωλιακό κεφάλαιο στους ευρωπαϊκούς λαούς, σε πλήρη συνεργασία με τις επιμέρους κυβερνήσεις, αλλά και όσων ακόμα «συμπληρωματικών» θα χρειαστεί να πάρει προκειμένου να γγει η οικονομία της Ευρωζώνης από την κρίση.

Ιδιαίτερα ο τελευταίος άξονας, βάζει ένα ακόμα μεγάλο, αντιλαϊκό κοτρώνι στο αντιδραστικό μάρφωμα της ΕΕ, καθώς η εγγραφή της «Οικονομικής Διακυβέρνησης» στη «Μεταρρυθμιστική Συνθήκη» (Συνθήκη της Λισαβόνας ή Ευρωσύνταγμα), **καταργεί μια για πάντα την εθνική κυριαρχία των ασθενέστερων κρατών-μελών, αφού οι Προϋπολογισμοί τους, ο έλεγχος των οικονομικών τους, η οικονομική τους ανεξαρτησία, γίνεται έρμαιο στα χέρια του Κοινοτικού Διευθυντηρίου.**

Ειδικά για την Ελλάδα, όλα δείχνουν, πως πέρα από την επιβολή

των σκληρών μέτρων, θα ακολουθήσουν και άλλες κυρώσεις, με ακόμα μεγαλύτερες συνέπειες για το λαό μας.

Στο κομβικό αυτό σημείο, θα πρέπει να ξεκαθαρίσουμε, ότι μία «ελεγχόμενη» πτώχευση, σημαίνει αυτόματη έξοδο της χώρας από την ΟΝΕ και το ευρώ -όχι από την ΕΕ- και επιστροφή στη δραχμή, που σε συνθήκες πτώχευσης θα υποτιμηθεί αμέσως, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι τομείς των εξαγωγών και του τουρισμού. Όμως σε μία χώρα όπου ο λεγόμενος πρωτογενής τομέας (Γεωργία) έχει απαξιωθεί -εξαρτώμενος σχεδόν ολοκληρωτικά από τις εισαγωγές φυτοφαρμάκων, σπόρων, γεωργικών μηχανημάτων και εργαλείων, λιπασμάτων κτηνιατρικών σκευασμάτων κ.λπ., κ.λπ.- όπου ο δευτερογενής τομέας (Βιομηχανία) βρίσκεται σε συνεχή πτώση -εξαρτώμενος και αυτός από εισαγωγές πρώτων υλών, μηχανήματα και κυρίως από τραπεζικά δάνεια και διευκολύνσεις- όπου ο τριτογενής τομέας (Υπηρεσίες και κυρίως τράπεζες) θα έχουν ήδη διαλυθεί -όπου τα ξενόδοουλα χαρακτηριστικά της αστικής της τάξης θα αναρριχώνται συνεχώς στον ξένο παράγοντα- είναι σχεδόν βέβαιη η πιο βαθιά εξάρτηση όσο και η εντεινόμενη εξαθλίωση του λαού. Πιο συγκεκριμένα:

Σε ό,τι αφορά το σκέλος της «πτώχευσης», αυτό σημαίνει παύση δανεισμού από διεθνή χρηματοπιστωτικά κέντρα προς το Δημόσιο και ντόπιες τράπεζες, παύση πληρωμών από το δημόσιο, πτωχεύσεις μικρομεσαίων επιχειρήσεων, πτωχεύσεις τραπεζών, αθρόες απολύσεις προσωπικού, εκτίναξη της ανεργίας, εξαθλίωση, κ.ο.κ.

Σε ό,τι αφορά το σκέλος της «ελεγχόμενης», αυτό με τη σειρά του σημαίνει την προτεραιότητα που η ΕΕ θα επιβάλει, μέσω των ελληνικών δεσμεύσεων (Συνθήκες Μάαστριχτ, Νίκαιας, Λισαβόνας), για τη σταδιακή εξόφληση των ευρωπαϊκών απαιτήσεων, κυρίως γαλλικών και γερμανικών τραπεζών που κατέχουν κρατικά ομόλογα σε ποσοστό πάνω από 50%.

Κατά συνέπεια η αποπομπή της χώρας μας από την ΟΝΕ (ή ακόμα και από την ΕΕ), κάτω από συνθήκες αστικής διακυβέρνησης, θα σημαίνει ακόμα μεγαλύτερα δεινά για το λαό, ακόμα μεγαλύτερη καταπάτηση των εργασιακών, ασφαλιστικών, κοινωνικών, δημοκρατικών δικαιωμάτων του.

Και ασφαλώς, μία τέτοια «έξοδος», σε καμία περίπτωση δεν αντιστοιχεί με το βασικό αίτημα και τη συνθηματολογία από τη μεριά του κομμουνιστικού κινήματος «Έξω η Ελλάδα από την ΕΕ», η οποία συνδέει αδιάσπαστα την ανατροπή της διπλής κυριαρχίας της μεγαλαστικής τάξης και του ιμπεριαλισμού με την έξοδο της χώρας από την ΕΕ και το ΝΑΤΟ, στην προοπτική της σοσιαλιστικής οικοδόμησης. ΕΡΕΥΝΗΤΩΝ

Ο καινούργιος γύψος είναι από τσιμέντο

Η μετατροπή μιας χώρας σε μπανανία και το ξεπούλημα ενός ολόκληρου λαού συνεπάγονται την έξαρση της καταστολής και τη συρρίκνωση της αστικής δημοκρατίας. Οι αναπόφευκτες ρήξεις, όπως κι αν εκδηλωθούν –ως οργανωμένη αντίσταση ή ως τυφλή σύγκρουση– έχουν πιθανολογηθεί από τους πλασιέδες του τόπου, που οργανώνουν ήδη την έγκαιρη πρόληψη, την αποτελεσματική αντιμετώπιση και, ως εναλλακτικό σενάριο, τη δική τους «ηρωική» έξοδο.

γράφει η Νίνα Γεωργιάδου

ΜΙΑ ΜΙΚΡΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΧΤΕΣ

Πριν κάνουμε ένα σύντομο ταξίδι στο πρόσφατο αμαρτωλό παρελθόν της χώρας, αξίζει να σημειώσουμε ότι το υπουργείο παιδείας, και άλλων χαριτωμένων προσδιορισμών, έχει κάθε δίκιο να προβλέπει την κατάργηση της ιστορίας της νεότερης Ελλάδας στο πεφωτισμένο μοντέλο του Νέου Λυκείου. Οι υπάλληλοι του ΔΝΤ, της ΕΕ και των λοιπών ευαγών ιδρυμάτων, δίκαια προκρίνουν ότι οι παραλληλισμοί στην ιστορία, που επαναλαμβάνεται ως φαρσοκωμωδία, καλά θα κάνουν να εκλείψουν.

Οι οικονομικές κρίσεις, παγκόσμια και εγχώρια, συνοδεύτηκαν πάντα από την ισχυροποίηση των μηχανισμών καταστολής, και την περιστολή των δημοκρατικών δικαιωμάτων στην ελεύθερη έκφραση και δράση κι από ένα υστερικό αντικομμουνισμό.

Το 1929, όταν ο Βενιζέλος έφερε για ψήφιση το νόμο 4229/1929 «Περί μέτρων ασφαλείας του κοινωνικού καθεστώτος και προστασίας των ελευθεριών των πολιτών», το περιβόητο δηλαδή «ιδιώνυμο», έλεγε στη Βουλή: «Πιστεύω ότι θα με ακούσει ο εργατικός κόσμος, όταν του είπω: 'Πρόσεξε, μην παρασυρθείς, από τους κομμουνιστές εις τον αγώνα αυτόν, ο οποίος φαίνεται, ότι ετοιμάζεται και εις την μάχην αυτήν, η οποία πρόκειται να δοθή'. Το κράτος εκπροσωπούμενον από την κυβέρνηση, την νόμιμον, και έχον, ως ελπίζω, υποστήριξιν όλου του πολιτικού κόσμου, θα αντιταχθή κατά τοιαύτης επαναστατικής

ενεργείας προς ανατροπήν του ελευθέρου πολιτεύματος, θα την κτυπήση με όλα τα μέσα, τα οποία διαθέτει επί τη βάσει των κειμένων νόμων».

Βρισκόμαστε στη δίνη της μεσοπολεμικής οικονομικής κρίσης, που κατέληξε στη χρεοκοπία της χώρας το 1932. Χιλιάδες απολύσεις, φτώχεια και δεκάδες οι νεκροί από λιμοκτονία καθημερινά στην Αθήνα. Ο οικονομικός καθετηριασμός μιας κοινωνίας, που είχε διώσει ήδη δύο τουλάχιστον πρόσφατες χρεοκοπίες, έπρεπε να συνοδευτεί από τα κατάλληλα μέτρα κοινωνικής καταστολής.

Το ιδιώνυμο του Βενιζέλου ήταν, ωστόσο, λιγότερο υστερικό από το μετέπειτα ιδιώνυμο του Μεταξά. Το ιδιώνυμο του Βενιζέλου προέβλεπε τη σύλληψη και καταδίκη «των δια βιαιών μέσων επιχειρούντων την ανατροπή». Ο χαρακτηρισμός των «βιαιών μέσων» βρισκόταν θέβαια στην κρίση της πατροναρισμένης δικαιοσύνης και μπορούσε να αφορά σε διαδηλωτές και διαμαρτυρούμενους.

Λίγα χρόνια μετά, ο Μεταξάς –λιγότερο κομφός– «βελτίωσε» το ιδιώνυμο του Βενιζέλου, με τον Αναγκαστικό Νόμο 117/1936, αναθιώνοντας πλήρως την Ιερά Εξέταση. Όπως γράφει ο Ρούσος Κούνδουρος (Η ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ) «το ενδιαφέρον σημείο του Αναγκαστικού Νόμου 117 είναι ότι η λέξη "βιαιώς" παραλείπεται. Ο δράστης δε χρειάζεται πια να προσπαθεί να ανατρέψει βιαιώς. Αρκεί η ειρηνική διαμαρτυρία σ' εκείνο που η δικτατορία όριζε ως κοινωνικό καθεστώς».

Για την ιστορία του πράγματος αξίζει να σημειωθεί ότι, εκτός από τις συλλήψεις, φυλακίσεις, βασανισμούς κλπ, ο 117/36 επέβαλε το κάψιμο στην πυρά όλων των βιβλίων και εντύπων που περιείχαν την υποψία αντικαθεστωτικής αντίληψης. Είναι χαρακτηριστικό ότι στις θριαμβευτικές πυρές δεν κήκαν μόνο τα βιβλία των κλασικών του Μαρξισμού, αλλά και των Χάινε, Μπέρναρ Σω, Φρόυντ, Τσβάιχ, Ανατόλ Φρανς, Γκόρκι, Ντοστογιέφσκι, Τολστόι, Γκαίτε, Φίχτε, Δαρβίνου, Παπαδιαμάντη, Καρκαβίτσα κλπ. Ο Γ. Ρούσος στην Ιστορία του Ελληνικού Έθνους (τόμος 7^{ος}, σελ. 84-86) μας πληροφορεί ότι «Ακόμα και σχολικά βιβλία που δεν άρεσαν στο καθεστώς παραδίδονταν στη φωτιά. Αργότερα καταρτίστηκε με διαταγή του Μανιαδάκη ένας ατελείωτος κατάλογος που απαγόρευε την κυκλοφορία 445 βιβλίων. Μετέπειτα έφθασαν να λογοκρίνουν και τους αρχαίους Έλληνες συγγραφείς, μέχρι του σημείου μάλιστα να απαγορεύσουν την παράσταση της "Αντιγόνης" του Σοφοκλή, επειδή περιείχε βαρείς χαρακτηρισμούς κατά των τυράννων».

Ο 117/1936 οδήγησε, σύμφωνα με επίσημα στοιχεία, σε φυλάκιση και εκτόπιση 50.000 ανθρώπων. Ο Ι. Κορωνάκης, στο βιβλίο του «Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΗΣ 4^{ης} ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ» γράφει: «υπέρ τα 80.000 άτομα εθασανίσθησαν επί μήνας ολοκλήρους εις τα κρατητήρια των Ασφαλείων και των παραρτημάτων των, εις τας μονίμους φυλακάς του κράτους και τας ερημονήσους του Αιγαίου».

«Οι νόμοι αποτυπώνουν κάθε φορά τον τρόπο άσκησης της εξουσίας, με βάση τους συσχετισμούς δυνάμεων ανάμεσα στον εκμεταλλευτή και τον εκμεταλλευόμενο. █

ΑΠΟ ΤΟ ΧΤΕΣ, ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΑ...

Ελλάς, το μεγαλείο σου βασιλεία δεν έχει.

Ο σημερινός Αρμαγεδώνας που συντρίβει κάθε εργασιακό δικαίωμα, κάθε έννοια κράτους πρόνοιας, κάθε ελπίδα για τους νέους ανθρώπους, εύλογα δεν θα μπορέσει να εδραιωθεί αν δεν προβλέψει και συστηματικά οικοδομήσει ένα μοντέλο απόλυτου ελέγχου των αντιδράσεων και έγκαιρης καταστολής των αντιστάσεων.

Η οικονομική κρίση του καπιταλισμού, που ποτέ δε δίστασε να βρει διέξοδο σε πολεμικά αιματοκυλίσματα, πολύ περισσότερο ποτέ δε δίστασε να καταπατήσει κάθε δημοκρατικό δικαίωμα, προς δόξαν της απρόσκοπτης άγριας εκμετάλλευσης. Με το στερεότυπο «επιχείρημα», δηλαδή τον ανιαρό εκθιασμό «η πατρίς κινδυνεύει», ψεκάστηκαν, σκοουπίστηκαν και τέλειωσαν βασικά δικαιώματα ελεύθερης έκφρασης, διαμαρτυρίας, αντίστασης, ακόμη και στοιχειώδους αντιπολιτευτικής δράσης.

Η αστική δημοκρατία μοιάζει να έχει ολοκληρώσει την ιστορική της αποστολή.

Από την άλλη πλευρά, η τυπική δικτατορία αποδείχτηκε ιστορικά, καθεστώς περιορισμένης εμπέλειας γιατί ενεργοποιεί το έμφυτο αντανάκλαστικό της ελευθερίας. Το ζητούμενο, λοιπόν, για την άνευ όρων παράδοση των ανθρώπων, είναι μια ακόμη πιο ευνοχισμένη «δημοκρατία», που θα συνεχίζει αδύναμα την καλλιέργεια ψευδαισθήσεων, μέσα από κουρελιασμένα συντάγματα, παραβιασμένους νόμους, γελοιοποιημένους θεσμούς, θέσπιση νέων άθλιων νόμων, εισαγωγή νέων διατάξεων σε παλιούς, κατεπείγοντα ιδιώνυμα κι ένα ρωμαλέο κατασταλακτικό μηχανισμό, έως ότου πάψουν να υπάρχουν οάσεις και αντικατοπτρισμοί και απομείνει η απόλυτη έρημος.

Το ζητούμενο, με λίγα λόγια, είναι ένα καθεστώς γύψου, με πιο στιβαρά υλικά που, συνεπικουρούντων των ΜΜΕ και της σχολικής προπαίδειας, θα φαντάζει σιγά-σιγά σαν ένα μοντέρνο ενδυματολογικό αξεσουάρ. Ένας γύψος, που δεν θα θρυμματίζεται εύκολα από την ανθρώπινη τάση για ανθρώπινη ζωή. Ένας γύψος από τοιμέντο.

Έτσι, πέρα από την κατάργηση της νεότερης ιστορίας στο πεφωτισμένης δεσποτείας Νέο Λύκειο, το υπουργείο παιδείας και άλλων χαριτωμένων προορισμών, με το μάτι στραμμένο στο μέλλον, καθιέρωσε, για παράδειγμα, τα 800 μικροτρελλοκομεία, προκειμένου έγκαιρα τα παιδάκια να μάθουν ότι πρέπει να δουλεύουν 12 ώρες τη μέρα χωρίς φαί, ξεκούραση και ψυχαγωγία.

Οι νόμοι αποτυπώνουν κάθε φορά τον τρόπο άσκησης της εξουσίας με βάση τους συσχετισμούς δυνάμεων ανάμεσα στον εκμεταλλευτή και τον εκμεταλλευόμενο.

«Ο υπέρτατος», όπως χαρακτηρίζεται, «νόμος», το σύνταγμα δηλαδή, έτσι κι αλλιώς έχει, από καιρό, κουρελιαστεί από τις ευρωσυνθέσεις, ευρωπρωτόκολλα και ευρωσυνθήκες. Η επιχείρηση «Ευρωσύνταγμα» έκανε ολοφάνερο το στόχο, εδώ και μερικά χρόνια.

Στο κείμενο του περιέχεται 37 φορές (!!!) η λέξη «ανταγωνισμός» (η καταμέτρηση επισημαίνεται από το λάτρη της έννοιας κ. Στέφανο Μάνο), υπογραμμίζοντας έτσι τη σαρωτική κυριαρχία του παγκόσμιου καπιταλισμού και τη δημιουργία της νέας τάξης πραγμάτων και της καπιταλιστικής παγκοσμιοποίησης, με όσα αυτή συνεπάγεται στο επίπεδο τη εξέλιξης των εργασιακών σχέσεων και των δικαιωμάτων των εργαζομένων.

Είναι ωστόσο εντυπωσιακή η πρόσφα-

τη ξεδιάντροπη περιφρόνηση βασικών αρχών του συντάγματος, μ' ένα τρόπο που υποδεικνύει ότι η δράκα που ξεπουλάει τη χώρα δεν αισθάνεται την ανάγκη να απολογηθεί γι' αυτό το κουρέλιασμα σε κανένα.

Το «αγλαίσμα της αστικής δημοκρατίας», το Σύνταγμα της χώρας, πέρασε μέσα στην ιστορία της νεότερης Ελλάδας από χίλια, μύρια κύματα. Από το σύνταγμα της Τροιζήνας, στις αναθεωρήσεις 1844, 1864, 1911, 1952, 1975, 2006 (και βέβαια τα κουτικά συντάγματα).

Ο συνταγματικός χάρτης «των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη» βρέθηκε πολλές φορές στο χειρουργικό τραπέζι και έγινε αντικείμενο πλαστικών επεμβάσεων, που κάθε φορά βθάιναν την αντιδραστική δομή του, χωρίς ωστόσο να θίγουν τις ωραιοποιημένες διατυπώσεις του.

Έτσι το 2006, εκτός από το άρθρο 16 και 24 και άλλες επιβουλές της εν πολλοίς αμαρτίας περιπεσοσύσης αναθεώρησης, «η επανάσταση της λαδόκολλας του Μπαϊρακτάρη», ο δήθεν «ανένδοτος» δηλαδή που κήρυξε ο Κωστάκης στους απαναταχού νταβαντζήδες, με κωλοτούμπα κατέληξε στην αναθεώρηση του άρθρου 14 του Συντάγματος, «περί βασικού μετόχου». Η Ελλάδα συνεμορφώθηκε στις υποδείξεις της Ε.Ε., η οποία απέρριψε κάθε επιβολή ασυμβίβαστου ανάμεσα στην ιδιότητα του ιδιοκτήτη ΜΜΕ και του εργολάβου δημοσίων συμβάσεων. Οι δικό τους καλοταϊσμένοι μεγαλοεργολάβοι, θα αναλάμβαναν να προπαγανδίσουν την άνευ όρων παράδοση της χώρας, εκπληρώνοντας την αμφίδρομη υποχρέωση «το ένα χέρι νίβει τ' άλλο».

Ήξεραν τι θα ακολουθήσει και είχαν ανάγκη από την πιο ξεδιάντροπη μορφή διατεταγμένης δημοσιογραφίας, που με ξετοίπωτα ψέματα, διαστρεβλώσεις, συκοφαντίες, λογοκρισία, αποσιωπήσεις, κινδυνολογία –ό,τι ανέουραν από το συρτάρι του Μακιαβέλλι– θα έβγαζε στον αφρό την πολιτική των κοψοχρόνις πραγματευτάδων.

Οι ως τώρα όμως μεταποιήσεις ενός ήδη κακοποιημένου συντάγματος δεν έφταναν. Ούτε και υπήρχε η δυνατότητα νέας αναθεώρησής του. Έτσι, μέσα σε λίγους μήνες ζήσαμε τις πιο κατάφωρες παραβιάσεις των αστικών θεσμικών πλαισίων και το απόλυτο συνταγματικό κουρέλιασμα. Αμέτρητες φορές, μέσα στους τελευταίους μήνες, ακούσαμε ακόμα κι από το στόμα της διατεταγμένης δημοσιογραφίας τη φράση «συνταγματική εκτροπή». Αυτά, μαζί με την αναθεώρηση της συνθήκης της

Λισαβόνας και μια σειρά από νέα πρωτόκολλα της ΕΕ συντρίβουν κάθε έννοια στοιχειώδους δημοκρατίας.

Αξίζει όμως για την Ιστορία αλλά και για τα μελλούμενα να δούμε με σχετική λεπτομέρεια το σεβασμό που αποδίδουν στο σύνταγμα της χώρας αυτοί που ανέλαβαν το ξεπούλημα της και παράλληλα κατηγορούν πως υποσκάπτουν τη δημοκρατία όσοι υιοθετούν το σύνθημα «Να καεί, να καεί το μπουρδέλο η Βουλή»

Συνταγματική εκτροπή = η παραβίαση των αρχών του συντάγματος, ο σφετερισμός εξουσίας που δεν προβλέπεται από το σύνταγμα και η κατάργηση ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων που απορρέουν από αυτό.

• **ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΑΡΘΡΟ 28.**
2. Για να εξυπηρετηθεί σπουδαίο εθνικό συμφέρον και να προαχθεί η συνεργασία με άλλα κράτη, μπορεί να αναγνωρισθούν, με συνθήκη ή συμφωνία, σε όργανα διεθνών οργανισμών αρμοδιότητες που προβλέπονται από το Σύνταγμα. Για την ψήφιση νόμου που κυρώνει αυτή τη συνθήκη ή συμφωνία απαιτείται πλειοψηφία των τριών πέμπτων του όλου αριθμού των βουλευτών.

Στις 6 Μαΐου η αρχική κύρωση της συμφωνίας παράδοσης της χώρας στο ΔΝΤ έγινε από την κυβερνητική πλειοψηφία, τους Καρατζαφερικούς και τη Ντόρα. Με παρόντες 296 βουλευτές, ΝΑΙ ψήφισαν 172, ΟΧΙ οι 121 και ΠΑΡΩΝ 3. Δεν χρειαζόταν οι 'έγκριτοι' και άλλοτε λαλίστατοι συνταγματολόγοι να γνωματεύσουν για την καραμπινάτη παραβίαση του συντάγματος. Μια απλή ανάγνωση του δεν άφηνε κανένα περιθώριο παρερμηνείας. Όπως οι καλόγεροι βαφτίζουν το κρέας, ψάρι, οι 172 καλοπληρωμένοι δοσίλογοι βάφτισαν τη συνθήκη παράδοσης της χώρας, σύμβαση και ξεμπέρδεψαν με τις συνταγματικές δεσμεύσεις.

• **ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΑΡΘΡΟ 36.1.** Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, με τήρηση οπωσδήποτε των ορισμών του άρθρου 35 παράγραφος 1, εκπροσωπεί διεθνώς το Κράτος, κηρύσσει πόλεμο, συνολογοεί συνθήκες ειρήνης, συμμαχίας, οικονομικής συνεργασίας και συμμετοχής σε διεθνείς οργανισμούς ή ενώσεις και τις ανακοινώνει στη Βουλή, με τις αναγκαίες διασαφήσεις, όταν το συμφέρον και η ασφάλεια του Κράτους το επιτρέπουν.

Η συνθήκη παράδοσης της χώρας στο ΔΝΤ συνολογοήθηκε από τον εκ Παπακωνσταντίνου και τον Προβόπουλο. Ο πρόεδρος της δημοκρατίας περιορίστηκε σε γε-

νικόλογα ευκολόγια. Βέβαια από το 2005, κατά την παράδοση της προεδρίας, η Φαρούδα-Μπενάκη είχε προειδοποιήσει: «Αναλαμβάνεται κύριε πρόεδρε την προεδρία της ελληνικής δημοκρατίας για μια πενταετία κατά την οποία θα σημειωθούν σημαντικά γεγονότα και εξελίξεις. Η ευρωπαϊκή ενοποίηση θα προωθηθεί, με την ψήφιση ενδεχομένως και της συνταγματικής συνθήκης, τα εθνικά σύνορα και ένα μέρος της εθνικής κυριαρχίας θα περιοριστούν, χάριν της ειρήνης και της ευημερίας και της ασφάλειας στη διευρυμένη Ευρώπη. Τα δικαιώματα του ανθρώπου και του πολίτη θα υποστούν μεταβολές, καθώς θα μπορούν να προστατεύονται αλλά και να παραβιάζονται, από αρχές και εξουσίες πέραν των γνωστών και καθιερωμένων και πάντως η δημοκρατία θα συναντήσει προκλήσεις και θα δοκιμαστεί από ενδεχόμενες νέες μορφές διακυβέρνησης». Σ' αυτή την τρομακτική δήλωση, ο κ. Παπούλιας απάντησε με ένα 'ευχαριστώ'. Έκτοτε η Φαρούδα-Μπενάκη εξαφανίστηκε από το πολιτικό προσκήνιο, η δήλωσή της δεν σχολιάστηκε σε κανένα ΜΜΕ και από κανένα πολιτικό κόμ, 5 χρόνια μετά, ο συνταγματικά προβλεπόμενος ρόλος του προέδρου στη συνολογοήτηση συνθηκών επιπέδου ΔΝΤ γίνεται γαργάρα, ενώ ο ίδιος δεν εγείρει κανένα ζήτημα μετατροπής του σε μαριονέτα. Το μνημόνιο δεν δόθηκε καν για συνυπογραφή στον Παπούλια. Δεν αισθάνονται πια καν την υποχρέωση να τηρήσουν τα επιφανόμενα των συνταγματικών αρχών. Να παίξουν καν θέατρο. Τα γράφουν όλα στα παλιά τους τα παπούτσια, Σύνταγμα, δημοκρατίες και πάνω απ' όλα εμάς.

• **ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΑΡΘΡΟ 36.2.** "Οι συνθήκες για εμπόριο, φορολογία, οικονομική συνεργασία και συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς ή ενώσεις και όσες άλλες περιέχουν παραχωρήσεις ή οι οποίες επιβαρύνουν ατομικά τους Έλληνες, δεν ισχύουν χωρίς τυπικό νόμο που τις κυρώνει"

Από το Μάη, που η χώρα παραδόθηκε στο ΔΝΤ, τα όποια οικονομικά μέτρα κατ' εντολή της τρόικας υιοθετούνται κατόπιν μιας απλής ενημέρωσης των βουλευτών και πάντως χωρίς της έγκριση της Βουλής. Η κυβερνητική πλειοψηφία αποδέχτηκε αυτό το αίσιος!

Με τροπολογία που κατέθεσε ο Παπακωνσταντίνου, και επί της οποίας η κυβέρνηση δεν δέχθηκε να γίνει ονομαστική ψηφοφορία, στο εξής η Βουλή δεν θα ψηφίζει, αλλά απλώς θα ενημερώνεται για «συμβάσεις που αφορούν τον μηχανισμό

στήριξης». Τις αρμοδιότητες που αφαιρούνται από τη Βουλή αναλαμβάνει, ως υπερεξουσίες, ο υπουργός Οικονομικών, ο οποίος χαρακτήρισε την τροπολογία του "αναγκαστική και ασυνήθιστη, αλλά όχι αντισυνταγματική" και προκειμένου να δικαιολογήσει την τροποποίηση του νόμου που είχε ψηφίσει μόλις προχθές, προέβαλε ως δικαιολογία ότι "μας τη ζήτησε η Ε.Ε."

Κοινοβουλευτικό πραξικόπημα!

Η «λαϊκή κυριαρχία», που αναφέρεται στον πρόλογο του συντάγματος και που με τόσο ωραία λογάκια διατυμpanίστηκε από το μεγάλο παραμυθά στο «συμβόλαιο με το λαό», συρρικνώθηκε στην υπογραφή του νεογιάπη Παπακωνσταντίνου. Από τις 6 Μάη 2010 και στο εξής, αυτός αποφασίζει την ανανέωση των συνθηκών παράδοσης της χώρας, καταδεχόμενος ενίοτε να ενημερώνει. Οι 'έγκριτοι' συνταγματολόγοι και συνυπουργοί του κατάπιαν αμάσητη την πιο κατάφωρη παραβίαση του συντάγματος.

• **ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΑΡΘΡΟ 36.3.** Μυστικά άρθρα συνθήκης δεν μπορούν ποτέ να ανατρέφουν τα φανερά.

Στη γελοία και συνταγματικά παράνομη διαδικασία στις 6 Μάη, όπου οι 172 (αντί 180 βουλευτών) υπερψήφισαν το αίσιος της παράδοσης της χώρας στο ΔΝΤ, έλαβαν γνώση 120 σελίδων από τις 1370 που έχει συνολικά το Μνημόνιο. Βέβαια από τους 172 φερέλπιδες σωτήρες του τόπου, ελάχιστοι μπήκαν στον κόπο να διαβάσουν ακόμα κι αυτές τις 120. Όμως οι 1250 αφανείς σελίδες δεν κρύφτηκαν σε κάποιο συρτάρι γιατί θα αποτελούσαν βαρύ homework για τους στυλοβάτες της δημοκρατίας. Άραγε γιατί μέχρι σήμερα παραμένουν αδημοσίευτες και σε όλους, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, άγνωστες; Ποιο συμφέρον της χώρας επιβάλλει την απόκρυψη; Αφού η συνθήκη με την τρόικα προάγει την έξοδο από την κρίση, γιατί δε γνωστοποιούν και σε μας αυτά τα καλά και συμφέροντα, να χαρούμε όλοι μαζί; Ποιο συνταγματικό άρθρο προβλέπει το κουκούλωμα μιας ιστορικής παράδοσης που θα καθορίσει την επιδίωξη ενός λαού και θα μαυρίσει το μέλλον πολλών επερχόμενων γενεών;

• **ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΑΡΘΡΟ 22.1.** Η εργασία αποτελεί δικαίωμα και προστατεύεται από το Κράτος, που μεριμνά για τη δημιουργία συνθηκών απασχόλησης όλων των πολιτών και για την ηθική και υλική εξύψωση του εργαζόμενου αγροτικού και αστικού πληθυσμού. Όλοι οι εργαζόμενοι, ανεξάρτητα από φύλο ή άλλη διά-

κριση, έχουν δικαίωμα ίσης αμοιβής για παρεχόμενη εργασία ίσης αξίας.

Αυτή η συνταγματική αρχή βέβαια δεν περίμενε το μνημόνιο για να παραβιαστεί. Η ανεργία ήταν και παραμένει συστατική ύλη της άγριας εκμετάλλευσης των ανθρώπων. Ωστόσο, μετά τις 6 του Μάη η διόγκωσή της παίρνει διαστάσεις χιονοστιβάδας. Σήμερα, που επίσημα το 30% των νέων είναι στην ανεργία και το υπόλοιπο 70% υποαπασχολείται στο μαύρο ελαστικό σκλαβοπάζαρο, το άρθρο 22 παρ. 1 του συντάγματος της Ελλάδας μοιάζει με άνοστο ανέκδοτο.

• **ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΑΡΘΡΟ 22.2.** Με νόμο καθορίζονται οι γενικοί όροι εργασίας, που συμπληρώνονται από τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας συναπτόμενες με ελεύθερες διαπραγματεύσεις και, αν αυτές αποτύχουν, με τους κανόνες που θέτει η διαιτησία.

Ήταν το καλοκαίρι του 2005 όταν η τότε πολιτική εκπρόσωπος του Πα-ΣΟΚ για θέματα Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, Εύη Χριστοφιλοπούλου και ο τότε εκπρόσωπος Τύπου του κόμματος Παπακωνσταντίνου, κατακεραύνωναν την κυβέρνηση Καραμανλή για την τροπολογία με την οποία ουσιαστικά καταργούσε τον Νόμο 1876/90 για τις συλλογικές διαπραγματεύσεις στις ΔΕΚΟ.

«Οι ρυθμίσεις αυτές συνιστούν ωμή παρέμβαση πραξικοπηματικού χαρακτήρα στις εργασιακές σχέσεις της χώρας, καθ' όσον παραβιάζουν το Σύνταγμα, τον ομόφωνα ψηφισμένο Νόμο 1876/90 περί συλ-

λογικών διαπραγματεύσεων, τον κοινωνικό χάρτη της ΕΕ, αλλά και τις διεθνείς συμβάσεις εργασίας 98 και 154», ανέφερε τότε από το βήμα της Βουλής η κυρία Χριστοφιλοπούλου. Και πρόσθετε, «ο σχετικός νόμος καταργεί τις συλλογικές διαπραγματεύσεις στους μισθούς και τις αυξήσεις, αντικαθιστώντας τες με κρατική παρέμβαση, μέσω της Διυπουργικής Επιτροπής που παραπέμπει σε εργασιακές σχέσεις της αλήστου μνήμης εποχής Παπάγου». Τάδε έφη η κ. Χριστοφιλοπούλου.

Ο νυν υπουργός Οικονομίας και εισηγητής σήμερα των άγριων αντιλαϊκών μέτρων τότε χαρακτήριζε τις κυβερνητικές παρεμβάσεις (που αφορούσαν μόνο περικοπές στις αυξήσεις και όχι μειώσεις μισθών) «κατάφωρα αντισυνταγματικές, αφού - όπως έλεγε - η κυβέρνηση (Καραμανλή) καταργεί, αιφνιδιαστικά, τις συλλογικές διαπραγματεύσεις, τις οποίες αντικαθιστά με κρατική παρέμβαση».

Περιτεύει κάθε άλλο σχόλιο.

• **ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΑΡΘΡΟ 14.5.** Καθένας ο οποίος θίγεται από ανακριβές δημοσίευμα ή εκπομπή έχει δικαίωμα απάντησης, το δε μέσο ενημέρωσης έχει αντιστοίχως υποχρέωση πλήρους και άμεσης επανόρθωσης. Καθένας ο οποίος θίγεται από υβριστικό ή δυσφημιστικό δημοσίευμα ή εκπομπή έχει, επίσης, δικαίωμα απάντησης, το δε μέσο ενημέρωσης έχει αντιστοίχως υποχρέωση άμεσης δημοσίευσης ή μετάδοσης της απάντησης. Νόμος ορίζει τον τρόπο με τον οποίο ασκείται το δικαίωμα απάντησης και διασφαλίζεται η

πλήρης και άμεση επανόρθωση ή η δημοσίευση και μετάδοση της απάντησης.

Ο δύσμοιρος αναγνώστης που άντεξε να διαβάσει ως εδώ και ο ακόμα πιο δύσμοιρος πολίτης που τα βιώνει όλα αυτά, καλείται να ανακαλέσει στη μνήμη του, όχι ένα-δύο παραδείγματα γιαλαντζί δελτίων ειδήσεων, αλλά το τελευταίο, το χτεσινοβραδυνό μας πούμε δελτίο και να καταμετρήσει πόσες φορές στη διάρκειά του ένοιωσε να πνίγεται από τους σχολιασμούς των public opinion leaders.

Αυτή την στιγμή στην Ελλάδα επιχειρείται ένα από τα μεγαλύτερα πειράματα δοκιμασίας των ανοτικών των ανθρώπων-μισθωτών σκλάβων, με απαραίτητο συστατικό στοιχείο του πειράματος την ξεσίπωση προπαγάνδα.

• **ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΑΡΘΡΟ 101.2.** Η διοικητική διαίρεση της χώρας διαμορφώνεται με βάση τις γεωοικονομικές, κοινωνικές και συγκοινωνιακές συνθήκες.

Εδώ οι δεκάδες προσφυγές για αντισυνταγματικότητα του νόμου 3852/10, του γνωστού Καλλικράτη, απορρίφθηκαν πανηγυρικά. Ο Καλλικράτης αποτελεί ένα από τα πιο βασικά εργαλεία στην αποδόμηση και το ξεπούλημα της χώρας. Η ψυχή αυτού του νόμου συνοψίζεται στο τρίπτυχο: ομοσπονδιοποίηση, συγκεντρωτισμός, ιδιωτικοποίηση.

Αν αυτή είναι η πολιτική του ουσία, το τεχνικό μέρος σε σχέση με τις συνενώσεις, αποτελεί επίσης καραμπινάτη συνταγματική παραβίαση. Συνενώθηκαν ορεινοί δήμοι, γεωοικονομικά ασύμβατοι και συγκοινωνιακά αποκομμένοι. Ωστόσο, το ΣτΕ έκρινε πως αυτά είναι φιλά γράμματα και η σαλαμοποίηση απολύτως συνταγματική.

• **ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΑΡΘΡΟ 103.4.** Οι δημόσιοι υπάλληλοι που κατέχουν οργανικές θέσεις είναι μόνιμοι εφόσον αυτές οι θέσεις υπάρχουν.

Την προειδοποίηση για μαζικές απολύσεις των δημοσίων υπαλλήλων την ανέλαβε εργολαβικά ο εγγονός του Πάγκαλου, υπογραμμίζοντας μάλιστα τη συνταγματικότητα της άμεσης πρόθεσής τους. Είναι γνωστό ότι η μονιμότητα κατοχυρώθηκε στο σύνταγμα του 1911 ως δραστική αντιμετώπιση της κομματικής φαυλοκρατίας και ασυδοσίας, που επικρατούσε μέχρι τότε, στους διορισμούς και τις απολύσεις των δημοσίων υπαλλήλων.

Ακριβώς εκατό χρόνια μετά, αντί να γιορτάζουμε για τη σταθερή εργασιακή σχέση στο δημόσιο, που κάνει πέρα την κομματική πελατοκρατία (;), βρισκόμαστε

μπροστά στην απειλή για απόλυση 300.000 δημοσίων υπαλλήλων. Έναν αριθμό που δεν θα μπορέσει όχι μόνο η πλατεία Κλαυθμώνος, αλλά ούτε το Σύστημα, η Ομόνοια και η Κουμουνδούρου μαζί να φιλοξενήσουν.

Λίγους μήνες μετά την απογραφή των δημοσίων υπαλλήλων που διέψευσε όλο το κοινωνικό καννιβαλιό που ούρλιαζε για υπερτροφικό δημόσιο, κατ' επιταγή της τρόικας, ετοιμάζονται να ρίξουν 300.000 οικογένειες στη χωματερή της ανεργίας. Αυτό που δεν έκανε η χούντα με γνώμονα τα πολιτικά φρονήματα, ετοιμάζονται να το κάνουν οι σοσιαλφασίστες που ξεπουλούν τη χώρα.

«Δεν τολμά να φανταστώ ότι θα υπάρξει ελληνική κυβέρνηση που θα το επιχειρήσει. Το θεωρώ ούτως ή άλλως απάνθρωπο: και μόνη η σκέψη του με ξεπερνά ως νομικό, ως συνταγματολόγο, ως δημοκρατικό πολίτη». Αντώνης Μανιτάκης, καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου

• **ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΑΡΘΡΟ 106.** Η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία δεν επιτρέπεται να αναπτύσσεται σε βάρος της ελευθερίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ή προς θλάβη της εθνικής οικονομίας.

Σε ποιο σημείο ο συνταγματικός χάρτης της χώρας μιλάει για ενοικιαζόμενους εργαζόμενους, για απλήρωτη παιδική εργασία, με το πρόσχημα της μαθητείας, για τον κατώτερο μισθό των 590 ευρώ, για εργαζόμενους κλειδαμπαρωμένους σε υπόγεια χωρίς εξαερισμό; Πού επιτέλους ορίζεται αυτή η ανθρώπινη αξιοπρέπεια και πώς διασφαλίζεται;

Και σε ποιο σημείο του συνταγματικού χάρτη της χώρας ορίζεται ότι το όφελος του «θεσμικού επενδυτή» προάγει την εθνική οικονομία, ότι το ξεπούλημα όλου του δημόσιου πλούτου, ενέργειας, τηλεπικοινωνιών, δρόμων, συγκοινωνιών, λιμανιών, ακινήτων κλπ κλπ συνάδει με την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας;

Στα μουλωχτά, χωρίς ενστάσεις, εντά-

σεις και σοβαρές αντιδράσεις, πέρασε από την κατατονική Βουλή, της πλήρους υποταγής και της θερινής ραστώνης, και παντελώς अपαρατήρητη από τα ΜΜΕ της χρυσοπληρωμένης συνεπικουρίας, η νομοθετική ρύθμιση που, σε άλλες συνθήκες και εποχές, θα προκαλούσε σάλο...

Μια απλή τροπολογία (!) σε νομοσχέδιο του υπουργείου Οικονομικών οπλίζει με απεριόριστες εξουσίες τη Διυπουργική Επιτροπή Αποκρατικοποιήσεων να βγάζει κυριολεκτικά «στο σφυρί», με συνοπτικές διαδικασίες και ανέλεγκτα, όλα τα περιουσιακά στοιχεία του Δημοσίου (επιχειρήσεις και ακίνητα).

Για «αξιοποίηση» μιλάει, κατ' ευφημισμόν, η φοβερή τροπολογία και για να μην υπάρχουν περιθώρια παρερμηνείας επεξηγεί ότι περιλαμβάνει «κάθε είδους συναλλαγή, δικαιοπραξία και εν γένει ενέργεια ή πράξη, συμπεριλαμβανομένης και της μεταβίβασης του περιουσιακού στοιχείου, μέσω της οποίας το Δημόσιο θα μπορεί να αποκομίσει άμεση ή έμμεση ωφέλεια».

Και για να είναι γρήγορες και καθαρές οι δουλειές, χωρίς προσκόμματα στον ειδικπρακτικό αποκλειστικό στόχο και χωρίς χρονοβόρες διαδικασίες, ορίζεται ότι οι συμβάσεις «αξιοποίησης» των περιουσιακών στοιχείων του Δημοσίου: **Εξαιρούνται από τον προληπτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου και απαλλάσσονται από κάθε φόρο ή επιβάρυνση!** (Γιώργος Βότσης, δημοσιογράφος)

Μπορεί κανείς να παραθέσει σωρεία άρθρων του συντάγματος και το πώς παραβιάζονται βάνουσα, σε καθημερινή πια βάση. Από την «ελεύθερη και ανόθευτη εκδήλωση της λαϊκής θέλησης, ως έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας», μέχρι την προστασία του δημόσιου πλούτου, των ατομικών ελευθεριών από την ηλεκτρονική παρακολούθηση κλπ κλπ.

Και με ποια επιχειρήματα θα επενδύσουν τώρα την παντελή κατάργηση του άρθρου 44, όπου «ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας προκηρύσσει με διάταγμα δημοψήφισμα για κρίσιμα εθνικά θέματα», αφού η αναθεωρημένη συνθήκη της Λισαβόνας απαγορεύει τη διεξαγωγή δημοψηφισμάτων;

Τι σόι κουρελόχαρτο είναι αυτό το σύστημα, που η αρχική του εκπόνηση κόστισε τόσο αίμα και η σημερινή του κατάφωρη παραβίαση δεν κοστίζει απολύτως τίποτα, παρά μόνο, ασφαλώς, τη συντριβή της ζωής μας σε όλα τα επίπεδα;

Το μόνο βέβαιο σ' αυτή την κινούμενη άμμο είναι η ρήξη που έρχεται.

Η Αριστερά, εγκλωβισμένη στο μικρογεμονικό αυτισμό της, με τις παιδικές αρρώστιες να έχουν εξελιχθεί σε γεροντική μαλάκυνση, κατακερματισμένη και φρόνιμη, αρνείται να δει πέρα από τη μύτη της. Αναλύεται σε 'επιμορφωτικά σεμινάρια' στην προσπάθεια εκλογής κανενός δημάρχου και στην καλύτερη περίπτωση σε καθωσπρέπει διαμαρτυρίες. Δεν τολμά να ψελλίσει καν «ΑΡΝΟΥΜΑΣΤΕ ΤΟ ΕΠΑΧΘΕΣ ΧΡΕΟΣ» που αποτελεί την αφετηρία και το πρόσχημα για τη συντριβή της ζωής και της ελπίδας μας.

Πέρα όμως από τις ξεδιάντροπες παραβιάσεις του συντάγματος, έχει ήδη ανοίξει ένας κύκλος συζητήσεων και δράσεων που στοχεύουν στον ανοικτό εξοβελισμό όσων αντιστέκονται.

- Μετά τους τρεις νεκρούς της Marfin, η αριστερά κατηγορήθηκε ότι επιδιώκει συγκρούσεις με νεκρούς.

- Το ΚΚΕ κατηγορήθηκε ότι παλεύει για την ανατροπή του συντάγματος από αυτούς που το έχουν κάνει κουρελόχαρτο.

- Το νομοσχέδιο περί χρηματοδότησης των κομμάτων βάζει ανοικτά –στο όνομα της διαφάνειας και μεσοάντων των πιο ξετσιπωτών σκανδάλων– το ζήτημα του φακελώματος.

- Ο άξιος εγγονός του Πάγκαλου επανειλημμένα και προκλητικά στοχοποιεί την αριστερά και ζητά ανοικτά την περιθωριοποίησή της.

- Ο ΓΑΠ στη διακαναλική εκδίαξη, επιχειρώντας την απόλυτη συρρίκνωση και της πιο ανώδυνης αντιπολιτευτικής έκφρασης.

- Και πάνω απ' όλα το ληστρικό κογκλάβιο της Ε.Ε. ψηφίζει οδηγία για τη δίωξη κάθε αντιστεκόμενου στις πολιτικές της.

Ο λαός, παγωμένος και αμήχανος –ως πότε;– παρακολουθεί τη συμμορία της τρόικας και των υπαλλήλων της να οικοδομούν τη νέα δικτατορία και να συντάσσουν το νέο ιδιώνυμο για πανευρωπαϊκή χρήση.

ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΑΡΘΡΟ 120.

Η τήρηση του Συντάγματος επαφίεται στον πατριωτισμό των Ελλήνων, που δικαιούνται και υποχρεούνται να αντιστέκονται με κάθε μέσο εναντίον οποιουδήποτε επιχειρεί να το καταλύσει με τη βία.

Το ακροτελεύτιο άρθρο του συντάγματος, τα άλλοτε ιστορικό 1-1-4, που σφράγισε μια γενιά και σηματοδότησε μια δεκαετία, βάζει το ζήτημα της προστασίας της συλλογικής μας αξιοπρέπειας, μια ανάσα πριν το τελικό κραχ. ΣΥΝΤΑΞΙΣ 6800

Κάλυμος, Νοέμβρης 2010

Αφιέρωμα:

**Προσπάθεια
κατεδάφισης της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης**

Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: μεθοδεύουν σαρωτικές αλλαγές

Με τυμπανοκρουσίες οι σχεδιαζόμενες μεταρρυθμίσεις

Η υπουργός Παιδείας, στην εισήγηση που εκφώνησε από τους Δελφούς για τον προωθούμενο νέο νόμο-πλαίσιο, αφού διατύπωσε την πεποίθησή της ότι «η περίοδος του Πανεπιστημίου της Μεταπολίτευσης έχει κλείσει τον ιστορικό της κύκλο», δήλωσε ότι οι αλλαγές στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση «πρέπει να είναι πολύ βαθιές, και να αφορούν το DNA της λειτουργίας των Πανεπιστημίων και των Τεχνολογικών Ιδρυμάτων».

Φυσικά, το «σύνθημα» για την έναρξη δηλώσεων και διεργασιών για επικείμενες σαρωτικές αλλαγές σε ΑΕΙ και ΤΕΙ έδωσε ο ίδιος ο Πρωθυπουργός, ο οποίος εξάλλου αναφέρθηκε στην αναγκαιότητα εφαρμογής ενός «Καλλικράτη και στην Παιδεία».

Εκείνο που καταρχάς καθίσταται σαφές είναι το γεγονός ότι η κυβέρνηση και το υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Εκπαίδευσης και Θρησκευμάτων όχι μόνο σχεδιάζουν μεγάλες αλλαγές, αλλά τις διαφημίζουν ως τέτοιες.

Γιατί τώρα;

Η Διαμαντοπούλου σημείωσε ότι θα δημιουργηθούν -όχι ένας- αλλά τρεις διαδικτυακοί τόποι («ο ένας είναι για τους εκπαιδευτικούς, για τους καθηγητές, ο δεύτερος είναι για τους φοιτητές και ο τρίτος είναι για τους πολίτες και τους κοινωνικούς χώρους») προκειμένου να ...αναπτυχθεί συζήτηση για τις εκπαιδευτικές τις προτάσεις. Ευτυχώς γι' αυτήν, οι απόψεις στις «ηλεκτρονικές διαβουλεύσεις» μπορούν να ελέγχονται και να φιλτράρονται από τους υπευθύνους των διαδικτυακών τόπων. Επίσης, δεν είναι δυνατό, ψηφιακά, να εκδηλωθούν μαζικές κινητοποιήσεις και ουσιαστικές αντιδράσεις.

Εννοείται, για μια ακόμη φορά, ο διάλογος για την εκπαίδευση λαμβάνει (όπως όλες οι κονοσέρβες) ημερομηνία λήξης: θα διαρκέσει ακριβώς τρεις μήνες. Συμπέρασμα από τον διάλογο σίγουρα θα έχει βγει ως τον Φεβρουάριο, μήνα κατά τον οποίο

γράφει ο Δημήτρης Κουφοβασίλης

η Διαμαντοπούλου θα φέρει το νομοσχέδιο προς ψήφιση στη Βουλή. Πρόθεση του υπουργείου είναι ο νέος νόμος-πλαίσιο να περάσει στην πράξη άμεσα, ίσως και από την επόμενη ακαδημαϊκή χρονιά. Το πακέτο της μεταρρύθμισης θα έχει ολοκληρωθεί το 2013-14, με την εφαρμογή τού προτεινόμενου νέου συστήματος εισαγωγής στα ΑΕΙ.

Εν μέσω διπλής επιτήρησης, κηδεμονίας, υπερατλαντικών δόσεων, κοινωνικής αστάθειας, κ.λπ., προκαλεί εντύπωση η απόφαση του ΠΑΣΟΚ να ανοίξει τώρα ένα ακόμη μέτωπο, εκείνο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ωστόσο, το μόνο βέβαιο παραμένει το εξής: όσο αποπροσανατολιστική -από την εξέταση των κύριων πολιτικών γεγονότων- κι αν είναι μία συζήτηση για τον τρόπο εισαγωγής στα πανεπιστήμια το 2014, οι μεταρρυθμίσεις, αν περάσουν, θα είναι καθοριστικές.

Η Διαμαντοπούλου γνωρίζει ότι βάζει το χέρι της στη φωτιά. Αν μπορούσε να το αποφύγει, θα το απέφευγε. Όμως οι σχεδιασμοί της δεν μπορούν να ερμηνεύονται μονοδιάστατα. Ας συνεκτιμήσουμε ότι μόλις πριν λίγες εβδομάδες η υπουργός έκλεισε το θέμα των Κέντρων Μεταλλουργικής Εκπαίδευσης - Κολεγίων, αναγνωρίζοντας απλόχερα πολλά από τα εν λόγω εκπαιδευτήρια, και ικανοποιώντας τους κολεγιάρχες και την ιδιωτική παρ-εκπαίδευση. Η επίθεση που εκδηλώνεται τώρα, με τον νέο νόμο-πλαίσιο, στην δημόσια τριτοβάθμια εκπαίδευση, είναι ένας ακόμη κρίκος στην αλυσίδα των σχεδιασμών της κυβέρνησης.

Μία μη προκατειλημμένη προσέγγιση

Ας υποθέσουμε για ένα δευτερόλεπτο ότι αναγνωρίζουμε στην κυβέρνηση αγνές προθέσεις και ειλικρινές ενδιαφέρον για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, ειδικά μάλι-

στα για εκείνη που απευθύνεται σε φοιτητές και σπουδαστές από τα χαμηλότερα οικονομικά στρώματα. Ασφαλώς, ο όρος «μεταρρύθμιση» δεν οφείλει να είναι προκαταβολικά αρνητικά φορτισμένος. Υπάρχει άραγε λόγος να είμαστε καχύποπτοι με τους νέους σχεδιασμούς τού υπουργείου Παιδείας;

Επιχείρημα α' (οικονομική διαχείριση):

«Πολύ σύντομα θα αδυνατούμε πλέον να ανταποκριθούμε στοιχειωδώς στην κάλυψη των λειτουργικών αναγκών των πανεπιστημίων. Ειδικότερα για το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων αυτό σημαίνει ότι τα αποθεματικά του, που ήταν περίπου στο 35% του τακτικού προϋπολογισμού στην ουσία φέτος θα εξανημιστούν και θα απομείνει ένα 5% για την επόμενη χρονιά. Όμως, με μια περαιτέρω μείωση του 10% θα αδυνατούμε πλέον να πληρώσουμε τις οφειλές μας προς τη ΔΕΗ, την ύδρευση» (Γεροθανάσης Ι., πρύτανη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, αναφορικά με τη μειωμένη χρηματοδότηση)

«Δε σημαίνει ότι δεν θα μπορέσουμε να λειτουργήσουμε προσφέροντας υπηρεσίας ποιότητας, αλλά ότι δεν θα λειτουργήσουμε καθόλου» (Μυλόπουλος Γ., πρύτανης Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, αναφορικά με τις περικοπές κονδυλίων σε βάρος του ιδρύματος, κατά 19 εκ. ευρώ περίπου)

«Περιμένουμε μείωση στον προϋπολογισμό μας έως και 30% και γι' αυτό λαμβάνουμε ήδη μέτρα περικοπών» (Χατζηδημητρίου Γ., πρύτανης Πανεπιστημίου Μακεδονίας, αναφορικά με τα οικονομικά ...προληπτικά μέτρα)

«Θα αναγκαστούμε να κόψουμε από τις λειτουργικές δαπάνες, τις αγορές υλικών, τα έργα ανάπτυξης, ακόμη και τον αριθμό των φωτοτυπιών που θα επιτρέπεται να βγάλει το προσωπικό. Αναγκαστικά θα μειώσουμε τις προσλήψεις εκτάκτων, με αποτέλεσμα και τη μείωση των μαθημάτων» (Καρακοιλτσίδης Π., Πρόεδρος ΤΕΙ

Προσπάθεια
κατεδάφισ
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης
Προσπάθεια
κατεδάφισ
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης
Προσπάθεια
κατεδάφισ
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης
Προσπάθεια
κατεδάφισ
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης

Θεσσαλονίκης, αναφορικά με τους απλήρωτους λογαριασμούς του ΤΕΙ, και τις οφειλές, οι οποίες κινδυνεύουν να οδηγήσουν το εκπαιδευτικό ίδρυμα σε αναστολή της λειτουργίας του στο τέλος του τρέχοντος μήνα)

Δεν χρειάζεται να είναι κανείς οικονομολόγος για να κατανοήσει την κρίσιμη οικονομική κατάσταση των δημόσιων τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της χώρας. Η Διαμαντοπούλου, μ' όλες «τις αγνές της προθέσεις», στον 8σελιδο λόγο που εκφώνησε, δεν βρήκε χώρο να αναπτύξει, ούτε με μισή φράση, το ζήτημα της υποχρέωσης της πολιτείας για την οικονομική στήριξη των ΑΕΙ και ΤΕΙ.

Το σχέδιό της υπουργού είναι η προώθηση της λεγόμενης «οικονομικής αυτοτέλειας» των πανεπιστημίων, με συγκρότηση «Συμβουλίων Διοίκησης» που θα επιφορτίζονται με «τη διοίκηση, τον προϋπολογισμό και τον στρατηγικό σχεδιασμό». Στα Συμβούλια αυτά θα συμμετέχουν πανεπιστημιακές «δυνάμεις» (;) αλλά και «δυνάμεις από την κοινωνία» (;) η Διαμαντοπούλου στρώνει με ροδοπέταλα το έδαφος για είσοδο διαχειριστών-μάντζερ στα πανεπιστήμια.

Για να είμαστε ακριβείς, η κατά τεκμήριον ελάχιστη συμπαθής υπουργός της κυβέρνησης, έχει άποψη για την οργάνωση της διαχείρισης των οικονομικών των πανεπιστημίων, αρκεί να μην επιβαρύνεται ο κρατικός προϋπολογισμός. Συγκεκριμένα, προτείνει την ίδρυση «Ανεξάρτητης Αρχής Χρηματοδότησης των Πανεπιστημίων»

(«νίπτει τας χείρας του» το υπουργείο Παιδείας) η οποία θα μπορέσει να εγγυηθεί προς τους φοιτητές αναβάθμιση υπηρεσιών, παρεχομένων «με τη συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα».

Επίσης, με γλυκίες διατυπώσεις η Διαμαντοπούλου επαναφέρει τη συζήτηση στο ζήτημα της ανταποδοτικότητας των πανεπιστημίων, καταθέτοντας ως «στατιστικό στοιχείο» το γεγονός ότι η Ελλάδα βρίσκεται στην 24^η θέση της Ε.Ε. όσον αφορά στην απόδοση των επενδύσεων που έχει η χώρα μας από τη χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης: «Η απόδοση και η αποδοτικότητα των ιδρυμάτων» γίνεται πλέον προϋπόθεση για την οικονομική τους στήριξη από το κράτος, ενώ αναθερμαίνονται (νεοφιλελεύθερης εμπνεύσεως) όροι όπως: «φοιτητικά δάνεια», «κάρτα ή κουπόνι του φοιτητή», γενίκευση της αξιολόγησης η οποία πλέον «θα συνδέεται με συγκεκριμένους δείκτες».

Επιχείρημα Β' (αρχές συγκρότησης και λειτουργίας):

Μολονότι το υπουργείο Παιδείας και η ηγεσία του κάνουν λόγο για θεμελιώδεις αλλαγές στο ..DNA και στον τρόπο λειτουργίας των ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας, μολονότι διαπιστώνουν ιστορικούς κύκλους να κλείνουν και άλλους να ανοίγουν, μολονότι ονομάζουν (κατά λέξη) τη μεταρρύθμιση στο χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης «μητέρα όλων των μαχών», δεν προσδίδουν αντίστοιχη μεγαλοπρέπεια στο πλαίσιο και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες θα

διεξαχθεί ο προγραμματισμένος γόνιμος διάλογος.

Αν θα θέλαμε να είμαστε λίγο αυστηροί, θα λέγαμε ότι η Διαμαντοπούλου, με εισαγωγική της τοποθέτηση επί του θέματος των αλλαγών σε ΑΕΙ και ΤΕΙ, απαξίωσε στα όρια της προσβολής όλα τα συμβαλλόμενα στον διάλογο μέρη: αφού πρώτα μέμφθηκε με πολλούς τρόπους φοιτητές και καθηγητές (μίλησε για «πτυχία επ' αμοιβή», «φοιτητές που συμμετέχουν σε εξετάσεις και περνούν μαθήματα δια αντιπροσώπων», «ιδιωτικές υπηρεσίες για συγγραφή διπλωμάτων και πτυχιικών εργασιών», «φαινόμενα νεποτισμού και συνδιαλλαγής», «στρέβλωση καθ' υπερβολήν πολλών αρχών και αξιών, όπως αυτές της ελευθερίας, του δημοκρατικού διαλόγου και της πολιτικής συμμετοχής», κ.λπ.), υπέδειξε τον τρόπο διαλόγου (διαδικτυακά), και έδωσε στην εκπαιδευτική και ακαδημαϊκή κοινότητα χρονική προθεσμία (3 μήνες) για να συζητήσουν τα θέματα που εκείνη έθεσε («ο διάλογος δε θα είναι στο διηκεές, θα ξεκινήσει τώρα και θα τελειώσει στο τέλος Δεκεμβρίου») σημειωτέον, ο τρόπος παρουσίασης από τη Διαμαντοπούλου των συνθλιπτικών κατά τα άλλα αλλαγών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ήταν μάλλον ...τηλεγραφικός:

«Πρώτο σημαντικό, πηγαίνουμε από το Τμήμα στη Σχολή. Η είσοδος γίνεται στη Σχολή και δίνει τη δυνατότητα της επιλογής στα παιδιά, στους νέους φοιτητές: θέσπιση δηλαδή της βασικής ακαδημαϊκής μονάδας που θα απονέμει τα πτυχία.» Με την ακριβή αυτή διατύπωση, και χωρίς πολλά ρήματα, η υπουργός διήλθε με τρεις στίχους την αλλαγή στον τρόπο εισαγωγής στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Κι όμως, μόνο οι μισές αλλαγές που σχεδιάζονται για το δημόσιο πανεπιστήμιο να εφαρμοστούν, η εικόνα του θα αλλάξει δραματικά:

α) Για την πρόσβαση στα τριτοβάθμια ιδρύματα θα συνυπολογίζεται ο βαθμός της Β' και Γ' Λυκείου (τρίβουν τα χέρια τους οι ιδιοκτήτες φροντιστηρίων), βαθμός ο οποίος θα διαμορφώνεται και με εξετάσεις: η ηγεσία του υπουργείου Παιδείας κόπτεται ότι θέλει να καταργήσει το εξετασιο-κεντρικό σύστημα διδασκαλίας σε ΑΕΙ και ΤΕΙ («αλλαγή του σημερινού συστήματος διδασκαλίας και εξεταστικών περιόδων, που έχει μετατρέψει πολ-

Περί δημοσίου
χρέους και
άλλων
«δαιμονίων»
Περί δημοσίου
χρέους και
άλλων
«δαιμονίων»
Περί δημοσίου
χρέους και
άλλων
«δαιμονίων»
Περί δημοσίου
χρέους και
άλλων
«δαιμονίων»
Περί δημοσίου
χρέους και
άλλων
«δαιμονίων»

λά από τα Ιδρύματά μας σε εξεταστικά κέντρα»), ωστόσο, προς το παρόν, το εξαπλώνει!

β) Οι επιτυχόντες θα εισάγονται σε σχολή (π.χ. Φιλοσοφική) και στο δεύτερο έτος θα επιλέγουν τμήμα (π.χ. Φιλολογία). Αυτό καταρχάς απαιτεί πλήρη αναδιάρθρωση του υπάρχοντος προγράμματος σπουδών. Να θυμίσουμε ότι υπάρχουν πολλά τμήματα (π.χ. Ιστορικό-Αρχαιολογικό, Φ.Π.Ψ.) τα οποία παρέχουν από το τρίτο έτος σπουδών 2 ή περισσότερες κατευθύνσεις στους φοιτητές τους. Στην περίπτωση αυτή, διαμορφώνεται το ακόλουθο σχήμα: Πρώτο έτος, Σχολή. Δεύτερο έτος, Τμήμα. Τρίτο έτος, Κατεύθυνση. Υποβάλλεται στον φοιτητή και σπουδαστή η ιδέα αναγκαιότητας διαρκούς εξειδίκευσης των σπουδών του. Επιπροσθέτως,

γ) Προνοείται «σύστημα πιστοποίησης όλων των προγραμμάτων σπουδών» (κάποτε ικανός όρος ήταν το πτυχίο), ενώ ανοίγεται διάπλατα ο δρόμος για σπουδές μέχρι ...τελικής πτώσεως, υπό την αποφθεγματική διατύπωση «οργάνωση και ακαδημαϊκή συνέχεια των προγραμμάτων σπουδών» και, βέβαια, «σύνδεση των προγραμμάτων Διά Βίου Μάθησης με τα Ανώτατα Ιδρύματα». Η πρόθεση του υπουργείου να τεμαχίσει τις σπουδές αφού τις αξιολογήσει («πιστοποίηση και αξιολόγηση των προγραμμάτων σπουδών», «επιλογή συστήματος τρόπου εφαρμογής και διασφάλισης της αξιοπιστίας των προγραμμάτων σπουδών») δεν κρύβεται. Η Διαμαντοπούλου κηρύσσει την έναρξη της κυνηγετικής περιόδου, με θηράματα τις ...διδασκτικές μονάδες («υπο-

θέτηση και εφαρμογή του ευρωπαϊκού συστήματος ECTS με βάση τις διδασκτικές μονάδες»). Ο φοιτητής και ο σπουδαστής είναι άνεργος όχι με ευθύνη της πολιτείας, πλέον, αλλά με ευθύνη δική του, διότι δεν συγκέντρωσε τον απαιτούμενο αριθμό διδασκτικών μονάδων από σπουδές και σεμινάρια, πριν και μετά το πτυχίο του.

δ) Με φυσικό τρόπο, οι αλλαγές παρασέρνουν και τον τρόπο διεξαγωγής της «πρακτικής άσκησης», όπου αυτή προσφέρεται («αναδιάρθρωση του θεσμού της πρακτικής άσκησης»), αλλά και τα μεταπτυχιακά («νέος σχεδιασμός για το στυλιό των μεταπτυχιακών προγραμμάτων»). Περαιτέρω διευκρινίσεις, δεν διατίθενται· ενδιαφέρουσα παραμένει η σύμπτωση ότι το υπουργείο Παιδείας διάλεξε τους Δελφούς για να ανακοινώσει ουσια-

Όχι στη μετάλλαξη του δημοσίου πανεπιστημίου

Δίκτυο πληροφόρησης και συντονισμού
για το πανεπιστημιακό κίνημα

Η κυβέρνηση ενεργώντας σαν κοινοβουλευτική χούντα επεκτείνει και στην ανώτατη εκπαίδευση τον κοινωνικό πόλεμο που διεξάγει κατά των εργαζομένων, των νέων, του λαού, για λογαριασμό της εγχώριας και παγκόσμιας ληστρικής καπιταλιστικής τάξης. Και επιδοκιμάζεται και επιβραβεύεται για το «έργο» της.

Τα μέτρα που δόθηκαν για «διαβούλευση» στο Ρέθυμνο υπερβαίνουν σε βαρβαρότητα τις εξαγγελίες των Δελφών και επιβεβαιώνουν δραματικά την προηγούμενη εκτίμησή μας ότι συνιστούν οριστική επίθεση για να κατεδαφίσουν ό,τι έχει απομείνει από το δημόσιο και δωρεάν πανεπιστήμιο.

Οι **κανίβαλοι του «εκσυγχρονισμού»** δεν αρκούνται στον οικονομικό μαρασμό και στην «αυτοτέλεια», ώστε η «αγορά» σταδιακά να «μεταλλάξει το DNA της δημόσιας ανώτατης εκπαίδευσης», αλλά είναι αποφασισμένοι να επέμβουν με ανατρεπτικές ρυθμίσεις για να το αλλάξουν άμεσα λειτουργώντας ως εκπρόσωποι του κεφαλαίου:

- **Πολιτικός έλεγχος** άμεσος εδώ και τώρα! Αφαίρεση της διοίκησης από τα συλλογικά όργανα και ανάθεση σε ολιγομελή Συμβούλια Διοίκησης με τον πρόεδρο – μάντζερ και επιτροπεία από Περιφερειακά Συμβούλια

- **Συρρίκνωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης** εδώ και τώρα! Συγχωνεύσεις ιδρυμάτων και κατάργηση τμημάτων («πανεπιστημιακός Καλλικράτης»), περιορισμός του αριθμού των φοιτητών, απολύσεις προσωπικού.

- **Υποβάθμιση και ταξική αναδιάρθρωση** της μετά το λύκειο εκπαίδευσης εδώ και τώρα!

- **Κατάρτιση αντί των πανεπιστημιακών σπουδών**, με διάσπαση των προγραμμάτων σπουδών και ακύρωση των πτυχίων και των συλλογικών επαγγελματικών δικαιωμάτων των

αποφοίτων. Πιστοποίηση και τυποποίηση προγραμμάτων σπουδών, τμημάτων, ιδρυμάτων από «ανεξάρτητες εταιρείες αξιολόγησης», πιστωτικές μονάδες. Μονοετείς, διετείς, τριετείς, τετραετείς σπουδές «ανάλογα με τις ανάγκες». Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων. Θέλουν ημειδικευμένους εργαζόμενους χωρίς κριτική σκέψη και με κατάρτιση μιας χρήσης.

- **Κατάργηση του δημοσίου και δωρεάν χαρακτήρα της ανώτατης εκπαίδευσης** εδώ και τώρα!

Η νομιμοποίηση των κολεγίων συνοδεύεται από ακραία περικοπή της χρηματοδότησης και αλλαγή του τρόπου χρηματοδότησης των πανεπιστημίων με βάση την «ανταγωνιστικότητά» τους, όπως θα αποτυπώνεται στις «επιδόσεις» και την κατάταξή τους από την «εξωτερική αξιολόγηση». Η καινούρια «Ανεξάρτητη Αρχή Αξιολόγησης», που θα έχει την ευθύνη της χρηματοδότησης, θα την κατανέμει με βάση ποσοτικούς δείκτες που θα αφορούν το βαθμό συμμόρφωσης στο κυρίαρχο πρότυπο για την εκπαίδευση και την έρευνα (π.χ. το βαθμό συμμετοχής στα ευρωπαϊκά προγράμματα). Η επιχειρηματικότητα και η σύνδεση με την οικονομία ανάγονται σε βασικό κριτήριο. Η χρηματοδότηση της έρευνας θα γίνεται μόνο επιλεκτικά με συγκεκριμένα πακέτα και με τους όρους που αυτά επιβάλλουν. Οι **ανθρωπιστικές σπουδές και οι κοινωνικές επιστήμες** θα αντιμετωπίσουν τον μαρασμό και την κατάργηση των Τμημάτων τους! Οι **αμοιβές του προσωπικού** από τα ιδρύματα θα εξατομικεύονται με βάση τις «επιδόσεις» τους.

- **Η δωρεάν παιδεία υπονομεύεται** και από την «κάρτα του φοιτητή» και την ανάθεση της σίτισης και της στέγασης σε «Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα». Οι φοιτητές εξωθούνται στα φοιτητικά δάνεια και την υπερχρέωση.

Όμως, εκεί που οι ξενόφερτοι και εγχώριοι σύμβουλοι της κυβέρνησης πραγματικά ξεπέρασαν κάθε προηγούμενο είναι η επι-

Περί δημοσίου
χρέους και
άλλων
«δαιμονίων»
Περί δημοσίου
χρέους και
άλλων
«δαιμονίων»
Περί δημοσίου
χρέους και
άλλων
«δαιμονίων»
Περί δημοσίου
χρέους και
άλλων
«δαιμονίων»

στικά με ...χρησμούς, έναν σαρωτικό στη σύλληψη «νόμο-πλαίσιο Νο2».

Επιχείρημα γ' (διεθνοποίηση):

Βασικός άξονας των σχεδιασμών του υπουργείου Παιδείας είναι η λεγόμενη «διεθνοποίηση του δημόσιου πανεπιστημίου και των σπουδών». Τη συζήτηση-σύγκριση με το καθεστώς των πανεπιστημίων του εξωτερικού άνοιξε ο Γ. Παπανδρέου, με μάλλον αστειό τρόπο παρατήρησε ότι η διαδικασία επιλογής των σπουδών στην Ελλάδα σήμερα μοιάζει να είναι «...σοβιετικού τύπου, χωρίς μάλιστα να έχει τον προγραμματισμό της Σοβιετικής Ένωσης». Μοιάζει με χταπόδι, χωρίς να έχει οκτώ πόδια.

Σε κάθε περίπτωση, η εκφρασμένη πρόθεση της κυβέρνησης, διατυπωμένη κατά

πρώτον από τον ίδιο τον Παπανδρέου («*απαιτείται διεθνοποίηση των ιδρυμάτων*») «*ανάγκη για αξιοποίηση της παγκόσμιας εμπειρίας*»), είναι να μπορέσει να λειτουργήσει το ελληνικό ΑΕΙ με πρότυπο τα ευρωπαϊκά και διεθνή ιδρύματα. Η εισαγωγική τοποθέτηση της υπουργού Παιδείας έχει δάνεια από τη δυτικοτροπή, «προχωρημένη» αντίληψη για την παιδεία, αυτό είναι βέβαιο για την ακρίβεια, ό,τι χειρότερο έχει να επιδείξει η παγκόσμια τριτοβάθμια εκπαίδευση τη σημερινή, αυτό προτείνεται προς υιοθέσια:

α) Ο προτεινόμενος σαρωτικός Καλλικράτης στην τριτοβάθμια Εκπαίδευση, δηλαδή η συγχώνευση και κατάργηση Σχολών και τμημάτων ολόκληρων, έχει τις ρίζες του στις ανάγκες της κυβέρνησης για περικοπές κονδυλίων (οπότε μειώνουν την ήδη

ελλιπή χρηματοδότηση), αλλά και στην προώθηση ενός νέου μοντέλου του «πολυδύναμου πανεπιστημίου». Η Διαμαντοπούλου παραλληλίζει: «*Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται σε όλες τις χώρες να υπάρχει μία ραγδαία προσπάθεια συνένωσης ακόμα και πολύ μεγάλων Πανεπιστημίων. Τρία Πανεπιστήμια στο Στρασβούργο σε όλη την περιφέρειά του, οκτώ στη Δανία, σε όλες τις χώρες γίνεται μία τέτοια προσπάθεια*».

Αυτοί που μέχρι πρότινος ίδρυναν Τμήματα, χωρίς προϋποθέσεις και πρόγραμμα, μόνο και μόνο για να ικανοποιήσουν τους τοπικιστικούς και άλλους σχεδιασμούς τους, έρχονται τώρα να τα σφραγίσουν. Και οι κολεγιάρχες, βλέποντας τις εξελίξεις, караδοκούν για να απλώσουν τις επιχειρήσεις τους τόσο στην περιφέρεια όσο και στα μεγάλα αστικά κέντρα.

θεση στην εργασιακή και ακαδημαϊκή υπόσταση των πανεπιστημιακών, ανατρέποντας πλήρως εργασιακές σχέσεις και κατακτήσεις δεκαετιών:

- **Κατάργηση της βαθμίδας του Λέκτορα**, ο οποίος μετατρέπεται σε συμβασιούχο διδάσκοντα, χωρίς δυνατότητα εξέλιξης με διδακτικά καθήκοντα μόνο. Μετατρέπεται δηλαδή σε «εκσυγχρονισμένη» εκδοχή βοηθού.

- **Κατάργηση της μονιμότητας του Επίκουρου Καθηγητή.**

- Τακτική αξιολόγηση για τους μόνιμους (Αναπληρωτές Καθηγητές και Καθηγητές) από «διεθνή εκλεκτορικά σώματα», από την οποία θα εξαρτώνται η συνολική ακαδημαϊκή και ερευνητική δραστηριότητά τους και οι αμοιβές τους.

- **Κατάργηση ενιαίου μισθολογίου για τους πανεπιστημιακούς** και αμοιβές εξατομικευμένες με βάση τις «επιδόσεις» τους. Ο μισθός όλων των εργαζόμενων στο πανεπιστήμιο θα είναι υπό συνεχή διαβούλευση με το Συμβούλιο Διοίκησης.

- Το κράτος θα παρέχει ένα κατώτατο μισθό, ο οποίος, στο πλαίσιο του Μνημονίου, πρακτικά θα είναι ένα «**επίδομα**» **επιβίωσης**. Η συμπλήρωση αυτού του επιδόματος του κάθε διδάσκοντα θα γίνεται από το κάθε πανεπιστήμιο ξεχωριστά, ανάλογα με τους «ιδίους» πόρους που διαθέτει και ανάλογα την «αξιολόγηση» τόσο σε συλλογικό όσο και σε ατομικό επίπεδο.

- Δεν γίνεται σαφής αναφορά στο τρόπο συγκρότησης των εκλεκτορικών σωμάτων. Ωστόσο, με δεδομένη την υποβάθμιση του Τμήματος ως ακαδημαϊκής και διοικητικής μονάδας, και την υποβάθμιση ή και κατάργηση της ΓΣ Τμήματος/ή Σχολής είναι προφανές ότι η συγκρότηση των εκλεκτορικών σωμάτων καθώς και η εκλογική διαδικασία δεν θα υπόκειται πλέον στον ακαδημαϊκό έλεγχο συμμετοχικών οργάνων. Διαφαινόμενη πρόθεσή τους είναι η συγκρότηση αδιαφανών και αυθαίρετων ως προς τα επιστημονικά αντικείμενα εκλεκτορικών σωμάτων.

Μπροστά σε αυτήν την ολομέτωπη επίθεση στο δημόσιο δωρεάν πανεπιστήμιο στους διδάσκοντες, στους φοιτητές και στους εργαζομένους του, η ΠΟΣΔΕΠ προτείνει την «**αδιατάρακτη λειτουργία του Πανεπιστημίου**» και «**κάνει έκκληση σε όλες τις συνιστώσες του ακαδημαϊκού χώρου για νηφαλιότητα και σύ-**

νηση"! Φαίνεται λοιπόν ότι τα 5 εκατομμύρια που δόθηκαν ήταν αρκετά για να συνεχίσει το έργο της και να "καταπίνει" τις εξαγγελίες!

Απέναντι σε αυτή την **επιχείρηση οριστικής κατεδάφισης** σε ό,τι απέμεινε από το δημόσιο πανεπιστήμιο, στο δικαίωμα για δημόσια και δωρεάν ανώτατη εκπαίδευση, είναι ανάγκη να οργανώσουν και να παρατάξουν την **αντίστασή** τους οι **πανεπιστημιακοί** που σέβονται το ρόλο τους, οι **φοιτητές** που αρνούνται να τους στερούν θεμελιώδη δικαιώματα, οι **εργαζόμενοι** στα πανεπιστήμια σε συντονισμό με τους **εκπαιδευτικούς** των άλλων βαθμίδων. Έχουμε την εμπειρία του κινήματος για το άρθρο 16.

Μετά το σημερινό πολεμικό ανακοινωθέν της Υπουργού από το Ρέθυμνο, επείγει η άμεση ενεργοποίηση των συλλόγων και των πανεπιστημιακών με **συντονισμό και οργάνωση από τα κάτω** απεργιακών κινητοποιήσεων διαρκείας, σε συνεργασία με τους φοιτητικούς συλλόγους και τους συλλόγους εργαζομένων.

Κανένα διάλογο μ' αυτούς που κατεδαφίζουν ό,τι άφησαν οι προηγούμενοι από το δημόσιο πανεπιστήμιο.

Δε θα συνεισφέρουμε με τις προτάσεις μας στο πώς θα πραγματοποιήσουν καλύτερα την επίθεσή τους οι κοινωνικοί κανίβαλοι. **Κανένας δεν πρέπει να γίνει συνένοχος ...**

Αν επιτρέψουμε στην κυβέρνηση της τρόικα και στους υποστηρικτές της να επιβάλουν τα σχέδιά τους, το πανεπιστήμιο δεν θα είναι πλέον ούτε δωρεάν, ούτε δημόσιο, ούτε πανεπιστήμιο. Θα είναι ένα εκπαιδευτήριο που θα λειτουργεί σαν ανώνυμη εταιρεία και θα παρέχει κατάρτιση, χωρίς ελευθερία στη διδασκαλία, την έρευνα και στη διακίνηση ιδεών.

Θα είναι το «πανεπιστήμιο» του «Μνημονίου» και του ΟΟΣΑ.

Αν δεν αντιδράσουμε συλλογικά και αποφασιστικά τώρα, το δημόσιο πανεπιστήμιο θα μείνει μια ανάμνηση μαζί με την ανάμνηση από τις άλλες κοινωνικές κατακτήσεις του «παλιού καλού καιρού», όπως το οκτάωρο, οι συλλογικές συμβάσεις, η ασφάλιση, η σύνταξη, η περίθαλψη, τα δημοκρατικά δικαιώματα της ελεύθερης έκφρασης και συλλογικής διεκδίκησης! www.oss.gr

β) Το πανεπιστήμιο που οραματίζεται η Διαμαντοπούλου μοιάζει περισσότερο με μία επικερδή επιχείρηση. Η υπουργός εμμέσως προτρέπει τα ΑΕΙ και ΤΕΙ να συνδεθούν με την Αγορά («το δημόσιο Πανεπιστήμιο που θέλουμε σήμερα ... απαντά στις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας και της ελληνικής οικονομίας» και «οι πυλώνες της μεταρρύθμισης οριοθετούνται: ... σύνδεση των Πανεπιστημίων και των ΤΕΙ με την κοινωνία και την οικονομία»).

Η εκπαιδευτική αυτή επιχείρηση φέρει, φυσικά, όλες τις προδιαγραφές της ΕΕ:

- Πρώτα απ' όλα είναι ανοικτό σε ελληνική αλλά και διεθνή πελατεία. Δέχεται όχι μόνο φοιτητές, αλλά και καθηγητές από το εξωτερικό, τους οποίους αντίστοιχα εξάγει. Μέχρι και η σχεδιαζόμενη πιστοποίηση των Ιδρυμάτων θα διενεργείται από «εμπειρογνώμονες με διεθνή σύνθεση». Η υπουργός δεν κουράζεται να επαναλαμβάνει την ανάγκη για «ρευστότητα» των μετακινήσεων, ανταλλαγές, και «εντατικοποίηση της συμμετοχής των Πανεπιστημίων στα ευρωπαϊκά προγράμματα εκπαίδευσης».

- Με πρότυπο τη λειτουργία των ιδιωτικών πανεπιστημίων και των κολεγίων-παρρημάτων, η ηγεσία του υπουργείου Παιδείας προχωρά ένα βήμα παραπάνω, υποστηρίζοντας σήμερα ανεθυρίαστα την «ενθάρρυνση της ίδρυσης παρρημάτων των ελληνικών Πανεπιστημίων και Τεχνολογικών Ιδρυμάτων σε άλλες χώρες». Με ποιους όρους άραγε; Πώς θα αντέξουν οικονομικά τα νέα αυτά εκπαιδευτικά ιδρύματα, τη στιγμή που τα μητρικά τους δημόσια πανεπιστήμια κυριολεκτικά καταρρέουν;

- Η Διαμαντοπούλου δεν παραλείπει να παραθέσει έναν ορισμό της «Διεθνοποίησης» («σημαίνει να δώσουμε περισσότερη Ελλάδα στον κόσμο και να ελκίσουμε πε-

ρισσότερο κόσμο στην Ελλάδα»), αλλά εκείνος που το κάνει «πιο λιανά» είναι ο ίδιος ο Παπανδρέου: «πρέπει να δούμε πόσο μας κοστίζει ο κάθε φοιτητής και βεβαίως να το πληρώσουμε, αλλά ο ξένος μπορεί να καταθέτει την υποτροφία του, την οποία θα την αξιοποιούμε». Ήτοι, το νέο Πανεπιστήμιο θα προσελκύει ξένους φοιτητές (που προσομοιάζουν στους τουρίστες) με στόχο να τους αποσπάσει ... το συνάλλαγμα! Ένας πρωτότυπος σίγουρα τρόπος για την επίσημη έναρξη επιβολής διδασκτρών σε προπτυχιακές σπουδές, με δούρειο ίππο, στη φάση αυτή, τους ξένους επισκέπτες των τριτοβάθμιων ιδρυμάτων μας.

γ) Το τελευταίο «δώρο» της διεθνοποίησης είναι η παραγωγή «άξιων», «άριστων», «ανταγωνιστικών» φοιτητών και σπουδαστών, κατά τα ευρωπαϊκά και αμερικανικά πρότυπα, δηλαδή πολιτικά απάθων και συνδικαλιστικά ανενεργών. «Εάν στην μεταπολίτευση το μείζον ζήτημα ήταν να μπει η πολιτική στο Πανεπιστήμιο, με την αντίληψη της αρχαιοελληνικής πολιτικής, σήμερα το ζητούμενο είναι η πολιτική για τα Πανεπιστήμια, για τα Τεχνολογικά Ιδρύματα, για το ακαδημαϊκό ίδρυμα της ποιότητας και της αριστείας της ποιότητας για το σύνολο των φοιτητών και σπουδαστών που συμμετέχουν, για την αριστεία αυτών που μπορούν και πρέπει να ξεχωρίζουν» διδάσκει η Διαμαντοπούλου, η οποία πολύ θα ευχόταν να παρέλθει οριστικά η μεταπολιτευτική περίοδος του Πανεπιστημίου, στα πρώτα χρόνια της οποίας υπήρχε έντονη πολιτικοποίηση. Η υπουργός έχει την πεποίθηση ότι «η περίοδος του Πανεπιστημίου της Μεταπολίτευσης έχει κλείσει τον ιστορικό της κύκλο. Αποτέλεσε αν μη τι άλλο μία κορυφαία κοινωνική και εκπαιδευτική τομή. Βοήθησε να διαμορφωθούν συνθήκες και

ωνικής και πολιτικής χειραφέτησης. Σήμερα ωστόσο είναι σαφές ότι δεν μπορεί να προσφέρει περαιτέρω».

Ενάντια στον σχεδιαζόμενο «Νόμο-Πλαίσιο Νο 2»

Στις επίσημες ηλεκτρονικές σελίδες τους, οι παρατάξεις της ΠΑΣΠ και της ΠΚΣ δεν βγάζουν τσιμουδιά για τις εξαγγελίες του υπουργείου Παιδείας. Η ΔΑΠ σχεδόν υπερθεματίζει για την αναγκαιότητα ριζικών αλλαγών στο δημόσιο Πανεπιστήμιο, και καταλογίζει (από μια εθνοκεντρική οπτική γωνία) ευθύνες στην κυβέρνηση διότι καλεί «ομάδα ξένων σοφών» ως συμβούλους στις διοικήσεις των Πανεπιστημίων, και διότι έχει μετονομάσει το άλλοτε Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων σε Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Εκπαίδευσης και Θρησκευμάτων, απομακρύνοντας τον όρο «Εθνικός» από τον πλήρη τίτλο του υπουργείου.

Η ΠΟΣΔΕΠ καταρχάς προσέρχεται στον «διάλογο» με το υπουργείο, καλλιεργώντας και εκείνη από την πλευρά της την ψευδαίσθηση ότι υπάρχει περιθώριο διαπραγματεύσεως πάνω στις θεμιτές προτάσεις της κυβέρνησης για τις σαρωτικές αλλαγές. Στον ίδιο διάλογο βρέθηκαν καλοθελητές μέχρι και πολιτικές παρατάξεις, όπως οι ... Οικολόγοι, οι οποίοι βρήκαν τρόπο να εξέλθουν από την πολιτική τους ανυποληψία!

Ακόμη και ο πιο καλόπιστος συνομιλητής, μπορεί να αισθανθεί ότι οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες πρόκειται να διεξαχθεί «διάλογος» για τον νέο νόμο-πλαίσιο, ακριβώς καταλύουν το διάλογο αυτό. Οι καθαυτά προτάσεις της Διαμαντοπούλου δεν ισοδυναμούν με ανώδυνες μεταρρυθμίσεις, αλλά με δραματικές αλλαγές στη δομή και σύσταση του δημόσιου πανεπιστημίου, αλλαγές που το κάνουν λιγότερο «δημόσιο» (με άλματα προς την ιδιωτικοποίηση) και λιγότερο «πανεπιστήμιο» (θα μοιάζει περισσότερο με επιχείρηση). Η εκπαιδευτική και ακαδημαϊκή κοινότητα, οι φοιτητές και οι σπουδαστές, τα ευρύτερα, κατά το δυνατόν, στρώματα της ελληνικής κοινωνίας, πρέπει κατά πρώτον να ενημερωθούν για το προωθούμενο σχέδιο κατάλυσης, ουσιαστικά, της δημόσιας και δωρεάν τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, και να λάβουν θέση σε εκείνο που ορθά προσδιόρισε η Διαμαντοπούλου, «στη μητέρα των μαχών». www.oxia.gr

Οι νέες εξαγγελίες για τα Πανεπιστήμια

Οδηγός ιδιωτικοποίησης: «Βγάλτε το ψωμί σας μόνοι σας»!

γράφουν οι
Χρήστου Κάτσικα – Κώστα Θεριανού*

“Τώρα που τα χρήματα “στέρεψαν” και για τα πανεπιστήμια, η δυσκολία μπορεί να γίνει ευκαιρία και για την Ανώτατη Εκπαίδευση της χώρας μας...” Σπύρος Αμούργης, πρόεδρος της Αρχής Διασφάλισης Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΙΠ), 24/9/2010.

«Θα μεταφέρουμε όλη η ευθύνη της μισθοδοσίας του προσωπικού των ιδρυμάτων στα ίδια τα ιδρύματα!» (Ι. Πανάρετος υφυπουργός Παιδείας ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΒΟΥΛΗΣ – ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΕΓ– Δευτέρα 12 Ιουλίου 2010).

Παρουσία του πρωθυπουργού, Γιώργου Παπανδρέου πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 26/9 στους Δελφούς ο «διάλογος» για τις αλλαγές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα, ο «διάλογος» θα ολοκληρωθεί στο τέλος Δεκεμβρίου ώστε μέχρι τον Φεβρουάριο να έχει ψηφιστεί νέος νόμος πλάισιο.

Οι άξονες πάνω στους οποίους θα κινηθούν οι αλλαγές –όπως έχει πει ο ίδιος ο πρωθυπουργός από το βήμα της ΔΕΘ– είναι:

- η αυτοτέλεια των πανεπιστημίων
  - αξιολόγηση και η κοινωνική λογοδοσία
  - η διεθνοποίηση της λειτουργίας τους / τόνωση της εξωστρέφειας
  - Η σύνδεσή τους με την κοινωνία και την οικονομία και η ανταπόκρισή τους στις μεγάλες κοινωνικές αλλαγές που φέρει η παγκοσμιοποίηση
  - η πρόσδος της τεχνολογίας και η Κοινωνία της Γνώσης (1).
- Η Υπουργός Παιδείας παράλληλα ξεκαθάρισε ότι η διαβούλευση

για το θέμα της Ανώτατης Εκπαίδευσης θα βασίζεται «σε σοβαρές και αντικειμενικές μελέτες», όπως «οι μελέτες και τα τεκμήρια του ΟΟΣΑ για την ελληνική εκπαίδευση, η πρόσφατη μελέτη της Ένωσης των Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων για τις επιπτώσεις της κρίσης, οι συγκριτικές μελέτες που αφορούν την αποτελεσματικότητα της χρηματοδότησης στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση ευρωπαϊκών φορέων, οι σημαντικές μελέτες που έγιναν από το Υπ. Παιδείας, από πανεπιστήμια αλλά και από ανεξάρτητα ερευνητικά κέντρα, οι αποφάσεις της Συνόδου των Πρυτάνεων, και οι πρόσφατες προτάσεις του συνεδρίου της ΠΟΣΔΕΠ, ενώ «υποστήριξη του όλου εγχειρήματος θα ζητηθεί και από εμπειρογνώμονες του ΟΟΣΑ και της Ένωσης Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων» (2)

«ΕΥΝΟΝΤΑΣ» ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ

Κάτω από τις εύχες λέξεις «αυτοτέλεια», «κοινωνική λογοδοσία», «σύνδεση με την κοινωνία και την οικονομία» κρύβονται αλλαγές που ουσιαστικά ιδιωτικοποιούν την ανώτατη εκπαίδευση και αλλάζουν το περιεχόμενο και την λειτουργία της. Το «αυτοτέλές» πανεπιστήμιο θα πρέπει να αναζητήσει πόρους για την λειτουργία του. Εδώ ας μην γελιόμαστε: οι πιο συνήθεις πόροι είναι οι ίδιοι οι φοιτητές που θα κληθούν να πληρώσουν τις σπουδές τους. Η εμπειρία των μεταπτυχιακών στην Ελλάδα, αλλά και του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου και του λεγόμενου Διεθνούς Πανεπιστημίου, στα οποία οι φοιτητές πληρώνουν διδάκτρα, είναι τρέχουσα και

Προσπάθεια
κατεδάφισης
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης
Προσπάθεια
κατεδάφισης
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης
Προσπάθεια
κατεδάφισης
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης
Προσπάθεια
κατεδάφισης
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης

Φιλανδοί φοιτητές διαμαρτύρονται δυναμικά για τις μειώσεις κονδυλίων...

Την Παρασκευή 20 Αυγούστου, μια ομάδα οργισμένων φοιτητών διαμαρτυρήθηκε έξω από το Κυβερνητικό Μέγαρο στο Ελσίνκι, ενάντια στο νέο προϋπολογισμό που ψήφισε η φιλανδική κυβέρνηση. Οι φοιτητές ήταν έξαλλοι από την απόφαση της κυβέρνησης να αποσύρει όλες τις βελτιώσεις στο Φιλανδικό φοιτητικό επίδομα, που είχε υποσχεθεί στα φοιτητικά συνδικαλιστικά όργανα, να μειώσει δραστικά τις δαπάνες και να πάρει πρόσθετα ελεγκτικά μέτρα. Οι φοιτητές είχαν μαζί τους ξύλα και καλάμια για να τα δώσουν στον υπουργό οικονομικών Jyrki Katainen φωνάζοντας συνθήματα όπως «Που είναι τα καρότα; Πουθενά!» και «ξύλο στον Katainen».

Οι πιθανότητες για εκπαιδευτική ισότητα στη Φινλανδία σταδιακά κατεδαφίστηκαν με τα χρόνια και οι φοιτητές δέχονται μεγαλύτερες πιέσεις για ημιπασχόληση σε άθλιες δουλειές ώστε να μπορέσουν να σπουδάσουν, μεγαλύτερες πιέσεις και ακόμα περισσότερους ελεγκτικούς μηχανισμούς και πειθαρχικά μέσα για να «επισπεύσουν» τις σπουδές τους. Πρόσφατα, ένας αριθμός δεξιών ηγετών έκανε έντονες δηλώσεις υπέρ των διδάκτρων. Η σταγόνα που ξεχειλίσει ήταν η νέα πρόταση προϋπολογισμού.

Φοιτητές διαμαρτύρονται ενάντια στην κυβέρνηση

Η φιλανδική κυβέρνηση αθέτησε τις υποσχέσεις της στα φοιτητικά συνδικάτα που είχαν δεχτεί την μεταρρύθμιση στο φοιτητικό επίδομα, σαν συμβιβασμό που θα περιλάμβανε και τα αρνητικά και

τα θετικά στοιχεία. Βασικά, θα ήταν μια μεταρρύθμιση επίσπευσης των σπουδών, χρησιμοποιώντας «καρότο και μαστίγιο». Τώρα η μεταρρύθμιση περιλαμβάνει μόνο το μαστίγιο:

- Περιορισμός των ελάχιστων απαιτήσεων για φοιτητικά επιδόματα ανά μήνα
- Πιο αυστηροί κανόνες για επίδομα στέγασης
- Διαχωρισμός του φοιτητικού επιδόματος σε δύο τμήματα: κάποιους μήνες για τα πτυχία μπάτσελορ, κάποιους μήνες για τα πτυχία μάστερ.

Οι φοιτητές έκαναν πορεία μέσα στην είσοδο του κυβερνητικού μεγάρου και φώναξαν τους υπουργούς να κατέβουν και να συζητήσουν τις αποφάσεις τους. Κανείς από τους υπουργούς δεν εμφανίστηκε και, χωρίς να επικοινωνήσουν με τους φοιτητές, οι σκευοφυλάκες αποφάσισαν να καλέσουν την αστυνομία. Μετά από μερικά λεπτά πορείας μέσα στην είσοδο, οι φοιτητές βγήκαν και πάλι έξω. Μέχρι να φτάσει η αστυνομία, πολλοί διαδηλωτές είχαν ήδη φύγει. Η αστυνομία συνέλαβε 14 άτομα που βρίσκονταν στην περιοχή και τους έκαναν προσαγωγή για αρκετές ώρες. 13 άτομα πήραν πρόστιμο για «διατάραξη κοινής ειρήνης». Θα κάνουν έφεση ενάντια στα πρόστιμα. Η διαμαρτυρία τράβηξε την προσοχή των φιλανδικών μέσων ενημέρωσης. Φαίνεται πως θα ακολουθήσουν και άλλες διαμαρτυρίες...

<http://opiskelijatoiminta.net/2010/08/21/students-proteted-the-government-with-sticks/>

διδασκική. Η περιβόητη «λογοδοσία» αλλοιώνει ουσιαστικά το περιεχόμενο του πανεπιστημίου. Από χώρος ελεύθερης σκέψης και ακαδημαϊκής έρευνας το πανεπιστήμιο, προκειμένου να επιβιώσει και να αποδείξει την «χρησιμότητά» του στην κοινωνία, (δηλαδή στον καπιταλισμό και τις επιχειρήσεις) θα πρέπει να μετατραπεί σε χώρο κατάρτισης με βάση τις εκάστοτε ανάγκες της αγοράς. Η «ανταπόκριση στις αλλαγές της παγκοσμιοποίησης» είναι η πλήρης εναρμόνιση με τις επιταγές των οργανισμών των μεγάλων ιμπεριαλιστικών χωρών (ΟΟΣΑ, ΔΝΤ) που κατά καιρούς εκδίδουν Εκθέσεις για το τι πρέπει να γίνει στην ελληνική εκπαίδευση και τα πανεπιστήμια. Και αυτά τα υλικά, όπως δηλώνει και η ίδια η υπουργός, θα αποτελέσουν τις πυξίδες της διαβούλευσης για τις αλλαγές στα πανεπιστήμια.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΤΑΧΥΝΣΗ

Οι μεγάλες και συστηματικές παρεμβάσεις που εξαγγέλληκαν την περίοδο αυτή από την Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ αφενός αποτελούν συνέχεια και εμβάθυνση των αντιδραστικών αλλαγών στην ανώτατη εκπαίδευση που έγιναν τα τελευταία χρόνια (νόμοι Γιαννάκου για τα Πανεπιστήμια: Ν. 3549/2007 ΦΕΚ 69 Α' «Μεταρρύθμιση του θεσμικού Πλαισίου για τη Δομή και Λειτουργία των ΑΕΙ», Ν. 3404/2005 ΦΕΚ 260 Α' «Ρύθμιση θεμάτων Ανώτατης Πανεπιστημιακής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις») (3) και αφετέρου επιταχύνουν, με όχημα την οικονομική και διοικητική αυτοτέλεια, την προσαρμογή των Πανεπιστημίων στην υπηρεσία των στρατηγικών επιλογών του κεφαλαίου, με στόχο τη μετάλλαξη του ακαδημαϊκού και δημόσιου χαρακτήρα των ιδρυμάτων (4).

Οι παρεμβάσεις αυτές αποτελούν την ελληνική εκδοχή των ενεργειών και των μέτρων με τα οποία η κυρίαρχη στην Ευρώπη νεοφιλελεύθερη πολιτική επιχειρεί να «αναασχεδιάσει» την εκπαίδευση στο πλαίσιο του «Ευρωπαϊκού χώρου της ανώτατης εκπαίδευσης» (5). Στον κεντρικό πυρήνα τους αντιμετωπίζουν την παιδεία ως εμπόρευμα / υπηρεσίες εκπαίδευσης, και ως τέτοιες πρέπει να υπόκεινται στους κανόνες της αγοράς, τους φοιτητές ως πελάτες που αγοράζουν αυτές τις υπηρεσίες και τους φορείς που τις παράγουν ως επιχειρήσεις.

Οι παρεμβάσεις αυτές αποτελούν τμήμα της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για τη συνολική αναδιάρθρωση της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στα πλαίσια του ανταγωνισμού της με τα άλλα ιμπεριαλιστικά κέντρα ΗΠΑ και Ιαπωνία. Πρόκειται ουσιαστικά και τυπικά για την απάντηση του ευρωπαϊκού κεφαλαίου στον σκληρό ιμπεριαλιστικό ανταγωνισμό.

ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ... ΜΕ ΠΛΗΓΟ ΤΟ Δ.Ν.Τ.

Η επιτάχυνση αυτών των παρεμβάσεων διευκολύνεται από την εμπλοκή του Δ.Ν.Τ. στην ελληνική οικονομία. Οι παραιτήσεις για συρρίκνωση του δημόσιου τομέα, υπό την δαμόκλειο σπάθη της μη καταβολής των επόμενων δόσεων για την αποπληρωμή δανείων, γίνονται ο ούριος άνεμος για να φυσήξουν τα πανιά της ιδιωτικοποίησης στο ελληνικό πανεπιστήμιο. Όμως, οι σκοποί και οι κατευθύνσεις αυτής της πολιτικής έχουν οριοθετηθεί εδώ και χρόνια.

Από την εποχή της «Λευκής Βίβλου για τη Διδασκαλία και τη Μάθηση» (Κομισιόν, 1995) και βήμα – βήμα με την υπογραφή της περίφημης «διακήρυξης της Μπολόνια» (1999), τη συμφωνία της Λισσαβόνας «Για μια «ανταγωνιστική οικονομία» (2000), τη Σύνοδο της Πράγας (2001), το Ανακoinωθέν της Συνόδου Υπουργών Παιδείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Βερολίνο (Σεπτέμβριος 2003),

τη Σύνοδο στο Μπέργκεν (2005) κλπ, η Πανεπιστημιακή εκπαίδευση στην Ελλάδα και την Ευρώπη πλήττονται από ραγδαίες πολιτικές παρεμβάσεις. Πρώτ' απ' όλα, προβάλλεται έντεχνα ως άχρηστη και αναχρονιστική η αρχή ότι η ανώτατη παιδεία είναι δημόσιο αγαθό. Για την κυρίαρχη πολιτική τα πανεπιστήμια προορίζονται να παράγουν και να προσφέρουν υπηρεσίες, τις οποίες θα αγοράζουν οι πελάτες (το δημόσιο ή οι ιδιώτες) ανάλογα με την «ποιότητά» τους, την αποτελεσματική τους προώθηση και, φυσικά, την τιμή τους. Βασική αρχή: αν το προϊόν δεν πουλιέται, τότε η επιχείρηση πρέπει να κλείσει (6).

Το ευρωπαϊκό πεδίο λειτουργίας της αγοράς «υπηρεσιών εκπαίδευσης» ονομάστηκε επισήμως «Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης (European Higher Education Area)». Υπό το πρόσχημα διευκόλυνσης της συνεργασίας των ευρωπαϊκών ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης (7) και της αμοιβαίας «αναγνωρισιμότητας» των τίτλων σπουδών που παρέχουν, αποφασίστηκε η θέσπιση ενιαίων προδιαγραφών, τέτοιων που να επιτρέπουν την εμπορευματοποίηση των υπηρεσιών μεταλυκειακής μάθησης με τη δημιουργία ενός ενιαίου ρυθμιστικού πλαισίου της αντίστοιχης αγοράς. Το δημόσιο πανεπιστήμιο τείνει, λοιπόν, να αντιμετωπίζεται σαν μια επιχείρηση ανάμεσα στις άλλες, που οφείλει να βρει τρόπους ώστε να επιπλεύσει σε συνθήκες οξύτατου εμπορικού ανταγωνισμού. Τούτο, για το Υπουργείο Παιδείας, σημαίνει ότι τα ΑΕΙ οφείλουν να αλλάξουν τη «χρηματοδοτική τους κουλτούρα» και να απελευθερωθούν από τα «δεσμά» της δημόσιας χρηματοδότησης, να διευρύνουν τη συνεργασία τους με την αγορά και τους εργοδότες. Παράλληλα, η όποια δημόσια χρηματοδότηση πρέπει να είναι «στοχοθετημένη» και να υπηρετεί την ολοκλήρωση της «διαδικασίας της Μπολόνια». Στα πλαίσια αυτά πριμοδοτείται η αλλαγή του τρόπου διοίκησης των ιδρυμάτων και η καθιέρωση «αποτελεσματικότερων» συστημάτων μάντζμεντ, που επιτρέπουν ευελιξία, αποτελεσματική διαχείριση

πόρων, άνοιγμα στις αγορές υπηρεσιών εκπαίδευσης, «προώθηση» προϊόντων έρευνας και έλεγχο της «αποδοτικότητας» του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού.

Η Υπουργός Παιδείας είναι πολύ συγκεκριμένη: «Ο μέχρι τώρα τρόπος διοίκησης των Πανεπιστημίων είναι εσωστρεφής και παρωχημένος. Χρειάζεται απελευθέρωση από τον γραφειοκρατικό, σφιχτό εναγκαλισμό του κράτους, σύνδεση με την κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα και ισόρροπη συμμετοχή όλων των συνιστωσών της ακαδημαϊκής κοινότητας. Είναι πλέον κοινά αποδεκτό σε όλο τον κόσμο ότι η διοίκηση των Πανεπιστημίων δεν αφορά μόνο τα ίδια τα Πανεπιστήμια. (...) η διαμόρφωση των στρατηγικών επιλογών και κατευθύνσεων του Πανεπιστημίου αφορά ολόκληρη την κοινωνία, η οποία και χρηματοδοτεί σχεδόν εξ ολοκλήρου τα πανεπιστήμια. Η πρακτική που ακολουθείται πλέον διεθνώς είναι αυτή του Συμβουλίου Διοίκησης» (8).

Σε περιόδους οικονομικής δυσπραγίας και υψηλής ανεργίας είναι εύκολο να πεισθεί η κοινή γνώμη ότι οι περιορισμένοι πόροι πρέπει να αξιοποιούνται «αποδοτικά», να μη γίνονται «σπατάλες» σε σχολεία και πανεπιστήμια και ότι η ανεργία μπορεί να καταπολεμηθεί αν τα προγράμματα των σχολείων και των πανεπιστημίων γίνουν συμβατά με τις «ανάγκες» της αγοράς εργασίας. Η κυρίαρχη πολιτική οικοδομεί την πολιτική της επιχειρηματολογία κατηγορώντας το κράτος πρόνοιας ως «υπερφορτωμένο κράτος», ως «γραφειοκρατικό παραλογισμό», ως «ελέφαντα» που ισοπεδώνει τις «ζωτικές δυνάμεις» της κοινωνίας, δηλαδή τους κεφαλαιοκράτες, κάτω από το βάρος τους κόστους του. Μισθοί, κοινωνική ασφάλεια, συντάξεις, δωρεάν υγεία, δωρεάν παιδεία, προστασία της μητρότητας, όλα αυτά τα στοιχεία που διασφαλίζουν τους όρους της αξιοπρεπούς διαβίωσης των ανθρώπων και της προαγωγής του πολιτισμού είναι «βαρίδια» στα πόδια των κεφαλαιοκρατών, που πρέπει να απαλλαγούν από αυτά για να κάνουν επενδύσεις, προκειμένου να έρθει η οικονομική ανάπτυξη και να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας! Αναπτύσσεται μια πολιτική ορολογία που μοιάζει με τη «λιποδιάλυση» που υπόσχονται τα ινστιτούτα αδυνατίσματος. Μόνο που το «λίπος» που πρέπει να «καεί» στην προκειμένη περίπτωση είναι οι κατακτήσεις των δυνάμεων της εργασίας...

Με όχημα το μηχανισμό της λεγόμενης «αξιολόγησης» (11) και, βάσει αυτής, δια της στοχευμένης χρηματοδότησής τους τα Πανεπιστήμια εκβιάζονται να κάνουν τις απαιτούμενες, για το κεφάλαιο, αλλαγές. Εκβιάζονται να δημιουργήσουν πεδία ζήτησης των «υπηρεσιών» τους, εργαλειοποιώντας πλήρως τη διδασκαλία και την έρευνα. Να προωθήσουν τις «πωλήσεις» των υπηρεσιών αυτών, υποτασσόμενα στις εκάστοτε εκτιμήσεις για τις ανάγκες της αγοράς, να μεταποτίσουν τη μέριμνα των προγραμμάτων σπουδών προς τις απαιτήσεις της κατάρτισης και πολύ σύντομα να ορίσουν δίδακτρα και να μειώσουν το χρόνο της μάθησης που αντιστοιχεί στο βασικό πτυχίο (9).

ΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΣΤΑ ΜΕΤΡΑ ΤΟΥ ΟΟΣΑ

Η Υπουργός Παιδείας δεν έκρυψε στην ομιλία της στην Σύνοδο των πρυτάνεων ότι «υποστήριξη του όλου γχειρήματος θα ζητηθεί και από εμπειρογνώμονες του ΟΟΣΑ και της Ένωσης Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων» (10). Τι επιτάσσει όμως ο ΟΟΣΑ και το Ευρωπαϊκό Διευθυντήριο μέσω του Δικτύου Ευρυδική (EURYDICE);

Στην τελευταία του Έκθεση (12) για την Ελληνική Οικονομία (Ιούλιος 2009), ο Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ: OECD) αφιερώνει το 4^ο Κεφάλαιο, περίπου τις 30 τελευταίες σελίδες της Έκθεσης για την παιδεία όπου εισηγάται, ανά-

μεσα σε άλλα, τη λειτουργία ιδιωτικών πανεπιστημίων και την επιβολή διδασκτρων για τη φοίτηση στις προπτυχιακές σπουδές των κρατικών πανεπιστημίων (στις μεταπτυχιακές το θεωρεί αυτονόητο), την αξιολόγηση των πανεπιστημίων και την σύνδεση της χρηματοδότησής τους με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης, την «αυτονομία» των ΑΕΙ σε θέματα πρόσληψης προσωπικού και επιλογής φοιτητών.

Παράλληλα την ίδια περίοδο στην ετήσια έκδοση «Αριθμοί-κλειδιά της εκπαίδευσης στην Ευρώπη – 2009», που εξέδωσε το δίκτυο Eurymice, καταγράφεται ο βαθμός προσαρμογής των κρατών – μελών στα παρακάτω μέτρα-στόχους που έχει εδώ και χρόνια θέσει η Ε.Ε.: Αύξημένη αυτονομία των σχολών σε συνδυασμό με αύξηση της εξωτερικής αξιολόγησης, δίδακτρα (οι σπουδαστές καλούνται να συμβάλλουν στη χρηματοδότηση του κόστους των σπουδών τους όπως ήδη γίνεται σε 16 χώρες), δημιουργία μηχανισμών χρηματοδότησης από διαφοροποιημένες πηγές, σπάσιμο των σπουδών των Ανώτατων σχολών.

Τόσο, λοιπόν, στην Έκθεση του ΟΟΣΑ “Greece – Economic Surveys – 2009” όσο και στην Έκδοση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου «Αριθμοί-κλειδιά της εκπαίδευσης στην Ευρώπη – 2009» τονίζεται η ανάγκη να αυξηθούν οι πηγές χρηματοδότησης πέρα από τη δημόσια χρηματοδότηση. Και για τους δυο οργανισμούς τα δίδακτρα είναι μια ευρέως διαδεδομένη μορφή ιδιωτικής συμμετοχής που έχει εγκριθεί σε 16 χώρες. Στην Έκθεση της Ευρωδίκης επισημαίνεται ότι μέχρι στιγμής τα δίδακτρα στις προπτυχιακές σπουδές έχουν υιοθετηθεί ως βασικός μοχλός ιδιωτικής χρηματοδότησης σε 16 κράτη και ότι το ύψος τους ποικίλλει, από τα 1.060 ευρώ ετησίως

στην Ισπανία, τα 1.496 ευρώ στην Ολλανδία, στα 3.869 στην Αγγλία και τα 8.601 στη Λετονία.

«Η ΚΡΙΣΗ ΩΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑ» ...

Την ίδια περίοδο που η Υπουργός Παιδείας εξήγγειλε τις νέες αντιδραστικές αλλαγές για τα Πανεπιστήμια συναντήθηκε με τον υπουργό Έρευνας, Τεχνολογίας και Ανώτατης Εκπαίδευσης της Πορτογαλίας κ. Χοσέ Μαριάνο Γκάγκο. Λίγο μετά τη συνάντηση ο Υπουργός της γειτονικής χώρας, χωρίς φιοριτούρες, έδωσε αποκάλυπτα το στίγμα των προθέσεων της κυρίαρχης πολιτικής απαντώντας σε σχετική ερώτηση δημοσιογράφου: «Η οικονομική κρίση είναι μια μοναδική ευκαιρία για αναμόρφωση της Ανώτατης εκπαίδευσης. Τα υπερβολικά πολλά ιδρύματα, το χαλαρό σύστημα διοίκησης τους, η απουσία ανεξάρτητης αξιολόγησης και πιστοποίησης των ΑΕΙ και της έρευνας είναι συνήθη φαινόμενα σε πολλά ΑΕΙ. Όμως, η επένδυση στην εκπαίδευση και την έρευνα είναι πολύ σημαντική για την ανάπτυξη. Στην Πορτογαλία η χρηματοδότηση είναι κυρίως κρατική. Οι φοιτητές πληρώνουν δίδακτρα που δεν ξεπερνούν το 13% των εσόδων των ΑΕΙ. Τα ΑΕΙ ενθαρρύνονται να προσελκύουν πόρους από άλλες πηγές (έρευνα, υπηρεσίες). Τα ΑΕΙ που προσελκύουν ανταγωνιστικούς πόρους πάνω από το 50% των συνολικών πόρων, αποκτούν μεγαλύτερη αυτονομία» (13)

*Ο Χρήστος Κάτσικας και ο Κώστας Θεριανός είναι μέλη του Συντονιστικού Οργάνου του Εκπαιδευτικού Ομίλου / αντιπετράδια της εκπαίδευσης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. Το πλαίσιο των προτάσεων για τις αλλαγές στα πανεπιστήμια, http://panaretos.blogspot.com/2010/06/blog-post_27.html (Κυριακή, Ιούνιος 27, 2010)
2. Βλ. Ομιλία της Υπουργού, Άνας Διαμαντοπούλου, στην 64η Σύνοδο Πρυτάνεων 27-06-10, http://www.ypepth.gr/docs/omilia_yπουργoy_64h_synodos_prytanewn_100628.doc
3. Επίσης επί Υπουργίας Μαρριέττας Γιαννάκου έχουμε και τους παρακάτω νόμους για την Ανώτατη εκπαίδευση: 1. Ν. 3374/2005 (ΦΕΚ 189 Α) «Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, Σύστημα Μεταφοράς και Συσσώρευσης Πιστωτικών Μονάδων, Παράρτημα Διπλώματος» καθιέρωση Αρχής και διαδικασιών αξιολόγησης της ποιότητας των ΑΕΙ σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα και κριτήρια και θεσμοθετούνται το Συμπλήρωμα Διπλώματος και το Σύστημα των Ακαδημαϊκών Μονάδων. 2. Ν. 3376/2005 (ΦΕΚ 191 Α) «Ίδρυση Σχολείου Ευρωπαϊκής Παιδείας» δημιουργία Ευρωπαϊκού Σχολείου στο Ηράκλειο Κρήτης για την εκπαίδευση των παιδιών των υπαλλήλων ευρωπαϊκών οργανισμών. 7. Ν. 3328/2005 (ΦΕΚ 80 Α) «Διεπιστημονικός Οργανισμός Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης» καταργείται το ΔΙΚΑΤΣΑ και δημιουργείται νέος οργανισμός – ο ΔΟΑΤΑΠ – και νέο σύστημα αναγνώρισης τίτλων σπουδών αλλοδαπής, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή

- νομοθεσία και με κριτήρια διαφάνειας. 3. Ν. 3391/2005 (ΦΕΚ 240Α) «Ίδρυση Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος» ιδρύεται το Διεθνές Πανεπιστήμιο με έδρα τη Θεσσαλονίκη με στόχο να αποτελέσει κέντρο εκπαιδευτικής πρόδου, έρευνας, καινοτομίας και δημιουργικής συνεργασίας και αμοιβαιότητας μεταξύ των λαών για την ευρύτερη περιοχή της νοτιο-ανατολικής Μεσογείου
4. Βλ. Χρήστος Κάτσικας, Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης και Καπιταλιστική Αναδιάρθρωση – Η μετάλλαξη του Πανεπιστημίου, Gutenberg, Αθήνα 2005
5. Βλ. Χρήστος Κάτσικας – Κώστας Θεριανός, Τα Πανεπιστήμια Φλέγονται, Λιβάνης 2007
6. Βλ. Πρόλογο Νίκου Θεοτοκά στο Χρήστος Κάτσικας, Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης και Καπιταλιστική Αναδιάρθρωση – Η μετάλλαξη του Πανεπιστημίου, Gutenberg, Αθήνα 2005
7. «Σήμερα, όσο ποτέ τα Πανεπιστήμια διεθνοποιούνται, συνεργάζονται, κινούνται στη σφαίρα του παγκόσμιου», Ομιλία της Υπουργού, Άνας Διαμαντοπούλου, στην 64η Σύνοδο Πρυτάνεων 27-06-10, http://www.ypepth.gr/docs/omilia_yπουργoy_64h_synodos_prytanewn_100628.doc
8. Βλ. Ομιλία της Υπουργού, Άνας Διαμαντοπούλου, στην 64η Σύνοδο Πρυτάνεων 27-06-10, http://www.ypepth.gr/docs/omilia_yπουργoy_64h_synodos_prytanewn_100628.doc
9. Βλ. Πρόλογο Νίκου Θεοτοκά στο Χρήστος

- Κάτσικας, Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης και Καπιταλιστική Αναδιάρθρωση – Η μετάλλαξη του Πανεπιστημίου, Gutenberg, Αθήνα 2005
10. Βλ. Ομιλία της Υπουργού, Άνας Διαμαντοπούλου, στην 64η Σύνοδο Πρυτάνεων 27-06-10, http://www.ypepth.gr/docs/omilia_yπουργoy_64h_synodos_prytanewn_100628.doc
11. Οι επιδόσεις των φοιτητών στα πανεπιστημιακά μαθήματα, η διάρκεια των σπουδών τους μέχρι την απονομή του πτυχίου, η απορροφητικότητα τους στην αγορά εργασίας και άλλα κριτήρια που αφορούν τους φοιτητές σχεδιάζεται να συμπεριληφθούν στα κριτήρια της αξιολόγησης (άρα και χρηματοδότησης) κάθε ιδρύματος και στοιχεία που αφορούν τους φοιτητές (βλ. ΤΑ ΝΕΑ 29/6/2010).
12. Η Έκθεση “Greece – Economic Surveys – 2009” που παρουσιάστηκε στο Παρίσι τον Ιούλιο του 2009 είναι 156 σελίδες και αγγίζει όλες τις πτυχές της οικονομικής ζωής. Μπορεί να την διαβάσει κανείς στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://oberon.sourceoecd.org/upload/1009151etemp.pdf>
13. «Η κρίση είναι μοναδική ευκαιρία για αναμόρφωση», Συνέντευξη στην ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (29/6/2010) του υπουργού Έρευνας, Τεχνολογίας και Ανώτατης Εκπαίδευσης της Πορτογαλίας κ. Χοσέ Μαριάνο Γκάγκο.

γράφουν οι
Χρήστος Κάτσικας – Χρήστος Σύφης

ΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Το Δ.Ν.Τ. και το Ε.Σ.Π.Α. “ράβουν” ...και το Υπουργείο “υφαινει” το νέο τοπίο στη δημόσια εκπαίδευση

Για να κατανοήσει κανείς πληρέστερα τις αλλαγές που επιχειρούνται σήμερα στην Ελληνική εκπαίδευση από την Κυβέρνηση και το Υπουργείο Παιδείας οφείλει να πάρει σοβαρά υπόψη τις γενικές «οδηγίες» των Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οργανισμών (ΟΟΣΑ, Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, Διασκέψεις και Συμβούλια Ευρωπαϊκών Επιτροπών, Δίκτυο Ευρυδίκη, Πρόγραμμα Pisa κλπ) που επεμβαίνουν και επιβάλλουν με οργανωμένο και συστηματικό τρόπο τις κατευθύνσεις στην εκπαίδευση.

Πρόσφατα μάλιστα (στην 64η Σύνοδο Πρυτάνεων 26–27/6) η Υπουργός Παιδείας ξεκαθάρισε ότι η διαβούλευση για το θέμα της Ανώτατης Εκπαίδευσης θα βασίζεται «σε σοβαρές και αντικειμενικές μελέτες», όπως «οι μελέτες και τα τεκμήρια του ΟΟΣΑ για την ελληνική εκπαίδευση, η πρόσφατη μελέτη της Ένωσης των Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων για τις επιπτώσεις της κρίσης, οι συγκριτικές μελέτες που αφορούν την αποτελεσματικότητα της χρηματοδότησης στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση ευρωπαϊκών φορέων...» ενώ η «υποστήριξη του όλου εγχειρήματος θα ζητηθεί και από εμπειρογνώμονες του ΟΟΣΑ και της Ένωσης Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων»¹

Παράλληλα είναι γνωστό ότι αν κανείς ανιχνεύσει το «σώμα» των διακηρύξεων

και των ρυθμίσεων στην ελληνική εκπαίδευση π.χ. την περίοδο 2007-2010 όπου εναλλάσσονται δυο Κυβερνήσεις, της Ν.Δ (2004–9/2009) και του ΠΑΣΟΚ (9/2009 κ.ε), θα διαπιστώσει ότι πρόκειται για «φωτογραφικές ρυθμίσεις», κοντολογίες μια αποτύπωση των «οδηγιών» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ 2007 – 2013), που ως γνωστόν δεν είναι παρά το Δ' Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης το οποίο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Αλλά ας δούμε ποιες είναι οι «οδηγίες» για την Ελληνική εκπαίδευση.

Στην τελευταία του Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία (Ιούλιος 2009)², ο Οργανισμός για την Οικονομική Συνερ-

γασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ: OECD)³ προετοιμάζει το έδαφος για την επιβολή μέτρων, ανάμεσα σε άλλα και στην εκπαίδευση, η υλοποίηση των οποίων θα δημιουργήσει ένα εφιαλτικό μέλλον για την εκπαίδευση, τους εκπαιδευτικούς και τους σπουδαστές στη χώρα μας.

Για την παιδεία ο ΟΟΣΑ αφιερώνει το 4^ο Κεφάλαιο⁴, περίπου τις 30 τελευταίες σελίδες της Έκθεσης. Εισηγείται τη λειτουργία ιδιωτικών πανεπιστημίων και την επιβολή διδάκτρων για τη φοίτηση στις προπτυχιακές σπουδές των κρατικών πανεπιστημίων (στις μεταπτυχιακές το θεωρεί αυτονόητο), την αξιολόγηση των πανεπιστημίων και την σύνδεση της χρηματοδότησής τους με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης, την «αυτονομία» των ΑΕΙ σε θέματα πρόσληψης προσωπικού και επιλογής φοι-

Προσπάθεια
κατεδάφισης
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης
Προσπάθεια
κατεδάφισης
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης
Προσπάθεια
κατεδάφισης
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης
Προσπάθεια
κατεδάφισης
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης

Προσπάθεια
κατεδάφισης
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης
Προσπάθεια
κατεδάφισης
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης
Προσπάθεια
κατεδάφισης
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης
Προσπάθεια
κατεδάφισης
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης

τητών, την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και των σχολείων με βάση τις επιδόσεις των μαθητών, τον διαχωρισμό των εξετάσεων για το απολυτήριο του Λυκείου από τις εξετάσεις εισαγωγής στα ΑΕΙ, την εισαγωγή νέων προγραμμάτων διδασκαλίας, την υποχρέωση μονοετούς κατάρτισης πριν το διορισμό των εκπαιδευτικών κ.λπ.

ΟΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΚΤΥΟ ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ (EURYDICE)

Παράλληλα την ίδια περίοδο η ετήσια έκδοση «Αριθμοί-κλειδιά της εκπαίδευσης στην Ευρώπη – 2009», που εξέδωσε το δίκτυο Eurydice⁵, επιχειρεί να επιβάλει τη «γραμμή» των Βρυξελλών για την εκπαίδευση, έτσι ώστε η κάθε χώρα να προσαρμοστεί κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές. Παρ' όλη την υπερκατανάλωση εύχων λέξεων και επιδέξιων λόγων για να θολώσουν τις πραγματικές τους στοχεύσεις, η κατεύθυνση των Βρυξελλών είναι φανερή. Στοχεύουν στο βάθεμα του ιδιωτικοποιημένου, πειθαρχημένου, ευέλικτου και αποδοτικού στα κυρίαρχα συμφέροντα σχολείου που θα παράγει εργατικό δυναμικό φτηνό, χωρίς δικαιώματα, αλλά καταρτισμένο με εκείνες τις χρηστικές δεξιότητες που απαιτεί το κεφάλαιο για αύξηση της κερδοφορίας του.

αντιτετράδια
της
εκπαίδευσης

Στο εισαγωγικό σημείωμα της έκδοσης αναφέρεται με σαφήνεια ότι «έχοντας ως γνώμονα τη στρατηγική της Λισσαβόνας σύμφωνα με την οποία, η εκπαίδευση χρειάζεται να αποτελέσει τον κινητήριο μοχλό για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Ευρώπης, τα Κράτη-Μέλη προχωρούν σε μεταρρυθμίσεις σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης προκειμένου να επιτύχουν τον συγκεκριμένο στόχο. Υπό αυτό το πρίσμα, η μελέτη των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών συστημάτων καθίσταται επιβεβλημένη, καθώς φέρνει στο φως αφ' ενός μεν τις καλές πρακτικές που θα πρέπει να υιοθετηθούν αφετέρου δε τις αδυναμίες που θα πρέπει να εξαλειφθούν».

Έτσι, στην ετήσια έκδοση «Αριθμοί-κλειδιά της εκπαίδευσης στην Ευρώπη – 2009», ουσιαστικά και τυπικά καταγράφεται ο βαθμός προσαρμογής των κρατών – μελών στα παρακάτω μέτρα-στόχους που έχει εδώ και χρόνια θέσει η ΕΕ: Αυξημένη αυτονομία των σχολών σε συνδυασμό με αύξηση της εξωτερικής αξιολόγησης, δίδακτρα (οι σπουδαστές καλούνται να συμβάλλουν στη χρηματοδότηση του κόστους των σπουδών τους όπως ήδη γίνεται σε 16 χώρες), δημιουργία μηχανισμών χρηματοδότησης από διαφοροποιημένες πηγές, αυστηρότερες διαδικασίες επιλογής για την εισαγωγή στα Πανεπιστήμια και περιορισμός του αριθμού των εισακτέων, αποκέντρωση της εκπαίδευσης με διαφοροποίηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, του περιεχομένου της γνώσης που λαμβάνουν οι μαθητές, γενίκευση και αύξηση των τροφείων στην προσχολική αγωγή, σπάσιμο των σπουδών των Ανώτατων σχολών.

Ο ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ "PISA"

Αν όμως οι παραπάνω συνταγές του Ο.Ο.Σ.Α και της Ε.Ε. στοχεύουν στις «δομές και τις υποδομές» του εκπαιδευτικού συστήματος, ο γνωστός διεθνής διαγωνισμός PISA⁶ στοχεύει στο «περιεχόμενο» της εκπαίδευσης. Χέρι – χέρι ο διεθνής διαγωνισμός PISA επιχειρεί με όχημα τα πορίσματά του (μέσα από τον έλεγχο των αναγνωστικών, μαθηματικών και φυσικών ικανοτήτων των μαθητών) να προσανατολίσει την σχολική εκπαίδευση σε μια συγκεκριμένη κατεύθυνση. Στην πράξη οι στόχοι του προω-

θούν αντί της γνώσης τη δεξιότητα. Για να πάει καλά μια χώρα στο διαγωνισμό πρέπει οι μαθητές της να έχουν αντιμετωπίσει τη Γλώσσα σχεδόν αποκλειστικά ως εργαλείο επικοινωνίας, να έχουν διδαχτεί από τα Μαθηματικά κυρίως μεθόδους επίλυσης πρακτικών προβλημάτων, ενώ στις Φυσικές επιστήμες να μην έχουν εμβαθύνει στο γιατί αλλά στο πώς. Έτσι, το εκπαιδευτικό σύστημα θα πρέπει, προσαρμοζόμενο στους στόχους του προγράμματος, να «προπονεί» τους μαθητές σε τέτοιου είδους θέματα αντί να τους διδάσκει, να τους καταρτίζει αντί να τους εκπαιδεύει.

Όπως γίνεται κατανοητό η κατάταξη της χώρας μας στις τελευταίες θέσεις χρησιμοποιείται ως τεκμήριο από όποιον θέλει είτε να κατακρίνει την εκπαιδευτική πολιτική των κυβερνήσεων, είτε να κατακεραυνώσει συνολικά τους εμπλεκόμενους στη διαδικασία της εκπαίδευσης (δασκάλους, καθηγητές, γονείς, μαθητές) για την πλημμελή άσκηση των καθηκόντων τους.

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΜΕΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ... ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ!

Σε συνέντευξη Τύπου που έδωσε στις 19/5/2010 ο Fred Van Lewen, γενικός γραμματέας της Διεθνούς Ομοσπονδίας των Εκπαιδευτικών, αποκάλυψε ότι το ΔΝΤ έχει ζητήσει το άνοιγμα της εκπαιδευτικής αγοράς στον ιδιωτικό τομέα εντός του 2010. Με άλλα λόγια, έχει ζητήσει την άρση κάθε εμποδίου στην αλλοδαπή επιχειρηματική δραστηριότητα στον χώρο της εκπαίδευσης⁷.

Σύμφωνα με το γενικό γραμματέα της Διεθνούς των Εκπαιδευτικών τα παραπάνω προβλέπονται στο Μνημόνιο που υπέγραψε η Ελληνική Κυβέρνηση στο οποίο η εκπαίδευση βαφτίζεται υπηρεσία και αντιμετωπίζεται όπως ο τουρισμός και το λιανεμπόριο. Οι ρυθμίσεις που προβλέπονται για την εκπαίδευση μπαίνουν κάτω από τον τίτλο «Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και ανάπτυξη ανταγωνιστικών αγορών». Η κυβέρνηση, αναφέρεται, θα υλοποιήσει άμεσα όλα τα βήματα-κλειδιά που ορίζει η ευρωπαϊκή Οδηγία για τις Υπηρεσίες, «ειδικά στους τομείς προτεραιότητας, όπως είναι ο τουρισμός, η εκπαίδευση και το λιανεμπόριο!» πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ

Στους δρόμους του Λονδίνου οι φοιτητές

Στους δρόμους του Λονδίνου βγήκαν 50.000 φοιτητές διαμαρτυρόμενοι για τον τριπλασιασμό των διδάκτρων στα Πανεπιστήμια. Κατά τη διάρκεια της πορείας φοιτητές μαζί με καθηγητές κατάφεραν να εισέλθουν στο Millbank Tower, την έδρα του Κυβερνώτος κόμματος.

Οι φοιτητές αυτή τη στιγμή συνεχίζουν την κατάληψη του κτιρίου έχοντας ανέβει στην ταράτσα με τα βρετανικά Μ.Α.Τ. να βρίσκονται απο κάτω.

Οι φοιτητές που προχώρησαν στην κατάληψη του Millbank Tower έστειλαν μέσω της Guardian το εξής μήνυμα : "Στεκόμαστε ενάντια στις περικοπές, δείχνοντας αλληλεγγύη προς τους φτωχούς, τους ηλικιωμένους που έχουν πληγεί. Είμαστε κατά όλων των περικοπών και της εμπορευματοποίησης της εκπαίδευσης. Θέλουμε να δείξουμε την αντίθεσή μας προς το σύστημα των Tories που επιτίθεται στους φτωχούς και βοηθά τους πλούσιους. Αυτή είναι μόνο η αρχή."

Σήμερα, τα δίδακτρα για τους ευρωπαϊούς και βρετανούς φοιτητές στα Πανεπιστήμια της Βρετανίας δεν ξεπερνούν τις 3.290 στερλίνες (3.777 ευρώ) ανά φοιτητή και κατ' έτος. Η κυβέρνηση του Κάμερον σχεδιάζει να επιτρέψει στα Πανεπιστήμια να αυξήσουν τα δίδακτρα μέχρι τις 6.000 στερλίνες, φτάνοντας σε ορισμένες «ειδικές περιπτώσεις», τις 9.000 στερλίνες. την 11/11/2010

10/11/2010

Ο λόρδος Browne διορίστηκε από την κυβέρνηση των Εργατικών, με τη συμφωνία της τότε Συντηρητικής αντιπολίτευσης (αλλά όχι τους τότε Φιλελεύθερους Δημοκράτες), για να αναθεωρήσει τη χρηματοδότηση στα πανεπιστήμια και κατέληξε σε συστάσεις μετά τις εκλογές. Η μέρα της κρίσης πλησιάζει. Είτε οι συστάσεις του γίνουν δεκτές είτε όχι, είναι ξεκάθαρο ότι η κυβέρνηση αναζητά σαρωτικές αλλαγές.

Σύμφωνα με τους Financial Times και τους Sunday Times, προτείνεται η μεταφορά του κόστους των υψηλών βαθμίδων εκπαίδευσης, από το κράτος σε ιδιώτες. Αυτό φαίνεται ότι θα επιτευχθεί :

- με τη συνολική διακοπή χρηματοδότησης από το HEFCE (Συμβούλιο Χρηματοδότησης Ανώτατης Εκπαίδευσης της Αγγλίας) στις τέχνες, τις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες και στα προγράμματα πτυχίων επιστημών που δεν έχουν έρευνα (Κύκλος C και D της στήριξης HEFCE)

- με τη διατήρηση της στήριξης σε επιστήμες με τομείς έρευνας, στην ιατρική και την οδοντιατρική (Κύκλοι A και B), αλλά με σημαντική κατά κεφαλήν μείωση

- επιτρέποντας στα πανεπιστήμια να αυξήσουν τα δίδακτρα για να καλύψουν τη διαφορά 7.000 έως 10.000 λίρες, εφόσον εγγυούνται για το κίνδυνο μη αποπληρωμής, εκ μέρους των φοιτητών, των επιπλέον 3.000 λιρών από κρατικά δάνεια

- μετακινώντας το δείκτη του σημερινού επιτοκίου στα φοιτητικά δάνεια, παρότι διατηρείται σε χαμηλότερο επίπεδο από τα εμπορικά επιτόκια

- με επιπλέον στήριξη σε φοιτητές με οικονομική στενότητα και φοιτητές που εργάζονται part-time

- με σύστημα εισφοράς στην αποφοίτηση όμοιο με το σημερινό, αλλά με υψηλότερο επιτόκιο, απαιτώντας έτσι από τους φοιτητές που βρίσκουν υψηλόβαθμες θέσεις εργασίας να πληρώσουν περισσότερα από όσα δανείστηκαν.

Το πακέτο θα επιφέρει περικοπές 2 δισ. λιρών από το σημερινό προϋπολογισμό για την εκπαίδευση που είναι 4,7 δισ. λίρες – περικοπές της τάξης του 64%. Επίσης θα μειώνει δραστικά τις κρατικές δαπάνες για τήρηση διβλίων ατόκων δανείων. Αλλά θα αποτελέσει μια πολύ επικίνδυνη και αποσταθεροποιητική προσέγγιση, για να μην αναφερθούμε στις ανησυχητικές κοινωνικές συνέπειες.

Είναι πιθανό να επιφέρει σημαντική μείωση στο συνολικό αριθμό φοιτούντων και στον αριθμό πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και θα έχει ολέθρια αποτελέσματα στους τομείς των τεχνών και των ανθρωπιστικών σπουδών σε πολλά ιδρύματα.

Υποτίθεται ότι θα υπάρξει «άλμα προς την ποιότητα», καθώς οι φοιτητές θα ανταγωνίζονται ακόμα πιο στυγνά για πιο υψηλόβαθμες θέσεις στα πανεπιστήμια και θα ισοπεδωθεί ολόκληρη η βαθμίδα της ανώτατης εκπαίδευσης, με συγχωνεύσεις, κατάργηση τμημάτων, χρεοκοπία ιδρυμάτων και την ανάδυσση ενός νέου ιδιωτικού φορέα στην ανώτατη εκπαίδευση. την 11/11/2010

Προσπάθεια
κατεδάφισης
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης
Προσπάθεια
κατεδάφισης
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης
Προσπάθεια
κατεδάφισης
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης
Προσπάθεια
κατεδάφισης
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης

αντιτετράδια
της
εκπαίδευσης

ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ ΠΑΤΡΑΣ

Το πανεπιστήμιο στα χρόνια του ΜΝΗΜΟΝΙΟΥ

Οι διαμεσολαβητές της ιδιότυπης δικτατορίας, που η τρόικα έχει επιβάλει στον ελληνικό λαό, αφού οδήγησαν σε «χρεωκοπία» τη χώρα δημιούργησαν τις συνθήκες για να υπονομευτούν τα συμφέροντα των εργαζομένων από άκρου σε άκρη. Στο όνομα της αντιμετώπισης της πρωτοφανούς κρίσης που έστησε το διεθνές και εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα και το κεφάλαιο, οι εργαζόμενοι πληρώνουν για πολλοστή φορά τα σπασμένα, με ριζικές ανατροπές στα οικονομικά, εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματά τους.

Ο επόμενος στόχος της ιμπεριαλιστικής κατοχής που βιώνουμε είναι η **υπονόμευση της παιδείας** σε όλα τα επίπεδα. Το **τηλεπικοινωνιακό "πανηγύρι"** διαλόγου και εργασίας για την τριτοβάθμια εκπαίδευση που στήθηκε στους Δελφούς λειτουργεί ως όχημα μετάβασης στο **επιχειρηματικό πανεπιστήμιο**. Οι εξαγγελίες από τους Δελφούς δεν ξένισαν. (Ξανα) διαπιστώθηκε ότι:

Για όλα φταίει η Δημοκρατία και η βλαβερή συνήθεια οι πολλοί

(τα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας) να εκλέγουν τη διοίκησή τους (Πρυτανικές και άλλες αρχές). Μετά την επιτυχή εισαγωγή των managers στα δημόσια νοσοκομεία και την επίλυση όλων των προβλημάτων που τα ταλάνιζαν, επιχειρείται το ίδιο και στα Πανεπιστήμια. Μόνο η σύγχρονη θεότητα, η αγορά, οι θιασώτες της και υπερεθνικοί οργανισμοί όπως η ΕΕ, το ΔΝΤ, η ΕΚΤ, ο ΟΟΣΑ μπορούν να σώσουν το Πανεπιστήμιο. Εξάλλου το κάνουν καθημερινά για το σύνολο του Ελληνικού Λαού, τους εργαζόμενους και τους άνεργους.

Η μισθοδοσία (το ύψος του μισθού), οι προκηρύξεις νέων θέσεων, οι εξελίξεις και όλα τα οικονομικά θέματα, θα αποφασίζονται από το σχεδόν διορισμένο συμβούλιο διοίκησης και από τον εξωπανεπιστημιακό πρόεδρό του. Στην αρμοδιότητα του οποίου θα περάσει και το δύσμοιρο το άσυλο. Η παιδεία και η εκπαίδευση είναι υπηρεσίες/προϊόντα το κόστος των οποίων πρέπει να φέρουν οι χρήστες τους. Η συνεχιζόμενη υπο(υπο...υπο) χρηματοδότηση θα ενταθεί, εκτός αν υγιείς και συνετές δυνάμεις της αγοράς πεισθούν να συμβάλουν. Σε αντίθετη περίπτωση μπορούμε να κόψουμε...τους μισθούς.

Το κουπόνι/κάρτα φοίτησης πιστώνεται με μονάδες που αντιστοιχούν σε παρακολούθηση και εξέταση μαθημάτων, συγγράμ-

**ΟΧΙ στην ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΗ
του ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΟΧΙ στον ΔΙΑΛΟΓΟ - ΑΠΑΤΗ**

**ΚΟΙΝΗ ΔΡΑΣΗ
ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ, ΦΟΙΤΗΤΩΝ, ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ
ΚΑΜΙΑ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟΤΑΓΜΕΝΗ ΠΟΣΔΕΠ**

**ΑΓΩΝΑΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΡΟΠΗ**

**ΔΙΚΤΥΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ και ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ
για το ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΚΙΝΗΜΑ**

Τα δέκα πανεπιστήμια με το μεγαλύτερο φοιτητικό χρέος

«Κερδοσκοπικά» κολλέγια δέχονται επικρίσεις γιατί φορτώνουν τους φοιτητές με μεγάλα χρέη, με αντάλλαγμα αμφίβολες προοπτικές εργασίας. Τι γίνεται όμως με τα «κανονικά» κολλέγια; Φορτώνουν τους φοιτητές με τεράστια χρέη κι αυτά. Ψάξαμε τους αριθμούς για να βρούμε το χειρότερο (Πανεπιστήμιο Νέας Υόρκης- NYU).

Σε πρόσφατη συνέντευξη τύπου, η εταιρία Washington Post Company, που είναι ιδιοκτήτρια της Kaplan, μιας ηγέτιδας κερδοσκοπικής εταιρίας παροχών εκπαίδευσης, αναφέρθηκε σε πρόσφατη μελέτη του Υπουργείου Παιδείας, που αφορά στους καταγεγραμμένους αριθμούς αποπληρωμής χρέους για κάθε κολλέγιο της χώρας. Ταξινομήσαμε τον κατάλογο με βάση τον συνολικό όγκο φοιτητικού χρέους.

Οι τρεις μεγαλύτεροι παραβάτες ήταν όλοι κερδοσκοπικές σχολές. Το πανεπιστήμιο του Φοίνιξ (σχεδόν 5 δισ. δολάρια συνολικά φοιτητικά χρέη), το Nova Southeastern University (1.1 δισ. δολάρια), και το American Intercontinental University (810 εκατ. δολάρια). Όμως η τέταρτη scho-

ματα και πιθανότητα σίτιση. Οι μονάδες φθίνουν με τα χρόνια και στο βάθος... φαίνονται δίδακτρα.

Η έννοια των συγκροτημένων σπουδών που οδηγούν σε συγκεκριμένο πτυχίο χάνεται. Τα τμήματα χάνουν το ρόλο τους και τα ατομικά προγράμματα σπουδών των φοιτητών, ουσιαστικά καταργούν κάθε έννοια επαγγελματικών δικαιωμάτων.

Ο αρχαίος ημών «Καλλικράτης» θα βάλει τάξη και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Λες και η ίδρυση και διασπορά Τμημάτων (κυρίως) ΤΕΙ ανά την επικράτεια δεν είναι αποτέλεσμα μικροπολιτικών επιλογών όλων των κυβερνήσεων.

Επί δύο δεκαετίες διαλύουν το ελληνικό πανεπιστήμιο, υποχρηματοδοτώντας την έρευνα και τη διδασκαλία, καταστρέφοντας συστηματικά κάθε ακαδημαϊκή προσέγγιση. Είναι πλέον ξεκάθαρο ότι το όραμα της κοντόφθαλμης πολιτικής ηγεσίας που εναλλάσσεται στην εξουσία του τόπου είναι τα **αγοραία** εκπαιδευτικά ιδρύματα, με περιορισμένη δημόσια χρηματοδότηση, με κατάργηση της αυτοδιοίκησής τους, με υποβαθμισμένα προγράμματα σπουδών, με διπλοθεσίτες καθηγητές, με φοιτητές που θα ζητιανεύουν τις παροχές της όποιας εκπαίδευσης.

Παράλληλα, η πλειοψηφία της συνδικαλιστικής ηγεσίας της ΠΟΣΔΕΠ, κινείται με νοοτροπία αποδοχής, συναίνεσης και πλήρους συνεργασίας με την εξουσία, συμμετέχοντας με σοβαρότητα στο «διάλογο», ξεχνώντας όμως το ρόλο της να υπερασπίζεται τα δικαιώματα των μελών ΔΕΠ.

Η Συσπείρωση Πανεπιστημιακών Πάτρας καλεί όλους τους συναδέλφους να πλαισιώσουν το σύλλογο και όλοι μαζί να αντισταθούμε στο σκοταδισμό, την αυταρχικότητα και τον αφανισμό του Ελληνικού Δημόσιου Δωρεάν Πανεπιστημίου που έρχεται.

λή ήταν το Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης (New York University), με 659 εκατ. δολάρια συνολικά φοιτητικά χρέη. Πράγματι, τα φοιτητικά χρέη μόνο του New York University είναι μεγαλύτερα από το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν 12 χωρών.

Εν ολίγοις, τα δέκα πρώτα «κανονικά» κολλέγια, κατά σύνολο φοιτητικού χρέους:

- 1) New York University: 659 εκατ. \$
- 2) Παν/μιο Νότιας Καλιφόρνια (University of Southern California): 631 εκατ. \$
- 3) Παν/μιο Πενσιλβάνια (Penn State University): 590 εκατ. \$
- 4) Παν/μιο Οχάιο (Ohio State University): 560 εκατ. \$
- 5) Παν/μιο Μινεσότα (University of Minnesota): 495 εκατ. \$
- 6) Παν/μιο Αριζόνα (Arizona State University): 479 εκατ. \$
- 7) Παν/μιο Τέξας (University of Texas): 474 εκατ. \$
- 8) Παν/μιο Μίσιγκαν (Michigan State University): 433 εκατ. \$
- 9) Παν/μιο Ιντιάνα (Indiana University–Purdue University): 421 εκατ. \$
- 10) Rutgers: 398 εκατ. \$

Είναι φανερό ότι οι μεγάλες σχολές έχουν μεγαλύτερο όγκο χρέους. (Αν ενδιαφέρεστε για τους αριθμούς χρέους ανά φοιτητή, δείτε το υλικό του δεσμού).

[Στοιχεία από το "Cumulative Four-Year Repayment Rate by Institution."]

Μεταρρύθμιση ή απορρύθμιση των ΑΕΙ;

Οι ιδέες που ανακοίνωσε η κυβέρνηση για τη μεταρρύθμιση του νομικού πλαισίου λειτουργίας των ΑΕΙ εμπεριέχουν τόση αοριστία, ώστε να είναι ανέφικτη προς το παρόν η εξέταση της συνταγματικότητάς τους με αξιώσεις πληρότητας. Σε μια πρώτη εκτίμηση θα μπορούσε πάντως να επισημανθεί ότι η κυβέρνηση αυτή φαίνεται μάλλον να αγνοεί (ή να θέλει να ξεχάσει) το κανονιστικό περιεχόμενο του άρθρου 16 του Συντάγματος, ο ακρωτηριασμός του οποίου είχε ανεπιτυχώς επιχειρηθεί στην τελευταία συνταγματική αναθεώρηση του 2008.

Κεντρικό άξονα της επικείμενης «μεταρρύθμισης» αποτελεί η εισαγωγή των «συμβουλίων διοίκησης» ως ύπατων πανεπιστημιακών οργάνων. Η φημολογούμενη στελέκωσή τους με εξωπανεπιστημιακά πρόσωπα επιλεγμένα από την κρατική εξουσία (!) προσκορύνει ευθέως στη συνταγματική κατοχύρωση της «πλήρους αυτοδιοίκησης» των ΑΕΙ και συνεπώς του δικαιώματος των τελευταίων να επιλέγουν με δικά τους όργανα το προσωπικό και τα όργανα διοίκησής τους. Όμως ακόμη κι αν τα μέλη των «συμβουλίων διοίκησης» εκλέγονται από την πανεπιστημιακή κοινότητα, ο σχεδιασμός των (υπερ)εξουσιών τους θίγει την αυτοδιοίκηση στο επίπεδο της ακαδημαϊκής μονάδας (σχολής ή τμήματος).

Η χρηματοδότηση των ΑΕΙ από το κράτος μόνο υπό όρους και προϋποθέσεις, όπως η σύναψη σύμβασης (!) μεταξύ του αρμόδιου υπουργείου και του συμβουλίου διοίκησης, η επίτευξη αδιευκρίνιστων προς το παρόν «στόχων» κ.λπ., δεν εναρμονίζεται προς το συνταγματικό δικαίωμα των ιδρυμάτων για κρατική οικονομική ενίσχυση. Το δικαίωμα τούτο δημιουργεί αξίωση καθενός ΑΕΙ κατά του κράτους για κάλυψη τουλάχιστον των στοιχειωδών λειτουργικών αναγκών του (π.χ. μισθοδοσία προσωπικού, συντήρηση και λειτουργία κτιρίων κλπ.) σε όσο μέτρο δεν επαρκούν οι ίδιοι πόροι του.

Πέρα όμως από αυτά και άλλα επιμέρους ζητήματα αντισυνταγματικότητας που προκύπτουν από τις κυβερνητικές «ιδέες», το γενικότερο θέμα είναι η διαφαινόμενη μέσα από εκείνες απόπειρα όχι για μεταρρύθμιση, αλλά μάλλον για απορρύθμιση των ΑΕΙ, με την υπαγωγή τους σε μια αγοραία αντίληψη περί επιστήμης και παιδείας. Στη λογική αυτή εντάσσονται η αντιμετώπιση των φοιτητών ως εμπορευματικό είδος («κουπόνι») και η παροχή της δυνατότητας στα ιδρύματα (στην πράξη ο εξαναγκασμός τους) να στραφούν κατά προτεραιότητα στη διδασκαλία αντί της έρευνας, μετατρέπόμενα έτσι όχι μόνο de facto αλλά και de jure σε ΙΕΚ πολυτελείας. Όλα αυτά καταλήγουν σε καταστρατήγηση τόσο της συνταγματικής υποχρέωσης του κράτους για ανάπτυξη και προαγωγή της επιστήμης και της έρευνας, όσο και του χαρακτήρα των ΑΕΙ ως νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου. Η τάξη των επαγγελματιών πολιτικών, αφού «κατόρθωσε» να ιδιωτικοποιήσει την πολιτική εξουσία, μετατρέποντάς την σε ιδιωτική υπόθεση των κυρίαρχων πολιτικών δυνασθειών, των υποτελών τους και των διαπλεκόμενων οικονομικών συμφερόντων πίσω τους, επιχειρεί τώρα να προχωρήσει στη λανθάνουσα ιδιωτικοποίηση και της ανώτατης εκπαίδευσης. Όπως όμως η ιδιωτικοποίηση του κράτους οδηγεί στην οικονομική του πτώχευση, έτσι και η ιδιωτικοποίηση της παιδείας θα οδηγήσει, εάν επιβληθεί τελικά, στην πνευματική της πτώχευση.

Κώστας Χ. Χρυσόγονος, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου
Νομικής Σχολής Α.Π.Θ.

Προσπάθεια
κατεδάφισης
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης
Προσπάθεια
κατεδάφισης
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης
Προσπάθεια
κατεδάφισης
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης
Προσπάθεια
κατεδάφισης
της
τριτοβάθμιας
εκπαίδευσης

αντιπετράδια
της
εκπαίδευσης

Πορεία

Για την αγωνιστική ανασύνταξη των δυνάμεων της νεολαίας

Ενάντια στον «Νόμο-Πλαίσιο Νο 2»

Με ένα εισηγητικό κείμενο που προβλέπει κυριολεκτικά σαρωτικές αλλαγές στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, η Άννα Διαμαντοπούλου κάλεσε από τους Δελφούς την εκπαιδευτική και ακαδημαϊκή κοινότητα σε «διάλογο» με ..ημερομηνία λήξης: αρχές του νέου έτους η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ προτίθεται να περάσει στην ψήφιση των μεταρρυθμίσεων. Εκτός από την 3μηνη διορία που έδωσε στους εμπλεκόμενους φορείς, η υπουργός Παιδείας καθόρισε και τον τρόπο διεξαγωγής του διαλόγου. Θα πραγματοποιηθεί με ...«ηλεκτρονική διαβούλευση», και δη σε 3 διαφορετικά διαδικτυακά φόρουμ!

Οι προτεινόμενες αλλαγές σηματοδοτούν δραστικό πλήγμα στη δομή και στον χαρακτήρα λειτουργίας των ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας. Δεν μπορούν να θεαθούν ανεξάρτητα από τη γενική πολιτική κατάσταση (πρόθεση του κράτους για ενίσχυση του «ανταγωνισμού» στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, με πυλώνα το λεγόμενο «Πανεπιστήμιο της Αγοράς»), ή ανεξάρτητα από τους οικονομικούς σχεδιασμούς και τη σύνταξη προϋπολογισμών (βούληση της κυβέρνησης να αποσυρθεί από κάθε υποχρέωση οικονομικής στήριξης προς τα δημόσια τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα), ή ανεξάρτητα από τα νομοθετικά θήματα που ήδη έχουν διανυθεί στο χώρο της μεταλυκειακής παρ-εκπαίδευσης από το ΠΑΣΟΚ και την ΝΔ (αναγνώριση επαγγελματικών δικαιωμάτων σε διπλωματούχους κολεγίων, νομοθετική PRIMΟΔΟΤΗΣΗ Κέντρων Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης-Κολεγίων, κ.λπ.).

Πιο κοντά στα αγγλοσαξωνικά πρότυπα, το πανεπιστήμιο που οραματίζεται η Διαμαντοπούλου μοιάζει περισσότερο με ιδιωτική επιχείρηση. Ελέγχεται από «Συμβούλιο Διοίκησης» στο οποίο μετέχουν και «δυνάμεις

από την κοινωνία» (έτσι ονομάζει η υπουργός τους μάντζερ και λοιπούς διαχειριστές). Η «Ανεξάρτητη Αρχή Χρηματοδότησης Πανεπιστημίων» που θα συσταθεί, θα προχωράει σε οικονομική ενίσχυση των τριτοβάθμιων ιδρυμάτων λαμβάνοντας υπόψη την «την απόδοση και αποδοτικότητα των ιδρυμάτων»· θα προηγείται αυστηρή αξιολόγηση της Σχολής, με όρους τεχνοκρατικούς· «οργανωμένη και σαφή Αξιολόγηση...» ζητά η Διαμαντοπούλου «...συνδεδεμένη με συγκεκριμένους δείκτες», ενώ υπόσχεται αναβαθμισμένη παροχή υπηρεσιών στα πανεπιστήμια, προϊόν «συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα».

Στα πλαίσια της οικονομικής εξυγίανσης της χώρας, η Διαμαντοπούλου οραματίζεται συγχωνεύσεις και καταργήσεις Τμημάτων και Σχολών ολόκληρων (!). Γκρεμίζουν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα που άλλοτε οι ίδιοι έχτιζαν χωρίς προϋποθέσεις (για να ικανοποιήσουν τοπικιστικούς και άλλους σχεδιασμούς) και στρώνουν τώρα το έδαφος για τα τοπικά κολέγια και περιφερειακά παραρτήματα ιδιωτικών πανεπιστημίων. Η ηγεσία του υπουργείου, φιλελεύθερη όσο ποτέ, μιλά ανεθυρίαστα για «κάρτα ή κουπόνι του φοιτητή», για «νέο σύστημα φοιτητικών δανείων», εισάγοντας όρους ασύμβατους με τον συνταγματικά κατοχυρωμένο Δωρεάν χαρακτήρα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Ταυτόχρονα, οι προτάσεις του υπουργείου Παιδείας προβλέπουν δομικές αλλαγές σε κάθε τι που σχετίζεται με το ελληνικό ΑΕΙ και ΤΕΙ: δρομολογείται αλλαγή στο εξεταστικό σύστημα (μάλιστα επανέρχονται οι πανελλαδικές στη Β' Λυκείου-χαράς ευαγγέλια για τους ιδιοκτήτες φροντιστηρίων), αλλαγή στον τρόπο εισαγωγής (προπαρασκευαστικά έτη), διαίρεση και τεμαχισμό των

σπουδών· η Διαμαντοπούλου προσκαλεί φοιτητές και σπουδαστές στη διαμόρφωση δικού τους, ατομικού προγράμματος σπουδών, παρακινεί σε κυνήγι διδακτικών μονάδων και πιστοποιήσεων προσόντων (υποβαθμίζοντας περαιτέρω την αξία του πτυχίου). Δεν είναι τυχαίο ότι από τη μία πλευρά η υπουργός ζητά την «υιοθέτηση και εφαρμογή του ευρωπαϊκού συστήματος ECTS με βάση τις διδακτικές μονάδες» και την «πιστοποίηση των προγραμμάτων σπουδών» (λεξ και πρόκειται για ξέχωρη από το πτυχίο γνώση), ενώ από την άλλη πλευρά επιχειρεί να συνδέσει ΑΕΙ και ΤΕΙ με «Κέντρα Αριστείας» και «προγράμματα Δια Βίου Μάθησης»: φοιτητές και σπουδαστές μετατρέπονται σε θηρευτές γνώσεων, για να κατακτήσουν το δικαίωμά τους στη διεκδίκηση μιας θέσης εργασίας. Οι μελλοντικοί άνεργοι αναλαμβάνουν την ευθύνη της κατάστασής τους διότι φταίει ...οι ίδιοι που δεν μπόρεσαν να συλλέξουν τις απαιτούμενες μονάδες και πιστοποιήσεις, ενώ το κράτος διακριτικά αποποιείται των ευθυνών του απέναντι στο ογκούμενο κύμα ανεργίας.

Η ηγεσία του υπουργείου Παιδείας, πολύ σοφά, παρουσίασε τις προτεινόμενες αλλαγές με ομικλώδεις αναλύσεις και, πολλές φορές, τηλεγραφικές (ή καθόλου) επεξηγήσεις για κάθε μέτρο. Φοβούμενη αντιδράσεις από την πλευρά των φοιτητών, των σπουδαστών, της εκπαιδευτικής και ακαδημαϊκής κοινότητας, της κοινωνίας ολόκληρης, η Διαμαντοπούλου και το ΥΠΕΠΘ κρύβονται πίσω από σκοτεινές διατυπώσεις και εύχονται σιωπηρά να παρέλθει το 3μηνο ...διαβούλευσης. Όμως οι γενικευμένες και εντονότερες πιέσεις που έχει δεχτεί η ελληνική κοινωνία, σε συνδυασμό με τη βόμβα που τίθεται σήμερα στα θεμέλια της Δημόσιας και Δωρεάν Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, τουλάχιστον με τον τρόπο που τη γνωρίσαμε μεταπολιτευτικά, δημιουργούν προϋποθέσεις για ανάπτυξη αγώνων στα ΑΕΙ και ΤΕΙ, που μέχρι σήμερα έμεναν, σε πολλές περιπτώσεις, απλοί θεατές των γεγονότων.

• **Να προστατεύσουμε το Δημόσιο και Δωρεάν χαρακτήρα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.**

• **Να αντιταχθούμε στις προωθούμενες αντικειμενικές μεταρρυθμίσεις, να αποτρέψουμε το σχεδιαζόμενο αντιδραστικό νόμο-πλαίσιο.**

• **Θέλουμε φοιτητικό και σπουδαστικό κίνημα αφυπνισμένο, συνειδητοποιημένο, μαζικό.**

• **Να εργαστούμε για τη δημοκρατική και αγωνιστική ανασύνταξη των δυνάμεων της νεολαίας, μέσα και έξω από τις σχολές.**

γράφει η Μαρία Δανιήλ

ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ/ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Μύθος και πραγματικότητα

Από τη δεκαετία του '90 αρχίζει να γίνεται λόγος για το "συγκεντρωτικό, άκαμπο και γραφειοκρατικό χαρακτήρα" του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Αίφνης ανακαλύπτονται τα "καταθλιπτικά γραφειοκρατικά σχήματα του κρατικού συγκεντρωτισμού, η ταύτιση της κρατικής μηχανής με την Παιδεία που πνίγει πρωτοβουλίες, ορίζοντες, δυνατότητες..."

Σύμφωνα, λοιπόν, με την κυρίαρχη εκδοχή, η χρόνια κρίση του εκπαιδευτικού συστήματος οφείλεται στο συγκεντρωτισμό και τη γραφειοκρατία, σε τελευταία ανάλυση, στο "σφιχτό εναγκαλισμό της παιδείας από το άκαμπο κράτος" με αποτέλεσμα "το σχολείο να παραμένει ξεκομμένο από τη ζώσα πραγματικότητα και τα προβλήματα της κοινωνίας... να πνίγεται η ατομικότητα και η πρωτοβουλία των δασκάλων... να μην προσαρμόζεται (το σχολείο) στις αναζητήσεις του μαθητή και αυτός να μην εμπνέεται από το σχολείο". Η μαγική λέξη για την υπέρβαση της κρίσης; Αποκέντρωση.

Η αποκέντρωση – περιφερειακότητα της εκπαίδευσης προβάλλεται, τα τελευταία χρόνια, ως ο μηχανισμός αναζωογόνησης του σχολείου. Σε αυτή τη λογική όλα τα συγκεντρωτικά εκπαιδευτικά συστήματα δέχονται επικρίσεις. Στη Γαλλία, για παράδειγμα, υπάρχει το ανέκδοτο ότι «αν ο υπουργός παιδείας κοιτάξει το ρολόι του στις τρεις το μεσημέρι μπορεί να σου πει τι διδάσκεται εκείνη τη στιγμή σε όλα τα σχολεία της χώρας».

Παράλληλα είναι αλήθεια ότι οποιοδήποτε λεξικό ή εγκυκλοπαίδεια ανοίξει κανείς, θα διαπιστώσει εύκολα ότι η έννοια της αποκέντρωσης σημασιοδοτείται θετικά. Όμως δεν είναι επιστημονικά ορθό να εξετάζεται η σημασία της γενικά κι αόριστα, έξω από τους συγκεκριμένους ιστορικούς και κοινωνικούς προσδιορισμούς. Η αποκέντρωση ως βασικό στοιχείο μιας επιχειρούμενης μεταρρύθμισης του εκπαιδευτικού συστήματος δεν μπορεί να ξεταστεί ως ουδέτερη, αφηρημένη έννοια.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Το ζήτημα της αποκέντρωσης–περιφερειακότητας έχει ανοίξει στη χώρα μας από τις αρχές της δεκαετίας του '90, με τους ν. 2218 και 2240/94, στους οποίους περιλαμβάνονταν διατάξεις για την αποκέντρωση της εκπαίδευσης, αρχής γενομένης από τους βρεφονηπιακούς σταθμούς και τα νηπιαγωγεία.

Παρότι οι σχετικές διατάξεις των παραπάνω νόμων δεν εφαρμόστηκαν σε όλη την έκταση της εκπαίδευσης, το σίγουρο είναι ότι αποτελούν βάση του θεσμικού οπλοστασίου της αποκέντρωσης.

Στη δεκαετία του 2000 τα κείμενα για την αποκέντρωση πληθαίνουν. Το 2005 το ΠΑΣΟΚ παρουσιάζει τα «Συμπεράσματα Πολιτικού Συμβουλίου – Συζήτηση για την Παιδεία». Το ΠΑΣΟΚ κάνει λόγο για πέντε βασικούς άμεσους στόχους της εκπαιδευτικής του πολιτικής.

«Πρώτος στόχος: *Να θέσουμε τέλος στο κρατικιστικό συγκεντρωτικό εκπαιδευτικό σύστημα.....*

- Το κράτος διατηρεί μόνο το γενικό πλαίσιο εκπαιδευτικής πολιτικής. Αποφασίζει για τον κορμό του προγράμματος διδασκαλίας.....

- Η περιφέρεια στηρίζει τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την κοινωνία, την οικονομία και την απασχόληση. Καθορίζει ειδικές εκπαιδευτικές ζώνες .... Οργανώνει ... επιμόρφωση ενηλίκων και εκπαιδευτικών. Προσλαμβάνει τους εκπαιδευτικούς. Για όλα αυτά συγκροτεί Ειδικά Εκπαιδευτικά Συμβούλια που απαρτίζονται από εκπαιδευτικούς, εκλεγμένους με καθολική ψηφοφορία, εκπροσώπους των γονέων και των μαθητών (οι τελευταίοι μόνο στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση), εκλεγμένους εκπροσώπους των παραγωγικών και κοινωνικών φορέων, εκπροσώπου του Υπουργείου. Τα Ειδικά Εκπαιδευτικά Συμβούλια μετά από κοινωνική διαβούλευση καθορίζουν μέρος του προγράμματος σπουδών, επιλέγουν και αξιολογούν το εκπαιδευτικό υλικό. Είναι υπεύθυνα για την ανάπτυξη των διαδικασιών κοινωνικής λογοδοσίας.

- Το σχολικό συμβούλιο επιλέγει βοηθητικό διδακτικό και διοικητικό προσωπικό. Χρηματοδοτεί τη σχολική ζωή με εξασφάλιση και πρόσθετων πόρων».

Το ΕΣΥΠ στο πόρισμά του 11/7/2006, προτείνει διχοτόμηση του σχολικού προγράμματος σε δύο ζώνες και ειδικότερα προτείνει για την υποχρεωτική εκπαίδευση να ορίζονται κεντρικά τα 2/3 του Αναλυτικού Προγράμματος και για το υπόλοιπο 1/3 να δίνεται η δυνατότητα ανάπτυξής τους σε επίπεδο σχολείου.

Υποδεικνύεται, μάλιστα, στο σχολείο να αξιοποιεί τους κοινωνικούς εταίρους, να ριζίζει οικονομικό διευθυντή όταν έχει πάνω από

100 μαθητές, να συνεργάζεται με φορείς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (επιχειρήσεις, μη κυβερνητικές οργανώσεις κ.λπ.)

Το Μάρτιο του 2008, η κυβέρνηση της ΝΔ κατέθεσε πρόταση για περιφερειακή αυτοδιοίκηση («Καποδίστριας II»). Στο σχέδιο αυτό, προβλεπόταν ότι όλες οι αρμοδιότητες του κεντρικού κράτους μεταφέρονται στην περιφερειακή δομή, εκτός από την εθνική άμυνα και ζητήματα πολιτισμικής ταυτότητας. Ο «Καποδίστριας II» δεν προχώρησε, για διάφορους λόγους, ανάμεσα στους οποίους και οι ενστάσεις της ΚΕΔΚΕ για γενναία χρηματοδότηση της αυτοδιοίκησης.

Όμως, παρά τις ενστάσεις της ΚΕΔΚΕ, στο Συνέδριό της στη Βέροια το 2008 προτείνεται η «καθίερωση της θεσμοθετημένης συμμετοχής των Δήμων σε σημαντικές μορφές παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Τέτοιες είναι αρχικά η ανάπτυξη εκπαιδευτικών δομών παροχής τεχνικής εκπαίδευσης σε τοπικό επίπεδο». Προτείνεται επίσης η διεύρυνση των δυνατοτήτων χρηματοδότησης των σχολικών μονάδων και των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των Δήμων, είτε από τη μεταφορά πόρων από την κρατική φορολογία στους δήμους, είτε από τον κρατικό προϋπολογισμό, είτε ακόμη «μέσα από την ανάληψη πρωτοβουλιών για την αναζήτηση επιχορηγήσεων προς τα σχολεία ή τα εκπαιδευτικά προγράμματα των δήμων από ποικίλους τοπικούς φορείς (χορηγίες, αξιοποίηση περιουσίας σχολείων κτλ.)».

Στο ζήτημα, μάλιστα, των αναλυτικών προγραμμάτων, στο ίδιο Συνέδριο, προτείνεται να δοθεί η δυνατότητα «ένα μέρος (30%) του Προγράμματος Σπουδών των σχολείων να διαμορφώνεται από τις δημοτικές επιτροπές παιδείας και τις σχολικές μονάδες...»

Κι ερχόμαστε στο «Πρόγραμμα Καλλικράτης», όπου στο κεφάλαιο για την «Επανεθεμελίωση των Δήμων, αναφέρεται ότι οι νέοι Δήμοι θα είναι: «ικανοί να ανταποκριθούν στις σύγχρονες απαιτήσεις, να αξιοποιούν τη σύγχρονη τεχνολογία και μεθόδους διοίκησης και έτοιμοι να υποδεχθούν διευρυμένες αρμοδιότητες ιδίως από τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις στους τομείς λ.χ. της παιδείας, της υγείας, της απασχόλησης, του περιβάλλοντος, των μεταφορών.»

Τέλος, στο τελευταίο κείμενο εξαγγελιών του Υπουργείου Παιδείας για το «Νέο Σχολείο» (4-3-2010), αναφέρεται ότι:

« Το νέο σχολείο συνδέεται με τις τοπικές κοινωνίες. Είναι το σχολείο όπου θεσμικό και ουσιαστικό ρόλο έχουν όλοι: οι εκπαιδευτικοί, οι γονείς, οι ίδιοι οι μαθητές, η τοπική αυτοδιοίκηση. Η νέα διοικητική δομή της Χώρας, αποτελεί την βάση για μια νέα σχέση παιδείας και τοπικής κοινωνίας, με μεταφορά νέων αρμοδιοτήτων στο πλαίσιο του Συντάγματος.»

Ειδικότερα για το χώρο της ΤΕΕ αναφέρεται ότι: το «Τεχνολογικό Λύκειο». ... συνδέεται στενά με την Περιφέρεια και την τοπική οικονομία.». Επίσης, «Οι ειδικότητες του Τεχνολογικού Λυκείου, θα είναι αποτέλεσμα διαλόγου με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές και τους κοινωνικούς εταίρους, με τους οποίους συνδιοργανώνεται και η πρακτική άσκηση»

Επισημαίνουμε, τέλος, ότι στο κείμενο αυτό, στο κεφάλαιο της αξιολόγησης, το πρώτο στοιχείο που καλείται να αξιολογήσει ο σύλλογος διδασκόντων είναι οι πόροι της σχολικής μονάδας (υλικοτεχνική υποδομή, οικονομικοί πόροι, ανθρώπινο δυναμικό).

Άμεσος στόχος, που διατρέχει όλα τα κείμενα και που αποκρύπτεται επιμελώς, είναι καταρχήν η εξεύρεση πόρων για την εκπαίδευση έξω από τον κρατικό προϋπολογισμό. Με δεδομένο το ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό του κρατικού προϋπολογισμού, είναι σαφές ότι οι Δήμοι και οι Περιφέρειες θα αναζητήσουν έκτακτους πόρους από ιδιωτικές επιχειρήσεις – χορηγούς, από νέους δημοτικούς φόρους και από εισφορές γονέων, καθώς η τοπική αυτοδιο-

κηση έχει τη δυνατότητα να καθορίζει ανταποδοτικά τέλη και για τη λειτουργία των σχολείων της περιοχής της. Αυτή, βεβαίως, είναι μια μέθοδος μετακύλησης του κόστους λειτουργίας του σχολείου για μια ακόμη φορά στον οικογενειακό προϋπολογισμό (βλ. τροφεία στους παιδικούς σταθμούς). Μεγάλο μέρος της λειτουργίας του σχολείου θα εξαρτάται από την ικανότητά του να διαχειρίζεται «έξυπνα» τους πόρους του και να προσελκύει χρηματοδότες. Το σχολικό πρόγραμμα της υποχρεωτικής εκπαίδευσης θα βρίσκεται στην πραγματικότητα σε ευθεία αντιστοιχία με την οικονομική δυνατότητα και την ταξική προέλευση του μαθητικού δυναμικού.

Επιπλέον, αυτό οδηγεί στην προσαρμογή του επιπέδου της παρεχόμενης εκπαίδευσης, στις οικονομικές δυνατότητες της τοπικής κοινωνίας, ενώ ταυτόχρονα μειώνει ακόμη πιο πολύ την κρατική επιχορήγηση και καταργεί σταδιακά τον όποιο ενιαίο και δωρεάν χαρακτήρα της εκπαίδευσης. Δηλαδή, ανοίγει διάπλατα τις πόρτες για ένα πιο φτωχό και διαφοροποιημένο περιεχόμενο σπουδών και αναλυτικό πρόγραμμα.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Υπάρχει μια μακρόχρονη και πλούσια εμπειρία για το αποκεντρωμένο μοντέλο εκπαίδευσης στην Ευρώπη – και όχι μόνο – που ξεκινά από τη δεκαετία του '60, φτάνει ως τις μέρες μας και επιβεβαιώνει τις παραπάνω θέσεις.

Βασικά κλειδιά του αποκεντρωμένου εκπαιδευτικού μοντέλου, όπου αυτό έχει εφαρμοστεί, είναι: α) η επιλογή σχολείου από τους γονείς, β) ο ανταγωνισμός ανάμεσα στα σχολεία για να εξασφαλίσουν μαθητές και χρηματοδότηση, γ) το άνοιγμα του σχολείου στις πολυεθνικές επιχειρήσεις και την αγορά εργασίας, ώστε τόσο τα αναλυτικά προγράμματα όσο και η εργασία των εκπαιδευτικών να μην έχουν ως σκοπό να καλλιεργήσουν οι μαθητές κριτική σκέψη, αλλά να εκγυμνάζονται σε ληξιαρχικές δεξιότητες άμεσα χρηστικές στην αγορά εργασίας, δηλαδή στις επιχειρήσεις, δ) αξιολόγηση των σχολείων με βάση την επίδοση των μαθητών σε εθνικές (ή περιφερειακές) εξετάσεις, γεγονός με άμεση επίπτωση στις κρατικές και ιδιωτικές επιχορηγήσεις και με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την εσωτερική ζωή των σχολείων.

Καθώς τα σχολεία υποχρεώνονται να αναζητήσουν πόρους έξω από τον κρατικό προϋπολογισμό, διαφοροποιούν σε μεγαλύτερη έκταση τα προγράμματά τους και επιδίδονται σε επιχειρηματικές δραστηριότητες για την ενίσχυση των ισχνών οικονομικών τους. Χαρακτηριστικά είναι τα παραδείγματα της Ιρλανδίας, αλλά και της Μεγάλης Βρετανίας, όπου στο 75% των σχολείων σύλλογοι γονέων, μαθητές και εκπαιδευτικοί, μετά τη λήξη των μαθημάτων, αναλαμβάνουν υπεργολαβίες από διάφορες επιχειρήσεις, όπως τήρηση ισολογισμών, συσκευασία τροφίμων κ.λπ. Εξάλλου είναι γνωστό ότι άλλα σχολεία στη Βρετανία, όσα έχουν οικονομική δυνατότητα, ακολουθούν ένα απαιτητικό θεωρητικό πρόγραμμα που συμπληρώνει τις γνώσεις και ενισχύει τις επιδόσεις στη Γλώσσα, τα Μαθηματικά και σε άλλα μαθήματα γενικής παιδείας, ενώ άλλα σχολεία φυτοζωούν ασχολούμενα με την καθαθοπεκτική και την ηηλοπλαστική!

Στις ΗΠΑ η εκπαίδευση έχει υπαχθεί εξολοκλήρου στην Αυτοδιοίκηση κάθε Πολιτείας. Αποτέλεσμα, η μεγάλη ταξική διαφοροποίηση και η μορφωτική και υλική ένδειξη μεγάλου αριθμού σχολείων από τη μετατροπή τους σε εμπορικά υποκαταστήματα. Οι επιχειρήσεις μπαίνουν στα σχολεία και καθορίζουν την εκπαιδευτική διαδικασία, αξιώνουν διαφήμιση των προϊόντων τους όχι μόνο με ανάρτηση πινακίδων στους σχολικούς χώρους

και με μπλουζάκια που φορούν οι μαθητές, αλλά και με παρέμβαση στη διδακτική πράξη (προσθαφαίρεση με πατατάκια, παρακολούθηση συγκεκριμένου τηλεοπτικού καναλιού στα σχολεία) ή ακόμη με διοργάνωση εθνικών διαγωνισμών στα σχολεία με θέμα τη διαφήμιση των προϊόντων τους είναι πολλά:

Στη Φινλανδία τα σχολεία χρηματοδοτούνται κατά 50% από κρατικά κονδύλια και κατά 50% από τις τοπικές επιχειρήσεις και τη φορολόγηση των δημοτών. Ένα μεγάλο μέρος του προγράμματός τους είναι διαφοροποιημένο, ενώ το εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα κυμαίνεται από 14 μέχρι και 30 ώρες, ανάλογα με την οικονομική δυνατότητα του κάθε Δήμου και το ενδιαφέρον των κοριτσιών. Εξάλλου, το διαφημισμένο φινλανδικό σχολικό μοντέλο αφορά μόνο το 50% του μαθητικού πληθυσμού. Το υπόλοιπο 50% πετιέται από νωρίς στα αντίστοιχα φινλανδικά ΤΕΕ και ούτε υψηλές επιδόσεις έχει, ούτε κάποια προοπτική πέρα από το να αποτελέσει ένα ευλύγιστο εργατικό δυναμικό. Αλλά ακόμη και το «καλό» 50% κατηγοριοποιείται και ταξινομείται αναλόγως. Το ίδιο το υπουργείο Παιδείας της Φινλανδίας διαφημίζει στην ιστοσελίδα του τα «καλά» σχολεία του Ελσίνκι και αναφέρει σαν «κακά» τα σχολεία διαφόρων μικρότερων πόλεων.

ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Το ευέλικτο-αποκεντρωμένο μοντέλο εκπαίδευσης, προϋποθέτει έναν περιπλανώμενο απασχολήσιμο εκπαιδευτικό, αντικείμενο της πιο άγριας εκμετάλλευσης, χωρίς μόνιμη σχέση εργασίας και θέση, υποταγμένο και υπάκουο. Γι' αυτό και πανευρωπαϊκά δημιουργείται ένας κλάδος πολλών ταχυτήτων: Σε ένα πρώτο επίπεδο, ένα μικρό ποσοστό εκπαιδευτικών (κυμαίνεται ανάλογα με τη χώρα από 20% - 50%) από αυτούς που είχαν προσληφθεί παλαιότερα, απολαμβάνουν μέχρι στιγμής τη μονιμότητα και το μεγαλύτερο μέρος του εκπαιδευτικού κόσμου, όλοι οι νέοι εκπαιδευτικοί, εργάζονται με επισφαλείς συνθήκες και επαγγελματικές προοπτικές, πολύ χειρότερες από ότι οι παλιότεροι συνάδελφοί τους. Πέρα από αυτή τη γενική διάκριση, παρατηρείται πολυδιαβάθμιση στο εργασιακό καθεστώς των εκπαιδευτικών, ανάλογα με την έκταση της αποκέντρωσης στην κάθε χώρα και τη διαφοροποιημένη πολυτυπία των βαθμίδων της από το νηπιαγωγείο, το όποιο υποχρεωτικό σχολείο και την ανώτερη δευτεροβάθμια τεχνική και γενική βαθμίδα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Θα μπορούσαμε να πούμε συνοπτικά ότι η αποκέντρωση της εκ-

παίδευσης, τόσο με βάση την ευρωπαϊκή και διεθνή πείρα, όσο και τα μετέωρα -μέχρι στιγμής- βήματα στη χώρα μας, δείχνει ότι:

- Επιδιώκεται η καθήλωση των κρατικών δαπανών για την εκπαίδευση και η μετάθεση του κόστους λειτουργίας των σχολικών μονάδων στους δήμους και ουσιαστικά στους εργαζόμενους, με την επιβολή τοπικής φορολογίας. Με άλλα λόγια, η χρηματοδότηση κάθε σχολικής μονάδας θα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις οικονομικές δυνατότητες κάθε δήμου. Οι δήμοι με τη σειρά τους θα μεταθέτουν την οικονομική επιβάρυνση στους πολίτες, είτε επιβάλλοντας δίδακτρα, είτε άλλες εισφορές ή φόρους. Αν δεν μπορούν να ανταποκριθούν, τότε τα σχολεία θα υπολειπονται ή θα αναγκαστούν να δεχτούν τις «ευεργεσίες» των «κορηγών».

- Ασκειται πίεση στις σχολικές μονάδες να εξευρίσκουν πόρους για την επιβίωση και λειτουργία τους, με συνέπειες τη διαφοροποίηση στα προγράμματα και το περιεχόμενο σπουδών και τελικά την κατηγοριοποίηση των σχολείων.

- Οι γονείς και οι μαθητές θεωρούνται «καταναλωτές» και «πελάτες» εκπαιδευτικών υπηρεσιών' κλειδί για την εξέλιξη αυτή αποτελεί η απελευθέρωση των εγγράφων και η διαφοροποίηση στη χρηματοδότηση των σχολείων, έτσι ώστε να λειτουργούν τα δημόσια σχολεία όσο γίνεται με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια και να προετοιμάζονται καλύτερα για την προσαρμογή τους στις ανάγκες της αγοράς.

- Η λεγόμενη μετάβαση από το σχολείο στην αγορά εργασίας επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τι διδάσκει και τι επιλέγει το κάθε σχολείο να μάθει στα παιδιά σε κάθε βαθμίδα και τύπο εκπαίδευσης' έτσι, το αποκεντρωμένο σχολείο επιβραβεύει ιδιαίτερα τις δεξιότητες που σχετίζονται με την επεξεργασία πληροφοριών και απομακρύνεται από την οργάνωση και μετάδοση γνώσεων σαν μέσο συγκρότησης της σκέψης και διαπαιδαγώγησης.

- Οι εργασιακές σχέσεις των εκπαιδευτικών ανατρέπονται και οι συνθήκες εργασίας μαζί με τις αμοιβές επιδεινώνονται σε διάφορα κράτη-μέλη' τα συστήματα πρόσληψης εξατομικεύονται και ελαστικοποιούνται, ακολουθώντας την κατεύθυνση των γενικότερων εργασιακών ανατροπών, σε μια πορεία από την κατάργηση της πρόσληψης με συλλογικούς όρους και με την ευθύνη του κεντρικού κράτους, στην πρόσληψη από τους διάφορους βαθμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και καταλήγοντας, ανάλογα με το βαθμό αποκέντρωσης του εκπαιδευτικού συστήματος και τη βαθμίδα, στις ατομικές διαφοροποιημένες συμβάσεις εργασίας. Η ίδια η πείρα στη χώρα από την πρώτη αποκέντρωση εκπαιδευτικών υπηρεσιών με την υπαγωγή των βρεφονηπιακών σταθμών στους Δήμους αποδεικνύει παρόμοιες ανατροπές στις εργασιακές σχέσεις, αφού είναι γνωστό ότι το ένα τρίτο των εργαζομένων στους σταθμούς του Δήμου Αθηναίων είναι συμβασιούχοι ορισμένου χρόνου και σε πολλούς άλλους Δήμους ένα μεγάλο μέρος εργάζεται με δελτίο παροχής έργου.

- Διαμορφώνεται μια άλλη εικόνα και ένα άλλο προφίλ του σύγχρονου εκπαιδευτικού, που πιέζει τον εκπαιδευτικό να διαχειριστεί αυτές τις αλλαγές και να υιοθετήσει την «επαγγελματική ταυτότητα» σε βάρος της παιδαγωγικής και μορφωτικής του ιδιότητας, που είναι πρωταρχική στη συνείδηση του Έλληνα εκπαιδευτικού για την άσκηση του κοινωνικού του ρόλου.

Με τις θεσμικές αλλαγές που προωθούνται, επιφυλάσσεται για την «Τ.Α.» ένας διαμεσολαβητικός ρόλος ανάμεσα στο κράτος και τις επιχειρήσεις, που θα ελέγχουν και θα ρυθμίζουν την εκπαίδευση σύμφωνα με τις επιδιώξεις τους, με σκοπό την πλήρη υποταγή της εκπαίδευσης στους νόμους της αγοράς. ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Δ. ΔΕΛΤΑ

Δούρειος
ίππος
η απογραφή
Δούρειος
ίππος
η απογραφή
Δούρειος
ίππος
η απογραφή
Δούρειος
ίππος
η απογραφή

ΝΕΟΣ ΓΥΡΟΣ, ΜΕ ΨΑΛΙΔΙΣΜΑ ΜΙΣΘΩΝ, ΜΕΙΩΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΤΑΞΕΙΣ-ΑΠΟΛΥΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ

Δούρειος ίππος η απογραφή

γράφουν οι Γιώργος Καββαδίας – Χρήστος Κάτσικας

Δεν είναι λίγοι εκείνοι οι οποίοι εξέφρασαν, ευθύς εξαρχής, την απορία τους, όταν η Κυβέρνηση ανακοίνωσε την πρόθεσή της να απογράψει τους δημοσίους υπαλλήλους. Η Κοινή Υπουργική Απόφαση του υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και του υπουργείου Οικονομικών, με βάση το Νόμο 3845/2010, κάλεσε κάθε δημόσιο υπάλληλο ξεχωριστά να καταγραφεί με δική του ευθύνη, με την ρητά διατυπωμένη, μάλιστα, απειλή, ότι όποιος δεν απογράφονταν θα αντιμετώπιζε την διακοπή της μισθοδοσίας του το Φθινόπωρο, που θα έκανε το ντεπούτο της η νεοσυσταθείσα Ενιαία Αρχή Πληρωμών. Το βασικό ερώτημα εστιάστηκε στο γιατί η καταγραφή δεν γίνονταν με τα στοιχεία που ήδη διέθεταν οι διευθύνσεις προσωπικού υπουργείων και άλλων φορέων του Δημοσίου.

Στην Κοινή Υπουργική Απόφαση τονίζονταν επίσης ότι *«με την απόφαση αυτή, η ελληνική κυβέρνηση κάνει ένα ακόμα βήμα για την βελτίωση της λειτουργίας του κράτους και δείχνει την αποφασιστικότητα της να διορθώσει χρόνιες γραφειοκρατικές αγκυλώσεις. Το κράτος αποκτά για πρώτη φορά πλήρη εικόνα των αμοιβών σε όλο το φάσμα του Δημοσίου, ενώ γίνεται πράξη το αυτονόητο, η πλήρης καταγραφή των εργαζομένων, που θα επιτρέψει την ουσιαστική αξιοποίησή τους και παράλληλα τη δυνατότητα καλύτερου ελέγχου των δαπανών του Δημοσίου, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις, σε ένα δεύτερο στάδιο, για δημιουργία ενιαίου μισθολογίου»*.

Όποιος έχει στοιχειώδη εμπειρία από τους μάγιστρος της επικοινωνιακής πολιτικής της Κυβέρνησης μπορεί να διακρίνει με γυμνό οφθαλμό τις αθέατες σκοπιμότητες: Η όλη διαδικασία, με τη βοήθεια των ηλεκτρονικών μας γκουβερνάντων, με τα ατελείωτα άρθρα της δημοσιογραφίας της αυλής και με το βάρος των πρόθυμων διανοουμένων της οθόνης, ερχόταν να **πριμοδοτήσει, να στερεώσει και να νομιμοποιήσει έναν από τους βολικότερους αστικούς μύθους για το «διογκωμένο συγκεντρωτικό κράτος με τους άπειρους, προνομιούχους και βαρυστημένους δημοσίους υπαλλήλους», ο αριθμός των οποίων «σχετίζεται αφενός με τα δημοσιονομικά ελλείμματα αφετέρου με τις αναχρονιστικές αγκυλώσεις της κρατικής μηχανής»**. Στη συνείδηση της κοινής γνώμης οι δημόσιοι υπάλληλοι παρουσιάστηκαν για μια ακόμη φορά με αριστοτεχνικό τρόπο σαν *«το βαρίδι στα πόδια μιας κοινωνίας και μιας οικονομίας που θέλει να προχωρήσει και δεν μπορεί»*. Με δυο λόγια, επιδιώκεται ο αποπροσανατολισμός της κοινωνίας με στερεότυπα για τους «τεμπέληδες» και «ευνουημένους» υπαλλήλους και τον υπερδιογκωμένο δημόσιο τομέα

Πριν από κάθε επίθεση προηγείται η προπαγάνδα η οποία χρησιμοποιείται για να λιπάνει το έδαφος. Στόχος η συκοφάντηση του αντιπάλου, η απομόνωσή του από σύμμαχες δυνάμεις, σε τέτοιο βαθμό που το θύμα να αποδεχθεί τη θυσία σα να είναι θέλημα Θεού.

Η συζήτηση για το μέγεθος του δημοσίου τομέα και για την έκταση της απασχόλησής σ' αυτόν με τους όρους που γίνεται είναι προφανές ότι λειτουργεί στην κατεύθυνση της νομιμοποίησης της ιδιωτικοποίησης και της απόσυρσης του κράτους από δραστηριότητες υπέρ των ιδιωτών.

Τα ίδια, όμως, τα αποτελέσματα της απογραφής διαψεύδουν τους διαπρύσιους κήρυκες του νεοφιλευθερισμού και κάθε λογής οπαδούς του λιγότερου κράτους, όταν πρόκειται για δικαιώματα και κατακτήσεις των εργαζομένων, ενώ υπερθεματίζουν για παρεμβατικές πολιτικές του κράτους προκειμένου να ενισχυθούν οι τράπεζες και το κεφάλαιο. Το γεγονός ότι **το αποτέλεσμα της απογραφής (768.000 εκ των οποίων οι 160.000 είναι ένστολοι και άλλοι 100.00 είναι συμβασιούχοι, αιρετοί κλπ) δεν συνάδει με την προβολή, όλη την προηγούμενη περίοδο ενός κράτους – μαμούθ 1.000.000 και βάλε δημοσίων υπαλλήλων** έχει μικρή σημασία για τους επικοινωνιολόγους της υποταγής και ακόμη μικρότερη για τους πολιτικούς εργοδότες τους. **Εξάλλου σύμφωνα με τα στοιχεία των κρατικών υπηρεσιών τα οποία αποστέλλονται τακτικά και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τον Μάρτιο του 2009 ο αριθμός των δημοσίων υπαλλήλων ανερχόταν – κατά προσέγγιση – σε 741.148 άτομα [1]**.

Μάλιστα ερευνητικά αποδεικνύεται ότι είναι μύθος ότι ο ελληνικός δημόσιος τομέας είναι διογκωμένος με κριτήριο τους απασχολούμενους σε αυτόν. Στο σημείο αυτό έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον οι αριθμοί. Αν ρίξει κανείς μια ματιά μόνο στο ποσοστό που καταλαμβάνει η απασχόληση στο δημόσιο τομέα στο σύνολο της γενικής απασχόλησης θα διαπιστώσει πως το ποσοστό των δημοσίων υπαλλήλων στην Ελλάδα δεν απέχει καθόλου από το μέσο του ποσοστού των δημοσίων υπαλλήλων στις χώρες της Ευρωζώνης, στις ΗΠΑ και στον Καναδά. Μόλις το 11,4% του εργατικού δυναμικού απασχολείται, ενώ στην Ευρωπαϊκή Ένωση ο μέσος όρος είναι 15,9%. [2]

Επίσης οι αμοιβές των δημοσίων υπαλλήλων

Δούρειος
ίππος
η απογραφή
Δούρειος
ίππος
η απογραφή
Δούρειος
ίππος
η απογραφή
Δούρειος
ίππος
η απογραφή

λήλων δεν είναι τόσο μεγάλες που να δικαιώνουν όσους ενοχοποιούν τον δημόσιο τομέα για τα ελλείμματα. Με αυθαίρετες συγκρίσεις (π.χ. μισθός υπαλλήλου ΠΕ στο δημόσιο με μισθό ανειδίκευτου εργάτη στον ιδιωτικό τομέα), χαλκευμένα στοιχεία (υπολογίζοντας τις υπερωρίες στα επιδόματα!) και αυθαίρετους υπολογισμούς προσπαθούν τα εξαπτέρυγα της κυβέρνησης να αποκρύψουν την απλή αλήθεια, ότι το **80% των δημοσίων υπαλλήλων πληρώνεται μισθούς που βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας στην Ε.Ε.** (λιγότερα από 1.300 ευρώ το μήνα).

Από έρευνα προκύπτει ότι στην Ευρωπαϊκή Ένωση των «15» οι αμοιβές των δημοσίων υπαλλήλων το 1998 απορροφούσαν το 12,08% του ΑΕΠ, ενώ στην Ελλάδα το 11,1%. [3]

Η Ε.Ε. ΜΑΝΤΑΡΕΙ, ΜΟΝΤΑΡΕΙ ΚΑΙ ΤΑΚΤΟΠΟΙΕΙ

Η απογραφή των δημοσίων υπαλλήλων δεν αποτελεί παρά τμήμα μιας οργανωμένης επιχείρησης σε επίπεδο Ε.Ε., η οποία μοντάρεται εδώ και αρκετό καιρό και με την ευκαιρία της κρίσης επιταχύνθηκε η προσπάθεια υλοποίησής της.

Αναφερόμαστε, βεβαίως, στη νέα ευρωπαϊκή στρατηγική «Ευρώπη 2020», που περιλαμβάνει στο μενού της ως πρόγευμα, την αυστηροποίηση του Συμφώνου Σταθερότητας και την «οικονομική διακυβέρνηση». Θέματα που βρέθηκαν στο επίκεντρο των συνομιλιών στη Σύνοδο Κορυφής της ΕΕ στις Βρυξέλλες στις 17-18 Ιουνίου του 2010 [4].

Λίγες μέρες αργότερα, στις 30 Ιουνίου 2010, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση στην οποία περιγράφεται μια σειρά από εργαλεία για την ενίσχυση της οικονομικής διακυβέρνησης της Ε.Ε. και της ευρωζώνης [5].

Σε πρώτο επίπεδο το νέο μοντέλο οικονομικής διακυβέρνησης της Ευρωζώνης σημαίνει μεγαλύτερο έλεγχο των δημοσιονομικών και των οικονομικών πολιτικών κάθε χώρας-μέλους από τις Βρυξέλλες. Στα πλαίσια αυτά συμφωνήθηκαν συγκεκριμένες προτάσεις, όπως η εκ των προτέρων –κάθε άνοιξη, αρχής γενομένης από το 2011– αξιολόγηση σε κοινοτικό επίπεδο των σχεδίων προϋπολογισμών των κρατών – μελών πριν κατατεθούν και εγκριθούν από τα εθνικά κοινοβούλια.

Η εφαρμογή της ολοκληρωμένης ενισχυμένης επιτήρησης, τόσο των δημο-

σιονομικών πολιτικών, όσο των μακροοικονομικών και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, συνοδεύονται από κυρώσεις για την πρόληψη ή τη διόρθωση των εκτροπών που θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την οικονομική σταθερότητα της ΕΕ και της ευρωζώνης.

Για να περιοριστεί ο κίνδυνος μη συμμόρφωσης των χωρών με τους κανόνες δημοσιονομικής πειθαρχίας, η καγκελάριος της Γερμανίας πρότεινε να υπάρχουν αυστηρές ποινές στους παραβάτες, με κυρώσεις που θα ξεκινούν από την παρακράτηση πόρων από τα κοινοτικά Ταμεία και θα φτάνουν έως τον αποκλεισμό των παραβατών από τις ψηφοφορίες στα Ευρωπαϊκά Συμβούλια και, σε περίπτωση υποτροπής, στον αποκλεισμό τους από την Ευρωζώνη.

Στο πλαίσιο, λοιπόν, της ιδέας για «οικονομική διακυβέρνηση» της Ε.Ε. προωθούνται κατευθύνσεις για τον ορισμό ενός πλαφόν, που θα αναφέρεται στο ανώτατο όριο των υπαλλήλων (οι αμοιβές των οποίων χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό) ως ποσοστό του πληθυσμού ή του ενεργού πληθυσμού ή αλλιώς για το ορισμό ενός πλαφόν του κρατικού προϋπολογισμού το οποίο θα εξυπηρετεί τη μισθοδοσία των δημοσίων υπαλλήλων.

Ας έρθουμε τώρα στη χώρα μας, για να δούμε με ποιους τρόπους υλοποιούνται οι κατευθύνσεις αυτές. Σύμφωνα με τις επιταγές του μνημονίου τους επόμενους μήνες η κυβέρνηση πρέπει να παρουσιάσει έναν καινούριο κρατικό μηχανισμό, οπωσδήποτε, εκτός των άλλων, πιο φθινό.

Η απογραφή χρησιμοποιείται σαν δούρειος ίππος προκειμένου να ληφθούν ακόμα πιο σκληρά μέτρα που θα κάνουν σκόνη και θρύψαλα τα δικαιώματα και τις κατακτήσεις των εργαζομένων στο δημόσιο τομέα, αλλά και θα κατεδαφίσουν τα ερείπια του «κράτους – πρόνοιας», με απρόβλεπτες επιπτώσεις για τους εργαζόμενους και τους απόκληρους αυτής της κοινωνίας.

Το Μνημόνιο που πιστοποιεί ότι η χώρα μας «διοικείται ως οιονεί προτεκτοράτο» (Financial Times) προβλέπει ότι η μισθολογική δαπάνη του δημοσίου θα μειωθεί κατά 2,7 δις. ευρώ την επόμενη τριετία. Αυτό σημαίνει περικοπές μισθών και επιδομάτων, ενώ ήδη έχουν περικοπεί τα εισοδήματά τους κατά 25% – 35%! Σύνδεση μισθού – παραγωγικότητας ή καλύτερα ημετεροκρατίας και νεποτι-

μού και μαζικές μετατάξεις και απολύσεις στο όνομα του εξορθολογισμού. Έτσι η «κόκκινη γραμμή» του πρωθυπουργού με τα 4 «ΟΧΙ» (σε απολύσεις δημοσίων υπαλλήλων με σχέση εξαρτημένης εργασίας, σε νέες περικοπές μισθών και επιδομάτων στο Δημόσιο, σε επιβολή μειώσεων στις συντάξεις, σε επέκταση των περικοπών των αμοιβών και στον ιδιωτικό τομέα) να μοιάζει με μικρόχολο ανέκδοτο. Η ίδια η μονιμότητα απειλείται περισσότερο από κάθε άλλη φορά και η ... Κλαυθμύνος αναμένεται να γράψει νέες ιστορικές σελίδες. Σε αυτή την κατεύθυνση δρομολογούνται και εκτεταμένες ιδιωτικοποιήσεις, δηλαδή ξεπούλημα δημόσιας περιουσίας και δυσβάστακτες αυξήσεις στα τιμολόγια των ΔΕΚΟ και εν τέλει η παραλυσία του συστήματος υγείας, εκπαίδευσης και άλλων τομέων κοινωνικής πρόνοιας εξαιτίας των ελλείψεων σε προσωπικό και υποδομές.

Αναλυτικότερα το μισθολογικό κόστος του Δημοσίου το 2009, πριν από την εφαρμογή του προγράμματος σταθερότητας, ήταν 12,5 δις. ευρώ, από τα οποία περίπου 5 δις. ευρώ αφορούσαν επιδόματα. Με το πάγωμα των μισθών και τη μείωση δώρων και επιδομάτων, προβλέπεται μείωση της μισθολογικής δαπάνης κατά 1,1 δις. ευρώ το 2010. Η συνολική μείωση μέχρι και το 2013 προϋπολογίζεται σε 2,7 δις. ευρώ και κατανέμεται ως εξής:

– Το 2011 η μισθολογική δαπάνη θα μειωθεί κατά 400 εκατ. ευρώ ακόμη με το ψαλίδι που έχει μπει σε δώρα και επιδόματα και 100 εκατ. ευρώ επιπλέον με την εφαρμογή του ενοποιημένου συστήματος πληρωμών.

– Το 2012 το μισθολογικό κόστος πρέπει να υποχωρήσει κατά 600 εκατ. ευρώ με την περαιτέρω μείωση των προσλήψεων (κάτω και από τη σχέση μία πρόσληψη για κάθε πέντε συνταξιοδοτήσεις) και το 2013 επίσης άλλα 500 εκατ. ευρώ.

– Επιπλέον 1,5 δις. ευρώ εξοικονόμηση προβλέπεται την τριετία 2011–2013 με την εφαρμογή του «Καλλικράτη».

ΜΕ ΟΧΗΜΑ ΤΟ ΝΕΟ ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΟ

Το όχημα του νέου ψαλιδίσματος των μισθών θα είναι το λεγόμενο νέο μισθολόγιο του οποίου ο κεντρικός άξονας είναι η «εξίσωση των μισθών προς τα κάτω». Σύμφωνα με το σενάριο που επεξεργάζεται η κυβέρνηση πλήθος επιδομάτων θα καταργηθεί, ενώ κάποια επιδόματα όπως

Δούρειος
ίππος
π απογραφή
Δούρειος
ίππος
π απογραφή
Δούρειος
ίππος
π απογραφή
Δούρειος
ίππος
π απογραφή

είναι το κίνητρο απόδοσης ή το επίδομα εξομάλυνσης που το λαμβάνουν όλοι οι δημόσιοι υπάλληλοι θα ενσωματωθεί στο βασικό μισθό. Είναι αναπόφευκτο λοιπόν, ορισμένες κατηγορίες δημοσίων υπαλλήλων να υποστούν σημαντικές περικοπές στις μηνιαίες αποδοχές τους, ενώ μειωμένες θα είναι οι αποδοχές και για τους νεοπροσλαμβανόμενους στο δημόσιο.

Όσο για τα παπαγαλάκια της κυβέρνησης και του κυβερνητικού συνδικαλισμού που διαδίδουν ότι οι κλάδοι των δημοσίων υπαλλήλων (εκπαιδευτικοί και άλλοι) που είναι χαμηλόμισθοί δεν θα θιγούν αντίθετα με τους υψηλόμισθους υπαλλήλους, η αλήθεια είναι εντελώς διαφορετική. Όχι μόνο δε θα καταργηθεί η «μεγάλη ασυμμετρία αμοιβών» που στα λόγια είναι στόχος της κυβέρνησης, αλλά θα ενισχυθεί περισσότερο. Κι αυτό προβλέπεται από τη σύνδεση μισθού – παραγωγικότητας. Δύο από τους έξι στόχους του «Ενιαίου» Μισθολογίου αναφέρουν: «να σχετίζεται με το παραγόμενο αποτέλεσμα» και «να συνδέεται με τη σπουδαιότητα των ασκούμενων καθηκόντων και την κατοχή θέσεων ευθύνης». Έτσι ενισχύεται ο κομματισμός και η εξάρτηση των υπαλλή-

λων από τη διοικητική ιεραρχία και σταθεροποιείται η θέση της υπαλληλικής αριστοκρατίας, τόσο κατά κλάδο, όσο και μεταξύ των διαφόρων κλάδων του Δημοσίου.

Από τις κυβερνητικές εξαγγελίες φαίνεται ότι θα υπάρξει ένας βασικός μισθός που θα είναι μικρότερος των σημερινών και ένα ενιαίο επίδομα που δε θα συνυπολογίζεται στην σύνταξη και θα αυξάνονται οι αποδοχές ανάλογα με την παραγωγικότητα του κάθε υπαλλήλου και της υπηρεσίας. Διαμορφώνεται, έτσι, ένας ατομικός μισθός ανά υπάλληλο. Τόσο ο υπάλληλος, όσο και οι αποδοχές του εξαρτώνται από τον εκάστοτε κομματικό προϊστάμενο και από την συγκεκριμένη υπηρεσία στην οποία εργάζεται. Την ίδια ώρα οι νεοεισερχόμενοι σαφώς και θα έχουν μικρότερους μισθούς από το βασικό μισθό των «παιδιότερων» υπαλλήλων. **Με δυο λόγια οι ανισότητες εντείνονται και το χάσμα ανάμεσα στους χαμηλόμισθους και τους υψηλόμισθους υπαλλήλους διευρύνεται.**

Είναι σαφές ότι δεν υπάρχουν αντικειμενικά και μετρήσιμα κριτήρια της παραγωγικότητας. Η παραγωγικότητα από

την άλλη δεν είναι, κυρίως, ατομική ούτε καν συλλογική υπόθεση των εργαζομένων. Εξαρτάται από ποικίλους εξωτερικούς παράγοντες. Από την ίδια την πολιτική της κυβέρνησης που εφαρμόζει σε κάθε τομέα, την χρηματοδότηση, τις υποδομές και τον εξοπλισμό, την στελέχωση, την οργάνωση, την επιμόρφωση των υπαλλήλων και άλλους παράγοντες, ων ουκ έστιν αριθμός. Κι αφού δεν υπάρχουν αντικειμενικά κριτήρια, τα πάντα θα εξαρτώνται από την δημοσιοϋπαλληλική ιεραρχία που και έντονα κομματικοποιημένη είναι και διαποτισμένη με μια γραφειοκρατική αντίληψη που θέλει τον εργαζόμενο «άβουλο,

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ, ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Η κυβέρνηση της τρόικα, αφού επέβαλε στους εργαζόμενους, στους νέους, στο λαό τον εργασιακό μεσαίωνα, την ανεργία, τη φτώχεια, επιχειρεί να εφαρμόσει το Μνημόνιο και στην εκπαίδευση με σημερινή αιχμή τη δημόσια ανώτατη εκπαίδευση, κατεδαφίζοντας το δημόσιο και δωρεάν χαρακτήρα της, υποβαθμίζοντας τις σπουδές σε φτηνή κατάρτιση, επιβάλλοντας μια άκρως ταξική εκπαίδευση μετά το λύκειο, απαξιώνοντας τα πτυχία, εξαθλιώνοντας τους εκπαιδευτικούς. Ανέναντι σε αυτή την επίθεση για την επιβολή του Μνημονίου και στην εκπαίδευση, μαχόμενοι φοιτητές, πανεπιστημιακοί και εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων, συναντηθήκαμε σήμερα 11 Νοέμβρη 2010 και εκφράσαμε τη βούληση όλων για μια πρωτοβουλία η οποία, αξιοποιώντας και την κοινή εμπειρία των αγώνων ενάντια στην αναθεώρηση του άρθρου 16 και στο νόμο «πλαίσιο» της Γιαννάκου:

- Να αναλάβει πανελλαδική εκστρατεία ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της εκπαιδευτικής κοινότητας και της κοινωνίας ευρύτερα για τις συνέπειες της επίθεσης (σε Πανεπιστήμια, ΤΕΙ, Σχολεία, συνοικίες, χώρους δουλειάς).
- Να συμβάλει τόσο στην ανάπτυξη και στο συντονισμό των κινηματικών διαδικασιών και των αγώνων όλων των συνιστωσών του εκπαιδευτικού κινήματος για την απόσυρση των μέτρων της κυβέρνησης, όσο και στη συμπόρευση με τους εργαζόμενους στον κοινό αγώνα για να αποτραπεί η καπιταλιστική βαρβαρότητα του Μνημονίου και της τρόικα.

Σε επόμενη συνάντηση, στις 26 Νοέμβρη 2010, θα συζητηθεί το ξεκίνημα της πρωτοβουλίας και οι μορφές παρέμβασής της.

Κινητοποίηση Φοιτητών στο Δουβλίνο Άγρια Αστυνομική Βία

Η φοιτητική κινητοποίηση στο Δουβλίνο, στις 3-11-2010, με κεντρικό σύνθημα "Δωρεάν παιδεία για όλους", δέχτηκε άγρια καταστολή. Οι φοιτητές κλείνουν την ανα-

κοίνωσή τους λέγοντας "γεγονότα σαν το σημερινό θα συμβαίνουν στην κοινωνία όσο ο λαός θα δέχεται διαρκή επίθεση από το πολιτικό κατεστημένο. Οι συλλήψεις και οι επιθέσεις που δεχτήκαμε σήμερα δεν θα αποτρέψουν το κίνημα".

Μεγάλος αριθμός φωτογραφιών κυκλοφόρησαν αμέσως στο διαδίκτυο όπου φαίνεται ο σοβαρός τραυματισμός των φοιτητών από τις ιρλανδικές δυνάμεις καταστολής.

Δούρειος
ίππος
n απογραφή
Δούρειος
ίππος
n απογραφή
Δούρειος
ίππος
n απογραφή
Δούρειος
ίππος
n απογραφή

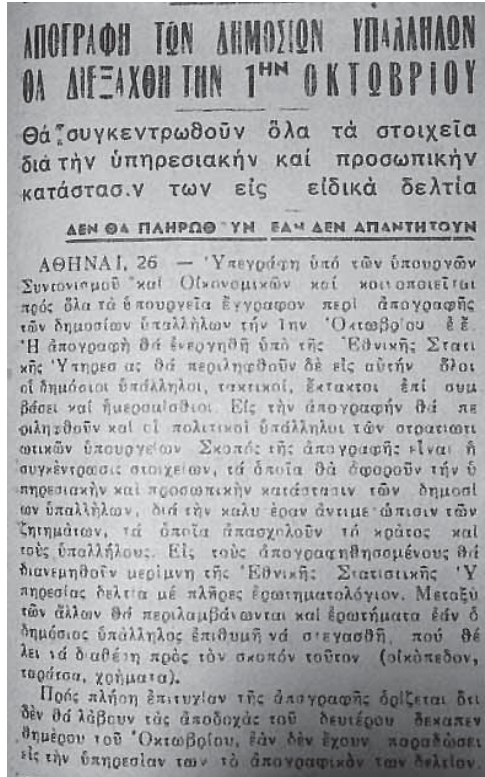
μοιραίο» και υποταγμένο. Έτσι, δημιουργούνται συνθήκες ζούγκλας, όπου «ο ένας στρέφεται εναντίον του άλλου» και επικρατεί το δόγμα «ο θάνατός σου, η ζωή μου» και ό,τι αυτά συνεπάγονται.

Παράλληλα, πέρα από τις μετατάξεις που ήδη δρομολογούνται, η κεντρική γραμμή είναι η μείωση των δημοσίων υπαλλήλων αφενός μέσω της δραστηκής μείωσης των προσλήψεων, αφετέρου μέσω της δρομολόγησης νέων και εκτεταμένων ιδιωτικοποιήσεων υπηρεσιών και εκκώρση των λειτουργιών τους σε ιδιώτες. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο Μνημόνιο προβλέπεται ότι σε κάθε πέντε παραιτήσεις – αποχωρήσεις δημοσίων υπαλλήλων θα προσλαμβάνεται ένας, ενώ η πρόβλεψη για «εξαιρέση» του τομέα της υγείας και της παιδείας μοιάζει με πικρόχολο ανέκδοτο, καθώς στην παράιτηση – αποχώρηση 11.500 μονίμων εκπαιδευτικών η Κυβέρνηση «απάντησε» με 2.825 όλες κι όλες προσλήψεις.

Παράλληλα μεθοδεύεται η «αεμπλοκή» του Δημοσίου από μια σειρά επιχειρήσεων του ευρύτερου δημόσιου τομέα και η ιδιωτικοποίηση πληθώρας ΔΕΚΟ (Αγροτική Τράπεζα, Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, αεροδρόμια, λιμάνια, ΟΣΕ, ΕΥΔΑΠ, ΕΥΑΘ, ΔΕΗ, ΔΕΠΑ, ΕΛΠΕ, ΟΤΕ, ΟΠΑΠ, ΟΔΙΕ κ.ά.). Εάν οι επιχειρήσεις αυτές περάσουν ολοκληρωτικά ή μερικώς έστω (ως προς το μάντζμεντ, για παράδειγμα) στον ιδιωτικό τομέα, οι εργαζόμενοι σ' αυτές παύουν να θεωρούνται δημόσιοι υπάλληλοι – και άρα υπόκεινται στους κανόνες του ιδιωτικού τομέα, που προβλέπει και απολύσεις.

Οι επικοινωνιολόγοι της κυβέρνησης έχουν γίνει οι καλύτεροι νονοί της πιο διαστραμμένης διαστρέβλωσης των λέξεων, των εννοιών, της γλώσσας. Η απόλυση κρύβεται πίσω από τη λέξη εξυγίανση ή εξορθολογισμός, η ιδιωτικοποίηση τμημάτων του δημοσίου τομέα καλύπτεται πίσω από τη λέξη απελευθέρωση των αγορών. Σπουδαίες, φωτεινές, ελπιδοφόρες λέξεις χρησιμοποιούνται ως παραπλανητικός επίδεσμος μιας πολιτικής που ισοπεδώνει κατακτήσεις και δικαιώματα.

Παράλληλα είναι σαφές ότι η λεγόμενη απελευθέρωση των αγορών, δηλαδή το ξεπούλημα των δημοσίων οργανισμών στους ιδιώτες, πρώτα πρώτα είναι ψευδεπίγραφη (απλά αντί για ένα κρατικό μονοπώλιο έχουμε ένα ιδιωτικό μονοπώλιο), δεύτερον αφορά τις πιο αποδοτικές και κερδοφόρες (ποιος άλλωστε ιδιώτης θα αγόραζε ζημιωμένες;) και τρί-

τον μετά την ιδιωτικοποίησή τους τα πράγματα χειροτερεύουν όσον αφορά στην προσφορά υπηρεσιών.

Μετά την ιδιωτικοποίηση των βρετανι-

κών σιδηροδρόμων Ρέιλτρακ συνέβηκαν τα περισσότερα δυστυχήματα καθώς οι ιδιώτες που ανέλαβαν δεν είχαν καμιά διάθεση να επιβαρυνθούν με το κόστος του εκσυγχρονισμού του δικτύου τους.

Πριν από την ιδιωτικοποίηση των ισπανικών ταχυδρομείων, ο ταχυδρόμος έφτανε μέχρι και το πιο μακρινό χωριό. Σήμερα δεν παραδίδει γράμματα σε σπίτια που δεν βρίσκονται κοντά σε κεντρικό δρόμο.

Όταν κάποτε δημοσιογράφοι ρώτησαν τον πρόεδρο της γαλλικής εταιρείας ηλεκτρικής ενέργειας EDF Φρανσουά Ρουσελί αν μπορούσε να εγγυηθεί πως μετά την ιδιωτικοποίησή της οι τιμές του ηλεκτρικού θα παρέμεναν φθηνές, εκείνος είχε απαντήσει αρνητικά.

Η περίπτωση της ηλεκτρικής ενέργειας δείχνει ξεκάθαρα τα όρια των ιδιωτικοποιήσεων. Οι διακοπές που κάθε τόσο βυθίζουν στο σκοτάδι το Λονδίνο, την Ιταλία ή την Καλιφόρνια εξηγούνται από την απροθυμία των ιδιωτών να επενδύσουν στην ανανέωση των δικτύων, προκειμένου να διατηρήσουν την κερδοφορία τους... [αντιτετράδι](#)

Σημειώσεις

- [1] Διαβάστε περισσότερα: <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=32&artId=344545&dt=22/07/2010#ixzz0wayl2BF1>
- [2] OECD, Economic Outlook, 2003. Παρατίθεται από τον Λεωνίδα Βατικιώτη, Μύθοι και αλήθειες για τους υπαίτιους της κρίσης, διπλά αδικημένοι οι εργαζόμενοι στην Ελλάδα., Επίκαιρα, 39^ο τεύχος, 15/7 – 21/7/2010.
- [3] Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Παρατίθεται από τον Λεωνίδα Βατικιώτη, ο.π.
- [4] 17–18 Ιουν. 2010: Ευρωπαϊκή σύνοδος κορυφής στις Βρυξέλλες. EU leaders broadly endorse Commission proposals on economic governance. Οι ηγέτες της ΕΕ εγκρίνουν σε γενικές γραμμές τις προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με την οικονομική διακυβέρνηση. Britain secures opt-out from any new obligations arising from the scheme ( ).
- [5] Η πορεία των συναντήσεων έχει ως εξής:
  - 30 Ιουνίου 2010: Συνεδρίαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, (προτάσεις για την οικονομική διακυβέρνηση).
  - 21 July 2010: France and Germany present joint plans for EU economic governance, saying they backed separate rules for the euro zone, including the “neutralisation” of their EU voting rights (EurActiv 22/07/10). 21 Ιουλίου του 2010: Η Γαλλία και η Γερμανία παρουσιάζουν κοινά σχέδια της Ε.Ε. για την οικονομική διακυβέρνηση.

- 6 Sept. 2010: Eurogroup meeting and meeting of Van Rompuy task force on economic governance. 6 Σεπτεμβρίου 2010: Συνεδρίαση της Ευρωσμάδας σχετικά με την οικονομική διακυβέρνηση.
- 7 Sept. 2010: Ecofin meeting in Brussels. 7 του Σεπτεμβρίου 2010: Ecofin στις Βρυξέλλες.
- 16 Sept. 2010: Special EU summit to debate Van Rompuy report and flesh out decisions on economic governance. 16 Σεπτεμβρίου, 2010: Ειδική σύνοδος κορυφής της Ε.Ε. για να εξετάσουν και να συμπληρώσουν τις αποφάσεις σχετικά με την οικονομική διακυβέρνηση.
- End Sept. 2010: Commission to table proposals for sanctioning budget offenders under revised Stability and Growth Pact. Τέλος Σεπτεμβρίου του 2010: Η Επιτροπή υποβάλει προτάσεις για την επιβολή κυρώσεων στους παραβάτες του προϋπολογισμού στο πλαίσιο του αναθεωρημένου Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.
- 30 Sept.–1 Oct. 2010: Informal Ecofin meeting. 30 Σεπ.–1 Οκτ. 2010: Άτυπη συνεδρίαση του Ecofin.
- 28–29 Oct. 2010: EU summit in Brussels. 28–29 Οκτώβριος 2010: Σύνοδος κορυφής της ΕΕ στις Βρυξέλλες.
- Jan. 2011: Start of first European semester of budget surveillance. Ιανουάριος 2011: Έναρξη του πρώτου ευρωπαϊκού εξαμήνου της επιτήρησης του προϋπολογισμού.

Περί «εθνικών διαλόγων»
 Περί «εθνικών διαλόγων»
 Περί «εθνικών διαλόγων»
 Περί «εθνικών διαλόγων»

“Εθνικοί διάλογοι” και ηγεμονία του νεοσυντηρητισμού στην παιδεία

Α. Εισαγωγή: ο ρόλος και η σημασία των “εθνικών δια- λόγων”

Εξαγγέλθηκε από τον προηγούμενη ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας και προχώρησε σε όλο το διάστημα της τελευταίων μηνών της κυβερνητικής θητείας της Ν.Δ ένας ακόμα εθνικός διάλογος για την παιδεία. Στη φάση της κυβερνητικής αλλαγής μετά την 4/10/09 ο διάλογος έγινε δεκτός πολιτικά ως διαδικασία σχεδιασμού της εκπαιδευτικής πολιτικής από τη νέα πολιτική ηγεσία της εκπαίδευσης και ολοκληρώθηκε με την έκδοση Πορίσματος από το Συμβούλιο Πρωτοβάθμιας κι Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.¹ Στο μετεκλογικό πολιτικό σκηνικό «η συνέχιση και ολοκλήρωση του εθνικού διαλόγου καθώς και η εφαρμογή αυτών που θα αποφασιστούν» θεωρήθηκε «μεγάλο στοίχημα»². Αυτό εκφράζει την προγραμματική σύγκλιση των δύο κομμάτων εξουσίας στην πολιτική τους για την εκπαίδευση, σύγκλιση που έχει διαμορφωθεί εδώ και δύο δεκαετίες.³

Οι εθνικοί διάλογοι την τελευταία εικοσαετία έχουν γίνει ένα από τα βασικά μέσα νομιμοποίησης των κρατικών επιλογών για την εκπαίδευση και οργάνωσης της κοινωνικής συναίνεσης γύρω απ’ αυτές. Η εφαρμογή νεοσυντηρητικών – νεοφιλελεύθερων πολιτικών τις δύο τελευταίες δεκαετίες και η προώθηση μέσα απ’ αυτές μιας σειράς σημαντικών αναδιορθώσεων στην εκπαίδευση οξύνουν σ’ ένα μεγάλο βαθμό τις κοινωνικές αντιθέσεις και εντείνουν την κοινωνική επιλογή και απόρριψη μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία. Οι πολιτικές αυτές έχουν συναντήσει ισχυρές αντιστάσεις, με αποτέλεσμα είτε να καθυστερούν οι ρυθμοί εφαρμογής τους είτε κρίσιμες πλευρές τους να μην μπορούν να εφαρμο-

στούν. Ο έλεγχος επομένως των κοινωνικών αντιστάσεων και η προσπάθεια διαμόρφωσης συναίνεσης γύρω από τις κατευθύνσεις της κυρίαρχης εκπαιδευτικής πολιτικής αποτελεί ένα ιδιαίτερης σημασίας ζητούμενο για την κρατική εξουσία σήμερα.

Ο διάλογος ως θεσμοποιημένη διαδικασία από το κράτος επιτελεί συγκεκριμένες ιδεολογικές και πολιτικές λειτουργίες:

1. Καλλιεργεί την άποψη του κοινού συμφέροντος μέσα από το εκπαιδευτικό σύστημα, άσχετα από το γεγονός ότι στις διαδικασίες συμμετέχουν του υποκείμενα κοινωνικά διαφοροτικά και ταξικά άνισα. Το ίδιο άνιση και ταξικά διαφοροποιημένη είναι και η αντιμετώπιση που υφίστανται από την εκπαίδευση. Δεν υπάρχει κατά συνέπεια μεταξύ διαφορετικών τάξεων κάποιο κοινό συμφέρον που μπορεί ν’ αναζητηθεί μέσα από συναινετικές διαδικασίες. Η αναφορά στο “κοινό” ή το “εθνικό συμφέρον” είναι μια επιλογή νομιμοποίησης της κυρίαρχης εκπαιδευτικής πολιτικής αφού «στο πλαίσιο του κλασσικού κοινοβουλευτισμού η πολιτική ηγεμονία της κυρίαρχης τάξης περνάει από το συνδυασμό δύναμης και συναίνεσης»⁴. Η εκπαιδευτική πολιτική ως τομέας της δραστηριότητας του αστικού κράτους έχει ταξική βάση, αποτελεί την πραγμάτωση συμφερόντων των κυρίαρχων κοινωνικών δυνάμεων στο χώρο της εκπαίδευσης σε μια δεδομένη ιστορική στιγμή. Η δυνατότητα πραγματοποίησης των αιτημάτων και των προσαρμοσμάτων της εξαρτάται από τον κάθε φορά συσχετισμό κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων και προϋποθέτει τη συναίνεση των κυρίαρχομένων και υποτελών τάξεων. Καθοριστικό έτσι αναδεικνύεται το ζήτημα της ηγεμονίας.⁵

2. Επιχειρείται η απονομιμοποίηση της δράσης των κοινωνικών κινημάτων. Η προβολή του διαλόγου ως πεδίου δημοκρατίας, στο οποίο όλοι μπορούν να συμμετέχουν, προσπαθεί να απαξιώσει κάθε κοινωνική αντίσταση στην κυρίαρχη πολιτική. Κάθε αντίσταση στην κρατική εκπαιδευτική πολιτική μπορεί να

γράφει ο Χρ. Ρέππας

θεωρείται από ανώφελη ως αντιδημοκρατική και κοινωνικά βλαπτική.

3. Η αναζήτηση της συναίνεσης δεν έχει να κάνει μόνο με την ενδυνάμωση της αστικής κυριαρχίας. Έχει να κάνει και με την εξισορρόπηση συμφερόντων και τη χάρση προσαρμοσμάτων στο πλαίσιο του κυρίαρχου συνασπισμού εξουσίας. Μ’ αυτή την έννοια ο διάλογος πρέπει να θεωρηθεί ως δημιουργός προϋποθέσεων, μέσω των οποίων διαμορφώνονται οι αναγκαίες ισορροπίες που απαιτεί η εφαρμογή της νεοφιλελεύθερης πολιτικής. Η διαδικασία αυτή στα σύγχρονα αστικά κράτη μπορεί να παίρνει θεσμοποιημένη μορφή.

Στην ελληνική πραγματικότητα οι εθνικοί διάλογοι για την παιδεία ως μέσα νομιμοποίησης της κρατικής εκπαιδευτικής πολιτικής εμφανίζονται σε μια κρίσιμη καμπή για την εκπαίδευση και το γενικότερο πολιτικό σκηνικό. Είναι η πολιτική περίοδος του 1985 – 86, κατά την οποία πραγματοποιείται η στροφή από τη σοσιαλδημοκρατική πολιτική στο νεοσυντηρητισμό.⁶ Η εκπαιδευτική πολιτική της πρώτης τετραετίας του ΠΑΣΟΚ έχει φανερώσει τα όρια της και τα αδιέξοδα της και παραχωρεί τη θέση της σε νεοσυντηρητικές αρχικά και στη συνέχεια νεοφιλελεύθερες αντιλήψεις.⁷ Ο κυρίαρχος λόγος για την εκπαίδευση έχει τώρα διαφορετικούς προσαρμοστικούς. Η ρητορική της πρώτης κυβερνητικής τετραετίας του ΠΑΣΟΚ εγκαταλείπεται⁸ και τη θέση της παίρνουν τώρα οι έντονες αναφορές στον εθνικό χαρακτήρα της εκπαίδευσης, που υπονοούν την πολιτική της ουδετερότητας και τον αταξικό χαρακτήρα της.⁹ Οι αναφορές αυτές είναι απάντηση της κρατικής εξουσίας της εποχής στην όξυνση του κοινωνικού και πολιτικού ανταγωνισμού και στοχεύουν στην περιθωριοποίηση των αντιδράσεων στην κρατική πολιτική, εμφανίζοντας τες ως αντεθνικές.

Οι μετασχηματισμοί αυτοί συμβαίνουν σε μια γενικότερη κοινωνικοπολιτική συγκυρία η οποία χαρακτηρίζεται από μονεταριστική στροφή στην οικονομική πολιτική (σταθεροποιητικό πρόγραμμα για την οικονομία, Σεπτέμβριος 1985) και ρήξη με τα συνδικάτα στο πλαίσιο της ανάκλησης του σοσιαλδημοκρατικού συμβολαίου.¹⁰ Η μονεταριστική στροφή του σταθεροποιητικού προγράμματος είναι μια μακροπρόθεσμη στρατηγική επιλογή του ελληνικού κεφαλαίου. Βασικό της χαρακτηριστικό είναι η εγκατάλειψη της μέχρι τότε πολιτικής “αναδιανομής του κοινωνικού προϊόντος”, επιλογή με ευρύτερες κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις. Η συμπίεση των δημοσίων δαπανών που συνεπάγεται η νέα οικονομική πολιτική βάζει όρια στην υλοποίηση του μεταρρυθμιστικού εγχειρήματος του

Περί «εθνικών
διαλόγων»
Περί «εθνικών
διαλόγων»
Περί «εθνικών
διαλόγων»
Περί «εθνικών
διαλόγων»

ΠΑΣΟΚ στην εκπαίδευση, όρια που το αναγκάζουν σε συντηρητική αναδίπλωση στους στόχους του, στις διακηρύξεις του και τον εκπαιδευτικό του λόγο. Η ρήξη με τα συνδικάτα θα συμβεί εν μέρει και στον εκπαιδευτικό χώρο, όπως δείχνει η περίπτωση της Ο.Λ.Μ.Ε, η οποία ήδη από το 1986 αμφισβητεί βασικές εκπαιδευτικές επιλογές της κυβέρνησης. Η αμφισβήτηση αυτή θα πάρει τη μορφή της ανοιχτής ρήξης με την απεργία διαρκείας πάνω στις εξετάσεις το 1988.¹¹

Είναι φανερό ότι στη νέα κοινωνικοπολιτική συγκυρία, που χαρακτηρίζεται από το τέλος της σοσιαλδημοκρατικής συναίνεσης, τροποποιούνται και οι όροι (ιδεολογικοί και πολιτικοί) άσκησης της εκπαιδευτικής πολιτικής. Επιπλέον συντηρητικοποιείται ραγδαία το περιεχόμενο της. Η συντηρητική αυτή στροφή από την πλευρά της κρατικής εξουσίας παίρνει συγκεκριμένη μορφή και καλύπτεται ιδεολογικά, εκτός από το ιδεολόγημα της ποιότητας και μ' αυτό της «εσωτερικής μεταρρύθμισης του σχολείου».¹² Σύμφωνα με αυτή την άποψη κάθε εκπαιδευτική μεταρρύθμιση πραγματοποιείται σε δύο επίπεδα, ένα «εξωτερικό» (δομή της εκπαίδευσης, διοίκηση και οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος, σχέσεις εκπαίδευσης και οικονομίας, θεσμοί εκπαίδευσης και επιμόρφωσης του εκπαιδευτικού προσωπικού) και ένα «εσωτερικό» (μέθοδοι διδασκαλίας, αναλυτικά προγράμματα, συστήματα αξιολόγησης μαθητών και εκπαιδευτικών, εσωτερική οργάνωση της σχολικής ζωής) Η διάκριση των δύο αυτών επιπέδων είναι σε μεγάλο βαθμό μεθοδολογικά διάτρητη, καθώς μεταξύ τους υπάρχει συσχέτιση, αλλά κυρίως υπάρχει η συσχέτιση και των δύο αυτών επιπέδων με το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον και το πολιτικό σύστημα. Η επικέντρωση όμως της πολιτικής ηγεσίας του Υ.Π.Ε.Π.Θ τη συγκεκριμένη περίοδο στην «εσωτερική μεταρρύθμιση του σχολείου» ήταν επιλογή που εξυπη-

ρέτησε πολύ καλά τη συντηρητική αναδίπλωση των προσανατολισμών της.¹³(εφαρμογών των μονεταριστικών οικονομικών επιλογών στην εκπαίδευση, εντατικοποίηση του έργου των εκπαιδευτικών)

Σ' αυτή τη συγκυρία το Υπουργείο Παιδείας καταλαβαίνει ότι δεν μπορεί να έχει την ίδια σχέση με τα συνδικάτα μ' αυτή που είχε στην πρώτη τετραετία της διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ και ότι είναι πλέον ανάγκη ν' αναζητηθούν άλλοι μηχανισμοί για τη νομιμοποίηση της πολιτικής του. Χρειάζεται ν' απευθύνεται άμεσα στην κοινωνία, με στόχο τη συναίνεση γύρω από τις επιλογές του και την απομόνωση των αμφισβητήσεων της πολιτικής του. Εμφανίζεται έτσι και στην ελληνική πραγματικότητα η τακτική του εθνικού διαλόγου.

Β. Ο Πρώτος Εθνικός Διάλογος: η νεοσυντηρητική προσαρμογή της εκπαίδευσης στο "δράμα" του '92

Ο πρώτος εθνικός διάλογος για την παιδεία θα ξεκινήσει με την ανάληψη της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου Παιδείας από τον Α. Τρίτση το 1986. Η θεματολογία και οι στόχοι του διαλόγου προσπαθούν ν' απαντήσουν στα αδιέξοδα της εκπαιδευτικής πολιτικής της εποχής και να δημιουργήσουν προϋποθέσεις για την προώθηση των Προεδρικών Διαταγμάτων του ν. 1566/85. Σε ομιλία του στο Γ' Συνέδριο της Μαθηματικής Εταιρείας(10/3/86) ο Α. Τρίτσης καταθέτει το ιδεολογικό στίγμα του διαλόγου που είναι «η αναμέτρηση με το φαινόμενο του κομματισμού στα σχολεία» καθώς «έχω ειδική εντολή ως νέα πολιτική ηγεσία στο χώρο της Παιδείας να φέρω το μήνυμα της ποιοτικής αναβάθμισης και της στερέωσης της μεγάλης εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης».¹⁴

Στα πλαίσια αυτά οι εκπαιδευτικοί, μέσω των Ομοσπονδιών τους, καλούνται σε «ευρύ και περιεκτικό διάλογο», ο οποίος σύμφωνα με το γραπτό κείμενο του ΥΠΕΠΘ θα πρέπει να καλύπτει ολόκληρο το φάσμα της παιδείας. Η ευρύτητα βέβαια, αυτού του φάσματος γίνεται κατανοητή, όταν με το κείμενο εργασίας του Υπουργείου Παιδείας που δίνεται στις εκπαιδευτικές ομοσπονδίες, παρουσιάζονται οι συγκεκριμένοι άξονες του διαλόγου. Έτσι σύμφωνα με το Υ.Π.Ε.Π.Θ θα έπρεπε να συζητηθούν: α. Ο περιορισμένος χρόνος λειτουργίας των σχολείων για τον οποίο το Υ.Π.Ε.Π.Θ, χωρίς να παρουσιάζει συγκεκριμένα στοιχεία τεκμηρίωσης θεωρεί ότι « η χώρα μας έχει ίσως το μικρότερο πραγματικό σχολικό έτος» β. περιορισμένο εβδομαδιαίο ωράριο, γ. περιορισμένη παραμονή των εκπαιδευτικών στο σχολείο, δ. περιορισμένη – ανεπαρκής επαφή εκπαιδευτικού μαθητή, εκπαιδευτικού γονέως, ε. απογύμνωση της επαρχίας από εκπαιδευτικό δυναμικό, στ. υπερβολικός αριθμός

αναρρωτικών αδειών, ζ. ανάγκη σωστότερης αξιολόγησης του μαθητή. η. Ανάγκη ευαισθητοποίησης των Ομοσπονδιών στο θέμα των ιδιαίτερων μαθημάτων. Στους στόχους του διαλόγου θα ενταχθούν ακόμα η κατάργηση των μαθητικών παρατάξεων στα σχολεία και η επαναφορά της διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών από το πρωτότυπο στο Γυμνάσιο.¹⁵

Η θεματολογία του διαλόγου ήταν κατά τοιο τρόπο διαρθρωμένη, ώστε έντεχνα να αποκρύπτονται οι ευθύνες της πολιτικής εξουσίας για την κατάσταση στην εκπαίδευση και αυτές να τις επωμίζονται αποκλειστικά οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές. Κανένα πραγματικό εκπαιδευτικό πρόβλημα δεν μπαίνει στην προβληματική του διαλόγου (χρηματοδότηση της εκπαίδευσης, σχολική διαρροή, οικονομική κατάσταση των εκπαιδευτικών, προσανατολισμοί της σχολικής γνώσης, η σχολική αποτυχία και οι κοινωνικοί της όροι, κτηριακή και γενικότερη υλικοτεχνική υποδομή) και επιχειρείται μια ιδεολογικά και πολιτικά μεροληπτική παρουσίαση της εκπαιδευτικής πραγματικότητας, έτσι ώστε εκ των προτέρων να φαίνονται αυτονόητες και σωστές οι απόψεις του Υπουργείου για την κρίση του σχολείου.¹⁶

Η ανίχνευση της ιδεολογίας των κειμένων της κρατικής εξουσίας έχει ασφαλώς μια ιδιαίτερη σημασία, καθώς σηματοδοτεί μια ορισμένη ανάγνωση της εκπαιδευτικής και κοινωνικής πραγματικότητας και φανερώνει τις στοχεύσεις και τους προσανατολισμούς της εκπαιδευτικής πολιτικής. Η εκπαιδευτική πραγματικότητα εμφανίζεται απογυμνωμένη από τους κοινωνικοπολιτικούς όρους λειτουργίας της, περίπου ως ένα άθροισμα ατομικών συμπεριφορών, υποκειμένων των οποίων η εργασιακή συμπεριφορά υποτίθεται ότι υπολείπεται από τις ανάγκες και τις απαιτήσεις της κοινωνίας. Σ' αυτό συμπυκνώνονται κατά την πολιτική εξουσία της εποχής, οι αιτίες της εκπαιδευτικής κρίσης και αυτό το μήνυμα προσπαθεί να στείλει προς την κοινωνία. Η ίδια εμφανίζεται αμέτοχη σε οποιοδήποτε αίτιο της κρίσης και επιφυλάσσει στον εαυτό της το ρόλο του αναμορφωτή και εγγυητή της λειτουργίας του σχολείου με βάση, γενικά και αόριστα, τις ανάγκες όλης της κοινωνίας.

Το μοντέλο σχολείου που προτείνεται στηρίζεται στην ανασυγκρότηση της διοικητικής ιεραρχίας, την καθιέρωση της συνεχούς αξιολόγησης και του κρατικού ελέγχου των εκπαιδευτικών, την ενίσχυση της μονοπρόσωπης διοίκησης του σχολείου και την αποδυνάμωση του συλλόγου διδασκόντων. Σε κάθε περίπτωση διατηρείται και ενισχύεται το μοντέλο της κάθετης γραμμικής ιεραρχίας στο οποίο στηρίχτηκε η διοίκηση της εκπαίδευσης από την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους. Κρίσιμο σημείο των προτάσεων είναι η εισαγωγή της έννοιας της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού

Περί «εθνικών διαλόγων»
 Περί «εθνικών διαλόγων»
 Περί «εθνικών διαλόγων»
 Περί «εθνικών διαλόγων»

έργου, ως έννοιας διακριτής από την ατομική αξιολόγηση των εκπαιδευτικών. Η τελευταία έχει τη μορφή της υπηρεσιακής κρίσης και συνεχίζει την αυταρχική παράδοση του ιεραρχικού ελέγχου και της γραφειοκρατικής συμμόρφωσης προς την επίσημη κρατική διδακτική. Η εισαγωγή όμως μιας δεύτερης μορφής αξιολόγησης φανεώνει την προσπάθεια της κρατικής εξουσίας για την εισαγωγή του ανταγωνισμού μεταξύ των σχολικών μονάδων, την ιεράρχηση και κατηγοριοποίησή τους. Επιπλέον προτείνεται η συσχέτιση της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού με την αξιολόγηση του μαθητή.¹⁷ Η πρόταση αυτή παραπέμπει στα νεοφιλελεύθερα μοντέλα εκπαιδευτικής πολιτικής που εφαρμόζονται την εποχή αυτή στη Μ. Βρετανία και στις Η.Π.Α.

Το Υπουργείο Παιδείας της εποχής θα απευθυνθεί ακόμα με έγγραφο του¹⁸ στα τότε κοινοβουλευτικά κόμματα (ΠΑΣΟΚ, Ν.Δ., ΔΗ.ΑΝΑ, Κ.Κ.Ε) και τα καλεί στη σύναψη «εθνικής συμφωνίας για την παιδεία». Με μια επιγραμματική αναφορά στα μεταρρυθμιστικά εγχειρήματα στην ελληνική εκπαίδευση από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, το ΥΠ.ΕΠ.Θ καταλήγει στη διαπίστωση ότι «η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στην Ελλάδα δεν σταθεροποιήθηκε ποτέ» και στη συνέχεια ότι «απαιτείται διασφάλιση της μονιμότητας της μεταρρύθμισης με ευρύτερη πολιτική συναίνεση».¹⁹ Η προτεινόμενη συμφωνία δεν θα περιλαμβάνει όλο το εύρος των θεμάτων της παιδείας, αλλά θα έχει τη μορφή «εθνικού πολιτικού συμβιβασμού» ο οποίος θα κινείται πάνω σε συγκεκριμένους άξονες, που δείχνουν ξεκάθαρα την αντίληψη της πολιτικής εξουσίας της εποχής για το περιεχόμενο και τους προσανατολισμούς της μεταρρύθμισης. Ως τέτοιοι άξονες στο σχετικό κείμενο της εποχής προτείνονται: α. καλλιέργεια της σωστής στάσης της ελληνικής κοινωνίας απέναντι στην παιδεία. Το αίτημα αυτό αν και με γενικόλογο τρόπο διατυπωμένο, έχει μια συγκεκριμένη στόχευση: να πάψει η εκπαίδευση και ειδικότερα η τριτοβάθμια, ν' αποτελεί εφελκτήριο κοινωνικής ανόδου για τα λαϊκά στρώματα και να στρατευτεί πιο ενεργά στις απαιτήσεις της καπιταλιστικής συσσώρευσης. β. την επίτευξη ενός ποιοτικού άλματος στη λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος, και γ. την εμπέδωση της έννοιας της αξιοκρατίας.²⁰

Επιπλέον στο πλαίσιο του εθνικού διαλόγου κατατίθεται ένα σχέδιο προβληματισμού²¹ για την οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα, όπως θεωρείται ότι θα διαμορφωθεί στις επόμενες δεκαετίες και για το ρόλο της εκπαίδευσης σ' αυτές τις νέες συνθήκες. Το κείμενο παρουσιάζει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον, τόσο για τη χρονική στιγμή που γράφεται όσο και για τις προτάσεις που κάνει. Το ερμηνευτικό του σχήμα είναι επηρεασμένο από την ανάλυση

του Α. Toffler στο έργο του το «Τρίτο Κύμα» και παρουσιάζεται στους μαθητές των σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στο κείμενο η οικονομική και κοινωνική εξέλιξη παρουσιάζεται ως ένα απλό παράγωγο των επιστημονικών και τεχνολογικών επιτευγμάτων και η κρίση ως καρπός της αντίστασης του παλιού βιομηχανικού κόσμου στον ερχομό της καινούργιας εποχής.

Σύμφωνα με την ανάλυση που παρουσιάζεται στο κείμενο του Υπουργείου, πράγματι στην πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα, εθνική και διεθνής, «*υπάρχει κρίση και είναι κρίση ενός κόσμου που πεθαίνει μπροστά στη νέα εποχή...*».²² Το Υ.Π.Ε.Π.Θ, ακολουθώντας το ερμηνευτικό σχήμα του Toffler, υποστηρίζει ότι «*Η εκπαίδευση στον κόσμο που φεύγει –το σημερινό– ήταν καθυποταγμένη... στόχευε να φτιάχνει ανθρώπους –μηχανές, άβουλους και ανίκανους, σε μια ιεραρχική, αυταρχική κοινωνική οργάνωση. Η εκπαίδευση τα τελευταία 100 χρόνια ακολούθησε και ακόμα σε μεγάλο βαθμό ακολουθεί το εργοστασιακό μοντέλο, που είναι το κυρίαρχο της βιομηχανικής εποχής και το υπερσυνκεντρωτικό κράτος και οργανώθηκε σε μεγάλο βαθμό «κατ'εικόνα και ομοίωσή του».*²³

Παρά το γεγονός ότι η πιο πάνω άποψη περιέχει σοβαρές δόσεις αλήθειας, δεν αποτελεί μια ολοκληρωμένη κριτική της κοινωνικής λειτουργίας της εκπαίδευσης, στον καπιταλισμό.²⁴ Ούτε βέβαια γι' αυτό το λόγο γίνεται κριτική στο σχολικό σύστημα από την πολιτική εξουσία της εποχής. Αντίθετα η κριτική ασκείται σε εκείνα τα στοιχεία της σχολικής εκπαίδευσης τα οποία θεωρούνται ασύμβατα με τις νέες τάσεις της καπιταλιστικής παραγωγής. Στο στόχαστρο δηλαδή της κριτικής μπαίνει η μέχρι τώρα εκπαίδευση σε σταθερά

επαγγέλματα, καθώς είναι ασύμβατη με την ανάπτυξη και εδραίωση του μοντέλου της ευέλικτης εργασίας. Έτσι το κείμενο καταλήγει στη διαπίστωση – πρόταση: «*πρέπει η σύγχρονη εκπαίδευση να εξοπλίζει τον άνθρωπο δημιουργικά – να «τον μαθαίνει να μαθαίνει» – ώστε να προσαρμόζεται στις αέναα μεταλλασσόμενες επαγγελματικές εξελίξεις και κοινωνικές απαιτήσεις»*²⁵ Παράλληλα προτείνεται η σύνδεση βιομηχανίας –τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με ουσιαστική συμμετοχή του βιομηχανικού κεφαλαίου στη λειτουργία της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι δύο αυτές κατευθύνσεις είναι γνωστό ότι κωδικοποιήθηκαν αργότερα ως βασικές αρχές της καπιταλιστικής ανασυγκρότησης των εκπαιδευτικών συστημάτων με το «Λευκό Βιβλίο για την εκπαίδευση και την κατάρτιση» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. (1995)²⁶

Ο διάλογος θα λειτουργήσει ως μηχανισμός σύνδεσης του εκπαιδευτικού συστήματος με τις πολιτικοideολογικές ανάγκες του ελληνικού καπιταλισμού και θα συμβάλει αποφασιστικά στο νεοσυντηρητικό προσανατολισμό της εκπαίδευσης. Η έντονη προβολή εθνικιστικών ιδεολογημάτων δεν είναι σε καμία περίπτωση προσωπική ιδιορρυθμία του Υπουργού Παιδείας της εποχής, αλλά μια απαίτηση του κυρίαρχου συνασπισμού εξουσίας, όπως αυτό αποδεικνύεται από μια σειρά διακηρύξεις του ίδιου του κυβερνώντος κόμματος. Καθώς το στερέωμα των μονεταριστικών πολιτικών και των ευρωπαϊκών οραμάτων του ελληνικού κεφαλαίου, προϋποθέτει την εμπέδωση κοινωνικά πειθαρχημένης συμπεριφοράς και ανταγωνιστικού πνεύματος από τις υποτελείς τάξεις της κοινωνίας, ο Α. Παπανδρέου θα διακηρύξει την ανάγκη «για αναστροφή του καταναλωτικού προτύπου που καλλιιεργήθηκε για δε-

καετίες», στόχος που δεν μπορεί να επιτευχθεί «χωρίς την πνευματική και πολιτιστική συνοχή του ελληνισμού». ²⁷ Η ιδέα επομένως της πολιτιστικής και κατ' επέκταση πολιτικής ομογενοποίησης της κοινωνίας είναι στοιχείο της πολιτικής στρατηγικής της εξουσίας την εποχή αυτή. Ο εθνικισμός σε ήπια εκδοχή θα εξυπηρετήσει την υλοποίηση αυτής της στρατηγικής.

Ένα ερώτημα που θα μπορούσε να διατυπωθεί εδώ είναι το πώς συμβιβάζεται η υιοθέτηση και προβολή εθνικιστικών ιδεολογημάτων με την προσπάθεια ένταξης στις διαδικασίες της ευρωπαϊκής καπιταλιστικής ενοποίησης. Σε μια τέτοια περίπτωση ο εθνικισμός μπορεί ν' αποδειχθεί αναγκαίος, καθώς έχει την ικανότητα να συσπειρώνει μεγάλο μέρος της κοινωνίας γύρω από το βασικούς στόχους της κυρίαρχης τάξης. ²⁸

Εφαρμοζόμενη η στρατηγική αυτή στο χώρο της εκπαίδευσης θα οδηγήσει στη διαμόρφωση μιας συγκεκριμένης άποψης για τον πολιτιστικό και παιδαγωγικό ρόλο γλώσσας. Σ' ένα καθαρά εθνικιστικό ιδεολογικό πλαίσιο σύμφωνα με το οποίο η «μόνη ιδεολογία που επέζησε και επιζεί στο πέρασμα των αιώνων είναι η ιδεολογία του Ελληνισμού». ²⁹ Θα τεθεί το θέμα της γλωσσικής διδασκαλίας στο Γυμνάσιο. Με βάση αυτές τις απόψεις και με την υιοθέτηση ιδεολογημάτων που καλλιεργήθηκαν στη δεκαετία του 80 για λεξιπενία και φθορά της ελληνικής γλώσσας από νεοκαθαρευουσιστάνους συντηρητικούς διανοουμένους, επαναφέρθηκε από το πρωτότυπο η διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών στο Γυμνάσιο, ανατρέποντας στο σημείο αυτό τη σωστή επιλογή της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης του '76 για το θέμα.

Την περίοδο αυτή και στα πλαίσια του εθνικού διαλόγου ο Α. Τρίτσης αναλαμβάνει τη διαμόρφωση μιας νέας ιδεολογικής σταυροφορίας για την «Ανάκτηση της Ελληνικής Παιδείας». ³⁰ όπου η αποδέσμευση από τον λαϊκισμό της πρώτης κυβερνητικής περιόδου καλύπτεται με εθνικιστική απογείωση από την πραγματικότητα. Η ανακίνηση του γλωσσικού ζητήματος με οποιαδήποτε μορφή δεν είναι ποτέ ένα στενά εκπαιδευτικό ή διδακτικό πρόβλημα. Είναι πρόβλημα πολιτιστικής και πολιτικής ηγεμονίας. Στη συγκεκριμένη συγκυρία ανακινείται σε μια περιορισμένη έκταση, γίνεται στο όνομα της υπεράσπισης της δημοτικής γλώσσας και διεκδικείται η επαναφορά της διδασκαλίας στο Γυμνάσιο προηγούμενων μορφών της γλώσσας από το πρωτότυπο ³¹. Είναι μια πολιτική επιλογή που αναμορφώνει τις σχέσεις ανάμεσα στις διευθύνουσες τάξεις της κοινωνίας και τις λαϊκές μάζες και βάζει εντονότερα τη σφραγίδα της πολιτιστικής κυριαρχίας των πρώτων πάνω στις δεύτερες. ³² Πρέπει να τονιστεί ότι όλη η επιχειρηματολογία που δικαιολόγησε την επαναφορά δεν

ήταν μόνο οι αναφορές στη λεξιπενία, αλλά και επιχειρήματα που αντλούνται από τον σκληρό πυρήνα της εθνικιστικής ιδεολογίας. (Η ιδεολογία της διαχρονικής συνέχειας, γλωσσικής και εθνικής, κατέχει εδώ κεντρική θέση, όπως και αυτή της μοναδικής γλώσσας και του περιούσιου λαού)

Ο πρώτος «Εθνικός Διάλογος» θα κλείσει με την αποχώρηση του Α. Τρίτση από το Υ.Π.Ε.Π.Θ (9/5/1988). Στα πολιτικά του αποτελέσματα περιλαμβάνεται η προετοιμασία της νεοσυντηρητικής στροφής της εκπαίδευσης, με χαρακτηριστικότερη έκφραση αυτής της στροφής την αναμόρφωση της γλωσσικής διδασκαλίας στο Γυμνάσιο. Η επιρροή του όμως στον εκπαιδευτικό χώρο και η προσπάθεια πειθάρχησης του εκπαιδευτικού σώματος στην τότε κρατική εκπαιδευτική πολιτική πρέπει να θεωρηθεί αποτυχημένη. Αυτό άλλωστε έδειξε η απεργία διάρκειας της ΟΛΜΕ που ακολούθησε και η αδυναμία έκδοσης των Προεδρικών Διαταγμάτων του ν.1566/85. Με τη διάλυση της σοσιαλδημοκρατικής συναίνεσης στα μέσα της δεκαετίας του '80, η ηγεμονία της κυρίαρχης πολιτικής στους χώρους της εκπαίδευσης παραμένει ασταθής και πολιτικά αδύναμη.

Γ. Ο Δεύτερος Εθνικός Διάλογος. Μάρτιος 1991 – Νοέμβριος 1991: η ήττα της νεοφιλελεύθερης εκπαιδευτικής πολιτικής και η διαχειρισή της

Ο επόμενος εθνικός διάλογος, που ξεκινάει από μηδενική βάση σύμφωνα με τη διακήρυξη της πολιτικής εξουσίας της εποχής, έγινε το 1991. Έρχεται μετά τις μαθητικές καταλήψεις, τη δολοφονία του Ν. Τεμπονέρα και την απόσυρση του πολυνομοσχεδίου Κοντογιαννόπουλου και θα επιτρέψει στην τότε κυβέρνηση της Ν.Δ να βγει από το πολιτικό της αδιέξοδο. Έρχεται σε μια εποχή που η κυρίαρχη πολιτική για την εκπαίδευση γνωρίζει συντριπτική ήττα μέσα στην κοινωνία, την ώρα μάλιστα που ο νεοφιλελευθερισμός βρίσκεται στο απόγειο της ηγεμονίας του και το σκηνικό της πολιτικής συναίνεσης μοιάζει παντοδύναμο.

Στις 8/3/91 ο νέος Υπουργός Παιδείας της νεοδημοκρατικής κυβέρνησης Γ. Σουφλιάς ανακοινώνει τις «αρχές και τις διαδικασίες του νέου εθνικού διαλόγου για την παιδεία», που θα γίνει πάνω σε τέσσερις βασικούς άξονες και πέντε συγκεκριμένα στάδια. α. γνωστοποίηση των θέσεων της εκπαιδευτικής κοινότητας και της κοινωνίας μέσω θεσμοθετημένων διαδικασιών. β. ο διάλογος να έχει υπερκομματικό χαρακτήρα γ. να αξιοποιείται η γνώση των ειδικών. δ. να προωθεί τον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος, δηλαδή τη νεοφιλελεύθερη πολιτική.

Οι άξονες αυτοί οργανώνονται σε χρονο-

διάγραμμα πέντε σταδίων: α. καταγραφή των απόψεων της εκπαιδευτικής κοινότητας που θα γίνονταν με, ειδικά γ' αυτό το σκοπό καταρτισμένα, ερωτηματολόγια του Υπουργείου Παιδείας και θα στέλνονταν στους τρεις βασικούς φορείς της εκπαιδευτικής διαδικασίας (μαθητές, εκπαιδευτικούς, γονείς). Η διαδικασία αυτή θα διεκπαιρεύονταν μέσα σε συγκεκριμένα χρονικά όρια. (20/3/91 – 20/5/91). β. διάλογος σε επιτροπές ειδικών, που θα κατέληγε στην υποβολή συγκεκριμένων προτάσεων γ. διάλογος κομμάτων, για την έκφραση απόψεων δ. Πολιτική και νομοτεχνική επεξεργασία των απόψεων και προτάσεων που έχουν κατατεθεί στα πλαίσια του διαλόγου και σύνταξη συγκεκριμένου νομοσχεδίου. ε. διάλογος στη Βουλή κατά την ψήφιση του νομοσχεδίου. ³³

Και στην τότε συγκυρία ο διάλογος έχει συγκεκριμένες πολιτικές στοχεύσεις, όπως την περιθωριοποίηση του μαθητικού κινήματος της εποχής που υπήρξε ισχυρό, λόγω του αυτόνομου χαρακτήρα του, επεξεργασία μιας νέας τακτικής για την προώθηση της εκπαιδευτικής πολιτικής της Νέας Δημοκρατίας, μετά την απόσυρση του πολυνομοσχεδίου Κοντογιαννόπουλου, απεύθυνση της κρατικής εξουσίας προς την κοινωνία με δικούς της όρους ώστε να την πείσει για την αναγκαιότητα των επιλογών της στην εκπαίδευση.

Οι βασικοί στόχοι του διαλόγου παραμένουν ίδιοι με αυτούς της εκπαιδευτικής πολιτικής της περιόδου, όπως αυτή εκφράζονταν από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα της Νέας Δημοκρατίας. Μπροστά στην κοινωνική αντίδραση που συναντούσε η εφαρμογή του, ο νέος Υπουργός Παιδείας θα αναρωτηθεί αν η ελληνική εκπαίδευση «θα μπορέσει να παρακολουθήσει τους ρυθμούς εξέλιξης που παρατηρούνται σήμερα στην Ευρώπη» στα πλαίσια του «διεθνούς ανταγωνισμού» και της «ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς από το 1993» ³⁴. Έτσι και στη νέα φάση ο Γ.Σουφλιάς έθεσε ως βασικό στόχο των επιχειρούμενων αλλαγών στην ελληνική εκπαίδευση την ανταπόκρισή της στις απαιτήσεις της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Περί «εθνικών διαλόγων»
Περί «εθνικών διαλόγων»
Περί «εθνικών διαλόγων»
Περί «εθνικών διαλόγων»

Περί «εθνικών διαλόγων»
 Περί «εθνικών διαλόγων»
 Περί «εθνικών διαλόγων»
 Περί «εθνικών διαλόγων»

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Υπουργείο Παιδείας: Το Πόρισμα Συμβουλίου πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Προτάσεις του Συμβουλίου Πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης προς την Υπουργό Παιδείας κ. Α. Διαμαντοπούλου. 23/11/09, www.alfavita.gr

2. Υπουργείο Παιδείας: Τελετή παράδοσης – παραλαβής από τον κ. **Αρη Σπηλιωτόπουλο στην κα Άννα Διαμαντοπούλου**, ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ, 7/10/2009 www.alfavita.gr

3. Χρ. Κάτσικας (2006) Εκπαιδευτική πολιτική ΠΑΣΟΚ και ΝΔ: Οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος περ. ΟΥΤΟΠΙΑ, 71 και **Χρ. Ρέππας (2006)**, Νεοφιλελευθερισμός με κοινωνικό προσώπειο και δημοκρατικό περιτύλιγμα Οι Θέσεις του ΠΑΣΟΚ για την Παιδεία, περ. Αντιτετράδια της Εκπαίδευσης, τευχ. 76–77

4. Κ. Μπυσι – Γκλυκομάν (1984) Ο Γκράμσι και το Κράτος, εκδ. ΘΕΜΕΛΙΟ, σελ. 125

5. Σχετικά με την έννοια της ηγεμονίας, **Λ. Γκρούππι (1977)**: Η έννοια της ηγεμονίας στον Γκράμσι, εκδ. ΘΕΜΕΛΙΟ, Αθήνα, σελ. 84

6. Για την περίοδο αυτή βλ. **Σπ. Σακελλαρόπουλος (2001)**, Η Ελλάδα στη Μεταπολίτευση Πολιτικές και Κοινωνικές Εξελίξεις 1974–1988, εκδ. Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα, σελ. 411–495

7. Η στροφή της εκπαιδευτικής πολιτικής προς νεοσυντηρητικές κατευθύνσεις σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο γίνεται τη δεκαετία του '80. Σχετικά με το ζήτημα αυτό **M.Apple (2008)**, Η Επίσημη Γνώση, εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη, σελ. 89–119

8. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο ν. 1566/85. Με τους στόχους της εκπαίδευσης που θεσμοθετεί θέλει οι μαθητές «να συνειδητοποιούν την κοινωνική αξία και ισοτιμία της πνευματικής και χειρωνακτικής εργασίας», να συνειδητοποιούν δηλ. την πραγματικότητα της καπιταλιστικής κοινωνίας αντίθετα από τα δομικά της χαρακτηριστικά. (διάκριση και ανισοτιμία χειρωνακτικής – πνευματικής εργασίας)

Για την εκπαιδευτική πολιτική της πρώτης περιόδου βλ. **Χ.Νούτσος (1986)**, Ιδεολογία και Εκπαιδευτική Πολιτική εκδ. ΘΕΜΕΛΙΟ, Αθήνα και τη συνολικότερη μέχρι το 1989 **Χ. Νούτσος, (1990)** Η πράσινη οκταετία στην Εκπαίδευση, ΣΥΓΚΥΡΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, εκδ. περ. Ο ΠΟΛΙΤΗΣ, Αθήνα, σελ. 96–101. Επίσης **Χ. Κάτσικας – Κ.Θεριανός (2007)**, Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης, εκδ. Σαββάλας, Αθήνα, σελ. 244–260

9. Αυτή την κατεύθυνση εκφράζει η ομιλία του Α.Τρίτη, στην τελετή ανάληψης των καθηκόντων του ως Υπουργού Παιδείας στις 24.4.1986 Σύμφωνα με τον Α.Τρίτη: «Ελλάδα και Παιδεία είναι έννοιες ταυτόσημες – και αυτό ενυπάρχει στην παγκόσμια συνείδηση σε

Από εκεί και πέρα οι στόχοι που προωθούνται μέσω του διαλόγου έχουν να κάνουν με την ενίσχυση του κρατικού ελέγχου και της κοινωνικής επιλογής στο εκπαιδευτικό σύστημα και τον συντηρητικό προσανατολισμό των σχολικών γνώσεων. Συγκεκριμένα:

α. Μέσω του διαλόγου γίνεται προσπάθεια να επανέλθουν ανακεφαλαιωτικές ανά τρίμηνο, προαγωγικές και απολυτήριες εξετάσεις στις δύο μεγαλύτερες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου. Επίσης αλλαγή του τρόπου αξιολόγησης των μαθητών στο Δημοτικό με την επαναφορά της αριθμητικής βαθμολογίας. Το ΥΠΕΠΘ στο σχετικό κείμενο του εθνικού διαλόγου, χρησιμοποιώντας έναν ασαφή και επιστημονικοφανή παιδαγωγικό λόγο, θεωρεί ότι το αριθμητικό σύστημα μπορεί να αποτιμήσει την επίδοση του μαθητή με περισσότερη ακρίβεια, περιεκτικότητα, και καθαρότητα και μπορεί να αποτελέσει κίνητρο για μελέτη (ΥΠΕΠΘ, Εθνικός Διάλογος για την Παιδεία, Αθήνα 1991) Ενδεικτική για τους προσανατολισμούς του νέου συστήματος αξιολόγησης είναι η άποψη που κατατέθηκε κατά τη συζήτηση του σχετικού Προεδρικού Διατάγματος στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο: «*μετά τον εννεασετή κύκλο ο μεγάλος όγκος των μαθητών πρέπει να στρέφεται σε επαγγέλματα*»³⁵

β. Την προώθηση της ατομικής αξιολόγησης των εκπαιδευτικών που αποτελούσε βασική θέση του προγράμματος της Ν.Δ. Ο εθνικός διάλογος, μέσω των αμφισβητούμενης εγκυρότητας ερωτηματολογίων που προωθήθηκαν στα σχολεία, προσπάθησε να δημιουργήσει προϋποθέσεις για την προώθηση της κυβερνητικής πολιτικής και στο θέμα αυτό. Τα περισσότερα ερωτήματα που υπήρχαν στα ερωτηματολόγια αφορούσαν την αξιολόγηση στην εκπαίδευση. Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης καταγραφής ανακοίνωσε το ίδιο το Υπουργείο, σύμφωνα με το οποίο οι καθηγητές συμμετείχαν κατά 57,2% στις απαντήσεις των ερωτηματολογίων, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό 42,8% απείχε από τη διαδικασία των απαντήσεων. Το μεγάλο ποσοστό αποχής δεν μας επιτρέπει ασφαλή συμπεράσματα για τη στάση του εκπαιδευτικού σώματος απέναντι στα ερωτήματα σχετικά με την αξιολόγηση. Υπολογίζεται ότι περίπου ένα 51% από την πρωτοβάθμια και ένα 69% από τη δευτεροβάθμια από το ποσοστό των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στη διαδικασία των απαντήσεων, απάντησε θετικά στο ζήτημα της αξιολόγησης.³⁶ Οστόσο το μεγάλο ποσοστό αποχής από τη διαδικασία των απαντήσεων δείχνει τη σοβαρή έλλειψη νομιμοποίησης που αντιμετώπιζε η κρατική εκπαιδευτική πολιτική στη νεοφιλελεύθερη – νεοσυντηρητική εκδοχή της μέσα στο εκπαιδευτικό σώμα, γεγονός ιδιαίτερα κρίσιμο όσον αφορά την προοπτική των επιλογών της.

Ζητούμενο από την πλευρά της πολιτικής εξουσίας στο σημείο αυτό ήταν η διαμόρφωση ενός ασφυκτικού – γραφειοκρατικού πλαισίου άσκησης του εκπαιδευτικού έργου, με την ιδεολογική συμμόρφωση των εκπαιδευτικών στην κυρίαρχη πολιτική για την εκπαίδευση. Στο επίπεδο του παιδαγωγικού ρόλου περιορίζονταν η όποια παιδαγωγική αυτονομία υπήρχε και ενισχύονταν ο εκτελεστικός ρόλος στο πλαίσιο κρατικά διαμορφωμένων διδακτικών στόχων. Το Π.Δ 320(Αύγουστος 1993) θεσμοθετούσε μια διπλή αξιολόγηση του εκπαιδευτικού από τον σχολικό σύμβουλο και από τον διευθυντή του σχολείου για το υπηρεσιακό επίπεδο. Και στις δύο περιπτώσεις η αξιολόγηση γίνονταν μέσω διευρυμένης αριθμητικής κλίμακας που έδειχνε το στόχο της εξουσίας για μεγάλη κατηγοριοποίηση του εκπαιδευτικού σώματος.

Καθοριστικής σημασίας για την οργάνωση και την προώθηση του εθνικού διαλόγου υπήρξε η στάση των κομμάτων της κοινοβουλευτικής αντιπολίτευσης στα εκπαιδευτικά δρώμενα της εποχής. Βασικό χαρακτηριστικό των προτάσεων τους για την εκπαίδευση είναι η θέση για εθνική συνεννόηση όλων των πολιτικών δυνάμεων, η αποδοχή των εννοιών της ανταγωνιστικότητας, της επιχειρηματικότητας και η αμφισβήτηση της έννοιας της δωρεάν παιδείας.

Το ΠΑΣΟΚ («Η πρόταση του ΠΑΣΟΚ για την εκπαίδευση», Ιούλιος 1991) θα αμφισβητήσει με συγκαλυμμένο τρόπο την έννοια της δωρεάν παιδείας με τη θέση ότι «*η δωρεάν παιδεία δεν είναι αρχή χωρίς κοινωνικό περιεχόμενο που οδηγεί στην ίδια μεταχείριση εκείνων που έχουν και εκείνων που δεν έχουν ανάγκη*»³⁷ Μαζί με τις προτάσεις για αποκεντρωμένη εποπτεία διορισμών των εκπαιδευτι-

Περί «εθνικών διαλόγων»
 Περί «εθνικών διαλόγων»
 Περί «εθνικών διαλόγων»
 Περί «εθνικών διαλόγων»

κών, θέσπιση πιστοποιητικού παιδαγωγικής επάρκειας, εισαγωγική επιμόρφωση, ένταση των μηχανισμών αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου, θα προτείνει για την Ανώτατη Εκπαίδευση την αξιολόγησή της και τη σύνδεσή της με τη χρηματοδότηση «η αξιολόγηση των ιδρυμάτων θα λαμβάνεται υπ' όψη τόσο στην κατανομή της κρατικής χρηματοδότησης...» για να συμπληρωθεί η πρόταση αυτή με την κατάργηση της δωρεάν διανομής συγγραμμάτων για τους φοιτητές με το πρόσχημα ότι «στο Πανεπιστήμιο δεν νοείται η συσχέτιση των σπουδών με ένα βιβλίο ανά γνωστικό αντικείμενο».³⁸

Ο ΣΥΝ απ' άλλη, την περίοδο αυτή, αν και δεν έχει εναρμονιστεί με τη νεοσυντηρητική αντίληψη στον ίδιο βαθμό όπως το ΠΑΣΟΚ, λειτουργεί πολιτικά μέσα στο σκηνικό της συναίνεσης. Η γραμμή της σοσιαλδημοκρατικής ενσωμάτωσης στο νέο πολιτικό σκηνικό του αστισμού που έχει χαραχθεί με το ιδρυτικό του κείμενο, το Κοινό Πόρισμα ΕΑΡ-ΚΚΕ(1988) του δίνει έναν συμπληρωματικό και ετεροκαθοριζόμενο ρόλο απέναντι στους προσανατολισμούς και τις στοχεύσεις της κυρίαρχης πολιτικής. Οι θέσεις του σε θέματα παιδείας χαρακτηρίζονται από, έλλειψη ξεκάθαραυ ιδεολογικοπολιτικού προσανατολισμού, αδυναμία ταξικής ανάλυσης και κριτικής στην κυρίαρχη κοινωνική λειτουργία της εκπαίδευσης.³⁹

Ενδεικτική πάντως του εύρους της νεοσυντηρητικής ηγεμονίας στο πολιτικό φάσμα της εποχής είναι ότι στο εσωτερικό του αναπτύσσονται συντηρητικές αντιλήψεις για τα θέματα παιδείας που προσεγγίζουν σ' ένα βαθμό την κυρίαρχη νεοφιλελεύθερη αντίληψη. Οι απόψεις αυτές δεν απηχούν βέβαια, το σύνολο του κόμματος, έχουν όμως επιρροή στην πολιτική του πρακτική. Εξάλλου οι γενικότερες πολιτικές επιλογές του κόμματος αυτή την περίοδο (συμμετοχή στα αστικά κυβερνητικά

σχήματα Τζαννετάκη – Οικουμενική, επικύρωση της συνθήκης του Μάαστριχτ στο εθνικό κοινοβούλιο) αποτελούν το κατάλληλο έδαφος πάνω στο οποίο μπορούν να διαμορφώνονται στο εσωτερικό του εκπαιδευτικές προτάσεις ανάλογου προσανατολισμού. Χαρακτηριστικότερη περίπτωση συντηρητικού προσανατολισμού στο πλαίσιο του ΣΥΝ πρέπει να θεωρηθούν οι θέσεις του «Φόρουμ για μια Ριζοσπαστική Ομάδα» σύμφωνα με το οποίο «η εκπαίδευση πρέπει ν' απαλλαγεί από τη φαιά μοιομορφία», ενώ για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα «παράλληλα θα έπρεπε να εισαχθούν στοιχεία εσωτερικού ανταγωνισμού τα οποία σε ορισμένες περιπτώσεις, ιδιαίτερα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση θα μπορούσαν να καθορίζουν και το ποσό της κρατικής επιχορήγησης».⁴⁰ Προτείνεται ακόμα η «άσκηση ίδιας επιχειρηματικής – ερευνητικής δραστηριότητας, ιδιαίτερα από ιδρύματα της *Ενιαίας Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης*», η οποία θα «συνέβαλε σ' αυτή τη σύνδεση και ταυτόχρονα θα ήταν βήμα προς την επιδιωκόμενη αυτονομία και την απαλλαγή από τον ισοπεδωτισμό» ενώ για την έννοια της δωρεάν παιδείας οι θέσεις του «Φόρουμ» αναφέρουν ότι «η μαζικοποίηση της εκπαίδευσης συνοδεύτηκε, όπως ήταν φυσικό, από τη δημιουργία ενός παράλληλου συστήματος ποικίλων κοινωνικών παροχών. Στη χώρα μας το σύστημα αυτό υπερκαθορίστηκε από το σύνθημα στόχο της δωρεάν παιδείας»⁴¹ Με βάση τις πιο πάνω θέσεις – αρχές, το «Φόρουμ» θα προτείνει την εθνική συνεννόηση ανάμεσα φυσικά στους πολιτικούς φορείς που εκφράζουν την αστική πολιτική στην εκπαίδευση με τη μορφή μιας συμφωνίας για μεταρρυθμίσεις μακράς διάρκειας. Παράλληλα υπάρχει από πλευράς του ΣΥΝ η πλήρης αποδοχή της ευρωπαϊκής ενοποίησης και στο χώρο της εκπαίδευσης⁴², όπως αυτή διαμορφώνεται στις συνθήκες της τότε συγκυρίας.

Στο πλαίσιο τέτοιων απόψεων ο εθνικός διάλογος δεν αποτελεί μόνο επιλογή της τότε κυβέρνησης, αλλά και των κομμάτων της τότε αντιπολίτευσης (ΠΑΣΟΚ-ΣΥΝ). Εξάλλου το όριο των επιλογών τους για την εκπαίδευση δεν ξεπερνά τον ορίζοντα της νεοφιλελεύθερης πολιτικής. Με συγκεκριμένες μάλιστα επιλογές τους κατά την περίοδο των κυβερνήσεων Τζαννετάκη και Ζολώτα έχουν συμβάλει στη νεοφιλελεύθερη συναίνεση για την εκπαίδευση.⁴³

Με τη σύνταξη από κοινού «Πορίσματος για έναν ουσιαστικό και αποτελεσματικό διάλογο στην Παιδεία» (13.2.91)⁴⁴ ΠΑΣΟΚ και ΣΥΝ προσπαθούν να καθορίσουν τη διαδικασία διεξαγωγής του διαλόγου.

Με το "Πόρισμα" προτείνεται ένα συγκεκριμένο οργανωτικό πλαίσιο για τη διεξαγωγή του διαλόγου, που στοχεύει, σύμφωνα με τους συ-

όλες τις εποχές». *Η Ανάκτηση της Ελληνικής Παιδείας*, Ομιλία – Ανακοίνωση του **Αντώνη Τρίτση**, Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων στη Συνάντηση με την Ελληνική Εκπαιδευτική Ηγεσία, Παλαιό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 8 Ιουλίου 1987. βλ. **Γ. Μοσχόπουλος – Σ. Μπουζάκης**, (2005) *Α. Τρίτση, Ανέκδοτα Κείμενα για την Παιδεία* εκδ. Gutenberg, Αθήνα, σελ. 102 Για την ιδεολογική και πολιτική λειτουργία της έννοιας του εθνικού συμφέροντος **R. Miliband** (1984), *Το Κράτος στην Καπιταλιστική Κοινωνία*, εκδ. Πολύτυπο, Αθήνα, σελ. 274.

10. Η. Ιωακείμoglou – Γ.Μηλιού (1986), Κρίση και λιτότητα. Η ανάκληση του σοσιαλδημοκρατικού συμβολαίου, περ. ΘΕΣΙΣ, τευχ. 14, σελ. 7-24.

11. Χρ. Κάτσικας – Κ. Θεριανός (2007), Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης, οπ.παρ. σελ. 248.

12. Η στροφή στην έννοια της «εσωτερικής μεταρρύθμισης» και στην έννοια της «ποιότητας» έχει να κάνει με τη μετατόπιση της προβληματικής για την εκπαίδευση σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Σε τέτοιες εποχές είναι αδύνατη η ικανοποίηση αιτημάτων που έχουν να κάνουν με την εξωτερική μεταρρύθμιση του συστήματος, λόγω του αυξημένου κόστους τους. Επιπλέον με τη στροφή σε ζητήματα «ποιότητας» είναι ευκολότερη η μετατόπιση της ευθύνης στο εκπαιδευτικό σώμα για την αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης. Αν στην εποχή του κράτους πρόνοιας η αποδοτικότερη λειτουργία της εκπαίδευσης αναζητείται μέσα από την βελτίωση των όρων εργασίας στα δεσμευτικά πλαίσια των πολιτικών της λιτότητας αναζητείται με την εντατικοποίηση των όρων εργασίας.

Για το ζήτημα αυτό βλ. την ανάλυση του **Δ. Μαυροσκούφη** (1988), *Το Μεταπολεμικό κράτος πρόνοιας και οι εκπαιδευτικοί*, περ. ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ τευχ. 40, σελ. 64 – 78

13. βλ. **Χρ. Δούκας** (1997) *Εκπαιδευτική Πολιτική και Εξουσία Η περίπτωση της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών (1982- 1994)*, εκδ. ΓΡΗΓΟΡΗ, Αθήνα, σελ 101

14. Χρ. Δούκας (1997), *Εκπαιδευτική Πολιτική και Εξουσία*, κ.λ.π, οπ. παρ., σελ. 105

15. Υ.Π.Ε.Π.Θ: Συνάντηση της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων με τις Ομοσπονδίες των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Δ.Ο.Ε, Ο.Λ.Μ.Ε, Ο.Ι.Ε.Λ.Ε, Ο.Λ.Τ.Ε.Ε) Αθήνα 2/12/1986.

16. Γ. Μαυρογιώργος (1987), Ο διαρκής εθνικός διάλογος για την Παιδεία. Ρομαντική πρωτοβουλία ή αρχιτεκτονική διαμόρφωση της κοινής γνώμης; περ. ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, τευχ. 33, σελ. 14- 17.

17. Υ.Π.Ε.Π.Θ: Εθνικός Διάλογος για την Παι-

δέια Οι εκπαιδευτικοί και το σχολείο στο **Μοσχόπουλος – Μπουζάκης Α. (2005)** Τρίτση Βασικά κείμενα για την Παιδεία, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, σελ. 266–273, εδώ 268–272.

18. Υ.Π.Ε.Π.Θ: Πολιτικός Διάλογος για την Παιδεία, Αθήνα 2/12/1986 Αρ. Πρ. Υ.368, στο **Γ. Μοσχόπουλος – Σ. Μπουζάκης (2005)** Α.Τρίτση Βασικά κείμενα για την Παιδεία, οπ. παρ. σελ. 201–208.

19. Υ.Π.Ε.Π.Θ: Πολιτικός Διάλογος για την Παιδεία, οπ. παρ., 202–203.

20. Υ.Π.Ε.Π.Θ: Πολιτικός κ.λ.π, οπ. παρ. 205–206.

21. Α.Τρίτση: Οι Μαθητές φορείς της νέας εποχής στην αυγή της 3ης χιλιετίας (εισήγηση του Α.Τρίτση στα μαθητικά συμβούλια κατά την έναρξη του Διαλόγου) στο **Γ. Μοσχόπουλος – Σ. Μπουζάκης (2005)**, Ανώνυμη Τρίτση Ανέκδοτα κείμενα για την Παιδεία, εκδ. Gutenberg, Αθήνα σελ. 215–227.

22. Α.Τρίτση: Οι Μαθητές φορείς της νέας εποχής κ.λ.π., οπ. παρ., σελ. 219.

23. Α.Τρίτση: οπ. παρ., σελ. 220.

24. Αναλυτικότερα γί αυτό βλ. **M. Apple (1993)**, Εκπαίδευση και Εξουσία, εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη, **Θ. Αλεξίου (2002)**, Εκπαίδευση, Εργασία και Κοινωνικές Τάξεις Το ιστορικό – θεωρητικό πλαίσιο, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα **M. Sartup (2006)**, Μαρξισμός και Εκπαίδευση, εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη, **Γ. Μηλιός (1993)**, Εκπαίδευση και Εξουσία, Κριτική της καπιταλιστικής εκπαίδευσης, Αθήνα

25. Α.Τρίτση: οπ. παρ., σελ. 221.

26. Υ.Π.Ε.Π.Θ: Σύνδεση Πανεπιστημίου – Βιομηχανίας – παραγωγής για την είσοδο στη νέα εποχή Αθήνα 2/2/1987 στο Μοσχόπουλος – Μπουζάκης: οπ. παρ. σελ. 244–248.

27. Α. Παπανδρέου: Το ΠΑΣΟΚ μπροστά στο παρόν και το μέλλον της Ελλάδας (ιδεολογικό Μανιφέστο του ΠΑΣΟΚ), Σοσιαλιστική Θεωρία και Πράξη, τευχ. 8 Αύγουστος 1988, σελ. 36 Σχετικά με τους προσανατολισμούς του προγραμματικού αυτού κειμένου **Τ. Φωτόπουλος (1993)**, Η νεοφιλελεύθερη συναίνεση και η κρίση της οικονομίας της ανάπτυξης, εκδ. γόρδιος, Αθήνα σελ. 221–226.

28. Για τη σχέση του εθνικισμού με το νεοφιλελευθερισμό και τον ανταγωνισμό των αγορών βλ. **D. Harvey (2007)**: Νεοφιλελευθερισμός Ιστορία και Παρόν, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα σελ. 121–123.

29. Α.Τρίτση, Ομιλία – Ανακοίνωση του στο παλιό Πανεπιστήμιο Αθηνών με τον τίτλο «Η Ανάκτηση της ελληνικής Παιδείας» 8.7.1987. περιλαμβάνεται στο **Γ. Μοσχόπουλος – Σ. Μπουζάκης**, οπ. παρ. σελ. 295–307.

30. Α Τρίτση οπ. παρ. Στην ομιλία αυτή η εθνικιστική έξαρση θα εκφραστεί ανοικτά «πρέπει να κατανοήσουμε ότι η μοίρα μας είναι να είμαστε υπόλογοι για τον κόσμο – την οικουμέ-

ντάκτες του, στο ξεπέρασμα της κρίσης. Πέρα από τη γενική αυτή και αόριστη αναφορά στην κρίση της εκπαίδευσης δεν υπάρχει άλλη αναφορά στο κείμενο ούτε για τα αίτια της ούτε μια συγκεκριμένη ανάλυσή της.

Το σίγουρο είναι ότι η συναινετική αντίληψη που προτείνεται για το ξεπέρασμα της κρίσης εκφράζει έναν σαφή πολιτικό προσανατολισμό: τη στήριξη των επιλογών της κυβέρνησης στη συγκεκριμένη συγκυρία, αδιαφορώντας για το περιεχόμενο αυτών των επιλογών και τις επιπτώσεις τους στους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς. Το κείμενο βάζει συγκεκριμένες προϋποθέσεις για τη διεξαγωγή του διαλόγου (οικονομική στήριξη, προώθηση των σημείων που συγκεντρώνουν τις μεγαλύτερες δυνατές συναυσιότητες, επανεξέταση των μέτρων που έχουν συναντήσει τις μεγαλύτερες αντιδράσεις) και θεωρεί ότι στόχος του διαλόγου πρέπει να είναι η όσο το δυνατόν συντομότερο «*διαμόρφωση προτάσεων για τον ουσιαστικό εκσυγχρονισμό και την ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης*»⁴⁵ Έτσι ο εκσυγχρονισμός γίνεται αντιληπτός ως ουδέτερη κοινωνικά και πολιτικά έννοια και συμπεριλαμβάνεται στους πολιτικούς στόχους των συντακτών του «Πορίσματος»

Το προτεινόμενο από το «Πόρισμα» χρονοδιάγραμμα έκανε διαχωρισμό των θεμάτων του διαλόγου σε τρεις κατηγορίες, ανάλογα με το βαθμό που αυτά έχουν ωριμάσει στη συνείδηση των διαλεγόμενων για συναινετικές λύσεις. Οι κατηγορίες αυτές περιλάμβαναν: α. θέματα άμεσης προτεραιότητας που η εφαρμογή τους θα ξεκινούσε από την επόμενη σχολική χρονιά 1991–92 β. μεσοπρόθεσμου χαρακτήρα που η εφαρμογή του θα προωθούνταν από τη μεθεπόμενη σχολική χρονιά γ. μακροπρόθεσμου χαρακτήρα που η εφαρμογή τους θα εντάσσονταν στο πλαίσιο ενός πενταετούς ή δεκαετούς προγραμματισμού.

Η πρόταση αυτή αποδείχτηκε λειτουργική και αποτελεσματική για την προώθηση της νεοφιλελεύθερης πολιτικής, καθώς έδωσε τη δυνατότητα στην πολιτική εξουσία της εποχής να διαμορφώσει το οργανωτικό πλαίσιο του διαλόγου μέσα από μια ευρύτερη πολιτική συναίνεση.⁴⁶

Δ. Ο τρίτος Εθνικός διάλογος: Ιανουάριος 2005. Η ήττα της συνταγματικής αναθεώρησης του άρθρου 16 και η αναζήτηση της «εκπαιδευτικής ειρήνης»

Ο διάλογος της πρώτης κυβερνητικής θητείας της Ν.Δ (2004–2007) είχε τα ίδια συντηρητικά χαρακτηριστικά που είχαν και οι προηγούμενοι. Ξεκίνησε πάνω σε οκτώ άξονες που αποτελούσαν και τις κατευθύνσεις της εκπαιδευτικής πολιτικής της κυβέρνησης (γενικές αρχές λειτουργίας του εκπαιδευτικού συστή-

ματος, προσανατολισμός των δύο πρώτων βαθμίδων, επέκταση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης στα 12 χρόνια, ενίσχυση της αυτοτέλειας των πανεπιστημίων, αξιολόγηση, σύνδεση εκπαίδευσης και παραγωγής, η χώρα να γίνει κέντρο παιδείας για την Νοτιοανατολική Ευρώπη και την Ανατολική Μεσόγειο).⁴⁷

Η συζήτηση που έγινε στη Βουλή (8/11/2004) έδειξε ταυτότητα απόψεων ανάμεσα στα δύο αστικά κόμματα (ΝΔ και ΠΑΣΟΚ) και κοινές κατευθύνσεις στην εκπαιδευτική τους πολιτική. Για την αποδοχή του νεοφιλελεύθερου μοντέλου σχολείου και πανεπιστημίου, που σχεδιάστηκε στη σύνοδο της Μπολόνια (1998) και με τη στρατηγική της Λισσαβόνας (Μάρτιος 2000), άνοιξε το 2004, από την πλευρά της τότε κυβέρνησης και με τη συναίνεση της αξιωματικής αντιπολίτευσης, ένας νέος κύκλος εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων.⁴⁸

Ως στόχοι αυτών των μεταρρυθμίσεων θα προταθούν από τον αρχηγό της Ν.Δ “... η σύνδεση εκπαιδευτικών μονάδων με τον κόσμο της εργασίας... η δημιουργία όρων προϋποθέσεων που να ευνοούν τη μάθηση σε χώρους εργασίας. Μαθητεία, εξειδίκευση. Διάσπασμα ανάμεσα σε επιχειρήσεις και φορείς κατάρτισης. Στη δημιουργία νέων δομών ανάμεσα στην επαγγελματική κατάρτιση, τη γενική εκπαίδευση και την ανώτατη εκπαίδευση.”⁴⁹ Για τα πανεπιστήμια και γενικά την τριτοβάθμια εκπαίδευση “κατευθυντήριες γραμμές είναι η συνάρτηση των σπουδών με τις ανάγκες των ευρωπαϊκών κοινωνιών και οικονομιών... η διασύνδεση με κέντρα έρευνας και δυναμικές επιχειρήσεις...”⁵⁰ ενώ το χρονοδιάγραμμα των προτεραιοτήτων θεωρεί ότι “πριν από όλα είναι τα θέματα για τα οποία έχουμε αναλάβει δεσμεύσεις απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση...”⁵¹ Από την πλευρά της τότε αξιωματικής αντιπολίτευσης θα ζητηθεί «μεταρρύθμιση στην ανώτατη εκπαίδευση ώστε να εισαχθεί ο ανταγωνισμός και μέσα στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα»⁵²

Σε μια διαφορετική λογική, μη ολοκληρωμένη και με αντιφάσεις, από τις πιο πάνω κατευθύνσεις κινήθηκε η τοποθέτηση προέδρου του ΣΥΝ Α. Αλαβάνου, με την ομιλία του στην εναρκτήρια συνεδρίαση του Ε.ΣΥ.Π: «Η δική μας πρόταση, πρόταση διεκδίκησης και πάλης της Αριστεράς, με βαθιές ιστορικές ρίζες, βρίσκεται σε αντιπαράθεση με τη νεοφιλελεύθερη αντίληψη, όπως καταγράφεται και από τις κατευθύνσεις της Μπολόνια, που θέλει την εκπαιδευτική διαδικασία πλήρως συνδεδεμένη και στην ουσία υποταγμένη στις επιδιώξεις της αγοράς. Ο πυρήνας της δικής μας εναλλακτικής πολιτικής για την παιδεία είναι η δημιουργία ολοκληρωμένων πολιτών με βαθιά μόρφωση, κριτική σκέψη, ικανότητα για συνεργασία, δυνατότητα να αμφισβητούν, να δημιουργούν.»⁵³

Μέσα στο πλαίσιο των στόχων που έβαλαν τα δύο αστικά κόμματα (Ν.Δ, ΠΑΣΟΚ) οργανώθηκε και ο εθνικός διάλογος από το Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας. Η διεξαγωγή του έγινε σε συγκεκριμένα στάδια: α. συλλογή ζητημάτων του διαλόγου και ορισμός συγκεκριμένης διάταξης για τη συζήτησή τους, χωρίς ανάμιξη του Υπουργείου β. διαβούλευση μέσα από επιμέρους συμβούλια του Ε.ΣΥ.Π. γ. κατάθεση εισήγησης από τα επιμέρους συμβούλια στην ολομέλεια του Ε.ΣΥ.Π και παράλληλα η επιτροπή μορφωτικών υποθέσεων της Βουλής καταθέτει αντίστοιχη εισήγηση με τις προτάσεις και τις θέσεις των κομμάτων. Καρπός αυτής της διαδικασίας του διαλόγου υπήρξαν η έκδοση από το Ε.ΣΥ.Π δύο πορισμάτων για την τριτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και η διαμόρφωση του νέου νόμου – πλαισίου για τα Α.Ε.Ι.⁵⁴

Το κείμενο της αιτιολογικής έκθεσης του νόμου – πλαίσιο(ν. 3549/07), κάνοντας αναφορές στις απόψεις για οικονομία και κοινωνία της γνώσης⁵⁵ και τη Σύνοδο της Λισαβόνας, εντάσσει τη μεταρρύθμιση της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης στην προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης για δική της ισχυροποίηση απέναντι στους άλλους ιμπεριαλιστικούς πόλους. Όπλο αυτής της ισχυροποίησης είναι η γνώση, την οποία η αιτιολογική έκθεση χαρακτηρίζει ως τον «κυριότερο φορέα της ανταγωνιστικότητας». Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση «... η Ευρώπη δεν μπορεί να ανταγωνιστεί άλλες προηγμένες οικονομίες ούτε στη βάση των φυσικών πόρων ούτε σε φτηνή εργασία αφού δεν σκοπεύει να αποποιηθεί το κοινωνικό της μοντέλο. Παράλληλα, χώρες όπως η Κίνα και η Ινδία, διαθέτουν όλο και μεγαλύτερο υψηλής εξειδίκευσης ανθρώπινο δυναμικό που προσφέρει χαμηλού κόστους υπηρεσίες με αποτέλεσμα να «απειλούνται» οι οικονομικές δραστηριότητες που συνδέονται με τον τριτογενή τομέα της οικονομίας, ο οποίος αποτελεί κύρια παραγωγική

δραστηριότητα της Ευρώπης».⁵⁶

Καθοριστικής σημασίας είναι η διάταξη 5.1 του νόμου για τη σύνταξη τετραετούς αναπτυξιακού προγράμματος των Α.Ε.Ι Η διάταξη αυτή υποτάσσει πλήρως τη λειτουργία των ιδρυμάτων στο κράτος και τα οδηγεί στην εξυπηρέτηση των απαιτήσεων της αγοράς.⁵⁷ Στη συνέχεια ορίζεται ότι: «Τα Α.Ε.Ι. επιχορηγούνται από το Κράτος για την εκπλήρωση της αποστολής τους με βάση γενικές αρχές που καθορίζονται σε συνεργασία μεταξύ Κράτους και Ιδρυμάτων, λαμβανομένων υπόψη και των τετραετών ακαδημαϊκών _ αναπτυξιακών προγραμμάτων τους και των συναφθεισών προγραμματικών συμφωνιών.»⁵⁸ Η σύναψη επομένως προγραμματικών συμφωνιών, γίνεται προϋπόθεση της χρηματοδότησης των ιδρυμάτων.

Ο διάλογος που οργανώθηκε στην αρχή της δεύτερης κυβερνητικής θητείας της Ν.Δ δεν μπόρεσε όμως να εξασφαλίσει την απαραίτητη συναίνεση για την προώθηση του νέου κύκλου της αναδιάρθρωσης. Δεν απονέκρωσε τη δυναμική του εκπαιδευτικού χώρου, αντίθετα αναδείχθηκαν απ' αυτόν σημαντικά κινήματα. Χαρακτηριστική περίπτωση η προσπάθεια αναθεώρησης του άρθρου 16 του Συντάγματος για τη δημιουργία ιδιωτικών πανεπιστημίων στην Ελλάδα. Παρά την αρχική συναίνεση του ΠΑΣΟΚ, το όλο εγχείρημα ανατράπηκε μπροστά στον ανυποχώρητο αγώνα του φοιτητικού κινήματος, μεγάλο μέρος των πανεπιστημιακών (που εκφράζονταν από την τότε διοίκηση της Π.Ο.Σ.Δ.Ε.Π) και της εκπαιδευτικής κοινότητας. (απεργία διαρκείας Δ.Ο.Ε, φθινόπωρο 2006)

Ε. Η συγκυρία μετά το Δεκέμβριο του 2008: Η προώθηση της αναδιάρθρωσης σε συνθήκες κρίσης

Ο διάλογος που εξήγγειλε ο Α. Σηλιωτόπουλος, στις 23/1/09 ύστερα από τη συνάντηση με τον Κ. Καραμανλή έρχεται σε μια κρίσιμη κοινωνική και πολιτική συγκυρία. Έρχεται ύστερα από την κοινωνική εξέγερση της νεολαίας τον Δεκέμβριο του 2008 που άγγιξε συνολικά την πολιτική του συστήματος και έδειξε τη μεγάλη χρεοκοπία του νεοφιλελευθερισμού, τόσο στην εκπαίδευση όσο και στην οικονομία. Η εξέγερση αυτή είναι τομή για τα μεταπολιτευτικά κοινωνικά και πολιτικά δεδομένα. Ο νέος διάλογος λειτουργήσε ως απάντηση του αστικού πολιτικού συστήματος στο εκπαιδευτικό και κοινωνικό κίνημα, που όλα αυτά τα χρόνια αναπτύχθηκε ως αντίπαλος στις επιλογές του στην εκπαίδευση.

Στη συγκυρία μετά τον Δεκέμβριο 2008, ζητούμενο για τον κοινωνικοπολιτικό συνασπισμό εξουσίας ήταν η ανασυγκρότηση της ηγεμονίας του, ειδικά στο χώρο της εκπαίδευ-

νη – που δημιουργήσαμε στο πέρασμά μας πάνω στη γη από τότε που συγκροτηθήκαμε ως συνειδητή – παιδευτική οντότητα» (σελ. 299), ενώ για την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του '76 θα γίνει η διατύπωση ότι «δεν πιστεύουμε ότι στην επιδίωξη της μεταρρύθμισης εκείνης περιλαμβάνονταν η σχεδόν πλήρης αποκοπή του έθνους από το γλωσσικό παρελθόν του και ο ζηλωτικός περιορισμός στη σημερινή γλώσσα και την αναπόφευκτη στενότητα της» (σελ. 304), (η υπογράμμιση δική μου. Χ.Ρ).

31. Η αναφορά θα γίνει το 1992 με Υπουργό Παιδείας τον Γ. Σουφλιά και πρόεδρο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου τον καθηγητή Γ. Μπαμπινιώτη.

32. Όπως σημειώνει ο Α. Gramsci «κάθε φορά που βγαίνει στην επιφάνεια το γλωσσικό ζήτημα, σημαίνει ότι μπαίνουν μια σειρά από άλλα προβλήματα: όπως η διαμόρφωση και η διαπλάτυση της διευθύνουσας τάξης, η ανάγκη να καθοριστούν πιο βαθιές και σίγουρες σχέσεις ανάμεσα στις διευθύνουσες ομάδες και στην εθνικολαϊκή μάζα», δηλ. να ξαναοργανωθεί η πολιτιστική ηγεμονία» Α. Gramsci (1981), Λογοτεχνία και εθνική ζωή, εκδ. Στοχαστής, Αθήνα, σελ. 305.

33. Οι θέσεις του Υπουργείου διατυπώθηκαν την εποχή αυτή σε συγκεκριμένα κείμενα: Εθνικός Διάλογος για τη Παιδεία Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Προτάσεις Υπουργείου για τα επείγοντα θέματα, ΥΠΕΠΘ, 1991 και Εθνικός Διάλογος για τη Παιδεία. Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Β' μέρος Προτάσεων του Υπουργείου, ΥΠΕΠΘ, 1992.

34 Γ. Σουφλιάς(1991), Εθνικός Διάλογος για την Παιδεία, ΥΠΕΠΘ, σελ. 3.

35. Αναστασία Παμουκτσόγλου, (2003) Θεσμοί Αξιολόγησης στο Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα. Ο Ρόλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (1990–1993), 2ο Διεθνές Συνέδριο Η Παιδεία στην Αυγή του 21ου αιώνα Εργαστήριο Ιστορικού Αρχείου Νεοελληνικής και Διεθνούς Εκπαίδευσης.

36 Τα στοιχεία δίνονται από τον **Χρ. Δούκα** στο βιβλίο του *Εκπαιδευτική Πολιτική και Εξουσία*, οπ. παρ σελ. 138 και βασίζονται σε αρχεία της Ο.Λ.Μ.Ε.

37. Α.Φατούρου (1993), *Παιδεία: Οικουμενική Συμφωνία αντιεκπαιδευτικής κατεύθυνσης*, περ. ΑΝΤΙΤΕΤΡΑΔΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, τευχ. 22, Χειμώνας σελ. 8.

38. Α.Φατούρου (1993), *Παιδεία: Οικουμενική Συμφωνία* κλπ, οπ. παρ. σελ. 8–9.

39. Οι θέσεις του συγκεκριμένου χώρου για τα θέματα της εκπαίδευσης την περίοδο αυτή διατυπώνονται στο πρόγραμμά του που δημοσιεύτηκε στο Ριζοσπάστη (6–4–89) και με το κείμενο *Για μια δημοκρατική εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, Ριζοσπάστης 25–5–1989*. Η βασι-

Περί «εθνικών διαλόγων»
Περί «εθνικών διαλόγων»
Περί «εθνικών διαλόγων»
Περί «εθνικών διαλόγων»

Περί «εθνικών διαλόγων»
Περί «εθνικών διαλόγων»
Περί «εθνικών διαλόγων»
Περί «εθνικών διαλόγων»

κή πρόταση του προγράμματος είναι οι «ριζικές δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις» του σχολείου στα πλαίσια της «νέου τύπου ανάπτυξης που έχει ανάγκη η χώρα μας» η οποία προτείνεται να πραγματοποιηθεί με ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και « με συμπράξεις με το ξένο κεφάλαιο σε αμοιβαία και επωφελή βάση». Για τα ιδεολογήματα της “νέου τύπου ανάπτυξης” και του “προοδευτικού εκσυγχρονισμού” και τα πολιτικά τους αποτελέσματα την περίοδο αυτή βλ. **Ε. Μπιτσάκη (1992)**, Ένα φάντασμα πλανιέται, εκδ. Στάχυ, Αθήνα, το κεφάλαιο «η συνδιαχείριση της κρίσης», σελ. 377– 388.

40. Α.Φατούρου, Παιδεία Οικουμενική κ.λπ., οπ. παρ., σελ. 9.

41. Α.Φατούρου, οπ. παρ. σελ. 9.

42. Ενδεικτικά βλ. **Δ. Γιατζόγλου** «... η χώρα αντιμετωπίζει την πρόκληση της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης, που επιταχύνεται μετά από τις αποφάσεις του Μάαστριχ την ίδια στιγμή που η κοινωνία μας βυθίζεται στο τέλμα μιας παρακμής με ιστορικές διαστάσεις... Ο εκσυγχρονισμός είναι για μας σήμερα το υποχρεωτικό και ταυτόχρονα προνομιακό πεδίο για μια νέα έμπνευση, για ένα νέο αναγεννητικό όραμα που θα συνεγείρει όλες τις πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις και θα κερδηθεί ο ενεργητικός ρόλος της χώρας προς την Ευρωπαϊκή Ενοποίηση.» **Δ. Γιατζόγλου**, στο **Ο.Λ.Μ.Ε (1993)**, Ο Εκπαιδευτικός μπροστά στην Ευρώπη που αλλάζει. Αθήνα, σελ. 60 – 63, εδw 61– 63 βλ. επίσης την τοποθέτηση του **Θ. Βλάχου** στο συνέδριο της **Ο.Λ.Μ.Ε (1991)**, Εκπαίδευση και 1992 Προοπτικές και Επιπτώσεις, Αθήνα σελ. 25–28 και του **Μ. Ανδρουλάκη**, στο **Ο.Λ.Μ.Ε (1993)** Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και Ελληνική Εκπαίδευση, Αθήνα σελ. 59–65. Για την ιδεολογικοπολιτική διάσταση της έννοιας του εκσυγχρονισμού την περίοδο αυτή βλ. **Ε. Μπιτσάκη (1989)**, Ρήξη ή Ενσωμάτωση;, εκδ. ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ, Αθήνα, σελ. 252 – 255.

43. Β. Κοντογιαννόπουλος(1991), Παιδεία εκσυγχρονισμός υπό αναστολή, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, σελ. 27.

44. Το κείμενο στο μεγαλύτερο του μέρος περιλαμβάνεται στο άρθρο του **Γ. Μαυρογιώργου (1991)**, Ένα Πόρισμα – τεκμήριο στην υπηρεσία του Διαλόγου, περ. ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ σελ. τευχ. 57, 22–24.

45. Γ. Μαυρογιώργου(1991), Ένα Πόρισμα – Τεκμήριο κ.λπ., οπ. παρ., ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, τευχ. 57, σελ. 23.

46. Την αποδοχή σε γενικές γραμμές του οργανωτικό πλαίσιο του διαλόγου από το Πόρισμα δηλώνει ο **Γ. Σουφλιάς** στη Βουλή (πρακτικά συνεδρίασης 23ης Απριλίου) (Υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων: Προς τα κόμματα της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα, 1/8/1991 Α.Π 621).

σης, όπου οι επιλογές του γνώρισαν αμφισβήτηση και ανατροπές. Αποτελεί πλέον προτεραιότητα για την κυρίαρχη πολιτική να προχωρήσουν νεοσυντηρητικού τύπου αλλαγές και στη βασική εκπαίδευση.

Στη σχετική συζήτηση στη Βουλή Ο Κ. Καραμανλής θα τονίσει ότι «οι αλλαγές στο Λύκειο και στο εξεταστικό αποτελούν μια καίριας σημασίας μεταρρύθμιση η οποία θέλουμε να προέλθει μέσα από κοινή συμφωνία κομμάτων και κοινωνιών».⁵⁹

Σύμφωνα με τον Υπουργό Παιδείας της εποχής, ο διάλογος ξεκινάει από την αρχή και δεν έχει χρονικά όρια. Ο Α. Σηλιωτόπουλος μάλιστα δηλώνει ότι η κυβέρνηση εισέρχεται χωρίς προαπαιτούμενα και δογματισμούς στο διάλογο και τονίζει ότι «είμαστε ανοικτοί, tabula rasa». (βλ. *alfavita.gr*, **Επικαιρότητα – Ανακοινώσεις 15/01/2009**) Προτεραιότητα αυτού του διαλόγου είναι το Λύκειο και αναγγέλθηκε για μια ακόμη φορά η αλλαγή του εξεταστικού συστήματος εισαγωγής στα Α.Ε.Ι.

Ο διάλογος έγινε με βάση συγκεκριμένο οργανωτικό σχήμα, όπως το πρότεινε ο Κ. Καραμανλής στη σχετική συζήτηση στη Βουλή. Πρότεινε τη σύσταση πολιτικής επιτροπής υψηλού επιπέδου η οποία θα στελεκώνεται από έναν βουλευτή – εκπρόσωπο κόμματος, τα μέλη της οποίας θα έχουν αμφίδρομη σχέση με τον Υπουργό Παιδείας. Θα μεταφέρουν τις ιδέες – προτάσεις των κομμάτων, αλλά και θα κάνουν ενημέρωση των κομμάτων τους για την εξέλιξη του διαλόγου. Από εκεί και πέρα το Συμβούλιο Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης θα είναι υπεύθυνο για τη μελέτη και την επεξεργασία των προτάσεων που θα υποβληθούν. Ειδική ομάδα θα μελετήσει τα πιο ενδιαφέροντα συστήματα σε διεθνές επίπεδο, και θα υποβάλλει στο Συμβούλιο και την Πολιτική Επιτροπή μια σχετική έκθεση, ενώ μια ομάδα εργασίας θ’ αντλήσει πληροφορίες, αξιοποιώντας και το διαδίκτυο και θα μελετήσει και τις απόψεις ολόκληρης εκπαιδευτικής κοινότητας σχετικά με το θέμα αλλαγής του εξεταστικού.⁶⁰

Πρόκειται για μια τεχνοκραφειοκρατική διαδικασία που στηρίζεται σε επιτροπές ειδικών και με άμεση πολιτική εποπτεία από την κυβέρνηση. Αυτό εξασφαλίζει τον έλεγχο σ’ όλα τα στάδια της διαδικασίας και την εξαγωγή των επιθυμητών συμπερασμάτων.

Την ιδεολογική φυσιογνωμία του διαλόγου θα οριοθετήσει ο τότε Υπουργός Παιδείας με την ομιλία του στη Βουλή. Θα κάνει λόγο για κρίση στην Παιδεία επειδή κυριάρχησε ο λαϊκισμός και για ένα εκπαιδευτικό σύστημα που υποφέρει από ιδεοληψίες του παρελθόντος.⁶¹ Προφανώς με τη χρήση του ιδεολογήματος του λαϊκισμού εννοεί την ύπαρξη κοινωνικών δικαιωμάτων μέσα στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Η δημοσιοποίηση του «Πορίσματος» του τελευταίου εθνικού διαλόγου⁶² (23/11/09) έδειξε τις προτεραιότητες της σημερινής αστικής πολιτικής, που έχουν να κάνουν με την αλλαγή της βασικής εκπαίδευσης (πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας). Αυτό κυρίως εκφράζεται με τη πρόταση του πορίσματος για εκπόνηση νέων αναλυτικών προγραμμάτων και με τις προτεινόμενες αλλαγές στο εξεταστικό σύστημα. Το κείμενο αποτελεί συνέχεια των νεοσυντηρητικών προτάσεων και επιχειρημάτων της προηγούμενης δεκαετίας στην εκπαίδευση, οριζοντας ως άξονες των μεταρρυθμίσεων τη συνεχή αξιολόγηση του εκπαιδευτικού συστήματος με στόχο την ποιότητα (με ακαθόριστο περιεχόμενο), τη συνέχεια (των πολιτικών της αγοράς) και την κοινωνική συνοχή (της υπαρκτής κοινωνικής πραγματικότητας)

Το «Πόρισμα» κάνει λόγο για την ύπαρξη ανισοτήτων στο εκπαιδευτικό σύστημα, τις οποίες όμως αποφεύγει να προσδιορίσει με συγκεκριμένο τρόπο. Παρά την αναγνώριση της ύπαρξης εκπαιδευτικών ανισοτήτων, στο κείμενο απουσιάζει η οποιαδήποτε αναλυτική αναφορά για τη σχολική διαρροή στην ελληνική υποχρεωτική εκπαίδευση, που αποτελεί και την πιο ακραία έκφραση εκπαιδευτικής ανισότητας. Η διαρροή εντοπίζεται μόνο στην τεχνικοεπαγγελματική εκπαίδευση, ενώ αποτελεί συνολικότερο εκπαιδευτικό και κοινωνικό πρόβλημα. Η ύπαρξη ανισοτήτων αποσιωπάται ακόμα από το «Πόρισμα» και στην περίπτωση του συστήματος εισαγωγής στην ανώτατη εκπαίδευση, παρά το γεγονός ότι η επιστημονική έρευνα έχει τεκμηριώσει και για την ελληνική πραγματικότητα τον κοινωνικό χαρακτήρα της επιλογής.⁶³

Ένας πρώτος βασικός άξονας αλλαγών για τον οποίο γίνεται λόγος στο κείμενο είναι αυτός που αφορά τα Αναλυτικά Προγράμματα και τα σχολικά βιβλία. Προτείνεται η εκπόνηση νέων αναλυτικών προγραμμάτων και ο επανα-

προσδιορισμός του ρόλου του εκπαιδευτικού με έναν μεγαλύτερο βαθμό διδακτικής ελευθερίας από αυτόν που του προσφέρουν τα σημερινά προγράμματα, τα οποία χαρακτηρίζονται ασφικτικά. Η σύνταξη νέων αναλυτικών προγραμμάτων πρέπει σύμφωνα με το κείμενο να στηρίζεται σε βασικούς μορφωτικούς στόχους, όπως η ποιότητα της προσφερόμενης σχολικής εκπαίδευσης και η ελευθερία του δασκάλου για την επίτευξη στόχων. Το προτεινόμενο αναλυτικό πρόγραμμα θα περιλαμβάνει υποχρεωτικά και επιλεγόμενα μαθήματα, καθώς και ζώνη πολιτισμού. Το σημερινό αναλυτικό πρόγραμμα θα αντικαταστήσει ένα εθνικό πλαίσιο στόχων μάθησης με ταυτόχρονη «σε κάποιο βαθμό δυνατότητα προσαρμογής του προγράμματος σπουδών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο»⁶⁴. Η πρόταση αποτελεί αλλαγή θεμελιακής σημασίας, καθώς η διαμόρφωση εθνικού πλαισίου μαθησιακών στόχων ανοίγει το δρόμο για ανταγωνισμό και κατηγοριοποίηση των σχολικών μονάδων και ταυτόχρονα προσαρμογή του περιεχομένου της εκπαίδευσης στην τοπική και περιφερειακή οικονομία, δηλ. στα τοπικά επιχειρηματικά συμφέροντα. Σύμφωνα με τους συντάκτες του «Πορίσματος» με τις προτάσεις αυτές «αλλάζει το τοπίο της συγκεντρωτικής ομοιομορφίας και δημιουργούν (οι θέσεις του πορίσματος Χ.Ρ) τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της σχολικής πολυτυπίας στη χώρα μας. Με άλλα λόγια δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για να πάμε σε σχολεία με ιδιαίτερο στίγμα και διακριτή ταυτότητα».⁶⁵

Το προτεινόμενο σχέδιο αλλαγής του αναλυτικού προγράμματος μπορεί να λειτουργήσει ως θεμέλιο για την επιβολή παραπέρα νεοφιλελευθέρων κατευθύνσεων στην εκπαίδευση, όπως η ελεύθερη επιλογή σχολείου και χρηματοδότησή του με βάση την ανταπόκρισή του στις απαιτήσεις των επιχειρήσεων. Είναι ξεκάθαρο η θέση του κειμένου να φύγουν τα σχολεία από το καθεστώς των τυπικά ισότι-

μων όρων λειτουργίας σε εθνικό επίπεδο (συγκεντρωτική ομοιομορφία), που χαρακτηρίζει την εκπαίδευση στην εποχή του κράτους πρόνοιας και να περάσουμε σε σχολικές μονάδες που οι όροι λειτουργίας τους θα εξαρτώνται από το κοινωνικό οικονομικό περιβάλλον στο οποίο εντάσσονται (πολυτυπία). Να δημιουργηθεί δηλαδή ένα ταξικά διαφοροποιημένο σχολικό δίκτυο σε γεωγραφικό επίπεδο.

Το ζήτημα της διδακτικής ελευθερίας του εκπαιδευτικού είναι αρκετά πολύπλοκο και δεν διασφαλίζεται με απλές διακηρύξεις. Αντίθετα στα πλαίσια αναβαθμισμένων διαδικασιών αξιολόγησης και προσαρμογής του σχολείου σε τοπικά επιχειρηματικά συμφέροντα, οι παραδοσιακές εξαρτήσεις μπορούν να ενισχυθούν μαζί με την προσθήκη καινούργιων.

Η πρόταση για αλλαγή του αναλυτικού προγράμματος γίνεται χωρίς καμιά αποτίμηση των σημερινών αναλυτικών προγραμμάτων και της συνεισφοράς τους στην παιδεία. Τι άραγε προσέφεραν τα Δ.Ε.Π.Σ και τα Α.Π.Σ (2001) και η εκδοχή της διαθεματικότητας που πρότειναν; Ποιες συνθήκες μάθησης δημιούργησαν τα νέα σχολικά βιβλία και οι διδακτικοί στόχοι που περιλαμβάνουν; Οι συντάκτες του «Πορίσματος» σιωπούν σ' αυτό το σημείο. Η ιδεολογικοπολιτική πάντως στόχευση των προγραμμάτων είναι συγκεκριμένη και ξεκάθαρη: «*πρώτωση κοινών στρατηγικών για την εκπαίδευση στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*»⁶⁶, «*διατήρηση της κοινωνικής συνοχής μέσα από την παροχή ίσων ευκαιριών και την καλλιέργεια κοινών στάσεων και αξιών*».⁶⁷ Ακόμα το κείμενο του «Πορίσματος», αναφερόμενο στη διαμόρφωση των αναλυτικών προγραμμάτων, προσπαθεί να εξισορροπήσει ανάμεσα στους παραδοσιακούς στόχους εθνικής διαπαιδαγώγησης (διατήρηση της εθνικής και πολιτισμικής μας ταυτότητας) και στους νέους, που προέρχονται από το πλαίσιο της διεθνοποίησης, (συνειδητοποιημένος πολίτης της Ευρώπης, πολίτης της κοινωνίας της γνώσης). Η διαμόρφωση ισορροπίας ανάμεσα στους δύο αυτούς προσανατολισμούς της κυρίαρχης ιδεολογίας είναι σήμερα ζητούμενο με ιδιαίτερη βαρύτητα.

Πρέπει ακόμα να σχολιαστεί από το «Πόρισμα» και το ζήτημα της πρόσβασης στην Ανώτατη Εκπαίδευση και ο ρόλος που προτείνεται στο Λύκειο. Το «Πόρισμα» διαπιστώνει την ανάγκη ν' αποδεσμευτεί το Λύκειο από τις εισαγωγικές εξετάσεις για τα Α.Ε.Ι για ν' αποκτήσει ως ανώτερη βαθμίδα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης παιδευτική αυτοτέλεια και ισχυρή μορφωτική ταυτότητα,⁶⁸ την οποία όμως δεν προσδιορίζει ούτε με γενικό τρόπο. Πως τελικά προσδιορίζεται ο ιδιαίτερος μορφωτικός ρόλος και η παιδευτική αυτοτέλεια του Λυκείου; Αρκετά απλά η αποδέσμευση του από τις Πανελλαδικές εξετάσεις, αν τελικά επι-

47. Για τους στόχους του εξαγγελιομένου εθνικού διαλόγου της εποχής βλ. την ομιλία του Κ. Καραμανλή στα Πρακτικά της Βουλής, ΙΑ' Περίοδος (Προεδρευομένης Δημοκρατίας) Σύνοδος Α', Συνεδρίαση ΝΣΤ', Δευτέρα, 8 Νοεμβρίου 2004 και τις ομιλίες Κ. Καραμανλή και Μ. Γιαννάκου κατά την εναρκτήρια για τον εθνικό διάλογο του Ε.Σ.Υ.Π στο Υ.Π.Ε.Π.Θ – Ε.Σ.Υ.Π: Ομιλίες στην εναρκτήρια συνεδρίαση του Ε.Σ.Υ.Π., Αθήνα, Ιανουάριος 2005.

48. Βλ. *σχετικά Υπουργείο Ανάπτυξης – Ειδική Γραμματεία Ανταγωνιστικότητας* (2005), Στρατηγική της Λισσαβόνας Στόχοι και Πορεία Επίτευξής τους, Αθήνα, Ιανουάριος, σελ.13-15.

49. Πρακτικά της Βουλής, ΙΑ' Περίοδος (Προεδρευομένης Δημοκρατίας) Σύνοδος Α', Συνεδρίαση ΝΣΤ' Δευτέρα, 8 Νοεμβρίου 2004, www.alfavita.gr.

50. Ομιλία Κ. Καραμανλή 8/11/2004, Πρακτικά της Βουλής ΙΑ' κ.λπ., www.alfavita.gr.

51. Ομιλία Κ. Καραμανλή 8/11/2004 οπ. παρ., www.alfavita.gr.

52. Εθνικός διάλογος για την Παιδεία: προϋποθέσεις και προοπτικές, Συνέντευξη της Μ.Δαμανάκη, βουλευτή Επικρατείας του ΠΑΣΟΚ, περ. η λέσχη των ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ, τευχ. 32, Ιούλιος – Δεκέμβριος 2004, σελ. 12.

53. *Συνασπισμός της Αριστεράς των Κινημάτων και της Οικολογίας*, Ομιλία του προέδρου του ΣΥΝ Αλέκου Αλαβάνου στην πανηγυρική έναρξη των εργασιών του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας, Γραφείο Τύπου 21/1/2005, στο Υ.Π.Ε.Π.Θ – Ε.Σ.Υ.Π (2005), Ομιλίες κατά την εναρκτήρια συνεδρίαση του Ε.Σ.Υ.Π., Αθήνα – Ιανουάριος, σελ. 19–22, εδώ 20. Η συνολική πρόταση του ΣΥΝ την περίοδο αυτή για την εκπαίδευση περιλαμβάνεται στο *Σχέδιο – Πρόταση του ΣΥΝ με την ευκαιρία της σύγκλησης του Ε.Σ.Υ.Π (2004), Για μια Δημοκρατική Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση, Αθήνα, Ιανουάριος*.

54. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας Και Θρησκευμάτων, Ομιλία Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κας. Μαριέττας Γιαννάκου Στην Έναρξη του Εθνικού Διαλόγου Παιδείας, 21 /1/ 2005 www.yperph.gr.

55. Για την κριτική αυτών των απόψεων που αποτελούν την επιχειρηματολογία μεταρρυθμίσεων σε εθνικά και ευρωπαϊκά κείμενα εκπαιδευτικής πολιτικής βλ. *Κ. Σταμάτης* (2005), Η «Αβέβαιη Κοινωνία» της γνώσης, εκδ. Σαββάλας, Αθήνα, *Θ. Αλεξίου*, (2006) *Ιδεολογικές συνιστώσες της «κοινωνίας της γνώσης»* Αντιτετράδια της Εκπαίδευσης, τ. 76–77.

56. Υ.Π.Ε.Π.Θ: Αιτιολογική έκθεση του Νόμου Πλαισίου για τα Α.Ε.Ι, www.wei-tei.gr.

57. Το σημείο αυτό είναι ενδεικτικό των σχέσεων του νεοφιλελευθερισμού με το κράτος. Για το θέμα αυτό βλ. *Μ. Apple* (2002), Εκσυγχρονισμός και συντηρητισμός στην Εκπαίδευση

ση, εκδ. ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ, Αθήνα σελ.101, Για τη μεταρρύθμιση στην ελληνική ανώτατη εκπαίδευση θλ.**Κάτοικας Χ – Π. Σωτήρης** (2003), Η Αναδιάρθρωση του Ελληνικού Πανεπιστημίου Από την Μπολόνια στην Πράγα και στο Βερολίνο, Αθήνα και **Γ. Σταμάτης** (2008), Ο νεοφιλελεύθερος εναγκαλισμός του Πανεπιστημίου, εκδ. ΚΨΜ, Αθήνα.

58. Ν.3549/ 07 ΦΕΚ 69 / 20 /03/2007 αρθρ. 5 παρ. 2.

59. Κ. Καραμανλής, Κοινή συμφωνία για την Παιδεία, Ομιλία στη Βουλή 23 Ιανουαρίου 2009, www.alfavita.gr.

60. Κ. Καραμανλής, Κοινή συμφωνία οπ. παρ. 23/01/2009, www.alfavita.gr.

61. Α. Σπηλιωτόπουλος, Ομιλία στη Βουλή, οπ. παρ. 23/01/2009.

62. Υπουργείο Παιδείας, Διαβίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, Το Πόρισμα του Συμβουλίου Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, www.alfavita.gr.

63. Ανάμεσα σε άλλες έρευνες **Γ. Κοντογιαννοπούλου – Πολυδωρίδη** (1995–96), Κοινωνιολογική Ανάλυση της Ελληνικής Εκπαίδευσης Οι Εισαγωγικές Εξετάσεις, τομ. I–II, εκδ. Gutenberg Αθήνα και πιο πρόσφατα **Ε. Σιάνου – Κύργιου** (2006), Εκπαίδευση και Κοινωνικές Ανισότητες Η μετάβαση από τη Δευτεροβάθμια στην Ανώτατη Εκπαίδευση, Αθήνα, **Λιάμπας Τ – Τουρτούρας Χ** (2008), Ταξική διαφοροποίηση και Κοινωνική Αναπαραγωγή στο Ενιαίο Λύκειο, περ. ΑΝΤΙΤΕΤΡΑΔΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, 87,, σελ. 65–78.

64. Υπουργείο Παιδείας, Διαβίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, Το Πόρισμα του Συμβουλίου Πρωτοβάθμιας κ.λ.π, οπ. παρ. σελ. 3.

65. Υπουργείο Παιδείας, Διαβίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, Το Πόρισμα του Συμβουλίου, κ.λ.π. σελ. 4

66. Υπουργείο Παιδείας, Διαβίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, Το Πόρισμα κ.λ.π. σελ. 4.

67. Υπουργείο Παιδείας, Διαβίου Μάθησης, οπ. παρ. σελ. 3.

68. Υπουργείο Παιδείας κ.λ.π., οπ. παρ. σελ. 6.

69. Υπουργείο Παιδείας κ.λ.π. οπ. παρ. σελ. 6.

70. Για την κοινωνική διάσταση της ελεύθερης πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση θλ **Ελένη Σιάνου – Κύργιου** (2006) Κοινωνία της γνώσης και διεύρυνση της συμμετοχής στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Αναβάθμιση δεξιοτήτων ή υποβάθμιση πτυχίων; στο *Κοινωνία της γνώσης* Ίδεολογία και πραγματικότητα, Ίδρυμα Σ. Καραγιωργα και Τομέας Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Ιωάννινα, σελ. 35–50, **Κ.Θερισάνος** (2008), Διεύρυνση της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα: Μείωση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων ή «αποκλεισμός μέσα από την ένταξη»; περ. Αντιτετράδια της Εκπαίδευσης, τευχ. 87, σελ. 36 – 40.

τευθεί κάτι τέτοιο, για να διαμορφωθεί αυτόνομος παιδευτικός και μορφωτικός ρόλος; Πως θεμελιώνεται κοινωνικά μια τέτοια προοπτική για το Λύκειο;

Ο ρόλος του Λυκείου στην οικονομική παραγωγή έχει απαξιωθεί σε μεγάλο βαθμό και στο βαθμό που υπάρχουν εξετάσεις για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, είτε στο εσωτερικό του Λυκείου γίνονται αυτές είτε με την ολοκλήρωση των σπουδών, η εκπαιδευτική διαδικασία της λυκειακής βαθμίδας θα εξακολουθήσει να είναι υποταγμένη στις απαιτήσεις των εξετάσεων.

Το “Πόρισμα” θεωρεί ότι δεν υπάρχει «δυνατότητα ελεύθερης πρόσβασης των αποφοίτων του Λυκείου στα Α.Ε.Ι χωρίς εξετάσεις»⁶⁹, ενώ η πρόταση που έγινε από τον εκπρόσωπο του ΠΑΣΟΚ για το εθνικό απολυτήριο (κεντρική διεξαγωγή των εξετάσεων, θέματα σταθμισμένης δυσκολίας από σχετική τράπεζα, καθορισμός μαθημάτων και συντελεστών βαρύτητας από τα Ίδρύματα) θα έχει ως αποτέλεσμα τη σκλήρυνση της εξεταστικής διαδικασίας και την ένταση της ταξικής επιλογής.

Ο διάλογος για την αλλαγή του εξεταστικού συστήματος δεν έχει να κάνει με μορφωτικές και κοινωνικές ανάγκες των μαθητών σήμερα, αλλά με την επίλυση χρόνιων αντιφάσεων της κυρίαρχης πολιτικής στην εκπαίδευση. Έχει να κάνει με την ύψωση νέων φραγμών στην πορεία προς τα Α.Ε.Ι. Ακόμα και η ελεύθερη πρόσβαση είναι ένα σοβαρό θέμα, που δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί χωριστά από το θέμα των εργασιακών δικαιωμάτων των πτυχίων. Δεν αποτελεί από μόνη της πρόταση άμβλυνσης της ταξικής επιλογής, αλλά χρειάζεται να συνοδεύεται από συγκεκριμένες θέσεις υπεράσπισης των εργασιακών δικαιωμάτων των πτυχίων.⁷⁰

Το βασικό πρόβλημα που έχει ν’ αντιμετωπίσει σήμερα η κυρίαρχη πολιτική στη βασική εκπαίδευση είναι αυτό της κατανεμητικής αστάθειας του εκπαιδευτικού μηχανισμού, της αδυναμίας του δηλαδή να ελέγξει τη ροή του μαθητικού πληθυσμού και να την κατανει-

μει ανάλογα με τις απαιτήσεις του κοινωνικού καταμερισμού της εργασίας. Απέναντι σ’ αυτό το πρόβλημα προτάθηκαν δυο λύσεις: α. η λύση του κλειστού πανεπιστημίου με δραστική μείωση του φοιτητικού πληθυσμού, ώστε να είναι ευκολότερη η κατανομή του στις αντίστοιχες θέσεις του κοινωνικού καταμερισμού της εργασίας και β. η λύση του ανοίγματος – μεγαλύτερης μαζικοποίησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με ταυτόχρονη προσπάθεια απαξίωσης των εργασιακών δικαιωμάτων των πτυχίων. Ως απάντηση στην κρίση διαλέχτηκε η δεύτερη λύση. Ωστόσο δεν αρκεί η απαξίωση των εργασιακών δικαιωμάτων των αποφοίτων των ΑΕΙ για ν’ απαντηθεί αποτελεσματικά η κατανεμητική αστάθεια του εκπαιδευτικού μηχανισμού. Χρειάζεται η αναδιοργάνωση του μηχανισμού της βασικής εκπαίδευσης με κατεύθυνση την ενίσχυση της κοινωνικής επιλογής.

ΣΤ. Συμπερασματικά

Οι εθνικοί διάλογοι οργανώθηκαν ως τακτικές προώθησης της κυρίαρχης πολιτικής, είτε στη φάση που αυτή έκανε την αποφασιστική στροφή από τη σοσιαλδημοκρατία στο νεοσυντηρητισμό(1986–1988), είτε όταν η πολιτική των αναδιρθρώσεων αντιμετώπισε σοβαρές δυσκολίες στην επιβολή σημαντικών επιλογών της (1991, 2006) ή γενικευμένη αμφισβήτηση (Δεκέμβρης 2008). Αποτελούν επομένως τακτικές του κράτους για τη νομιμοποίηση και εφαρμογή πολιτικών του που συναντούν κοινωνικές αντιστάσεις.

Αν το εκπαιδευτικό και το ευρύτερο κοινωνικό κίνημα έχει κάτι ανάγκη σήμερα, αυτό δεν είναι οι διάλογοι – χειραγώγηση του Υπουργείου Παιδείας, αλλά το δικό του διάλογο με διαφορετικά αιτήματα και ιεραρχίες και με άλλα υποκείμενα στη συζήτηση. Ένας τέτοιος διάλογος θα συνδέει την ανάγκη της αντίστασης στη σύγχρονη καπιταλιστική αναδιάρθρωση με τη δημιουργία ενός σχεδίου για τη σύνδεση της εκπαιδευτικής αλλαγής με τη σοσιαλιστική κοινωνική προοπτική. #ΣΤΑΥΡΟΣ ΟΡΘΟΣ

γράφει ο Γιώργος Καββαδίας

Τα συνθήματα των διαδηλώσεων της προηγούμενης περιόδου αντηχούν ακόμα στα αυτιά μας. Συνθήματα, όπως «να καεί η βουλή» και «κλέφτες-κλέφτες», όσο γενικευτικά και απλουστευτικά ακούγονται, άλλο τόσο αποτυπώνουν με τον πιο δραματικό τρόπο τη βαθιά κρίση και τη διαφθορά του πολιτικού συστήματος. Η διαφθορά είναι μέσα στα χονίδια όχι μόνο του καπιταλισμού, αλλά και κάθε εκμεταλλευτικού συστήματος. Ως έννοια και φαινόμενο είναι σύμφυτη με την άσκηση της εξουσίας και τη διαπλοκή με ισχυρά οικονομικά συμφέροντα. Είναι στερεότυπη, αλλά δραματικά δικαιωμένη η ρήση ότι «η εξουσία διαφθείρει και η απόλυτη εξουσία διαφθείρει απόλυτα».

Σύμφωνα με τον Μοντεσκιέ διεφθαρμένη εξουσία είναι η υπερβολικά ισχυρή. Από τον Σόλωνα που πριν θεσπίσει τον νόμο της «σεισάχθειας» είχε ενημερώσει κάποιους φίλους του βοηθώντας τους έτσι να πλουτίσουν, μέχρι τους σημερινούς εκπροσώπους του δικομματισμού που εμπλέκονται στο σκάνδαλο του Χρηματιστηρίου, των υποκλοπών, για το «Φαγοπέδι», τα δομημένα ομόλογα και τη Siemens κ.α., αλλά και τους «σοσιαλιστές του κόττου και της σαμπάνιας» και τους εκπροσώπους της «Αριστεράς του χαβιαριού» αποδεικνύεται η **διαχρονικότητα της διαφθοράς και της διαπλοκής**.

Αυτό, βέβαια, δε σημαίνει ότι η διαφθορά και η απάτη δικαιολογούνται, επειδή «πάντα έτσι ήταν». Πολύ περισσότερο που σε συνθήκες κρίσης τα λαϊκά στρώματα εξωθούνται στη φτώχεια και την ανεργία, ενώ οι νέοι βλέπουν ότι η ζωή τους θα είναι χειρότερη από των γονιών τους. Πολύ χειρότερα που η κοινωνία οδηγείται σε κατάσταση «έκτακτης ανάγκης», όπου **τα εργασιακά και κοινωνικά δικαιώματα και στοιχειώδεις ελευθερίες, ακόμα και στα πλαίσια της αστικής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, μπαίνουν στο γύψο**. Αυτό δημιουργεί ένα εκρηκτικό μείγμα κοινωνικών αντιδράσεων.

Πρώτοι και με διαφθορά!

Η Ελλάδα είναι πρώτη και με διαφθορά στην κατάταξη της διαφθοράς στην Ε.Ε. μαζί με Βουλγαρία-Ρουμανία και σε απόσταση μεγάλη από τις άλλες χώρες, όπως προκύπτει από μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας. Σύμφωνα με σχετικά πρόσφατες εκτιμήσεις του αμερικανικού ινστιτούτου μελετών Brookings Institution το ελληνικό κράτος χάνει κάθε χρόνο 20 δις. ευρώ εξαιτίας της διαφθοράς στο Δημόσιο. Ποσό που αντιστοιχεί στο 8% του ΑΕΠ. Μάλιστα, σύμφωνα με τη μελέτη, αν ο δημόσιος τομέας στην Ελλάδα ήταν τόσο καθαρός και διαφανής όσο της Σουηδίας ή της Ολλανδίας, η χώρα θα εμφάνιζε πλεόνασμα την τελευταία δεκαετία. Αυτό και μόνο δείχνει ότι άδικα περικόπτονται οι μισθοί και οι συντάξεις και ότι το Μνημόνιο συνολικά αποσκοπεί στο γκρέμισμα του «κράτους- πρόνοιας» και στην κατεδάφιση δικαιωμάτων και κατακτήσεων των εργαζομένων προκειμένου να γονιμοποιηθεί το έδαφος για την κερδοφορία του κεφαλαίου.

Από τα στοιχεία της Οργάνωσης «Διεθνής Διαφάνεια» προκύπτει ότι τα έτη 2004 και 2009 σημειώθηκε στην Ελλάδα η μεγαλύτερη αύξηση της διαφθοράς σε σύνολο 180 κρατών με αποτέλεσμα από την 49^η θέση να βρεθεί στην 71^η.

Βιτρίνα της διαφθοράς αποτελούν τα σκάνδαλα των πολιτικών εκφραστών του κατεστημένου. Η διακίνηση του μαύρου πολιτικού χρήματος, η «κορηγία» σύμφωνα με τον Μαντέλη ή αλλιώς οι πολιτικοοικονομικές παρτούζες βρίσκονται στην ημερήσια διάταξη. Και το φαινόμενο δεν είναι μόνο ελληνικό. Η αυξανόμενη διαπλοκή των επιχειρηματιών με τον πολιτικό κόσμο στις αναπτυσσόμενες και βιομηχανικές χώρες είναι ένα από τα βασικά συμπεράσματα της έκθεσης της «Διεθνούς Διαφάνειας». Εκτιμάται ότι οι διεφθαρμένοι πολιτικοί και κυβερνητικοί αξιωματούχοι παίρνουν «δώρα» συνολικής αξίας μεταξύ 20-40 δις δολαρίων ετησίως! Πάμπολλα είναι τα παραδείγματα πολιτικών που μετά την πολιτική τους σταδιοδρομία βρήκαν ανοιχτές αγκάλες στους κόλπους μεγάλων επιχειρήσεων.

Εξάλλου είναι κοινή διαπίστωση ότι η πολιτική για την πλειονότητα των πολιτικών με κάποιες εξαιρέσεις από χώρους της Αριστεράς είναι ένα προσοδοφόρο επάγγελμα, εφελτήριο οικονομικής και κοινωνικής ανόδου. Η δίψα για εξουσία, η διασπάθιση του δημοσίου χρήματος και περιουσίας, η απληστία στη συσσώρευση ακινήτων, ο ανεξέλεγκτος πλουτισμός και ο νεποτισμός, δηλαδή το βόλεμα των δικών τους παιδιών και συγγενών, το ρουσφέτι και η υπεράσπιση των συμφερόντων της κυρίαρχης τάξης με νύκια και δόντια είναι βασικά χαρακτηριστικά.

Ασφαλώς και δεν είναι όλοι οι πολιτικοί διεφθαρμένοι, άτιμοι και απατεώνες. Όσοι, όμως, βρίσκονται σε υψηλές κρατικές θέσεις θέλουν δε θέλουν διαφθείρονται με την έννοια ότι μετατρέπονται σε υπηρέτες ενός φθαρμένου και διεφθαρμένου πολιτικού συστήματος. Ο **Venalis politicus** (διεφθαρμένος πολιτικός) είναι το κυρίαρχο πρότυπο, δομικό στοιχείο της αστικής δημοκρατίας και

Πρώτοι και με διαφθορά!
Πρώτοι και με διαφθορά!
Πρώτοι και με διαφθορά!
Πρώτοι και με διαφθορά!

Πρώτοι και με
διαφορά!
Πρώτοι και με
διαφορά!
Πρώτοι και με
διαφορά!
Πρώτοι και με
διαφορά!

όχι ο *Probis politicus* (αγαθός πολιτικός). Το θέμα της διαφθοράς δεν είναι ηθικό, αλλά πολιτικό. Στο σημερινό πολιτικό σύστημα το κράτος και τα κόμματα εξουσίας μετατρέπονται σε επιχειρήσεις. Οι όροι χρηματοδότησης των κομμάτων είναι ένα από τα «νόμιμα» σκάνδαλα. Τα ίδια τα κόμματα εξουσίας λειτουργούν ως φυτώρια διαφθοράς.

Το φαινόμενο δεν είναι σημερινό. Στο τέλος της δεκαετίας ο επί χρόνια βουλευτής και υπουργός των κυβερνήσεων του ΠΑ.ΣΟ.Κ., Γ. Καψής δημοσίευσε τον Νοέμβριο του 1999 άρθρο με τον χαρακτηριστικό τίτλο: «Πωλείται κόμμα, ενοικιάζονται βουλευτές». Το κράτος της μίζας, της ρεμούλας, του ρουσφετιού και της συναλλαγής κτίζεται πάνω στα ερείπια του «κράτους - πρόνοιας».

Η κρίση του πολιτικού συστήματος επιβεβαιώνεται και ερευνητικά. Περισσότεροι από τους μισούς Έλληνες ή το 52% δεν εμπιστεύονται ποτέ (ή σχεδόν ποτέ) τις κυβερνήσεις στην Ελλάδα, ενώ είναι καθολική σε ποσοστό 89% η πεποίθηση ότι οι κυβερνήσεις εξυπηρετούν τα μεγάλα συμφέροντα. Επιπλέον περίπου 8 στους 10 ή ποσοστό 78% αποδέχεται την άποψη ότι στην κυβέρνηση αρκετοί ή και όλοι είναι διεφθαρμένοι. (Έρευνα PUBLIC ISSUE, «Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» Κυρ. 13 - 6 - 2010).

Η διαπλοκή κομμάτων και βουλευτών με την οικονομική ελίτ διασφαλίζει τα οικονομικά συμφέροντα των κυρίαρχων τάξεων, διευρύνοντας τις κοινωνικές ανισότητες, αυξάνοντας την κοινωνική αδικία και παράγοντας διαρκώς σκάνδαλα.

Οι ψευδαισθήσεις περί κάθαρσης

Όσο και αν τα κόμματα εξουσίας προσπαθούν να βρουν δυο-τρεις «ενόχους», να προσφέρουν «αίμα», να προσωποποιήσουν τις ευθύνες για να πειστεί ο λαός ότι το σύστημα έχει τη δυνατότητα αυτοκάθαρσης και τιμωρίας των ενόχων, η πραγματικότητα δεν κουκουλώνεται. Πέρα από τη φανερή προσπάθειά τους για συμψηφισμούς σκανδάλων, προσπαθούν να αποκρύψουν τις ευθύνες τους και τις πραγματικές αιτίες της διαφθοράς και της διαπλοκής. Από κοντά και η πλειονότητα των ΜΜΕ βοηθούν να στηθούν τελετές για τηλεοπτική κατανάλωση και να λειτουργήσουν οι μηχανισμοί εκτόνωσης με διάφορους κουτσομπολίστικους ή ατομικούς τρόπους. Τροφοδοτούν σενάρια και ψευδαισθήσεις κάθαρσης. Απώτερος στόχος να μετατραπεί η λαϊκή οργή και αγανάκτηση σε παθητικοποίηση και απογοήτευση, να παραιτηθούν τα άτομα από συλλογικές δράσεις και αντιστάσεις και να εγκλωβιστούν στο καβούκι ενός μίζερου ατομισμού και γιατί όχι να αυτό-ενοχοποιηθούν.

Σε όλη τη μεταπολιτευτική περίοδο η συντριπτική πλειονότητα των εμπλεκομένων πολιτικών αποκαθάρθηκαν στην κολυμβήθρα του Σιλβάμ και αποδόθηκαν ως λευκές περισσότερες στην κοινωνία. Άλλωστε η ίδια η Βουλή λειτούργησε και λειτουργεί σαν πλυντήριο των σκανδάλων και οίκος που εκδίδει «συγκρωχάρτια». Και πώς να μη συμβαίνει αυτό σε ένα πρωθυπουργοκεντρικό και κομματικοκεντρικό κοινοβουλευτικό σύστημα που κυριαρχεί η λογική του πολιτικού κόστους και η δημιουργία εντυπώσεων, με απώτερο στόχο τη διατήρηση ή την απόκτηση της εξουσίας από του δίδυμους πύργους του δικομματισμού.

Από την άλλη η κοινοβουλευτική αριστερά έχασε το ηθικό στοίχημα το 1989, όταν στο όνομα της «κάθαρσης» συγκυβέρνησε με Ν.Δ. και μετά με ΠΑΣΟΚ, νομιμοποιώντας και αναπαράγοντας το σύστημα παραγωγής σκανδάλων.

Πασιφανές είναι ότι στη σημερινή αστική δημοκρατία απουσιάζουν θεσμοί λαϊκού ελέγχου και διαφάνειας. Παράλληλα η καπιταλιστική οργάνωση της κοινωνίας με σημαία το κέρδος ευνοεί τη διαπλοκή των θεσμών και των εκπροσώπων της κρατικής εξουσίας με τα ιδιωτικά συμφέροντα. Σ' αυτό το έδαφος ευδοκιμούν και αναπτύσσονται οι «εθνικοί προμηθευτές» και οι «εθνικοί εργολάβοι» που τροφοδοτούν την μπαταρία των σκανδάλων. Είναι ενδεικτικό ότι ο βαθμός διαφάνειας της κρατικής μηχανής βαθμολογείται με 3,45 και είναι μικρότερος ακόμα και από αυτόν της Τουρκίας και της Κορέας. (Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής της Ε.Ε.(EPC), 2008). Από τη δεκαετία του '80 μέχρι σήμερα έχουν συσταθεί δεκάδες εξεταστικές επιτροπές στη λογική «μία σου, μία μου» που αναπαράγουν την ασυλία και την ατιμωρησία.

Ο ένας αθώνει τον άλλο για την επόμενη φορά που οι ρόλοι αντιστραφούν, σύμφωνα με την αρχαία παροιμία «κόρακας κοράκου μάτι δεν βγάζει». Ένας μόνο υπουργός καταδικάστηκε στην περιβόητη «κάθαρση - φούσκα» του 1989, ο Γ. Αποστολόπουλος κι αυτός μετά από μερικά χρόνια βραβεύτηκε επί πρωθυπουργίας Κ. Σημίτη με μια θέση στην Τράπεζα Αττικής! Πρόσφατα η «υπόθεση Ζαχόπουλου» μπήκε από τη Δικαιοσύνη στο αρχείο.

Στην τροχιά της παραγραφής κινείται και το πολυσυζητημένο σκάνδαλο του Βατοπεδίου. Τι κι αν η προανακριτική επιτροπή της Βουλής αποφάσισε την παραπομπή πέντε πρώην υπουργών; Τι κι αν ο ίδιος ο τότε πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής «αναγνώριζε» το σκάνδαλο, δηλώνοντας ότι «από τα όσα σκανδαλώδη έγιναν στο Βατοπέδι, οι πολίτες έχουν πληγωθεί» (Ομιλία στη συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας της Ν.Δ. 16-12-2008); Στο υπόμνημά τους στις 28-9-2010 οι βουλευτές της Ν.Δ. τονίζουν μεταξύ άλλων: «Οι υπουργοί της κυβέρνησης της Ν.Δ. ο καθένας στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, υιοθέτησαν την καθ' όλα νόμιμη διαδικασία των ανταλλαγών που άλλωστε έχει εφαρμοστεί συχνά στο παρελθόν.» (Οι υπογραμμίσεις δικές μου). Και τυπικά, ίσως, έχουν

Πρώτοι και με
διαφορά!
Πρώτοι και με
διαφορά!
Πρώτοι και με
διαφορά!
Πρώτοι και με
διαφορά!

« Στην πραγματικότητα το ίδιο το καπιταλιστικό σύστημα θεμελιώνεται πάνω στο μεγαλύτερο σκάνδαλο που είναι η εκμετάλλευση και κλοπή της εργασίας της συντριπτικής πλειονότητας της κοινωνίας, δηλαδή των εργαζομένων, από μια μικρή μειονότητα, τους καπιταλιστές, που έχουν στην ιδιοκτησία τους τα μέσα παραγωγής. »

δίκιο με την έννοια ότι οι νόμοι που οι κυβερνητικές πλειοψηφίες νομιμοποιούν την αδικία, την αυθαιρεσία και τα σκάνδαλα. Ούτως ή άλλως έχουν την ασφαλιστική δικλίδα της παραγραφής για να αποδοθούν ως «λευκές περισσότερες» στην κοινωνία. Μέχρι και ο αρχιερέας του ακροδεξιού λαϊκισμού, ο Γ. Καρατζαφέρης δηλώνει: «Για μένα το Βατοπέδι δεν είναι σκάνδαλο, αλλά λάθος πολιτικές εκτιμήσεις». Προηγουμένως οι κυβερνητικοί βουλευτές αθώων τα στελέχη των προηγούμενων κυβερνήσεων του ΠΑ.ΣΟ.Κ. που άνοιξαν το δρόμο των ανταλλαγών στο σκάνδαλο του Βατοπεδίου.

Οι εξεταστικές επιτροπές έχουν αναδειχθεί σε όργανα ανακάλυψης της διαφθοράς και βιτρίνα μιας ανεκπλήρωτης κάθαρσης για επικοινωνιακούς λόγους, που στοχεύουν στην χειραγώγηση και τον αποπροσανατολισμό των εργαζομένων. Άλλωστε η ατιμωρησία των πολιτικών είναι και θεσμικά κατοχυρωμένη. Το άρθρο 86 του Συντάγματος προβλέπει την παραγραφή των ποινικών αδικημάτων πρώην υπουργών ή μελών της κυβέρνησης σε σύντομο χρονικό διάστημα. Για να μην αναφερθούμε και στον νόμο «περί ευθύνης υπουργών».

Το σκάνδαλο του συστήματος ή το σύστημα - σκάνδαλο

Η διαφθορά και η αδιαφάνεια είναι θεσμοθετημένα και δομικά στοιχεία του πολιτικού συστήματος. Τα σκάνδαλα αποτελούν την κορυφή του παγόβουνου. Στη βάση του συμπεριλαμβάνονται μεταξύ άλλων οι προϋπολογισμοί και οι ειδικοί λογαριασμοί (χωρίς διαχειριστικό έλεγχο) όλων των υπουργείων, οι αποικιοκρατικές συμβάσεις που συνάπτει ο δημόσιος τομέας με το μεγάλο κεφάλαιο, το ξεπούλημα δημοσίων οργανισμών, οι ιδιωτικοποιήσεις και το ξεπούλημα της δημόσιας περιουσίας, χωρίς λογοδοσία, όπως επιτάσσει το Μνημόνιο - μνημείο ξενόδουλης διακυβέρνησης της χώρας από ΔΝΤ και Ε.Ε.

Οστόσο, είναι εξίσου αλήθεια ότι η σκανδαλολογία χρησιμο-

ποιείται ως μέσο αποπροσανατολισμού και πρόκλησης τεχνητής πόλωσης, διευκολύνοντας τη λήθη και την εναλλαγή των κομμάτων εξουσίας. Ευνοεί το μιθριδατισμό της «κοινής γνώμης», νομιμοποιεί τη λαμογιά και τον εύκολο και ανέντιμο πλουτισμό. Ταυτόχρονα κρύβει την άλλη όψη των σκανδάλων και, κυρίως, το μέγα σκάνδαλο που είναι η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο και παράγει όλα τα «μικρότερα»: προκλητική κερδοφορία και «ρυθμίσεις» χρεών μεγάλων επιχειρήσεων, φοροαπαλλαγές των λίγων και ισχυρών και, κυρίως, των εφοπλιστών, καθήλωση μισθών και περιστολή δικαιωμάτων και ελευθεριών για τους εργαζομένους.

Μόνο με τις φοροαπαλλαγές που ψηφίστηκαν το 2001 και σύμφωνα με την ανακοίνωση του Υπουργείου Οικονομικών από τις μεγάλες επιχειρήσεις και τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο στερήθηκε το Δημόσιο έσοδα μόνο για την συγκεκριμένη χρονιά 550 δις. δραχμές. Μέσα στη δεκαετία ο συντελεστής φόρου για τα κέρδη των καπιταλιστών μειώθηκε από το 45% στο 20%! Ειδικότερα η κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. από 1/1/2011 εφαρμόζει το μέτρο της μείωσης του συντελεστή φορολογίας των καθαρών κερδών στο 20% από 24% που ισχύει σήμερα. Αλλά και ο πρόσφατος νόμος για την «περαίωση» είναι επιεικώς σκανδαλώδης. Μέχρι και πρόταση έκαναν οι υπουργοί της κυβέρνησης για ένταξη στην περαίωση ανέλεγκτων φορολογικών υποθέσεων ακόμα και επιχειρήσεων με τζίρο μεγαλύτερο των 20 εκατ. ευρώ.

Αλλά και από το σκάνδαλο των δομημένων ομολόγων με τα ασφαλιστικά ταμεία των εργαζομένων προέκυψαν πολλά και ενδιαφέροντα όσον αφορά την διαπλοκή και την διαφθορά. Από τα στοιχεία στην επιτροπή προκύπτει: α) ρόλο άτυπου συμβούλου των ταμείων είχαν θυγατρικές μεγάλων τραπεζών, δίχως να έχουν συμβάσεις(κι αυτό απαγορεύεται), β) κατατέθηκαν έγγραφα από τα οποία προέκυψε ότι οι τράπεζες χρέωναν κι αυτές με υψηλές προμήθειες τα ασφαλιστικά ταμεία. Η Εθνική Χρηματιστηριακή, του ομίλου της Εθνικής Τράπεζας «λειτουργούσε υπέρ του ομίλου της, αλλά εις βάρος του ταμείου των εργαζομένων της συνδεδεμένης εταιρείας» (Εθνική Ασφαλιστική). (Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, 26/9/2010).

Γράφει ο Brice de Tours (Μικρός οδηγός της πολιτικής διαφθοράς, εκδόσεις Κέδρος): «Τα ΜΜΕ λατρεύουν να καταγγέλλουν τις μικρές δολοφονίες που εντοπίζονται εύκολα. Ένας φάκελος 10.000 ευρώ που βρέθηκε στο σπίτι ενός υπουργού πυροδοτεί υστερία, αλλά μια υπουργική απόφαση που έχει ως αποτέλεσμα να αλλάξουν χέρια εκατομμύρια ευρώ θα αποσιωπηθεί ή ακόμα καλύτερα θα λιβανιστεί».

Πίσω από την άλλη πλευρά του φεγγαριού κρύβεται η νόμιμη ληστεία του κοινωνικού πλούτου που παράγουν οι εργαζόμενοι, σωρεύοντας αμύθητα κέρδη για τις μεγάλες επιχειρήσεις και τις πολυεθνικές. Στην πραγματικότητα το ίδιο το καπιταλιστικό σύστημα θεμελιώνεται πάνω στο μεγαλύτερο σκάνδαλο, που είναι η εκμετάλλευση και κλοπή της εργασίας της συντριπτικής πλειονότητας της κοινωνίας, δηλαδή των εργαζομένων, από μια μικρή μειονότητα, τους καπιταλιστές που έχουν στην ιδιοκτησία τους τα μέσα παραγωγής. Γι' αυτό και τα κάθε είδους σκάνδαλα θα αναπαράγονται διαρκώς στα πλαίσια του καπιταλιστικού συστήματος.

Με άλλα λόγια τα σκάνδαλα είναι η άλλη και λιγότερο ορατή όψη της κοινωνίας της εκμετάλλευσης, της φτώχειας και της ανεργίας. www.επιχειρηματίας.gr

Για την
προάσπιση της
Αρχαιολογίας
και του
Πολιτισμού
Για την
προάσπιση της
Αρχαιολογίας
και του
Πολιτισμού
Για την
προάσπιση της
Αρχαιολογίας
και του
Πολιτισμού
Για την
προάσπιση της
Αρχαιολογίας
και του
Πολιτισμού

Για την ανάγκη οργανωμένης συνδικαλιστικής δράσης, για την προάσπιση της Αρχαιολογίας και του Πολιτισμού

**συνέντευξη με τον Δημήτρη Κουφοβασίλη
μέλος του Δ.Σ. του Συλλόγου, Εκτάκτων Αρχαιολόγων**

Μέσα Οκτώβρη, και η κυβερνητική πολιτική εκδιπλώνεται σε όλο της το μεγαλείο, αυτή τη φορά μάλιστα μπροστά στον ιερό βράχο της Ακρόπολης των Αθηνών. Την απρόκλητη επίθεση των ΜΑΤ ενάντια σε εργαζομένους του Πολιτισμού, που σημειώθηκε την Πέμπτη 14/10/10, είχε την ευκαιρία να θαυμάσει το πανελλήνιο και τηλεοπτικά. Οι σκηνές απρόκλητης βίας από τους κρανοφόρους «προστάτες του πολιτισμού», συνοδευμένες από ψεκασμούς χημικών και προπηλακισμούς σε βάρος των διαμαρτυρομένων συμβασιούχων, έπεισαν και τους πιο καλοπροαίρετους για το πραγματικό πρόσωπο της Κυβέρνησης και του ΥΠ.Π.Ο.Τ., που προσφεύγουν κατευθείαν, πλέον, σε «εισπνεόμενα επιχειρήματα» ενάντια σε κάθε (αυτονόητη) εργασιακή διεκδίκηση, όπως είναι εκείνη του δικαιώματος στην εργασία, και του δικαιώματος στην αμοιβή για την εργασία αυτή.

Με αφορμή την πρώτη είσοδο (έπειτα από το ..1944!) δυνάμεων καταστολής στο χώρο της Ακρόπολης, επιχειρείται μια γενική, πρώτη προσέγγιση των προβλημάτων στον χώρο του Πολιτισμού από την οπτική γωνία ενός έκτακτου αρχαιολόγου.

Ποιο θα μπορούσε σήμερα να περιγραφεί ως το «No 1 πρόβλημα» ενός μη-μόνιμου αρχαιολόγου;

Το φάσμα της ανεργίας.

Οι Εφορείες Αρχαιοτήτων προκηρύσσουν ελάχιστες συμβάσεις, κι αυτές λίγων μηνών. Οι 8μηνες συμβάσεις θεωρούνται αυτή τη στιγμή δυσέυρετες.

Ταυτόχρονα, έχουν μειωθεί κατακόρυφα και τα έργα εκείνα που χρηματοδοτούνται από ιδιωτικά κονδύλια (το Δημόσιο εδώ αναλαμβάνει μόνο την εποπτεία): η οικοδομή έχει σημειώσει «βουτιά», παρασέρνοντας τις εργασίες που σχετίζονται με αυτή, συνεπώς και τις ανασκαφές που διεξάγονται σε οικόπεδα. Οι μεγάλες κατασκευαστικές και οι εργολάβοι μεγάλων τεχνικών έργων έχουν και εκείνοι περιορίσει τις δραστηριότητές τους' όποτε τυχόν χρειαστούν αρχαιολόγους κατά κανόνα προτιμούν να πληρώνουν υπερωρίες σε λίγους, εξοντώνοντας τους τουλάχιστον σωματικά, παρά να προσλάβουν περισσότερους, γεγονός που θα επέτρεπε εξάλλου την καλύτερη

παρακολούθηση των ανασκαφικών εργασιών, αλλά και την ουσιαστική προστασία των αρχαιολογικών ευρημάτων που τυχόν θα εντοπιστούν.

Οι συμβασιούχοι (ο όρος χρησιμοποιείται περισσότερο για εκείνους που έχουν εργοδότη το Δημόσιο) και οι έκτακτοι (ο όρος χρησιμοποιείται περισσότερο για εκείνους που έχουν ιδιώτη εργοδότη) αρχαιολόγοι ωθούνται σε οποιαδήποτε άλλη εργασία, πλην της αρχαιολογίας.

Συνδικαλιστικά που υπάγεται ένας αρχαιολόγος;

Οι λίγοι μόνιμοι αρχαιολόγοι, καθώς και όσοι είναι «αορίστου χρόνου» υπάγονται στο Σύλλογο Ελλήνων Αρχαιολόγων.

Βασικό κομμάτι των αρχαιολόγων εργάζεται με συμβάσεις, οπότε ανήκουν είτε στον Σύλλογο Εκτάκτων Αρχαιολόγων (όσοι έχουν ιδιώτη χρηματοδότη), είτε στο Πανελλήνιο Σωματείο Εκτάκτου Προσωπικού του Υπουργείου Πολιτισμού (όσοι αμείβονται από το Δημόσιο). Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που ένας μη-μόνιμος

αρχαιολόγος είναι εγγεγραμμένος και στα δύο αυτά σωματεία, διότι εκ περιτροπής εργάζεται υπό διαφορετικό εργοδότη.

Εκείνο που απ' τη δική μας πλευρά προσπαθούμε να προβάλουμε είναι η αναγκαιότητα συσπείρωσης των αρχαιολόγων, των εργαζομένων γενικότερα, γύρω από τα σωματεία τους. Ο Σ.ΕΚ.Α. απευθύνει κάλεσμα σε όλους τους αρχαιολόγους που υπάγονται σ' αυτόν, να εγγραφούν, να στηρίξουν με την παρουσία τους, τη γνώμη τους, τη δράση τους, τους σκοπούς του Συλλόγου.

Μετράμε 3 διαφορετικά σωματεία στα οποία υπάρχουν αρχαιολόγοι. Μήπως αυτό διαιρεί και αποδυναμώνει τελικά τη φωνή τους;

Το Υπουργείο Πολιτισμού, μάλλον, «και» το Υπουργείο Πολιτισμού έχει εργαζόμενους πολλών ταχυτήτων. Η συγκρότηση διαφορετικών σωματείων ασφαλώς έχει να κάνει με αυτό. Το ζήτημα, σε ό,τι αφορά στα 3 σωματεία, είναι στη φάση αυτή να μπορέσουμε να ενισχύσουμε τη συνεργασία και την αλληλεγγύη μας, να εργαστούμε σαν ένα σώμα, μακριά από «συντεχνιακές» λογικές και ανταγωνισμούς. Έχουμε κάνει βήματα στον τομέα αυτό, ασφαλώς υπάρχει μεγάλη διαδρομή ακόμα να διανυθεί. Το μόνο βέβαιο είναι ότι η πρόθεση της πολιτικής που ασκείται από την πλευρά της επίσημης πολιτείας είναι η διαίρεση και η διάσπαση μας.

Σημαντικό αίτημα των συμβασιού-

Για την
προώθηση της
Αρχαιολογίας
και του
Πολιτισμού
Για την
προώθηση της
Αρχαιολογίας
και του
Πολιτισμού
Για την
προώθηση της
Αρχαιολογίας
και του
Πολιτισμού
Για την
προώθηση της
Αρχαιολογίας
και του
Πολιτισμού

ων είναι η κατάργηση του 24μήνου. Έχει σημειωθεί κάποιο θήμα προς αυτήν την κατεύθυνση;

Όλοι οι νομομαθείς της κυβέρνησης και του ΥΠΠΟΤ, παρά τις περί του αντιθέτου δεσμεύσεις τους, δεν έχουν δώσει απάντηση στο αίτημα των εργαζομένων (και) στις υπηρεσίες του υπουργείου Πολιτισμού για την κατάργηση του 24μήνου. Αντί να καταργήσουν την αντεργατική ρύθμιση, οδηγούν όλο και περισσότερους εργαζομένους υπό το ζυγό του 24μήνου, του νομοθετήματος δηλαδή εκείνου που δεν επιτρέπει σε κανέναν συμβασιούχο να εργαστεί πέρα από 24 μήνες στη ζωή του στον ίδιο δημόσιο φορέα (Υπουργείο, κρατική υπηρεσία, δημόσιο οργανισμό) υπό την ίδια ειδικότητα.

Ενδεικτικά αναφέρουμε το ακόλουθο παράδειγμα: Μέχρι σήμερα, όσοι εργαζόμενοι του ΥΠΠΟΤ αμείβονταν από ιδιώτη χρηματοδότη, μπορούσαν να εξασφαλίζουν το αυτονόητο, δηλαδή το δικαίωμά τους στην εργασία πέρα από τους 24 μήνες. Όμως μια καινούρια Εγκύκλιος του ΥΠΠΟΤ προσδιορίζει, σε ό,τι αφορά στους εργαζόμενους στα μεγάλα τεχνικά έργα, ότι πλέον «η πρόσληψη γίνεται από την Εφορεία Αρχαιοτήτων».

Αυτό με απλά λόγια σημαίνει ότι:

α) Στη θέση του άλλοτε συμβαλλόμενου ιδιώτη εργοδότη, το Δημόσιο είναι εκείνο που αναλαμβάνει τώρα να υπογράψει σύμβαση με τον εργαζόμενο. Το γεγονός στην πράξη ισοδυναμεί με ανεργία για τον συμβασιούχο, με την παρέλευση του 24μήνου.

β) Για τους λίγους μήνες που θα εργαστεί, ο συμβασιούχος θα αμειφθεί με λιγότερα χρήματα (καθότι οι συμβάσεις του Δημοσίου προσφέρουν χαμηλότερο μισθό), ενώ οι κατασκευαστικές βγαίνουν πολύ κερδοσώστες, πληρώνοντας φτηνότερα την εργατική τους δύναμη.

γ) Όλο και ευρύτερες ομάδες συμβασιούχων με προϋπηρεσία στο ευαίσθητο αντικείμενο του Πολιτισμού, έμπειρο και ειδικευμένο προσωπικό, πετιέται κυριολεκτικά στην ανεργία, σε βάρος των αρχαιοτήτων και των μνημείων της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Το ΥΠΠΟΤ έχει στραφεί ουσιαστικά ενάντια στους εργαζομένους του. Τα νομοθετήματα διαδέχονται το ένα το άλλο, σε βάρος του προσωπικού στον χώρο του Πολιτισμού, σε βάρος των ίδιων των μνημείων. Οι αρχαιολόγοι έχουν δώσει σημαντικές μάχες για την κατάργηση του 24μήνου, και όλων των αντεργατικών και αντι-αρχαιολογικών, στην πραγματικότητα, μέτρων, και θα συνεχίσουν έτσι. Προτεραιότητά μας

πρέπει να γίνει η ενημέρωση των ευρύτερων, κατά το δυνατόν, στρωμάτων της κοινωνίας για τις πολιτικές και τα νομοθετήματα αυτού του είδους.

Ποιο θα μπορούσε να θεωρηθεί ένα ουσιαστικό επόμενο συνδικαλιστικό θήμα;

Νομίζω η κατάσταση στα περισσότερα σωματεία και συλλόγους είναι, λίγο-πολύ, μία: δραστηριοποιείται ένα μικρό ποσοστό των μελών, ενώ η πλειονότητα παραμένει έξω από μια άμεση πρακτική συμμετοχή.

Θεωρώ ότι αυτό που οφείλουμε να κάνουμε είναι να προσπαθήσουμε να ανεβάσουμε τη χαμηλή συνδικαλιστική συνείδηση των πολλών, αυτό να γίνει το πρώτο μέλημά μας. Πρέπει να επιστρέψουμε στα στοιχειώδη.

Σε ό,τι αφορά εμάς, οφείλουμε πρώτα απ' όλα να αναζητήσουμε κάθε έναν έκτακτο αρχαιολόγο που -για τους οποιουσδήποτε λόγους- δεν βρίσκεται ακόμη στον Σύλλογο, και να βρούμε τις λέξεις, να βρούμε τα επιχειρήματα για να τον πείσουμε να συνδεθεί με τον Σύλλογο. Έπειτα, να αναζητήσουμε τα εγγεγραμμένα αλλά ανενεργά μέλη μας, και να τους μιλήσουμε για την ουσία της συνδικαλιστικής δράσης, η οποία δεν είναι π.χ. η ψήφος στις εκλογές του Συλλόγου μόνο, αλλά η ενεργητική συμμετοχή σε όλες τις εσωτερικές διαδικα-

σίες και λειτουργίες του Συλλόγου. Να στραφούμε τέλος, και στα πιο δραστήρια μέλη μας: αυτοί είναι η ψυχή του Συλλόγου. Πρέπει οι αρχαιολόγοι αυτοί να αξιοποιηθούν υπό έναν κεντρικό σχεδιασμό, σύμφωνα με τα συμφέροντα του Σ.ΕΚ.Α.

Τα μνημεία του Πολιτισμού; Θα αντέξουν;

Με δύο λόγια, αν δεν αλλάξει κάτι, «όχι».

Αυτή τη στιγμή κυριολεκτικά καταρρέουν κορυφαία μνημεία της Ελλάδας, ενώ Μουσεία και αρχαιολογικοί χώροι έχουν εγκαταλειφθεί στην τύχη τους. Η απαξίωση και η οικονομική εγκατάλειψη της πολιτείας προς τον Πολιτισμό, τη «βαριά μας βιομηχανία» είναι σήμερα ορατή όσο ποτέ. Η βλάβη στις αρχαιότητες είναι μη αναστρέψιμη. Η ηγεσία του ΥΠΠΟΤ στην πραγματικότητα είναι υπόλογη για τις όποιες ανεπανόρθωτες ζημιές, όχι μόνο ενώπιον των συγχρόνων, αλλά και όλων των μελλοντικών γενεών. Εμείς οι αρχαιολόγοι πρέπει πρώτοι να κρούσουμε τον κώδωνα του κινδύνου για την ανήκεστη αυτή βλάβη. Να πιέσουμε το ΥΠΠΟΤ να προβεί σε προσλήψεις ειδικευμένου προσωπικού: φύλακες, συντηρητές, εργατοτεχνίτες, αρχαιολόγους. Να ενημερώσουμε την κοινή γνώμη για τη δεινή κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει ένα «εθνικό μας κεφάλαιο», ο Πολιτισμός.

alfavita.gr

Ειδήσεις, Αναλύσεις, Έρευνες, Θέματα για όλους
τους χώρους της Παιδείας και της εργασίας,
για τον εκπαιδευτικό, το γονιό, το μαθητή, το φοιτητή,
τον ενημερωμένο πολίτη

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ

www.alfavita.gr
ΔΙΚΤΥΟ

ΕΓΚΑΙΡΗ ΚΑΙ ΕΓΚΥΡΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Με την επιμέλεια του Χρήστου Κάτσικα
και 50 συνεργατών - ανταποκριτών.

Η **www.alfavita.gr** είναι η μεγαλύτερη
σε επισκεψιμότητα εκπαιδευτική πύλη στην Ελλάδα
με 2.500.000 επισκέψεις μηνιαίως.

Για μια πολιτική οικονομία του κοινωνικού αποκλεισμού

(Ανακοίνωση στην ημερίδα του Συνδέσμου Ειδικής Αγωγής στις 26 Ιουνίου 2010 στην Αθήνα)

γράφει ο Θανάσης Αλεξίου

Το πρόβλημα

Στην εισήγησή μου θα επιχειρήσω να δείξω την επιστημολογική προέλευση της έννοιας του κοινωνικού αποκλεισμού, ώστε αυτή να επανακτηθεί ως αναλυτικό εργαλείο των κοινωνικών επιστημών την αναλυτική και κριτική της εγκυρότητα. Θεωρώ πως η πληθωριστική χρησιμοποίηση του όρου προκαλεί συγχύσεις, καθώς με αυτόν τον όρο χαρακτηρίζονται φαινόμενα περιθωριοποίησης και έκπτωσης που ανάγονται σε διαφορετικές αιτίες ενώ εγγράφονται σε διαφορετικά κοινωνικο-ιστορικά πλαίσια. Άλλες λόγου χάρη πρακτικές αποκλεισμού και επανένταξης υπάρχουν στις προνεωτερικές-προκαπιταλιστικές κοινωνίες όπου οι κοινωνικές σχέσεις αρθρώνονται γύρω από τη γη και άλλες στις νεωτερικές-καπιταλιστικές κοινωνίες όπου η αξία παράγεται από την ανθρώπινη εργασία. Στις πρώτες το σώμα καταστρέφεται (βασανιστήρια, εκτελέσεις κ.λπ.), στις δεύτερες η αναβαθμισμένη αξία του σχετικοποιεί πρακτικές αποκλεισμού, ενώ επιβάλλει άλλες πολιτικές επανένταξης.

Το επιστημολογικό υπόβαθρο του Παραδείγματος του «κοινωνικού αποκλεισμού»

Το Παράδειγμα (βλ. Th. Kuhn) του κοινωνικού αποκλεισμού παραπέμπει σ' ένα πλαίσιο κοινωνικών σχέσεων πολύ διαφορετικό από εκείνο του Παραδείγματος που χρησιμοποιεί ως κατηγορία ανάλυσης τις κοινωνικές τάξεις. Σ' αντίθεση με το δεύτερο, το οποίο βλέπει την κοινωνία ασύμμετρα δομημένη, δηλαδή ως κοινωνία εκμεταλλευτικών σχέσεων, απ' όπου προκύπτουν οι κοινωνικές ανισότητες, στο πρώτο σχετικοποιείται ο κάθετος χαρακτήρας των κοινωνικών σχέσεων προς όφελος μιας οριζόντιας αντίληψης. Αν στο παράδειγμα των κοινωνικών τάξεων, η ανέχεια και η εξαθλίωση μίας τάξης, λόγω χάρη της εργατικής τάξης, εξηγείται από το γεγονός ότι μια άλλη τάξη, η αστική, κατέχει τα μέσα παραγωγής, συνενώως προσδιορίζεται και ο υπεύθυνος για την εκμετάλλευση, στο παράδειγμα του κοινωνικού αποκλεισμού ενώ παρουσιάζεται η δραματικότητα και οι αρνητικές επιπτώσεις αποκλεισμών και εκπτώσεων, δεν υπάρχει κάποιος, εκτός της ασυνέπειας και της ανεπάρκειας κάποιων προσώπων, ο οποίος να καθίσταται γι' αυτό υπεύθυνος. Το θέμα του αποκλεισμού ανήκει περισσότερο, όπως αναφέρουν ο L. Boltanski και η E. Chiapello, στη σφαίρα των συναισθημάτων παρά στη σφαίρα της κριτικής.¹ Εξ' άλλου αυτός είναι και ο λόγος που η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού έχει υιοθετηθεί άκριτα, όπως αναφέρουν οι ίδιοι,² από τις ανθρωπιστικές οργανώσεις.

Σε μεγάλο βαθμό το επιστημολογικό υπόβαθρο του Παραδείγματος που βασίζεται στον κοινωνικό αποκλεισμό ενυπάρχει στη σκέψη δύο κλασικών της κοινωνιολογίας, του E. Durkheim και του M. Weber, και κυρίως στις θέσεις τους για τον εξω-οικονομικό (ηθικό) χαρακτήρα του κοινωνικού δεσμού στις σύγχρονες κοινωνίες,

στον πρώτο, και του τρόπου προσδιορισμού των κοινωνικών τάξεων, στον δεύτερο (μεθοδολογικός ατομικισμός). Ουσιαστικά η σημερινή συζήτηση για τον κοινωνικό αποκλεισμό και την κοινωνική ενσωμάτωση, ηγεμονεύεται από τις επιστημολογικές προτάσεις των δύο στοχαστών, γεγονός που έχει ως συνέπεια και την επιλογή συγκεκριμένων μεθοδολογιών προσέγγισης της κοινωνικής πραγματικότητας με τις ανάλογες επιπτώσεις για την κοινωνική ανάλυση. Από την άλλη στο λειτουργιστικό παράδειγμα των κοινωνικών επιστημών η "διαφοροποίηση" της κοινωνίας, σε ρόλους και συστήματα ρόλων, δημιουργεί περιοχές κοινωνικού αποκλεισμού, το φαινόμενο αυτό όμως προκύπτει από την διάρθρωση της κοινωνίας και είναι μέρος της διαδικασίας προς την κοινωνική ολοκλήρωση. Ουσιαστικά ο κοινωνικός αποκλεισμός στις ντυρκεμιανές (λειτουργιστικές) και βεμπεριανές προσεγγίσεις συνιστά μαζί με τα προγράμματα αντιμετώπισής του ένα εγχείρημα συστημικής ολοκλήρωσης, δηλαδή λειτουργικής ένταξης του πληθυσμού στις παραμέτρους της αστικής-καπιταλιστικής πραγματικότητας. Στο βαθμό μάλιστα που τα χαρακτηριστικά ομάδων και ατόμων προσεγγίζονται χωρίς τα κοινωνικά και ταξικά χαρακτηριστικά τους, δηλαδή χωρίς αναφορά στους «ιστορικούς ανθρώπους» (historische Menschen) (K. Marx) αλλά στη βάση μιας μεταφυσικής ανάγκης του συστήματος για ολοκλήρωση, το ενταξιακό εγχείρημα εξελίσσεται περισσότερο ως εκ νέου κοινωνικοποίηση του πληθυσμού στη λογική της αγοράς. Εξάλλου, ο δομικός χαρακτήρας της ανεργίας αφήνει ελάχιστα περιθώρια ώστε να καταστεί εφικτή η ένταξη μέσω της εργασίας.

Το θεωρητικό πλαίσιο της έννοιας του κοινωνικού αποκλεισμού προσφέρεται από τον ίδιο τον M. Weber και τη θέση του για την "κλειστή ομάδα" και τους ειδικούς τρόπους ζωής, η οποία έχοντας μονοπωλήσει μέσω εξω-αγοραίων μηχανισμών (οικογενειακή ή εθνοτική καταγωγή, μορφωτικό επίπεδο, κύρος κ.λπ.)³ την πρόσβα-

ση σε πόρους και αγαθά τείνει να αποκλείσει άλλες.⁴ Ως γνωστόν ο M. Weber ορίζει τη σφαίρα της κατανάλωσης ως πεδίο συγκρότησης των κοινωνικών τάξεων, θέση που υιοθετούν και νεοβεμπεριανές προσεγγίσεις, όπως αυτή του P. Bourdieu, που δίνουν όμως έμφαση στις καταναλωτικές πρακτικές που λειτουργούν ως πρακτικές διάκρισης. Προφανώς ο M. Weber αναφέρεται στην προκαπιταλιστική πραγματικότητα και στις εξω-οικονομικές συνθήκες (εθνοτική και θρησκευτική ταυτότητα) που επέβαλλαν την κοινωνική θέση και περιόριζαν την κινητικότητα στα μέλη των νομοκατεστημένων τάξεων (Stände). Εντούτοις οι σημερινοί άνεργοι δεν αποκλείονται εξαιτίας εξω-αγοραίων πρακτικών, ας πούμε εξαιτίας τρόπων ζωής και κατανάλωσης ή εξαιτίας της θρησκευτικής ή εθνοτικής τους καταγωγής, αλλά εξαιτίας αγοραίων πρακτικών. Αυτοί είναι άνεργοι εργάτες, καταχρεωμένοι αγρότες, κατεστραμμένοι μικροαστοί κ.λπ. Συνεπώς σε συνθήκες μισθωτής εργασίας, οι διαχωρισμοί και οι εκπτώσεις έχουν ταξικό υπόστρωμα και οι κατηγοριοποιήσεις του τύπου «μέσα» και «έξω», «ενσωματωμένοι» και «αποκλεισμένοι», δημιουργούν περισσότερο παρανοήσεις παρά συμβάλλουν στην ουσιαστική κατανόηση

❖ Οι σημερινοί άνεργοι δεν αποκλείονται εξαιτίας εξω-αγοραίων πρακτικών, ας πούμε εξαιτίας τρόπων ζωής και κατανάλωσης ή εξαιτίας της θρησκευτικής ή εθνοτικής τους καταγωγής, αλλά εξαιτίας αγοραίων πρακτικών. ❖

του φαινομένου. Ενώ μάλιστα οι αποκλεισμένες ομάδες αποκαθίστανται ως κοινωνική τάξη και αυτό ανεξάρτητα από τους λόγους του αποκλεισμού τους (άνεργοι, εξαρτημένοι, ανάπηροι, άτομα με ψυχικές διαταραχές κ.ά.), οι ενσωματωμένες ομάδες εκλαμβάνονται ως ένα διαταξικό ομοιογενές μόρφωμα χωρίς αντιθέσεις στο εσωτερικό του. Η θέση αυτή συσκοτίζει το γεγονός ότι οι θέσεις μέσα στις οποίες οι άνθρωποι θεωρούνται "ενσωματωμένοι" (integrated) μέσω του καταμερισμού εργασίας είναι στην ουσία άνιστες.⁵ Η αποδοχή της θέσης πως η κοινωνία είναι άθροισμα ατόμων, και όχι σύστημα κοινωνικών σχέσεων, όπως είδαμε παραπάνω, σε συνάρτηση με την χωρική αντίληψη για την κοινωνία, που προωθεί η υιοθέτηση της έννοιας του κοινωνικού αποκλεισμού, στεγανοποιεί τις σχέσεις μεταξύ των κοινωνικών τάξεων, εμφανίζοντας τες, όπως ακριβώς προτείνει ο μεθοδολογικός ατομισμός του M. Weber, ως σχέσεις μεταξύ προσώπων. Εφόσον οι κοινωνικές σχέσεις είναι διαπροσωπικές, δεν υπάρχει και επαφή ανάμεσα στις κοινωνικές τάξεις. Από που θα προκύψουν τότε τριβές και πολύ περισσότερο ταξικές αντιθέσεις και εκμετάλλευση; Επομένως οι οποιοσδήποτε τριβές μεταξύ ατόμων και ομάδων θα ερμηνευτούν ως πρόβλημα ψυχολογικής τάξης. Εντούτοις τόσο η υποαπασχόληση (underemployment) και η κοινωνική απομόνωση (social isolation), δηλαδή η ποιότητα των κοινωνικών επαφών, όσο και οι ευκαιρίες ζωής στην αγορά (life chances) που συσπύονται για τον W. J. Wilson βασικά γνωρίσματα της Underclass (υποτάξης των αστικών κέντρων),⁶ είναι πιθανές καταστάσεις για το μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού που ζει σε συνθήκες εξαρτημένης (μισθωτής) εργασίας, ανεξάρτητα αν είχε πρόσβαση στην σφαίρα της παραγωγής ή έχει εκπέσει κοινωνικά.

Επομένως είναι πολύ διαφορετικό να εξετάζει κανείς την αποβιομηχάνιση και την αποκέντρωση της φορντικής παραγωγής που έπληξε κυρίως τα γκέτο των αφροαμερικανών στις ΗΠΑ ή τις βιομηχανικές περιοχές της Αγγλίας ή της Ανατολικής Γερμανίας, ως αι-

τίες του σχηματισμού της Underclass (υποτάξης),⁷ που μαζί με την αποδόμηση κρατικών κοινωνικών πολιτικών, διαμόρφωσαν μια ανομική κατάσταση στις πρώην βιομηχανικές ζώνες, από το να επιχειρεί να εξηγήσει το πρόβλημα από τον τρόπο με τον οποίο τα άτομα βιώνουν την ανεργία, την υποαπασχόληση και την ανημποριά. Στην πρώτη περίπτωση γίνεται σαφές ότι η υποτάξη (Underclass) αποτελεί συνέχεια των δομών με αναμενόμενες συμπεριφορές, ενώ στη δεύτερη περίπτωση δίνεται η εντύπωση πως οι συμπεριφορές και οι νοοτροπίες που χαρακτηρίζουν την υποτάξη προέκυψαν από τα ίδια τα άτομα, ως ηθελιμμένη κατάσταση, ως τα άτομα να διαθέτουν μια δικιά τους ενδοχώρα ανεξάρτητη από την κοινωνία και τις δομές της. Αυτό που συμβαίνει, και εδώ θα συμφωνήσουμε με τον S. Lash, έχει να κάνει με την απαξίωση της εργασίας και τον αποκλεισμό τμημάτων της εργατικής τάξης από τον κοινωνικό πλούτο της αστικής κοινωνίας, παρόλο που αυτός παρήχθη από την εργασία της.⁸ Βεβαίως η απαξίωση αυτή έχει ως συνέπεια και την υποβάθμιση των χώρων αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης (στεγαστικές συνθήκες, διάλυση πρωτογενών δικτύων, εγκληματικότητα κ.ά.). Συνεπώς οι δουλειές του ποδαριού, το πήγαινε – έλα στη αγορά εργασίας, η υποαπασχόληση κ.λπ. που χαρακτηρίζουν τις θέσεις απασχόλησης της «υποτάξης» (Underclass), –γιατί αυτή δεν αποτελείται μόνο από άνεργους, άργους, άστεγους, παραβατικούς, κλεφτρόνια και εξαρτημένους κ.ά.–, περιγράφουν θέσεις μελών της μετα-εργοστασιακής εργατικής τάξης που για να επιβιώσουν πρέπει να εκμισθώσουν κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες την εργατική τους δύναμη.

Ακόμη μεγαλύτερη σύγχυση προκαλεί η θέση του Z. Bauman, ο οποίος θεωρώντας τις σημερινές κοινωνίες ως «κοινωνίες κατανάλωσης», ορίζει την υποτάξη, την «τάξη των παριών» με όρους κατανάλωσης, ως μια τάξη ανθρώπων πέρα από τάξεις και ιεραρχίες.⁹ Εφόσον η εργασία απώλεσε την ενσωματωτική της δυναμική, η κατανάλωση με τους αντίστοιχους τρόπους ζωής αναδεικνύονται σε συγκροτητικά στοιχεία της «μεταταμοντέρνας συνθήκης».¹⁰ Η κοινωνική ενσωμάτωση γίνεται πλέον μέσω της καταναλωτικής αγοράς, η οποία εμφανίζεται ως το πεδίο πραγμάτωσης επιθυμιών και ελευθεριών. Σε μια κοινωνία καταναλωτών, η ανεπάρκεια του προσώπου ως καταναλωτή οδηγεί σύμφωνα με τον Z. Bauman, στην κοινωνική υποβάθμιση και την «εσωτερική εξορία».¹¹ Συνέπειες αυτής της καταναλωτικής ανεπάρκειας είναι, σύμφωνα με τον ίδιο η κατάρρευση της αυτοεκτίμησης, η δημιουργία αισθημάτων ντροπής και ενοχής, στοιχεία που προβάλλονται φαντασιακά στην «κατώτερη τάξη», ενώ η μνησικακία, η αγανάκτηση και η επιθετικότητα χαρακτηρίζουν όλο και περισσότερο τις κοινωνικές σχέσεις.¹² Πάλι οι κοινωνικές τάξεις ως ομάδες προσώπων. Ουσιαστικά πρόκειται για μια νεοβεμπεριανή προσέγγιση, καθώς και εδώ εξω-οικονομικοί, υποκειμενικοί παράγοντες (κύρος, κοινωνική αναγνώριση, αισθητική κρίση κ.ο.κ.) που αναφέρονται στην καταναλωτική συνθήκη, συνιστούν το κριτήριο ορισμού των κοινωνικών τάξεων. Η αισθητική προσέγγιση της πραγματικότητας μέσα από την οπτική γωνία του καταναλωτή, δηλαδή του ατόμου με τα κίνητρα και τις επιθυμίες (μεθοδολογικός ατομισμός), συνιστά ως γνωστό, βασικό αξίωμα του μεθοδολογικού ατομισμού και της νεοκλασικής θεωρίας. Οι αλλαγές στην παραγωγή και στην οικονομία προέρχονται σύμφωνα μ' αυτή την προσέγγιση από τις ατομικές επιθυμίες για κατανάλωση και διάκριση.

Από την άλλη, κεντρικός πόλος ενσωμάτωσης από τη βιομηχανική επανάσταση και μετά αναδεικνύεται η μισθωτή εργασία και ένα σύστημα αξιών και θέσεων που αρθρώνονται γύρω απ' αυτήν. Ο

Κοινωνικός
Αποκλεισμός
Κοινωνικός
Αποκλεισμός
Κοινωνικός
Αποκλεισμός
Κοινωνικός
Αποκλεισμός

κοινωνικός δεσμός απογυμνώνεται από θρησκευτικές και ηθικές διαμεσολαθήσεις, εξάλλου με το κίνημα της μεταρρύθμισης η κοινωνία έχει εκκοσμικευτεί, και μετατρέπεται σε οικονομικό, πόσο μάλλον όταν η απόσπαση και η ιδιοποίηση του κοινωνικού υπερπροϊόντος (υπεραξία) γίνεται αυτόματα στο χώρο παραγωγής της, μέσω της οικονομικής διαδικασίας, γεγονός που καθιστά περιττή την εξω-οικονομική (πολιτική) παρέμβαση. Επομένως η πρόσβαση στην αγορά εργασίας, καθορίζει το βαθμό ενσωμάτωσης ή λειτουργικής περιθωριοποίησης του ατόμου. Εθνοτικές και θρησκευτικές προκαταλήψεις εμποδίζουν συχνά την κατάληψη συγκεκριμένων θέσεων στην αγορά εργασίας, εντούτοις αυτές σχετικοποιούνται και αίρονται όταν υπάρχει έλλειψη εργατικών χεριών. Σε νομικό-πολιτικό επίπεδο το άτομο αναγνωρίζεται με τις ιδιότητες του αστού, ως ιδιοκτήτης, δηλαδή ως ιδιοκτήτης (πωλητής) της εργατικής του δύναμης, παρόλο που η εργατική δύναμη συνιστά, όπως επισημαίνει ο K. Polanyi πλασματικό εμπόρευμα, αυτή δηλαδή δεν μπορεί να αποχωριστεί από το φορέα της, όπως όλα τα άλλα εμπορεύματα.

Οι προνοιακές πρακτικές σε συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού

Εντούτοις η εννοιολόγηση του κοινωνικού ζητήματος με όρους κοινωνικής παθολογίας («ευπαθείς ομάδες», «ευάλωτες ομάδες» κ.ο.κ.), προέκυψε σε μεγάλο βαθμό από την υποχώρηση της καθολικότητας του κράτους πρόνοιας και την επιστροφή στις ειδικές κοινωνικές πολιτικές (με αναφορά τις ομάδες στόχους) που σε πολλά θυμίζουν την κατασταλακτική κοινωνική πολιτική του 19^{ου} αιώνα που στιγματίζει και απαξιώνει τους αποδέκτες. Αλλά για ποιό λόγο κάποιες πληθυσμιακές ομάδες γίνονται αντικείμενο πολιτικών καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού (βλ. ομάδες με ειδικές ανάγκες, ασθενείς, εξαρτημένα άτομα κ.ο.κ.). Το στοιχείο που καθιστά αυτές τις ομάδες «διαφορετικές» είναι η αδυναμία τους ή η παρεμπόδιση τους¹³ να εκθέσουν την εργατική τους δύναμη στην αγορά εργασίας. Η ασθένεια του AIDS λειτουργεί λόγου χάρη και ως μεταφορά, ενώ η αντιληψη γι' αυτή δεν σχηματίζεται πάντα με βάση επιδημιολογικές έρευνες, αλλά με βάση αντιθέσεις και συμπεφέροντα ομάδων πίεσης που προβάλλουν πρωτίστως και εντελώς διαστρεβλωμένα τον κίνδυνο απ' αυτήν, όπως συμβαίνει επίσης και για τα εξαρτημένα από ουσίες άτομα.¹⁴ Ανάλογα με τις επιδράσεις του περιβάλλοντος, οι προδιαθέσεις, ανικανότητες και τα μειονεκτήματα μπορούν να εξελιχθούν σε εμπόδια ή να σχετικοποιηθούν, ενώ οποιαδήποτε μειονεκτήματα (αναπηρίες, βιογραφικές ασυνέχειες κ.α.) μπορούν να υπερκαλυφθούν, όπως συμβαίνει και με την ανεργία (επιδόματα ανεργίας κ.ο.κ.), από το «συλλογικό εργαζόμενο» (Gesamtarbeiter) και την κοινωνικοποίηση του κόστους αναπαραγωγής. Εφόσον δεχτούμε την άποψη του M. Merleau-Ponty (και νομίζω ειδικά για να κατανοήσουμε το βίωμα της αναπηρίας η φαινομενολογία της αντιληψης προσφέρει χρήσιμες και πρωτότυπες προσεγγίσεις) πως το σώμα είναι το όχημά του στον κόσμο και για το άτομο έχω σώμα σημαίνει ενώνομαι μ' ένα προσδιορισμένο περιβάλλον, η αναπηρία θα πρέπει να προσδιοριστεί ως διάρρηξη της ενσώματης σχέσης με τον κόσμο και ως επικοινωνιακή ρήξη με την κοινωνική πραγματικότητα. Αυτό σημαίνει πως υπάρχει ένα σώμα που ορίζεται κοινωνικά όσον αφορά τις λειτουργίες του («συνηθισμένο σώμα») και ένα σώμα το οποίο εξαιτίας της ανεπάρκειάς του («νυν σώμα»), δηλαδή σε κατάσταση αναπηρίας, ορίζεται πάλι κοινωνικά αλλά δεν ανταποκρίνεται σ' αυτές τις λειτουργίες. Συνεπώς μπορεί η ανεπάρκεια του σώματος να βιώνεται προσωπικά, επειδή όμως αυτή ορίζεται κοινωνικά, μπορεί

να υπερκαλυφθεί χωρίς ιδιαίτερο κόστος από το “συνηθισμένο σώμα”, ή από την εργασία του συλλογικού εργαζόμενου. Το σώμα θα πρέπει να νοείται, γράφει ο M. Merleau-Ponty, «όχι μόνο σε μια στιγμιαία, πεπληρωμένη, ενική εμπειρία, αλλά επιπλέον σε μια διάσταση γενικότητας και ως απρόσωπο είναι» (Merleau-Ponty 2004, σ. 139). Όταν μάλιστα ο βαθμός τρωτότητας των ατόμων στην ασθένεια, στις επιδημίες και στην εξάρτηση είναι συνάρτηση της κοινωνικής τάξης, του πολιτισμικού κεφαλαίου και των κοινωνικο-ταξικών έξεων, –όπως καταδεικνύουν εδώ και δεκαετίες κοινωνικο-επιδημιολογικές μελέτες–,¹⁵ με την έννοια ότι η έλλειψη πόρων σε συνδυασμό με την αδυναμία οργάνωσης της προσωπικής ζωής, καθίσταται τυπική για ολόκληρες ομάδες του πληθυσμού που έχουν συγκεκριμένη θέση στον καταμερισμό εργασίας (εργατικά και λαϊκά στρώματα), η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού έρχεται μάλλον να συγκαλύψει τις αιτίες που ευθύνονται για το φαινόμενο.

Από την άλλη, η φιλολογία που εκβάλλει στο ιδεολόγημα «δικαίωμα στη διαφορά» δεν μπορεί να αντιληφθεί ότι αυτή η διαφορά απορρέει από το γεγονός της διαφορετικής πρόσβασης στην κοινωνία της (μισθωτής) εργασίας. Εφ' όσον το φυσικό αποδεσμευτεί από τον κοινωνικό, εύκολα στη συνέχεια μπορεί να επικαλύψει το κοινωνικό, προλειαινοντας το έδαφος για μια μυθολογία που θα βασισθεί στην εξύμνηση ή στην απαξίωση πρωταρχικών (φυσικών) ιδιοτήτων, στις οποίες αποδίδεται αυτό που στην πραγματικότητα προκύπτει από τους θεσμούς της κοινωνίας.¹⁶ Έτσι αυτή η διαφορετική και άνιση θέση πρόσβασης στην εργασία που προσδίδει λειτουργικό περιεχόμενο στη μειονεξία, φυσιοποιείται, καθόσον εκλαμβάνεται ως «έμφυτη» ιδιότητα του ατόμου (ως διαφορά). Παρεμπιπτόντως το μεγαλύτερο μέρος των αναπηριών προκύπτει από επίκτητες περιστάσεις (κυρίως εργατικά και οδικά ατυχήματα). Αντίθετα, όταν υπάρχει έλλειψη εργατικής δύναμης στην αγορά εργασίας, όλα αυτά τα χαρακτηριστικά σχετικοποιούνται, ενώ ακυρώνονται και (καταλοιπικές) πολιτισμικές πρακτικές αποκλεισμού. Επομένως, δεν μπορεί να είναι η συγκεκριμένη μειονεξία αντικείμενο πολιτικών καταπολέμησης κοινωνικού αποκλεισμού, αλλά η αγορά εργασίας που δεν “ανοίγει” για να δεχτεί μέρος του «συλλογικού εργαζόμενου». Όπως και στην περίπτωση πρόσβασης στον αστικό χώρο ατόμων με ειδικές ανάγκες το πρόβλημα προσεγγίζεται από την πλευρά οργάνωσης και δόμησης του αστικού χώρου και όχι από την πλευρά του ατόμου με το μειονέκτημα έτσι και σ' αυτήν την περίπτωση ο ενδελεχμένος τρόπος αντιμετώπισης του προβλήματος είναι η αλ-

« Οι άνισες ευκαιρίες ζωής και η άνιση πρόσβαση σε μέσα και πόρους που απορρέουν από άνισες ταξικές θέσεις συνιστούν όμως εχγενή κατάσταση στην κοινωνία της μισθωτής εργασίας. »

λαγή του τρόπου οργάνωσης της κοινωνίας και της εργασίας.

Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και με τους ασθενείς. Επειδή η ασθένεια στην καπιταλιστική πραγματικότητα γίνεται αντιληπτή ως απόκλιση από ανειλημμένους ή προσδοκώμενους ρόλους (T. Parsons)¹⁷, οι ασθενείς εννοούνται ως άτομα που αποκλίνουν και δεν μπορούν να ανταποκριθούν σ' αυτούς τους ρόλους. Καθώς αυτοί εξαιτίας της ασθένειας παύουν να είναι λειτουργικοί, – (η υγεία ως απουσία ασθένειας)– και δεν ανταποκρίνονται στο ρόλο του εργαζόμενου, κινδυνεύουν να εκπέσουν κοινωνικά. Παρόλο που η ασθένεια συνιστά ασυνέχεια και ρήξη της βιογραφίας, εφόσον το άτομο δεν ενταχτεί σε προγράμματα αποκατάστασης ή επανένταξης (θεραπεία, επαναπόκτηση δεξιοτήτων κ.ο.κ.) θεωρείται το ίδιο υπεύθυνο για την κατάσταση της υγείας του.¹⁸ Όπως και στην περίπτωση των ατόμων με ειδικές ανάγκες, αυτό που καθιστά τη θέση των ασθενών μειονεκτική είναι η (σχετική) αδυναμία τους να συμμετέχουν στην παραγωγική ζωή, δηλαδή να διασφαλίζουν την συντήρηση και την αναπαραγωγή τους. Βεβαίως η αναπαραγωγή του ατόμου στις καπιταλιστικές κοινωνίες είναι ιδιωτική υπόθεση, επομένως πάλι δεν μπορούμε να μιλούμε για αποκλεισμό. Οι άνισες ευκαιρίες ζωής και η άνιση πρόσβαση σε μέσα και πόρους που απορρέουν από άνισες ταξικές θέσεις συνιστούν όμως εγγενή κατάσταση στην κοινωνία της μισθωτής εργασίας.

Παρόλα αυτά δεν σημαίνει ότι η οποιαδήποτε απόκλιση ή διαφορά με τις αντίστοιχες ταυτότητες που τις περιβάλλουν αδυνατούν να εκφραστούν στην καπιταλιστική κοινωνία. Ούτε η καπιταλιστική κοινωνία είναι από τη φύση της αντίθετη με μια αγορά ταυτοτήτων. Εξάλλου είναι ο ίδιος ο αστικός φιλελευθερισμός που ζητούσε επίμονα και τελικά επέβαλλε την ταυτότητα και την αναγνώριση των εμπορευμάτων (μεταξύ άλλων και της εργατικής δύναμης), αλλά και την ελεύθερη διακίνησή τους. Ακόμη και το αίτημα της ίσης μεταχείρισης των «αποκλεισμένων» ταυτοτήτων με αναφορά στην ασθένεια, το φύλο, τη φυλή κ.ο.κ. δεν είναι έξω από τη λογική του καπιταλισμού. Από την άλλη το κεφάλαιο στην προσπάθειά του να απορροφήσει

ανθρώπους μέσα στην αγορά εργασίας και να τους αναγάγει σε ανταλλάξιμες μονάδες εργασίας, απογυμνωμένες από οποιαδήποτε ειδική ταυτότητα υπονομεύει εξω-οικονομικές διαφορές (φύλο, φυλή, απόκλιση κ.λπ.) για να τις διαλύσει μέσα στην «ισότητα». Συνεπώς οι έμφυλες διακρίσεις, ο κοινωνικός ρατσισμός, ο σεξισμός κ.λπ. δεν έχουν άμεση δομική σχέση με τον καπιταλισμό. Αντίθετα αυτές υπάρχουν και προβάλλονται επειδή συμβάλλουν στη συγκρότηση υποδεέστερων κοινωνικών ομάδων και ταυτοτήτων και δύνανται να επικαλύψουν την ταξική εκμετάλλευση παρέχοντας ιδεολογική κάλυψη στο υφιστάμενο σύστημα κοινωνικών σχέσεων.¹⁹

Επομένως η άρση αποκλεισμών για ομάδες και ταυτότητες συμβάλλει τόσο στην λειτουργική ενσωμάτωση ομάδων του πληθυσμού όσο και στη νομιμοποίηση με πρόφαση τη διαφορά ή την ταυτότητα των κατακερματισμών του κοινωνικού σώματος. Βεβαίως σε συνθήκες κρίσης (κρίση υπερουσσώρευσης), όπου το κεφάλαιο αναζητά κερδοφόρα πεδία επένδυσης, ο αποκατακτηρισμός των δημόσιων αγαθών (υγεία, εκπαίδευση, ασφάλιση κ.λπ.) και η εκ νέου εμπορευματοποίηση πεδίων της κοινωνικής αναπαραγωγής φαίνεται πως δίνει χρόνο στο κεφάλαιο να ξεπεράσει την κρίση για να επανέλθει δυναμικά στο πρωτεύον κύκλωμα (άμεση παραγωγή και κατανάλωση) (D. Harvey). Οι επενδύσεις εδώ βασίζονται στη λογική της χρονικής μετάθεσης της κρίσης υπερουσσώρευσης, δηλαδή της αργίας και της απαξίωσης κεφαλαίων και εργατικής δύναμης που εμφανίστηκε στο πρωτεύον κύκλωμα (παραγωγή αγαθών που μένουν απούλητα). Κατά κάποιο τρόπο ο καπιταλισμός προσπαθεί να ξεπεράσει το χώρο με το χρόνο, αγοράζοντας για τον εαυτό του χρόνο μέσα στο χώρο που κατακτά (Harvey 1995:40). Ποσώς ενδιαφέρεται ο ατομικός καπιταλιστής αλλά και η τάξη των καπιταλιστών για την αναπαραγωγή της κοινωνίας ως ολότητας. Ως γνωστόν η διαδικασία αυτή αποτελούσε μια από τις κεντρικές λειτουργίες του κράτους («συλλογικός καπιταλιστής») στη μορφή του κράτους πρόνοιας (welfare state). Αφήνοντας στην άκρη τον αστικό ουμανισμό για την αξία της ανθρώπινης ζωής και την προστασία των αδυνάτων ο καπιταλισμός δεν διστάζει, (τη στιγμή που προβάλλει τη διαφορά ως συγκροτητικό στοιχείο της κοινωνικής πραγματικότητας) να κόψει συντάξεις σε αναπήρους, να καταργήσει επιδόματα και διευκολύνσεις κ.λπ., μεταφέροντας ουσιαστικά πόρους από την κοινωνική αναπαραγωγή σε μερίδες του κεφαλαίου (όπως τραπεζτικό κεφάλαιο κ.ά.).

Ο εξω-οικονομικός χαρακτήρας του κοινωνικού αποκλεισμού

Συνεπώς οι φερόμενες ως το αντικείμενο του κοινωνικού αποκλεισμού ομάδες του πληθυσμού επιτελούν αναγκαίες λειτουργίες και είναι πλήρως ενσωματωμένες στο αστικό-καπιταλιστικό σύστημα, άρα δεν "κινδυνεύουν" να αποκλεισθούν κοινωνικά. Ας εξετάσουμε τώρα σύντομα σε ποιες ομάδες θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού.

Στο βαθμό που συγκεκριμένες διαφοροποιήσεις προκύπτουν από την παρέμβαση της πολιτικής εξουσίας μπορούμε να μιλήσουμε για αποκλεισμό. Ο αποκλεισμός θα περιέγραφε τότε την κατάσταση ομάδων ανθρώπων μ' ένα διαφορετικό στάτους που διαμορφώνεται νομικο-πολιτικά με τις αντίστοιχες ρυθμίσεις (π.χ. έγκλειστοι «ολοπαγών ιδρυμάτων», φυλακών, ψυχιατρείων κ.ά.).²⁰ Ο αποκλεισμός που παίρνει συχνά τη μορφή στιγματισμού διατηρεί όπως και στην προνεωτερική κοινωνία μια ηθική διάσταση, η οποία τον νομιμοποιεί. Η ηθική νομιμοποίηση γι' αυτές τις πρακτικές αποκλεισμού, παρόλη την εκλογίκευση που χαρακτηρίζει το κοινωνικό

Κοινωνικός
Αποκλεισμός
Κοινωνικός
Αποκλεισμός
Κοινωνικός
Αποκλεισμός
Κοινωνικός
Αποκλεισμός

πλαίσιο, φαίνεται να είναι πάντα απαραίτητη, γιατί φαινόμενα όπως η εγκληματικότητα, η ψυχική διαταραχή κ.λπ. προσδιορίζονται σε μεγάλο βαθμό ως τέτοια από την κοινωνική αντίδραση, η οποία προσδιορίζει πότε μια πράξη είναι παραβατική και εγκληματική ή πότε μια συμπεριφορά είναι αντικοινωνική και κρήζει ψυχιατρικού ελέγχου και κατ' επέκταση κοινωνικού ελέγχου.²¹

Αν σήμερα μπορούμε να μιλήσουμε για κοινωνικό αποκλεισμό, αυτός αφορά ομάδες του πληθυσμού, οι οποίες στερούνται ή, τους έχουν αφαιρεθεί τα αστικά δικαιώματα και παρεμποδίζεται κατ' αυτόν τον τρόπο, δηλαδή από εξω-οικονομικούς παράγοντες, η πρόσβασή τους στην αγορά εργασίας, στην κατανάλωση και αλλού. Μια τέτοια ομάδα θα ήταν λόγου χάρη οι ποινικοί κρατούμενοι. Πάλι όμως ο εξωγενής (νομικός) ως προς την οικονομική διαδικασία χαρακτήρας της πράξης αποκλεισμού τους σχετικοποιείται, καθώς η ένταση πρακτικών εγκλεισμού φαίνεται να ακολουθεί διακυμάνσεις που εμφανίζονται στην αγορά εργασίας, μια δοκιμα-

σμένη μέθοδο ελέγχου της ροής εργατικής δύναμης από την «κλασική εποχή» της εγκάθειρξης.²² Το ηθικό στοιχείο, με την έννοια ότι η πράξη αποκλεισμού (εγκλεισμός) επικυρώνεται ηθικά (όπως στις προνεωτερικές κοινωνίες) ή ότι ο εγκλεισμός λειτουργεί σωφρονιστικά, ενυπάρχει ως αξίωση, τουλάχιστον στην περίπτωση του παραβάτη ή του εγκληματία, αν όχι και σ' αυτή των ατόμων με ψυχικές διαταραχές.

Επομένως φαινόμενα που εμφανίζονται στη διαδικασία απόσπασης υπεραξίας όπως ανεργία, φτώχεια, εξαθλίωση κ.ο.κ. δε συνιστούν πράξεις αποκλεισμού, αφού εκφράζουν κεντρικές λειτουργίες του υφιστάμενου καταμερισμού εργασίας και καταστάσεις ζωής που έχουν γίνει τυπικές για μεγάλες ομάδες ατόμων (κοινωνικές τάξεις). Τα δε προγράμματα καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού λειτουργούν αποπροσανατολιστικά, περιορίζοντας την παρέμβασή τους στις συνέπειες αυτής της εξέλιξης, αφήνοντας στο απυρόβλητο το συγκεκριμένο τρόπο οργάνωσης της εργασίας. Τότε όμως η ιδεολογία κατευθύνει την προσέγγιση που εδώ προκύπτει από την οπτική της συστημικής ενσωμάτωσης, γεγονός που προσφέρει την αντίστοιχη νομιμοποιητική βάση στις πολιτικές καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού. Καταστάσεις κοινωνικού αποκλεισμού υπάρχουν στο βαθμό που εξω-οικονομικά χαρακτηριστικά (φύλο, εθνότητα, θρησκευτική ταυτότητα κ.λπ.) αποκτούν νομικο-πολιτικό περιεχόμενο, όπως συμβαίνει με τις νομοκατεστημένες τάξεις στη φεουδαρχία, τις κάστες στην ινδική κοινωνία, αλλά και τα καθεστώτα θρασκικής Apartheid, όπως ήταν η Νότια Αφρική, αλλά και οι ΗΠΑ. Εδώ δημιουργούνται τόποι κοινωνικού αποκλεισμού. Μ' αυτήν την έννοια ο κοινωνικός αποκλεισμός συνιστά ένα φαινόμενο των προκαπιταλιστικών (προνεωτερικών) κοινωνιών. Στις νεωτερικές-καπιταλιστικές κοινωνίες ο κοινωνικός δεσμός είναι οικονομικής φύσεως, επομένως δεν έχουν νόημα εξω-οικονομικές παρεμβάσεις ώστε να διαμορφώνονται πρακτικές και ζώνες αποκλεισμού. Βεβαίως η δομική αδιαφορία του καπιταλισμού προς εξω-οικονομικές καταστάσεις, τον καθιστά ιδιαίτερα ικανό να αναδεικνύει ή να παραμερίζει εξω-οικονομικές ανισότητες και κοινωνικές ταυτότητες και να τις εργαλειοποιεί, όπως γίνεται με το Παράδειγμα του κοινωνικού αποκλεισμού, συγκαλύπτοντας κατά αυτόν τον τρόπο την ταξική εκμετάλλευση. πηγή: [http://www.ifo.gr](#)

Βιβλιογραφία

- Αντόρνο, Τ./Χόρκαϊμερ, Μ., *Κοινωνιολογία. Εισαγωγικά δοκίμια*, Αθήνα 1987.
- Boltanski, L.-Chiapello, E., *Der neue Geist des Kapitalismus*, Konstanz 2003.
- Castel, R. «Nicht Exklusion sondern Desaffiliation. Ein Gespräch mit F. Ewald», *Das Argument* 217, 1996.
- Gehrhardt, U., *Gesellschaft und Gesundheit. Begründung der Medizinsoziologie*, Frankfurt 1991.
- Harvey, D. (1995), «Τα γεωπολιτικά του καπιταλισμού», στο: Γεωργούλη, Δ. (επιμ.), *Κείμενα στη θεωρία και στην εφαρμογή του πολεοδομικού και του χωροταξικού σχεδιασμού*, μτφ. Δ. Γεωργούλης, Αθήνα: Παπαζήση.
- Herzlich, C./Pierret, J. «The Construction of a Social Phenomenon: AIDS in the French Press», αναφέρεται στο: Gehrhardt, U., *Gesellschaft und Gesundheit. Begründung der Medizinsoziologie*, Frankfurt 1991.
- Häussermann, H.-Kazepou, Y. «Urban Poverty in Germany: A Comparative Analysis of the Poor in Stuttgart and Berlin», στο: E. Mingione (επιμ.), *Urban Poverty and Underclass*, Oxford 1996.
- Φουκώ, Μ., *Η ιστορία της τρέλας*, Αθήνα κ.κ.
- Lash, S., «Flextivität und ihre Doppelungen: Stuktur, Ästhetik und Gemeinschaft», στο: Beck, U./Giddens, A./Lash, S. (επιμ.), *Reflexive Modernisierung. Eine Kontroverse*, Frankfurt 1996.
- Levitas, R. «Η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού και η νέα ντυρκεμιανή ηγεμονία», στο: Πετμεζίδου, Μ.-Παπαθεοδώρου, Χ. (επιμ.), *Φτώχεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός*, Αθήνα 2004.
- Μέικινς-Γουντ, Ε., *Η δημοκρατία ενάντια στον καπιταλισμό. Για μια ανανέωση του ιστορικού υλισμού*, Αθήνα 1998.
- Milles, D., «Die Physiologie als Grundlage ärztlicher Gutachten bei der Etablierung der deutschen Sozialversicherung», στο: Sarasin, Ph./Tanner, J. (επιμ.), *Physiologie und industrielle Gesellschaft. Studien zur Verwissenschaftlichung des Körpers im 19. und 20. Jahrhundert*, Frankfurt 1998.
- Moore, B., *Ungerechtigkeit. Die sozialen Ursachen von Unterordnung und Widerstand*, Frankfurt 1984.
- Μπάουμαν, Ζ., *Η εργασία, ο καταναλωτισμός και οι νεόπρωτοι*, Αθήνα 2002.
- Bauman, Z., *Intimations of Postmodernity*, London-New York 1992.
- Offe, C., *Κοινωνία της εργασίας*, Αθήνα 1993.
- Sack, F., «Strafrechtliche Kontrolle und Sozialdisziplinierung», στο: Frehsee, D./Loschper, G./Schumann, K.-F. (επιμ.), *Strafrecht, soziale Kontrolle, soziale Disziplinierung*, Opladen 1993.
- Srobel, P. «From poverty to exclusion: a wage-earning society or a society of human rights», UNESCO: *ISSI* 148, 1996.
- Townsend, P.-Davidson, N., *Inequalities in Health: the Black Report*, Harmondsworth 1982.
- Wacquant, L.-D., «Vom wohltätigen Staat zum strafenden Staat: über den politischen Umgang mit dem Elend in Amerika» *Leviathan* 25, 1997.
- Weber, M., *Εθνότητες και Πολιτικές κοινότητες*, Αθήνα 1997.
- Wilson, W.-J., *The Truly Disadvantaged: the inner city, the underclass, and public policy*, Chicago 1987.

Σημειώσεις:

- Boltanski/Chiapello 2003, σ. 382.
- Στο ίδιο.
- Σε μεγάλο βαθμό η κοινωνική αναγνώριση και η επαγγελματική περηφάνια που απορρέουν από την κατοχή μιας θέσης στον τεχνικό (επαγγελματικό) καταμερισμό εργασίας είναι μορφή ηθικής ανταμοιβής και νομιμοποιεί ένα κοινωνικό καταμερισμό εργασίας με εξειδικεύσεις, αποειδικεύσεις και εκπτώσεις. Βλ. Moore 1984.
- Βλ. και Weber 1997, σ. 142, και Srobel 1996, σ. 183.
- Levitas 2004, σ. 222.
- Wilson 1987.
- Πβλ. και Häussermann/Kazepou 1996, σ. 347.
- Lash 1996, σ. 233.
- Μπάουμαν 2002, σ. 182.
- Bauman 1992, σ. 50 κ.ε.
- Μπάουμαν 2002, σ. 114.
- Στο ίδιο, σ. 113.
- Βλ. Offe 1993, σ. 65.
- Herzlich/Pierret 1991, σ. 153
- Townsend/Davidson 1982.
- Αντόρνο/Χόρκαϊμερ 1987, σ. 39.
- Gehrhardt 1991, σ. 118.
- Βλ. και Milles 1998, σ. 379 κ.ε.
- Μέικινς Γουντ 1998, σ. 259, σ. 262.
- Castel 1996, σ. 780.
- Βλ. και Sack 1993, σ. 28.
- Βλ. και Φουκώ κ.κ., σ. 57. Για την σχέση μεταξύ αγοράς εργασίας και αυξομείωσης του αριθμού των φυλακισμένων στις Η.Π.Α. Wacquant 1997, σ. 58 κ.ε.

ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ - ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΕΙΣ - ΚΙΝΗΣΕΙΣ Δ.Ε.

Μεγάλη άνοδος των Παρεμβάσεων στις εκλογές για τα υπηρεσιακά συμβούλια

Οι Αγωνιστικές Παρεμβάσεις Συσπειρώσεις Κινήσεις Δ.Ε. χαιρετίζουν τη μεγάλη ανταπόκριση των συναδέλφων στο κάλεσμά μας για ανάδειξη αιρετών που θα είναι πραγματικά, ριζοσπαστικοί και ανεξάρτητοι εκπρόσωποι του κλάδου, δεσμευόμενοι από τις αποφάσεις των συλλογικών μας οργάνων και απολογούμενοι σε αυτά, και όχι υποχείρια της διοίκησης, ούτε εκπρόσωποι πελατειακών μηχανισμών.

Στις εκλογές για το ΚΥΣΔΕ, αν και η αποχή αυξήθηκε φέτος κατά 4,10% (ψήφισαν 4.268 λιγότεροι από το 2008), οι ψηφοφόροι των Παρεμβάσεων αυξήθηκαν σημαντικά, κατά 22% σε σχέση με το 2008 (1.248 ψήφοι περισσότεροι), ποσοστό 10,80% (8,22% το 2008 – αύξηση 2,58%). Είναι αξιοσημείωτο ότι η δύναμη των κατ' εναλλαγή κυβερνητικών παρατάξεων ΠΑΣΚΕ-ΔΑΚΕ έπεσε στο 51%, με τη ΔΑΚΕ να περνά δεύτερη. Εκτός από τις Παρεμβάσεις, άνοδο σημείωσε και η ΕΣΑΚ-ΔΕΕ. Σημαντική πτώση είχαν και οι Συνεργαζόμενες Εκπαιδευτικές Κινήσεις, όπως φαίνεται στον πίνακα που παραθέτουμε. (Σημ.: ο Ανεξάρτητος προέρχεται επίσης από το χώρο των Παρεμβάσεων.)

Στις εκλογές για τα ΠΥΣΔΕ, οι Αγωνιστικές Παρεμβάσεις Συσπειρώσεις Κινήσεις

Δ.Ε. πέτυχαν την εκλογή τεσσάρων (4) αιρετών με αυτόνομα ψηφοδέλτια. Ακόμη συνεργάστηκαν για την ανάδειξη έντεκα (11) αιρετών σε ψηφοδέλτια που στήριξαν και οι Συνεργαζόμενες Εκπαιδευτικές Κινήσεις και ενός (1) αιρετού σε ψηφοδέλτιο που στήριξε και η ΕΣΑΚ-ΔΕΕ (Ευρυτανία). Συνοπτικά τα αποτελέσματα είναι τα ακόλουθα:

ΔΑΚΕ	ΠΑΣΚ	Σ.Ε.Κ.	ΕΣΑΚ	ΠΑΡΕΜ	ΠΑΡΕΜ	ΑΛΛΟ
				ΒΑΣΕΙΣ	ΒΑΣΕΙΣ-Σ.Ε.Κ.	
41	34	14	3	4	11	3

Στις εκλογές για τα ΑΠΥΣΔΕ, οι Αγωνιστικές Παρεμβάσεις ανέδειξαν αιρετούς (σε συνεργασία με τις ΣΕΚ και ανεξάρτητα αριστερά ψηφοδέλτια) σε Πελοπόννησο, Δυτ. Ελλάδα, Στερεά Ελλάδα και Νότιο Αιγαίο.

Συμπερασματικά, είναι εμφανής η μεγάλη άνοδος του ρεύματος των Παρεμβάσεων, γεγονός που οφείλεται κυρίως στο ότι πρωτοστατήσαμε με ενωτικό πνεύμα και αποτελεσματικό τρόπο στον έλεγχο των αποφάσεων των υπηρεσιακών συμβουλίων, στην αποτροπή των αντιεκπαιδευτικών κινήσεων και των αυθαιρεσίων της διοίκησης και στη στενότερη σύνδεση των αιρετών με τα δημοκρατικά όργανα του κλάδου, πέρα από κάθε λογική νεφελώδους συνδιαχείρισης ή συναλλαγής με την εξουσία.

Ενόψει των αλλαγών στην εκπαίδευση που ήδη πραγματοποιήθηκαν ή επίκεινται, αποτέλεσμα των οποίων είναι η πλήρης θεσμική αυτονομία της διοίκησης από τον έλεγχο του κλάδου και η ολοκληρωτική πρόσδεσή της στο άρμα της αγοράς και του φτηνού «νέου» σχολείου, καλούμαστε να δυναμώσουμε τον αγώνα μας για την **ενίσχυση του εκπαιδευτικού κινήματος**. Είναι η αναγκαία προϋπόθεση για την υπεράσπιση και βελτίωση της δημόσιας εκπαίδευσης και των εργασιακών μας σχέσεων. Πρέπει ακόμη πιο αποτελεσματικά να προβάλουμε στην κοινωνία και να διεκδικήσουμε τον αταλάντευτο περιεκτικό μας στόχο για **δωδεκάχρονο ενιαίο υποχρεωτικό δημοσιο σχολείο με όλη τη γνώση για όλα τα παιδιά**, με ενιαίες εργασιακές σχέσεις, σε κλίμα εκπαιδευτικής ελευθερίας, αξιοπρέπειας, εργασιακής και κοινωνικής ασφάλειας για όλους τους εκπαιδευτικούς.

Καλούμαστε, επίσης, να παλέψουμε ακόμη πιο αποτελεσματικά και οργανωμένα για πιο μαχητική και ενωτική **διασύνδεση του εκπαιδευτικού κινήματος με άλλους κλάδους του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα**, στην προοπτική ενός **πανεργατικού – πανυπαλληλικού κινήματος**, τόσο κατά του Μνημονίου, όσο και κατά των **συνολικών ανατροπών στις εργασιακές σχέσεις, καθώς και στην αντιλαϊκή διοικητική και παραγωγική αναδιάρθρωση της χώρας**, που επιχειρούνται με πρόφαση την κρίση και με πυλώνες το Μνημόνιο και τον «Καλλικράτη». Κόντρα στο μπλοκ που έχουν συστήσει η κυβέρνηση με την Ε.Ε. και το Δ.Ν.Τ., με τη βοήθεια των συνήθων δεξιών και αριστερών προθύμων, κόντρα στη δήθεν «αντιμνημονιακή» ρητορεία των εφεδρειών του συστήματος, που θέλουν να παγιδέψουν το λαό σε μια προσχηματική και ρηχή «αντίθεση» στο Μνημόνιο, για να τον οδηγήσουν στην ουσιαστική αποδοχή των αναδιαρθρώσεων που αυτό επιβάλλει, να οργανώσουμε από καλύτερες θέσεις και με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα την κοινή δράση των εργαζόμενων, των συνταξιούχων, των ανέργων, των νέων. Με ανυποχώρητους ενωτικούς αγώνες, να αποκρούσουμε την ολομέτωπη επίθεση του κεφαλαίου απέναντι στα δικαιώματά μας και να σπάσουμε την κυριαρχία του πάνω στην εκπαίδευση και την κοινωνία.

Αντίσταση – Οργάνωση – Αγώνας Μέχρι τη νίκη!

* Άνοδο επίσης σημείωσαν και τα αντίστοιχα ψηφοδέλτια των Παρεμβάσεων στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

	2008		2010		Διαφορά	
ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ	95.872		95.412		- 460	
ΨΗΦΙΣΑΝ	72.855		68.587		-4.268	
ΕΓΚΥΡΑ	68.965		64.021		-4.944	
ΑΚΥΡΑ	3.890		4.566		676	
ΑΠΟΧΗ (%)	24,01%		28,11%		4,10%	
ΠΑΣΚ Δ.Ε.	17.890	25,94%	16.352	25,54%	-1.538	-0,40%
ΔΑΚΕ. Δ.Ε.	21.475	31,14%	16.223	25,34%	-5.252	-5,80%
ΣΥΝ.ΕΚΠ.Κ.	11.446	16,60%	9.779	15,27%	-1.667	-1,33%
ΕΣΑΚ Δ.Ε.Ε.	7.215	10,46%	8.401	13,12%	1.186	2,66%
ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	5.666	8,22%	6.914	10,80%	1.248	2,58%
ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ	1.900	2,76%	2.102	3,28%	202	0,52%
ΕΚΠ. ΕΠΑΓΓ. ΕΚΠ/ΣΗΣ	1.692	2,45%	-	-	-1.692	-2,45%
ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ	1.681	2,44%	2.539	3,97%	858	1,53%
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ	-	-	1.711	2,67%	1.711	2,67%
ΣΥΝΟΛΟ	68.965	100,00%	64.021	100,00%	-4.944	

ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΕΙΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

ΣΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥ ΔΝΤ...

Επικουρικά ταμεία: ΕΙΣ ΤΟ ΠΥΡ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΟΝ!

• Όλο και λιγότερα χρήματα από τις επικουρικές συντάξεις τους θα παίρνουν οι συνταξιούχοι των «προβληματικών» επικουρικών ταμείων, δηλαδή ...όλων. Το υπ. Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης έδωσε εντολή στις διοικήσεις των Ταμείων «να προχωρήσουν τις διαδικασίες για την εκπόνηση αναλογιστικών μελετών, έτσι ώστε να απεικονιστεί με απόλυτη ακρίβεια η οικονομική τους κατάσταση σε βάθος χρόνου». Σύμφωνα με τον πρόσφατο αντιασφαλιστικό νόμο Λομβέρδου, το αποτέλεσμα των μελετών θα κρίνει το ύψος των κορηγούμενων συντάξεων, οι οποίες θα εξαρτώνται αποκλειστικά από την οικονομική κατάσταση του κάθε ασφαλιστικού ταμείου. «Οι συντάξεις των επικουρικών ταμείων που δεν αντέχουν οικονομικά θα αναπροσαρμοστούν από το 2015 και εντεύθεν (...) δεν είναι δυνατόν να κορηγούν συντάξεις στο 40% ή και 45% της κύριας σύνταξης και σε πέντε χρόνια να μην έχουν τη δυνατότητα να πληρώσουν τις παροχές τους» λέει ο Κουτρουμάνης, εννοώντας ότι τα ταμεία θα βασίζονται μόνο στα «δικά τους» οικονομικά, δηλαδή χωρίς την επικορήγηση του κρατικού προϋπολογισμού, ανεξάρτητα αν τα αποθεματικά τους καταληστεύθηκαν από το κράτος και τις διορισμένες απ' αυτό διοικήσεις τους [χρηματιστήριο, δομημένα ομόλογα κλπ]. Οι περικοπές των επικουρικών συντάξεων υποτίθεται ότι θα αρχίσουν στο χρονικό διάστημα μετά το 2015 και ως το 2020 [«Οι αναπροσαρμογές αυτές θα ξεκινήσουν σταδιακά από το 2015 και θα ολοκληρωθούν σε βάθος χρόνου ανάλογα με το μέγεθος του προβλήματος κάθε Ταμείου», δηλώνει ο Κουτρουμάνης], χωρίς να αποκλείεται οι περικοπές να αρχίσουν πολύ νωρίτερα, επικαλούμενοι οι εγχώριοι εντολοδόχοι της τρόικας τις διαρκείς αναθεωρήσεις προς το χειρότερο ελλείμματος, χρέους, εσόδων κλπ. Η απαίτηση ΕΕ-ΔΝΤ δια των εκπροσώπων τους είναι σαφής και διακηρυγμένη, ότι δηλαδή «οι επικουρικές συντάξεις θα πρέπει να διαμορφωθούν με βάση τις οικονομικές δυνατότητες των Ταμείων και να αποκλειστεί οποιαδήποτε ανάμειξη του κρατικού προϋπολογισμού στη χρηματοδότηση των

συγκεκριμένων παροχών», εντολή την οποία δουλικά Κατσέλη-Κουτρουμάνης και [Σ]σία σπεύδουν να ικανοποιήσουν.

• Ταυτόχρονα, ετοιμάζεται πανευρωπαϊκή αύξηση του γενικού ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης στα 67 και σταδιακά στα 70 έτη, στο νέο κύκλο «ασφαλιστικών και συνταξιοδοτικών μεταρρυθμίσεων για τη διασφάλιση των μελλοντικών συντάξεων» που ανοίγει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η καθιέρωση αυτοματοποιημένου συστήματος σύνδεσης του προσδόκιμου ζωής με το όριο συνταξιοδότησης αποτελεί κεντρική επιλογή της ΕΕ., με πρόσχημα το δημογραφικό και τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στα εθνικά ασφαλιστικά συστήματα. Ήδη τα όργανα της Ε.Ε. έχουν εγκρίνει τις κατευθυντήριες γραμμές των αντιασφαλιστικών αλλαγών με τη μορφή «Πράσινης βίβλου για επαρκή, βιώσιμα και ασφαλή ευρωπαϊκά συνταξιοδοτικά συστήματα» [βρίσκεται σε διαβούλευση ως τις 15 Νοεμβρίου 2010, οπότε οι ενδιαφερόμενοι φορείς θα πρέπει να υποβάλουν τις απόψεις τους, ώστε να οριστικοποιηθεί και να λάβει τη μορφή οδηγίας, υποχρεωτικά εφαρμόσιμης από τα κράτη-μέλη].

ΝΑ ΤΟΥΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣΟΥΜΕ!

ΟΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΔΕΝ ΧΡΩΣΤΑΜΕ ΤΙΠΟΤΑ ΚΑΙ ΣΕ ΚΑΝΕΝΑΝ

ΚΑΤΩ ΤΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ - Ε.Ε. - Δ.Ν.Τ.

Αντίσταση - Οργάνωση - Αγώνας - Ανατροπή
ΟΧΙ σε αιρετούς - υποχείρια της διοίκησης!
ΟΧΙ στον υποταγμένο συνδικαλισμό!
ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΜΑΣ ο αγώνας για το σχολείο των αναγκών και των δικαιωμάτων μας!

3 ΝΟΕΜΒΡΗ: ΕΚΛΟΓΕΣ ΓΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ

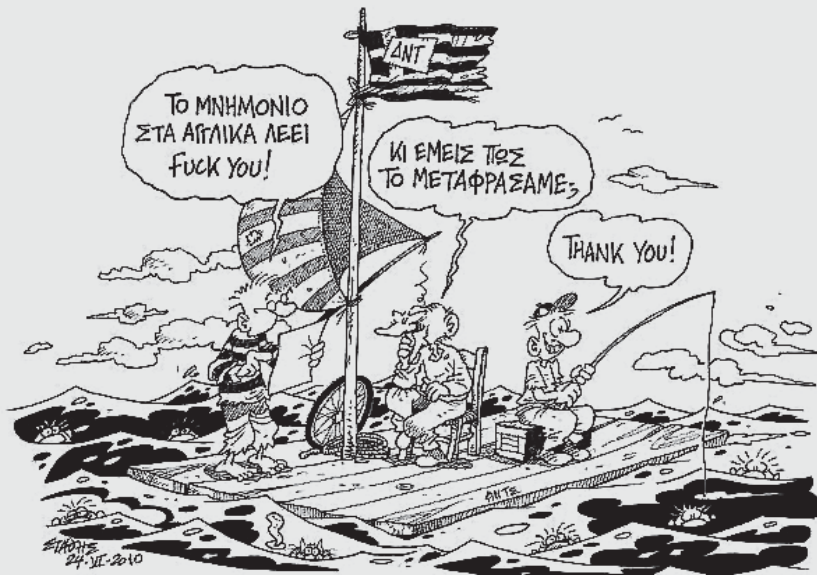
ΣΤΗΡΙΞΤΕ ΨΗΦΙΣΤΕ ΠΑΝΤΟΥ **Αγωνιστικές ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΕΙΣ - ΚΙΝΗΣΕΙΣ**

ΟΛΜΕ

Σχετικά με πιέσεις της Διοίκησης για την καταστρατήγηση του διδακτικού ωραρίου

Μετά από διαμαρτυρίες συναδέλφων που έχουν διατεθεί σε σχολεία της Α/βάθμιας ότι έχουν αυξηθεί οι πιέσεις να αποδεχτούν περισσότερες ώρες από αυτές που προβλέπει το ωράριό τους κάνουμε γνωστό ότι:

1. Δεν πρέπει να αποδεχθούν την υπογραφή όποιου σχετικού εγγράφου τους καλούν να υπογράψουν.
2. Να επιμείνουν με έγγραφη αίτησή τους να λάβουν γραπτή ενυπόγραφη εντολή για την ανάληψη των επιπλέον ωρών. Το Δ.Σ. της ΟΛΜΕ βρίσκεται σε συνεννόηση με νομικούς και θα υπάρξει άμεσα ενημέρωση για τις περαιτέρω κινήσεις του.

Ζητάνε θυσίες
Οι χορτάτοι μιλάνε στους πεινασμένους
Για τις μεγάλες εποχές που θα 'ρθουν
Αυτοί που τη χώρα σέρνουνε στην άβυσσο
Λεν πως είναι τέχνη να κυβερνάς το λαό
Είναι πολύ δύσκολη για τους ανθρώπους
του λαού

Μπέρτολτ Μπρεχτ
(Γερμανικό Εγχειρίδιο Πολέμου)

«Εύκολα μπορείς να φέρεις βόλτα έναν λαό. Φτάνει μονάχα να του πεις ότι κινδυνεύει η χώρα και να καταγγείλεις όποιον διαφωνεί πως δεν είναι πατριώτης και πως εκθέτει τη χώρα σε κίνδυνο».

Αυτό το δόγμα εφαρμόζουν πιστά οι «ομιλούσες γραβάτες», οδηγώντας τις κοινωνίες και τους λαούς στην εξασθλίωση και στην αποκτήνωση. Ως πότε θα τους ακούμε; Ως πότε θα τους υποφέρουμε; Ως πότε θα τους ανεχόμαστε;

Και εμείς; Τι περιμένουμε; Ότι οι κουφοί παρακωρήσεις θα μας κάνουν κι οι αχόρταγοί κάτι θε να μας δώσουν!

Οι λύκοι θα μας τάισουνε αντί να μας καταβροχθίσουν! Από φιλία θα μας προσκαλέσει η τίγρη να της βγάλουμε τα δόντια!
Τέτοια περιμένουμε;
Μπ. Μπρέχτ

Σ' αυτήν την περίοδο, που η κρίση φτάνει με τη μορφή της κόλασης και άρχισε να ανάβει τις φωτιές των θυσιαστηρίων για να κάψει δικαιώματα και κατακτήσεις, πρέπει να σκεφτούμε πολλαπλά και καιρία. Όταν το κυρίαρχο σύστημα ετοιμάζει για μας και τα παιδιά μας το κολαστήριο της ανεργίας, των ιδιωτικοποιήσεων, των περικοπών μισθών και συντάξεων, τότε πρέπει ν' αντιδράσουμε! Να σκεφτούμε πώς δε θα παραδώσουμε ένα κοινωνικό, εργασιακό και πολιτικό καθεστώς χειρότερο απ' ό,τι παραλάβαμε. Να αναλύσουμε την κατάσταση με «νου παγερό» και «φλογερή καρδιά», με «μάτι φώσφορο» και «κουμάντο γερό», έτσι ώστε ο φόβος να μένει μονάχος του και κανείς να μην αισθάνεται μόνος. Οι άνθρωποι υπήρξαν πάντοτε και θα είναι πάντοτε στην πολιτική τ' αφελή θύματα των άλλων και των ιδίων εφ' όσον δεν θα 'χουν μάθει, πίσω από τις φράσεις, τις διακηρύξεις και τις υποσχέσεις, ηθικές, θρησκευτικές, πολιτικές και κοινωνικές, να διακρίνουν τα συμφέροντα αυτών ή των άλλων τάξεων.

Να το καταλάβουμε. Η μια πατρίδα μας ταξιδεύει στα ελβετικά σαλέ, παίρνει μίζες

ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΕΙΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

ΣΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥ ΔΝΤ...

«Επανεξέταση των προσλήψεων των εκπαιδευτικών» ζητά η Τράπεζα Ελλάδος ή 'Όταν ο "Πλούτος" κηρύσσει τη λιτότητα...

Τη λογική του "μαζί τα φάγαμε" επέλεξε να υπερασπιστεί ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, παρουσιάζοντας την ενδιάμεση έκθεση 2010 για τη νομισματική πολιτική. Προχώρησε, λοιπόν, σε ρηξικέλευθες προτάσεις όπως την [μισο]κατάργηση των ΚΑΠΗ, τη μείωση των δαπανών για τη μεταφορά των μαθητών στην περιφέρεια της χώρας, τη μείωση των λειτουργικών δαπανών των Πανεπιστημίων, καθώς και την επανεξέταση των προσλήψεων στην εκπαίδευση. Τι λέει ο Διοικητής της Τράπεζας; Λέει, με τη γνωστή κοφτή γλώσσα των τευνοκρατών, ότι δεν χρειάζονται να γίνουν πλέον προσλήψεις εκπαιδευτικών, ότι οι εκπαιδευτικοί είναι ήδη περισσότεροι από απ' όσους χρειαζόμαστε, άρα καλό θα ήταν να στείλουμε κάμποσους στο σπίτι τους. Λέει ότι τα Δημόσια Πανεπιστήμια ξοδεύουν πολλά για σίτιση, στέγαση και λοιπές λειτουργικές δαπάνες, ότι πρέπει να τελειώνουμε με αυτές τις σπατάλες και ότι όσοι φοιτητές δεν μπορούν να αντέξουν το κόστος της φοίτησής τους να πάρουν φοιτητικό δάνειο, δηλαδή να χρεώσουν ακόμη περισσότερο τις ήδη καταχρεωμένες στις τράπεζες οικογένειές τους. Λέει, ακόμη, ο κ. Προβόπουλος ότι το κράτος ξοδεύει πολλά για τη μεταφορά των μαθητών των απομακρυσμένων περιοχών και ότι καλό θα είναι να γίνουν περικοπές. Για ποιους τα λέει αυτά ο αξιότιμος κ. Προβόπουλος;

Τα λέει για ανθρώπους, οι οποίοι στη μεγάλη τους πλειονότητα αμείβονται με ιδιαίτερα χαμηλούς μισθούς και συντάξεις, όπως αυτές των 720 ευρώ το μήνα, τις οποίες ο ίδιος χαρακτηρίζει ως ικανοποιητικό εισόδημα...

Ποιος μιλάει; Ο αρχικήρυκας της λιτότητας κ. Προβόπουλος εισπράττει περισσότερα από 4 εκατομμύρια ευρώ ετησίως και μάλιστα αυτοτελώς φορολογούμενα, γεγονός που σημαίνει πως είτε φορολογούνται με πολύ χαμηλό συντελεστή είτε δεν φορολογούνται καθόλου... **Τι απίστευτος κόσμος είναι αυτός!** Άνθρωποι που παίρνουν του κόσμου τα λεφτά μιλάνε, αποφασίζουν και διαμορφώνουν τους όρους όπως και τις συνθήκες ζωής εκατομμυρίων χιλιάδων ανθρώπων, αποφασίζουν τις τύχες μας, το αύριο μας, το πόσα θα πάρουν όλοι οι "από κάτω". Τα κουστούμια, τα αρμάνια, τα κόττερα, τα σαλέ, δίνουν οδηγίες για το ξεπέραςμα της κρίσης με τη συντριβή των αδυνάτων.

Όταν ο "Πλούτος" κηρύσσει τη λιτότητα...
Οι εργάτες φωνάζουν για ψωμί
Οι έμποροι φωνάζουν γι' αγορές
Οι άνεργοι πεινούσαν
Τώρα πεινάνε κι όσοι εργάζονται
Αυτοί που αρπάνε το φαί απ' το τραπέζι
Κηρύχνουν τη λιτότητα
Αυτοί που παίρνουν όλα τα δοσίματα

από τις Siemens, αγοράζει κάμερες που φωτογραφίζουν το λαό, έχει εφεύρει δεκάδες τρόπους για να θωρακίζει το «είναι» και το «αντέχειν» της από τον εσωτερικό εχθρό της.

Η άλλη πατρίδα τρέχει για το μεροκάματα, ζει με 500 ευρώ, πεθαίνει στην ανεργία και στην αλλότρια εργασία, ξεπέφτει στο περιθώριο καθημερινά. Η άλλη πατρίδα αναγκάζεται να πληρώνει τις θηλιές των τραπεζών που βλέπουν τα αμύθητα κέρδη τους να διπλασιάζονται.

Αυτές οι δύο πατρίδες συγκρούονται. Άτυπα και φανερά. Υπόγεια και στους δρόμους. Άλλοτε δυνατά κι άλλοτε αδύναμα. Αλλά συγκρούονται. Ο ένας κόσμος

δεν έχει τίποτε κοινό με τον άλλον. Στη Ρώμη, το χειρότερο μαρτύριο ήταν όταν έδεναν ένα υγιές κορμί με ένα σαπισμένο, ώσπου να σαπίσει και αυτό.

Κόψε τον ομφάλιο λώρο. Φτάσε τη σύγκρουση ως το τέλος. Αν συνηθίσεις το κακό, θα του μοιάσεις!

• Αψηφήστε τους! Ξελασπώστε το μέλλον!

• Κάθε Μινώταυρος και κάθε Λαβύρινθος μπορεί να αντιμετωπιστεί!

• Όταν γυρεύεις το θαύμα, πρέπει να σπείρεις το αίμα σου στις οχτώ γωνιές των ανέμων, γιατί το θαύμα δεν είναι πουθενά, παρά κυκλοφορεί μέσα στις φλέβες των ανθρώπων!

Χιλιάδες εκπαιδ και

Δήλωση του Ντίνου Παντελίδη εκπροσώπου των Παρεμβάσεων Κινήσεων Συσπειρώσεων Π.Ε. στο ΔΣ της ΔΟΕ

Με ημερομηνία 5-11-2010 δημοσιοποιήθηκε ο «Οδηγός Υλοποίησης ... της Πράξης ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ – Η Μετάβαση» και αφορά στην απασχόληση εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία της αισθητικής αγωγής και την απασχόληση εκπαιδευτικών για την υποστήριξη της ένταξης μαθητών από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες – ΕΚΟ.

Η δημοσιοποίησή του αποδεικνύει αυτό που επιμελώς έκρυβε το Υπουργείο Παιδείας και καταγγέλλαμε το προηγούμενο διάστημα. Οι 1306 συνάδελφοι και συναδέλφισσες που είχαν προσληφθεί για να καλύψουν τις ανάγκες των 800 σχολείων της ατελείωτης 35άωρης παιδικής υπερεργασίας **εργάζονταν χωρίς σύμβαση εργασίας επειδή το πρόγραμμα δεν είχε έγκριση.**

Και αν το εν λόγω πρόγραμμα πήρε έγκριση, το Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, το Πρόγραμμα για τη διδασκαλία του μαθήματος Τ.Π.Ε., το Πρόγραμμα για τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας και το Πρόγραμμα για τη διδασκαλία της γαλλικής και της γερμανικής, **είναι άγνωστο αν έχουν εγκριθεί και τότε θα εγκριθούν.**

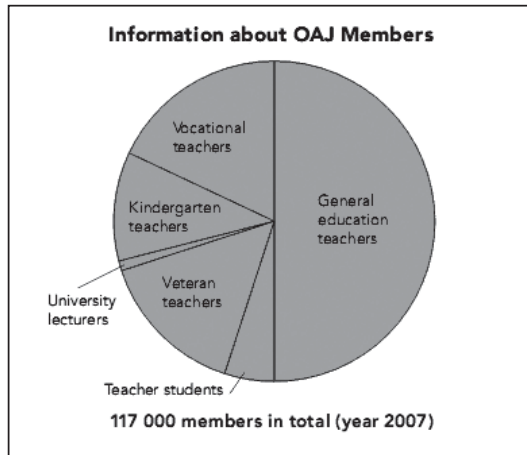
Στη βιάση του το υπουργείο Παιδείας να εφαρμόσει το χωρίς καμία απολύτως επιστημονική έρευνα εξοντωτικό 35ωρο σε μαθητές 6-12 ετών αδιαφόρησε και για τους όρους εργασίας των εκπαιδευτικών που προσέλαβε. Οι συνάδελφοί μας βρίσκονται στις αίθουσες διδασκαλίας έχοντας μόνο την προφορική δέσμευση ότι τα προγράμματα αυτά θα εγκριθούν. **Δε γνωρίζουν πότε θα πληρωθούν [1], ποιο θα είναι το πραγματικό ύψος του καθαρού μισθού τους [2], πότε ακριβώς θα τους καταβάλλεται [3] και πότε θα πάρουν τα αναδρομικά τους.** Παρ' όλ' αυτά υποχρεώθηκαν να παρακολουθήσουν και απλήρωτα επιμορφωτικά σεμινάρια εκτός εργασιακού ωραρίου...

Η Σύμβαση Εργασίας

Ο «Οδηγός Υλοποίησης» περιλαμβάνει μια Σύμβαση Εργασίας που είναι ατομική.

Πόσοι είναι τελικά οι εκπαιδευτικοί στη Φινλανδία;

“Το Υπουργείο Παιδείας απασχολεί το μεγαλύτερο αριθμό δημοσίων υπαλλήλων (περίπου 180-190 χιλιάδες) από κάθε άλλο υπουργείο. (Πρόκειται ουσιαστικά για εκπαιδευτικούς, καθώς το σύνολο των υπαλλήλων στην κεντρική υπηρεσία δεν υπερβαίνει τα 1.000 άτομα). Παρά το μεγάλο αυτό αριθμό εκπαιδευτικών (ο οποίος είναι διπλάσιος κατά κεφαλήν από ό,τι στη Φινλανδία), κάθε χρόνο απαιτείται

η πρόσληψη χιλιάδων ωρομίσθιων εκπαιδευτικών για να καλυφθούν τα “κενά”.

Παράλληλα, περισσότεροι από 10.000 εκπαιδευτικοί είναι αποσπασμένοι σε άλλες (μη εκπαιδευτικές) υπηρεσίες, στις περισσότερες περιπτώσεις εκτός Υπουργείου Παιδείας. Με δεδομένες τις δημογραφικές τάσεις στην Ελλάδα, απαιτείται πλήρης επανεξέταση των προσλήψεων στην εκπαίδευση...”

Είναι πολλοί οι εκπαιδευτικοί στην Ελλάδα; Είναι λιγότεροι στη Φινλανδία; Το θέμα άνοιξε πάλι. Τελικά πόσοι είναι οι εκπαιδευτικοί; Ας δούμε τα στοιχεία του Σωματείου Εκπαιδευτικών της Φινλανδίας (πρόκειται για το μοναδικό σωματείο ΟΛΩΝ των εκπαιδευτικών στο οποίο είναι μέλη το 95% των εκπαιδευτικών. Δηλαδή, τα στοιχεία αφορούν όλους τους εκπαιδευτικούς σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, (πρωτοβάθμια – δευτεροβάθμια). Τα μέλη του σωματείου είναι 117.000. Αν από αυτά αφαιρέσουμε τους συνταξιούχους ο αριθμός των εκπαιδευτικών ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ και όχι όλων των εκπαιδευτικών είναι περίπου 100.000 άτομα. Άρα έχουμε:

	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
ΕΛΛΑΔΑ	11.262.539	180.000 – 190.000
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	5.325.115	100.000

ΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΔΙΚΑ ΣΑΣ...

ευτικοί χωρίς σύμβαση με ημερομίσθια αποζημίωση!

Το νέο σχολείο που οραματίζεται το υπουργείο Παιδείας στηρίζεται σχεδόν αποκλειστικά στα κονδύλια του ΕΣΠΑ, έχει περιορισμένο χρόνο επιδίωξης, αφού το κοινοτικό πρόγραμμα θα διαρκέσει μέχρι το 2013, ενώ οδηγεί χιλιάδες εκπαιδευτικούς, που εργάζονται ως αναπληρωτές ελαστικού ωραρίου, σε ομηρία.

Αυτό που προκαλεί οργή στους εκπαιδευτικούς είναι η αποκάλυψη ότι με τις νέες συμβάσεις, τις οποίες δεν έχουν μέχρι τώρα υπογράψει, θα αμείβονται ως ημερομίσθιοι.

Οι συμβάσεις εργασίας των εκπαιδευτικών που θα πληρωθούν μέσω των ΕΣΠΑ αναφέρουν μεταξύ άλλων ότι οι μηνιαίες αποδοχές της κατάστασης υπολογίστηκαν με βάση τις ημέρες διδασκαλίας που πραγματοποιήθηκαν αντίστοιχα από κάθε εκπαιδευτικό στο αναφερόμενο χρονικό διάστημα. "Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι οι εκπαιδευτικοί θα πληρώνονται με το ημερομίσθιο και φυσικά αυτό δεν θα περιλαμβάνει τις αργίες ή τις εορτές" δηλώνει στην εφημερίδα "Μακεδονία" ο πρόεδρος της Πανελληνίας Ένωσης Αδιόριστων Εκπαιδευτικών Γ. Αβαγιανός. Με το καθεστώς αυτό της... ημερομισθίας εργάζονται κυρίως οι καθηγητές ξένων γλωσσών, πληροφορικής και θεατρικής αγωγής, που στελεχώνουν τα νέου τύπου ολοήμερα δημοτικά σχολεία.

Εκπαιδευτικοί έξι ταχυτήτων

Αυτή τη στιγμή έχουν δημιουργηθεί έξι διαφορετικές σχέσεις εργασίας εκπαιδευτικών: Είναι οι μόνιμοι, οι αναπληρωτές κανονικού ωραρίου, οι αναπληρωτές μειωμένου ωραρίου που αμείβονται από τον κρατικό προϋπολογισμό και οι αναπληρωτές κανονικού και μειωμένου ωραρίου που αμείβονται μέσω των προγραμμάτων ΕΣΠΑ, καθώς και οι ωρομίσθιοι. Για τους περισσότερους από τους εκπαιδευτικούς των παραπάνω κατηγοριών η πόρτα της μονιμοποίησης στη δημόσια εκπαίδευση είναι κλειστή.

"Δύο μήνες περίπου οι συνάδελφοι δούλευαν χωρίς σύμβαση και απλήρωτοι και τη στιγμή που ήταν έτοιμοι να καταθέσουν καταγγελίες στο ΙΚΑ, τη στιγμή που είχαν ξεκινήσει 'λευκή απεργία', το υπουργείο εκδίδει τη νέα σύμβαση για τους αναπληρωτές μέσω ΕΣΠΑ. Ως άλλοι ωρομίσθιοι, λοιπόν, θα υπολογίζεται η μισθοδοσία μας κατ' αναλογία με τις ημέρες δουλειάς; Μόνο που και τα έξοδα δεν θα υπολογίζονται κατά αναλογία. Κάθε πότε θα πληρωνόμαστε; Η διαδικασία που περιγράφεται μας φέρνει στο νου τα απλήρωτα ωρομίσθια και τις καθυστερήσεις της περσινής και προπέρσινης χρονιάς.

"Ταυτόχρονα, πότε και με ποιον τρόπο θα εκταμιευτούν τα χρήματα για τις πληρωμές; Μετά τη λήξη του προγράμματος ως είθισται; Κληθήκαμε να κάνουμε αιτήσεις προτίμησης πρόσληψης με βάση το καθεστώς εργασίας των αναπληρωτών που υπήρχε και τώρα με μια εγκύκλιο καταργούνται τα πάντα».

"Και επειδή το ψάρι βρομάει από το κεφάλι εξαρχής είχαμε διατυπώσει τις διαφωνίες μας σχετικά με το γεγονός ότι η όποια σχολική λειτουργία μέσω προγραμμάτων (ΕΣΠΑ) και ότι μέσω του κρατικού προϋπολογισμού είναι προβληματική και επικίνδυνη και για τους εκπαιδευτικούς και για τους μαθητές", επισημαίνουν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί.

Καλούνται οι συνάδελφοί μας, καθένas μόνος του, να υπογράψει τη σύμβασή του αποδεχόμενος ουσιαστικά τους όρους εργασίας και το μισθό και τους όρους μισθοδοσίας που του επιβάλλει ο εργοδότης του, το υπουργείο. Η συλλογική διαπραγμάτευση και η υπογραφή συλλογικής σύμβασης εργασίας για όλους τους συναδέλφους, αποκλείονται από την κυβέρνηση. Έχουμε, έτσι, εφαρμογή των νέων εργασιακών σχέσεων που επιχειρείται να επιβληθούν στο σύνολο των εργαζομένων της χώρας, ως υλοποίηση των πολιτικών

που επιβάλει η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, με τις επιταγές της ΕΕ και του ΔΝΤ για την εργασία. Εκτός από αυτά η σύμβαση δεν έχει τους όρους εργασίας. Δεν έχει ούτε έναν αριθμό που να δηλώνει το βασικό μισθό, τα επιδόματα κάθε μορφής και την προϋπηρεσία. Δεν αναφέρει συγκεκριμένη μέρα που θα γίνεται η μισθοδοσία.

Όλα τα παραπάνω προγράμματα εντάσσονται στα συγχρηματοδοτούμενα έργα στα οποία συμμετέχει η Ε.Ε. με 75% και το 25% καταβάλλεται από τον κρατικό προϋπολογισμό. Το δημόσιο υλοποιεί το πρό-

γραμμα με δική του χρηματοδότηση και στη συνέχεια εισπράττει τη συμμετοχή της Ε.Ε. (το 75%).

Τα ερωτήματα στα οποία πρέπει να απαντήσει το Υπουργείο είναι τα εξής:

1. Υπάρχουν τα χρήματα για να υλοποιηθούν τα έργα ή η εφαρμογή ξεκίνησε ελπίζοντας πως θα υπάρξουν;

2. Επειδή δεν έχουν εγκριθεί ΟΛΑ τα έργα (π.χ. Αγγλικά) και κάποια απ' αυτά ξεκίνησαν χωρίς έγκριση, πώς και πότε θα πληρωθούν τα αναδρομικά τους οι συνάδελφοι, -ισσες που εργάζονται ήδη; Τι θα συμβεί αν για οποιοδήποτε λόγο είτε δεν εγκριθούν, είτε δεν μπορούν να χρηματοδοτηθούν από τον κρατικό προϋπολογισμό;

3. Η ...κατ' αναλογία μισθοδοσία σημαίνει τόσα ακριβώς όσα πληρώνονται οι προσληφθέντες αντίστοιχων ειδικοτήτων από τον κρατικό προϋπολογισμό συμπεριλαμβανομένων αργιών - εορτών κλπ. με βάση τα μισθολογικά κλιμάκια, ή πρόκειται για ημερομίσθιο;

4. Η πληρωμή θα γίνεται στα δεδουλευμένα στον ίδιο χρόνο που πληρώνονται οι συνάδελφοι αναπληρωτές που πληρώνονται από τον κρατικό προϋπολογισμό ή θα υπάρχει πρόσθετη (επιπλέον) καθυστέρηση και σε πόσες μέρες ακριβώς αυτή ορίζεται;

5. Στη συνάντηση με τη ΔΟΕ αναφέρθηκε από το γ.γ. του Υπουργείου πως αναμένεται η βεβαίωση από το ΑΣΕΠ ότι οι συμβάσεις των αναπληρωτών δε θα μετατραπούν σε αορίστου χρόνου. Γνωρίζει κάποιος από το Υπουργείο πότε θα δοθεί η βεβαίωση αυτή; Τι θα συμβεί αν η απάντηση είναι αρνητική;

6. Στην ίδια συνάντηση ο γ.γ. ανέφερε ότι πρέπει να δοθεί μια βεβαίωση από το γενικό λογιστήριο του κράτους για την κατανομή των κοινοτικών κονδυλίων στο Υπουργείο Παιδείας. Υπάρχει απόφαση από το γενικό λογιστήριο του κράτους για τη χρηματοδότηση των έργων που αφορά την κρατική συμμετοχή ώστε να γίνει απορρόφηση και στη συνέχεια κατανομή των κοινοτικών κονδυλίων;

Οι ευθύνες της πλειοψηφίας της ΔΟΕ

Εδώ πρέπει να αναφέρουμε τις τεράστιες ευθύνες της πλειοψηφίας της ΔΟΕ. Παρά τις συνεχείς παρεμβάσεις μας η ΔΟΕ (όπως εξάλλου το συνηθίζει) αρκέστηκε σε μια ανακοίνωση για την καταβολή των δεδουλευμένων των συναδέλφων και στη διαβεβαίωση της πολιτικής ηγεσίας του υπουργείου ότι θα πληρωθούν «μετά τις

15 του Νοέμβρη». Δεν ασχολήθηκαν καθόλου με τη Σύμβαση Εργασίας η οποία είναι ατομική και όχι συλλογική. Πράγμα

Σημειώσεις

[1] Η υπόσχεση του Γ. Γραμματέα του υπουργείου που έγινε παρουσία της υφυπουργού στη συνάντηση με τη ΔΟΕ τη Δευτέρα 25 του Οκτώβρη, πως «θα πληρωθούν όλοι μετά τις 15 του Νοέμβρη», προφανώς δόθηκε για να εκτονώσει την κατάσταση.

[2] Η αναφορά σε «...μηνιαίες αποδοχές ανάλογες των μηνιαίων αποδοχών των αναπληρωτών», και στο «Σύνολο ημερών εργασίας» αφήνουν να εννοηθεί ότι πρόκειται για πληρωμή με βάση τις ημέρες εργασίας δηλ. 20/30, όπως και στην ωρομίσθια με βάση τις ώρες εργασίας ή και την αναπλήρωση με βάση τις ώρες εργασίας 14/24.

[3] Η διαδικασία εκκαθάρισης δεδουλευμένων υπολογίζεται σε περισσότερες από 20 ημέρες άρα η πληρωμή των συναδέλφων στα δεδουλευμένα τους θα γίνεται περίπου μετά από ένα μήνα.

που νομιμοποιεί και με ευθύνη τους ότι στο δημόσιο σχολείο έχουμε εκπαιδευτικούς με συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου, καταργώντας στην πράξη τις συλλογικές συμβάσεις. Δε φρόντισε ούτε καν αυτές οι συμβάσεις να είναι νόμιμες, αφού δεν έχει ακόμα εγκριθεί από την Ε.Ε το συγχρηματοδοτούμενο έργο.

Τέλος, η πλειοψηφία της ΔΟΕ με τη στάση της νομιμοποιεί το υπουργείο να αυθαιρετεί σε βάρος των συναδέλφων, οι οποίοι, περιμένοντας μια θέση διορισμού υπογράφουν ατομικές συμβάσεις παραμένοντας ακόμα και απλήρωτοι και βάζει πλάτη στο υπουργείο να λειτουργήσουν τα 800 με οποιοδήποτε κόστος για τον εκπαιδευτικό!

Να οργανώσουμε τη δράση μας

- Οι συνάδελφοι δεν πρέπει να υπογράψουν ΤΙΠΟΤΑ ΑΠΟΛΥΤΩΣ. Ιδιαίτερα όταν δεν αναφέρονται στη σύμβαση μι-

σθός, επιδόματα, προϋπηρεσία, ημέρα πληρωμής.

- Οι σύλλογοι να μπουν μπροστά και να υποχρεωθεί η ΔΟΕ να πάρει θέση.

Διεκδικούμε:

1. Υπογραφή συλλογικής σύμβασης εργασίας με 1400 βασικό μισθό.

2. Σταθερή και μόνιμη εργασία για όλους. Κατάργηση της ωρομισθίας, της αναπλήρωσης και της αναπλήρωσης μέσα από ΕΣΠΑ. Όχι στην ελαστική εργασία. Κάλυψη όλων των αναγκών, πραγματικών και λειτουργικών, με νέες οργανικές θέσεις και με μόνιμους μαζικούς διορισμούς σε κάθε σχολείο ώστε να καλυφθούν ΤΩΡΑ οι πραγματικές ανάγκες, με διορισμό χιλιάδων εκπαιδευτικών σε όλες τις θέσεις (δάσκαλοι, νηπιαγωγοί, εκπ/κοί ειδικοτήτων, ειδική αγωγή, αντισταθμιστική εκπαίδευση, βοηθητικού προσωπικού, κλπ) στο δημόσιο σχολείο.

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

ΠΕΑΕ: Μετά τους ωρομισθίους, τους αναπληρωτές μειωμένου ωραρίου, τώρα και νέα εργασιακή σχέση αναπληρωτή ΕΣΠΑ!

Να γίνει χαμός!

Μόνο οργή μπορεί να προκαλέσει η νέα σύμβαση που το Υπουργείο Παιδείας ετοίμασε για όλους τους συναδέλφους που έχουν προσληφθεί μέσω ΕΣΠΑ στο δημόσιο σχολείο. Με το καρότο της αναπλήρωσης και το μαστίγιο της ανεργίας, το Υπουργείο έχει προσλάβει περίπου 4000 εκπαιδευτικούς για τη διδασκαλία των καλλιτεχνικών, της θεατρικής αγωγής, της πληροφορικής, των ξένων γλωσσών, αλλά και για την παράλληλη στήριξη.

Δύο μήνες περίπου οι συνάδελφοι δούλευαν χωρίς σύμβαση και απλήρωτοι και τη στιγμή που ήταν έτοιμοι να καταθέσουν καταγγελίες στο ΙΚΑ, τη στιγμή που είχαν ξεκινήσει «λευκή απεργία», το Υπουργείο εκδίδει τη νέα σύμβαση για τους αναπληρωτές μέσω ΕΣΠΑ! Ως άλλοι ωρομίσθιοι, λοιπόν, θα υπολογίζεται η μισθοδοσία μας κατ' αναλογία με τις ημέρες δουλειάς; Μόνο που και τα έξοδα δε θα υπολογίζονται κατ' αναλογία. Κάθε πότε θα πληρωνόμαστε; Η διαδικασία που περιγράφεται μας φέρνει στο νου τα απλήρωτα ωρομίσθια και τις καθυστερήσεις της περσινής και προπέρσινης χρονιάς. Ταυτόχρονα, πότε και με ποιον τρόπο θα εκταμιευτούν τα χρήματα για τις πληρωμές; Μετά τη λήξη του προγράμματος ως είθισται; Κληθήκαμε να κάνουμε αιτήσεις προτίμησης πρόσλη-

ψης με βάση το καθεστώς εργασίας των αναπληρωτών που υπήρχε και τώρα με μια εγκύκλιο καταργούνται τα πάντα!

Και επειδή το ψάρι θρωμάει από το κεφάλι εξαρχής είχαμε διατυπώσει τις διαφωνίες μας σχετικά με το γεγονός ότι η όποια σχολική λειτουργία μέσω προγραμμάτων (ΕΣΠΑ) και όχι μέσω του κρατικού προϋπολογισμού είναι προβληματική και επικίνδυνη και για τους εκπαιδευτικούς και για τους μαθητές. Σχολικές λειτουργίες με ημερομηνία λήξης απλά και μόνο προφανώς για να αρπάξουν οι «ημέτεροι», εξαντλητικοί όροι για τους μαθητές και όροι εργασίας πρωτάκουστοι, εκτός των εργασιακών δικαιωμάτων, εκτός των όρων επιβίωσης... Γιατί κ. Διαμαντοπούλου δε δουλεύουμε από κόμπι.

Μας φουσκώσατε ψέματα. «Τα κενά καλύφθηκαν, 10.000 προσλήψεις αναπληρωτών, κατάργηση της ωρομισθίας, καμία πρόσληψη αναπληρωτή μειωμένου ωραρίου κ.ο.κ.».

ΔΕ ΣΑΣ ΠΙΣΤΕΥΟΥΜΕ!

Καλούμε τους συναδέλφους σε απειθαρχία. Καλούμε τις ομοσπονδίες και τους συλλόγους μας να πάρουν άμεσα δυναμική θέση. Είμαστε σε ένα σχολείο με έξι διαφορετικές σχέσεις εργασίας. Η νέα μονομερής σύμβαση της ντροπής που καλούμαστε να υπογράψουμε οι αναπληρωτές μέσω ΕΣΠΑ, προϊόν της αυθαίρετης βούλησης του υπουργείου, πρέπει να αποσυρθεί. Το δημόσιο σχολείο κάνει το δημόσιο χαρακτήρα του και διαλύεται (...).

Δελτίο τύπου για τη Σύσκεψη συντονισμού των Συλλόγων Π.Ε. Αττικής για τα 800 ολοήμερα σχολεία «ενιαίου αναμορφωμένου εκπαιδευτικού προγράμματος»

Πραγματοποιήθηκε την Πέμπτη 21 Οκτώβρη, στα γραφεία της ΔΟΕ, ύστερα από κάλεσμα του Α΄ Συλλόγου Αθηνών Π.Ε., σύσκεψη συντονισμού των Συλλόγων Π.Ε. Αττικής με θέμα τα 800 σχολεία με ενιαίο αναμορφωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Στη σύσκεψη συμμετείχαν με αποφάσεις (Δ.Σ. ή Γ.Σ.) οι σύλλογοι Α΄ Αθήνας, Αθηνά, Αριστοτέλης, Παρθενώνας, Πειραιά «η Πρόδος», Κερασινίου - Περάματος «Νίκος Πλουμπιδής», «Γληνός», «Περικλής», Άνω Λιοσίων - Φυλής, Καλλιθέας και ως παρατηρητές, συνάδελφοι από τους Συλλόγους Αμαρουσίου, «Κ. Σωτηρίου», «Δελμούζος», «Μακρυγιάννης», Ν. Σμύρνης, Γλυφάδας, Ελευσίνιας, Ηλιούπολης, Περιστερίου. Ακόμη, παραβρέθηκαν και πήραν το λόγο, αρκετοί συνάδελφοι που υπηρετούν σε σχολεία με αναμορφωμένο πρόγραμμα, καθώς και μέλη του ΔΣ της ΔΟΕ και του ΙΠΕΜ ΔΟΕ.

Στη συζήτηση εκφράστηκε η αντίθεση στο μοντέλο σχολείου που εισάγουν οι σχετικές υπουργικές αποφάσεις, διαπιστώνοντας ότι αυτές στρέφονται ενάντια στο δημόσιο σχολείο και στους μαθητές. Τονίστηκε ιδιαίτερα ότι η πρόθεση του υπουργείου είναι η διεύρυνση αυτού του τύπου σχολείου και στα υπόλοιπα με στόχο να έχουν μετατραπεί ΟΛΑ τα σχολεία ως το 2013 σε σχολεία νέου αναμορφωμένου προγράμματος. Αναλυτικά αναδείχθηκαν από τους παρευρισκομένους τα παρακάτω ζητήματα:

• Ο κατακερματισμός της γνώσης, ο τεμαχισμός σε δεκάδες γνωστικά αντικείμενα –σε πλήρη αντίθεση με τις ρητορικές περί «διαθεματικότητας» που κυριαρχούσαν με την εισαγωγή των νέων βιβλίων– δε βοηθά τα παιδιά να ελέγξουν και να συνειδητοποιήσουν τη γνώση που τους προσφέρεται. Η ξεχωριστή διδασκαλία τόσων γνωστικών αντικειμένων (π.χ. του μαθήματος των ηλεκτρονικών υπολογιστών) δε βοηθά στην κατάκτηση από τους μαθητές της γνώσης, αν το σχολείο δεν τα εντάξει σε κάποιο χρήσιμο για τη δράση τους σκοπό (π.χ. μέσα από τη συνδιδασκαλία μαθημάτων).

• Το σχολείο «ενιαίου αναμορφωμένου εκπαιδευτικού προγράμματος», είναι ένα σχολείο απρόσωπο, ένα δημοτικό σχολείο που λειτουργεί με όρους γυμνασίου, όπου η παιδικότητα συντρίβεται κάτω από το βάρος του καθημερινού 7ωρου. Το χαστικό εκπαιδευτικό περιβάλλον, η εντατικοποίηση, η κινηματογραφική αλλαγή διδασκόντων και γνωστικών αντικειμένων, η αβάσταχτη κούραση από τα εξαντλητικά καθημερινά ωράρια, έχουν ολέθρια αποτελέσματα, ιδιαίτερα για μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η εναλλαγή 5 και 6 εκπαιδευτικών σε μία τάξη υπονομεύει την αναγκαία οικειότητα και εμπιστοσύνη μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητή και δημιουργεί χαστικές καταστάσεις και ανυπέβλητα προβλήματα στη λειτουργία του σχολείου. Επιπλέον, πουθενά δεν έχουμε δει μέχρι τώρα, μια μελέτη ή μια έρευνα, να τεκμηριώνει που στηρίζεται αυτό το πρωτοφανές μοντέλο σχολείου, που εισάγει 11 ξεχωριστά διδακτικά αντικείμενα για τις δύο πρώτες τάξεις, 13 για τις δύο μεσαίες και 15 για τις δύο τελευταίες και επιβαρύνει τα παιδιά του Δημοτικού με 1.274 ώρες υποχρεωτικής διδασκαλίας το χρόνο, μακράν τις περισσότερες για όλες τις χώρες

του ΟΟΣΑ ! Επισημαίνουμε ότι, στη σχετική λίστα, ακολουθεί η Αυστραλία με 954 ώρες και η Ολλανδία με 940. Ο μέσος όρος του ΟΟΣΑ είναι 769 ώρες το χρόνο, ενώ στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι λίγο περισσότερες και φθάνουν τις 781 το χρόνο !

• Η ρητορική που πρόβαλε το υπουργείο και τα στελέχη του, για να αποσπάσει τη συναίνεση των γονιών την περασμένη άνοιξη, έχει καταρρεύσει κάτω από το βάρος της πραγματικότητας. Η σάντα δεν μένει στο σχολείο – αντίθετα, επιστρέφει ακόμα πιο βαριά στο σπίτι. Η ανάγκη για κατ' οίκον εργασία παραμένει (αφού οι διδακτικοί στόχοι και τα βιβλία δεν αλλάζουν), μόνο που αυτή αρχίζει πολύ πιο αργά και επιτελείται από πολύ πιο κουρασμένα παιδιά. Τα φροντιστήρια των αγγλικών όχι μόνο δεν κλείνουν, όπως δηλώνει η Υπουργός Παιδείας, αλλά ξεκινούν διαφημιστική καμπάνια για τα «αγγλικά από την πρώιμη ηλικία».

• Κατατέθηκε πλούτος απόψεων για τους τρόπους με τους οποίους χρειάζεται να ενταχθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία οι διάφορες ειδικότητες που προσλήφθηκαν στα 800 ολοήμερα νέου αναμορφωμένου προγράμματος (πληροφορική, θεατρολογία, ζωγραφική κ.λπ.), όχι ως νέα διδακτικά αντικείμενα αλλά για να ενισχύσουν τις μεθόδους διδασκαλίας. Ειδικά για τις ξένες γλώσσες εκφράστηκε η αναγκαιότητα της δημιουργίας ολιγομε-

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

στην εκπαίδευση

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ - ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΕΩΝ - ΚΙΝΗΣΕΩΝ

<p>Στον Κρόν και στο σχολείο του ΔΗΤ (σελ. 3)</p> <p>Το "νέο" σχολείο της Αγορίας (σελ. 4)</p> <p>ΠΑΡΑ-μόρφωση, ΣΥΜ-μόρφωση: ΟΧΙ, ευχαριστώ! (σελ. 4)</p> <p>Αυτοεξολόγησή (σελ. 5)</p>	<p>Διευτικοί και νέο φρονιμ (Γρ.Μπ) (σελ. 5)</p> <p>Από την απογραφή στο... περσινός του εναντιο μισθολόγου (σελ. 6)</p> <p>Αληθινός ή ζωής μας - το ταμείο (σελ. 6)</p> <p>Όχι τα σχολεία στους δρόμους (σελ. 7)</p> <p>Ένας χρόνος ΠΛΑΟΚ (σελ. 7)</p>
---	---

ΜΑΣ ΚΗΡΥΞΑΝ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

ΝΑ ΠΑΡΟΥΝ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

<p>ΣΧΟΛΙΟ</p> <p>ΔΑΙΜΥΝΤΟΣΙΜΟΙ ΓΙΑ ΤΑ ΚΕΦΑΛΙΑ</p> <p>Η ΔΟΕ η Υπουργική πολιτική προετοιμάζει την άνοιξη τον "Πολέμο". Αλλά η ΔΟΕ και οι εκπαιδευτικοί είναι ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ μερικοί από τα "παιδιά" της ΔΟΕ. Η ΔΟΕ η Υπουργική πολιτική της Μ.Μ.Ε. επιδιώκει να δώσει στους εκπαιδευτικούς και στους γονείς να μην έχουν καμία σχέση με τον "Πολέμο" της ΔΟΕ. Η ΔΟΕ η Υπουργική πολιτική της Μ.Μ.Ε. επιδιώκει να δώσει στους εκπαιδευτικούς και στους γονείς να μην έχουν καμία σχέση με τον "Πολέμο" της ΔΟΕ. Η ΔΟΕ η Υπουργική πολιτική της Μ.Μ.Ε. επιδιώκει να δώσει στους εκπαιδευτικούς και στους γονείς να μην έχουν καμία σχέση με τον "Πολέμο" της ΔΟΕ.</p>	<p>Μηνών στην πόλη οι εχθροί Η κριτική της Παιδαγωγικής ΤΡΑΧΩΣ, δούλους των υπαρκτών των προτάσεων και της Δ.Ε. με αφορμή την κρίση επέβαλε στα εκπαιδευτικά όλα αντίθετα όλη στο έδαφος των δημοκρατικών-λαϊκών δικαιωμάτων και κατακτήσεων.</p> <p>Υστερα από τη δολική τελεωφόρο γυμνασίου - παραδοσιακό ε-πικρατούς, που οι διδασκόντες είναι οι πιο επαγγελματίες για να υποστηρίξουν τις εργασιακές σχέσεις και να ξεπεράσουν τις δημοτικές προνομιές.</p> <p>Υστερα από τη δολική τελεωφόρο γυμνασίου - παραδοσιακό ε-πικρατούς, που οι διδασκόντες είναι οι πιο επαγγελματίες για να υποστηρίξουν τις εργασιακές σχέσεις και να ξεπεράσουν τις δημοτικές προνομιές.</p>
---	---

ΟΛΜΕ:

Στον ασταρμένο της αδράνιας και της υποταγής

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ

αντιπτεράδια της βίας

ΕΚΤΑΚΤΙ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ 2010

Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΜΕΤΡΑ ΤΟΥ Δ.Ν.Τ.

Ο σχεδιασμός του Υπουργείου Παιδείας για το «νέο» σχολείο

Με τη φεβρουάριος 16, η κυβέρνηση ανακοίνωσε το σχέδιο για δόσεις από 100 εκατομμύρια ευρώ που προορίζονται στην οριστική αντιμετώπιση της κρίσης και της ανεργίας. Το πρώτο από τα μέτρα που ανακοινώθηκαν είναι η προώθηση της σχολικής εκπαίδευσης στα μέτρα του Δ.Ν.Τ. Ο σχεδιασμός του Υπουργείου Παιδείας για το «νέο» σχολείο είναι ο ακόλουθος:

1. Αύξηση των πόρων: Η κυβέρνηση προβλέπει την αύξηση των πόρων για την εκπαίδευση κατά 10% στην περίοδο 2010-2013. Αυτό θα επιτευχθεί μέσω της μείωσης των δαπανών για την υγεία, την κοινωνική πρόνοια και την προστασία του περιβάλλοντος.

2. Αύξηση της διάρκειας της εκπαίδευσης: Η διάρκεια της εκπαίδευσης θα αυξηθεί από 12 σε 13 έτη, με την εισαγωγή των παιδιών στην προσχολική εκπαίδευση στην ηλικία των 3 ετών.

3. Αύξηση της ποιότητας της εκπαίδευσης: Η κυβέρνηση θα ενισχύσει την κατάρτιση των εκπαιδευτικών και θα προωθήσει την καινοτομία στην εκπαίδευση.

4. Αύξηση της συμμετοχής των γονιών: Η κυβέρνηση θα ενισχύσει την συμμετοχή των γονιών στην εκπαίδευση των παιδιών τους.

5. Αύξηση της διαφάνειας: Η κυβέρνηση θα ενισχύσει την διαφάνεια στην εκπαίδευση.

ΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Το Δ.Ν.Τ. ορίζει τον όρο «παιδαγωγική» ως τον τρόπο με τον οποίο ο εκπαιδευτικός οργανώνει την εκπαίδευση.

Το Δ.Ν.Τ. ορίζει τον όρο «παιδαγωγική» ως τον τρόπο με τον οποίο ο εκπαιδευτικός οργανώνει την εκπαίδευση. Η παιδαγωγική είναι η επιστήμη που μελετά τον τρόπο με τον οποίο ο εκπαιδευτικός οργανώνει την εκπαίδευση. Η παιδαγωγική είναι η επιστήμη που μελετά τον τρόπο με τον οποίο ο εκπαιδευτικός οργανώνει την εκπαίδευση.

Η ΨΗΦΙΑΚΗ ΤΑΞΗ ΚΑΙ Ο ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ

Η Ψηφιακή Τάξη και ο Διαδραστικός Πίνακας είναι δύο εργαλεία που χρησιμοποιούνται στην εκπαίδευση. Η Ψηφιακή Τάξη είναι η τάξη που χρησιμοποιεί τη ψηφιακή τεχνολογία για την εκπαίδευση. Ο Διαδραστικός Πίνακας είναι ο πίνακας που χρησιμοποιείται στην εκπαίδευση για την παρουσίαση των μαθημάτων.

ΔΙΑ ΒΟΥ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΙΝΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ

Η δια βίου κατάρτιση των εκπαιδευτικών και των ανέργων είναι ένα σημαντικό θέμα στην εκπαίδευση. Η δια βίου κατάρτιση είναι η διαδικασία με την οποία οι άνθρωποι αποκτούν νέες γνώσεις και δεξιότητες καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους.

λών τμημάτων (κι όχι τα σημερινά 20άρια και 25άρια) ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις στοιχειώδεις προϋποθέσεις για τη διασκαλία της ξένης γλώσσας.

• Το σχολείο «ενιαίο αναμορφωμένο εκπαιδευτικό προγράμματος», εισάγεται ταυτόχρονα με το θεσμό του Αναπληρωτή Μειωμένου Ωραρίου. Πρόκειται για μια νέα προσπάθεια του υπουργείου παιδείας, να κατηγοριοποιήσει το σώμα των εκπαιδευτικών και να επιβάλει νέες ευέλικτες εργασιακές σχέσεις στο δημόσιο σχολείο. Οι συγκεκριμένοι συνάδελφοι, πληρώνονται μέσω των προγραμμάτων ΕΣΠΑ. Για την ακρίβεια είναι ακόμη απλήρωτοι και επιπλέον, καλούνται να επιμορφωθούν Σαββατοκύριακο, φυσικά χωρίς αποζημίωση. Στην επαρκία τα πράγματα είναι χειρότερα γιατί καλούνται να πληρωθούν οι ίδιοι έξοδα μετακίνησης και διαμονής τους.

• Η κάλυψη των αναγκών για ειδικότητες με περιπλανώμενες και μεταφερόμενες εκπαιδευτικούς, υπονομεύει τη συνοχή της σχολικής μονάδας, διαλύει τους απαραίτητους δεσμούς συνοχής της σχολικής κοινότητας, εξοντώνει τους εκπαιδευτικούς και χειρότερους τις συνθήκες εργασίας τους. Οι εκπαιδευτικοί έρχονται αντιμέτωποι με μια σειρά πρωτοφανή προβλήματα που αφορούν τη λειτουργία του Συλλόγου Διδασκόντων, τα κυλιόμενα και ευέλικτα ωράρια, την αναζήτηση του χρόνου για την ενημέρωση των γονέων. Τα διαφορετικά ωράρια εκπαιδευτικών Α΄θμιας και Β΄θμιας, επαναφέρουν πιο επιτακτικά το αίτημα της απεργίας του 2006 για εξίσωση του ωραρίου μας στα επίπεδα της Β΄θμιας.

Ένα νέο μοντέλο σχολείου αναδύεται μέσα από τη συγκρότηση της αναμενόμενη επέκταση των 800 ολοήμερων. Ένα σχολείο που κατακεραματίζει τη γνώση, εντατικοποιεί τους ρυθμούς μάθησης χωρίς κανένα σεβασμό στην παιδικότητα, διαλύει κάθε ιστό συλλογικότητας, αφαιρεί κάθε περιθώριο αυτονομίας και ελέγχου της σχολικής καθημερινότητας από τον εκπαιδευτικό. Αυτό το μοντέλο σχολείου, αντιστοιχεί στο πρότυπο του φθηνού, πειθαρχημένου και ευέλικτου εργατικού δυναμικού, γι' αυτό και προωθείται από τις ίδιες πολιτικές δυνάμεις που στο όνομα της κρί-

σης, έχουν εξαπολύσει σφοδρή επίθεση στο εισόδημα και τις κατακτήσεις μας.

Οι εμπειρίες, οι εικόνες, αλλά και οι αγωνίες και η αγανάκτηση που μετέφεραν οι δάσκαλοι που υπηρετούν σε σχολεία «ενιαίου αναμορφωμένου εκπαιδευτικού προγράμματος» περιγράφουν γλαφυρά το τοπίο: έκρυθμες καταστάσεις, έξαρση των φαινομένων βίας και αυταρχισμού στις τάξεις αλλά και στα διαλλείματα, παιδιά που διαμαρτύρονται και ρωτούν απαγορευμένα «πότε θα πάω σπίτι μου», δάσκαλοι που καλούνται να κάνουν απλά «φύλαξη» μέσα στο 7ωρο λόγω έλλειψης προσωπικού, εκπαιδευτικοί πληροφορικής που λόγω έλλειψης εργατηρίων διδάσκουν εδώ και ενάμιση μήνα ζωγραφίζοντας καθημερινά θόκες, ηλεκτρολόγοι και ποτίκια, τάξεις που «καταλώνουν» άπιστευτες ποσότητες μπλοκ ικονογραφίας, αφού η καθημερινή πολύωρη ζωγραφική αποτελεί τη μόνη διέξοδο στην έλλειψη υποδομής, προσωπικοί και σχεδίου, πρωτάκια που αδυνατούν να συγκρατήσουν ακόμα και τα ονόματα όλων αυτών των εκπαιδευτικών που μπαίνουν και γυρνούν στην τάξη τους.

Απέναντι σε ένα τέτοιο τύπο σχολείου, απέναντι στην πλήρη διάλυση της δημόσιας παιδείας, το εκπαιδευτικό κίνημα δεν μπορεί να συναινεί, ούτε να υπογράψει συμφωνίες σιωπής. Δεν μπορεί ακόμη, να έχει το ρόλο του παθητικού θεατή που παρατηρεί από απόσταση και σημειώνει ως αδιάφορος «διαιτητής» θετικά ή αρνητικά σημεία. Οφείλει να πάρει ξεκάθαρη θέση και να οργανώσει την αγωνιστική δράση των εκπαιδευτικών και των γονιών. Η υπόθεση αυτή μας αφορά όλους, καθώς από την επόμενη σχολική χρονιά επιδιώκεται η επέκταση του συγκεκριμένου θεσμού.

Δεν υπερασπιζόμαστε το παλιό σχολείο, αντίθετα, προβάλλουμε την ανάγκη για ένα δημοσίο δωρεάν σχολείο που θα ανταποκρίνεται στις μορφωτικές ανάγκες των παιδιών. Αρκετοί Σύλλογοι, άλλωστε, μεταφέρουν και προβάλλουν αναλυτικές προτάσεις για ενιαίο δωδεκάχρονο δημόσιο δωρεάν σχολείο, που θα προβάλλει το ενιαίο τη γνώση, θα στηρίζεται στην παιδαγωγική ευθύνη του δασκάλου για κάθε σχολική τάξη και σε αυτά τα πλαίσια θα εντάσσει τις ειδικότητες στο πρόγραμμα (π.χ. συνδιδασκαλίες). Σχολείο, όπου η λειτουργία της εκπαιδευτικής κοινότητας θα στηρίζεται στη

Νέος γύρος με φαλισμα μισθών, μείωση προσωπικού και μετατάσεις στο δημόσιο τομέα.

Διαβάζοντας τις είδησεις της εφημερίδας "Ελευθερία", οι εργαζόμενοι του δημόσιου τομέα έχουν ένα μήνυμα: ο κρατικός μηχανισμός προετοιμάζεται για να περικόψει τα κόστη, να μειώσει το προσωπικό και να μετατάξει τους υπαλλήλους.

Οι εργαζόμενοι του δημόσιου τομέα έχουν ένα μήνυμα: ο κρατικός μηχανισμός προετοιμάζεται για να περικόψει τα κόστη, να μειώσει το προσωπικό και να μετατάξει τους υπαλλήλους.

Νέος γύρος με φαλισμα μισθών, μείωση προσωπικού και μετατάσεις στο δημόσιο τομέα.

Οι εργαζόμενοι του δημόσιου τομέα έχουν ένα μήνυμα: ο κρατικός μηχανισμός προετοιμάζεται για να περικόψει τα κόστη, να μειώσει το προσωπικό και να μετατάξει τους υπαλλήλους.

ΜΕ ΟΧΗΜΑ ΤΟ ΝΕΟ ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΟ

Το νέο μισθολόγιο που θα εφαρμοστεί τον Σεπτέμβριο του 2010, θα οδηγήσει σε περικοπές μισθών και μετατάξεις.

Οι εργαζόμενοι του δημόσιου τομέα έχουν ένα μήνυμα: ο κρατικός μηχανισμός προετοιμάζεται για να περικόψει τα κόστη, να μειώσει το προσωπικό και να μετατάξει τους υπαλλήλους.

Ο πολιτικός κανιβαλισμός

Λίγες ημέρες μετά το «μαζί τα φάγαμε», ο Πάγκαλος ξανακτύπησε... «Οι δημόσιοι υπάλληλοι είναι 1 εκατομμύριο... ενώ θα έπρεπε να είναι λιγότεροι από 200.000 και... δύο στους τρεις είναι άχρηστοι»... Τι και αν οι ίδιοι οργάνωσαν απογραφή και οι δημόσιοι υπάλληλοι είναι 768000 όλοι μαζί με τους συμβασιούχους εποχικούς κλπ. Οι μόνιμοι είναι 630.000 όλοι μαζί, με τους 13.000 αιρετούς, 50.000 αστυνομικούς δεκάδες χιλιάδες στρατιωτικούς και δεκάδες χιλιάδες παπάδες. Το ψέμα μπορεί να κάνει τη δουλειά του αν το επαναλαμβάνεις συχνά όπως γίνεται τελευταία χρόνια. Και αν επικαλούνται τον ευρύτερο δημόσιο τομέα που λέγανε παλιά αυτός εκμηδενίστηκε. Μπήκε στο χρηματιστήριο ότι απέιανε από αυτόν με ότι αυτό σημαίνει. Ή πρέπει να εξηγήσουμε και αυτό στον Πάγκαλο; Αν ο Πάγκαλος (Ποιος Πάγκαλος; Αυτός με τα 58 ακίνητα ντε...) θεωρεί έναν στους τρεις άχρηστους το κάνει συνειδητά για να μας βρῖσει και να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για απολύσεις. Εκτός και εάν έγινε μπολεσβίκος και θεωρεί τους αστυνομικούς, στρατιωτικούς, παπάδες άχρηστους δημόσιους υπαλλήλους σε ένα εργατικό κράτος... Αν θεωρεί τους γιατρούς και τους εκπαιδευτικούς που ξεπερνούν τους 200.000 άχρηστους τότε θέλει να απαξιώσει κάθε έννοια κοινωνικής υπηρεσίας προς τους εργαζόμενους. Όσοι έχουν μια μικρή ανάμνηση από την εκτροπή γουρουνιών στα χωριά θα τα θυμούνται να κυλιούνται μέσα στα περικτώματα τους, το βούρκο αλλά και το φαί τους, όλα ένα πράγμα ανακατεμένο. Έτσι και ο Πάγκαλος σήμερα, ανακατεύοντας το ψέμα με τη συκοφαντία, το διασυρμό με τη σκοπιμότητα, το θράσος με τον πολιτικό κανιβαλισμό εξυπηρετεί τις πολιτικές επιλογές της κυβέρνησης. Άλλωστε αντιπρόεδρος της είναι! Και όχι μόνο όπως φαίνεται...

σταθερή παρουσία σε ένα σχολικό συγκρότημα όλων των εκπαιδευτικών και θα υπάρχει μόνιμη και σταθερή εργασία για όλους.

Σε αυτή την κατεύθυνση προτείνονται στους Συλλόγους Π.Ε. για την επόμενη περίοδο:

- Η σύγκληση έκτακτων Γενικών Συνελεύσεων με θέμα τα 800 ολόημερα, ιδιαίτερα στους Συλλόγους που υπάρχει μεγάλη συγκέντρωση αυτού του τύπου σχολείων.
- Η έκδοση αφίσας των Συλλόγων Π.Ε. με σχετικό περιεχόμενο.
- Η πλατιά κυκλοφορία κειμένου υπογραφών από τους εκπαιδευτικούς.
- Η οργάνωση αγωνιστικών κινητοποιήσεων τοπικά αλλά και κεντρικά, το τελευταίο δεκαήμερο του Νοέμβρη.
- Η μεγαλύτερη δυνατή δημοσιοποίηση των θέσεων και προτάσεων των Συλλόγων, με οργάνωση (ή και συνδιοργάνωση με Ενώσεις Γονέων) συναντήσεων ενημέρωσης με τους γονείς των σχολείων, με έκδοση ανοιχτής επιστολής προς τους γονείς.
- Η παρέμβαση στα επιμορφωτικά σεμινάρια που αφορούν τους αναπληρωτές μειωμένου ωραρίου με στόχο να οργανωθεί συνολικά η δράση που αφορά τα δικαιώματά τους. Απαιτούμε να αποζημιωθούν οικονομικά οι συνάδελφοι /ισσες που παρακολούθησαν τα σεμινάρια και προτείνουμε, να υπάρξει συνδικαλιστική κάλυψη από το ΔΣ της ΔΟΕ και τους Συλλόγους, ώστε να μην παρευρίσκονται σε αυτές τις ώρες που είναι έξω από το διδακτικό τους ωράριο.
- Η πραγματοποίηση μεγάλης, ανοιχτής συνέλευσης αγώνα, την Κυριακή 5 Δεκέμβρη, με στόχο να υπάρξει μαζική συμμετοχή, ιδιαίτερα των συναδέλφων που υπηρετούν σε αυτά τα σχολεία και των συλλογικών φορέων των γονέων, να αποκρυσταλλωθούν στόχοι, αιτήματα και διεκδικήσεις και να οργανωθούν αγωνιστικές κινητοποιήσεις. Τέλος, καλούμε σε νέα ανοιχτή σύσκεψη συντονισμού των Συλλόγων Π.Ε. την Πέμπτη 18 Νοέμβρη, στις 7μμ, στα γραφεία της ΔΟΕ (Ξενοφώντος 15α, Σύνταγμα). Στη σύσκεψη καλούνται να συμμετέχουν, η ΑΣΓΜΕ, οι Ομοσπονδίες, οι Ενώσεις και οι Σύλλογοι Γονέων, καθώς και το Συντονιστικό Ωρομισθίων και η ΠΕΑΕ.

ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΕΙΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Στον καιρό και στο σχολείο του ΔΝΤ... «Νέο μισθολόγιο»

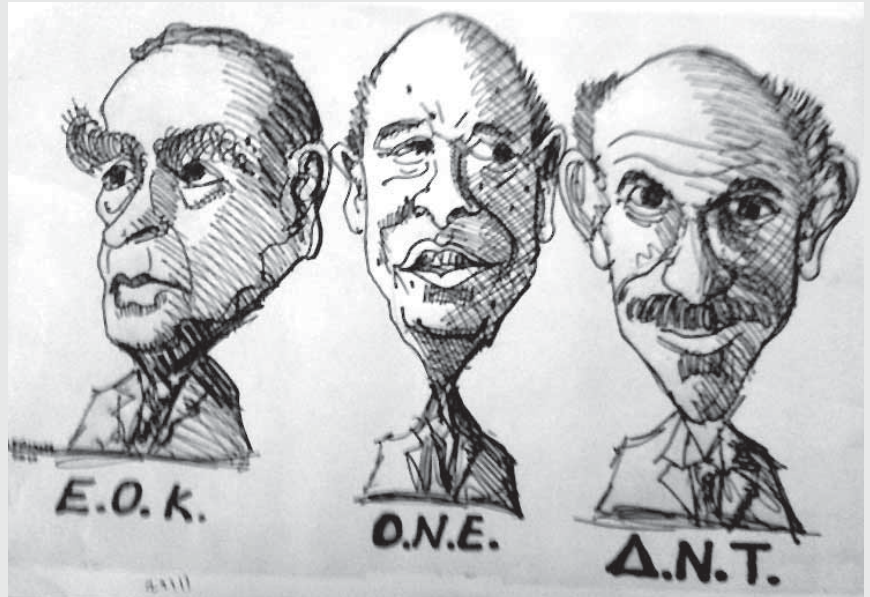
ΜΟΧΛΟΣ ΝΕΑΣ ΔΡΑΜΑΤΙΚΗΣ ΜΕΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ ΜΑΣ
και ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Για το δήθεν «Ενιαίο» Μισθολόγιο που ετοιμάζεται, τα Μαζικά Μέσα Εξαπάτησης, πιστά όργανα κυβέρνησης – ΕΕ – ΔΝΤ έχουν στοχοποιήσει τους μισθούς των ΔΥ, όχι για να άρουν αδικίες, να σταματήσουν τους «ειδικούς λογαριασμούς», να εντάξουν όλα τα επιδόματα (γενικά ή κλαδικά) στους βασικούς μισθούς ή «να πλησιάσουμε τους μισθούς στην Ευρωζώνη»...

Ο στόχος τους είναι πολλαπλός: Α) να δημιουργήσουν για τους νεοεισερχόμενους (δηλαδή τα παιδιά μας) μισθούς οριακής επιβίωσης για ισότητα προς τα κάτω με τον ιδ. Τομέα. Β) Να περικόψουν το μεγαλύτερο μέρος των εκπαιδ. Επιδομάτων (περίπου 500 €) που κατακτήθηκαν με τεράστιους αγώνες και απεργίες διάρκειας (1988, 1990, 1997, 2006). Γ) Να δώσει τη δυνατότητα για σύνδεση μισθού–βαθμού (με το ιδεολόγημα της αξιολόγησης) και να ανοίξει τους ασκούς του Αιόλου για διαφορετικούς μισθούς σε ειδικότητες ή τύπο σχολείου.

Είναι χαρακτηριστικά και τα στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα η ΑΔΕΔΥ, για την εξαπάτηση που επιχειρείται από την «κατασκευαστική αριθμητική» της κυβέρνησης:

«α) Εμφανίζει να «αυξηθήκαν» οι μισθοί από το 2001 έως το 2009 κατά 80%, όταν η συμμετοχή των μισθών στις πρωτογενείς δαπάνες από το 38,6% το 2001 –σύμφωνα με τους δικούς της πίνακες– ανέρχεται στο 31,4% το 2009 και στο 30,5% το 2010. Όλη τη δεκαετία οι μισθοί παραμένουν σταθεροί ως ποσοστό του ΑΕΠ: 6,9 – 7% και ο ρυθμός αύξησης έχει μεταβληθεί στο –10,5% με βάση τις κυβερνητικές εκτιμήσεις και με όρους πραγματικού εισοδήματος στο –25%. β) Εμφανίζει επιλεκτικά και σκόπιμα από τη μία υψηλές αμοιβές σε ορισμένα Υπουργεία (που ήταν γνωστά τα υψηλά επιδόματα), ενώ

από την άλλη ενοχοποιεί για το 80% του συνολικού μισθολογικού κόστους (στο οποίο εκτός των μισθών ή των επιδομάτων συμμετέχουν πάσης φύσεως αποζημιώσεις ή πάσης φύσεως αμοιβές Συμβούλων, παροχής έργου κλπ) τέσσερα Υπουργεία: Παιδείας, Υγείας, Εθνικής Άμυνας, Προστασίας του Πολίτη. Ουδόλως τυχαία, αφού οι «μεταρρυθμίσεις» στην παιδεία και την υγεία, το ψαλίδι έχει ήδη ανοίξει. Συνεπώς η κατασκευή και παρουσίαση των στοιχείων πρέπει να εξυπηρετεί μια διπλή διάσταση πολλαπλής διαίρεσης: ανάμεσα στους δημοσίους υπαλλήλους και μεταξύ των δημοσίων υπαλλήλων και άλλων κοινωνικών ομάδων. γ) Εμφανίζει την Ελλάδα να έχει τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση στους μισθούς σε σχέση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες με την απόκρυψη του γεγονότος ότι η ονομαστική απόκλιση στις μέσες αποδοχές από τις άλλες χώρες της Ευρωζώνης είναι στο 48% (με υψηλό πληθωρισμό στη χώρα μας), της αντίφασης αυτών των στοιχείων με τους άλλους πίνακες που δημοσιοποίησε και βέβαια με τη σημείωση στα ψιλά γράμματα « Λόγω διαφορών με άλλ-

λες πηγές σχετικά με τον ορισμό του Δημοσίου Τομέα, τα νούμερα για τη Γερμανία, Ισπανία, Πορτογαλία και Ελλάδα πρέπει να χρησιμοποιούνται με επιφύλαξη» [τι τακτ!]. Είναι αδιανόητος ο διαχωρισμός νέων και παλαιών (που επανέρχεται ως ζήτημα από το 2008 που είχε τεθεί από την τότε Κυβέρνηση της Ν.Δ.) και οδηγεί στο κοινωνικό περιθώριο τη νεολαία.

ΤΑ ΤΕΡΑΤΩΔΗ ΝΟΥΜΕΡΑ ΠΟΥ ΕΣΤΡΩΣΑΝ ΤΟ ΔΡΟΜΟ...

Αντίθετα από όσα τερατώδη νούμερα ακούγονταν μέχρι πρότινος, τα αποτελέσματα της απογραφής απέδειξαν ότι ο λεγόμενος «υπερπληθυσμός» του δημοσίου δεν έχει σχέση με την πραγματικότητα. Το σύνολο των υπαλλήλων σύμφωνα με την πρόσφατη απογραφή είναι 768.009 [μόνιμοι υπάλληλοι, δικαστικοί και δημόσιοι λειτουργοί (625.738), ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου (53.833), ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου (44.811), συμβασιούχοι έργου (14.345), αιρετοί (12.609) και άλλες ολιγάριθμες κατηγορίες]. Εξ' αυτών το 39% έχει πανεπιστημιακή εκπαίδευση, το 28% δευ-

τεροβάθμια, το 9% τεχνολογική εκπαίδευση και ένα 10% μεταπτυχιακό ή διδακτορικό δίπλωμα.

Ο πίνακας που περιλαμβάνεται στη σελίδα 74 της εισηγητικής έκθεσης του ΥΠ. Εσωτ. καταγράφει τους υπαλλήλους (τακτικούς-μόνιμους, αορίστου και ορισμένου χρόνου) και ανεβάζει τον αριθμό τους σε 511.913 στις 30.6.09, ελάχιστα αυξημένο από τον αντίστοιχο των δυο προηγούμενων χρόνων (506.680 το 2008 και 503.170 το 2007). Αν συνυπολογιστεί ο αριθμός των στρατιωτικών και ορισμένων μικρότερων κατηγοριών που καταγράφονται σε άλλα σημεία του προϋπολογισμού, φτάνουμε στον ίδιο αριθμό, δηλαδή 760.000. Αν προστεθούν οι μόνιμοι υπάλληλοι και οι υπάλληλοι ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου (οι δυο κατηγορίες δηλαδή που αφορούν το 80% των δημοσίων υπαλλήλων) εμφανίζονται να υπηρετούν 689.966 υπάλληλοι στο τέλος του 2009. Ο αντίστοιχος αριθμός της απογραφής είναι 679.571, δηλαδή έχουμε μια εντυπωσιακή προσέγγιση των δύο υπολογισμών, αν ληφθεί υπόψη ότι σχεδόν 10.000 υπάλληλοι συνταξιοδοτήθηκαν σ' αυτό το διάστημα και βέβαια δεν αντικαταστάθηκαν από νέους. **Το μόνο που δεν μπορεί, λοιπόν, να πει κανείς είναι ότι όλα αυτά ήταν άγνωστα. Τα ήξεραν πολύ καλά και συνειδητά παραπληροφόρουσαν.**

Όσοι εξακολουθούν να μιλούν για τεράστια νούμερα βασίζονται στο γεγονός ότι δεν περιλαμβάνονται στην απογραφή εργαζόμενοι σε ΔΕΚΟ και Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου. Αλλά αυτό που ονομάζεται σήμερα «ευρύτερος δημόσιος τομέας» είναι από καιρό μόνο κατ' όνομα δημόσιος. Χαρακτηριστικό ότι σ' αυτό το ένα εκατομμύριο που υπολογίζεται από μεγάλη μερίδα του Τύπου ότι θα φτάσουν οι δημόσιοι υπάλληλοι αν υπολογιστούν κι αυτές οι κατηγορίες, περιλαμβάνονται **μισθοδοτούμενοι ή μη από τον κρατικό προϋπολογισμό** (Το Βήμα, 1.8.10). Αλλά αν δεν μισθοδοτούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό, με ποια λογική συγκαταλέγονται στους δημοσίους υπαλλήλους;

Ο απόλυτος αριθμός των δημοσίων υπαλλήλων στην κάθε χώρα δεν μπορεί να κριθεί αν δεν συγκριθεί με τον αντίστοιχο αριθμό υπαλλήλων σε ομοειδείς χώρες. Προς μεγάλη απογοήτευση των προπαγανδιστών του Μνημονίου, η σύγκριση αυτή αποδεικνύει ότι ο ισχυρισμός περί «υπερπληθυσμού» των δημοσίων υπαλ-

λήλων στην Ελλάδα είναι εντελώς έωλος. Το επιβεβαιώνει με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο και μια επιστημονική έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της «Έκθεσης Ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής» και υπογράφεται από τέσσερις ερευνητές του Αυστριακού Ινστιτούτου Οικονομικών Ερευνών και των Πανεπιστημίων του Στρασβούργου και του Μαγδεμβούργου («The size and performance of public sector activities in Europe»).

Τα συμπεράσματα της έρευνας αυτής, όπως αποτυπώνονται και σε σχετικά δια-

γράμματα, εμφανίζουν την Ελλάδα σε μια σχετικά χαμηλή θέση ως προς τον αριθμό των δημοσίων υπαλλήλων σε σύγκριση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ εξίσου χαμηλή είναι η επίδοση της χώρας στο ποσοστό των εργαζομένων στο δημόσιο σε σχέση με το σύνολο των εργαζομένων. Και μάλιστα αυτά τα στοιχεία ισχύουν για τις τελευταίες τρεις δεκαετίες!

Στον πίνακα που καταγράφει το ποσοστό των δημοσίων υπαλλήλων επί του συνόλου των εργαζομένων κάθε χώρας, η Ελλάδα καταλαμβάνει τη 14η θέση επί συνόλου 17 ευρωπαϊκών κρατών, με επίδοση 11,4%. Βρίσκεται δηλαδή πολύ κάτω από την πρώτη στην κατάταξη Σουηδία (30%) ή τη Δανία (29%), τις χώρες που υποτίθεται ότι αποτελούσαν το προεκλογικό πρότυπο του σημερινού πρωθυπουργού. Αλλά η Ελλάδα υπολείπεται πολύ και από τη Γαλλία (21,2%) και τη Μεγάλη Βρετανία (17,8%), παρά τις έντονες περικοπές της τελευταίας. Η χώρα μας ξεπερνά –και μάλιστα ελάχιστα– μόνο την Ιρλανδία (11,0%), την Ολλανδία (10,7%) και τη Γερμανία (10,2%). Όπως παρατηρεί η μελέτη, η θέση της Ελλάδας στην κατάταξη αυτή παραμένει τις τελευταίες δεκαετίες σταθερή. πηγή: όμοια

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2010

Και στο σχολείο του ΔΝΤ πρώτα οι κολλητοί!

Αφού κατασυκοφάντησε επί 10 μήνες τους εκπαιδευτικούς [λουφαδόρους και τεμπέληδες], αφού δεν “ήξερε” πού βρίσκονται 12–15–19.000 (!) αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί για τους οποίους φέτος δεν μας είπε κουβέντα, αφού διέλυσε τα εργασιακά δικαιώματα των ωρομισθίων και αναπληρωτών συναδέλφων μας, αφού κατόπιν εντολών της οι Περιφερειακοί διευθυντές και οι Διευθυντές εκπαίδευσης καταργούν σχολεία, συγκροτούν τμήματα 27–28–29 ακόμη και 30 μαθητών, μετακινούν αυθαίρετα καθηγητές από τη Δευτεροβάθμια στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και οσονούπω στα Αδιαβάθμητα ΙΕΚ, αφού στην ουσία κατήργησε τις εκπαιδευτικές άδειες, αφού σχεδόν διαλύει τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας, τα κέντρα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, την ενισχυτική διδασκαλία και την πρόσθετη διδακτική στήριξη, συνεχίζει να ασκείται και στο προσφιλέσ σε όλες τις αστικές κυβερνήσεις σπόρ του ρουσφετιού.

Αναφερόμαστε στην “αδιάφορη” Φραού Άννα Διαμαντοπούλου και το πολυπληθές επιτελείο της [αναπλ. υπ., υφυπουργούς, καμμιά πενηνταριά αποσπασμένους συμβούλους και άλλους παρατρεχάμενους], με απόφαση της οποίας τη Δευτέρα 6/9 αποσπάσθηκε στην Κεντρική Υπηρεσία του ΥΠΕΠΘ καθηγήτρια ΠΕ9, με οργανική σε χωριό των ελληνοβουλγαρικών συνόρων! [στη διάθεση όλων τα ακριβή στοιχεία άν προκληθούμε...] πηγή: όμοια

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΑΔΙΟΡΙΣΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ Δελτίο Τύπου μετά τη συνάντηση με το Υπουργείο Παιδείας στις 12/11/10

Τίποτα δεν έχει να περιμένει ο κόσμος της αδιοριστίας από την ηγεσία του Υπ. Παιδείας, η οποία φαίνεται να σκληραίνει τη στάση της διαρκώς απέναντι στον κόσμο της δουλειάς και να αναιρεί ακόμα και βασικές δεσμεύσεις της. Την Παρασκευή, 12/11, πραγματοποιήθηκε κινητοποίηση των αδιοριστων εκπαιδευτικών και ακολούθησε συνάντηση με τον κ. Κουλαϊδή και τον κ. Κοντογιάννη. Γνωρίζαμε ότι θα ερχόταν και η υφυπουργός κ. Χριστοφιλοπούλου, αλλά όταν μπήκε στην αίθουσα την ενόχλησε η ένταση που υπήρχε και έφυγε με ύψος απαξίωσης (...).

Η συνάντηση δεν πρόσφερε σχεδόν τίποτα πέρα από την επιβεβαίωση των φόβων μας. Από πλευράς μας τέθηκε το σύνολο των διαφορών μας σε σχέση με τη λειτουργία προγραμμάτων μέσω ΕΣΠΑ στο δημόσιο σχολείο και η απαίτησή μας αυτά να μπουν στον κρατικό προϋπολογισμό, να γίνουν οργανικές για τους συναδέλφους των ειδικότητων που δουλεύουν στα 800 ολόημερα και μόνιμοι διορισμοί. Από την πλευρά του Υπουργείου δεν υπήρξε καμία τέτοια δέσμευση (παρά μόνο η πολιτική βούληση να δημιουργηθούν κάποιες οργανικές θέσεις σταδιακά μέσα σε ένα χρονικό ορίζοντα άγνωστο και όχι για όλα τα σχολεία) και μάλιστα ο κ.Κοντογιάννης δήλωσε ότι δεν είναι καν σίγουρο αν τα 800 ολόημερα του χρόνου θα είναι 1600, όπως είχε αρχικά ανακοινωθεί.

Σχετικά δε με τους ήδη εργαζόμενους συναδέλφους στα ΕΣΠΑ ως αναπληρωτές και με τα προβλήματα που έχουν προκύψει με τη **σύμβαση** η ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας αρνήθηκε να την αντικαταστήσει με νέα στην οποία θα αναγράφεται το ποσό μισθοδοσίας των αναπληρωτών κανονικού ωραρίου, ο χρόνος πληρωμής και να τροποποιηθεί ώστε να προστατεύεται και ο εργαζόμενος (δίνει το δικαίωμα μονομερώς στο Διευθυντή Εκπαίδευσης να τροποποιεί τη σύμβαση). Μας ειπώθηκε ξεκάθαρα ότι ακόμα και οι αναπληρωτές κανονικού ωραρίου (ΕΣΠΑ) θα πληρώνονται με βάση το ωράριό τους διά 24 και ότι η εργασιακή σχέση επιβεβαιώνεται κάθε μήνα (για αυτό και οι αναλυτικές οδηγίες προς τους εκκαθαριστές). Το ΕΣΠΑ, όπως μας εξήγησαν, καλύπτει «καινοτόμες δράσεις και όχι πάγιες και λειτουργικές ανάγκες», οπότε μια σύμβαση όπως των υπολοίπων αναπληρωτών ακυρώνει την καινοτόμο δράση και δείχνει ότι μέσω των ΕΣΠΑ καλύπτονται πάγιες και λειτουργικές ανάγκες.

Καταγγείλαμε ότι οι «**λευκές**» **συμβάσεις** είναι παράνομες, ότι κληθήκαμε να κάνουμε αιτήσεις με ένα συγκεκριμένο καθεστώς κι αυτό άλλαξε στην πορεία χωρίς όμως να δίνει τη δυνατότητα σε κάποιον να αρνηθεί να συμμετάσχει χωρίς κυρώσεις. Παρ' όλα αυτά το Υπουργείο φαίνεται ξεκάθαρα ότι βλέπει αριθμούς και όχι ανθρώπους και αρνείται να αποσύρει αυτή τη σύμβαση. Το «**δίλλημα**» που μας έθεσαν είναι ή αυτή η σύμβαση ή απόλυση όσων εργάζονται μέσω ΕΣΠΑ, αναιρώντας, όμως έτσι ακόμα και τους ισχυρισμούς τους για άνοιγμα οργανικών θέσεων.

Σχετικά δε με τις αργίες και τις διακοπές Χριστουγέννων και Πάσχα ο κ. Κουλαϊδής δήλωσε τελικά ότι υπάρχει πρόθεση να βρεθεί ένας τρόπος να πληρωθούν και αυτές, δείχνοντας όμως ταυτόχρονα ότι το θέμα δεν έχει λήξει (και ούτε είναι σίγουρο πως θα λήξει υπέρ μας, μιας και το ΕΣΠΑ θέτει όρους και περιορισμούς).

Για το ζήτημα των ενσήμων και την πιθανότητα πολλοί αναπλη-

ρωτές μειωμένου ωραρίου να μη δικαιούνται ταμείο ανεργίας το καλοκαίρι, μας απάντησαν ότι παραμένει ο σχεδιασμός ένας αναπληρωτής μειωμένου ωραρίου να παίρνει αναλογία ενσήμων (για x ώρες τα x/24 των 25 ενσήμων) άσχετα από τις ημέρες απασχόλησής του, κάτι που παραβιάζει την εργατική νομοθεσία, αφού η παρουσία μας στα σχολεία δε σχετίζεται με τις ώρες εργασίας. Επιμείναμε και απαιτήσαμε οι α.μ.ω. να λαμβάνουν 25 ένσημα, αφού ουσιαστικά εργάζονται σε καθημερινή βάση, η δε ευθύνη για το μειωμένο ωράριο έχει να κάνει με τους όρους των προηγούμενων προγραμμάτων ΕΣΠΑ που είχαν υπογράψει οι πολιτικές ηγεσίες του υπουργείου Παιδείας. Όπως και στις 21/9 ο κ. Κουλαϊδής δήλωσε ότι θα το ... εξετάσει.

Επίμονα απαιτήσαμε να μας εξηγήσουν τον τεχνικό **τρόπο πληρωμής** των συναδέλφων αναπληρωτών κανονικού και μειωμένου ωραρίου μέσω ΕΣΠΑ, ώστε να υπάρχει δέσμευση για την έγκαιρη πληρωμή σε συγκεκριμένη ημερομηνία. Ο κ. Κουλαϊδής μας δήλωσε ότι προς το παρόν είναι ανέτοιμος και ότι την άλλη εβδομάδα θα είναι σε θέση να μας την περιγράψει, έκανε ξεκάθαρα ότι τίποτα δεν τη διασφαλίζει, παραδεχόμενος ότι αν η μισθοδοσία κολλήσει σε κάποιο σχολείο τότε όλο το σύστημα πάει πίσω. Μας είπε ακόμη ότι η έναρξη πληρωμών θα γίνει για τους συναδέλφους που προσλήφθηκαν στην πρώτη φάση στα μέσα της επόμενης εβδομάδας, αν και στη συνέχεια παραδέχτηκε ότι ο ελάχιστος χρόνος που απαιτείται για να διεκπεραιωθεί η διαδικασία είναι οι 20 ημέρες.

Για το θέμα της **ωρομισθίας** και ιδιαίτερα των συναδέλφων στα μουσικά και καλλιτεχνικά σχολεία έκαναν σαν να μην αντιλαμβάνονται το πρόβλημα που έχουν δημιουργήσει, ενώ βρήκαν την ευκαιρία να μας πουν ότι η ωρομισθία περιορίστηκε και ότι πλέον δεν αντιμετωπίζουμε τα προβλήματα των προηγούμενων χρόνων! Συνάδελφος μειωμένου ωραρίου που μετείχε στη συζήτηση επενέβη, λέγοντας ότι συνεχίζουμε να πεινάμε, είμαστε μακριά από τα σπίτια μας, έχουμε έξοδα και μηδέν έσοδα, ενώ η άρνηση να παρουσιαστούμε σημαίνει αποκλεισμό από τους πίνακες. Όροι χειρότεροι και από αυτούς της ωρομισθίας, όπου είχες αν μη τι άλλο τη δυνατότητα να αρνηθείς περιμένοντας να εργαστείς στον τόπο σου. Σχετικά με τη λειτουργία της **ΠΔΣ** είπαν ότι το πρόγραμμα ξεκινά μόνο για τα σχολεία απομακρυσμένων περιοχών.

Τέλος, σε σχέση με τους συναδέλφους που έπρεπε να έχουν ήδη διοριστεί, ο κ. Κουλαϊδής απάντησε ότι θα γίνει ό,τι λείπει ο νόμος, χωρίς να θέλει να μπει σε λεπτομέρειες και να μιλήσει για συγκεκριμένες κατηγορίες, ενώ ξεκαθάρισε απόλυτα και κατηγορηματικά ότι **συμπληρωματικοί διορισμοί δεν θα γίνουν**.

Είναι χαρακτηριστικό ότι όσες φορές κι αν ζητήσαμε από τον κ. Κουλαϊδή να δημοσιεύσει ο ίδιος δελτίο τύπου σχετικά με τα όσα είπε στη συνάντηση αρνήθηκε, αποδεικνύοντας ότι δε δεσμεύεται σε τίποτα και ότι δεν τους ενδιαφέρει καθόλου το γεγονός ότι έχουν χιλιάδες εκπαιδευτικούς σε διαρκή αναβρασμό και ανασφάλεια. Και αυτά την ίδια στιγμή που συνάδελφοι θεατρολόγοι επισκέφτηκαν το γραφείο της κ. Σαμπάνη, η οποία τους διαβεβαίωσε για τα εντελώς αντίθετα πράγματα από αυτά που ο γενικός γραμματέας είχε ήδη πει!

Συνάδελφοι και συναδέλφισες, είναι φανερό πως το Υπουργείο Παιδείας προχωρά στην ουσιαστική κατάργηση εργασιακών δικαιωμάτων και προσπαθεί με κάθε τρόπο να καλύψει τις ανάγκες του σχολείου με φτηνό και ελαστικό εργαζόμενο δυναμικό. Οι σχέσεις εργασίας που διαμορφώνει είναι μεσαιωνικές και σε καμία περίπτωση δεν εξασφαλίζουν τίποτα και σε κανέναν (...)

Καλούμε τους συναδέλφους να μην υπογράψουν καμία σύμβαση που δεν αναγράφει συγκεκριμένο ποσό και τρόπο πληρωμής. Κάτι τέτοιο άλλωστε είναι παράνομο, ακόμα και με βάση τους δικούς τους νόμους (...). www.eta.gr

Στο 1.000.000 θα φτάσει η ανεργία...

Ε και;

**Είσαι νέος;
Είσαι άνεργος;
Είσαι trendy!**

**Ανεργία
θα φορεθεί πολύ**

ΠΑΣΟΚ
Πρώτα οι νέοι
μετά οι υπόλοιποι

ΧΟΡΗΓΟΙ ΙΔΕΩΔΟΤΙΑΣ:

Εργασιακή ανασφάλεια και δια βίου περιπλάνηση

Συνάδελφε αναπληρωτή, συναδέλφισσα αναπληρώτρια

Ζούμε αυτή την περίοδο την πιο θάρβαρη και απροκάλυπτη επίθεση στον κόσμο της εργασίας. Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ –σε πλήρη ταύτιση με την ΕΕ και το ΔΝΤ και την πλήρη στήριξη του ΛΑΟΣ, της ΝΔ και των ΜΜΕ– προσπαθούν να μας πείσουν ότι δεν υπάρχει άλλος δρόμος από την κατατόμηση κάθε εργατικού δικαιώματος και την εξαθλίωση των εργαζομένων, στο όνομα της αποπληρωμής του χρέους και της «σωτηρίας της πατρίδας».

Με σημαία το Μνημόνιο εξαπολύουν την ίδια σκληρή επίθεση και στη δημόσια εκπαίδευση και βάζουν πρώτα στο στόκατρο τους νέους συναδέλφους, ΕΣΕΝΑ.

Θέλουν να πάρουν πίσω ό,τι κατέκτησαν οι εκπαιδευτικοί με τους αγώνες τους: Τη μόνιμη και σταθερή δουλειά στην εκπαίδευση. Διορίστηκαν φέτος 2.850 εκπαιδευτικοί, ο μικρότερος αριθμός των τελευταίων 30 χρόνων, τη στιγμή που συνταξιοδοτήθηκαν 11.500 εξαιτίας την αντιασφαλιστικής επίθεσης.

Με τον τρόπο αυτό γιγαντώνει την ελαστική εργασία στην εκπαίδευση σε βάρος της μόνιμης. Ελαστικοποιεί ακόμα περισσότερο την ήδη ελαστική εργασία. Εισάγει το θεσμό του «αναπληρωτή μειωμένου ωραρίου» και στην πραγματικότητα επεκτείνει την ωρομισθία με άλλη μορφή και

σε ειδικότητες που δεν υπήρχε (δασκάλους και νηπιαγωγούς). Διευρύνει την κλασική ωρομισθία (ανακοίνωσε 10.800 πιστώσεις) με χειρότερους όρους εξαθλίωσης, καθώς οι ωρομισθιοί θα προσλαμβάνονται για μέχρι 4 ώρες την εβδομάδα και με 130 ευρώ το μήνα! Περιορίζει συνολικά τις θέσεις εργασίας στη δημόσια εκπαίδευση υποβαθμίζοντάς την δραματικά.

Υπονομεύει το δικαίωμα των παιδιών στη μόρφωση με την επιχείρηση για αύξηση του αριθμού των μαθητών στην τάξη σε πάνω από 25, με τις συμπτώσεις και συγχωνεύσεις τμημάτων και καταργήσεις σχολείων, καθώς και την επιδίωξη αύξησης του ωραρίου των εκπαιδευτικών με υπερωρίες και ελαστικό ωράριο.

- Βάζει σε αμφισβήτηση ακόμα και το

διορισμό των διοριστέων του 2010 –πριν από τις περικοπές– όταν σε μερικές ειδικότητες οι διορισμοί ήταν λιγότεροι από το 20% των διοριστέων και είναι απίθανο να αυξηθούν θεαματικά την επόμενη χρονιά. Τα περί αύξησης των διορισμών λόγω π.χ. και των 800 σχολείων με αναμορφωμένο πρόγραμμα αποδείχτηκαν παραμύθια. Θέλει να καταδικάσει ΟΛΟΥΣ τους νέους συναδέλφους στην ΟΜΗΡΙΑ, την ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΑΝΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ τη ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΗ

- Επιδιώκουν να αλλάξουν το ρόλο του εκπαιδευτικού στο σχολείο. Στο σχολείο της αγοράς ο εκπαιδευτικός, εκτός από φτηνός και υποτακτικός, πρέπει να διδάσκει τις «αξίες» της και να λειτουργεί με τις αρχές της. Να διδάσκει την επιχειρηματική δράση και να είναι ο ίδιος υπεύθυνος για τη χρηματοδότηση του σχολείου και την ανεύρεση πόρων και μέσων, σε συνεργασία με τοπικές επιχειρήσεις και φορείς. Να είναι ο μεσάζων που θα ζητά την επιβίωση των γονέων για τη λειτουργία του σχολείου – από το χαρτί για το φωτοτυπικό, μέχρι τις επισκευές και το πετρέλαιο. Να αποδεχτεί τη μεταφορά των σχολείων και των εκπαιδευτικών στους Δήμους, με τον ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ! Να λειτουργεί με την ανταγωνιστική κατηγοριοποιητική λογική για τους μαθητές του, να βάζει πάνω απ' όλα την ύλη αντί να εξασφαλίσει ΟΛΟΙ οι

μαθητές του, χωρίς αποκλεισμούς, να αναπτύξουν κριτική σκέψη και να κατανοήσουν τους νόμους κίνησης της φύσης και της κοινωνίας.

- Προετοιμάζουν το Νέο Μισθολόγιο [με νέα δραματική μείωση των μισθών ΟΛΩΝ των δημ. Υπαλλήλων] και τον οριστικό διαχωρισμό νέων και παλιών εκπαιδευτικών. Όπως προβλέπει το Μνημόνιο, πρέπει να εφαρμοστεί από την 1/1/2011, με νέα δραστηρική περικοπή μισθών (επίδομα εξωδρακτικής απασχόλησης – 350 ευρώ, ότι απέμεινε από το δώρο Χριστουγέννων 500 ευρώ κλπ) με στόχο την εξομείωση σε 3 χρόνια των μισθών στο δημόσιο με τους μισθούς στον ιδιωτικό τομέα (700-800 ευρώ), ενώ προβλέπουν την αλλαγή του καθεστώτος ασφάλισης των νεοεισερχόμενων, εντάσσοντάς τους στο ΙΚΑ.

- Το σοβαρότερο που επιδιώκουν είναι να ξεκινήσουν την σύνδεση του μισθού με την αξιολόγηση – απόδοση. Αυτό θα σημαίνει ότι η αξιολόγηση μας από το Δ/ντή και το Σύμβουλο. Θα καθορίζει αν θα πάρουμε ολόκληρο τον κουτσουρεμένο μισθό και θα καταλήξουμε ο καθένας να πληρώνεται με διαφορετικό μισθό στην ίδια δουλειά, ανάλογα με την «καλή του συμπεριφορά» και την υποταγή του.

Αυτά, θα κριθούν τους επόμενους μήνες και είναι μερικά μόνο από τα μεγάλα ανοικτά ζητήματα της επίθεσης που δεχόμαστε όλοι μας και πρώτα εσύ, ο νέος συνάδελφος, χωρίς να αναφερόμαστε, αναλυτικά, στα γενικότερα ζητήματα που βλέπουμε όλο αυτό το διάστημα όπως:

- Να κόβουν από τους εργαζόμενους ακόμα και το κατώτερο μεροκάματο, το

Η δέσμευση γίνεται πραγματικότητα

Ίσες ευκαιρίες για όλους

αντιπετράδια της εκπαίδευσης

ταμείο ανεργίας, να απελευθερώνουν τις απολύσεις και την ίδια στιγμή να βρίσκουν για τη σωτηρία των τραπεζών 15 δις το Πάσχα και 25 δις τον Αύγουστο.

- Να κόβουν τις δαπάνες για την Παιδεία και τους διορισμούς και να αυξάνουν τα κονδύλια για τους εξοπλισμούς.

- Να αυξάνουν εξοντωτικά τη φορολογία στους εργαζόμενους (ΦΠΑ, έμμεσοι φόροι) και να χαρίζουν δις από το ΦΠΑ στις μεγάλες επιχειρήσεις (ΑΕ) και να τους μειώνουν το συντελεστή φορολόγησής.

- Να σχεδιάζουν να αυξήσουν τα τιμολόγια της ΔΕΗ κατά 50% για τους εργαζόμενους, ενώ θα τα μειώσουν στους πολύ μεγάλους καταναλωτές, δηλαδή στις βιομηχανίες.

Ο κατάλογος δεν έχει τέλος κι αποδεικνύει ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μια τεράστια επιχείρηση αναδιανομής του πλούτου υπέρ του κεφαλαίου και επιστροφής στις εργασιακές κι οικονομικές συνθήκες των αρχών του προηγούμενου αιώνα. Θέλουν να γυρίσουν τη δημόσια εκπαίδευση δεκαετίες πίσω, να καταργήσουν το δικαίωμα στη μόρφωση για όλα τα παιδιά και το δικαίωμα στη μόνιμη δουλειά σε μας.

Γι αυτό δεν υπάρχουν περιθώρια...

Μπες στο δημόσιο σχολείο με ψηλά το κεφάλι, αποφασιστικά και δυναμικά.

Η υπεράσπιση της θέσης σου και της δουλειάς σου είναι άμεσα συνδεδεμένη με την υπεράσπιση του δημόσιου σχολείου, για όλα τα παιδιά, ενάντια στο σχολείο της

Σας ενημερώνουμε ότι, με βάση απόφαση του τελευταίου Πανελλαδικού των Παρεμβάσεων (27/6), ανοίχτηκε λογαριασμός για δημιουργία Ταμείου Αλληλοβοήθειας της παράταξης.

Ο λογαριασμός αυτός θα χρησιμοποιείται και για καταθέσεις τρεχόντων εξόδων των Παρεμβάσεων.

Ο αριθμός του λογαριασμού είναι:
5137-048156-821

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

19/7/2010

αγοράς. Ενημερώσου, πάρε θέση και υπεράσπισε τα εργασιακά σου δικαιώματα. Επιδίωξε τη συνεργασία και τη συλλογική στάση με τους άλλους συναδέλφους στο σχολείο. Μη δεχτείς να γίνεις αυτός που θα υποκύψει για να πάρουν πίσω ό,τι κατέκτησε το εκπαιδευτικό κίνημα με σκληρούς απεργιακούς αγώνες.

Πάρε ενεργητική θέση στο σύλλογο, έλα στις Γενικές Συνελεύσεις και τις δραστηριότητες του σωματίου σου. Συνέβαλε κι εσύ να αλλάξουμε την πραγματικότητα στο συνδικαλιστικό κίνημα από την

κυριαρχία της συναίνεσης, της υποταγής, της υπηρετήσης των κρατικών πολιτικών, και των κυβερνητικών παρατάξεων της ΠΑΣΚ και ΔΑΚΕ που στηρίζουν στην πράξη το Μνημόνιο και την πολιτική της κυβέρνησης, της ΕΕ και του ΔΝΤ.

Δώσε τη συμβολή σου στους συλλογικούς αγώνες που οφείλουμε να οργανώσουμε από τη βάση, με τις Γενικές συνελεύσεις και τις επιτροπές αγώνα, με διακλαδικό συντονισμό, σε κατεύθυνση πανεκπαιδευτική και πανεργατική.

Καλή σχολική χρονιά.

Οι μέρες «της ησυχίας σας» θα είναι μετρημένες!

- Όταν τις πόρτες στο βράχο της Ακρόπολης «ανοίγουν» τα ΜΑΤ, που ρίχνουν χημικά και τραμπουκίζουν ενάντια σε συμβασιούχους που ζητούν τα δεδουλευμένα τους και απατούν το αυτονόητο, το δικαίωμα στην εργασία...

- Όταν «για λόγους περιστολής δαπανών» μαθητές εκδιώκονται από τα σχολεία τους και «μεταφέρονται» σαν εμπορεύματα σε άλλα σχολεία, ενίοτε απομακρυσμένα και οπωσδήποτε όχι της επιλογής τους, [βλ. και το προχθεσινό συμβάν των μαθητών της 3^{ης} Λυκείου του 3^{ου} ΕΠΑΛ Περιστερίου, με απόφαση των Κ. Αλεξανδρόπουλου – προϊσταμένου Τεχνικής Εκπαίδευσης Γ' Αθήνας, Γ. Ζαφειρακίδη – Διευθυντή Γ' Αθήνας και Γ. Κουμέντου, του «γνωστού» περιφερειάρχη]...

- Όταν τα σχολεία αδυνατούν να καλύψουν τα εντελώς απαραίτητα λειτουργικά τους έξοδα, αφού επίσης «για λόγους περιστολής δαπανών» έχει περικοπεί η χρηματοδότησή τους κατά 66%!

- Όταν τα κενά στα σχολεία ένα μήνα μετά την έναρξη των μαθημάτων βοούν, παρ' όλο που γεμίσανε ασφυκτικά τις αίθουσες ακόμα και με 30 μαθητές, παρ' όλο που μετακινήθηκαν βίαια και παράνομα χιλιάδες εκπαιδευτικοί από τη δευτεροβάθμια στην πρωτοβάθμια, παρ' όλο που «οι καθηγητές περίσσειαν» κατά την υπουργό παιδείας-τρόφιμο της Λέσχης Bilderberg ...

- Όταν ετοιμάζουμε για τα παιδιά του λαού μας ένα Λύκειο που θα βγάζει αναλφάβητους ηλίθιους, χωρίς καμιά γνώση των νόμων της φύσης και της κοινωνίας, χωρίς μνήμη και κρίση...

- Όταν ετοιμάζουν ένα μισθολόγιο για τους δημοσίους υπαλλήλους με μισθούς γαλέρας-ιδιωτικού τομέα [700-1000 ευρώ και αυτά υπό την αίρεση της «αξιολόγησης»]...

- Όταν σχεδιάζουν την περικοπή των επικουρικών συντάξεων, όπως προμηγνύει η πρόταση της διοίκησης του Μετοχικού Ταμείου Πολιτικών Υπαλλήλων (ΜΤΠΥ) να μην κα-

ταβληθεί το δώρο Χριστουγέννων στους συνταξιούχους!

- Όταν λένε ευθαρσώς στους εργαζόμενους ότι το Υποδουλωτικό Μνημόνιο θα είναι διαρκείας και ...όποιος αντέξει

ΤΟΤΕ, ΜΗΝ ΣΑΣ ΞΕΓΕΛΑΕΙ Η ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΝΗΝΕΜΙΑ, ΟΙ ΜΕΡΕΣ «ΤΗΣ ΗΣΥΧΙΑΣ ΣΑΣ» ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΜΕΤΡΗΜΕΝΕΣ!

ΓΙΑ ΤΟ ΜΗ ΣΥΝΝΟΜΟ ΚΑΙ ΑΥΘΑΙΡΕΤΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΜΑΖΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΕΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Όπως γνωρίζετε, η Δ/ση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Γ' Αθήνας, ύστερα από την επισυναπτόμενη, μη σύννομη εντολή του Περιφερειακού Διευθυντή Εκπαίδευσης Αττικής κ. Κουμέντου (με αρ. πρωτ. Φ45.1 και Φ.46.2/ 955646, 2ΦΦ,46,2 της 2/9/2010) προχώρησε σε μη σύννομες, αυθαίρετες και μαζικές διαθέσεις εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην πρωτοβάθμια, χωρίς σχετική πρόταση του ΠΥΣΔΕ το οποίο, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, δεν είναι αρμόδιο για κάτι τέτοιο, και με απόφαση του Δ/ντή Εκπαίδευσης. Στους Διευθυντές Εκπαίδευσης η παράγραφος 5 του άρθρου 18 του Φ353/1/324/ 105657/ Δ1/08-10-2002 ΥΠ.Ε.Π.Θ. ΦΕΚ 1340 τ. Β', αναθέτει ρητά και κατηγορηματικά την αρμοδιότητα να «5. Διαθέτουν εκπαιδευτικούς ειδικοτήτων από τη Δευτεροβάθμια στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και αντίστροφα για τη διδασκαλία μαθημάτων Ξένων Γλωσσών, Μουσικής, Καλλιτεχνικών και Φυσικής Αγωγής, είτε με ολική απόσπαση είτε για τη συμπλήρωση του υποχρεωτικού ωραρίου ή και με υπερωριακή απασχόληση.»

Φιλοκυβερνητικοί συνδικαλιστικοί και υπηρεσιακοί παράγοντες που για ευνόητους λόγους θέλουν ν' αποδώσουν τη συγκεκριμένη αυθαιρεσία της διοίκησης στο ΠΥΣΔΕ, διαδίδουν τον αβάσιμο ισχυρισμό πως και η σχετική διάθεση αποτελεί αρμοδιότητα του ΠΥΣΔΕ. Όμως μια τέτοια αρμοδιότητα δεν προβλέπεται στην κωδικοποίηση των αρμοδιοτήτων του ΠΥΣΔΕ (άρθρο 12 του ΠΔ. 1/2003), ούτε συνάγεται από τις διατάξεις του Ν. 1566 που επικαλούνται αυτοί οι παράγοντες.

Συγκεκριμένα το άρθρο 14, παράγραφος 14, του Ν. 1566 προβλέπει τη μερική ή ολική διάθεση εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση με πρόταση του οικείου

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ για μια Αγωνιστική ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ
3 Νοέμβριου 2010 - Εκλογές για το ΠΥΣΔΕ
Γ' ΑΘΗΝΑΣ

- Δεν συνδιαχειριζόμαστε με τη διοίκηση, συμπορευόμαστε με τα συνδικάτα μας.
- Αρνούμαστε την αξιολόγηση - χειραγώγηση των εκπαιδευτικών και των συλλόγων.
- Καταγγέλλουμε τις διακρίσεις, το ρουσφέτι και τις πελατειακές σχέσεις.
- Στήριζουμε τους άδικα διωκόμενους συναδέλφους.
- Παλεύουμε για τη διαφάνεια στο ΠΥΣΔΕ καταργώντας στην πράξη το απόρρητο.
- Λογοδοτούμε τακτικά στα σχολεία και στις Γενικές Συνελεύσεις.

Ψήφος Δύναμης, Ενότητας και Ανατροπής

Όλα για όλους... Όλοι Μαζί! Ένας για όλους... Όλα στο φως!

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ για μια Αγωνιστική ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

υπηρεσιακού συμβουλίου, για να διδάξουν φυσική αγωγή, ξένες γλώσσες και καλλιτεχνικά μαθήματα –όχι όμως και πληροφορική (ΠΕ 19-20) και μουσική (ΠΕ 16)– ειδικότητες που τη διάθεση της στην πρωτοβάθμια δεν «εντέλλεται» ούτε η σχετική διαταγή του περιφερειακού διευθυντή! Για να υλοποιηθούν όμως αυτές οι διαθέσεις προβλέπεται η έκδοση ειδικού προεδρικού διατάγματος με το οποίο, συν τοις άλλοις, θα καθορίζεται η διάθεση αυτών των εκπαιδευτικών «στα δημοτικά σχολεία για ανάληψη πλήρους προγράμματος διδασκαλίας ή και για συμπλήρωση του υποχρεωτικού ωραρίου». (άρθρο 4, παράγραφος 12, του Ν. 1566). Τέτοιο όμως προεδρικό διάταγμα, απ' όσο μπορούμε να ξέρουμε, δεν υπάρχει!

Η ουσιαστικότερη όμως παρατυπία αυτών των διαθέσεων είναι ο δεσπόζων μαζικός κι απρόσωπος χαρακτήρας τους, καθώς και η παράνομη και καταχρηστική διαδικασία με την οποία συγκεκριμενοποιήθηκαν και ονομαστικοποιήθηκαν οι περισσότερες από αυτές οι διαθέσεις (αυτές που δεν έγιναν με αίτηση του διατιθέμενου συναδέλφου)!

Από Σεπτέμβρη
ΕΡΧΕΤΑΙ!
Είσαι δικαιούχος;
Σπείψε να πάρεις το δικό σου

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΚΕΤΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

ΠΑΣΟΚ
Χτίζουμε μια ανθρώπινη κοινωνία

Ήδη από τις 3-9-2010, σύμφωνα με τη σχετική «εντολή» του Περιφερειακού Διευθυντή Εκπαίδευσης Αττικής διατέθηκαν συλλήβδην «όλοι οι αποσπασμένοι στα οικεία ΠΥΣΔΕ»! Δεν πάρθηκε υπόψη ότι πολλοί από αυτούς είχαν ζητήσει απόσπαση μόνο στο «οικείο» ΠΥΣΔΕ, ενώ οι υπόλοιποι στο οικείο ΠΥΣΔΕ και ΠΥΣΠΕ. Παραβιάστηκε έτσι το έννομο δικαίωμά τους να διεκδικήσουν θέση στο ΠΥΣΔΕ, αφού μόνον όταν περατωθεί ο κύκλος των τοποθετήσεων του Σεπτεμβρίου, μπορεί να διαπιστωθεί στην πράξη, ονομαστικά και συγκεκριμένα, ποιο εκπαιδευτικός και κατά πόσο δε συμπληρώνουν το ωράριο τους! Και μόνον τότε επιτρέπεται να διατεθούν οι εκπαιδευτικοί αυτοί για ολική ή μερική συμπλήρωση ωραρίου και στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Διατέθηκαν επίσης «οι ευρισκόμενοι πλεονάζοντες στη διάθεση του ΠΥΣΔΕ» με καθαρά αριθμητικά κριτήρια (όσοι είχαν τα λιγότερα μόρια)! Και αυτοί στερήθηκαν το έννομο δικαίωμα τους να συμμετάσχουν σε όλους του γύρους τοποθετήσεων του Σεπτεμβρίου – πλην του πρώτου! Πολλοί από αυ-

τούς επίσης αποκλείστηκαν αρχικά από το δικαίωμα συμμετοχής και στις τοποθετήσεις του πρώτου γύρου, λόγω εκπρόθεσμης αίτησης (απόφαση που λήφθηκε με πλειοψηφία 4-1, με μοναδικό διαφωνούντα τον υπογραφόμενο).

Τελικά, λόγω της γενικής συνδικαλιστικής και συναδελφικής κατακραυγής που εκδηλώθηκε και μ' έναν κατακλυσμό ενστάσεων (και πιθανώς κι ενόψει των εκλογών για νέους αιρετούς στα υπηρεσιακά συμβούλια), η διοίκηση αναθεώρησε την άποψή της, αποδεχόμενη έστω κι εκ των υστέρων τη δική μου άποψη και τις ενστάσεις των συναδέλφων που είχαν αποκλεισθεί από τον πρώτο γύρο των τοποθετήσεων λόγω εκπρόθεσμης αίτησης. Έτσι το ΠΥΣΔΕ προχώρησε την Παρασκευή, 10-9-2010, στην εκ νέου τοποθέτηση και στην ΑΝΑΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΕΩΝ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΚΕΝΑ ΚΛΑΔΩΝ ΠΕ06-ΠΕ11-ΠΕ16-ΠΕ19/20.

Το γεγονός αυτό αποτελεί έναν καλό αιωνό. **Αν οι συν/λφοι και τα ΔΣ των ΕΛΜΕ, σε συνεργασία με τους αιρετούς, αυξήσουν την απαιτητικότητα τους έναντι της Διεύθυνσης Εκπαίδευσης, τότε η τελευταία ίσως αναγνωρίσει το έννομο δικαίωμα των συν/λφων που διατέθηκαν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση χωρίς αίτησή τους και χωρίς σύνομη γραπτή εντολή, να συμμετάσχουν και στους επόμενους γύρους τοποθετήσεων και να διεκδικήσουν με βάση τα μόριά τους μια θέση ή μερικές ώρες στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση.**

Η κάλυψη μερικών ωρών του διδακτικού τους ωραρίου στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και η διάθεσή τους για τον υπόλοιπο αριθμό ωρών στην πρωτοβάθμια θ' απαλλάξει τους διατιθέμενους συν/δέλφους από την πίεση της διοίκησης της πρωτοβάθμιας, που προσπαθεί, επίσης παράνομα και καταχρηστικά, να επιβάλει σ' εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας το μεγαλύτερο δι-

δακτικό ωράριο των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας!

Ανακεφαλαιώνοντας: η εσπευσμένη, μαζική, απρόσωπη και χωρίς αίτησή τους διάθεση συν/λφων στην πρωτοβάθμια παραβιάζει το έννομο δικαίωμά τους να διεκδικήσουν την τοποθέτησή τους στη δευτεροβάθμια κατά τη διάρκεια του κύκλου των τοποθετήσεων του Σεπτεμβρίου· η διάθεση των συν/λφων που διδάσκουν μουσική και πληροφορική δεν περιλαμβάνεται στην εντολή του Περιφερειακού Διευθυντή Εκπαίδευσης Αττικής (όπως τεκμαίρεται από την ίδια την επισυναπτόμενη εντολή)· τέλος, με τη διάθεση επιχειρείται να καταστρατηγηθεί de facto και ν' αυξηθεί το διδακτικό ωράριο των καθηγητών!

Καιρός, όποιος σπέρνει ανέμους να θερίσει θύελλες!

Περιστέρι, 11-9-2010
Φουσέκης Χρήστος
Αιρετό μέλος του ΠΥΣΔΕ Γ' Αθήνας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Αθήνα, 2/9/2010

4ο. Πρωτ. Φ 46.1 και Φ46.2/9556.46,2Φ.46.2

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
Π/ΘΜΙΑΣ & Δ/ΘΜΙΑΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ
ΤΜΗΜΑ Α'

Ταχ. Δ/ση: Αν. Τσόχα 15-17
Τ.Κ. - Πόλη: 115 21 Αθήνα
Ιστοσελίδα: E-mail: mail@attik.pde.sch.gr
Πληροφορίες: Τσαγκούρη Όλγα
Τηλέφωνο : 210-6450258
FAX : 210-6450298

ΠΡΟΣ: Διευθυντή Π/θβάθμιας
και Δ/θβάθμιας
Εκπαίδευσης Αττικής

ΘΕΜΑ: Επείγουσα ειδοποίηση προς τα ΠΥΣΔΕ και ΠΥΣΠΕ

Εντέλλεσθε μέχρι την Παρασκευή, 3/9/2010 όπως συνεδριάσουν τα ΠΥΣΔΕ με θέμα τη διάθεση του πλεονάζοντος εκπαιδευτικού προσωπικού ειδικότητας (Ξένων γλωσσών, Μουσικής, Καλλιτεχνικών, Φυσικής αγωγής) που προβλέπονται στο Ενιαίο Αναμορφωμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 18 της υπ' αριθμ. Φ.353.1/324/105657/Δ1/9-10-2002 Υ.Π. (ΦΕΚ 1340, τευχ. Β') στα αντίστοιχα ΠΥΣΠΕ, τα οποία μέχρι τις 7/9 πρέπει να έχουν ολοκληρώσει τις διαδικασίες τοποθέτησης των εκπαιδευτικών στα σχολεία της αρμοδιότητάς τους.

Υπενθυμίζουμε ότι θα πρέπει να διατεθούν:

- α. όλοι οι αποσπασμένοι στα οικεία ΠΥΣΔΕ
- β. οι οργανικά ανήκοντες στο ΠΥΣΔΕ που με τη θέλησή τους επιθυμούν τη μετακίνηση στο αντίστοιχο ΠΥΣΠΕ
- γ. οι ευρισκόμενοι πλεονάζοντες στη διάθεση του ΠΥΣΔΕ

Ακριβές Αντίγραφο

Αθήνα, 2/9/2010

Η Προϊσταμένη της Διεύθυνσης

Ο ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΤΣΥ

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΚΟΥΜΕΝΤΟΣ

Αικατερίνη Ανταγωνεώργου

ΓΙΑ ΜΟΝΙΜΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΣΤΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΟΥ ΠΥΣΔΕ

Με την παρούσα ενίσταμαι κατά της μη σύνομης απόφασης του Διευθυντή Β' βάθμιας Εκπαίδ. Γ' Αθήνας, με την οποία διατίθενται ολιγάκι σε σχολεία της Α' βάθμιας Εκπαίδ. της αντίστοιχης Διεύθυνσης.

Σύμφωνα με την παρ. 5, του άρθρου 54 του Ν. 1566/1985 που είναι σε ισχύ, οι διαθέσεις των εκπαιδ. σε άλλα σχολεία αφορούν εκπαιδευτικούς «που δεν συμπληρώνουν το υποχρεωτικό ωράριο διδασκαλίας στα σχολεία της ίδιας κατεύθυνσης». Για να διαπιστωθεί, όμως, σύνομα, συγκεκριμένα και ονομαστικά, η αδυναμία συμπλήρωσης ωραρίου σε σχολεία της ίδιας κατεύθυνσης, θα πρέπει πρώτα να ολοκληρωθεί ο κύκλος των τοποθετήσεων του Σεπτεμβρίου, πράγμα το οποίο όχι μόνο δεν είχε γίνει όταν μου δόθηκε η εντολή να παρουσιαστώ στην Α' βάθμια χωρίς σχετική αίτησή μου, αλλά και σήμερα δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί.

ΓΙΑ ΑΠΟΣΠΑΣΜΕΝΟΥΣ ΑΠΟ ΑΛΛΑ ΠΥΣΔΕ: Επιπλέον, μολονότι είμαι αποσπασμένος / η από άλλο ΠΥΣΔΕ στο ΠΥΣΔΕ Γ' Αθήνας [ή και στο ΠΥΣΔΕ και στο ΠΥΣΠΕ Γ' Αθήνας] δεν μου δόθηκε ούτε καν τυπικά η δυνατότητα να ασκήσω το έννομο δικαίωμά μου διεκδίκησης θέσης διδασκαλίας στα σχολεία του ΠΥΣΔΕ στο οποίο αποσπάστηκα [με απόφαση ΚΥΣΔΕ και υπ. Παιδείας] πριν διατεθώ σε σχολεία του αντίστοιχου ΠΥΣΠΕ.

ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ: Γι' αυτό ζητώ να ανακληθεί η [χωρίς αίτησή μου] διάθεσή μου στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ώστε να μπορέσω να συμμετάσχω στη διαδικασία τοποθετήσεων της Δευτεροβάθμιας, όπως δικαιούμαι σύμφωνα με την κείμενη διαδικασία. Επιφυλάσσομαι, τέλος, για την άσκηση κάθε ένδικου μέσου προκειμένου να υπερασπίσω τα εργασιακά μου δικαιώματα.

Περί «Ποσοτικής χαλάρωσης»

γράφει ο Χρήστος Τσουκαλάς

– Ποιο ποσό τάχα να χαλαρώνει; Τι εννοούν;

– Πάντα η γραφή των αφεντικών ήταν ιερογλυφική, ακαταλαβίστικη, από την εποχή ακόμα των Φαραώ και των μάγων. Μάλιστα γίνεται ιδιαίτερα ακατάληπτη τώρα, όσο και αν αυτό φαίνεται παράδοξο. Γιατί ζούμε σε μια εποχή μεταβατική, γεμάτη αντιφάσεις και αντιθέσεις. Εποχή γνώσης αλλά και ψεύδους, πληροφορίας μα και θεάματος, ανθρωπισμού αλλά και αυξανόμενης αλλοτρίωσης, επικοινωνίας αλλά και τόσης μοναξιάς.

Σε απλή γλώσσα (κάποια τη λένε μαλλιάρη ή ξύλινη) «ποσοτική χαλάρωση» είναι μεταφορά στα ελληνικά της αγγλικής έκφρασης (Quantitative easing) και δεν είναι τίποτε παραπάνω από την «εκτύπωση» νέου χρήματος. Είτε αυτό τυπώνεται στα νομισματοκοπεία των κεντρικών τραπεζών, είτε δημιουργείται ηλεκτρονικά, ψηφιακά και αναγράφεται από την κεντρική τράπεζα στους λογαριασμούς των τραπεζών, είτε αυτή αγοράζει κρατικό χρέος ή και άλλα ομόλογα ή περιουσιακά στοιχεία. Σημασία έχει ότι τελικά πρόκειται για χρήμα που δημιουργείται από το τίποτα. Χωρίς αντίκρισμα. Πληθωριστικό.

Αν ο Αλ Καπόνε ήταν πρόεδρος μιας κεντρικής τράπεζας θα έκανε αυτό ακριβώς: θα τύπωνε όσο χαρτί έκρινε και θα το έδινε όπου ήθελε, χωρίς να τον ενοχλήσει κανείς.

Γι' αυτό το μέτρο της «νομισματικής χαλάρωσης» στις αστικές οικονομικές θεωρίες χαρακτηρίζεται ως ανορθόδοξο. Και είναι αυτό το έσχατο όπλο των νεοφιλελεύθερων.

Καταφεύγουν όμως σε αυτό, όταν τα επιτόκια είναι σχεδόν μηδενικά, η οικονομία έχει πέσει σε ύφεση, η ζήτηση εμπορευμάτων είναι μειωμένη, η ανεργία φουντώνει και πολλαπλασιάζονται οι χρεωκοπίες επιχειρήσεων και νοικοκυριών. (Τώρα μάλιστα όλο και πιο συχνά έρχονται στα πρόθυρα χρεοκοπίας κράτη που αναγκάζονται να καταφύγουν στην σφικτή αγκαλιά του ΔΝΤ). Υποτίθεται ότι με τον τρόπο αυτό θα μπει ζεστό χρήμα στην οικονομία και οι τράπεζες θα δώσουν δάνεια με χαμηλά επιτόκια. Πράγμα που δεν επαληθεύεται. Γιατί οι τράπεζες δεν ρισκάρουν, περιορίζουν τα δάνεια και επιπλέον ανεβάζουν τα επιτόκια δανεισμού. Το φρέσκο χρήμα δεν φτάνει στους πολλούς, τους εργάτες, τους μισθωτούς, τους ανέργους, τους αγρότες, τους μικροαστούς κλπ.

Απεναντίας λιμνάζει στις τράπεζες που προτιμούν για σιγουριά να δανείζουν τα κράτη (μόνο οι χώρες του ΟΟΣΑ θα δανειστούν φέτος περίπου 17,5 τρισεκατομμύρια δολάρια) και έτσι τα κρατικά χρέη αυξάνονται ραγδαία. Ακόμα το πληθωριστικό χρήμα συσσωρεύεται και προστίθεται στο μεγάλο κεφάλαιο που φουσκώνει εντυπωσιακά. Έτσι, αντί, να έχουμε πληθωρισμό τιμών, έχουμε πληθωρισμό κεφαλαίου!

Το πρόβλημα της εποχής μας δεν είναι η έλλειψη χρήματος, αλλά το ακριβώς αντίθετο. Πρόβλημά μας είναι η ύπαρξη αφύσικα μεγάλων ποσοτήτων χρήματος και μάλιστα συσσωρευμένων σε πολύ λίγα χέρια, ενώ το μεγάλο πλήθος των ανθρώπων καταδικάζεται σε στέρησης και εξαθλίωση για να το στηρίζει και για να μην απαξιωθεί.

Η «εκτύπωση» πληθωριστικού νομίσματος, η υπερεπάρκεια χρήματος τεκμαίρεται και από τη μεγάλη άνοδο της τιμής του χρυσού,

που αντίστροφα σημαίνει μείωση της αξίας του χρήματος. Φαίνεται επίσης από τα μηδαμινά επιτόκια δανεισμού των οικονομικά ισχυρών χωρών. Κι όμως, αν και τα γεγονότα βοούν πάρα πολλοί άνθρωποι, υψηλής μάλιστα μόρφωσης, αρνούνται να πιστέψουν ότι η οικονομική τους επιβίωση εξαρτάται από τέτοιες χυδαίες αποφάσεις και μεθόδους, ότι ο μόνος κανόνας που σέβονται τα αφεντικά είναι η αύξηση των κερδών τους.

Όμως παρότι καταφεύγουν σε τέτοιες μεθόδους η κρίση επιμένει, το μέτρο δεν λειτουργεί παρά ελάχιστα και για λίγο. Πράγμα που εξηγείται, αν αναλύσουμε σε βάθος τις αιτίες της κρίσης. Το χρηματοπιστωτικό πρόβλημα είναι παράγωγο, βρίσκεται στη επιφάνεια του συστήματος ως έκφραση και εκδήλωση βαθύτερων γενεσιουργών αιτιών όπως: η τρομακτική αύξηση της ανισοκατανομής του παραγόμενου πλούτου, η εξάντληση της αγοραστικής δύναμης του πληθυσμού, η συνεχόμενη πτώση του μέσου ποσοστού κέρδους, η απαξίωσης της εργασίας, η πολιτική και ιδεολογική αποδυναμωση της εργατικής τάξης κλπ. Από την άποψη αυτή, χρήσιμο θα ήταν να θυμηθούμε τις αντιφάσεις του καπιταλισμού όπως τις ανέλυσαν οι κλασικοί.

Όσο για την Ελλάδα, όπως μας εξήγησε ο τωρινός πρωθυπουργός της, ο κύριος GAP (όπως του αρέσει να υπογράφει), «...Είμαστε υπό κηδεμονία... η Ελλάδα βρίσκεται ήδη σήμερα σε επιτήρηση... μειώθηκε η εθνική μας κυριαρχία...», είναι το βατράκι στο βάλτο που παλεύουν τα βουβάλια και αυτό φαίνεται πιο καθαρά τώρα που ξέσπασε ο νομισματικός πόλεμος μεταξύ του δολαρίου, του ευρώ, του γιεν, του γιουαν και άλλων μικρότερης εμβέλειας νομισμάτων. Γιατί το νόμισμα είναι όπλο και ως τέτοιο το χρησιμοποιούν στους μεταξύ τους ανταγωνισμούς οι μεγάλες δυνάμεις του πλανήτη. Η Ελλάδα τέτοιο όπλο δεν διαθέτει. Το παρέδωσε στους Γερμανούς, κυρίως, και στους άλλους ισχυρούς της ΕΕ. Είναι πλέον οι παρακαράκτες της ΕΚΤ που κανονίζουν σε ποιους, πόσο και με ποια τιμή το χρήμα θα δοθεί.

Στην εποχή μας τα σύμβολα υποταγής μιας χώρας δεν είναι « η γη και το ύδωρ» αλλά το νόμισμα, τα μνημόνια, τα σύμφωνα σταθερότητας, κλπ. Έτσι οι αποφάσεις που αφορούν την τύχη της θα ληφθούν έξω από αυτήν και χωρίς αυτήν. Άλλοι θα αποφασίσουν για μας. Όσο για την άρχουσα τάξη της χώρας έχει κάνει τη στρατηγική επιλογή να είναι εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με πολιτικά κυρίως κριτήρια και με γνώμονα το ταξικό της συμφέρον και παρά το τεράστιο κόστος, που άλλωστε το πληρώνει ο λαός.

Υστερόγραφο. Για να μην παρεξηγηθούμε: δεν είμαστε εναντίον της ποσοτικής χαλάρωσης αρκεί αυτή να διοχετεύεται προς τη δημόσια υγεία, την παιδεία, την πρόνοια, τα επιδόματα ανεργίας. Αρκεί αυτή να απαξιώνει το δημόσιο χρέος αντί να το αυξάνει, αρκεί να απαξιώνει το κεφάλαιο αντί την εργασία. αγγελος, 08/11

Αφιερωμένο εξαιρετικά στην Κ. Άννα Διαμαντοπούλου...

Ο λόγος που ακολουθεί εκφωνήθηκε στο κλείσιμο της 12ης ετήσιας συνεδρίασης της Παγκόσμιας Τράπεζας, τον Οκτώβριο του 1957 στη Νέα Υόρκη, όπου ο Ξ. Ζολώτας παραβρέθηκε ως Διοικητής της Τράπεζας Ελλάδος. Ο Ξενοφών Ζολώτας ξεκίνησε την ομιλία του στα αγγλικά, και τη συνέχισε επίσης στα «αγγλικά», αλλά με αποκλειστικά ελληνογενείς λέξεις, αν εξαιρέσουμε κάποιες λίγες αναπόφευκτες αγγλικές, δηλαδή άρθρα, προθέσεις, συνδέσμους και βοηθητικά ρήματα:

I always wished to address this Assembly in Greek, but realized that it would have been indeed "Greek" to all present in this room. I found out, however, that I could make my address in Greek which would still be English to everybody. With your permission, Mr. Chairman, I shall do it now, using with the exception of articles and prepositions, only Greek words.

"Kyrie, I eulogize the archons of the Panethnic Numismatic Thesaurus and the Ecumenical Trapeza for the orthodoxy of their axioms, methods and policies, although there is an episode of cacophony of the Trapeza with Hellas. With enthusiasm we dialogue and synagonize at the synods of our didymous organizations in which polymorphous economic ideas and dogmas are analyzed and synthesized. Our critical problems such as the numismatic plethora generate some agony and melancholy. This phenomenon is characteristic of our epoch. But, to my thesis, we have the dynamism to program therapeutic practices as a prophylaxis from chaos and catastrophe. In parallel, a Panethnic un hypocritical economic synergy and harmonization in a democratic climate is basic. I apologize for my eccentric monologue. I emphasize my eucharistia to you, Kyrie to the eugenic and generous American Ethnos and to the organizes and protagonists of his Amphichyony and the gastronomic symposia".

Ο λόγος έκανε μεγάλη εντύπωση και

ύστερα από δύο χρόνια ο έλληνας ακαδημαϊκός επανέλαβε το εγχείρημα, τον Οκτώβριο του 1959. Ο δεύτερος λόγος είναι εκτενέστερος και χρησιμοποιεί λιγάκι περισσότερες αγγλικές λέξεις:

Kyrie, it is Zeus' anathema on our epoch for the dynamism of our economies and the heresy of our economic methods and policies that we should agonize the Scylla of numismatic plethora and the Charybdis of economic anaemia.

It is not my idiosyncrasy to be ironic or sarcastic, but my diagnosis would be that politicians are rather cryptoplethorists. Although they emphatically stigmatize numismatic plethora, they energize it through their tactics and practices.

Our policies have to be based more on economic and less on political criteria. Our gnomon has to be a metron between political, strategic and philanthropic scopes. Political magic has always been anti-economic.

In an epoch characterized by monopolies, oligopolies, monopsonies, monopolistic antagonism and polymorphous inelasticities, our policies have to be more orthological. But this should not be metamorphosed into plethorophobia, which is endemic among academic economists. Numismatic symmetry should not hyper-antagonize economic acme.

A greater harmonization between the practices of the economic and numismatic archons is basic. Parallel to this, we have to synchronize and harmonize more and more our economic and numismatic policies panethnically.

These scopes are more practicable now, when the prognostics of the political and economic barometer are halcyonic. The history of our didymous organizations in this sphere has been didactic and their gnostic practices will always be a tonic to the polyonymous and idiomorphous ethnical economies.

The genesis of the programmed organi-

Η ΑΝΝΑ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΣΤΟ
ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ
ΣΥΡΡΙΚΝΩΣΑ
ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ
ΑΠΟ ΤΟ ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ ΣΤΙΣ ΑΙΘΟΥΣΕΣ

zation will dynamize these policies. Therefore, I sympathize, although not without criticism on one or two themes, with the apostles and the hierarchy of our organs in their zeal to program orthodox economic and numismatic policies, although I have some logomachy with them.

I apologize for having tyrannized you with my Hellenic phraseology.

In my epilogue, I emphasize my eulogy to the philoxenous autochtons of this cosmopolitan metropolis and my encomium to you, Kyrie, and the stenographers.

ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Διορισμοί μονίμων: 2.825.

Προσλήψεις αναπληρωτών: 2.554 δάσκαλοι + 1.304 νηπιαγωγοί + 1.064 εκπαιδευτικοί στη δευτεροβάθμια.

Οι αναπληρωτές που προσλήφθηκαν στα 800 δημοτικά θα καλύψουν νέες θέσεις εργασίας που δεν υπήρχαν τις προηγούμενες χρονιές. Είναι δηλαδή νέες ανάγκες και έτσι στον ισολογισμό δεν έχουν θέση.

Σύνολο διορισμών και προσλήψεων αναπληρωτών: 2.825+ 2.554 + 1.304 + 1.064 = 7.747.

Ομολογεί χωρίς να κοκκινίζει η Υπουργός μας ότι υπάρχουν κι άλλα κενά στην πρωτοβάθμια 3.047-2.554= 866, στη δευτεροβάθμια 2.843 - 1.064 = 1.479.

Σύνολο, λοιπόν, καταγεγραμμένων κενών 2.345 (πάντα με τα δικά τους δεδομένα για τον υπολογισμό των κενών). Βρίσκει και 4.277 πλεονάζον προσωπικό, ενώ έχει 7.100 παραπάνω συστασιοδοτήσεις από το 2009. Το 2009

Η ομιλία του Γ.Γ. της Εθνικής Ομοσπονδίας Εκπαιδευτικών στη μετασυνεδριακή γενική συνέλευση προέδρων των ΕΛΜΕ

Ομιλία του Μάριο Νογκέϊρα, Γενικού Γραμματέα της Εθνικής Ομοσπονδίας Εκπαιδευτικών (FENPROF – Πορτογαλίας), και μέλους της Εκτελεστικής Επιτροπής της Γενικής Συνομοσπονδίας Πορτογάλων Εργαζομένων (CGTP-IN)

Η Πορτογαλία ζει μια δύσκολη στιγμή στον οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό τομέα, που δε διαφέρει πολύ από αυτή που ζουν χώρες όπως η Ελλάδα ή η Ισπανία.

είχαμε 4.355 συνταξιοδοτήσεις, οπότε έμμεσα πλην σαφώς παραδέχεται ότι για το 2010 έχουμε **11.455 συνταξιοδοτήσεις**. Έχουμε και λέμε: Προσλήψεις / διορισμοί + εναπομείναντα κενά = **10.092** 11.445 συνταξιοδοτήσεις και 8.000 εκτιμώμενα κενά = **19.445 τα αρχικά κενά την 1^η Ιουλίου**. Οπότε **19.445-10.092= 9.353**.

Με άλλα λόγια η Διαμαντοπούλου μέσα στους δύο καλοκαιρινούς μήνες κατάφερε να εξαφανίσει 9.353 κενά εκπαιδευτικών και να της έχει μείνει –σύμφωνα με τα λεγόμενά της πάντα– και πλεονάζον προσωπικό 4.277.

Έτσι από τις 20.000 ελλείψεις εκπαιδευτικών εκμηδένισε τις 13.620 (9.353+4.277)!

Μπράβο Αννούλα. Συγχαρητήρια! Μήπως με τον ίδιο μαγικό τρόπο μπορείς να εξαφανίσεις και το χρέος; Και το ΔΝΤ; Κι εσάς όλους;

*Ρόζα Μαριάτου,
Μέλος του Δ.Σ. της Πανελληνίας Ένωσης Αδιόριστων Εκπαιδευτικών*

Το κεφάλαιο, στο τρελό του τρέξιμο για κέρδος, ολόένα και μεγαλύτερο κέρδος που το κυνηγά με άπληστο τρόπο, κάνει την κρίση που προκαλεί να ξεσπά πάνω στους εργαζόμενους, στις δημόσιες υπηρεσίες και στις κοινωνικές λειτουργίες του Κράτους. Οι καθηγητές, τα σχολεία και η εκπαίδευση γενικά δεν αποτελούν εξαίρεση.

Η Πορτογαλία, μετά από τον Κρατικό Προϋπολογισμό του 2010 που επέβαλε η μειοψηφική κυβέρνηση του Σοσιαλιστικού Κόμματος, με την υποστήριξη της δεξιάς, αμέσως αποφάσισε να παγώσει τους μισθούς της Δημόσιας Διοίκησης, μειώνοντας την αξία της συνταξιοδότησης και επιδεινώνοντας τις συνθήκες συνταξιοδότησης ορίζοντας την ηλικία των 65 χρόνων και αναγκάζοντας πολλούς να εργαστούν πολύ περισσότερο από 40 χρόνια. Αυτόν τον Κρατικό Προϋπολογισμό ακολούθησαν δύο Προγράμματα Σταθερότητας και Ανάπτυξης (PEC) και ανακοινώνεται κι ένα τρίτο, ακόμα πιο βίαιο, το οποίο απαιτείται από τις Βρυξέλλες. Κι αυτό συμβαίνει, τη στιγμή που τα πλοκάμια του ΔΝΤ (Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου) αρχίζουν να αγκαλιάζουν τα ευαίσθητα και αδύναμα σημεία της Χώρας και ετοιμάζονται να τη σφίξουν και, αν το καταφέρουν, να την καταπνίξουν.

Αλλά η επίθεση στους εργαζόμενους, ιδιαίτερα σε αυτούς της Δημόσιας Διοίκησης, δεν είναι σημερινό φαινόμενο· συμβαίνει εδώ και πολύ καιρό.

Για παράδειγμα, μεταξύ Αυγούστου του 2005 και Δεκεμβρίου του 2007, οι προαγωγές πάγωσαν και ο χρόνος που έπρεπε κάποιος να υπηρετήσει καταργήθηκε. Σε αυτό το διάστημα, η Κυβέρνηση, στην οποία είχε απόλυτη πλειοψηφία ο Σόκράτες, επωφελήθηκε της ευκαιρίας και επέβαλε μεταβολές στις προαγωγές, κάνοντάς τη μεγαλύτερης διάρκειας και με πιο αβέβαιες εργασιακές σχέσεις. Από τους περίπου 150.000 Πορτογάλους καθηγητές, περίπου οι 40.000 δεν είναι μόνιμοι. Στο λύκειο, το ποσοστό μη μόνιμων καθηγητών φτάνει το 70%. Αυτοί οι μη μόνιμοι δεν έχουν οργανική θέση σε κανέ-

να σχολείου, ως εκ τούτου μπορούν να μετατίθενται σε άλλο σχολείο κάθε χρόνο ή και, απλά, να μένουν άνεργοι. Αυτοί δεν έχουν καριέρα. Έχουν λιγότερα δικαιώματα και υφίστανται ένα καθεστώς αξιολόγησης που τους οδηγεί στο να δέχονται σχεδόν τα πάντα, για να μη χάσουν τη δουλειά τους.

Για να καταλάβετε καλύτερα, μεταξύ 2007 και 2010 πήραν σύνταξη περίπου 15.000 καθηγητές και μήκαν στα σχολεία για να τους αντικαταστήσουν λιγότεροι από 400. Το αντιστάθμισμα της κατάστασης που προκλήθηκε μετά την αποχώρηση τόσων καθηγητών είναι τώρα ευθύνη των μη μόνιμων.

Επίσης, κατά τη διάρκεια του παγώματος των προαγωγών, η τελευταία χωρίστηκε στα δύο, με παραπάνω από τα 2/3 των καθηγητών να μην μπορούν να πάρουν τις προαγωγές που δικαιολογούσαν τα χρόνια καριέρας τους· μπορούσαν να φτάσουν ως τις μισές προαγωγές. Τα ωράρια εργασίας χειροτέρευσαν κι έχουν γίνει σήμερα πραγματικά ανυπόφορα όσον αφορά τον παιδαγωγικό προγραμματισμό, αλλά και τα σχολεία, αν εξαιρέσουμε κάποια αναβάθμιση των κτηρίων και κάποιου τεχνολογικού εξοπλισμού, χειροτέρευσαν όσον αφορά τις συνθήκες που απαιτούνται για να ανταποκριθούν ικανοποιητικά στις ανάγκες που αντιμετωπίζουν και που είναι πολλές: τα τμήματα έχουν πολλούς μαθητές, χιλιάδες μαθητές με ειδικές ανάγκες έχασαν την ιδιαίτερη βοήθεια που λάμβαναν, μειώθηκαν οι ανθρωπίνιοι πόροι αφού

υπάρχουν λιγότεροι υπάλληλοι και λιγότεροι καθηγητές, οι οικογένειες γίνονται ολοένα και φτωχότερες λόγω της ανεργίας και των χαμηλών μισθών (ο βασικός μισθός ανέβηκε φέτος στα 475 ευρώ και μετά από πολλές αντιδράσεις) και δεν υπάρχει κατάλληλη σχολική κοινωνική δράση για να ανταποκριθεί στις ανάγκες της.

Γι' αυτούς αλλά και για άλλους λόγους η Πορτογαλία, ενώ έχει πολύ υψηλά ποσοστά σχολικής αποτυχίας και εγκατάλειψης, από τα πιο υψηλά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εξακολουθεί να μη δρομολογεί την κατάλληλη πολιτική ώστε να οδηγηθεί στη λύση αυτών των σοβαρών προβλημάτων. Η υποχρεωτική φοίτηση στο σχολείο είναι 9 χρόνια (στο μέλλον θα γίνει 12), αλλά περισσότερο από το 20% των μαθητών δεν το ολοκληρώνει και, απ' αυτούς, περίπου το 40% δεν προχωρά στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το ποσοστό παρακολούθησης στο λύκειο είναι της τάξεως του 12% και από όσους το παρακολουθούν και το ολοκληρώνουν, περισσότερο από το 50%, δε βρίσκουν δουλειά ή τουλάχιστον μια δουλειά αντίστοιχη των προσόντων τους. Είναι συνηθισμένο να βλέπουμε καθηγητές να εργάζονται στα ταμεία των σούπερ μάρκετ ή σε καταστήματα εμπορικών κέντρων υπό άθλιες συνθήκες, με υπερβολικά χαμηλούς μισθούς και με ιδιαίτερα παρατεταμένα ωράρια εργασίας.

Αυτά τα μέτρα, αυτή η υποτίμηση του σχολείου και των καθηγητών, σε συνάρτηση με έναν πολιτικό λόγο στον οποίο η Κυβέρνηση έριχνε την ευθύνη στους καθηγητές για την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η Παιδεία σήμερα... αυτή η απόπειρα, να αποδοθούν άδικα οι ευθύνες στους καθηγητές, έκανε την αγανάκτηση των καθηγητών να ξεσπάσει, κάνοντάς τους να βρεθούν στα πρόθυρα νευρικής κρίσης. Γι' αυτό το λόγο, οργανώσαμε τρεις τεράστιες Διαδηλώσεις: την πρώτη, που την ονομάσαμε Πορεία της Αγανάκτησης, στις 8 Μαρτίου του 2008, με 100.000 καθηγητές που βγήκαν στους δρόμους· μια άλλη στις 8 Νοεμβρίου με 120.000· και μια τρίτη στη καρδιά της προεκλογικής εκστρατείας για τις Εκλογές του Ευρωκοινοβουλίου, στις 30 Μαΐου του 2009, με περισσότερους από 80.000. Επιπλέον, πραγματοποιήσαμε δύο απεργίες και τις δύο με περισσότερο από 90% συμμετοχή, παραμονή πολλές μέρες και νύχτες στην πόρτα του Υπουργείου Παιδείας, συγκεντρώσεις, υπογράψαμε αιτήματα διαμαρτυρίας, κρατήσαμε συγκεκριμένες στάσεις ως σχολεία ζητώντας

από τους καθηγητές να ντύνονται στα μαύρα κάθε φορά που η Υπουργός Παιδείας ή ο Πρωθυπουργός επισκεπτόταν το σχολείο, αλλά όλα αυτά χωρίς να ξεχνάμε τη θεσμική δράση, στη Βουλή, με τους συλλόγους γονέων και δήμων, με τη δική τους διοίκηση και, κυρίως, διατηρώντας μια συνεχή ανησυχία για την κοινή γνώμη.

Η Υπουργός Παιδείας έφτασε στο σημείο να δηλώσει ότι είχε χάσει τους καθηγητές, αλλά ότι είχε κερδίσει την κοινή γνώμη, ωστόσο, αυτό δεν έγινε ποτέ κι αυτό ήταν ένα από τα μυστικά του αγώνα μας. Μάλιστα αυτό το μήνα, σύμφωνα με μια μελέτη που δημοσιεύτηκε στην Πορτογαλία, η οποία περιλάμβανε όλη την Ευρώπη, ανάμεσα σε πολλά επαγγέλματα, οι καθηγητές ήταν στη δεύτερη θέση όσον αφορά τους δείκτες εμπιστοσύνης των Πορτογάλων.

Με σκοπό να σπάσει τον αγώνα και να κάνει αντίποινα στους καθηγητές, η Κυβέρνηση επέβαλε ένα γραφειοκρατικό και θλιβερό μοντέλο αξιολόγησης, αντικατέστησε τη δημοκρατική διοίκηση των σχολείων με ένα διευθυντή που έχει υπερβολικές εξουσίες, άλλαξε το νόμο έτσι ώστε να περιορίσει τα συνδικαλιστικά δικαιώματα και τη συνδικαλιστική ελευθερία, αλλά δεν κατάφερε να σπάσει την ικανότητα αντίστασης και αγωνιστικότητας των καθηγητών. Αντιθέτως μάλιστα, κάθε μέτρο που ανακοινώνονταν έκανε την αγανάκτηση των καθηγητών να αυξάνεται ολοένα και περισσότερο.

Εν τω μεταξύ, έγιναν εκλογές, το Σοσιαλιστικό Κόμμα έχασε την απόλυτη πλειοψηφία και η Κυβέρνηση αναγκάστηκε, υπό άλλη οπτική πια, να μειώσει την πίεση.

Το καταστατικό μας που αφορά τις προαγωγές επανεξετάστηκε, ο διαχωρισμός που είχε εφαρμοστεί καταργήθηκε, η βαθμιαία πρόοδος κατέστη και πάλι δυνατή, και κάποια ακόμα προβλήματα επαγγελματικής δικαιοδοσίας επιλύθηκαν. Το νέο καταστατικό προαγωγής των καθηγητών μπήκε σε ισχύ στις 24 Ιουνίου, επομένως πριν από 4 μέρες, κι αυτό ήταν ένα σημαντικό αποτέλεσμα του αγώνα μας, και μάλιστα σε μια εποχή που υπάρχει η τάση να χάνονται δικαιώματα και να καταργούνται οι προαγωγές.

Τώρα αν και το Σοσιαλιστικό Κόμμα δεν έχει απόλυτη πλειοψηφία, τη στιγμή που συνεργάζεται με τη δεξιά η οποία υποστηρίζει την πολιτική της, οι καθηγητές έρχονται ολοένα και περισσότερο αντιμέτωποι με τα μέτρα που συνεπάγεται το Πρό-

γραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης (PEC), τα οποία εφαρμόζονται σε όλους τους εργαζομένους, ακριβώς όπως και τα σχολεία υφίστανται επιβολές που εφαρμόζονται σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες.

Αυτή τη στιγμή, όσον αφορά τα σχολεία, δρομολογείται η διαδικασία κλεισίματος όλων των σχολείων του πρώτου Κύκλου Βασικών Σπουδών (της παλιάς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης) που έχουν λιγότερους από 21 μαθητές. Κι αυτά είναι χιλιάδες, διασκορπισμένα σε διάφορες περιοχές μιας τεράστιας αγροτικής ζώνης που υπάρχει στην Πορτογαλία. Οι θυσίες που επιβάλλονται στα παιδιά είναι τεράστιες, γιατί αναγκάζονται να διανύουν καθημερινά τεράστιες αποστάσεις και να μένουν όλη τη μέρα εκτός σπιτιού. Η Κυβέρνηση προσπαθεί να ενώσει σχολεία που να φτάνουν τους 3000 μαθητές και περισσότερους από 400 καθηγητές και, μ' αυτόν τον τρόπο, με μοναδική κατεύθυνση μια γεωγραφική περιοχή που είναι πολύ μεγάλη και περιλαμβάνει διάφορες εγκαταστάσεις, να στραφεί σε μια διοίκηση ανθρώπινων πόρων τέτοια που, σύντομα, όταν αρχίσει ο καινούργιος χρόνος, να μεταφραστεί στην απόλυση πολλών χιλιάδων εργαζομένων καθηγητών και μη.

Όσον αφορά τους καθηγητές και, γενικά, τους Πορτογάλους εργαζομένους, ο αντίκτυπος είναι τρομερός, κυρίως στο μισθό τους, στο ωράριο εργασίας τους, στην επαγγελματική τους σταθερότητα, και στα κοινωνικά και εργασιακά τους δικαιώματα.

Από τα διάφορα Προγράμματα Σταθερότητας και Ανάπτυξης (PEC) ήδη προέκυψε αύξηση τόσο στους άμεσους φόρους όσο και στους έμμεσους, ακόμα μεγαλύτερη υποτίμηση της αξίας της σύνταξης, πάγωμα μισθών ως το 2013, μείωση των κοινωνικών υπηρεσιών, ειδικά στους άνεργους, και πάγωμα διαφόρων εργασιών και συμπληρωματικών επιδομάτων, πάγωμα πρόσληψης στη Δημόσια Διοίκηση... Και ανακοινώνονται νέα Προγράμματα Σταθερότητας και Ανάπτυξης (PEC), ενώ υπάρχουν ήδη ενδείξεις μερικού ή ολικού παγώματος στα επιδόματα αδειάς και Χριστουγέννων, αλλά και απευθείας μείωση μισθών.

Το Κράτος σκοπεύει επίσης να εξοικονομήσει 6 δισεκατομμύρια ευρώ μέσω της ιδιωτικοποίησης κάποιων από τους ελάχιστους μοχλούς που απομένουν στην εθνική οικονομία, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι θα παραδοθούν στο οικονομικό κεφά-

λαιο κάποιες από τις υπηρεσίες και τις επιχειρήσεις που τώρα είναι ακόμα δημόσιες και είναι και κερδοφόρες. Η δεξιά πιέζει το Σοσιαλιστικό Κόμμα να προχωρήσει ακόμα περισσότερο προς αυτή την κατεύθυνση και το Σοσιαλιστικό Κόμμα, ακολουθώντας στρατηγική τέτοια ώστε να κρατήσει την εξουσία με κάθε κόστος, σιγά-σιγά ενδίδει. Τώρα η δεξιά λέει ότι περισσότερο απ' το να κάνει τις απολύσεις πιο ευέλικτες, θέλει να τις απελευθερώσει, δηλώνει ότι το Δημόσιο Σχολείο πρέπει να πάψει να είναι συνταγματικά προστατευμένο σε σχέση με το Ιδιωτικό και θέλει επίσης η αρχή της δωρεάν εκπαίδευσης να αποσυρθεί από το Σύνταγμα της Δημοκρατίας.

Οι εργαζόμενοι αντιδρούν και πέρα από πολλούς τομεακούς αγώνες που γίνονται, οργανώσαμε στις 29 Μαΐου, μια Εθνική διαδήλωση στην οποία έλαβαν μέρος περίπου 300.000 εργαζόμενοι και ήταν η διαδήλωση στην οποία έλαβαν μέρος εργαζόμενοι απ' όλους τους τομείς της εθνικής ζωής, τόσο της δημόσιας, όσο και της ιδιωτικής και μάλιστα μάζεψε το μεγαλύτερο αριθμό καθηγητών.

Έχουμε συνείδηση του γεγονότος ότι είναι απαραίτητο κι άλλοι αγώνες, μεγαλύτερη εμπλοκή και περισσότερη δέσμευση για να δράσουμε. Όλοι το έχουμε συνειδητοποιήσει αυτό. Όμως υπάρχουν έντονες συστολές που μπαίνουν στη μέση και δεν μπορούμε να τις αγνοήσουμε. Αντιθέτως μάλιστα, πρέπει να τις λύσουμε, να ξεκαθαρίσουμε την κατάσταση στους εργαζόμενους και να τους παρακινήσουμε να αγωνιστούν. Ανάμεσα στις κύριες δυσκολίες βρίσκεται κι ο φόβος. Ο φόβος μη χάσουν τη δουλειά τους, μη μπουν στο μάτι του αφεντικού ή του διευθυντή, ή του αξιολογητή... Έπειτα, είναι και η ιδέα του αναπόφευκτου που οι κυβερνήτες και οι οικονομολό-

γοι που εργάζονται γι' αυτούς μας περνούν: τα πράγματα είναι έτσι, γιατί δεν μπορούν να είναι αλλιώς. Οι θυσίες πρέπει να γίνουν για όλους και, επομένως, αν χάθηκε ένα μέρος, δε χάθηκαν τα πάντα κι αυτό ήδη δεν είναι κακό, λένε αυτοί. Και αρχίζει να κυκλοφορεί η ιδέα ότι είναι προνόμια και όχι δικαιώματα. Για παράδειγμα, το να έχει κανείς δουλειά αρχίζει να αντιμετωπίζεται όχι σαν κοινωνικό και πολιτισμικό δικαίωμα, αλλά σαν προνόμιο που άλλοι έχουν και άλλοι όχι, κι αυτό σπέρνει τη διχονομία ανάμεσα στους ανθρώπους.

Η επίθεση στα Συνδικάτα και στην ελευθερία της συνδικαλιστικής δράσης: είναι η κυβέρνηση με την έγκριση νέων νόμων είναι τα αφεντικά και οι διευθυντές που φτάνουν στο σημείο να θέλουν να αναπληρώσει ο εργαζόμενος άλλη μέρα τις ώρες και τις δουλειές που δεν έκανε την ημέρα της απεργίας είναι τα εμπόδια που τίθενται στη συμμετοχή στις συνδικαλιστικές συγκεντρώσεις οι οποίες πραγματοποιούνται νόμιμα τις ώρες εργασίας είναι αυτοί που φαίνεται να αμφισβητούν την κυβέρνηση και την πολιτική της, ενώ, στην πραγματικότητα, έχουν ως αγαπημένο στόχο τα συνδικάτα και αν απ' τον αγώνα δεν προκύψουν άμεσα αποτελέσματα, η κριτική είναι ότι τα Συνδικάτα δεν ήξεραν πώς να τα πετύχουν αν, όμως, υπάρξουν αποτελέσματα, τότε λένε ότι ήταν στο πλευρό τους κι αν πέτυχαν τα καλύτερα αποτελέσματα, αμέσως λένε ότι θα έπρεπε να είχαν πετύχει ακόμη περισσότερα, ακόμα κι αν τίποτε άλλο δεν ήταν στο πρόγραμμα. Πολλοί απ' αυτούς, χωρίς να εμφανιστούν, καταφεύγουν σε νέες τεχνικές πληροφόρησης και επικοινωνίας για να ρίξουν υποψίες και να προκαλέσουν ίντριγκες. Νέα μέσα επικοινωνίας που, καλό είναι να τα αναφέρουμε και το συνδικαλιστικό κίνημα

ήδη τα χρησιμοποιεί: υπήρξαν διαδηλώσεις που συγκέντρωσαν χιλιάδες καθηγητές σε διάφορες πόλεις της χώρας, οι οποίες συγκλήθηκαν μέσω e-mail και sms, σε δύο ή τρεις μέρες.

Συνάδελφοι,

Ο αγώνας που έχουμε μπροστά μας είναι μακρύς, σκληρός και πολύπλοκος.

Απαιτεί πολλή δουλειά, πολλή αποφασιστικότητα και μεγάλη ενασχόληση απ' όλους μας. Είναι ένας αγώνας που οι καθηγητές μπορούν να τον κάνουν κάποιες φορές και μόνοι τους, αλλά που πολλές άλλες φορές, θα απαιτήσει να ενωθούμε, ή θα έλεγα, ότι μας αναγκάζει ολοένα και περισσότερο να ενωνόμαστε με τους υπόλοιπους εργαζόμενους ώστε να έχουμε επιτυχία στον αγώνα μας. Καθώς είναι απαραίτητος ο αγώνας στις χώρες μας και εμπλέκει εργαζόμενους στους χώρους εργασίας τους, υπάρχουν δυναμικές δράσης που θα πρέπει να ξεπεράσουν τα σύνορα κάθε έθνους, πράγμα το οποίο θα απαιτήσει μια διάρθρωση και συνένωση προσπαθειών μεταξύ όσων, σε οποιονδήποτε τόπο, θυσιάζονται και είναι τα θύματα αυτής της κρίσης: των εργαζομένων, δηλαδή, των συνηθισμένων.

Για όσους ισχυρίζονταν ότι η πάλη των τάξεων ήταν κάτι που ανήκε στο παρελθόν, είναι φανερό ότι είναι εδώ σε όλο της το μεγαλείο. Το κεφάλαιο προσπαθεί να επωφεληθεί, συνθλίβοντας την εργασία και μεγαλώνοντας εις βάρος της. Είναι στο χέρι των εργαζομένων, στους οποίους ανήκουν και οι καθηγητές, να αγωνιστούν για τα δικαιώματά τους, για τους μισθούς τους, για τις βασικές δημόσιες υπηρεσίες που αφορούν την Εκπαίδευση, την Υγεία, την Κοινωνική Ασφάλιση, μεταξύ άλλων, με λίγα λόγια, για μια κοινωνία πιο δίκαιη και πιο αλληλεγγύη. Μέσω της δράσης, της καθιέρωσης και της πραγματοποίησης ενός ταξικού και μαζικού συνδικαλισμού που προσανατολίζεται προς την αλλαγή και την κοινωνική αλλαγή, θα καταφέρουμε να πετύχουμε τους στόχους μας. Δε θα είναι εύκολο, η αλήθεια είναι αυτή, αλλά οι δυσκολίες δε θα μας κάνουν τα παραιτηθούμε. Αντιθέτως μάλιστα, λόγω των δυσκολιών θα πρέπει να αντισταθούμε και να αγωνιστούμε με ακόμα μεγαλύτερη πίστη και δύναμη.

Ζήτω οι Πορτογάλοι, οι Έλληνες και οι εργαζόμενοι όλης της Ευρώπης! Είναι, πραγματικά, καιρός να υψώσουμε το ανάστημά μας! ΕΡΓΑΤΕΣ

Αθήνα, 28 Ιουλίου 2010

Σχετικά με την Π.Δ.Σ.

γραφειο
Παναγιώτης Ντούλας

«Η στραβός είν'ο γιαλός ή στραβ' αρμενίζουμε» και άλλες ιστορίες για την ΠΔΣ

Βλέποντας τη διαταγή με Α.Π. 8794 που ήρθε προχτές (04-11-2010) στα σχολεία της Δωδεκανήσου σχετικά με την Πρόσθετη Διδακτική Στήριξη, αναρωτιέται κανείς για τη λογική με την οποία κινείται η υπηρεσία, από τα κατώτερα κλιμάκια μέχρι τα ανώτερα.

Κάνοντας μια σύντομη αναδρομή, ας θυμηθούμε ότι το (σωστό) αντισταθμιστικό μέτρο της ΠΔΣ, αφού πρώτα υπονομεύτηκε με διάφορους τρόπους (με τον υποδιπλασιασμό του μη καταβαλλόμενου ωρομισθίου στους μόνιμους, την απαγόρευση άλλης απασχόλησης στους ωρομίσθιους, την καθυστερημένη έναρξή της, την απίστευτη γραφειοκρατική επιβάρυνση του υπεύθυνου-σχεδιαστή, τη μη καταβολή των δεδουλευμένων, κτλ) **ουσιαστικά καταργήθηκε φέτος** από την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου, χωρίς μάλιστα ιδιαίτερες αντιδράσεις.

Τώρα, 2 μήνες μετά την έναρξη της σχολικής χρονιάς, έρχεται ένα έγγραφο στα σχολεία της Δωδεκανήσου την Πέμπτη 4-11-10 με το οποίο η Διεύθυνση ζητάει να πληροφορηθεί τον αριθμό των ενδιαφερόμενων μαθητών, τον αριθμό των διαθέσιμων ωρών κάθε μόνιμου εκπαιδευτικού στο σχολείο «που δε συμπληρώνει ωράριο» ή «που επιθυμεί υπερωριακή απασχόληση», την αξιολόγηση από τους διδάσκοντες της «αναγκαιότητας λειτουργίας» της ΠΔΣ (sic) κτλ.

Ερωτήματα:

• Γιατί το έγγραφο έρχεται στις 4-11-2010, 2 μήνες μετά την έναρξη της σχολικής χρονιάς; Δε γνώριζαν οι συντάκτες ότι πλέον είναι αργά και ότι οι περισσότεροι μαθητές έχουν βρει πλέον αλλού την «ενισχυτική», δηλ στην παραπαιδεία; **Γιατί το έγγραφο δεν ήρθε στις αρχές ή έστω στα τέλη Σεπτεμβρίου;**

• Μπορεί και να 'ναι τυχαίο, μπορεί και όχι. Το έγγραφο έχει ημερομηνία 04-11-2010. Ζητάει το εξής: «*Παρακαλούμε να μας δηλώσετε μέχρι αύριο τις ανάγκες του σχολείου σας σε ΠΔΣ για το έτος 2010-2011*». Δηλ ένα έγγραφο με ημερομηνία Πέμπτη 04-11-2010 (3 μέρες πριν από τις εκλογές) ζητάει από τα σχολεία-εκλογικά κέντρα τις ανάγκες για ΠΔΣ την Παρασκευή 05-11-2010 (ημέρα στην οποία τα σχολεία τα έχει η Αστυνομία για τις ανάγκες των εκλογών); Αρπακollισμός ή κάτι άλλο;

• Ο "διαθέσιμος αριθμός ωρών του εκπαιδευτικού προσωπικού" ακούγεται σαν αστειό, σε μια χρονιά που οι διορισμοί υποδιπλασιάστηκαν, με αποτέλεσμα πολλοί συνάδελφοι να αναγκάζονται να κάνουν μάθημα με 30 παιδιά στοιβαγμένα μες στην τάξη.

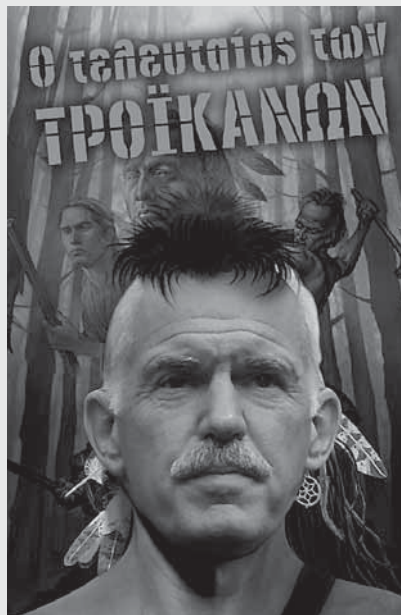
Πού τον είδαν οι συντάκτες το "διαθέσιμο αριθμό" και τη δυνατότητα των συναδέλφων;;

• Τι σημαίνει "αξιολόγηση αναγκαιότητας λειτουργίας της ΠΔΣ"; Εδώ η Διεύθυνση δίνει ως απάντηση ένα παράδειγμα. Αντιγράφουμε: " *πχ μεγάλη ανάγκη διεξαγωγής προγράμματος ΠΔΣ, καθώς δεν υπάρχουν φροντιστηριακές εναλλακτικές για τους μαθητές*" (!). Δηλ. η Υπηρεσία θεωρεί πως τα αντισταθμιστικά μέτρα αγωγής ΔΕΝ είναι ιδιαίτερα αναγκαία όπου υπάρχουν φροντιστήρια;

• Οι προσλήψεις πώς θα γίνουν, αν αξιολογηθεί ότι υπάρχει «αναγκαιότητα λειτουργίας» αλλά δεν υπάρχει δυνατότητα των συναδέλφων για συμπλήρωση ωραρίου ή υπερωριακή απασχόληση; Προφανώς, ΔΕ θα γίνουν...

• (Ρητορική ερώτηση) Κονδύλια υπάρχουν ή οι συνάδελφοι θα δουλέψουν πάλι απλήρωτοι για μήνες και χρόνια;

Η ενισχυτική διδασκαλία δε γίνεται με υπολείμματα-πασαλείμματα ωρών. Ούτε με λογιστικές αλχημείες και λογικές συμπληρωματικές της παραπαιδείας. Γίνεται, μεταξύ άλλων, με μαζικούς, αξιοκρατικούς και έγκαιρους διορισμούς μόνιμων εκπαιδευτικών, με πλήρη εργασιακά και άλλα δικαιώματα. Και γίνεται για όλα τα παιδιά που έχουν ανάγκη. Γίνεται, δηλαδή, με μια ριζικά διαφορετική προσέγγιση από αυτή που επιχειρεί(αν επιχειρεί καθόλου) η Υπηρεσία. Αλλιώς, είναι, στην καλύτερη περίπτωση, μια εμβληματική και προσωρινή λύση στα πλαίσια μιας ρηγμαγμένης αΔΝΤης εκπαίδευσης ή, στη χειρότερη, συνειδητός εξωραϊσμός σε τοπικό επίπεδο μιας κατά βάθος αποκρουστικής πολιτικής, κρυμμένης πίσω από το προσωπίο του «Πρώτα ο μαθητής».

pandou_paron@yahoo.gr
Κάλυμνος, Τετάρτη 10/11/2010

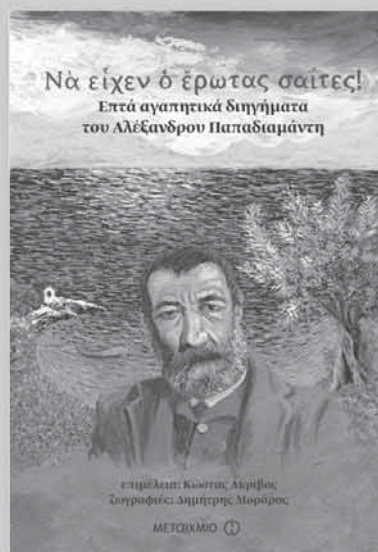
Από την αποστήθιση
στην ερμηνευτική κατανόηση

- Για γονείς με παιδιά στο δημοτικό, το γυμνάσιο ή το λύκειο.
- Για τους εκπαιδευτικούς που θέλουν να εξοβελίσουν την παπαγαλία από τη σχολική τάξη.

Σπουδαία βιβλία από έλληνες συγγραφείς

Ανθολογήσεις
για την αγάπη
και τον έρωτα

Επιμέλεια: Κώστας Ακρίβος
Ζωγραφιές: Δημήτρης Μοράρος

Επιμέλεια: Γιάννης Η. Παππάς

Β Ι Β Λ Ι Ο Κ Ρ Ι Τ Ι Κ Η

Ο Αλφόνς Χοκάουζερ γεννήθηκε στην Αυστρία το 1906. Δεκαέξι μόλις χρόνων παράτησε τον τόπο του κι αφού ταξίδεψε σε αρκετές περιοχές κατέληξε στο Πήλιο. Εκεί έζησε όλη τη ζωή του σε συνθήκες απόλυτου εναρμονισμού με το φυσικό περιβάλλον και αυστηρής δωρικής λιτότητας, κάνοντας άλλοτε το χοιροβοσκό, άλλοτε τον ψαρά και κυρίως τον ξενοδόχο. Οι ξενώνες που με προσωπική εργασία οργάνωσε στο Τρίκερι και στο Κουλούρι αποτελούν πρώιμες μορφές εναλλακτικού τουρισμού και έγιναν γρήγορα γνωστοί ακόμη στους πιο εκλεκτικούς κοσμικούς κύκλους της Ευρώπης.

Η φήμη του ιδιόμορφου αυτού ανθρώπου, που ενέπνευσε λογοτεχνικά έργα και κινηματογραφικές ταινίες, κληιδώθηκε ως ένα βαθμό από υπονοίες που κατά καιρούς διατυπώθηκαν και συνεχίζουν να διατυπώνονται για το ρόλο του στη διάρκεια της γερμανικής κατοχής, για την ανάμειξη του σε υποθέσεις αρχαιοκαπηλίας και για την εμπλοκή του στην περιέργη εξαφάνιση μιας τουρίστριας.

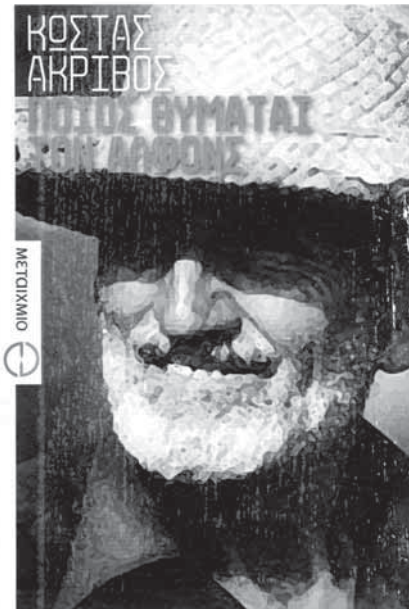
Πέρασαν τριάντα ολόκληρα χρόνια από τον σχεδόν μνημειώδη τρόπο που επέλεξε για να πεθάνει, αλλά ο θρύλος του συντηρείται ακόμη, από ιστοσελίδες, δημοσιεύματα και προφορικές αφηγήσεις. Ποιος, τελικά, ήταν ο Αλφόνς Χοκάουζερ ή Αντρέας ή Ξενοφών; Μήπως ο δέκατος τρίτος θεός του αρχαιοελληνικού δωδεκάθεου ή μήπως ένας επικίνδυνος τυχοδιώκτης;

Στο ερώτημα αναλαμβάνει να δώσει απάντηση ο Ακριβός, συστήνοντας τον ξεχωριστό αυτόν άνθρωπο στο ευρύτερο ελληνικό κοινό. Το βιβλίο του, βασισμένο σε πλούσιο υλικό, που είναι καρπός πολύπλευρης, μεθοδικής και πολύχρονης έρευνας, απαντά με πειστικό τρόπο στις κατηγορίες που ακόμη πλανώνται, φωτίζει άγνωστες πτυχές και σκιαγραφεί ολοκληρωμένα την προσωπικότητα του Αλφόνς, χωρίς σε καμία περι-

γράφει ο
Παναγιώτης
Χατζημουσιάδης

Κώστας Ακριβός

Ποιός θυμάται τον Αλφόνς εκδ. Μεταίχμιο, σελ. 307

Αλφόνς ή αλλιώς Ξενοφών ή αλλιώς Αντρέας

πτωση να ενδίδει στην ευκολία της αγιογραφίας ή να υποκύπτει στον πειρασμό της μυθοποίησης.

Όμως, το πιο ενδιαφέρον σε αυτό το βιβλίο δεν έχει να κάνει τόσο με τον Αλφόνς, όσο με τον ίδιο τον αφηγητή. Ο αφηγητής δε στέκεται έξω από το αφηγηματικό υλικό, όπως συνέβαινε στην παραδοσιακή μυθιστορηματική βιογραφία, ούτε είναι ένα ανυποψίαστο δευτεραγωνιστικό μέλος της, όπως συμβαίνει στη μοντέρνα μυθιστορηματική βιογραφία. Με την επίγνωση ότι είναι ο φορέας της αφήγησης, διατηρεί τη διττή ιδιότητα του υποκειμένου και του αντικειμένου της αφηγηματικής πράξης, και στη συγκεκριμένη μάλιστα περίπτωση κρατά ισότιμο ρόλο με τον ίδιο τον Αλφόνς.

Με άλλα λόγια, δεν πρόκειται τόσο για μια μυθιστορηματική βιογραφία, όσο για ένα συγγραφικό οδοιπορικό στην ίδια τη διαδικασία της συγγραφής. Ο Αλφόνς δίνει την εκκίνηση, δίνει το λόγο, ενίοτε αποτελεί το άλλοθι αυτού του οδοιπορικού, αλλά δεν είναι ο μοναδικός σκοπός του. Βλέπουμε το πώς πυροδοτείται η συγγραφική έμπνευση, ποιες υπόγειες διεργασίες καλλιεργούν το συγγραφικό ενδιαφέρον, κάτω από ποιες συνθήκες αναπτύσσονται οι συγγραφικές εμμονές, ποιες φάσεις διανύει η συγγραφική έρευνα κτλ. κτλ.

Αλλά υπάρχει κάτι ακόμη πιο σημαντικό: όσο προχωρεί η συγγραφική έρευνα για τον Αλφόνς, τόσο βαθιάει η συγγραφική ενδοσκόπηση του αφηγητή. Μέσα από τη μελέτη του «εσύ», αυτό που τελικά αποκαλύπτεται είναι πριν απ' όλα το «εγώ». Μπορεί σε ορισμένα σημεία η αποκάλυψη αυτή να γίνεται με βεβιασμένο τρόπο ή να μοιάζει εξαναγκαστική και προσχεδιασμένη (π.χ. το φλερτ ανάμεσα στον αφηγητή και στη μεταφράστρια), αλλά δεν παύει να συνιστά μια ειλικρινέστατη ομολογία για το λόγο, για το νόημα και τον σκοπό της συγγραφικής διαδικασίας. μεταίχμιο

Σπιναλόγκα Το νησί... δεν είναι τόσο μακρινό

γράφει ο Θανάσης Τσιριγώτης

Μεγάλη θεαματικότητα έχει εξασφαλίσει το πολύκροτο σίριαλ «Το νησί», το οποίο προβάλλεται από το Πασοκοκάναλο Mega, εξασφαλίζοντας θετικές κριτικές και μεγάλη αποδοχή από το φιλοθεάμον κοινό. Το έργο βασίζεται στο βιβλίο της βρετανίδας συγγραφέως Βικτώριας Χίσλοπ, είναι αρθρωμένο σε 26 επεισόδια με 120 ρόλους, κυρίαρχοι των οποίων είναι ο βαρκάρης (Στέλιος Μάινας) και η γυναίκα του (Κατερίνα Λέκου).

Σκηνοθέτης των επεισοδίων, που κοστίζουν 150.000 ευρώ το ένα, ο 35χρονος Θ. Παπαδουλάκης και σεναριογράφος η Μιρέλλα Παπαοικονόμου.

Το βιβλίο της Β. Χίσλοπ έχει πουλήσει ήδη 2.000.000 αντίτυπα, εκ των οποίων τα 185.000 στην Ελλάδα. Ωστόσο το πλατύ κοινό βλέπει, ακούει και μιλάει για το γερό «καστ» των ηθοποιών, ενδεχομένως και για μία αξιοπρόσεκτη παραγωγή που σέβεται το θεατή μέσα στην καταιγίδα των τηλεσκοουπιδιών τύπου ριάλιτι και big brother. Μιλάει για την καλή φωτογραφία, την αυθεντικότητα και το υποβλητικό σενάριο, με επίκεντρο τους χανσενικούς του νησιού Σπιναλόγκα.

Λίγα ωστόσο γνωρίζει για το τι προηγήθηκε. Όταν οι Τούρκοι κατέλαβαν την Κρήτη (1649), το νησί Σπιναλόγκα παρέμεινε ως το 1715 υπό ενετική κατοχή. Μετά την απελευθέρωση της Κρήτης και την Ένωση, η Σπιναλόγκα έγινε λεπροκομείο (1903) και παρέμεινε ως τέτοιο ως το 1952.

Πρώτος ο λογοτέχνης Θέμος Κορνάρος, αυτός ο ακούραστος κομμουνιστής

συγγραφέας, έγραψε το 1933 για τη Σπιναλόγκα στο ομώνυμο βιβλίο του.

Ο Θ. Κορνάρος, και αυτό δεν είναι ευρέως γνωστό, αφορίστηκε από τους παπάδες για το βιβλίο του «Άγιον Όρος», στο οποίο περιγράφει με γλαφυρό τρόπο τα αγιορίτικα «Σόδομα και Γόμορα». Αργότερα το 1952, η Γαλάτεια Καζαντζάκη, που έζησε στην Κρήτη, γράφει το έργο «Το έρημο νησί» που επίσης αναφέρεται στη Σπιναλόγκα.

Κατά τη διάρκεια της μεταξικής δικτατορίας και της φασιστικής κατοχής στο νησί Σπιναλόγκα, επειδή «φιλοξενούσε» φτωχούς ανθρώπους, οργανώθηκε πυρήνας του ΚΚΕ και του ΕΑΜ που επικοινωνούσε με την Κρήτη.

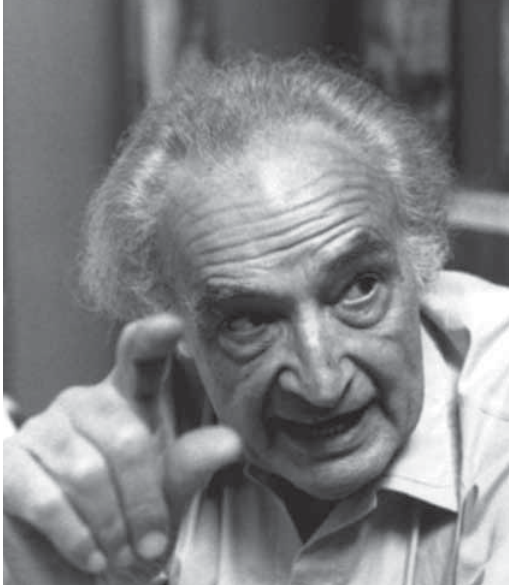
Η ευρεία απήχηση του καλοδουλεμένου έργου οφείλεται –κατά τη γνώμη μας– στην εκτεταμένη διαφήμιση, στο γνωστό καστ ηθοποιών– πρωταγωνιστών, αλλά όχι μόνο σ' αυτά.

Όλο και περισσότερο σε περίοδο οικονομικής και κοινωνικής κρίσης θα πληθαίνουν οι φωνές, οι απεικονίσεις και προσεγγίσεις στην τέχνη που θα αντανakλουν την... κόλαση.

Δεν είναι τυχαίο ότι ένα μεγάλο κομμάτι εικαστικών καλλιτεχνών απεικόνιζε με «φρικιαστικό» τρόπο την κρίση του μεσοπολέμου. Στις συγκεκριμένες συνθήκες που περνάμε το life style –που καθιέρωσαν οι Κωστόπουλοι και τα Nitro στη δεκαετία του '90 και το οποίο κορυφώθηκε στη φούσκα του χρηματιστηρίου και της «ισχυρής Ελλάδας» του Σημίτη– είναι αδύναμο, ανήμπορο και αμήχανο ν' απαντήσει στις βαριές πληγές της κρίσης.

Σήμερα δεν έχουμε λεπρούς και Σπιναλόγκα, αλλά ένα κομμάτι της κοινωνίας πετιέται στο κοινωνικό περιθώριο. Οι σύγχρονοι καιάδες είναι εδώ και εντελώς εξηγήσιμα γυρεύουν την απεικόνισή τους στην τέχνη. ΡΑΥΤΣΑΚΗΣ

Πέθανε ο Έκτωρ Κακναβάτος (1920 - 2010) (Γιώργος Κοντογιώργης)

Πέθανε στα '90 ο Έκτωρ Κακναβάτος, γνωστός υπερεαλιστής ποιητής. Ο Κακναβάτος γεννήθηκε το 1920 στον Πειραιά από Κεφαλλονίτες γονείς. Σπούδασε μαθηματικά και εμφανίστηκε στα ελληνικά γράμματα το 1943 με την ποιητική συλλογή *Fuga*. Στην κατοχή εντάσσεται στο ΕΑΜ, το 1947 εξορίζεται στην Ικαρία και αργότερα στη Μακρόνησο, απ' όπου απελευθερώνεται το 1949. Ασχολείται με την ιδιωτική εκπαίδευση και το 1979 διορίζεται στο δημόσιο. Μετά το 1981 (ΠΑΣΟΚ) διορίζεται ως εκπαιδευτικός σύμβουλος στο Υπουργείο Παιδείας.

Ο Ε. Κακναβάτος υπήρξε από τους πλέον γνωστούς εκπροσώπους του υπερεαλισμού, στο δρόμο που χάραξαν τη δεκαετία του 1930 οι Εγγονόπουλος – Εμπερίκος.

Άλλοι ομοϊδεάτες - ομότεχνοι του Ε. Κακναβάτου είναι οι: Μ. Σαχτούρης, Δ. Παπαδίτσας, Μαντώ Αραβατινού, Γ. Λίκος, κ.ά.

Ο Ε. Κακναβάτος, του οποίου τα ποιήματα κυκλοφορούν από τις εκδόσεις «Άγρα», ήταν ριζοσπαστικό πνεύμα, παιγνιώδης, ερωτικός και ελαφρά πολιτικός.

Τα ποιήματα του Ε. Κακναβάτου είναι περισσότερο συλλογές λεκτικών πυροτεχνημάτων, χωρίς ενιαίο συνεκτικό ιστό, ανοργάνωτα εσωτερικά. Ο ποιητής ενδιαφέρεται να μαζέψει περίεργες λέξεις και εκφράσεις και να περάσει σ' ένα θαυμαστικό τοπίο, αδιαφορώντας για ένα δυνατό θεματικό κέντρο σε αρχή, μέση, κορύφωση, τέλος. Ο Ε. Κακναβάτος γράφει εκτυφλωτικά, χαοτικά, σαν πυροτεχνουργός που πετάει σπίνθες δεξιά και αριστερά. (Η υπερτίμηση του Ε. Κακναβάτου που γίνεται από τροτσκιστικούς κύκλους είναι σκόπιμη και άνευ βαρύτητας).

Οι είκοσι συλλογές ποιημάτων του είναι μια σεβαστή κληρονομιά, όπως επίσης και τα πρώτα αριστερά βήματά του.

Χοντροκομμένη αντικομμουνιστική προπαγάνδα από την ΕΤ1

Καιρό τώρα η κρατική τηλεόραση συμμετέχει ολόψυχα στην αντικομμουνιστική προπαγάνδα που έχει εξαπολυθεί από τις Βρυξέλλες. Την Κυριακή 24/10, όμως, ξεπέρασε τον εαυτό της. Πρόβαλε από το κανάλι της ΕΤ1 στις 9.10 το βράδυ, ώρα εξαιρετικά μεγάλης τηλεθέασης, ένα κυδαίο λετονικό αντικομμουνιστικό ντοκιμαντέρ, που προβλήθηκε για πρώτη φορά το 2008, λίγο πριν τις ευρωεκλογές, με προφανή σκοπό να επηρεάσει τις εκλογές σε αυτήν τη χώρα. Το ντοκιμαντέρ χρηματοδοτήθηκε από τη λετονική κυβέρνηση και ακροδεξιές ομάδες του Ευρωκοινοβουλίου. Στις 3.15 το ίδιο βράδυ της Κυριακής 24/10, η ΕΤ1 το ξαναπρόβαλε (με απόσταση πέντε ωρών) για να πιάσει και το κοινό που δεν κατόρθωσε να το δει, ή για να το εμπεδώσει καλύτερα ο ελληνικός λαός!

Το φιλμ, που διαφημίστηκε από την ΕΤ1 για τα δυο χρόνια των γυρισμάτων και τα είκοσι χρόνια έρευνας, είναι από τα πιο χοντροκομμένα αντικομμουνιστικά προπαγανδιστικά ντοκιμαντέρ που έχουμε δει μέχρι τώρα. Τα ψέματά του είναι παιδαριώδη και θυμίζουν εκείνα των πρώτων χρόνων του νεαρού σοβιετικού κράτους [“οι μπολσεβίκοι τρώνε παιδιά”]. Αποτελεί σίγουρα πνευματικό παιδί του αντικομμουνιστικού μνημονίου του 2006. Οι πηγές έρευνας και άντλησης υλικών, όπως αναφέρονται στους τίτλους τέλους του ντοκιμαντέρ, περιλαμβάνουν –ανάμεσα σε αρχεία των σημερινών κυβερνήσεων των Λιθουανίας, Λετονίας, Ουκρανίας– και πηγές όπως: 1) Η Βιβλιοθήκη ΜΜΕ του Διπλωματικού Τμήματος του ΝΑΤΟ, 2) Το φωτογραφικό Αρχείο Γκορμπατόφ, 3) τα Πολιτικά Αρχεία του Υπουργείου Εξωτερικών της Γερμανίας, 4) τα Αρχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όλα τα χαλκεία σε παράταξη...

Οι “αλήθειες” που φέρνει τάχα στο φως το ντοκιμαντέρ, είναι αλήθειες επειδή έτσι λέγονται από τους πληρωμένους “αφηγητές”, χωρίς κανένα πραγματικό ιστορικό στοιχείο. Όλα τα στοιχεία που παραθέτει είναι κατασκευασμένα με χονδροειδή τρόπο.

Παραθέτουμε πιο κάτω κάποιες από τις προσπάθειες να μετατραπεί το άσπρο σε μαύρο. Το φιλμ προσπαθεί: 1) να “τεκμηριώσει” το ταυτόσημο των θεωριών του χιτλερικού εθνικοσοσιαλισμού με τον κομμουνισμό και το κτίσιμο του σοσιαλισμού στη Σοβιετική Ένωση. Πηγαίνοντας μάλιστα ακόμα μακρύτερα, βάζει στο στόμα των Μαρξ και Ένγκελς τη θεωρία του ναζισμού για την αναγκαιότητα της επικράτησης των “Ανώτερων Εθνών”. 2) Χρεώνει το Στάλιν με τη δολοφονία είκοσι εκατομμυρίων Ουκρανών, το 1938, με την πείνα, ισχυριζόμενο ότι η Σοβιετική Ένωση έδινε στο ναζιστικό στρατό σιτηρά και σίδηρο, πράγμα που έκανε τον καιρό εκείνο η γαλλική κυβέρνηση Πεταίν. Οι φωτογραφίες που χρησιμοποιούνται για την πείνα αποδείχτηκε στο διεθνή τύπο πως ήταν φωτογραφίες από το λιμό του 1922! Είκοσι εκατομμύρια σκοτωμένοι όχι μόνο με την πείνα, αλλά και δολοφονημένοι, ακόμα και “παιδιά μεγαλύτερα των δώδεκα ετών”. Παρουσιάζονται φιλμογραφημένες οι υποτιθέμενες αγριότητες του Στάλιν από τα σοβιετικά στρατόπεδα συγκέντρωσης, με λόφους πτωμάτων έτοιμους να καούν. Και αυτά τα φιλμάκια αποδείχτηκε ότι είχαν τραβηχτεί όχι το 1938, αλλά το 1944 από τους σοβιετικούς από το στρατόπεδο συγκέντρωσης των ναζί “Κλόογκα” στην Εσθονία και το στρατόπεδο “Γιανόφσκαγια” κοντά στην πολωνική πόλη Λβοφ. 3) Έφτασαν στο γελοίο σημείο να υποστηρίξουν πως για να γίνει κανείς μέλος του Πολιτικού Γραφείου στη Σοβιετική Ένωση, έπρεπε να έχει εκτελέσει τη χρεωμένη “ταρίφα” ανά μέλος των 6.000 αποδεδειγμένα δολοφονημένων με εντολή του. Ο Χρυστοσόφ μάλιστα, υπερέβη εαυτόν και ζήτησε να αυξηθεί το “χρέος” του στις 17.000 εκτελεσμένους! 4) Οι κατασκευαστές του φιλμ προχωρούν στην αθώωση της Γκεστάπο, μια και αυτή υποτίθεται ότι εκπαιδεύτηκε από την ΝΚΒΔ, τη μυστική αστυνομία του Στάλιν, στο πώς να στήνει στρατόπεδα συγκέντρωσης... 5) Τέλος, για να μην αναγκαστούν να απαντήσουν στο γιατί οι δυτικές σύμμαχες δυνάμεις με επικεφαλής τους Τσόρτσιλ και Ρούσβελτ σύμπεξαν συμμαχία με το Στάλιν, φτάνουν στο σημείο από τη γνωστή φωτογραφία των τριών να αφαιρούν την εικόνα του Στάλιν! antivox.gr

Η ιστορία είναι σαν την πέτρα! Ή ανεβαίνεις πάνω της για να δεις καλύτερα ή την κουβαλās στους ώμους σαν βάρος. Διαφωνούμε πλήρως με όσους αρνούνται τον αντικειμενισμό στην ιστορία, τους κοινωνικούς νόμους και τις νομοτέλειες και κηρύσσουν πως όλα είναι «θέαση», πώς δηλαδή το βλέπει ο καθένας. Πως δεν υπάρχει ιστορική επιστήμη, δεν υπάρχουν βαθιές αιτίες, δεν υφίσταται ο ιστορικός υλισμός. Κηρύσσουν το βολонταρισμό (θεληματισμό), τον αγνωστικισμό και την υποκειμενικότητα. Από άποψη επιστημονική αυτό θα σήμαινε το τέλος όλων των ανθρώπινων γνώσεων, που μετασχηματίστηκαν σε θεωρία. Από την άποψη της ταξικής πάλης, της πάλης για την ανθρώπινη και κοινωνική απελευθέρωση, η επικράτηση του υποκειμενισμού θα έβαζε το Μάνο και τον Αδριανόπουλο να διαφεντεύουν...

«Δεν υπάρχει αλήθεια», πιπιλίζουν τα αφεντικά και οι παπαγάλοι τους. Στο ίδιο μήκος κύματος, με «ταότρα-πάτρα» ελληνικά, μηρυκάζουν ταυτόχρονα οι αναρχικοί και οι αυθορμησίες.

Αυτά περιληπτικά σημειώνουμε με αφορμή την 37η επέτειο του Πολυτεχνείου και τις γιορτές, σχολικές, κρατικές και επίσημες.

Να συμφωνήσουμε πως το Πολυτεχνείο ως επέτειος «κρατάει γερά», αντέχει στο χρόνο περισσότερο κι από το Γαλλικό Μάη. Ως χώρα και ως λαός τηρούμε τις παραδόσεις, η ιστορία μας γράφεται και με επετείους και καμία κομπολοπίτσα τύπου Ρεπούση-Δραγώ-

Με αφορμή την 37η επέτειο από την εξέγερση του Πολυτεχνείου

να-Φραγκουδάκη και Διαμαντοπούλου, δεν μπορεί να τις σβήσει. Το Πολυτεχνείο είναι ιστορικός φάρος, ο Πέτρουλας, ο Λαμπράκης, ο Τεμπονέρας επίσης η μνήμη (όχι η ανάμνηση) είναι δομικό στοιχείο της κρίσης. Κάπως έτσι σκεφτόμαστε για το ΕΑΜ, τον ΕΛΑΣ, τον ΔΣΕ, τον ισπανικό εμφύλιο, την Οκτωβριανή, την Κινέζικη Επανάσταση. Μεγάλο το δάσος των σκοτωμένων φίλων μας, μεγάλο και το χρέος.

Οι κυρίαρχες εκδηλώσεις προσπαθούν να μετατρέψουν την εξέγερση σε μούμια. Οι «ρήτορες και οι λωποδύτες», ζητιάνοι, εταίρες και προφήτες μурμουρίζουν κάτι ακατάληπτα, σαν τους παπάδες στα μνημόσυνα, ξορκίζουν το κακό κάνοντας το σταυρό τους, στις πρώτες σειρές χωροφύλακες, φασίστες, αντιλαϊκά πρόσωπα, δήμαρχοι του Καλλικράτη, άνθρωποι του συστήματος.

Οι μαθητές στα σχολεία βαριούνται αφόρητα, μόνη ελπίδα ότι θα χάσουν το μάθημα, ο λυκειάρχης –μπορεί και παλιός ΕΚΟφίτης– κοιτάζει το ρολόι του πότε θα τελειώσει η τελετή, οι δεκάρικοι των καθηγητών ξεχνούν ενίοτε το φασισμό, τον ιμπεριαλισμό, τους αμερικάνους, το ΝΑΤΟ, την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η ιστορία αντικαθίσταται από τη λογοτεχνία, η μνήμη από την ακρισία. Το γεγονός από ένα θαμπό γυαλί, λίγος Λοΐζος και Θεοδωράκης, περισσότερο ως απόηχος και λιγότερο ως κινητήρια δύναμη του τώρα. Αξίζει να μη συμβιβαστούμε με το «τέρας».

Να πούμε τα πράγματα με τ' όνομά τους. Να ονοματίσουμε ενόχους, προδότες, προσκυνημένους. Να ζωγραφίσουμε τη φωνή, την οργή και το θυμό του Πολυτεχνείου με τα χρώματα του σήμερα.

Να μνημονεύσουμε την Παλαιστήνη, τους ευρωπαίους εργάτες, το Κουρδιστάν, την Κύπρο, τη Λατινική Αμερική.

Να μιλήσουμε για τους εργάτες, τους ανέργους, το λαό που πεινάει και πονάει. Κανένας συμβιβασμός στη γιορτή της νεανικής εξέγερσης. Φωτιά και τσεκούρι στους προσκυνημένους! ΑΡΧΑΙΟΣ

Σχολιάζοντας
την
πολιτιστική
επικαιρότητα
Σχολιάζοντας
την
πολιτιστική
επικαιρότητα
Σχολιάζοντας
την
πολιτιστική
επικαιρότητα
Σχολιάζοντας
την
πολιτιστική
επικαιρότητα

Τότε (1843) και τώρα (2010)

Το καλοκαίρι του 1843, η Ελλάδα έπρεπε να καταβάλει στις τράπεζες της Ευρώπης τα τοκοχρεολύσια παλιότερων δανείων. Τα λεφτά βεβαίως δεν είχαν πάει σε υποδομές που θα βοηθούσαν την κατεστραμμένη ελληνική οικονομία, αλλά είχαν σπαταληθεί στους εμφύλιους της επανάστασης και στα λούσα του παλατιού και των Βαυαρών συμβούλων του στέμματος. Οι τόκοι που έπρεπε να καταβάλλονται κάθε χρόνο ήταν 7 εκατομμύρια δραχμές και ισοδυναμούσαν με το μισό των συνολικών εσόδων του ελληνικού κράτους, που έφταναν μετά βίας τα 14 εκατομμύρια ετησίως. Στην πραγματικότητα, με την καταβολή των τόκων δεν περίσσευε τίποτα να επενδυθεί προς όφελος του ελληνικού λαού.

Την Άνοιξη του 1843, η κυβέρνηση παίρνει μέτρα λιτότητας, τα οποία όμως δεν αποδίδουν τόσο ώστε να συγκεντρωθούν

τα απαιτούμενα για την ετήσια δόση χρήματα. Έτσι τον Ιούνιο του 1843, η ελληνική κυβέρνηση ενημερώνει τις ξένες κυβερνήσεις ότι αδυνατεί να καταβάλει το ποσό που χρωστάει και ζητά νέο δάνειο από τις μεγάλες δυνάμεις, ώστε να αποπληρώσει τα παλιά. Αυτές αρνούνται κατηγορηματικά. Εκπρόσωποι των τριών μεγάλων δυνάμεων (Αγγλία-Γαλλία-Ρωσία) σε διάσκεψη στο Λονδίνο για το Ελληνικό χρέος καταλήγουν σε καταδικαστικό πρωτόκολλο. Οι πρεσβευτές των μεγάλων δυνάμεων με το πρωτόκολλο στο χέρι, παρουσιάζονται στην ελληνική κυβέρνηση και απαιτούν την ικανοποίησή του. Μετά από έναν μήνα υπογράφεται μνημόνιο, σύμφωνα με το οποίο η Ελλάδα πρέπει να εξοικονομήσει μέσα στους επόμενους μήνες το αστρονομικό επιπλέον ποσό των 3,6 εκατομ. δραχμών, που θα δοθεί στους δανειστές της.

Για να είναι σίγουροι ότι το μνημόνιο θα εφαρμοστεί κατά γράμμα, οι πρεσβευτές απαιτούν να παρεβρίσκονται στις συνεδριάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου που θα εγκρίνει τα μέτρα και να παίρνουν ανά μήνα λεπτομερή κατάσταση της πορείας εφαρμογής τους, αλλά και των ποσών που εισπράττονται.

Τα βασικά μέτρα που επέβαλε η κυβέρνηση μέσα στο 1843 σε εφαρμογή του τότε μνημονίου ήταν:

1. Απολύθηκε το ένα τρίτο των δημοσίων υπαλλήλων και μειώθηκαν 20% οι μισθοί όσων παρέμειναν.
2. Σταμάτησε η χορήγηση συντάξεων, που τότε δεν δίνονταν στο σύνολο του πληθυσμού αλλά σε ειδικές κατηγορίες.
3. Μειώθηκαν κατά 60% οι στρατιωτικές δαπάνες, μειώθηκε δραστικά ο αριθμός των ενστόλων και αντί για μισθό οι στρατιωτικοί έπαιρναν χωράφια.
4. Επιβλήθηκε προκαταβολή στην είσπραξη του φόρου εισοδήματος και της «δεκάτης», του φόρου για την αγροτική παραγωγή.
5. Αυξήθηκαν οι δασμοί και οι φόροι χαρτοσήμου.
6. Απολύθηκαν όλοι οι μηχανικοί του Δημοσίου και σταμάτησαν όλα τα δημόσια έργα, απολύθηκαν όλοι οι υπάλληλοι του εθνικού τυπογραφείου, όλοι οι δασονόμοι, οι δασικοί υπάλληλοι και οι μισοί καθηγητές πανεπιστημίου.
7. Καταργήθηκαν όλες οι υγειονομικές υπηρεσίες του κράτους.
8. Καταργήθηκαν όλες οι διπλωματικές αποστολές στο εξωτερικό.
9. Νομιμοποιήθηκαν όλα τα αυθαίρετα κτίσματα και οι καταπατημένες εθνικές γαίες με την πληρωμή προστίμων νομιμοποίησης.
10. Πειραιώθηκαν συνοπτικά όλες οι εκκρεμείς φορολογικές υποθέσεις με την καταβολή εφάπαξ ποσού.

Ο κόσμος εξαθλιώθηκε, οι ξένοι πήραν ένα μέρος των χρημάτων τους, η χώρα είδε κι έπαθε να συνέλθει, αλλά φαίρισε ξανά μετά από πενήντα ακριβώς χρόνια («Κύριοι δυστυχώς επτωχεύσαμεν» Χαρίλαος Τρικούπης, 1893).

Πάντως, το συγκεκριμένο μνημόνιο του 1843, θεωρείται από τις σοβαρότερες αφορμές για το ξέσπασμα της επανάστασης της 3ης Σεπτεμβρίου 1843, που έφερε Σύνταγμα στη χώρα. www.eyepress.gr

Κυκλοφορούν από τις

Μορφωτικές Εκδόσεις

- Αναγέννηση, 1ος τόμος (τεύχη 1-6), 2ος τόμος (τεύχη 7-17), 3ος τόμος (τεύχη 18-29)
- Άρθρα από το περιοδικό «Αναγέννηση» 1964-1967 του Ισαάκ Ιορδανίδη
- Απατηλές θεωρίες των απολογητών του ιμπεριαλισμού
- Για την καπιταλιστική πιλάνορθωση στις πρώην σοσιαλιστικές χώρες
- Ιδεολογικοπολιτική αντίκρουση της γενικής γραμμής του ΚΚΕ
- Για το χαρακτήρα του πολέμου και τον προσανατολισμό του αντιπολεμικού-αντιιμπεριαλιστικού κινήματος
- Οι ρεβιζιονιστές μετατρέπονται σε απολογητές και υπηρέτες της φιλοπόλεμης πολιτικής του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού
- Η χρεοκοπία των δεξιών και «αριστερών» αντιλήψεων σχετικά με τον ιμπεριαλισμό και τον πόλεμο
- Οι σχέσεις της Ελλάδας με την Ε.Ε. και το Ευρωσύνταγμα

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «Μορφωτικές εκδόσεις»,
Αβέρωφ 23, Αθήνα, τηλ.: 210-8227992, κιν.: 6973 778161

συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου

Διαχείριση της πολυπολιτισμικότητας στο σχολείο, μέσα από το παράδειγμα της εκπαίδευσης των παιδιών Ρομά

Εισαγωγικά-ερώτημα

Τις τελευταίες δεκαετίες και στη χώρα μας έχει αναπτυχθεί σε όλα τα επίπεδα (επιστημονικό, δημοσιογραφικό, εκπαιδευτικό και κοινωνικό) ένας ιδιόμορφος λόγος απέναντι στην πολυπολιτισμικότητα, με κύρια χαρακτηριστικά διαχείρισής της αφομοιωτικές, ενσωματικές ή ενταξιακές προτάσεις, παρά την ασαφή διάκρισής τους σε επίπεδο καθημερινής εφαρμογής στο ελληνικό σχολείο.

Ένα αρκετά μεγάλο μέρος του λόγου χρησιμοποιεί μια πληθώρα επιχειρημάτων φορτισμένα με αρνητικό περιεχόμενο, του τύπου: προβλήματα ή επιπτώσεις στην εκπαίδευση από την παρουσία παιδιών μεταναστών ή παιδιών Ρομά και των παιδιών μειονοτήτων στο σχολείο (Χατζηνικολάου, 2007 Δραγώνα-Φραγκουδάκη, 2007) (σημ1). Με άλλα λόγια η παρουσία των παιδιών των παραπάνω ομάδων στην εκπαίδευση και στην κοινωνία εκλαμβάνεται ως πρόβλημα. Κάθε πρόβλημα επιζητά λύση ή απαντήσεις και στην περίπτωση μας τις περισσότερες φορές διαμορφώνεται ιστορικά στο ελληνικό σχολείο ως κυρίαρχη πρόταση επίλυσης του προβλήματος η αφομοίωση ή η αποτυχία και άρα η αποπομπή. Με βάση όλα τα προηγούμενα η στο-

γράφει ο
Άγγελος Χατζηνικολάου

χοποίηση των παιδιών των παραπάνω ομάδων ως θύτες για την «κατάντια» του εκπαιδευτικού συστήματος είναι επωδός πολλών λόγων, ως κυρίαρχο επιχείρημα. Αυτή η στοχοποίηση, ως διαδικασία, αποτελεί το περιεχόμενο ρατσιστικού λόγου και ενισχύεται από την υπόθαλψη απόδοσης ευθύνης για χαμηλά εκπαιδευτικά αποτελέσματα στους/στις μετανάστες/στριες, στους Ρομά και σε άλλες μειονότητες. Ο κυρίαρχος λόγος θα μπορούσε να συμπυκνωθεί στον υπότιτλο άρθρου εφημερίδας: «*Η φρόιτηση αλλοδαπών παιδιών στο ελληνικό σχολείο επιδεινώνει το φαινόμενο της σχολικής αποτυχίας και της μαθητικής διαρροής, καθιστώντας επιτακτική την ανάγκη άμεσων παρεμβάσεων*» (Αγγελιοφόρος 11.12.09). Έχει ιδιαίτερη σημασία ο τρόπος με τον οποίο αποδίδονται οι ευθύνες για ένα αρνητικό εκπαιδευτικό γεγονός στην παρουσία παιδιών αλλοδαπών, τα οποία σε τελική ανάλυση υφίστανται –βιώνουν τα αρνητικά αποτελέσματα αυτού του εκπαιδευτικού γεγονότος, δηλαδή της σχολικής αποτυχίας και

της μαθητικής διαρροής. Μήπως υπονοείται ότι αν δεν εγγράφονταν αυτά τα παιδιά στο σχολείο, δεν θα επιφορτίζονταν το σχολείο τόσο με την παρουσία τους, όσο και με την επιβάρυνση του φαινομένου της διαρροής; Η σχολική αποτυχία ως φαινόμενο τίθεται στον υπότιτλο του άρθρου φανερά σε συσχέτιση με την παρουσία των παιδιών αλλοδαπών, υπονοώντας τον κυρίαρχο μύθο της πτώσης του επιπέδου σπουδών στο σχολείο, αφού στον κυρίαρχο λόγο θεωρείται ότι συσχετίζονται το επίπεδο σπουδών με τις επιδόσεις και τη σχολική αποτυχία.

Τα ζητήματα, λοιπόν, που καλούμαστε να απαντήσουμε, της ένταξης τόσο στην κοινωνία όσο και στην εκπαίδευση των παιδιών των παραπάνω ομάδων εστιάζονται στην οργάνωση του ίδιου του κράτους και στις πολιτικές του ή είναι ατομική υπόθεση των μελών των ομάδων (μεταναστών/στριών Ρομά και μειονοτήτων);

Θεσμικές παρεμβάσεις διαχείρισης της πολυπολιτισμικότητας

Η μέχρι τώρα αντιμετώπιση της παρουσίας στο σχολείο των παιδιών των παραπάνω ομάδων εστιάζεται καθαρά και μόνο σε λογικές ατομικής ευθύνης. Για να γίνει

συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου

σαφέστερο αυτό, εκλαμβάνεται ως αυτονόητο ότι ο γραμματισμός των παραπάνω παιδιών είναι ατομική τους υπόθεση και ως δια μαγείας θα δρομολογήσει αυτονόητα λύσεις σε όλα τα επίπεδα ένταξης. Έτσι, μονομερώς, η εκπαίδευση θεωρείται ως ο βασικότερος παράγοντας της ευρύτερης αυριανής (ως ενήλικες) κοινωνικής και οικονομικής ένταξης των παιδιών Μεταναστών Ρομά και μειονοτήτων (σημ. 2).

Σπάνια έρχονται στη δημοσιότητα οι οικονομικές και γεωγραφικές συνθήκες διαβίωσης των οικογενειών των παραπάνω ομάδων ως παράγοντας της σχολικής αποτυχίας των παιδιών τους, αν και έχουν καταγραφεί σε έρευνες ότι οι συνθήκες διαβίωσης και επιπλέον οι οικονομικές και οι πολιτικές συνθήκες είναι που παίζουν πρωταρχικό ρόλο στην εκπαιδευτική ένταξη των παιδιών, καθώς και στη συνέχεια στη σχολική τους επιτυχία (Κογκίδου, Τρέσσου, Τσιάκαλος, 1997, Μαρβάκης, Παράσνογλου, 2001, Παύλου, Χριστόπουλος, 2004, Τσιάκαλος, 2006, Δραγώνα Φραγκουδάκη, 2007, οπ.).

Σε επίπεδο εφαρμοσμένης πολιτικής από την μέχρι τώρα δημόσια προσέγγιση των προβλημάτων, που διώνουν οι παραπάνω ομάδες, καταγράφεται ένας ιδιόμορφος λόγος, που διαμορφώνεται από θεσμούς του κράτους (Υπουργεία, υπηρεσίες, Ινστιτούτα ΜΜΕ κλπ). Στη συνέχεια λόγος και εξουσία τείνουν να επιβάλουν λογικές, που οδηγούν θεσμικά στην επιβολή ή υιοθέτηση αντίστοιχων συμπεριφορών από τους/τις υπαλλήλους τους. Ο λόγος αυτός περιλαμβάνει έννοιες όπως: 1. Την παραβατικότητα όλων των παραπάνω ομάδων, γενικεύοντας για το σύνολο του πληθυσμού τους με αδικήματα του τύπου: λαθρομετανάστευση, βία, εγκληματικότητα, ναρκωτικά κ.λπ. 2. Επιδείνωση ανεργίας. 3. Φορείς μολυσματικών ασθενειών. 4. Και στην εκπαίδευση όλο το γνωστό πλαίσιο της πτώσης του επιπέδου σπουδών κλπ.

Αν παρακολουθήσει κάποιος/α το λόγο των προαναφερθέντων φορέων-υπηρεσιών-θεσμών ή υπουργείων (σε ημερίδες, δημοσιεύσεις τους ή άλλες επίσημες ανακοινώσεις) παρατηρεί ότι τονίζεται ως κοινή επωδός η αναγκαιότητα για μεταξύ τους συνεργασία και κυρίως με την εκπαίδευση. Φαίνεται όμως ότι οι γραφειοκρατικές δομές του καθενός θεσμού είναι τόσο ισχυρές, που καθιστούν την όποια συνεργασία αδύνατη. Εκείνο όμως που ξεχωρίζει και διατρέχει οριζόντια το σύνολο του λόγου των παραπάνω θεσμών, χωρίς να χρειάζεται η οποιαδήποτε συνεργασία γι' αυτό, είναι ένα σύνολο μύθων και αρνητικών διακρίσεων, οι οποίες διαχέονται ανάμεσα στους θεσμούς και γενικεύονται εύκολα για το σύνολο του πληθυσμού των μεταναστών των μειονοτήτων και για τους Ρομά.

Για τους Ρομά πιο συγκεκριμένα: Από φορείς του πρώην υπουργείου Δημ Τάξεως: τονίζεται η παραβατικότητα και η συμμετοχή των Ρομά σε κλοπές, ναρκωτικά κ.λπ. Από φορείς του υπουργείου υγείας η επιβάρυνση των νοσοκομείων από ανασφάλιστους Ρομά. Από φορείς του ΥΠΕΠΘ η σχολική παραβατικότητα, η δήθεν πολιτισμική ασυμβατότητα των Ρομά με την εκπαίδευση, η πτώση του επιπέδου σπουδών κλπ. Από φορείς της κοινωνικής προστασίας η δήθεν πολιτισμική ασυμβατότητα της στεγαστικής διαμονής των Ρομά. Από φορείς του υπουργείου εργασίας η δήθεν πολιτισμική ασυμβατότητα των Ρομά με την έμμηθη εργασία. Από φορείς του υπουργείου οικονομικών η φοροδιαφυγή κλπ. Σε κάθε περίπτωση διαμορφώνεται ένας λόγος, οποίος έχει άμεσες επιδράσεις στη διαμόρφωση στάσεων των ίδιων των φορέων και την υιοθέτηση συμπεριφορών ανάλογα με την περίπτωση, οι οποίες εκτείνονται από την ποινικοποίηση ως την πλήρη αδιαφορία εις βάρος των Ρομά (Χατζηνικολάου, 2005). Επιπλέον φαίνεται πως η όλη προσέγγιση των προβλημάτων, που διώνουν οι Ρομά, διαχειρίζεται από τις θεσμικές παρεμβάσεις στη βάση της διαφορετικότητας, όπου η «φυλή» γίνεται θέμα προτίμησης, τρόπος ζωής ή κληρονομιάς, όμως αυτή η προσέγγιση δεν έχει καμιά σχέση με την πολιτική, τα νομικά δικαιώματα, την πρόσβαση στην εκπαίδευση και στην οικονομία (εργασία, εκπαίδευση, υγεία κλπ). Με άλλα λόγια καταγράφεται ένα πλέγμα αρνητικών αντιλήψεων στάσεων και συμπεριφορών θεσμικού χαρακτήρα, οι οποίες διαχέονται και γίνονται αποδεκτές οριζόντια και κάθετα σε όλους τους θεσμούς, με άμεσες επιπτώσεις στη ήδη βεβαρημένη ζωή των Ρομά σε συνθήκες ανέχειας και φτώχειας. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι σε κάθε περίπτωση συναντήσεων φορέων π.χ. Τοπικής Αυτοδιοίκησης, συνεδρίων ή ημερίδων γύρω από θέματα Ρομά, οργανώνο-

νται συνεδρίες στη βάση των παραπάνω θεματικών (παραβατικότητα, εκπαίδευση ανεργία, φοροδιαφυγή κλπ) με περιπτώσεις ακραίων τοποθετήσεων σαν αυτή: «αν θέλει το κράτος να καταπολεμήσει τη φοροδιαφυγή, θα πρέπει να ξεκινήσει από τους Τσιγγάνους, που είναι οι πρώτοι φοροφυγάδες- πλανόδιοι έμποροι» τοποθέτηση του εκπροσώπου Νομαρχίας Θεσσαλονίκης σε συνέδριο του Δικτύου Δήμων Ρομά στη Σίνδο Θεσσαλονίκης (9.11.2007) (σημ. 3).

Σε κάθε περίπτωση τείνει να εκμηδενίζεται ο λόγος τόσο για τις συνθήκες επιβίωσης των Ρομά, όσο και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στις συναλλαγές με τις υπηρεσίες των θεσμών. Παρακάμπτονται ή αποσιωπούνται οι συνθήκες απόλυτης φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού σε καταυλισμούς ή σε συνοικίες γκέτο, καθώς και οι επιπτώσεις όλων των παραπάνω στην εκπαίδευση των παιδιών τους και πιο συγκεκριμένα στην σχολική αποτυχία και «στη σχολική διαρροή» (σημ. 4). Χαρακτηριστικό του λόγου γύρω από την εκπαίδευση των παιδιών Ρομά – όπως και στο λόγο άλλων κοινωνικών θεσμών – είναι η πλήρης ανευθυνότητα του θεσμού στην σχολική αποτυχία αυτών των παιδιών πίσω από το επιχείρημα της δήθεν ουδετερότητας, αντικειμενικότητας και της αξιοκρατίας (Νούτσος, 1979 Apple, 1986 Νούτσος, 1990). Το γεγονός ότι τα παιδιά Ρομά έχουν άλλη μητρική γλώσσα από την κυρίαρχη ακαδημαϊκή γλώσσα του σχολείου, δεν λαμβάνεται υπόψη στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας (και σε μικροεπίπεδο σχολικής τά-

συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου

ξης). Για παράδειγμα η προσέγγιση της εκπαίδευσης στη βάση αρχών της ελληνικής ως δεύτερη και σε αρκετές περιπτώσεις ως ξένη γλώσσα, η οποία έχει καταγραφεί ως μια έγκυρη επιστημονική πρόταση της εκπαίδευσης γλωσσικών μειονοτήτων γνωστή πλέον σε κάθε εκπαιδευτικό (μέσω σπουδών, επιμορφώσεων, συνεδρίων σεμιναρίων κλπ) ακόμα και στους εκπαιδευτικούς κύκλους τυχαίνει της πλήρους απαξίωσης (Μητακίδου, Δανιηλίδου, 2007). Έτσι η αποτυχία στα μαθήματα καταγράφεται ως προσωπική-ατομική υπόθεση των παιδιών Ρομά. Όλη αυτή η κατάσταση ως θεσμική παρέμβαση εμπεριέχει τα χαρακτηριστικά θεσμικού ρατσισμού, τα οποία αφενός σε τελική ανάλυση ισχυροποιούν την πολιτική αδιαφορία και τη σύγ-

λιτισμικής εκπαίδευσης και με τη δέθεν εφαρμογή ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Νόμος 2413/ΦΕΚ124/1996, άρθρα 34,35,36,37). Επιπλέον θεωρεί ότι παρουσία των παιδιών αυτών έχει διαμορφώσει τον πολυπολιτισμικό χαρακτήρα τα τελευταία χρόνια, υπονοώντας ο νομοθέτης την αδιαμφισβήτητη μονοπολιτισμική μορφή της ελληνικής κοινωνίας για λόγους καθαρά εθνικιστικούς. Διαφαίνεται, λοιπόν, ότι για την ελληνική πολιτεία η υιοθέτηση της κοινωνικής ομοιομορφίας αποτελεί ακόμα και σήμερα (έμμεσα-άμεσα) πρόταγμα, παρά του ότι έχει αποδειχθεί το αντίθετο σε έρευνες των πολιτικών, ανθρωπολογικών και εθνολογικών επιστημών (Γκέφρου-Μοδιανού 1998, Wetherell, 2005, Bruner, 2007). Ότι δηλ η πολυπολι-

τερναλισμού της πολιτισμικής ανοχής» (Macedo, 2004). Κατά τον Μασένο η υιοθέτηση της πολιτισμικής ανοχής στην εκπαίδευση συχνά αποκρύπτει το προνόμιο που ενυπάρχει σε μια τέτοια θέση από την πλευρά του πολιτισμού που είναι κυρίαρχος στην κοινωνία και βρίσκεται κοντά στην εξουσία. Η υπόσχεση μια δόσης ανοχής προς τις ομάδες που αναφέραμε αρκετής για συμβίωση όχι μόνο αποστερεί πραγματικές ευκαιρίες για την ανάπτυξη αμοιβαίου σεβασμού και πολιτισμικής αλληλεγγύης, αλλά συγκαλύπτει το προνόμιο της εξουσίας και τον πατερναλισμό που εγγράφεται στη φράση «θα σε ανεχτώ παρόλο που μου είσαι απεχθής». Στα πλαίσια της πατερναλιστικής ανοχής, αυτός που κατέχει την εξουσία έχει τη δύναμη μέσω των θεσμών να δίνει φωνή στο μετανάστη ή στον Ρομά, όμως ταυτόχρονα εύκολα και χωρίς δισταγμό αυτός ο ίδιος έχει τη δύναμη να την περιορίζει ή να την κόβει.

Στα πλαίσια αυτής της προσέγγισης θα είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον να εξεταστεί, αν και κατά πόσο η οργάνωση ειδικών προγραμμάτων εκπαιδευτικής παρέμβασης για τα παιδιά των παραπάνω ομάδων (στην ουσία) υποκρύπτουν τη διαχείριση της φτώχειας των ομάδων αυτών προς όφελος των οργανωτών και του κράτους. Με άλλα λόγια κατά πόσο χρησιμοποιούνται τα παιδιά των παραπάνω ομάδων προκειμένου στο όνομά τους να απορροφηθούν κονδύλια από φορείς. Το πώς θα διασφαλιστεί η διαχείριση της οποιασδήποτε χρηματοδότησης προς όφελος των παιδιών των ομάδων αυτών αποκτά στις μέρες μας ιδιαίτερη σημασία ως διεύρυνση της δημοκρατίας, γιατί οι σύγχρονες μεταλλασσόμενες μορφές της νεοφιλελεύθερης αγοράς αποδυναμώνουν την επιχειρηματολογία της δημοκρατίας στην εκπαίδευση. Έτσι, όταν προτάγματα όπως δικαιώματα του ανθρώπου, ανθρωπίνη αξιοπρέπεια, κοινωνική δικαιοσύνη, ισότητα ευκαιριών κλπ, αφομοιώνονται από το λόγο της νεοφιλελεύθερης αγοράς, η δημοκρατία δεν διαθέτει την επιχειρηματολογία – γλώσσα, για να υπερασπιστεί μια πολιτική, στην οποία η ιδιότητα του πολίτη μετατρέπεται και αυτή σε επένδυση με χαρακτηριστικά νέο-αποικισμού (σημ. 5).

Υιοθετείται λοιπόν από το εκπαιδευτικό σύστημα μια ιδιόμορφη προσέγγιση της διαπολιτισμικής, η οποία απευθύνεται μόνο στα παιδιά των παραπάνω ομάδων.

Ένα κράτος με την εκπαίδευσή του, το οποίο υιοθέτησε και υιοθετεί πολλές φορές και σήμερα πολιτικές καταγωγής, οι οποίες στηρίζονται στο δίκαιο του αίματος, δεν ανέχεται την παρουσία άλλων ομάδων, που δεν έχουν μητρική γλώσσα την ελληνική, ακόμα και όταν αυτή η ομάδα έχει ιστορική παρουσία στον Ελληνικό χώρο βάθους χιλιετίας. █

χυση και αφετέρου ισχυροποιούν τα κυρίαρχα δεδομένα και τους μύθους εις βάρος των Ρομά. Με άλλα λόγια η θεσμική αδιαφορία απέναντι σε επιστημονικά δεδομένα αφενός σκόπιμα παρεμποδίζει την μαθητική ολοκλήρωση των παιδιών Ρομά, για να πραγματοποιηθεί αυτή από την απορρόφηση του παρεχόμενου πλούτου της εκπαίδευσης, και αφετέρου αποκλείει τα παιδιά αυτά από το σύνολο του αγαθού της μόρφωσης και της παιδείας (Τσιάκας 1999).

Επιπλέον ο λόγος που έχει διαμορφωθεί στην εκπαίδευση των παιδιών μειονοτήτων μεταναστών/στριών και Ρομά, έχει εμπλουτιστεί από πλευράς της εκπαίδευσης σε θεσμικό επίπεδο με τον όρο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Ο τρόπος, με τον οποίο ορίζεται η έννοια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στο νομικό κείμενο, συγκλίνει στη λογική επίλυσης ενός προβλήματος της εκπαίδευσης, που δημιουργείται από την παρουσία παιδιών μεταναστών μειονοτήτων και Ρομά με γνώμονα το διαχωρισμό αυτών των παιδιών σε ειδικά σχολεία, τα οποία ονομάζει σχολεία διαπο-

στικότητα της κοινωνίας και της ελληνικής έχει διαχρονικό χαρακτήρα και ότι δεν υφίστανται μονοπολιτισμικές κοινωνίες. Η παρουσία για παράδειγμα και των Ρομά (όπως και άλλων ομάδων) στον Ελλαδικό χώρο σε βάθος χιλιετίας, από μόνο του είναι ικανό παράδειγμα αφενός να ισχυροποιήσει τον πολυπολιτισμικό χαρακτήρα της ελληνικής κοινωνίας και αφετέρου η μη απόδοση στους Ρομά κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα ως το 1979 αναδεικνύει το γεγονός της εθνοκεντρικής προσέγγισης του ελληνικού κράτους και της εκπαίδευσης (Υπ Απόφ 1979). Ένα κράτος με την εκπαίδευσή του, το οποίο υιοθέτησε και υιοθετεί πολλές φορές και σήμερα πολιτικές καταγωγής, οι οποίες στηρίζονται στο δίκαιο του αίματος (Jus sanguinis) (Παρσάνογλου, 2007,13), δεν ανέχεται την παρουσία άλλων ομάδων, που δεν έχουν μητρική γλώσσα την ελληνική, ακόμα και όταν αυτή η ομάδα έχει ιστορική παρουσία στον Ελληνικό χώρο βάθους χιλιετίας.

Αυτή η προσέγγιση διαχείρισης της πολυπολιτισμικότητας από τον νομοθέτη στην ουσία υιοθετεί συμπεριφορές «πα-

Φαίνεται να απορρίπτεται στην ουσία όλο το επιστημονικό πλαίσιο της διαπολιτισμικής (παρά τις πολλές και διαφοροποιημένες επιστημονικά προσεγγίσεις), που απευθύνεται στο σύνολο του μαθητικού πληθυσμού (Τσιάκαλος 2001). Βέβαια αυτό δεν γίνεται τυχαία, αφού και σε επίπεδο αναλυτικών προγραμμάτων, ενώ καταγράφεται εισαγωγικά η υιοθέτηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, στη διατύπωση ειδικευμένων στόχων αποσιωπάται ή απορρίπτεται (ΔΕΠΠΣ- ΑΠΣ) (Χατζηνικολάου, 2004). Οι κυρίαρχοι εθνοκεντρικά διατυπωμένοι στόχοι δεν αφήνουν ή αφήνουν ελάχιστα περιθώρια διαπολιτισμικής προσέγγισης και αυτά ελεγχόμενα (Δραγώνα, Φραγκουδάκη, 1997). Αυτό το πλαίσιο οργάνωσης και σχεδιασμού των αναλυτικών προγραμμάτων τείνει να διαμορφώνει μια τάση παρερμηνείας της διαπολιτισμικής σε επίπεδο καθημερινής εκπαιδευτικής διαδικασίας του τύπου: ότι η διαπολιτισμική είναι μια μέθοδος με την οποία προσεγγίζεται η εκπαίδευση των παιδιών μεταναστών και Ρομά και αφορά μόνο τα μεταναστούλα, τα παιδιά Ρομά και τα παιδιά μειοτήτων. Έτσι εξανεμίζεται κάθε προσέγγιση αρχών της διαπολιτισμικής, όπως η αλληλεγγύη, ο σεβασμός του πολιτισμού των μειοτήτων ή των μεταναστών, αφού η όποια αναφορά ή η γνωριμία του πολιτισμού τους θεωρείται από τον κυρίαρχο λόγο άλλοτε ως κατώτερος και άλλοτε ως πηγή εθνικής αλλοτρίωσης. Το κυρίαρχο πλαίσιο του εκπαιδευτικού λόγου αφομοιώνοντας την διαπολιτισμική, ως ορολογία, τη χρησιμοποιεί κατά το δοκούν, προκειμένου να παρουσιάσει μια δήθεν επιφανιόμηνη τάση αυτό-εκδημοκρατισμού του και σεβασμού του πολιτισμού των διαφορετικών μαθητικών ομάδων μέσω φολκλορικών προσεγγίσεων.

Προφανώς και κάθε εκπαιδευτικός οφείλει να στέκεται κριτικά απέναντι στην ακατάσχετη εισβολή των όρων της πολυπολιτισμικότητας ή της διαπολιτισμικής. Κατ' αρχήν είναι γεγονός ότι δεν υπάρχει μια προσέγγιση της διαπολιτισμικής αλλά πολλές και ανάλογα με το περιεχόμενό τους καθορίζεται και σε μεγάλο βαθμό η σκοποθεσία, η μεθοδολογία των προτεινόμενων παρεμβάσεων (Μάρκου, 1997-Δαμανάκης, 2004-Νικολάου 2005 ενδεικτικά). Δεύτερον, η συστηματική χρησιμοποίηση των όρων πολυπολιτισμικότητα και διαπολιτισμική προσέγγιση στα σύγχρονα περιβά-

λοντα της παγκοσμιοποίησης με κριτήριο την δήθεν ισότιμη μεταχείριση των πολιτισμών δημιουργεί ερωτήματα: κατά πόσο η επιφανιόμηνη ισότιμη αντιμετώπιση των πολιτισμών στην κοινωνία και στο σχολείο στην ουσία προσπαθεί να επικαλύψει ή να υποκαταστήσει έννοιες της κοινωνικής ανισότητας, προκειμένου να υπνοτίσει ή να αδρανοποιήσει κοινωνικές διεκδικήσεις;

Επιπλέον, το σύγχρονο περιβάλλον της παγκοσμιοποίησης διαμορφώνει στοιχεία μιας πολιτικής, τα οποία μας ξαναφέρνουν μπροστά στα διλήμματα: κοινωνική δικαιοσύνη ή βαρβαρότητα, ισότητα-εξανθρωπισμός ή ανταγωνιστικότητα, σεβασμός της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας ή ρατσισμοί και διακρίσεις; Διλήμματα τα οποία μόνο με προσεγγίσεις και όρους διαλεκτικής μπορούν να αποτελέσουν απαρχή μιας «εκπαίδευσης εξανθρωπισμού» για όλα τα παιδιά, όπως θα έχετε ο Φρέιρε (1976). Σ' αυτά το περιβάλλοντα τίθενται οικονομικά προτάγματα της αγοράς:

1) Ανταγωνιστικότητα, παραγωγικότητα, πολιτική ημερία με φανερούς στόχους το κέρδος των αγορών.

2) Η κοινωνική συνοχή και η αυτονομία αποδοχή και χρήση καθημερινά της έννοιας της πολυπολιτισμικότητας με αφανή στόχο πάλι το κέρδος των αγορών. Από τη μεριά του το σχολείο σ' αυτό το παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον της αγοράς καλείται καθημερινά να διαμορφώσει πλαίσια μάθησης σε περιβάλλοντα πολυγραμματισμών. Σ' αυτό όμως το περιβάλλον, με κυρίαρχα στοιχεία τις αποσιωπούμενες ανισότητες, τις αδικίες, την εκμετάλλευση και τη δήθεν ισότιμη μεταχείριση των πολιτισμών, τα ιδανικά:

1) ένα δημοκρατικό και ανθρώπινο σχολείο, όπου θα έχουν πρόσβαση όλα τα παιδιά

2) της ισότητας ευκαιριών αλλά και των αποτελεσμάτων στην εκπαίδευση, αποτελούν ένα καθημερινό εκπαιδευτικό διακύβευμα για πολλά (όλα τα) παιδιά μεταναστούλα, Ρομά και παιδιά μειοτήτων.

Γενικές παρατηρήσεις για τη διαχείριση της πολυπολιτισμικότητας από τους θεσμούς και την εκπαίδευση

Στο αρχικό μας λοιπόν ερώτημα, που αφορά «αν και κατά πόσο τα ζητήματα της ένταξης τόσο στην κοινωνία όσο και στην εκπαίδευση των παιδιών μειοτή-

των, μεταναστούπων και Ρομά εστιάζονται στην οργάνωση του ίδιου του κράτους και στις πολιτικές του ή στα μέλη των ομάδων;», η απάντηση εστιάζεται στο περιεχόμενο, που δίνουμε κάθε φορά στην πολυπολιτισμικότητα και στις πολιτικές προθέσεις των θεσμών ως μηχανισμών του κράτους. Στη βάση των προθέσεων και του περιεχομένου της πολυπολιτισμικότητας διαμορφώνονται αντίστοιχες στρατηγικές παρέμβασης και διαχείρισής της σε ευρύτερο κοινωνικό και εκπαιδευτικό επίπεδο.

Συνεπώς, με την όποια πρόταση παρέμβασης, όσο καινοφανής και αν φαίνεται, μας ενδιαφέρει να καταπολεμήσουμε τη σχολική αποτυχία των παιδιών Ρομά, μεταναστούπων και μειοτήτων και του κοινωνικού αποκλεισμού, που συνήθως συνεπάγεται η σχολική αποτυχία (Τσιάκαλος 2001, ο.π). Επειδή γνωρίζουμε όλοι/ες ότι το σχολείο αποτελεί σημαντικό μηχανισμό κοινωνικής ενσωμάτωσης καθώς και επιλογής, ταυτόχρονα αποτελεί ισχυρό μηχανισμό κοινωνικού αποκλεισμού για παιδιά από φτωχό οικογενειακό περιβάλλον και ιδιαίτερες πολιτισμικές συνθήκες. Η υπόθεση λοιπόν της διαπολιτισμικής δεν είναι μια εύκολη και απλή διαδικασία κάποιων φολκλορικών εκδηλώσεων (φαγητών, χορών, φωτογραφιών κλπ), αλλά μια ουσιαστική αντιρατσιστική αμφισβήτηση κυρίαρχων δομών και λειτουργιών του εκπαιδευτικού συστήματος, που απευθύνεται στο σύνολο του μαθητικού και εκπαιδευτικού κόσμου (Τσιάκαλος, 2001, ο.π.).

Άρα τα στοιχεία του περιεχομένου της πρότασης της διαπολιτισμικής εκπαίδευ-

συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου

σης είναι πολλά και σοβαρά και γι' αυτό η υπόθεση της διαπολιτισμικής είναι αρκετά πιο δύσκολη παρέμβαση και εκπαιδευτική υπόθεση από ότι αφήνουν να εννοηθεί ορισμένα προγράμματα ή νομοθετήματα. Η υπόθεση λοιπόν αυτή δεν είναι τόσο εύκολη, γιατί συνδέεται επιπλέον με την προετοιμασία της νέας γενιάς για την κοινωνία του μέλλοντος, στην οποία θα διασφαλίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και η αξιοπρεπής ζωή κάθε ανθρώπου ως πολίτη (Χαραμής, 2004).

Επομένως, οι διάφορες μορφές ρατσισμού ενέχουν σταθερά τη λογική των αποκλεισμών της υποτέλειας και συσχετίζονται με τη διολίσθηση σε συνθήκες φτώχειας, κάτι που αναδεικνύεται σε ποικίλες μελέτες που ασχολούνται με την εκπαίδευση των μειονοτήτων, των μεταναστών και των Ρομά (Μασέντο, Γούνναρη, 2008–Τσιάκαλος, 2000–Τσιάκαλος 2008). Συνεπώς οποιαδήποτε ακριβής ανάλυση θα πρέπει να θεωρήσει επιπλέον τις διάφορες μορφές ρατσισμού ως φαινόμενα που παράγονται από το νεοφιλελευθερισμό και εντείνει αποκλεισμούς και ανθρώπινη δυστυχία (Giroux, 2008). Στο πλαίσιο αυτό, οι κάθε μορφής εξουσίες και η διαπλοκή τους με το πλέγμα της αγοράς εκμεταλλεύονται κάθε λεπτομέρεια του κοινωνικοοικονομικού συστήματος, ώστε να μετατρέψουν με το λόγο όλα τα προβλήματα, που βιώνουν οι Ρομά ή οι μετανάστες κλπ, σε ιδιωτικά. Ο Giroux παρατηρεί εύστοχα: «Η δημόσια θέση της αγοράς λειτουργεί με μαγικό τρόπο στη διεύρυνση του χάσματος μεταξύ πολιτικού ελέγχου και της οικονομικής εξουσίας ενώ ταυτόχρονα υποθιβάζει

την πολιτική δράση σε πράξη κατανάλωσης.....Εν ολίγοις οι ιδεολογίες της αγοράς προσπαθούν τώρα να διαγράψουν την κοινωνική διάσταση από τη γλώσσα της δημόσιας ζωής, ώστε να μετατρέψουν όλα τα φυλετικά προβλήματα σε ιδιωτικά ζητήματα, όπως είναι ο προσωπικός χαρακτήρας και η πολιτισμική εξαχρείωση» (Giroux, 2008, 142–143).

Παράδειγμα εναλλακτικής παρέμβασης

«Όταν μάχεται κανείς την κοινωνική καταπίεση και αδικία, τη μάχεται φυσικά σε όλες τις μορφές της. Οι εκπαιδευτικοί, συνεπώς, που διακρίνουν ή μπορούν να αντιληφθούν τις μορφές της ταξικής λειτουργίας του σχολείου, δεν είναι δυνατόν να περιοριστούν μόνο σε μια θεωρητικο–πολιτική καταγγελία της. Χρειάζεται να βρουν και μέσα στο σχολείο τούς κατάλληλους τρόπους και εύστοχες διδακτικές πρακτικές, για να επιδιώξουν έμπρακτα, στο όνομα της συνταγματικής ισοπολιτείας, ένα διαφορετικό αναπροσανατολισμό «καθιερωμένων» ή «αυτονόητων» σχολικών κατευθύνσεων» (Νούτσος 2010).

Οι εθνογραφικές προσεγγίσεις, ως εναλλακτικές πρακτικές σε συνδυασμό με την κριτική συνειδητοποίηση –(Φρέιρε, 1976.ο. π., Oliveira, 1985)– στη διερεύνηση των συνθηκών διαβίωσης των Ρομά θα μπορούσαν να δώσουν στον εκπαιδευτικό δυνατότητες για να ανακαλυφθούν όλες οι σχέσεις των υποκειμένων στο σχολείο ως γεγονότα γραμματισμού. Μέσα σε αυτή τη μορφή γραμματισμού αναδεικνύονται όλες οι σχέσεις εξουσίας σε συνδυασμό με άλλες σημαντικές κοινωνικο–οικονομικές μεταβλητές, όπως η εργασία και οι εμπειρίες των Ρομά από αυτήν. Έτσι το σχολείο θα έχει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει την προϋπάρχουσα εμπειρία των παιδιών Ρομά ως γνώση, στη βάση της οποίας θα δομηθεί η μάθηση για το πώς θα παράγουν κείμενα στο σχολείο ως εν δυνάμει – εν εξελίξει συγγραφείς (Debra Myhill, 2009, Papas, Barro 2006).

Η συζήτηση και παρουσίαση των εμπειριών Ρομά στην τάξη αναδεικνύει ότι η λεπτομερής τους καταγραφή και ανάλυση, ως γραπτών κειμένων, μπορεί να φέρει στο φως σημαντικές πληροφορίες κοινωνικού και πολιτικού περιεχομένου για το σύνολο του μαθητικού πληθυσμού ως διδακτική ύλη. Έτσι οι εκπαιδευτικοί θα μπο-

ρέσουν μαζί με τα παιδιά να θέσουν στη σχολική κοινότητα και στην κοινωνία ζητήματα του αποκλεισμού και της φτώχειας. Η διαδικασία αυτή αποσκοπεί – δίνει έμφαση στο να αναδειχθεί αφενός ο ρόλος που παίζουν τα αναλυτικά προγράμματα στις διαδικασίες ομοιομορφίας και αφετέρου στο να εδραιωθεί η παραγωγή γνώσης ή γραπτού λόγου στο σχολείο ως κάτι περισσότερο από μια κοινωνικοπολιτισμική αναπαραγωγή πολιτισμικών εκπαιδευτικών πρακτικών.

Στην περίπτωση της εκπαίδευσης το παράδειγμα της ανακύκλωσης υλικών και της συμβολής των Ρομά σε αυτήν και άρα στην οικονομία των φυσικών πόρων θα μπορούσε να αποτελέσει πηγή προβληματισμού σε μια σχολική κοινότητα με ποικίλες διαστάσεις ανάλυσης. Κατ' αρχή τίθεται ως γεγονός ότι, ενώ η υπόθεση της ανακύκλωσης για την μη Ρομά κοινωνία και τα παιδιά της είναι μια διαδικασία μάθησης με στόχο την εκδήλωση αντίστοιχων οικολογικών συμπεριφορών, για την κοινωνία των Ρομά αποτελεί αυτή η διαδικασία σχεδόν καθημερινή απασχόληση–εργασία για πολλά μέλη της.

Από την εφαρμογή συγκεκριμένου προγράμματος στο Δημοτικό σχολείο του Δενδροποτάμου (περιοχή της Δ. Θεσσαλονίκης με πληθυσμό 70% Ρομά) καταγράφηκαν από τα ίδια τα παιδιά Ρομά: 1) οι συνθήκες διαβίωσης, 2) οι συνθήκες συγκέντρωσης των υλικών (στους δρόμους της Θεσσαλονίκης, στις χωματερές κ.α.), 3) οι ποσότητες συλλογής ανακυκλώσιμων υλικών, 4) ο αριθμός των οικογενειών των παιδιών του σχολείου (150 περίπου οικογένειες σποραδικά), που ασχολούνται με την ανακύκλωση, 5) τα υλικά και οι τιμές κατά μέταλλο, 6) οι εκμετάλλευση των συλλεκτών Ρομά από τις εταιρείες ανακύκλωσης και τα εργοστάσια.

Συνολικά η καταγραφή ανέδειξε:

1. Τη δυνατότητα αξιοποίησης της εμπειρίας των παιδιών Ρομά ως γνώση και περιεχόμενο μιας συγκεκριμένης εκπαιδευτικής διαδικασίας.

2. Τη δυνατότητα αξιοποίησης από τα ίδια τα παιδιά της εμπειρίας τους ως γραμματισμό με τη στενή έννοια της απόκτησης κάποιων δεξιοτήτων και την ευρεία ως κριτική συνειδητοποίηση: συμβολή των Ρομά στην οικονομία των φυσικών πόρων και μη αναγνώριση αυτής της συμβολής από πολίτες και θεσμούς.

συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου

Βιβλιογραφία

- Apple M (1986). *Ιδεολογία και αναλυτικά προγράμματα*. Θεσσαλονίκη. Παρατηρητής.
- Apple M., Weis L. (2010). *Ιδεολογία και πρακτική στη σχολική εκπαίδευση*. Στο: Γούναρη Παν., Γρόλλιος Γ. (επιμ). *Κριτική Παιδαγωγική. Μια συλλογή κειμένων*. Αθήνα. Gutenberg. 121–159.
- Bruner Jerome (2007). *Ο πολιτισμός της εκπαίδευσης*. Βέικου Χρ. (εισαγ.). Βουγιούκα Α. (μετ). Αθήνα. Ελληνικά Γράμματα.
- ΓΔ Υπουργ. Εσωτερικών υπ' αριθ. 16701/12–3–1979 «Περί της εγγραφής των αθλήτων Αθίγγανων».
- Γκέφου–Μοδιανού Δ. (1998). *Ανθρωπολογική Θεωρία και εθνογραφία. Σύγχρονες τάσεις*. (συλλογικό) Αθήνα. Ελληνικά Γράμματα
- Δαμανάκης. Μ. (2004). *Η εκπαίδευση των παλιννοστούντων και αλλοδαπών στην Ελλάδα. Διαπολιτισμική προσέγγιση*. Αθήνα. Gutenberg.
- Δαφέρμος Μαν. (2002). *Η πολιτισμική-ιστορική θεωρία του Vigotsky. Φιλοσοφικές-ψυχολογικές-παιδαγωγικές διαστάσεις*. Αθήνα. Ατραπός
- Δραγώνα Θ, Φραγκουδάκη Α. (2007). *Πρόσθεση όχι αφαίρεση. Πολλαπλασιασμός όχι διαίρεση*. Αθήνα. Μεταίχμιο.
- Ferenz Orna (2009). Η χρήση της πρώτης και της δεύτερης γλώσσας κατά τις διαδικασίες σχεδιασμού ενός κειμένου. Στο: Κωστούλη Τριανταφυλλιά (επιμ). *Ο γραπτός λόγος σε κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια. Κειμενικές πρακτικές και διαδικασίες μάθησης*. Θεσσαλονίκη. Επίκεντρο. 337–376
- Giroux Henry (2008). Φυλετικά θέματα και παιδαγωγική της άρνησης. Στο: Macedo Donaldo, Gounari Panayota (2008). *Η παγοποίηση του ρατσισμού*. Τσιάκαλος Γ (πρόλογος). Αράπογλου Π (μετ). Θεσσαλονίκη. Επίκεντρο. 137–185
- Κογκίδου Δ Ε. Τρέσσου, Γ. Τσιάκαλος (1997). Κοινωνικός αποκλεισμός και εκπαίδευση. Η περίπτωση των γλωσσικών μειονοτήτων στη Δυτική Θεσσαλονίκη. Στο: Σκούρτου Ελ. (επιμ), *Θέματα διγλωσσίας και εκπαίδευσης*. Αθήνα. Νήσος.
- Macedo Donaldo (2004). Η πολυπολιτισμικότητα πέρα από τα δεσμά του θετικισμού. Στο: *Διαθεμετικότητα στην Εκπαίδευση*. Πρακτικά ημερίδας. ΑΠΘ. Διδασκαλείο «Δ Γληνός».
- Macedo Donaldo, Gounari Panayota (2008). *Η παγοποίηση του ρατσισμού*. Τσιάκαλος Γ (πρόλογος). Αράπογλου Π (μετ). Θεσσαλονίκη. Επίκεντρο.
- Μαρθάκης Α., Παράνογλου Δ., Παύλου Μ., (2001). *Μετανάστες στην Ελλάδα*. Αθήνα. Ελληνικά Γράμματα.
- Μάρκου Γεώργιος (1997). *Προσεγγίσεις της πολυπολιτισμικότητας και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών*. Αθήνα. ΥΠΕΠΘ ΓΓΛΕ.
- Μητακίδου Σ., Δανιηλίδου Ε. (2007). Διδασκαλία και μάθηση της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας. Απόψεις των εκπαιδευτικών. Στο: Κ. Ντίνας Χατζηπαναγιωτίδου Α. (επιμ). *Η ελληνική γλώσσα ως δεύτερη/ξένη. Έρευνα διδασκαλία εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη. University Press.
- Myhil Debra (2009). Προϋπάρχουσα γνώση και αναπαραγωγή κειμενικών ειδών στο σχολικό πλαίσιο. Στο: Κωστούλη Τριανταφυλλιά (επιμ). *Ο γραπτός λόγος σε κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια. Κειμενικές πρακτικές και διαδικασίες μάθησης*. Θεσσαλονίκη. Επίκεντρο. 213–254.
- Νικολάου Γ (2005). *Διαπολιτισμική Διδακτική. Το νέο περιβάλλον Βασικές αρχές*. Ελληνικά Γράμματα.

3. Την καταγραφή από τα παιδιά ποσοτικών διαστάσεων και τη συμβολή τους, ως εργαζόμενα, στον οικογενειακό προϋπολογισμό (πχ 10 λεπτά το κιλό το σίδερο για ποσότητα 500 κιλών σε απασχόληση μιας εβδομάδας).

4. Την αναγκαιότητα συμμετοχής όλης της οικογένειας στη διαδικασία και τη συμμετοχή των ίδιων των παιδιών στον οικογενειακό προϋπολογισμό (εργαζόμενα ή ασκώντας την φύλαξη των μικρών αδερφών τους στο σπίτι– παράγκα) με συνέπειες στη σχολική φοίτηση.

5. Την καταγραφή της προηγούμενης αναγκαιότητας ως ανάδειξη των συνθηκών φτώχειας.

6. Την καταγραφή της εκμετάλλευσης από τους εμπόρους και τα εργοστάσια ανακύκλωσης, τα οποία χρηματοδοτούνται από κρατικούς φορείς στη βάση της συμβολής τους στην οικονομία των φυσικών πόρων και την προστασία του περιβάλλοντος.

Γενικές απόψεις ως συμπεράσματα

Η εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας δεν βελτιώνει απαραίτητα τις γενικές κοινωνικές στάσεις απέναντι στις ομάδες μειονοτήτων. Αυτού του είδους τα αποτελέσματα εξαρτώνται κυρίως από τη διάρκεια και την ποιότητα της διδασκαλίας, η οποία δεν είναι αποκομμένη από τις ευρύτερες εκπαιδευτικές πολιτικές στη βάση των όσων είπαμε. «*Ορίζοντας τη γνώση ορισμένων ομάδων ως νόμιμη για παραγωγή, ενώ οι γνώσεις και οι παραδόσεις άλλων ομάδων θεωρούνται ακατάλληλες ως σχολική γνώση, τα σχολεία βοηθούν όχι μόνο στην αναπαραγωγή της χρήσιμης τεχνικής/διοικητικής γνώσης, αλλά και στην αναπαραγωγή της κουλτούρας και των ιδεολογικών μορφών των κυρίαρχων ομάδων*» και αυτά διαμορφώνουν σοβαρές επιπτώσεις στη σχολική αποτυχία πολλών παιδιών των ομάδων, που αναφέραμε (Apple, Weis, 2010).

Η ανάλυση των παιδαγωγικών πρακτικών μέσα στην τάξη μας βοηθά να κατανοήσουμε τις διαδικασίες, που διευκολύνουν ή παρεμποδίζουν τους/τις μαθητές/τριες να μάθουν, πως μέσα από τα κείμενά τους θα μπορούσαν να συνδυάσουν την προϋπάρχουσα γνώση με τις πληροφορίες, που παρουσιάζονται

στο μάθημα. Υποθέτουμε λοιπόν ότι από το συνδυασμό αυτό τα παιδιά θα κατανοήσουν πώς να μεταδίδουν νοήματα (Ferenz 2009, 251). Όπως καταδεικνύεται, η γνώση δομείται κοινωνικά και κερδίζεται μέσω της πολιτικής συνεργασίας. Και σε αυτήν την περίπτωση ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού είναι σημαντικός σύμφωνα με τον Βιγκότσκι, (Δαφέρμος, 2002), ως υποκειμένου της παιδαγωγικής σχέσης και συν-δημιουργού της μαθησιακής διαδικασίας σε πλαίσια με περιβάλλοντα, ώστε να παραχθεί και να στηριχθεί η κριτική σκέψη κατά τον Φρέιρε (Φρέιρε, ο.π.).

Κάθε φορά που οι εκπαιδευτικοί δείκτες επιχειρούν να αποτυπώσουν το φαινόμενο της σχολικής αποτυχίας των παιδιών Ρομά, των παιδιών μειονοτήτων και μεταναστών, επανέρχεται στο προσκήνιο η ανεκπλήρωτη υποσχεση της νεωτερικής παράδοσης για εκπαίδευση σε όλους τους ανθρώπους ανεξαιρέτως και για τους πολίτες. Παρ'όλο, λοιπόν, που οι δυτικές κοινωνίες και η Ελλάδα έχουν κατορθώσει να νομοθετήσουν την τυπική ισότητα ευκαιριών στην πρόσβαση στο σχολείο, ένα βαθύ χάσμα ανοίγεται ανάμεσα σε αυτούς που διαβαίνουν επιτυχώς τα σκαλοπάτια της εκπαιδευτικής σταδιοδρομίας και εκείνους για τους οποίους οι πόρτες του εκπαιδευτικού συστήματος κλείνουν οριστικά. Την ίδια στιγμή, ενώ όλοι μιλούν για την ποιότητα, την εκπαιδευτική αποτελεσματικότητα, τις καινοτομίες, την κουλτούρα και τον πολιτισμό του ψηφιακού μέλλοντος και το σεβασμό του διαφορετικού πολιτισμού, πολλά παιδιά αποτυγχάνουν ή «διώκονται από το σχολείο». Έτσι η ευθύνη του ρόλου του/της εκπαιδευτι-

κού σε αυτές τις διαστάσεις εμπλουτίζεται και με πολιτικούς όρους καθημερινής συνειδητοποίησης στη διδακτική πράξη.

Ταυτόχρονα φαίνεται να μην τίθεται ως αναγκαία προϋπόθεση να εξετάζουμε στην εκπαίδευση αλλά και στην κοινωνία κάποια κριτήρια για αλλαγές των δομών, ώστε να γίνει δυνατή μια ευρύτερη ανάλυση της ένταξης στο σχολείο όλων των παιδιών των παραπάνω ομά-

δων και στην κοινωνία των οικογενειών τους. Αυτό σημαίνει ότι οι όποιες πολιτικές δεν απευθύνονται μόνο στις συγκεκριμένες ομάδες μεταναστών, μειονοτήτων και των Ρομά ή στην προσαρμογή τους, αλλά απευθύνονται και στους θεσμούς. Στη διαδικασία ένταξης κρίνεται απαραίτητη η αλλαγή της νοοτροπίας και των κυρίαρχων αυτονοήτων τόσο των πολιτών της κυρίαρχης-πλειοψηφούσας ομάδας όσο και των αυτονοήτων λειτουργίας των πλαισίων των θεσμών στη βάση των αξιών των δικαιωμάτων του Ανθρώπου και της αλληλεγγύης.

Τα παραπάνω αναδεικνύουν ότι οι διαδικασίες που δρομολογούνται για τη βελτίωση των όρων απόκτησης της ιδιότητας του πολίτη στη χώρα μας ως στόχο της ένταξης σε άτομα: μετανάστες, μειονότητες και Ρομά, διαμορφώνουν νέες συνθήκες και δεν είναι μια τεχνοκρατική διαδικασία, αλλά μια καθημερινή διαλεκτική διαδικασία για τη Δημοκρατία. ΣΠΥΡΟΣ ΔΕΛΛΗΣ

Σημειώσεις:

1. Οι Δραγώνα και Φραγκουδάκη αναλύοντας πολιτικές, που αφορούν την μειονότητα της Θράκης μέσα από δημοσιεύματα, θεωρούν ότι αυτά «στηρίζονταν στην πεποίθηση ότι η ύπαρξη μειονοτήτων αποτελεί ένα είδος εθνικής ασθένειας προς θεραπεία...» Δραγώνα Φραγκουδάκη 2007, 51).

2. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο ρόλος της γνώσης της ιστορίας της Ελλάδας για την απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας από μετανάστες και η μεγάλη βαρύτητα που δόθηκε σε συζητήσεις εντός και εκτός Βουλής κατά τη συζήτηση του σχετικού νομοσχεδίου.

3. Οι θεματικές που αναφέρονται στο κείμενο αποτελούσαν το περιεχόμενο του συνεδρίου του Δικτύου Δήμων με POM της ΚΕΔΚΕ. Συνέδριο που οργανώθηκε στη Σίνδο Θεσσαλονίκης και η καταγραφή είναι από το προσωπικό ημερολόγιο-σημειώσεις στο προαναφερόμενο συνέδριο.

4. Αν και στη βιβλιογραφία, αλλά και από φορείς του Υπουργείου Παιδείας γίνεται χρήση των όρων «σχολική διαρροή ή σχολική εγκατάλειψη» έχω μια σειρά από επιφυλάξεις ως προς τον τρόπο χρήσης των όρων. Ο μεν πρώτος όρος διαρροή τίθεται ως ένα φυσικό φαινόμενο, παραπέμπει σε κίνηση υγρών, ο δε δεύτερος όρος παραπέμπει εύκολα στο γεγονός ότι η εγκατάλειψη του σχολείου είναι προσωπική υπόθεση των παιδιών Ρομά, ιδίως όταν αυτή παρουσιάζεται τεχνιέντως από εγκυκλίου του

Υπ Παιδείας χωρίς αιτιολόγηση. Και η μια και η άλλη χρήση στην ουσία αποκρύβουν το γεγονός ότι τα παιδιά Ρομά «διώχνονται από το σχολείο» ή «αποκλείονται από το σχολείο». Διώχνονται ή αποκλείονται εκλαμβάνονται στην παθητική σύνταξη, οπότε οφείλουμε να αναζητούμε συνεχώς το ποιητικό ή ποιητικά αίτια που δεν είναι αλλά από τους κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτικούς παράγοντες και τα πλαίσια των σχέσεων που δομούνται ανάμεσά τους

5. Αναφέρομαι στις προκηρύξεις των εκπαιδευτικών προγραμμάτων ενσωμάτωσης μεταναστών, Ρομά, και μειονότητας της Θράκης. Έχει ιδιαίτερη σημασία η ιστορική διερεύνηση των προγραμμάτων αυτών, όπως και αυτών που προκηρύχθηκαν από το Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων από την Ειδική Υπηρεσία Προγραμμάτων ΚΠΣ (στα πλαίσια των όρων του ΕΣΠΑ) στις 23.3.2010 με αριθμούς πρωτ: 3379/Εκπαίδευση αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών. 3378/εκπαίδευση παιδιών Ρομά. 3380/Εκπαίδευση παιδιών μουσουλμανικής μειονότητας. (www.alfavita.gr). Θα είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον να εξεταστούν και να αναλυθούν οι προθέσεις και οι σκοποί όλων των προγραμμάτων, που εφαρμόστηκαν μέχρι σήμερα στο όνομα των Ρομά, των μεταναστών και των μειονοτήτων. Κάτι που δεν μπορεί να γίνει στην παρούσα εργασία.

Νούτσος Χ (1979). *Προγράμματα μέσης εκπαίδευσης και κοινωνικός έλεγχος*. Αθήνα. Θεμέλιο.
Νούτσος Χαράλαμπος (1990). *Συγκυρία και εκπαίδευση*. Αθήνα. Πολίτης.
Νούτσος Μπ. (2010). Διδακτική.
Oliveira Rosisca Darz και Miguel Dary Oliveira (1985). Για μια εναλλακτική έρευνα. Η μεθοδολογία της αγωνιστικής παρατήρησης. Στο: Μιχ. Κατσούλης (επιμ): *Για μια απελευθερωτική αγωγή*. Αθήνα Κέντρο μελετών και Αυτομόρφωσης, Γ. Γ.Λ.Ε.
Παπαδοπούλου Λαμπρινή. Μαθητές δεύτερης κατηγορίας Παρασκευή 11 Δεκεμβρίου 2009 Αγγελοφόρος
Paras C. Ch., Barro Zecker L. (2006). *Αναδομώντας τα κειμενικά είδη του σχολικού γραμματισμού*. Κωστούλη Τ. (επιμ). Θεσσαλονίκη. Επικέντρο.
Παράναγλου Δημήτρης, Μικελιουδάκη Κυριακή, Πετράκου Ηλέκτρα, Πανταζή Αναστασία (2007). *Το ψυχοκοινωνικό προφίλ του μετανάστη και η ένταξή του*. Εκπόνηση μελέτης European Profiles ΑΕ, Αθήνα ΙΜΕΠΟ
Πάουλο Μ., Χριστόπουλος Δ. (2004). *Η Ελλάδα της μετανάστευσης. Κοινωνική συμμετοχή και ιδιότητα του πολίτη*. Αθήνα. ΚΕΜΟ.
Τσιάκαλος Γ. (1998). Κοινωνικός αποκλεισμός: Ορισμοί, Πλαίσιο και σημασία. Στο: Κασιμάτη Κ.(επιμ.), *Κοινωνικός αποκλεισμός: Η Ελληνική εμπειρία*. Αθήνα. Gutenberg.
Τσιάκαλος Γ (2001). Διαπολιτισμική εκπαίδευση και κοινωνικός αποκλεισμός. Στο Λαζαρίδου Ε. (επιμ). *Διαπολιτισμική Εκπαίδευση*., Ομάδες με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες. Θεσσαλονίκη. Φίλοι του Ιδρύματος Μ Μερκούρη, HELEXPO. 47-49.
Τσιάκαλος Γ (2000) *Οδηγός αντιρατσιστικής εκπαίδευσης*. Αθήνα. Ελληνικά Γράμματα
Τσιάκαλος Γ. (2006). *Απέναντι στα εργαστήρια του ρατσισμού*. Αθήνα. Τυπωθήτω.
Τσιάκαλος Γ (2008). Ξενοφοβία των αδύναμων και ρατσισμός των ισχυρών. Στο: Macedo Donald, Gounari Panayota (2008). *Η παγοποίηση του ρατσισμού*. Τσιάκαλος Γ (πρόλογος). Αράπογλου Π (μετ). Θεσσαλονίκη. Επικέντρο. 371-400
Φραγκουδάκη Α., Δραγώνα Θ. (1997). «Τι εν' η Πατρίδα μας;». Εθνοκεντρισμός στην εκπαίδευση. Αθήνα Αλεξάνδρεια.
Φρέιρε Πάουλο (1976). *Η αγωγή του καταπιεζόμενου*. Κριτικός (μετ). Αθήνα. Ράππα
Χαραμής Πάουλος (2004). Εισαγωγή. Στο: ΜΜΕ και Ρατσισμός. Βιβλίο της καθηγήτριας και του καθηγητή. Χαραμής Πάουλος (Επιμ). Αθήνα. ΚΕΜΕΤΕ/ΟΛΜΕ
Χατζηνικολάου Άγγελος (2004). ΔΕΠΠΣ σημείο των καιρών. Στο: *Διαθεμετικότητα στην Εκπαίδευση*. Πρακτικά ημερίδας. ΑΠΘ. Διδασκαλείο «Δ. Γληνός».
Wetherell Margaret (2005). *Ταυτότητες ομάδες και κοινωνικά ζητήματα*. (συλ). Μποζαντζή Ν. (μετ). Αθήνα. Μεταίχμιο.
Άγγελος Χατζηνικολάου (2005). *Αλφαριθμητισμός παιδιών Ρομά μέσα από τη διαδικασία της διδασκαλίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων*. Δυνατότητες και περιορισμοί. Διδακτορική Διατριβή. Θεσσαλονίκη. ΠΤΔΕ/ΑΠΘ.
Χατζηνικολάου Άγγελος (2007). Κριτική προσέγγιση του παιδαγωγικού πλαισίου οργάνωσης της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και ο ρόλος των εκπαιδευτικών. Η συνεργασία με παιδιά Ρομά. *Γέφυρες*, 35. 6-25.

συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου

συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου

γράφει ο
Χρήστος Τουρτούρας

Κριτική προσέγγιση μιας απατηλής κοινωνικής κατασκευής

Ας ξεκινήσουμε από μία βεβαιότητα που, ούτως ή άλλως, θα διερευνηθεί εκτενέστερα παρακάτω: τη βεβαιότητα ότι ο άνθρωπος –κατά την πάγια τακτική του ως προς τη φύση γενικότερα– είδε τη λειτουργία και τις κοινωνικές σχέσεις των μελισσών, τις παρατήρησε και τις κατέγραψε με λεπτομέρειες, τις αναπαρήγαγε τελικά ο ίδιος. Προφανώς, κάτι τον άγγιξε περισσότερο σε αυτές, αφού και άλλα είδη του ζωικού βασιλείου αναπτύσσουν παρόμοιες σχέσεις (τα μυρμήγκια για παράδειγμα), που ωστόσο, για εκείνα απλές αναφορές αφιέρωσε, τόσο στα πλαίσια της εκπαιδευτικής διαδικασίας των χόνων του, όσο και με τη μορφή γνωμικών ή ανεκδότητων. Ενδεχομένως, το προϊόν της εργασίας των ταπεινών κι επίμονων μελισσών ήταν εκείνο που αποτέλεσε αξία χρήσης για τον άνθρωπο, τόσο για την υπέροχη γεύση του όσο και για τις θεραπευτικές του ιδιότητες.

Ανεξάρτητα, πάντως, από το λόγο που προσήλκυσε το ενδιαφέρον του ανθρώπου η μέλισσα, σημασία έχει πως ολόκληρη η δομή της κοινωνίας της –η ιεραρχική κατάταξη των μελών της, ο απόλυτος καταμερισμός εργασίας ανάμεσά τους, η αφοσίωση και η ανάγκη για εργασία και προσφορά στο σύνολο, η κατανομή του συλλογικού προϊόντος της εργασίας της κυψέλης– αντιγράφηκε από τον άνθρωπο κι εφαρμόστηκε στα πλαίσια της δικής του κοινωνικής συγκρότησης. Γεγονός, που μας αναγκάζει να αναρωτηθούμε, μήπως τελικά δεν υιοθετήθηκε από τους ανθρώπους ό,τι παρατηρήθηκε στις μέλισσες, ούτε και προσαρμόστηκε στις ανάγκες της καθημερινότητάς τους, παρά η ίδια η κοινωνικοοικονομική και πολιτική πραγματικότητα των ανθρώπων θεμελιώθηκε στα παρατηρούμενα αυτά χαρακτηριστικά. Γιατί, πώς αλλιώς μπορεί να εξηγήσει κανείς την απόλυτη αντιστοιχία μεταξύ των επιμέρους δομικών στοιχείων, που συντιθέμενα αποτελούν το «όλον» της κοινωνικής συγκρότησης τόσο των μελισσών όσο και των ανθρώπων; Η πιστότητα μεγάλου αριθμού κοινωνικών διαδικασιών μεταξύ των άλογων και των λογικών όντων που εξετάζουμε, αποκλείει a priori οποιαδήποτε τυχαιότητα ή δαιμονική σύμπτωση. Δεδομένης, επιπλέον, της αδυναμίας των μελισσών να προβλέπουν, να στοχάζονται και να δρουν, έστω μιμούμενες τον άνθρωπο, παρά μονάχα να αντιδρούν σε εξωτερικά ερεθίσματα με στόχο την προσαρμογή τους στο περιβάλλον –αυτή είναι άλλωστε και η διαφορά μεταξύ ανθρώπων και ζώων κατά το Μαρξ– καταλήγουμε στο προφανές, ότι ο άνθρωπος ήταν εκείνος που παρατήρησε, μελέτησε και ανέγραψε τον τρόπο δομής και λειτουργίας των κοινωνιών των μελισσών και όχι οι μέλισσες.

Έτσι λοιπόν, παρατηρούμε τις εξής αντιστοιχίες: η κοινωνία των μελισσών εργάζεται επίμονα και κοπιαστικά, για να εξασφαλίσει την τροφή, καταρχήν για τη βασίλισσα και τα μικρά που εκείνη θα γεννήσει και, κατά δεύτερο λόγο, για τη συντήρηση ολόκληρης της κυψέλης. Σε περίπτωση εξωτερικής επιδρομής, τα μέλη της κοινωνίας που εργάζονται και παράγουν το συνολικό πλούτο της κυψέλης, αναλαμβάνουν την αναχαίτιση, πολλές φορές με πράξεις αυτοθυσίας. Ο άνθρωπος ενθουσιάστηκε αρχικά από τη γεύση του συλλογικού προϊόντος της εργασίας των εξαιρετικών αυτών εντόμων, παρατήρησε ολόκληρη τη διαδικασία παραγωγής του και αποφάσισε να υιοθετήσει την καινούρια εμπειρία στη δική του καθημερινότητα. Προτού, όμως, προχωρήσει σε στιδήποτε, θεώρησε χρέος του να ευχαριστήσει τη μέλισσα για τις γνώσεις που του χάρισε, προσφέροντάς της με τη σειρά του απλόχερα, αυτό που γνωρίζει πολύ καλά να προσφέρει: τη δυστυχία. Ιδιοποιήθηκε λοιπόν το μέλι, αποφεύγοντας να αντιληφθεί, ότι δεν φτιάχνεται για τις δικές του ανάγκες, αλλά εξυπηρετεί άλλους σκοπούς. Ονόμασε με πολύ σικ τρόπο τον εαυτό του μελισσοκόμο, μελέτησε διεξοδι-

συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου

κότερα τον τρόπο λειτουργίας των θυμάτων του, απέφυγε τις όποιες αντιδράσεις υπνωτίζοντας με διάφορα μέσα τις πρωτόγνωρες αυτές «παραγωγικές δυνάμεις», συνέλεξε το προϊόν και το πούλησε σε άλλους ανθρώπους που, επίσης πολύ σικ, αυτοαποκαλούνταν έμποροι ή μεγαλέμποροι. Η ειρωνεία βρίσκεται στο ότι ο μελισσοκόμος στη γλώσσα των ανθρώπων ονομάζεται παραγωγός, χωρίς να έχει παράξει τίποτε, αλλά απλά διότι κατέχει δικαιωματικά (δηλαδή αυθαίρετα), τα μέσα παραγωγής (δηλαδή τα μελίσσια) και κάνει χρήση φυσικών εκτάσεων που, εντελώς τυχαία, ξεκινά ότι δεν του ανήκουν. Στις εκτάσεις αυτές μεταφέρει τα μελίσσια ενίοτε, όταν κρίνει ότι ο φυτικός πλούτος της περιοχής έχει κορεστεί και, βέβαια, ενεργώντας πάντοτε με ιδιοτελεία, αφού αποσκοπεί στο να τρυγήσει περισσότερο και καλύτερης ποιότητας μέλι από τις δόλιες μέλισσες.¹ Ένα δεύτερο ειρωνικό στοιχείο εντοπίζεται στην περίπτωση του εμπόρου, ο οποίος αγοράζει φθηνά από τον μελισσοκόμο την κλεμμένη εργασία των μελισσών, συσσωρεύει το εμπόρευμα και διαχειρίζεται την τιμή του στην αγορά, ρυθμίζοντας αυτός τις ούτως ή άλλως αυθαίρετες και ανεξέλεγκτες σχέσεις που παρατηρούνται σε αυτήν και αυξάνει τον ατομικό του πλούτο, σε βάρος τόσο των μελισσών, όσο και των υπόλοι-

εθίστηκε στο να εκμεταλλεύεται την εργασία άλλων ειδών και, όπως ήταν φυσικό, δεν αρκέστηκε σε αυτό· μετέφερε τις σχέσεις εκμεταλλευτή-εκμεταλλεόμενου, καταπιεστή-καταπιεζόμενου, αφέντη-δούλου και στη δική του κοινωνική και οικονομική οργάνωση. Προλεταριοποίησε άλλους ανθρώπους, συσώρευσε τον πλούτο σε λιγοστά χέρια, οργάνωσε τις κοινωνίες του στα ιεραρχικά πρότυπα των μελισσών. Στην πορεία όμως διαπίστωσε, πόσα πράγματα αγνόησε εξ αρχής. Αγνόησε πρώτα απ' όλα, ότι το προϊόν της εργασίας των ανθρώπων που παράγουν και τους εκμεταλλεύονται όσοι δεν παράγουν, μπορεί να αντιστοιχεί σε μέλι για τους τελευταίους (αφού τους αυγαταίνει τα κέρδη χωρίς κόπο και λίγο κόστος), για τους πολλούς ωστόσο, τους εκμεταλλεόμενους, είναι πικρό σαν τη χολή και δεν αφήνει την ίδια γεύση. Αγνόησε επιπλέον, ότι οι άνθρωποι δεν τσιμπούν απλά σαν μέλισσες –αν και υπνωτίζονται όπως αυτές ή και συσπειρώνονται ακόμη κάτω από έναν εθνικό σκοπό ή εξωτερικό κίνδυνο κι αυτοθυσιάζονται με ανάλογα παροϊμιώδη τρόπο–³ αλλά ξεγεύονται και καταφέρνουν θανάσιμα πλήγματα στους καταπιεστές τους, όταν συντρέξουν οι κατάλληλες ιστορικές συνθήκες, όταν δηλαδή, αναπτυχθούν επαρκώς και πάψουν να απουσιάζουν οι υλικό όροι χειραφέτησής τους. Άλλωστε, αυτή είναι και η ιστορική τους αποστολή, να απελευθερώσουν τους εαυτούς τους από την καταπίεση της κυρίαρχης τάξης. Αγνόησε τέλος, την ύπαρξη στην κοινωνική ιεραρχία των μελισσών και μιας άλλης κατηγορίας μελών που ονομάζονται κηφήνες. Ο ρόλος τους είναι να μην κάνουν απολύτως τίποτε, εκτός από το να γονιμοποιήσουν τον κατάλληλο καιρό τη βασίλισσα. Καίριος ρόλος θα λέγαμε, αλλά με μικρή διάρκεια ζωής, αφού μετά την επιτέλεσή του τους σκοτώνουν οι ίδιες οι προλεταριοποιημένες μέλισσες-εργάτριες. Τους κηφήνες, λοιπόν, σκόπισα τους παραλείψαμε από τη συζήτηση μέχρι τώρα, για δύο λόγους: πρώτον γιατί και ο ίδιος ο άνθρωπος τους αγνόησε ή καλύτερα τους απέκρυψε –ενώ τους είχε παρατηρήσει πρωτογενώς– όταν θέλησε να αντιγράψει την οργάνωση των μελισσών στις δικές του κοινωνίες και, δεύτερον, γιατί τους χρειαζόμαστε εξαιρετικά για το τέλος του κειμένου αυτού. Τους χρειαζόμαστε, γιατί μας διδάσκουν όσα πρέπει τελικά να λάβουμε υπόψη. Αντιστοιχίσαμε τους κεφαλαιοκράτες στις μέλισσες βασίλισσες και τους αποδώσαμε ολόκληρο τον πλούτο μας, την εργασία μας ολόκληρη· αντιστοιχίσαμε τους εαυτούς μας στις μέλισσες εργάτριες, προλεταριοποιηθήκαμε, εξυπηρετώντας αλλότρια συμφέροντα· βάλαμε πολιτικούς-κηφήνες να μας κυβερνούν, παραγνωρίζοντας τον κύριο ρόλο τους να αναπαράγουν το κεφάλαιο που τυφλά υπηρετούν. Όλα αυτά τα πράξαμε, αφού κάποιοι που τα πρωτοπαρατήρησαν στη φύση, τα διέστρεψαν, μας έπεισαν ότι μας ταιριάζουν και, μάλιστα, μας μετέδωσαν και τον αρχικό τους ενθουσιασμό. Όμως, είναι ανάγκη πλέον, να ολοκληρώσουμε το σκηνικό, προκειμένου να μη φανούμε αναντίστοιχοι με την «τελειότητα» της φύσης, που μας παρουσιάζουν ως θεμέλιο λίθο της δικής μας κοινωνίας. Ας αναλογιστούμε λοιπόν, ότι οι μέλισσες βασίλισσες γεννούν τις νέες μέλισσες και διαιωνίζουν το είδος, ενώ οι δικόι μας κεφαλαιοκράτες διαιωνίζουν μοναχά την τάξη τους, ενώ διάκεινται με μοχθηρία προς το λοιπό ανθρώπινο γένος.

Ακόμη, οι μέλισσες εργάτριες εργάζονται και πεθαίνουν προς χάριν της κυψέλης, γιατί κι αυτή με τη σειρά της τις υπηρετεί, αφού μέσα από αυτήν επιβιώνουν και διαιωνίζονται· μοχθούν για τα παιδιά τους και για τον εαυτό τους, αλλά και η μία για την άλλη. Επιμερίζουν τις εργασίες και ορίζουν και τη βασίλισσα για να γεννήσει τα δικά τους παιδιά, τα παιδιά της κυψέλης. Μοιράζονται το συλλογι-

« Ο άνθρωπος εθίστηκε στο να εκμεταλλεύεται την εργασία άλλων ειδών, μετέφερε τις σχέσεις εκμεταλλευτή-εκμεταλλεόμενου, καταπιεστή-καταπιεζόμενου, αφέντη-δούλου και στη δική του κοινωνική & οικονομική οργάνωση. »

πων ανθρώπων (πλην του μελισσοκόμου που, έτσι ή αλλιώς, είναι κερδισμένος), στους οποίους το μέλι ή δε διατίθεται καθόλου ή διατίθεται με υψηλό τίμημα, επιβελώνοντας για μια ακόμη φορά το ρηθέν, ότι τα εμπόρευμα δεν είναι αξίες χρήσης για τους κατόχους τους, παρά μόνον για εκείνους που δεν τα κατέχουν· για τους πρώτους αποτελούν ανταλλακτικές αξίες και μέσα πλουτισμού. Ποιος θα έψεγε λοιπόν, οποιονδήποτε συμπαθή μαρξιστή, εάν ισχυριζόταν με μένος, ότι ο άνθρωπος καταφέρνει, με απώτερο και πρωταρχικό σκοπό την άντληση της μέγιστης υπεραξίας, να εκμεταλλευτεί άγρια το προϊόν της εργασίας των μελισσών, «προλεταριοποιώντας» τις, αφού δεν αναγνωρίζει ούτε καν τη δεδομένη φυσική ανάγκη τους για συντήρηση και διαιώνιση του είδους τους. Έτσι, μηδενίζει το κόστος παραγωγής, αντικειμενοποιεί την εργασία των μελισσών σε εμπόρευμα, ενσωματώνει στο προϊόν της εργασίας τους (το μέλι) μία αξία που, από απλή αξία χρήσης μετατρέπεται σε ανταλλακτική αξία μέσα από τη διαδικασία της ανταλλαγής, αφού βέβαια, πρώτα εκφραστεί με μια τιμή σε χρήμα (δηλαδή στο συνολικό ισοδύναμο όλων των ειδών που εμπορεύεται).²

Ωστόσο, θα μπορούσαμε να πούμε πως, τελικά, ο άνθρωπος αλλοτριώθηκε μέσα από την άγρια εκμετάλλευση της μέλισσας. Αυτή ήταν και η εκδίκηση του συμπαθούς αυτού εντόμου για ολόκληρη την καταπίεση που υπέστη και υπόκειται διαρκώς. Μα ποια άλλη από την αλλοτρίωση του ανθρώπου μέσα από τις ίδιες τις συνθήκες εκμετάλλευσης που επιβάλλει στα άλλα είδη, και στην περίπτωση μας στη μέλισσα. Για να γίνω πιο σαφής, ο άνθρωπος

κό πλούτο όλες μαζί...αλλά πάνω από όλα ανέχονται τους κηφήνες, μέχρι να πάρουν όσα εκείνοι χρωστούν στην κυφέλη. Μετά τους ΘΑΝΑΤΩΝΟΥΝ κι απαλλάσσονται από το περίσσιο βάρος. Σε αυτό το σημείο ας σταθούνε όσοι μελέτησαν βαθιά, αλλά παρουσίασαν επιφανειακά τα πράγματα και όσοι, για τον έναν ή τον άλλο λόγο, θεωρούν τους εαυτούς τους καλά βολεμένους. Ας προσέξουν, γιατί...**«Οι προλετάριοι δεν έχουν να χάσουν τίποτα, εξόν από τις αλυσίδες τους. Και έχουν έναν κόσμο ολόκληρο να κερδίσουν».**⁴ αντιπετράδια

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Μαρξ, Κ., & Ένγκελς, Φρ. (1997). *Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος*. Αθήνα: Ερατώ.
- Μαρξ, Κ. (2000). *Ο εμφύλιος πόλεμος στη Γαλλία*. Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή.
- Μαρξ, Κ. (2007). *Κριτική του προγράμματος της Γκότα*. Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή.
- Μαρξ, Κ. (2010). *Το Κεφάλαιο. Στην περιληψη του Πωλ Λαφάρ-*

γκ. Αθήνα: Κάκτος.

Ο Χρήστος Δ. Τουρτούρας είναι Διδάκτωρ Επιστημών της Αγωγής του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Αριστοτελείου Παν/μίου Θεσσαλονίκης.

τηλ.: 2310434539 και
κιν.: 6975925099.

Ευριπίδου 25, Τ.Κ. 55134,
Κηφισιά Θεσσαλονίκης.

Σημειώσεις

1. Ταιριάζει στο σημείο αυτό να παραθέσουμε αυτοόσιο σχετικό απόσπασμα του Μαρξ: «(...) Και στο βαθμό που ο άνθρωπος εκ των προτέρων συμπεριφέρεται απέναντι στη φύση, την πρώτη πηγή κάθε μέσου και αντικειμένου εργασίας, σαν ιδιοκτήτης και τη μεταχειρίζεται σαν να του ανήκει, η εργασία του γίνεται πηγή αξιών χρήσης, άρα και πλούτου (...)» [Μαρξ, Κ. (2007). «Κριτική του προγράμματος της Γκότα». Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή, σ.15].
2. Για την οικονομία της συζήτησης, εννοιολογήσεις των όρων που χρησιμοποιούνται στο κείμενο μπορεί κανείς να αναζητήσει σε ολόκληρο το έργο του Μαρξ –όπου υπάρχουν διάσπαρτες– ή πολύ συγκεκριμένα στις αντίστοιχες ενότητες της κατεξοχήν οικονομικής του ανάλυσης «Το Κεφάλαιο» [βλ. ενδεικτικά: Μαρξ, Κ. (2010). «Το Κεφάλαιο. Στην περιληψη του Πωλ Λαφάργκ». Αθήνα: Κάκτος].
3. Βέβαια, είναι ανάγκη να αναδείξουμε κάποια σημαντική διαφοροποίηση στον τρόπο που ενεργούν οι μέλισσες έναντι εκείνου των ανθρώπων. Οι μέλισσες, λοιπόν, υπνωτίζονται παρά τη θέλησή τους από έναν εξωτερικό εχθρό και ποτέ από

τα δικά τους μέλη, όποια θέση κι αν τηρούν αυτά στην κοινωνική τους ιεραρχία. Ακόμη, εξηγούνται ενάντια σε οποιονδήποτε εξωτερικό κίνδυνο, που είναι όμως ολότελα υπαρκτός και όχι κατασκευασμένος, οπότε και η αυτοθυσία τους δε θεμελιώνεται σε πλάνη, αλλά περισσότερο στοιχειοθετεί μορφή αντίδρασης συλλογικού τύπου με κοινωνική καθαρά χρησιμότητα και ζωτική σημασία, σαν εκείνη τη μορφή πατριωτικού αγώνα που περιγράφει ο Μαρξ, όταν αναλύει τις δομές λειτουργίας της Παρισινής Κομμούνας του 1871 [βλ. Μαρξ, Κ. (2000). «Ο εμφύλιος πόλεμος στη Γαλλία». Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή, σ. 13].

4. Η ταύτιση στον επίλογο του παρόντος κειμένου με εκείνο του Κομμουνιστικού Μανιφέστου των Μαρξ και Ένγκελς, είναι προφανώς συνειδητή κι αποτελεί αξεπέραστη λειτουργική ανάγκη, αφού στάθηκε αδύνατη η έμπνευση διαχρονικότερης, πιο επίκαιρης και πιο περιεκτικής διατύπωσης από την προειδοποίηση αυτή για τις κυριάρχες τάξεις και τους υπαλλήλους της [βλ. Μαρξ, Κ., & Ένγκελς, Φρ. (1997). «Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος. Αθήνα: Ερατώ, σ. 108].

γράφει ο Γιάννης Δ. Σπυράλατος

Η διδασκαλία της Φιλοσοφίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, από την ίδρυση του Νεοελληνικού Κράτους έως σήμερα, με βάση τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών και τα αντίστοιχα σχολικά βιβλία φαίνεται ιδιαίτερα ελλιπής και αποσπασματική.¹ Εξάλλου για το μάθημα της Φιλοσοφίας δεν υπάρχει ενιαίο αναλυτικό πρόγραμμα Γυμνασίου-Λυκείου, ενώ είναι σε εξέλιξη ο διάλογος για το περιεχόμενο, τη μέθοδο και το σκοπό της διδασκαλίας της Φιλοσοφίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.²

Το σχολικό έτος 1980-81 εισάγεται για πρώτη φορά στο Γυμνάσιο η διδασκαλία της ΑΕΦ στο μάθημα «Αρχαία από Μετάφραση» (ΦΕΚ 374/15.05.78) με το βιβλίο «Φιλοσοφικά Κείμενα» (σσ. 178) των Βασ. Τόγια - Ευάγγ. Ρούσου. Ωστόσο η κριτική που ασκήθηκε στο βιβλίο ενδεχομένως συντέλεσε στην απόσυρση και κατάργησή του.³

Μετά από μακρόχρονη απουσία της διδασκαλίας της ΑΕΦ στο Γυμνάσιο, το σχολικό έτος 2009-2010 διδάσκεται το νέο βιβλίο «Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων» Γ' Γυμνασίου (ΟΕΔΒ, Αθήνα 2009, σσ. 151) των Αθανασία Γλυκοφρύδη-Λεοντοίνη, Χριστίνα Σακελλίου, Ελένη Λεοντοίνη με βάση το ΑΠΣ (ΦΕΚ 303 και 304, Μάρτιος 2003) στο Γ' τρίμηνο (από 16 Φεβρουαρίου έως το τέλος του διδακτικού έτους) συνολικά για 28 διδακτικές ώρες.⁴

Το νέο βιβλίο εντάσσεται στη διδασκαλία του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας από μετάφραση και προσφέρει για πρώτη φορά στους μαθητές του Γυμνασίου τη δυνατότητα μιας συνολικής θεώρησης της ΑΕΦ, με αφητηρία τους Προσωκρατικούς έως και τους Νεοπλατωνικούς (6^{ος} αι. π.Χ. - 6^{ος} αι. μ.Χ.).

Στόχος των ανθολογημένων κειμένων είναι η παρουσίαση των θεμελιωδών εννοιών, νοημάτων και ερμηνειών της ΑΕΦ σχετικά με προβλήματα κοσμολογίας, οντολογίας, γνωσιολογίας και θεολογίας ή μεταφυσικής. Κυρίως όμως το νέο βιβλίο επικεντρώνεται σε θέματα της ηθικής, της κοινωνικής και της πολιτικής φιλοσοφίας που έχουν δια-

Η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας (ΑΕΦ) στη Β΄βάθμια Εκπαίδευση

χρονικό και επίκαιρο ενδιαφέρον, και είναι αντιπροσωπευτικά της προβληματικής πολλών συγγραφέων από διαφορετικές ιστορικές περιόδους της ΑΕΦ.

Η πρωτοτυπία αυτού του «Ανθολογίου» έγκειται στο γεγονός ότι για πρώτη φορά στη διδασκαλία της φιλοσοφίας στο Γυμνάσιο συνδυάζεται κριτικά και συνθετικά η ιστορική και ερμηνευτική προσέγγιση της ΑΕΦ. Ο διδακτικός στόχος του νέου βιβλίου είναι διττός: Πρώτον, παρακολουθεί τη διαχρονική εξέλιξη της φιλοσοφικής σκέψης μέσα από ανθολογημένα αποσπάσματα της ΑΕΦ και αναδεικνύει τα θεμελιώδη θεωρητικά και πρακτικά προβλήματα της αρχαίας φιλοσοφίας. Δεύτερον, εντάσσει τα ερωτήματα, τα προβλήματα και τις έννοιες της ΑΕΦ στο κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο της εποχής τους στην κατεύθυνση της ιστορίας της φιλοσοφίας.⁵

Το νέο βιβλίο συγκροτείται από σύντομη γενική εισαγωγή στη Φιλοσοφία και την Ιστορία της ΑΕΦ (σσ. 8-14), ακολουθούν είκοσι τέσσερις ενότητες που κατανέμονται σε πέντε κεφάλαια όπου παρουσιάζονται οι Προσωκρατικοί (1^ο Κεφ./5 Ενότητες), οι Σοφιστές (2^ο Κεφ./4 Ενότητες), ο Σωκράτης και ο Πλάτων (3^ο Κεφ./5 Ενότητες), ο Αριστοτέλης (4^ο Κεφ./5 Ενότητες), οι Κυνικοί και οι φιλοσοφίες των ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων (5^ο Κεφ./6 Ενότητες). Κάθε κεφάλαιο συγκροτείται από τον Προοργανωτή όπου δίνονται οι διδακτικοί στόχοι και οι θεματικοί άξονες των επιμέρους ενότητων, την εισαγωγή, το επιλεγμένο κείμενο (αριστερή σελίδα), τα πραγματολογικά, σημασιολογικά και ερμηνευτικά σχόλια (δεξιά σελίδα) και ακολουθούν τα παράλληλα κείμενα, οι ερωτήσεις-εργασίες, τα θέματα για συζήτηση, η διαθεματική εργασία, ενώ στο περιθώριο της σελίδας παρατίθενται το Γλωσσάριο και αξιόλογο εικαστικό υλικό, έτσι ώστε να συνδυάζεται κείμενο και εικόνα και το βιβλίο να διαβάζεται εναλλακτικά ως μια εικονογραφημένη ιστορία της φιλοσοφίας. Τέλος, με τη Γενική Επισκόπηση δίνονται συνοπτικά η ιστορική προβληματική της ΑΕΦ, ενώ επισυνάπτεται χρονολογικός πίνακας, χάρτης, σύντομα εργοβιογραφικά στοιχεία φιλοσόφων και αρχαίων συγγραφέων, καθώς και δύο ευρετήρια φιλοσοφικών όρων και κύριων ονομάτων.

Για τη διδασκαλία του νέου βιβλίου (Βιβλίο Μαθητή) συντάχθηκε και Βιβλίο Εκπαιδευτικού (σσ. 114) με Πρόλογο και Εισαγωγή όπου δίνονται γενικές διδακτικές επισημάνσεις και τα κριτήρια επιλογής των ανθολογημένων κειμένων. Σχετικά με τη μέθοδο, την πορεία και τη μορφή της διδασκαλίας κάθε ενότητας παρουσιάζονται οι διδακτικοί στόχοι, το πρωτότυπο κείμενο, οι πηγές και οι μεταφράσεις, ενδεικτικά σχέδια μαθήματος και οι απαντήσεις στις ερωτήσεις του Βιβλίου του Μαθητή, τέλος συμπληρωματικά σχόλια και παραθέματα στο κύριο και στα παράλληλα κείμενα με ενδεικτική βιβλιογραφία ανά κεφάλαιο. Με το νέο βιβλίο ο μαθητής εισάγεται στην προβληματική της ΑΕΦ και κατανοεί τα ερωτήματα και τα προβλήματα της κάθε περιόδου της ΑΕΦ, σε συνάρτηση με το αντίστοιχο ιστορικό περιβάλλον και την κοινωνική-πολιτική οργάνωση της αρχαίας κοινωνίας. Ειδικότερα για τη διδακτική (κειμενοκεντρική) και την ερμηνευτική προσέγγιση (Ανάλυση - Σύνθεση) του κάθε κεφαλαίου παρουσιάζονται ενδεικτικά τα θέματα των διαφόρων ενότητων και η προβληματική της ΑΕΦ:

(1) Στην Αρχαϊκή περίοδο της ΑΕΦ (6^{ος} - 5^{ος} αι. π.Χ.) και με τους

Προσωκρατικούς (Κεφ. 1) γίνεται κατανοητό ότι για πρώτη φορά στην ιστορία της φιλοσοφίας συντελείται μια μετάβαση από τον Μύθο στο Λόγο, δηλαδή μετάβαση από τη θεολογική, μυθολογική και θρησκευτική σκέψη στην ορθολογική, επιστημονική και κριτική ερμηνεία του θεού και του κόσμου. Η προβληματική αυτή διαμορφώνεται στην Ιωνία (±600 π.Χ.) με την κρίση του αριστοκρατικού πολιτεύματος και τη διαμόρφωση νέων δομών εξουσίας (τυραννία, ολιγαρχία, δημοκρατία). Για τη διδακτική προσέγγιση προτείνεται η σύνδεση Φιλοσοφίας και Ιστορίας (βλ. Χρονολογικός πίνακας, σ. 141) και η συσχέτιση Κοσμολογίας (Ενót. 1), Οντολογίας και Γνωσιολογίας (Ενót. 2), με την Ηθική (Ενót. 3) και την Πολιτική (Ενót. 4) σκέψη των Προσωκρατικών. Με δεδομένο ότι το νέο βιβλίο επικεντρώνεται σε θέματα ηθικής και πολιτικής φιλοσοφίας προτείνεται η μελέτη της Προσωκρατικής Ηθικής, μέσα από τα αποσπάσματα του Δημόκριτου (Ενót. 3), όπου για πρώτη φορά συνδέονται οι αρετές (φρόνηση, ευογκία, ευστώ, αρμονία, συμμετρία, αταραξία, αθαμβία, μεσότητα) με την ευθυμία και την ευδαιμονία, που θεωρούνται θεμελιώδεις έννοιες της αρχαίας αλλά και της σύγχρονης φιλοσοφικής ηθικής.

(2) Στην Κλασική ή αττική περίοδο της ΑΕΦ (5^{ος} - 4^{ος} αι. π.Χ.) και με τους Σοφιστές και τη σοφιστική κίνηση (Κεφ. 2) γίνεται φανερό ότι ο ηθικός και πολιτικός προβληματισμός εντάσσεται στο πλαίσιο της Αθηναϊκής δημοκρατίας, την περίοδο μετά τους Περισκοίς πολέμους (479) έως και πριν τον Πελοποννησιακό πόλεμο (431), με κυρίαρχα θέματα: α) την αξία της παιδείας και το διδακτό της αρετής (Ενót. 1), β) το ενδιαφέρον για τη γλώσσα και τον Λόγο με την καλλιέργεια της ρητορικής τέχνης (Ενót. 2), γ) τη σχετικότητα της γνώσης και τον γνωσιολογικό και θεολογικό αγνωστικισμό (Ενót. 3) όπου προοικονομείται ο αρχαίος και νεότερος Σκεπτικισμός (Κεφ. 5/Ενót. 5), δ) την αντίθεση Νόμου και Φύσης (Ενót. 4) όπου με τα αποσπάσματα του Αντιφώντος και του Λυκόφρωνος τίθεται το πρόβλημα της σχετικότητας των θεσμών (Κράτος, Εξουσία), της διάκρισης του θεσπισμένου νόμου που είναι σχετικός, αυθαίρετος και συμβατικός και του φυσικού νόμου που είναι αναγκαίος και αμετάβλητος. Η αντίθεση φύσει-νόμω συνδέεται και με τα προβλήματα της νεότερης πολιτικής θεωρίας σχετικά με τη φύση και τον πόλεμο (Χόμπς), τις απαρχές των πολιτικών κοινωνιών (Λοκ) και τη θεωρία του κοινωνικού συμβολαίου (Ρουσσώ): θάλεπε παράλληλα κείμενα αυτής της Ενότητας (σσ. 52-53).

Με τη διδασκαλία του Σωκράτους και του Πλάτωνος (Κεφ. 3) φαίνεται και αθάρα η μετάβαση από την Κοσμολογία στην Ανθρωπολογία, με το αίτημα της αυτοσυνειδησίας - «γνώθι σαυτόν» (Ενót. 1), μέσω των αρετών της σοφίας, της ανδρείας, της σωφροσύνης και της δικαιοσύνης (Ενót. 2) αλλά και της εκπαίδευσης των νέων για την Ιδανική Πολιτεία (Ενót. 3). Η πλατωνική πολιτική φιλοσοφία παρουσιάζεται μέσα από επιλεγμένα αποσπάσματα της «Πολιτείας» όπου εξετάζεται το έργο και ο σκοπός της πολιτικής (Ενót. 4), αλλά και η θέση των γυναικών και η ισοτιμία των φύλων στην Ιδανική πολιτεία (Ενót. 5) για πρώτη φορά σε σχολικό βιβλίο φιλοσοφίας από την ίδρυση του Νεοελληνικού Κράτους.

Η κλασική περίοδος της ΑΕΦ τελειώνει με τη διδασκαλία του Αρι-

στοτέλη (Κεφ. 4) στο «Λύκειον» όπου ο μαθητής έχει τη δυνατότητα να γνωρίσει, μετά την Ακαδημία του Πλάτωνος, τη σημαντικότερη φιλοσοφική σχολή της Αθήνας όπου καλλιεργήθηκαν όλες οι επιστήμες θεωρητικές και πρακτικές. Στα επιλεγμένα κείμενα του κεφαλαίου παρουσιάζεται η ηθική και πολιτική φιλοσοφία του Αριστοτέλη που διατηρεί την επικαιρότητά της, μελετάται συστηματικά και επηρεάζει σύγχρονες πολιτικές θεωρίες που ασκούν κριτική στη θεωρία του φιλελευθερισμού. Από τα τρία έργα του Αριστοτέλη που ανθολογούνται «Ηθικά Νικομάχεια», «Ρητορική» και «Πολιτικά» εξετάζονται: α) η ευδαιμονία που είναι το υπέρτατο αγαθό και το «τέλος» (σκοπός) όλων των πραγμάτων (Ενότ. 1), β) η αρετή ως μεσότητα μεταξύ έλλειψης και υπερβολής (Ενότ. 2), γ) ο ορισμός, τα είδη και η αξία της φιλίας στη ζωή των ανθρώπων (Ενότ. 3) και δ) η θεωρία του Αριστοτέλη για την πόλη και την κοινωνία (Ενότ. 4 και 5).

(3) Στην Μετακλασική περίοδο και την ύστερη αρχαιότητα (3^{ος} αι. π.Χ. - 6^{ος} αι. μ.Χ.) με την κυνική φιλοσοφία και τις φιλοσοφίες των ελληνοιστικών και ρωμαϊκών χρόνων (Κεφ. 5) παρατηρείται μια στροφή της φιλοσοφίας προς την αναζήτηση ενός νέου τρόπου ζωής που στοχεύει στην εσωτερική ελευθερία και την ατομική ευδαιμονία. Στην εποχή αυτή δημιουργούνται οικουμενικά κράτη, ενώ καταλύεται η συνοχή και η αυτάρκεια της πόλης-κράτους, γεγονός που οδηγεί το άτομο σε θρησκευτικές και εσωτερικές αναζητήσεις και λύσεις όπως ο φιλοσοφικός εκλεκτισμός, ο θρησκευτικός συγκρητισμός, ο κοσμοπολιτισμός, η αστρολογία, η μαγεία και ο μυστικισμός. Στο πλαίσιο αυτό η φιλοσοφία συνδέεται μάλλον με τον ατομικό βίο και έχει «ψυχαγωγικό» και «θρησκευτικό» χαρακτήρα. Η δημιουργία οικουμενικών κρατών επιβάλλει μια νέα θεώρηση και ηθική που βασίζεται στις αξίες του κοσμοπολιτισμού, ενώ η φιλοσοφία από ερμηνεία του Κόσμου (Κοσμολογία) και του Ανθρώπου (Ανθρωπολογία) στην ιστορική εξέλιξη προς τον νεοπλατωνισμό μεταβάλλεται σε Θεολογία και Μεταφυσική. Στις έξι ενότητες του Κεφαλαίου εξετάζονται οι Κυνικοί (Ενότ. 1), ο Επίκουρος (Ενότ. 2), οι Στωικοί (Ενότ. 3 και 4), οι Σκεπτικοί (Ενότ. 5) και ο Πλωτίνος (Ενότ. 6) ενώ τα θέματα σχετίζονται α) με την Ηθική όπως οι Αρετές και η Ευδαιμονία (Ενότ. 1, 2, 3, 5), β) με την Πολιτική όπως η θεώρηση της Πολιτείας και του Πολίτη στον κοσμοπολιτισμό της στωικής φιλοσοφίας (Ενότ. 4) και γ) με τη Μεταφυσική/Θεολογία όπως η σχέση Θεού και Ανθρώπου με τη θεωρία του Πλωτίνου για το κακό, την άνοδο της ψυχής από τον αισθητό στον νοητό κόσμο και την επιστροφή και μυστική ένωσή της με το απόλυτο Εν, τέλος την «ομοίωση με τον θεό» (Ενότ. 6).

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται κατανοητό γιατί κεντρικές έννοιες της ηθικής και της πολιτικής φιλοσοφίας (ευδαιμονία, ελευθερία) δεν εξαρτώνται πλέον από τις αρετές του πολίτη όπως περιγράφονται στην Πολιτεία του Πλάτωνος ή τα Πολιτικά του Αριστοτέλη, αλλά συνδέονται μάλλον με τις ατομικές ηθικές αρετές του κοσμοπολιτισμού, όπως η λιτότητα (ευτέλεια), η αυτάρκεια και η εγκράτεια των Κυνικών (Ενότ. 1), η ηδονή και το αίτημα της απελευθέρωσης από τον φόβο του Θεού και του θανάτου των Επικούρειων (Ενότ. 2), η απάθεια (ευπάθεια), η «εποχή» και η αταραξία που αποτελούν το ιδεώδες του στωικισμού και του σκεπτικισμού (Ενότ. 3 και 5).

Με τις φιλοσοφίες των ελληνοιστικών και ρωμαϊκών χρόνων και με την κυριαρχία του Νεοπλατωνισμού και του Χριστιανισμού κατά την ύστερη αρχαιότητα κατανοείται γιατί η φιλοσοφία μεταβαίνει από τον Λόγο στην πίστη, ενώ η φιλοσοφία συνδέεται με τη θεολογία.

Συμπερασματικά, το «Ανθολόγιο» είναι μια ευσύνοπτη, πρωτοποριακή και συνολική πρόταση για τη διδασκαλία της Ιστορίας της ΑΕΦ στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Για τον λόγο αυτόν θεωρούμε ότι το νέο βιβλίο θα πρέπει να υποστηριχθεί από την Πολιτεία, αλλά και από τους μάχιμους εκπαιδευτικούς. Με την ελπίδα ότι το νέο «Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων» θα αποτελέσει αφορμή για την επιστροφή της Φιλοσοφίας στον ίδιο τον τόπο γέννησής της, μετά από μακρά περίοδο εξορίας, παραδίδεται στην κρίση της εκπαιδευτικής κοινότητας και της διδακτικής πράξης. αντιπτεν. 0804

Σημειώσεις:

1. Βλ. Γ. Δημητράκου, Η ιστορική εξέλιξη του μαθήματος των φιλοσοφικών και η σημερινή του θέση στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Αφιέρωμα στη Φιλοσοφική Παιδεία, περ. Νέα Παιδεία (1983), σσ. 7-31. Σπ. Μοσχονάς, Τα Φιλοσοφικά Μαθήματα στο Γυμνάσιο και το Λύκειο, Αθήνα 1993. Ομάδα Φιλοσοφίας ΠΕΦ, Η ενιαία θεώρηση της φιλοσοφίας του Αριστοτέλη στο Αναλυτικό Πρόγραμμα, σσ. 272-283 στον τόμο: Αριστοτέλης Κορυσφαίος διδάσκαλος και στοχαστής (Σεμινάριο 36-ΠΕΦ), Επιμ. Α. Στέφος - Σ. Τουλιάτος, Αθήνα 2009.
2. Για την εξέλιξη του διαλόγου και της αντιπαράθεσης βλ. Χ. Τουρνά, περ. «Φιλοσοφία και Παιδεία» (2007), Σ. Βιρβιδάκης, περ. «Celestia» (2008), και στην «Φιλολογική» τριμηνιαία περιοδική έκδοση της ΠΕΦ όπου η θέση της Ομάδας Φιλοσοφίας της ΠΕΦ (τ.102/2008), η κριτική του Φ. Κ. Βώρου (τ.103/2008), η απάντηση της Χ. Τουρνά στην Ομάδα Φιλοσοφίας (τ.106/2009) και η ανταπάντηση της Ομάδας Φιλοσοφίας της ΠΕΦ (τ.107/2009), η παρέμβαση της Χρ. Βέικου (τ.108/2009).
3. Δημ. Δ. Λυπουρλής, Τα Ηθικά Νικομάχεια και η διδασκαλία τους από το σχολικό εγχειρίδιο, περ. «Φιλολογος», τ. 19-20 (1980).
4. Ωστόσο σύμφωνα με την τελευταία οδηγία του Παιδαγωγικού Ινστιτού-

του που κοινοποιήθηκε στα σχολεία της χώρας (Σεπτέμβριος 2009) προτείνεται το νέο βιβλίο να διδάσκεται από τον Μάρτιο και μετά και μόνο για 18 διδακτικές ώρες. Συγκεκριμένα προτείνονται για διδασκαλία οι Ενότητες: Η Εισαγωγή, και τα Κεφ.1/Ενότ.3, Κεφ.2/Ενότ.4, Κεφ.3/Εισαγωγή και οι Ενότ. 2-5, Κεφ.4/Εισαγωγή και Ενότ. 1-5, Κεφ.5/Εισαγωγή και Ενότ. 1, 2, 4 και η Ανακεφαλαίωση.

Στην πραγματικότητα, και με δεδομένη τη διδασκαλία της «Ελένης» του Ευριπίδη που προηγείται και διαρκεί έως τον Απρίλιο, το νέο βιβλίο στα περισσότερα σχολεία της χώρας το σχολικό έτος 2009-10 δεν διδάχθηκε καθόλου ή στην καλύτερη περίπτωση διδάχτηκε επιλεκτικά 5-6 διδακτικές ενότητες κατά την κρίση του διδάσκοντος. Δεν θα ήταν υπερβολή να λεχθεί ότι με την εισαγωγή του νέου βιβλίου ταυτόχρονα αναιρείται και καταργείται η διδασκαλία του, παρά τις καλές κριτικές που δέχτηκε από την εκπαιδευτική κοινότητα (Α. Στέφος, περ. «Νέα Παιδεία»/2010 και Σπ. Τουλιάτος, περ. «Φιλολογική» τ.110/2010).

5. Βλ. «Η διδασκαλία της Ιστορίας της Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση», τις εισηγήσεις των Α. Θ. Γλυκοφρύδη-Λεοντοίνης, Χ. Ρ. Βέικου, Ελ. Λεοντοίνης, Σπ. Τουλιάτος και Γ. Σπυράλατου στο 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης (Αθήνα, 27-30 Μαΐου 2010).

Η παρούσα εργασία εστιάζει στη διερεύνηση της έννοιας της «ποιότητας» στην εκπαίδευση, η οποία εξετάζεται σε συνάρτηση με το κοινωνικό-πολιτικό και οικονομικό συγκείμενο. Υπό το πρίσμα αυτό επιχειρείται κατ' αρχάς η εννοιολογική προσέγγιση του όρου, όπως και η περιγραφή των προϋποθέσεων και των παραγόντων που οδήγησαν στην εν πολλοίς ταύτιση της έννοιας με την κυριαρχία της νεοφιλελεύθερης εκπαιδευτικής πολιτικής σε παγκόσμιο επίπεδο. Στη συνέχεια καταγράφονται οι κυριότερες ενστάσεις από την υιοθέτηση νεοφιλελεύθερων αντιλήψεων στη διδακτική-μαθησιακή διαδικασία και τέλος, επιχειρείται η οριοθέτηση της αληθινής φύσης της Παιδείας και ο επαναπροσδιορισμός της σχέσης ανάμεσα στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας.

Εισαγωγή

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, με τη σημερινή της μορφή, είναι αποτέλεσμα μιας σειράς πολιτικών και οικονομικών επιλογών και διεργασιών που έχουν τις απαρχές τους στα τέλη της δεκαετίας του 1940, αν και σύμφωνα με τον Χριστοδουλίδη (2004) έχει την αφετηρία της στον 14ο αιώνα, όταν διατυπώνεται ως πρόταση από μια σειρά ευρωπαίους διανοητές. Βασική αιτία για την αναζήτηση ενός μελλοντικού ενιαίου πλαισίου ειρηνικής συνύπαρξης και ευημερίας των εθνικών κρατών στην Ευρώπη αποτέλεσαν οι εμπειρίες του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Με την υπογραφή των συνθηκών της Ρώμης (1957) και την ίδρυση της Ε.Ο.Κ. όπως και της Ε.Κ.Α.Ε. (Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας ή Euratom) το όραμα για μια Ενωμένη Ευρώπη απέκτησε θεμέλια και η προοπτική της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης πήρε μορφή μη αναστρέψιμης πλέον διαδικασίας, παρά τις όποιες επικρίσεις ή τις δυσλειτουργίες του θε-

«Ποιότητα στην εκπαίδευση» πανάκεια ή παγίδα;

Κριτική στην Εκπαιδευτική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης

σμού. Στις δεκαετίες που ακολούθησαν διευρύνθηκε ο κύκλος των κρατών-μελών και αυξήθηκε η επιρροή των πολιτικών στοχεύσεων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων σχετικών με την αρχιτεκτονική του κοινού ευρωπαϊκού χώρου. Με τις αναθεωρήσεις της ιδρυτικής συνθήκης το 1986, το 1992 και το 1997 (Χριστοδουλίδης, 2004) επεκτάθηκε το πεδίο ολοκλήρωσης και σε μη οικονομικά θέματα και έτσι οι θεσμικές εξελίξεις που σημειώθηκαν με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη άγγιξαν και ζητήματα της εκπαίδευσης. Μέσα από τη διαδικασία εξισορρόπησης μεταξύ οικονομικών και κοινωνικών στοχεύσεων και δράσεων και τη σταδιακή μετεξέλιξη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε μια κοινότητα αρχών, τα ζητήματα της εκπαίδευσης και του πολιτισμού αποκτούσαν ολοένα και μεγαλύτερη σημασία, παρ' όλο που η πορεία συγκρότησης ενιαίας εκπαιδευτικής πολιτικής στους κόλπους της Ε.Ε. υλοποιείται με αργούς ρυθμούς. Στο συγκεκριμένο πλαίσιο ο δημόσιος λόγος για την εκπαίδευση στην Ε.Ε. αλλά και παγκόσμια, κυριαρχείται σε μεγάλο βαθμό από το ζήτημα της ποιότητας των εκπαιδευτικών συστημάτων και την εννοιολογική οριοθέτηση του όρου.

Διερεύνηση της έννοιας της ποιότητας στην εκπαίδευση

Η επιδίωξη της «ποιότητας» στην εκπαίδευση κατέχει κεντρική θέση στις συζητήσεις για τα εκπαιδευτικά πράγματα. Στη διεθνή βιβλιογραφία υπάρχουν χιλιάδες βιβλία και άρθρα για το θέμα αλλά ελάχιστα, όπως

ο Ball (1985), αναρωτιούνται για το «τι στο καλό είναι η ποιότητα;». Έχει, μάλιστα, διατυπωθεί η άποψη πως αποτελεί μια «αμφισβητούμενη έννοια» και, άρα, θα πρέπει να εστιάζουμε την προσοχή μας όχι στη μάταιη αναζήτηση του εννοιολογικού προσδιορισμού της αλλά, όπως υποδεικνύει ο Wittgenstein (1953, 1958), στις «χρήσεις της έννοιας» σε συγκεκριμένο συγκείμενο, στο πλαίσιο του οποίου γίνεται η επίκλησή της. Την ίδια περίπου άποψη υποστηρίζει και ο Ματθαίου (2007), κατά τον οποίο «η ποιότητα είναι έννοια σύνθετη και ιδεολογικά φορτισμένη, με το νοηματικό της περιεχόμενο να προσδιορίζεται κάθε φορά διαφορετικά και ν' αντανακλά την ιστορική συγκυρία και τις κατά περίπτωση επικρατούσες συνθήκες». Ο Τριλιανός (2009), απ' την άλλη, υποστηρίζει πως «η «ποιότητα διδασκαλίας είναι λειτουργική διαδικασία που αποτελεί σύνθεση στοιχείων τριών σχολών σκέψης¹ και για να λειτουργήσει χρειάζεται επιπρόσθετα την παρότρυνση και την προσπάθεια των μαθητών, το υποστηρικτικό, κοινωνικό περιβάλλον και τις διαφοροποιημένες ευκαιρίες για διδασκαλία και μάθηση».

Ωστόσο, η διαπίστωση ότι η έννοια της «ποιότητας» προσδιορίζεται από το εκάστοτε ιστορικό, οικονομικό και κοινωνικό-πολιτικό συγκείμενο καθιστά αναγκαία την ιστορική επισκόπηση του ζητήματος. Προς την κατεύθυνση αυτή συμβάλλουν οι ακόλουθες παρατηρήσεις.

Στη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, όταν δημιουργήθηκαν τα εθνικά κράτη και θεμελιώθη-

συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου

συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου

καν τα δημόσια συστήματα εκπαίδευσης, η βιομηχανική επανάσταση, ανατρέποντας παραδοσιακές δομές και λειτουργίες, ευνόησε την εμφάνιση ιδεολογικών ρευμάτων που ανέπτυξαν νέες μορφές πάλης των εργατών κατά της εκμετάλλευσης. Καταιγιστικές ήταν και οι επιστημονικές εξελίξεις, που έδωσαν μια αισιόδοξη προοπτική προόδου και ώθησαν στην εφαρμογή του θετικισμού στη φιλοσοφία. Μέσα σ' αυτή τη δίνη των αλλαγών πρωταρχικός σκοπός της εκπαίδευσης κατά τον Green (1990) ήταν η διαμόρφωση των εθνικών συνειδήσεων και η ενίσχυση των θεσμών εξουσίας του εθνικού κράτους. Η εκπαίδευση έφερε τη σφραγίδα «της ιδεολογικής ηγεμονίας των κυρίαρχων τάξεων». Υπό αυτή την οπτική ιδρύματα όπως το Oxford, το Harvard, το Lycée Luis-Le-Grand παρείχαν, κατά τις αντιλήψεις της εποχής, εκπαίδευση υψηλού επιπέδου και αποσπούσαν εγκωμιαστικές κριτικές, λόγω της επιτυχημένης συμβολής τους στην αποστολή που τους είχε ανατεθεί. Με την ίδια λογική ποιοτικό ήταν και το «πανίσχυρο ελληνικό σχολείο», το οποίο κατόρθωσε να διαμορφώσει εθνική ταυτότητα και να αφυπνίσει το εθνικό αίσθημα στην καθ' ημάς Ανατολή (Κιτρομηλίδης, 1997, Ματθαίου, 2007b).

Ανάλογο με την κατά περίπτωση θεώρηση, η αποστολή την οποία έπρεπε να φέρει εις πέρας η εκπαίδευση μπορούσε να είναι η πειθαρχηση των μαζών και η ενσωμάτωση του προλεταριάτου στις διαδικασίες ανάπτυξης του καπιταλισμού (μαρξιστική θεώρηση), η διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και του καταμερισμού εργασίας (δομολειτουργική θεώρηση), η κοινωνική απελευθέρωση και πρόοδος (φιλελεύθερη θεώρηση) (Καζαμίας, 1986). Σε όλες όμως τις περιπτώσεις κριτήριο ποιότητας θεωρήθηκε η επίτευξη ενός συγκεκριμένου και κοινωνικά προσδιορισμένου στόχου, κριτήριο με καθαρά λειτουργικές και εργαλειακές διαστάσεις. Παρ' όλ' αυτά για το σύνολο των ανθρώπων της διανόησης και των κοινωνικών και πολιτικών κύκλων της εποχής, βασικό στοιχείο ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης ήταν η διδασκαλία των ανθρωπιστικών σπουδών και κυρίως των κειμένων της αρχαίας κλασικής γραμματείας. Οι ανθρωπιστικές σπουδές, εξ αιτίας της εγγενούς μορφωτικής τους αξίας αλλά και των δυσκολιών στην προσέγγιση των αρχαιοελληνικών κειμένων, θεωρήθηκαν απόλυτο κριτήριο ποιότητας και μάλιστα απαλλαγμένο από «εγκόσμιες υστεροβουλίες», παρ' όλο που εν τέλει είχαν πρακτική χρησιμότητα, αφού παρείχαν τα εφόδια που απαιτούσε η άσκηση δημόσιου λειτουργήματος (Ματθαίου, 2007b, Φραγκουδάκη, 1987). Αν όμως τους στόχους της εκπαίδευσης τους έθεταν οι πολιτικές αρχές,

το Πρόγραμμα Σπουδών ήταν απόλυτη ευθύνη των εκπαιδευτικών και της πνευματικής ηγεσίας κάθε τόπου, ως αναγνώριση της συμβολής των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στην ικανοποίηση των αναγκών του κράτους.

Στην περίοδο που μεσολάβησε από τον 19^ο αιώνα μέχρι τα πρώτα χρόνια μετά τον Β' Π.Π., δεν συνέβησαν μεγάλες εκπαιδευτικές αλλαγές, εκτός ίσως από την επιρροή της προοδευτικής παιδαγωγικής στις διδακτικές προσεγγίσεις και την ενίσχυση των φυσικών επιστημών στα σχολικά Προγράμματα Σπουδών, εξαιτίας των πιέσεων που άσκησαν ο θετικισμός, ο πραγματισμός και η εντυπωσιακή πρόοδος τους. Αντίθετα, μετά τον Β' Π.Π. και κυρίως στα χρόνια του Ψυχρού Πολέμου, ο ιδεολογικοπολιτικός ανταγωνισμός επέβαλε στη Δύση τη διασφάλιση της εσωτερικής ηρεμίας, για την προώθηση της οποίας υιοθετήθηκαν πολιτικές εκδημοκρατισμού, οικονομικής ανάπτυξης και κράτους προνοίας. Στην εκπαίδευση διευρύνθηκαν οι ευκαιρίες μάθησης, με την επέκταση και τη δωρεάν παροχή της υποχρεωτικής στοιχειώδους και μέσης εκπαίδευσης, με την άρση των εξεταστικών εμποδίων ανάμεσα στις εκπαιδευτικές βαθμίδες και με την αύξηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Η εκπαίδευση πλέον αντιμετωπιζόταν ως μηχανισμός προώθησης της κοινωνικής δικαιοσύνης και της οικονομικής ανάπτυξης, χωρίς όμως ποτέ ν' απαρνηθεί τον ρόλο της στη διατήρηση της ηγεμονίας των κυρίαρχων τάξεων (Ματθαίου, 2007, Apple, 1986). Η επίτευξη αυτών των σκοπών ως κριτήριο ποιότητας επέσυρε την κριτική από όλο το εύρος του ιδεολογικοπολιτικού φάσματος, είτε γιατί υπηρετούσε τη μεταβίβαση της «κοινωνικής και οικονομικής δομής από γενια σε γενιά» (Carnoy, 1974), είτε γιατί η μαζικοποίηση της εκπαίδευσης και η ισότητα ευκαιριών ήταν ασύμβατα με την παραδοσιακή αντίληψη που πρέσβευε την πρωτοκαθεδρία των ανθρωπιστικών σπουδών κι ένα απαιτητικό κλίμα διδασκαλίας και μάθησης. Η χαλάρωση που, τάχα, προκάλεσε στα σχολεία η προοδευτική μαθητοκεντρική παιδαγωγική πίστευαν πως εξοβέλιζε την ποιότητα από την εκπαίδευση (Husen, 1991).

Στα χρόνια της ύστερης νεωτερικότητας, με την απελευθέρωση και παγκοσμιοποίηση των αγορών, την ενίσχυση των πολυεθνικών εταιρειών, την ιδιωτικοποίηση δραστηριοτήτων του δημόσιου τομέα, την κατάργηση των εργασιακών πρακτικών και ρυθμίσεων του παρελθόντος και την αντικατάστασή τους από νέες, την υιοθέτηση διαφορετικής εργασιακής κουλτούρας, θεμέλιο των οποίων υπήρξε η ραγδαία ανάπτυξη των Νέων Τεχνολογιών, σηματοδοτήθηκε η

ανάδυση και ανάπτυξη της αποκαλούμενης οικονομίας και κοινωνίας της γνώσης (Ματθαίου, 2001, 2002, 2007a). Οι απαιτήσεις της αγοράς μετατοπίζουν το κέντρο βάρους της ποιότητας από τις γνώσεις στις δεξιότητες/ικανότητες: γνωστικές, κοινωνικές, προσωπικές και επαγγελματικές, με παράπλευρη συρρίκνωση της χρησιμότητας των ανθρωπιστικών σπουδών, αφού η ενότητα πνευματικής και επαγγελματικής προοπτικής που αυτές διασφάλιζαν έχει διαρραγεί. Η εργαλειακή γνώση και οι δεξιότητες αποτελούν πλέον, κατά την επικρατούσα αντίληψη, την πεμπτουςία της ποιοτικής εκπαίδευσης, η οποία κρίνεται εκ του αποτελέσματος (επίδοσεις μαθητών, επαγγελματικές προοπτικές, επικοινωνιακές δεξιότητες και ικανότητα ν' αντιλαμβάνονται, να αναλύουν και να διαχειρίζονται προβλήματα της καθημερινότητας) και όχι από τις εισροές. Πλέον την ποιοτική εκπαίδευση δεν μπορεί παρά να στοιχειοθετεί η ικανοποίηση όλων προτεραιοτήτων παραπέμπουν ευθέως στη στενή σχέση που οφείλει να έχει η εκπαίδευση με την οικονομία.

Ποιότητα στην εκπαίδευση και Ε.Ε.

Η συζήτηση για την ποιότητα στην εκπαίδευση ξεκίνησε ήδη από τη δεκαετία του '70 σε διεθνείς οργανισμούς όπως ο Ο.Ο.Σ.Α., η Διεθνής Τράπεζα, η U.N.E.S.C.O., με ερωτήματα όπως τι είναι «καλό σχολείο» και «καλή εκπαίδευση», αντικατοπτρίζοντας έτσι τους πρώτους προβληματισμούς σχετικά με την καταγραφή των ποιοτικών χαρακτηριστικών της εκπαίδευσης. Ο Neave (1988) επισημαίνει πως η εκπαίδευση πλέον καθίσταται όλο

και λιγότερο τομέας της κοινωνικής πολιτικής και περισσότερο τομέας της οικονομικής πολιτικής, παρουσιάζεται ως το νέο εγχείρημα του μέλλοντος και οι νέοι της στόχοι δαίνονται την ορολογία τους (παραγωγή δεξιοτήτων, κατάρτιση, ποιότητα, αποδοτικότητα, ανταγωνιστικότητα, λογοδοσία κ.λπ.) από τον χώρο της οικονομίας, είναι στην πραγματικότητα «τεχνικοί» και διατυπώνονται σ' ένα πλαίσιο που απορρέει από το βιομηχανικό περισσότερο, παρά από το κοινοτικό-συλλογικό μοντέλο οργάνωσης.

Από την αρχή της δεκαετίας του '90 τα ζητήματα αξιολόγησης και ποιότητας στην εκπαίδευση κατέχουν υψηλή θέση και στην ατζέντα της Ε.Ε. Η εξέλιξη αυτή συμπίπτει με την αλλαγή των αντιλήψεων για το ρόλο του κράτους στην Ευρώπη, που έχει ως κύρια χαρακτηριστικά την υποχώρηση του παρεμβατικού κράτους πρόνοιας και την ενίσχυση των νεοφιλελεύθερων αντιλήψεων περί μείωσης του μεγέθους του και ενίσχυσης του διαχειριστικού/στρατηγικού του ρόλου σ' ένα περιβάλλον ελεύθερης αγοράς (Ρουσσάκης & Πασσιάς, 2006). Στο πλαίσιο αυτό ο -παγκόσμια ισχυρός- λόγος περί «αποτελεσματικότητας, ποιότητας και αξιολόγησης στην εκπαίδευση» εισάγεται και στην Ευρώπη, ενώ ταυτόχρονα ενισχύεται το ενδιαφέρον και η διεκδίκηση αυξημένου ρόλου και παρεμβατικότητας στα εκπαιδευτικά δρώμενα από τα κοινοτικά θεσμικά όργανα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Συμβούλιο της Ευρώπης, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο Υπουργών Παιδείας). Ως απάντηση στις προκλήσεις αυτές, σύμφωνα και με τη θεώρηση του ανθρώπινου δυναμικού ως κύριου πόρου της

Ε.Ε., η εκπαίδευση και κυρίως η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών συστημάτων, προβάλλεται ως ο αποφασιστικός μοχλός ανάπτυξης και ως εκ τούτου υποστηρίζεται η ανάγκη μεγιστοποίησης της αποδοτικότητας των εκπαιδευτικών επενδύσεων. Η ποιότητα της εκπαίδευσης εκλαμβάνεται ως ο καταλύτης για την ανάπτυξη μιας συλλογικότερης ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής, που είναι συνδεδεμένη με τις εθνικές εκπαιδευτικές πολιτικές, αλλά ταυτόχρονα αποτελεί υπο-τομέα της ευρωπαϊκής οικονομικής πολιτικής (Ρουσσάκης & Πασσιάς, 2006). Σύμφωνα με τη Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί Ευρωπαϊκής συνεργασίας για την αξιολόγηση της ποιότητας στη σχολική εκπαίδευση (2001), η εκπαίδευση υψηλού επιπέδου (quality education) θεωρείται σημαντική,

«Η πολλαπλότητα της γνώσης δεν καλλιεργεί την εξυπνάδα, αν και οι εραστές της σοφίας πρέπει να ξέρουν πολλά πράγματα.»

Ηράκλειτος

υπό την έννοια των πολιτικών για την αγορά εργασίας, για την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και για την αναγνώριση διπλωμάτων και διδακτικών ικανοτήτων. Παράλληλα, η ποιότητα της εκπαίδευσης συνδέεται με την έννοια της «απόδοσης», άρα με την αξιολόγηση των «αποτελεσμάτων» της, με διαδικασίες που υπερβαίνουν τα σχολικά συστήματα και τα εθνικά σύνορα [COM (1999) 709C5-0053/2000, 2000/0022 (COD)]. Έτσι, υιοθετήθηκε η «Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού», για τη διασφάλιση της όσο το δυνατό μεγαλύτερης σύγκλισης των κρατών-μελών με τους στόχους της Λισαβόνας². Στη συνέχεια, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (European Commission, 2000) υποβάλλει έκθεση, η οποία υιοθετεί 16 δείκτες ποιότητας της εκπαίδευσης, που αντιστοιχούν σε τέσσερις κατηγορίες: α) επιδόσεις, β) επιτυχία και μετάβαση, γ) παρακολούθηση της σχολικής εκπαίδευσης, δ) πόροι και δομές.

Το 2001, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στοκχόλμης, εγκρίνεται η έκθεση του Συμβουλίου Παιδείας της Ε.Ε. για τους συγκεκριμένους μελλοντικούς στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, που αποτελούν τον βασικό πυρήνα σχεδιασμού των εκπαιδευτικών πολιτικών στα κράτη-μέ-

λη. Η έκθεση αποτελείται από τρία μέρη: α) διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον, β) στόχοι του «Προγράμματος Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010», γ) μελλοντικός ρόλος της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και συμβολή τους στην προώθηση των επιδιώξεων της Λισαβόνας.

Το «Πρόγραμμα Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010» έχει τρεις στρατηγικούς στόχους που αναλύονται σε 13 επιμέρους στόχους:

- βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης,
- διευκόλυνση της πρόσβασης όλων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση δια βίου,
- συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης ανοικτά στην ευρύτερη κοινωνία και τον κόσμο.

Στη συνέχεια κατατίθεται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης (2002) το Λεπτομερές Πρόγραμμα για την εφαρμογή των συμπεφωνημένων στρατηγικών στόχων και των επιμέρους δεικτών. Οι στρατηγικοί στόχοι και τα κεντρικά ζητήματα συμπληρώνονται από τους δείκτες μέτρησης για κάθε στρατηγικό και επιμέρους στόχο. Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οργανώνει Ομάδες Εργασίας για τη μελέτη των επιμέρους στόχων και συγκροτεί ομάδα εμπειρογνομητών για την ανάπτυξη κριτηρίων και δεικτών μέτρησης της προόδου των κρατών μελών, ως εξής:

- Εκπαίδευση και κατάρτιση εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών
- Βασικές δεξιότητες
- Εκμάθηση ξένων γλωσσών
- Νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση και κατάρτιση
- Μαθηματικά, Θετικές Επιστήμες και Τεχνολογία
- Βέλτιστη αξιοποίηση πόρων
- Κινητικότητα των εκπαιδευτικών
- Ανοικτή εκπαίδευση: ελκυστική μάθηση, σύνδεση με την επαγγελματική ζωή και την κοινωνία
- Ενεργοί πολίτες και κοινωνική συνοχή
- Πολιτικές πρακτικές για τη δια βίου εκπαίδευση στον ευρωπαϊκό προσανατολισμό
- Ανεπίσημες και άτυπες μορφές μάθησης.

Πανάκεια ή παγίδα;

Όπως διαφαίνεται από τα προαναφερθέντα, η διασφάλιση της ποιότητας των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών συστημάτων είναι κεντρικό ζήτημα για την Ε.Ε. Σύμφωνα με το άρθρο 149 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης, υπεύθυνη είναι η πολιτική ηγεσία κάθε κράτους-μέλους, ενώ η Ε.Ε. συμβάλλει στην ανάπτυξη παιδείας υψηλού επιπέδου. Το ερώτημα που γεννάται είναι

συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου

συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου
συνεργασίες
/σελίδες
διαλόγου

αν οι συγκεκριμένες πρακτικές της Ε.Ε. προωθούν μια παιδεία υψηλού επιπέδου σε μια Ευρώπη όπου τις τελευταίες δεκαετίες επικρατεί ο νεοφιλελευθερισμός και ο οικονομικός πραγματισμός που τον συνοδεύει, και όπου ο εκπαιδευτικός λόγος κατακλύζεται από έννοιες, δάνειες από τον κόσμο των επιχειρήσεων: «επιλογή», «ανταγωνισμός», «αποτελεσματικότητα», «απόδοση λόγου», «παραγωγικότητα» κ.ά. (Ρουσσάκης & Πασιάς 2006). Με αυτά τα δεδομένα εκφράζεται ο σκεπτικισμός για το αν μια παιδεία υψηλού επιπέδου μπορεί να ταυτίζεται με βασικές δεξιότητες σε Μαθηματικά, Γλώσσα, Θετικές Επιστήμες και Νέες Τεχνολογίες και γνώσεις που συνδέονται με την επαγγελματική ζωή και τη δια βίου εκπαίδευση. Είναι αυτή η εκπαίδευση αποτελεσματική και, αν ναι, σε τι και για ποιον;

Διαπιστώνουμε, λοιπόν, πως σύμφωνα με τους επιμέρους στόχους της Ε.Ε., το κέντρο βάρους της ποιότητας μετατοπίζεται προς τις δεξιότητες/ικανότητες (γνωστικές, κοινωνικές επαγγελματικές, προσωπικές) σε βάρος των γνώσεων. Ποιοτική χαρακτηρίζεται η εκπαίδευση που προετοιμάζει το άτομο να μαθαίνει και να προσαρμόζεται δια βίου σε μια κοινωνία υψηλού ρίσκου, μέσα στην οποία πρέπει να διαχειρίζεται πληροφορίες και προσωπικές σχέσεις, να καινοτομεί και να παράγει, καταστάσεις στις οποίες οι εργαλειοακού τύπου γνώσεις και δεξιότητες κρίνονται απαραίτητες και γι' αυτό ποιοτικές και των οποίων η αποτελεσματικότητα ελέγχεται με διαδικασίες και κριτήρια, δανεισμένα από τον χώρο των επιχειρήσεων. Έτσι η αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών συστημάτων, ελεγχόμενη με μηχανισμούς ενδελχούς και συστηματικής παρακολούθησης της πρόοδου του παραγομένου εκπαιδευτικού έργου, αποτιμάται ποσοτικά, με την υιοθέτηση των κατάλληλων standards, ενώ υπέρτατος κριτής της ποιότητας είναι ο τελικός καταναλωτής του εκπαιδευτικού «προϊόντος», αφού αυτός πληρώνει.

Φυσικά υπάρχουν πολλοί που διαφωνούν μ' αυτή τη θεώρηση της ποιότητας και τους τρόπους πιστοποίησής της, είτε ιδεολογικά είτε καθαρά πραγματιστικά. Στην Αγγλία, για παράδειγμα, κράτος που πρώτο εφάρμοσε ποσοτικούς τρόπους για αποτίμηση του εκπαιδευτικού έργου, διαπιστώνεται πως η επιχείρηση αποτίμησης του εκπαιδευτικού έργου αποδείχτηκε υπόθεση εξαιρετική δαπανηρή και ανορθολογική και με υψηλό ανθρωπινό κόστος, αφού από τη μία μεταφέρει οικονομικούς πόρους από το αμιγώς παιδευτικό έργο στα συστήματα εποπτείας (Gewirtz, Ball & Bove, 1995), τη στιγμή που η διαρκής προσπάθεια των εκπαιδευτικών ν' ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του εξωτερικού

ελέγχου δημιουργεί επαγγελματικό στρες, ανασφάλεια και ασθένειες (Woods & Jeffrey, 1998; Morley, 2005). Ακόμα, στην προσπάθεια των σχολείων για θετικό απολογισμό, υιοθετούνται πρακτικές αμφιλεγόμενης παιδευτικής και ηθικής αξίας, όπως απομοπή αδύνατων μαθητών, οι οποίοι ανήκουν κυρίως στις οικονομικά ασθενέστερες τάξεις, διαδικασίας που ακυρώνει στην πράξη τον στρατηγικό στόχο για διευκόλυνση της πρόσβασης όλων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση δια βίου και στις διακυρήξεις της Ε.Ε. που ενσωματώνει την κοινωνική ισότητα και δικαιοσύνη (European Commission, 1997, European Presidency, 2000, Ο.Ε.Κ.Δ., 2001). Ακόμα, η ανάγκη να ανταποκριθούν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα στις απαιτήσεις των ποιοτικών ελέγχων οδηγεί σε εκπαιδευτικό και ερευνητικό κομπορρισμό, αφού η παραγωγικότητα αντικαθιστά τη δημιουργικότητα (Morley, 2003).

Εκτός όμως από τις αντιρρήσεις που μπορεί να υπάρχουν σε επίπεδο πραγματιστικό υπάρχουν έντονες διαφωνίες και σε ιδεολογικό επίπεδο. Σύμφωνα με τον Μίχηλα (2002) το σχολείο του 21^{ου} αιώνα προωθεί μεταρρυθμίσεις που σκοπεύουν ν' αναπλάσουν τον εκπαιδευτικό μηχανισμό, με βάση αποκλειστικά τα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα του κεφαλαίου, απόφαση που, σύμφωνα με τους Martin & Schummann (1997) λήφθηκε σε συνάντηση «πεντακοσίων πολιτικών, οικονομικών ηγετών και επιστημόνων πρώτης κλάσεως», διοργανωμένη από το Ίδρυμα Γκορμπασώφ το 1995. Η λύση που επικράτησε για το πρόβλημα της διατήρησης της διακυβερνησιμότητας της κατά 80% υπεράριθμης ανθρωπότητας, της οποίας το ανώφελο έχει ήδη προγραμ-

ματίσει η νεοφιλελεύθερη λογική, ήταν αυτή του Μπρεζίνσκι³, ο οποίος εισήγε τον νεολογισμό tittytainment⁴, αποδίδοντας «ένα κοκτέιλ αποβλακωτικής διασκέδασης και επαρκούς διατροφής που θα επέτρεπαν να διατηρηθεί σε καλή διάθεση ο αποστερημένος πληθυσμός του πλανήτη». Έτσι, δημιουργείται ένας πόλος υψηλής ποιότητας εκπαίδευσης με εξαιρετικά περιορισμένη και επιλεκτική πρόσβαση, στον οποίο μεταδίδονται γνώσεις σύμφωνες με το μοντέλο του κλασικού σχολείου, οι απόφοιτοι του οποίου προορίζονται για να στελεχώσουν τις διάφορες επιστημονικές, τεχνικές και διαχειριστικές ελίτ. Για τους υπόλοιπους απομένουν σχολεία που παρέχουν γνώσεις ωφελιμιστικές, που δεν προάγουν τη δημιουργικότητα και την αυτονομία αυτών που τις αποκτούν, και που στην εποχή της επανάστασης της πληροφορικής μπορεί να τις αποκτήσει κάποιος μόνος του στο σπίτι, χρησιμοποιώντας το αντίστοιχο λογισμικό, καθιστώντας άχρηστους χιλιάδες διδάσκοντες⁵ και υποβοηθώντας τις εταιρείες πληροφορικής, τηλεπικοινωνιών και δημιουργίας πακέτων εκπαιδευτικών λογισμικών ν' αυξήσουν τα κέρδη τους. Αυτή η εκπαίδευση προορίζεται για ανθρώπους μεσαίων τεχνικών ικανοτήτων, των οποίων οι γνώσεις «έχουν ζωή δέκα ετών, εφόσον το πνευματικό κεφάλαιο υποτιμάται κατά 7% ετησίως»⁶. Η «ευελιξία» διαποτίζει την εκπαίδευση τόσο σε επίπεδο αλλαγών στόχων και περιεχομένων όσο και σε επίπεδο δομικών μεταβολών. Άλλωστε, για την προώθηση του στόχου της ανταγωνιστικότητας καθοριστικό ρόλο παίζει η εκπαίδευση που θα ετοιμάσει τον «ελαστικό εργαζόμενο», τη δημιουργία του οποίου απαιτεί η νεοφιλελεύθερη αναδιάρθρωση

της οικονομίας (Γρόλλιος, 1998, Κάτσικας & Θεριανός, 2008). Για όσους δεν ανήκουν στις παραπάνω κατηγορίες, τους περισσότερους, που θα χρησιμοποιηθούν με επισημότητα και ευέλικτο τρόπο, υπάρχει το tittytainment, αφού είναι φανερό πως η μεταβίβαση πραγματικών γνώσεων και η εκμάθηση πολιτικών συμπεριφορών είναι ανεπιθύμητη από το σύστημα.

Ριζοσπαστική κριτική της εργαλειακής γνώσης που προτείνεται σαν ποιοτική εκπαίδευση από την Ε.Ε. αλλά και παγκόσμια, εκτός από τον Michη άσκησαν και οι οπαδοί της κριτικής παιδαγωγικής, των οποίων οι απόψεις απηχούν την ανησυχία σε ό,τι αφορά τη δύναμη, την αντιπροσώπευση, την πολυφωνία, την ποικιλομορφία, τη δημοκρατία και την ισότητα. Οι κριτικοί παιδαγωγοί (Giroux, McLaren, Apple) αποκηρύσσουν τη συντηρητική μετανεωτερικότητα, σύμφωνα με την οποία έχει έρθει το τέλος των μεγάλων αφηγήσεων (ιδεολογιών) που οδηγεί στην εξαφάνιση των κοινωνικών τάξεων, καθιστώντας τη δημόσια διοίκηση ένα καθαρά τεχνικό ζήτημα, αποκομμένο από την πολιτική και την ιδεολογία. Βασίζονται στο έργο του Paulo Freire, ενός από τους μεγαλύτερους παιδαγωγούς των τελευταίων πενήτα χρόνων, και χρησιμοποιώντας μαρξιστικά εργαλεία ανάλυσης ορθώνουν λόγο αντίθετο σ' αυτόν που θέλει την εκπαίδευση υποταγμένη στους νόμους και τις ανάγκες της παγκοσμιοποιημένης αγοράς. «Η συμβατική προσέγγιση της εκπαίδευσης όχι μόνον αποκρύπτει τις αντιφάσεις των καπιταλιστικών σχέσεων, αλλά μας λέει και ότι δεν υπάρχει άλλη μέθοδος» διακηρύσσει ο Peter McLaren (2010). Επίσης υποστηρίζει πως οι εκπαιδευτικοί πρέπει να δημιουργήσουν όρους, τέτοιους ώστε οι μαθητές να εμπλακούν σε μεταγνώστικες διαδικασίες, με τρόπους πολιτιστικά και γλωσσολογικά οικείους, να τους παρέχουν την ευκαιρία να αρθρώσουν τη δική τους φωνή, να διαμορφώσουν την προσωπικότητά τους, σεβόμενοι το πολιτιστικό τους κεφάλαιο. Ο Apple (2008) υποστηρίζει πως τα εθνικά Αναλυτικά Προγράμματα νομιμοποιούν και επισημοποιούν τη γνώση από τους κοινωνικά ισχυρούς προς όφελός τους, ενώ είναι καταστροφικές οι συνέπειές τους για τους κοινωνικά αδύναμους.

Σήμερα όμως, περισσότερο ίσως από ποτέ, πρέπει να τεθούν τα ερωτήματα στα οποία προσπάθησε ν' απαντήσει ο Freire με το έργο του. Ποιος επωφελείται από το εκπαιδευτικό σύστημα στην παρούσα μορφή του; Ποια είναι η σχέση μεταξύ των παιδαγωγικών πρακτικών της εκπαίδευσης ως συστήματος κοινωνικής διαμεσολάβησης και αναπαραγωγής του συστήματος της καθεστη-

κίας τάξης; Πως μπορεί η εκπαίδευση να συμβάλει στην κοινωνική αλλαγή;

Ο Freire (1974) κάνει μια σημαντική διάκριση ανάμεσα στον ρόλο της εκπαίδευσης να βοηθά τους μαθητές να αναπτύξουν την κριτική τους ικανότητα και στην εκπαίδευση που τους προετοιμάζει να γίνουν πειθήνιοι εργαζόμενοι στην υπηρεσία του κεφαλαίου. Υποστηρίζει πως μαθαίνει κανείς τη δημοκρατία όταν ασκεί τη δημοκρατία, και πως μια τεχνολογικά προηγμένη κοινωνία μεταμορφώνει τους ανθρώπους σε αντικείμενα και τους ετοιμάζει να προσαρμοστούν στη λογική του συστήματός της, έτσι ώστε να καταποντιστούν σε μια «κουλτούρα σιωπής», όπως οι αναλφάβητοι χωρικοί της Λατινικής Αμερικής. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να προσπαθήσουν να βοηθήσουν τους ανθρώπους να «ονοματίσουν» τον κόσμο, γιατί ονομάζω τον κόσμο, σημαίνει μετασχηματίζω τον κόσμο. Η παιδεία δεν (θα έπρεπε να) είναι η διαιώνιση των αξιών μιας δοσμένης

« Για τους υπόλοιπους
απομένουν σχολεία που
παρέχουν γνώσεις
ωφελιμιστικές, που δεν
προάχουν τη
δημιουργικότητα και την
αυτονομία αυτών που
τις αποκτούν. »

κουλτούρας ούτε η προσπάθεια να προσαρμοστεί ο μαθητής στο περιβάλλον, αλλά άσκηση ελευθερίας. Σε κοινωνίες που χαρακτηρίζονται από αδικία και εκμετάλλευση οι κάτοχοι της εξουσίας ορίζουν τις μεθόδους, τα προγράμματα και το περιεχόμενο, ώστε η κυρίαρχη κουλτούρα να εσωτερικεύεται από τις κυριαρχούμενες τάξεις και να διαιωνίζεται η εκμετάλλευσή τους. Μόνο μια παιδαγωγική που ακολουθεί διαφορετικές διαδικασίες και είναι ταυτόχρονα πολιτιστική δράση, μαθαίνει στις λαϊκές τάξεις να διερευνούν την κουλτούρα, να τη θέτουν σε δοκιμασία, να αναγνωρίζουν την ισχύ της πειθούς της και να τη μετασχηματίζουν, ώστε να πάψουν οι μαθητές να είναι «δοχεία» για γέμισμα με έτοιμη και προαποφασισμένη γνώση, οι δε εκπαιδευτικοί να διδάξουν τους μαθητές όχι να σκέφτονται, γιατί ήδη σκέφτονται, αλλά τη συνέρευνα προς την ανάλυση και αποκωδικοποίηση ενός αντικείμενου. Αυτός είναι και ο λόγος που για τον Freire τα Αναλυτικά Προγράμματα που αποφασίζονται από μια ισχυρή ομάδα διασφαλίζουν το μηχανισμό με τον οποίο αυτή η ομάδα επιβάλλει τις

αποφάσεις της στους άλλους και υπό αυτή την έννοια επιτυχημένοι θεωρούνται οι δάσκαλοι και οι μαθητές που προσαρμόζονται και προσαρμόζουν τη συμπεριφορά τους στα δεδομένα επίπεδα.

Εν κατακλείδι

Αν σήμερα η έκρηξη των νέων τεχνολογιών και η κυριαρχία του νεοφιλελευθερισμού, της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, των νόμων της αγοράς και του υλικού κέρδους έχουν αναδείξει ως ουσιαστικό και κυρίαρχο σκοπό της εκπαίδευσης την κατάκτηση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων εκείνων που συμβάλλουν στην αύξηση της απασχολησιμότητας των νέων, στο όνομα τάχα της καταπολέμησης της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού, αλλά πρωτίστως για την ενίσχυση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας των πολυεθνικών κολοσσών, είναι σκόπιμο να υπενθυμισθεί ότι ο υπέρτατος σκοπός της εκπαίδευσης, είναι η Παιδεία, άρα η διαμόρφωση ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων, που διαθέτουν νοητική ικανότητα και κριτική σκέψη, αλλά και εμφορούνται από αρχές, αξίες, ιδανικά και ευαισθησίες (Τσιαντής, 2008). Άλλωστε, η ολόπλευρη καλλιέργεια των ψυχοπνευματικών δυνάμεων του ανθρώπου μπορεί να αναδείξει όχι μόνο σοβαρούς επαγγελματίες αλλά και υπεύθυνους πολίτες, που είναι σε θέση να συμμετέχουν ενεργά και ουσιαστικά σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικής δράσης. Και μόνο με αυτή την προϋπόθεση υπάρχει ελπίδα διαμόρφωσης μιας σύγχρονης παγκόσμιας κοινότητας, θεμελιωμένης στις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, της δικαιοσύνης, της κοινωνικής ευημερίας, της ανθρώπινης αλληλεγγύης, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ανοχής στο διαφορετικό, της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών, της οικολογίας, όπως και της οικονομικής ανάπτυξης και της επαγγελματικής προκοπής.

Η οικοδόμηση ενός όσο το δυνατόν περισσότερο ορθολογικού και κοινωνικά δίκαιου εκπαιδευτικού συστήματος προϋποθέτει την κατανόηση των ορίων και των δυνατοτήτων του ως προς την εξασφάλιση της ισότητας των ευκαιριών στη γνώση, με άλλα λόγια προαπαιτεί την αναγνώριση της αδυναμίας του να εκδημοκρατισθεί πλήρως, αλλά και την υποχρέωσή του να αναλάβει αντισταθμιστικές δράσεις, οι οποίες θα εξασφαλίζουν την ελαχιστοποίηση της αναπαραγωγικής του δράσης, στο μέτρο του δυνατού (Παναγιωτόπουλος 2007). Με τον τρόπο αυτό η εκπαίδευση δεν θα αποτελεί απλώς αναπαραγωγικό μηχανισμό της καθεστηκίας τάξης, αλλά και παράγοντα ανατροπής της. μαριέττα, 0810

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Apple, M. (1986).** *Ιδεολογία και αναλυτικά προγράμματα*/ Μετ. Τάσος Δαρβέρης. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.
- Apple, M. (2008).** *Επίσημη Γνώση* (Μετ. Μιχάλης Μπατίλας). Αθήνα: Επίκεντρο.
- Ball, C. J. E. (1985).** *What the Hell is Quality?* Στο C. J. E. Ball (ed), *Fitness for Purpose – Essays in Higher Education*, Guilford, S.R.H.E & N.F.E.R./ Nelson, pp. 96–102.
- Carnoy, M. (1974).** *Education as Cultural Imperialism*. New York: David McKay Co.
- European Commission, (2000).** *European Report on the Quality of School Education—Sixteen Quality Indicators*. Brussels.
- European Commission, (1997).** *Towards a Europe of Knowledge. Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the regions*. COM (97) 563 final, 12.11.1997.
- European Commission, (2000).** *European Report on the Quality of School Education—Sixteen Quality Indicators. Report Based on the Work of the Working Committee on Quality Indicators*. Luxembourg: Office for Official Publications.
- Freire, P. (1974).** *Η αγωγή του καταπιεζόμενου* (Μετ. Γιάννης Κρητικός). Αθήνα: Κέδρος.
- Freire, P. (2006).** *Δέκα επιστολές προς εκείνους που τολμούν να διδάσκουν* (Μετ. Τάσος Λιάμπας). Αθήνα: Επίκεντρο.
- Gewirtz, P., Ball, S. J. & Bowe, R. (1995).** *Markets, choice and Equity in Education*. Buckingham: Open University Press.
- Giroux, H. (2004).** *Οι εκπαιδευτικοί ως διανοούμενοι της αλλαγής* (Μετ. Κ. Θεριανός), *Ρωγμές εν τάξει*, τ. 15.
- Green, A. (1990).** *Education and State Formation – The Rise of Education Systems in England, France and U.S.A.* London: McMillan.
- Husen, T. (1991).** *Η αμφισβήτηση του σχολείου: μια συγκριτική μελέτη για το σχολείο και το μέλλον του στις δυτικές κοινωνίες*. Αθήνα: Προτάσεις.
- Καζαμίας, Α. (1986).** *Πανελλήνιο Παιδαγωγικό Συνέδριο: Οι Εκπαιδευτικές Μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα (1982, Ρέθυμνο, 11–13 Ιουλίου)*.
- Καζαμίας, Α. (1995).** *Νεοερωπαϊκός εκουχρονισμός και εκπαίδευση: Διαλογισμοί και πολιτικές στη «φανταστική Ευρώπη»*. Στο Καζαμίας, Α. & Κασσωτάκης, Μ. (επιμ.), *Ελληνική Εκπαίδ.: Προοπτικές ανασυγκρότησης και εκουχρονισμού*. Αθήνα: Σείριος.
- Καστοριάδης, Κ. (1992).** *La fin de l'histoire*, Félin
- Κιτρομηλίδης, Π. (1997).** *Νοερές κοινότητες και απαρχές του εθνικού ζητήματος στα Βαλκάνια*. Στο Θ. Βερέμης (επιμ.), *Εθνική ταυτότητα και εθνικισμός στη νεώτερη Ελλάδα*. Αθήνα: Μ.Ι.Ε.Τ., σ. 53–131.
- Ματθαίου, Δ. (2001).** *Το Πανεπιστήμιο στην εποχή της ύστερης νεωτερικότητας, Συγκριτική μελέτη της ιδεολογικής και θεσμικής μεταλλαγής του*. Αθήνα: Ε.Σ.ΠΑΙ.Δ.Ε.Π.Ε.
- Ματθαίου, Δ. (2002).** *Νέες οριζούσες και ορισμοί του εκπαιδευτικού έργου στην εποχή της ύστερης νεωτερικότητας – Η προβληματική της εκπαιδευτικής πολιτικής σε αναφύλαξη*. Στο Δ. Ματθαίου (επιμ.), *Η εκπαίδευση απέναντι στις προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα. Νέες οριζούσες και προοπτικές*. Αθήνα: Λιβάνης.
- Ματθαίου, Δ. (2007).** *Ποιότητα στην Εκπαίδευση. Ιδεολογικές οριζούσες, εννοιολογήσεις και πολιτικές – Μια συγκριτική θεώρηση, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο*, τ. 13, σελ. 10–32.
- Ματθαίου, Δ. (2007α).** *Ζητήματα διεθνούς εκπαιδευτικής πολιτικής. Ιστορικές καταβολές, σύγχρονες τάσεις και προοπτικές. Συγκριτική θεώρηση*. Στο Δ. Ματθαίου (επιμ.), *Συγκριτική Σπουδή της Εκπαίδευσης*, τομ. II, *Ζητήματα διεθνούς εκπαιδευτικής πολιτικής – ιστορικές καταβολές, σύγχρονες τάσεις και προοπτικές*. Αθήνα: Ε.Σ.ΠΑΙ.Δ.Ε.Π.Ε., σ. 733–781.
- Ματθαίου, Δ. (2007β).** *Παράδοση και Αλλαγή στην Ελληνική Εκπαίδευση (19^{ος} και 20^{ος} αιώνας)*. Στο Δ. Ματθαίου (επιμ.), *Συγκριτική σπουδή της Εκπαίδευσης τομ. II, Ζητήματα διεθνούς εκπαιδευτικής πολιτικής – ιστορικές καταβολές, σύγχρονες τάσεις και προοπτικές*. Αθήνα: Ε.Σ.ΠΑΙ.Δ.Ε.Π.Ε., σ. 83–166.
- Ματθαίου, Δ. (2009).** *«Χαμένοι στη μετάφραση». Εννοιολογικές και πολιτικές ερμηνείες της ποιότητας στην εκπαίδευση*. Στο *Ποιότητα στην Εκπαίδευση (Πρακτικά Συνεδρίου)*. Λευκωσία: Πανεπιστήμιο Λευκωσίας.
- McLaren, P. (2010).** *Ο κόκκινος παιδαγωγός Peter McLaren*. Συνέντευξη στο «Ε» της εφημερίδας *Ελευθεροτυπία*, 10/01/2010, σ. 48–55.
- Martin, H. P. & Schumann, H. (1997).** *Le Piège de la Mondilisation*, Solin–Actes Sud.
- Michèa, J. C., (2002).** *Η εκπαίδευση της αμάθειας* (Μετ. Άγγελος Ελεφάντης). Αθήνα: Βιβλιόραμα.
- Morley, L. (2003).** *Quality and Power in Higher Education*. Buckingham: Open University Press.
- Neave, G. (1988).** *Education and Social policy: demise on an ethic or change of values?* *Oxford Review of Education*, 4 (3), 273–283.
- O.E.C.D. (2001).** *The Well-being of nations: the Role of Human and Social Capital*, Paris: O.E.C.D.
- Παναγιωτόπουλος, Ν. (2007).** *Υπεραπιζόμενοι το δημόσιο πανεπιστήμιο: σκέψεις in progress, Επιστήμη και Κοινωνία*, 17–18, σ. 237–248.
- Ρουσσάκης, Γ. & Πασιόας, Γ. (2006).** *Αξιολόγηση Ποιότητας στην Εκπαίδευση. Η Προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκριτική και Διεθνής Εκπαιδευτική Επιθεώρηση*, 7, 155–168.
- Τριλιανός, Α. (2009).** *Η ποιότητα της διδασκαλίας στην εκπαίδευση της μετανεωτερικής εποχής. Στο Ποιότητα στην Εκπαίδευση (Πρακτικά Συνεδρίου)*. Λευκωσία: Πανεπιστήμιο Λευκωσίας.
- Τσιαντής, Γ. (2008).** *Παιδεία χωρίς παιδιά, πολιτική χωρίς πολίτες: Εκπαιδύοντας κοσμοπολίτες ή «σηπικούς» μιας μεταμοντέρνας οικουμενικής συνθήκης*; Στο Κ. Βουδούρης (Επιμ.), *Παιδεία: Η Εκπαίδευση στην Εποχή της Οικουμενικότητας*, Αθήνα: Εκδόσεις ΙΩΝΙΑ.
- Φραγκουδάκη, Α. (1987).** *Εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και φιλελεύθεροι διανοούμενοι: άγονοι αγώνες και ιδεολογικά αδιέξοδα στο μεσοπόλεμο*. Αθήνα: Κέδρος.
- Χριστοδουλίδης, Θ. (2004).** *Από την Ευρωπαϊκή ιδέα στην Ευρωπαϊκή Ένωση*. Αθήνα: Σιδέρης.
- Wittgenstein, L. (1953).** *Philosophical Investigations*, trans. G.E.M. Anscombe, Oxford: Blackwell (1958) *The Blue and Brown Books*, Oxford: Blackwell (p. 87; cf. pp. 17, 20, 125).
- Woods, P & Jeffrey, B. (1998).** *Choosing positions: living the contradictions of Ofsted*. *British Journal of Sociology and Education*, 19 (4), 544–570.

Σημειώσεις:

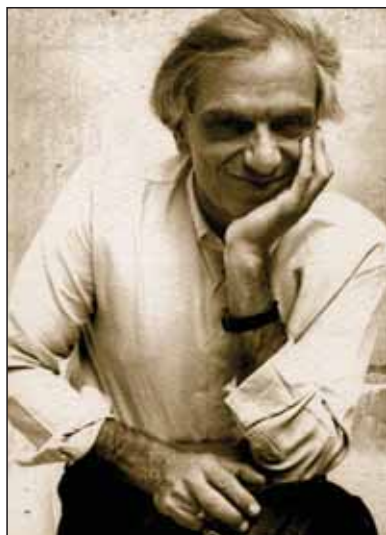
1. Η πρώτη σχολή συνδέει την ποιότητα διδασκαλίας με εκπαιδευτικούς, κοινωνικούς και πολιτιστικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη δυναμική του σχολείου και της τάξης και υποχρεώνουν τους ικανούς εκπαιδευτικούς να ενεργούν με σύνεση και παιδαγωγικό τακτ, προκειμένου ν' αυξήσουν τα μαθησιακά αποτελέσματα και τις δυνατότητες των παιδιών (Zammit et al., 2007: 1). Η δεύτερη σχολή ορίζει ως ποιότητα διδασκαλίας αυτό που φέρουν οι εκπαιδευτικοί στην τάξη τους, δηλαδή τα χαρακτηριστικά, τις ικανότητες και τα προσόντα τους, ενώ η τρίτη σχολή σκέψης ταυτίζει την ποιότητα διδασκαλίας με την κατοχή εξειδικευμένης γνώσης για την απόρροπη διεξαγωγή της παιδαγωγικής διαδικασίας, πράγμα που σημαίνει για τον εκπαιδευτικό βαθιά κατανόηση των αρχών της διδασκαλίας, συσσωρευμένη πρακτική εμπειρία, οικειότητα με την προωθημένη γνώση του επαγγέλματος και κατοχή των πιο πρόσφορων διδακτικών τεχνικών και εργαλείων (The Center, 2008: 3–4, Zammit et al., 2007: 4).
2. Η «Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού προβλέπει: α) καθορισμό κατευθυντήριων γραμμών, συνδυασμένων με συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα για τη βραχυπρόθεσμη, μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη επίτευξη των στόχων, β) προσαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών στις εθνικές και περιφερειακές πολιτικές, με προσδιορισμό ειδικών στόχων και θέσπιση μέτρων που λαμβάνουν υπόψη εθνικές και περιφερειακές ιδιαιτερότητες, γ) καθορισμό διαρκώς βελτι-

- ούμενων ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών και σημείων αναφοράς προσαρμοσμένων στις ανάγκες των κρατών–μελών, ως μέσων σύγκρισης των βέλτιστων πρακτικών, δ) περιοδική παρακολούθηση, αξιολόγηση και επανεξέταση από ομότιμους, με τη μορφή αλληλοδιδακτικών διαδικασιών (peer reviews).
3. Παλιός σύμβουλος του προέδρου Κάρτερ και ιδρυτής, το 1973, της Τριμερούς. Η Τριμερής «ήταν μια λέσχη ακόμη πιο αδιαπέραστη από τη λέσχη Single». Το 1992 συγκέντρωσε περίπου 350 Αμερικανούς, Γαπωνέζους και Ευρωπαίους, που επεξεργάζονταν τις ιδέες και τις στρατηγικές της καπιταλιστικής διεθνούς.
  4. «Tittytainment» σημαίνει διασκέδαση και tits (στήθη στην αμερικάνικη αργκό), δηλαδή «άρτος και θέαμα» ή «βυζοδιασκέδαση» ή «βυζαγμο–διασκέδαση». Προτείνει τη διασκέδαση για τις μάζες με βάση τη σεξουαλικότητα του γυναικείου στήθους. Υπανίσσεται επίσης τον θηλασμό και τη βρεφική ηλικία.
  5. Όπως έλεγε όμως ο Πλάτων, στη βάση κάθε απόκτησης και μεταβίβασης γνώσεως υπάρχει ο «έρως»: ο έρως για το διασκομμένο αντικείμενο που αναγκαστικά περνάει μέσα από την ιδιαιτερότητα και ουσιαστική σχέση μεταξύ διδάσκοντος και διδασκόμενου (Καστοριάδης, 1992)
  6. Έκθεση της 24ης Μαΐου 1991. Σημειώνεται στο Tableau Noir των Gérard de Selys et Nico Hirtt, ERO, Brussels, 1998.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΙΔΗΣ

1931-2001

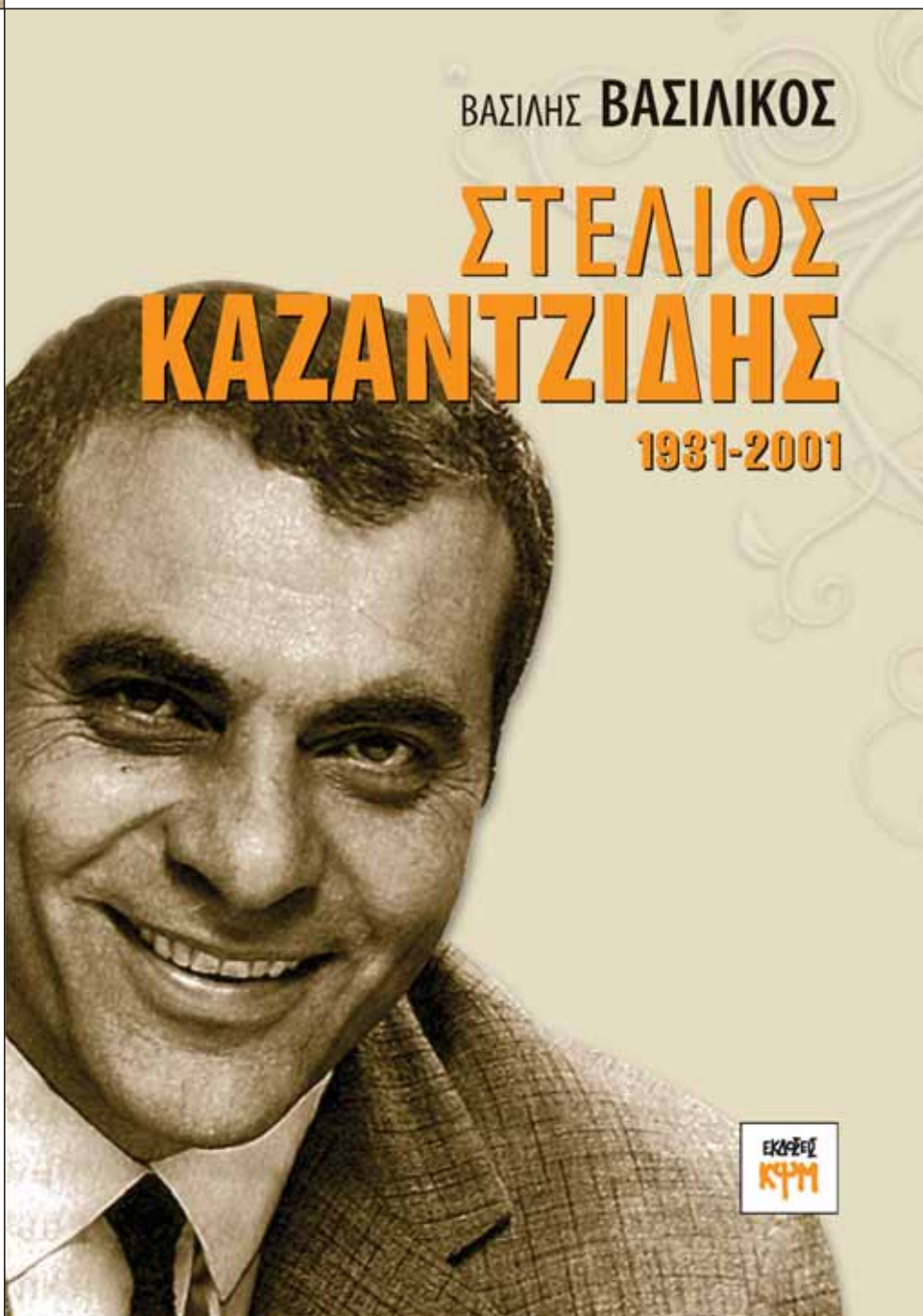

Ο Στέλιος μιλάει για
τη ζωή του
στον Βασίλη
Βασιλικό και
αυτοβιογραφείται...

Η εκ βαθέων
αφήγηση του Στέλιου
Καζαντζίδα
στον Βασίλη Βασιλικό
αποτελεί τη μοναδική
ίσως ολοκληρωμένη
εξιστόρηση των
βιωμάτων του ήδη
από τα πρώτα
παιδικά του χρόνια
τις μέρες
της Κατοχής ως το
αποκορύφωμά του
και την απόσυρσή
του από τα στούντιο.

**Κυκλοφορεί
στα βιβλιοπωλεία**

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

- Προσπάθεια κατεδάφισης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

